



МАТЕРІАЛИ

II МІЖНАРОДНОЇ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ



**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ:
ТВОРЧІСТЬ, МАЙСТЕРНІСТЬ, ПРОФЕСІОНАЛІЗМ»**

19 березня 2021 року

Кременчук

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА
ПОЛТАВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ
ОСВІТИ ІМ. М.В.ОСТРОГРАДСЬКОГО
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Г.КОРОЛЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ХОРТИЦЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
INTERNATIONAL CENTRE CORPORATIVE MANAGEMENT (М. ВІДЕНЬ, АВСТРІЯ)
WYŻSZA SZKOŁA GOSPODARKI W BYDGOSZCZY (М. БИДГОЩ, ПОЛЬЩА)
UCZELNIA NAUK SPOŁECZNYCH (М. ЛОДЗЬ, ПОЛЬЩА)**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ:
ТВОРЧІСТЬ, МАЙСТЕРНІСТЬ, ПРОФЕСІОНАЛІЗМ**

**МАТЕРІАЛИ II МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

16 березня 2021 року

Кременчук

УДК 330.124:37013

ББК 74.58

Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кременчук, 19 березня 2021 р. Кременчук : Методичний кабінет, 2021. 960 с.

У збірнику містяться тези, подані на Міжнародну науково-практичну конференцію «Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм». Висвітлюються актуальні питання в галузях педагогіки, психології, мовознавства. Подається опис інноваційних освітніх технологій та розкриваються закономірності й особливості підготовки педагогічних кадрів.

Матеріали будуть корисними для широкої наукової громадськості, викладачів, аспірантів, студентів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Москалик Г. Ф. – доктор філософських наук, професор, професор WSG (Польща)

Крупіна Л. В. – кандидат педагогічних наук

Деньга Н. М. – кандидат педагогічних наук

Шакотько В. В. – кандидат педагогічних наук

Деркач В. В. – кандидат філологічних наук, доцент

Кулікова Т. В. – кандидат філологічних наук, доцент (редактор випуску)

За достовірність фактів, дат, найменувань, прізвищ, цифрових даних, за орфографічне, пунктуаційне, стилістичне оформлення ***відповідають автори публікацій.***

Матеріали друкуються за авторськими варіантами.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (протокол № 8 від 15.03.2021р.).

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

<i>Mazurek E.</i> Biographical reflexivity in achieving a professional mastery by a teacher. Implications for developing teachers' professional skills.....	14
<i>Козлова О. Г.</i> Професіоналізм педагога закладу освіти в умовах суспільства змін.....	18
<i>Курок Р. О.</i> Поняття «правова культура» та «правова компетентність» у науково-педагогічних дослідженнях.....	20
<i>Самойленко Н., Калюжка Н.</i> Академічна доброчесність: проблеми та стан розвитку.....	27
<i>Печка Л. Є.</i> Формування здоров'язберезувальних компетентностей майбутніх педагогів.....	32
<i>Фрумкіна А. Л.</i> Методи та прийоми розвитку усного іншомовного мовлення в початковій школі.....	38
<i>Шкляєва Г. О.</i> Актуальні питання моделювання процесу підготовки майбутніх вихователів.....	45
<i>Прокопів Л. Я.</i> Психологічні аспекти підготовки студентів до зовнішнього незалежного оцінювання в закладах фахової передвищої освіти.....	49
<i>Пасічніченко А. В.</i> Стресостійкість як професійно значуща риса особистості педагога.....	55
<i>Марценюк М. О.</i> Основні мотиви професійного самовизначення майбутніх психологів.....	59
<i>Бугрін А. В.</i> Студентоорієнтованість викладання як пріоритет розвитку вищої освіти України.....	66
<i>Олійник І. О.</i> Вивчення готовності фахівців початкової освіти до впровадження феліксологічного підходу у вихованні.....	70
<i>Maksymenko T. M., Kybenko A.</i> The professional reflexivity specifics in teachers at higher educational institution.....	75
<i>Андрушкова Л. О.</i> Самостійна робота як один із засобів набуття і розвитку професійних компетенцій студента.....	79
<i>Костюк А. М.</i> Актуальні питання фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп.....	85
<i>Ярова Т. П.</i> Особливості навчання образотворчому мистецтву з методикою викладання у педагогічних коледжах.....	90

Бондаренко С. Ю., Вітомський Ю. Л. Інтерактивність та вплив емпатів на людей із алекситимічним типом особистості як феномен психологічного розвитку самоактуалізації останніх.....	95
Горбик К. В., Стрельніков В. Ю. Дискурсивний аналіз актуальних проблем психології та педагогіки вищої школи.....	103
Головчак М. І., Лещук Г. В. Академічна доброчесність в освітньому середовищі: актуальність і проблематика.....	108
Грекова Я. О., Лєсовець Н. М. Особливості становлення фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.....	114
Гіржева О. О., Кічук Н. В. Організаційні уміння дитини шести- семи річного віку як ключова компетентність.....	119
Кольвах К. В., Пасічніченко А. В. Психологічне здоров'я педагога закладу дошкільної освіти.....	127
Клименко Л. М., Шкляєва Г. О. Теоретичний аналіз особливостей розвитку мислення.....	131
Кравченко Е. А., Стрельніков В. Ю. Професійний розвиток студента як актуальна проблема психології і педагогіки вищої школи.....	135
Майніч А. С., Шкляєва Г. О. Сучасний погляд на підготовку майбутнього вихователя.....	141
Мусяєнко М. Ж., Давидова О. В. Вплив соціометричного статусу на Я-концепцію у підлітковому віці.....	144
Рудь К. Г., Шкляєва Г. О. Ігрова діяльність у розвитку дошкільника.....	148
Коваленко І. С., Савіна М. В. Академічна відповідальність здобувачів освіти: виклики часу.....	151

СЕКЦІЯ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА

Москалик Г. Ф. До питання законодавчої моделі функціонування повної загальної середньої освіти в Україні.....	158
Munteanu A. Creating psycho-emotional conditions in the creative training of future specialists.....	163
Алексєєва Т. М. Туристичний і краєзнавчий види діяльності як засоби формування творчої особистості майбутнього педагога.....	169
Омельчук В. В. Взаємовідносини та спілкування – психолого-педагогічний чинник формування творчої особистості учителя в педагогічній спадщині Василя Сухомлинського.....	174

Ордіна Л. Л. Структурні компоненти культуротворчого середовища закладу вищої освіти.....	180
Себало Л. І. Soft Skills – необхідна складова успішної підготовки майбутнього вчителя початкової школи.....	186
Григор'єва А. А. Сутнісні характеристики понять «творчість» та «творча особистість»: філософсько-психологічний аспект.....	190
Рядинська І. А. Розвиток творчої компетентності здобувачів освіти на заняттях дисципліни «Основи ритміки і хореографії з методикою».....	197
Носкіна Н. О. Мастер-клас як технологія розвитку творчого потенціалу особистості.....	206
Рассохіна О. В. Перцептивний аспект взаємодії в освітньому процесі.....	211
Мосціпан В. Б. Психолого-педагогічні підходи до формування професійно-особистісних якостей майбутнього педагога.....	217
Мірошніченко Л. В. Формування у здобувачів вищої освіти умінь використання здоров'язбережувальних технологій на заняттях психолого-педагогічного циклу.....	224
Дяченко П. М. Формування у студентів творчого і фізичного потенціалу до фізичної культури.....	230
Юрченко К. І. Творчий викладач – творчий студент (з досвіду роботи циклової комісії).....	237
Деменнікова Т. В. Використання активних методів навчання при вивченні педагогічних дисциплін.....	243
Калюжна Л. Б. Інтегративний підхід до підготовки вчителів музичного мистецтва у формуванні інтегративно-цілісних якостей митця.....	247
Павленко І. О. Мотивація вчителів до розвитку професійної майстерності...	255
Янєва Л. М. Формування професійної компетентності студента в процесі педагогічної практики.....	259
Максимович О. М., Курок В. П. Методи розвитку технічного мислення майбутніх майстрів автотранспортного профілю в процесі професійної підготовки в коледжі.....	263
Павлова О. С., Федяєва В. Л. Формування особистості педагога на засадах партнерського підходу.....	268
Волік Н. М. Тренінг для педагогів з розвитку емоційного інтелекту дітей дошкільного віку.....	271
Субботенко І. Ю. Єдність музики та образотворчого мистецтва як прояв віри в бога в духовно-естетичному розвитку учнів.....	279

Белковська А. В., Титаренко Ю. О. Творча компетентність, як фактор становлення професіоналізму.....	285
Білоцерківець Т. Г., Бідна Л. В. Підготовка студентів педагогічного коледжу до впровадження інтерактивних технологій у майбутній професійній діяльності.....	288
Духан В. С., Берегеля Л. М Розвиток навичок критичного мислення на уроках іноземної мови.....	295
Касьян О. Г., Каменський В. Г. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на Полтавщині.....	300
Коробов В. Ю., Берегеля Л. М. Формування творчої особистості педагога....	305
Новак Ю. А., Мірошніченко Л.В. Оволодіння здобувачами вищої освіти методичними вміннями гуманізувати педагогічний процес.....	312
Паньків Б. І., Паньків І. С. Науково-дослідницька робота як умова формування творчої компетентності ліцеїстів.....	317
Пономаренко К. О., Стрельніков В. Ю. Креативний педагог як модератор сучасного уроку.....	322
Сівцова А. В., Бухнієва О. А. Деякі особливості музичного розвитку школярів за допомогою колективного співу.....	327
Логвиненко М. О., Каменський В. Г. Соціально-захисні відносини щодо дітей з особливими освітніми потребами на Полтавщині.....	333

Секція 3. МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНІХ МЕТОДИК У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ РІЗНИХ РІВНІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Magnucz Á. Neurodiversity and foreign language teaching.....	340
Radevici (Kara) I. S., Melinic S. M. Street-art as an innovative method of influencing the educational process.....	344
Турчин Т. М. Організація репетицій та виступів танцювальних колективів груп дітей різної вікової категорії.....	351
Конюшевська А. А., Пархоменко Т. А., Баличевцева І. В., Бохолдін Ю. О., Тимошина О. В. Сучасні складові самостійної роботи студентів в медичному вузі.....	357
Антоненко-Миргородська А. М., Шумейко Д. А. Актуальні проблеми з оцінювання досягнень фізичної культури у новій українській школі.....	364
Прокопенко Ю. С. Використання цифрових інструментів при вивченні фізичного виховання та спортивних дисциплін під час дистанційного і змішаного навчання.....	368

Фоміна Я. Л. Запровадження дистанційних технологій в процесі навчання англійської мови.....	374
Прокопенко І. К., Тітунова В. В. Організація самостійної роботи студентів в умовах дистанційної освіти.....	381
Нагорна В. О. Міжпредметні зв'язки на уроках фізичної культури як ефективний засіб формування рухових умінь школярів.....	386
Новик Ю. І. Вивчення теми «Інформаційні технології в суспільстві» базового модуля інформатики.....	389
Грисенко Л. П., Кривченко О. І. Розвиток емоційного інтелекту молодших школярів на уроках читання у контексті нової української школи.....	396
Ковтун О. В. Основні завдання сучасного заняття англійської мови.....	404
Герасимова О. А. Читання як вид мовленнєвої діяльності на заняттях англійської мови в педагогічному фаховому коледжі в умовах змішаного навчання.....	410
Ситюк Ю. В. Зміна методик навчання в освітньому процесі початкової школи в умовах дистанційного навчання на прикладі Новознам'янського НВК.....	415
Харенко О. О. Особливості викладання англійської мови в 1 класі НУШ.....	420
Алферова Т. Д., Кічук Н. В. Позитивна соціалізація першокласників: педагогічний потенціал рекреаційно-розвивального простору спеціальної школи.....	428
Золотаренко Т. О., Васютіна Т. М. Упровадження технології змішаної освіти під час навчання молодших школярів: практична складова питання.....	437
Маркова О. С., Дятленко Т. І. Аналіз та інтерпретація ліричного твору як методична проблема.....	442
Шарова Г. А., Бірюк Л. Я. Сюжетно-рольова гра як засіб формування комунікативно-етикетних умінь першокласників.....	448
Базалій А. А., Стрельников В. Ю. Сучасні освітні методики та їх використання в навчальному процесі.....	453
Берун К. О., Яценко Т. В. Розвиток пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку.....	459
Берун К. О., Мацько В. В. Музикотерапія, як засіб корекції та розвитку дошкільників.....	465
Безруких В. С., Носкіна Л. М. Національний посуд як засіб розвитку рідної мови на заняттях по ознайомленню з довкіллям.....	471
Іванов К. О., Курліщук І. І. Петанк як засіб формування соціальної компетентності школярів на уроках фізичної культури в інклюзивному класі.....	477

Костюченко А. В., Яценко Т. В. Особливості формування адекватної самооцінки дітей дошкільного віку.....	483
Костюченко А. В., Дорошенко Т. М. Гра як засіб виховання екологічної культури дітей старшого дошкільного віку.....	487
Митрофанова А. А., Савіна М. В. Нова українська школа – основні зміни шкільної освіти для дітей.....	492
Фесенко В. В., Романовська Т. І. Особливості підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до проведення уроків у школах сільської місцевості.....	496

Секція 4. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Козлов Д. О. Принципи формування інноваційної поведінки майбутнього менеджера освіти у сучасному освітньому просторі.....	503
Barchi B., Bodnar H. Modern information technologies in education.....	506
Кудряшова Т. І., Лисенко Т. І., Морозова О. О. Місце та ознаки кіберспорту як спортивної дисципліни.....	511
Пархоменко Т. А., Конюшевська А. А., Акімова Л. Г., Кузеванова М. В., Малишев В. В. Формування лікарських навичок у студентів медичних вузів в умовах дистанційного викладання.....	525
Демидчук Л. Б. Проблемні питання освітніх технологій у форматі E-Learning, які використовуються в навчальних закладах.....	530
Сапожник Д. І. Складові створення умов для підвищення якості навчання у закладах вищої освіти.....	536
Деньга Н. М. Сутність та структура математичної компетентності.....	543
Мішкулинець О. О. Готовність вчителів початкової школи до впровадження інноваційних освітніх технологій.....	550
Юровчик В. Г. Інноваційна спрямованість уроку географії: погляд у майбутнє.....	555
Столяр Г. І. Розвиток критичного мислення молодших школярів на уроках із предмету «Я досліджую світ».....	561
Мельник А. А. Переваги використання STEM-підходу у вивченні фізики.....	568
Левіна О. І. Використання інноваційних технологій як засіб розвитку творчого потенціалу майбутніх педагогів.....	574
Болотіна М. П., Івашина О. В. Розвиток логічного мислення молодших школярів на уроках математики.....	586
Голуб О. М., Гольцши В. Ю. Найважливіші аспекти інтегрованого уроку як одного з нетрадиційних видів сучасного уроку.....	590

Гордійчук О. М., Красовська Л. В. Застосування програмного забезпечення у роботі викладача загальнотехнічних дисциплін.....	595
Звягіна Л. М., Маніта В. О. Своєрідність стратегій суб'єктів педагогічної взаємодії у стимулюванні позаурочної діяльності школярів.....	599
Іваненко Т. І. Роль науково-дослідницької діяльності учнів з економіки у формуванні ключових компетентностей.....	605
Косякова С. С. Використання інтерактивних технологій в процесі формування пізнавальних інтересів молодших школярів.....	610
Крамаренко В. О. Порівняльні характеристики сучасного мистецько-ігрового матеріалу та дитячої іграшки, їх ефективність у процесі формування креативності дітей дошкільного віку.....	616
Савіна М. В. Ейдетика та мнемотехніка у формуванні творчого мислення студентів як майбутніх учителів.....	621
Топольницька Ю. С. Розвиток іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти в умовах змішаного навчання.....	628
Вітко Т. М. Використання інтелект-карт в освітньому процесі.....	633
Сердюк В. П. Модель педагога початкової школи схильного до інноваційної діяльності.....	638
Фещук А. М., Ярошенко О. Л. Засоби організації дистанційного режиму професійно орієнтованої іншомовної підготовки майбутніх фахівців з прикладної механіки.....	645
Бадак А. В. Проектна діяльність при вивченні інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі.....	648
Гузь О. П. Формування мовленнєвої та читацької компетентностей учнів нової української школи.....	654
Лактіонова Ж. В. Навчати і навчатися в інформаційному просторі: ідеї для занять німецької мови з елементами інклюзивного навчання.....	662
Мелконян А. Г. Використання онлайн-сервісів у закладах загальної середньої освіти в умовах дистанційного навчання.....	666
Мраткіна Т. П. G Suite For Education для організації освітнього процесу.....	669
Ніжинська О. В. Використання арт-терапії в роботі практичного психолога інклюзивно-ресурсного центру.....	674
Мехед К. М. Від онлайн-ігор до гейміфікації навчання майбутніх ІТ-фахівців. Експериментальне дослідження.....	679
Барабус А. А., Васютіна Т. М. Підходи до формування громадянської компетентності у педагогічній теорії та практиці.....	684

Бугайов Ю. А., Давидова О. В. Теоретичні засади дослідження майндфулнес-практик в освітньому просторі.....	687
Скобенко М. В., Мещеракова О. П. Інноваційна технологія віртуальної реальності як засіб підвищення якості навчання в медичних вишах.....	693
Ослам О. М., Дятленко Т. І. Інформаційно-цифрова компетентність учнів в умовах дистанційного навчання.....	698
Толочик О. В., Васютіна Т. М. Віртуальні екскурсії під час реалізації змісту курсу ЯДС в 1-му класі в умовах змішаного навчання.....	703
Берун К. О., Шаляпіна І. В. Зміцнення фізичного здоров'я дошкільників шляхом впровадження сучасних технологій та нетрадиційних методів оздоровлення...	707
Величко К. С., Стрельніков В. Ю. Інноваційні дистанційні технології навчання у закладах середньої освіти.....	714
Гилюн Д. Е. Стрельніков В. Ю. Освітні інноваційні технології.....	720
Григор'єва Д. А., Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології сучасності.....	726
Дьяконова І. Ф., Стрельніков В. Ю. Сутність інноваційних технологій навчання.....	733
Зігаренко Т. В., Давидова О. В. Теоретико-методологічні аспекти проблеми агресивної поведінки підлітків.....	739
Мельник Я. С., Давидова О. В. Теоретичні засади дослідження хореографічної культури як соціокультурного чинника творчого розвитку особистості дитини.....	744
Міщенко Д. В., Давидова О. В. Теоретико-методологічні основи дослідження міжособистісних стосунків підлітків.....	749
Олексієнко Е. С., Коверсун Н. А. Інновації – засоби застосування нових технологій.....	754
Ворона В. В. Використання здоров'язбережувальних технологій у початковій школі.....	758
Гава О. В., Іванченко Л. В. Дистанційне навчання як інноваційний підхід у сфері підготовки майбутніх фахівців.....	763
Гопко О. А. Комп'ютерні дидактичні ігри як інновація в освіті.....	767
Ковтун К. В., Яценко Т. В. Особливості використання розвиваючого навчання у початкових класах.....	771
Комурзан Л. А., Бухнієва О. А. Використання цифрових технологій на уроках музичного мистецтва.....	775
Кривоконь К. Е., Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології сучасності.....	781
Логвиненко А. С., Коваленко С. Л. Методи арт-терапії в роботі з дітьми, які постраждали від домашнього насильства.....	787

Сабурова О. Д., Яценко Т. В. Особливості використання сторітелінгу як ефективною інноваційної педагогічної технології.....	794
Сергієнко Д. І., Яценко Т. В. Особливості використання елементів арт-терапії у роботі з дітьми початкової школи.....	799
Телятник А. С., Остапко Л. О. Діяльнісний підхід при використанні LEGO-технологій у творчій сфері дитини-дошкільника.....	804
Тимченко О. Е., Стрельніков В. Ю. Дискурсивний аналіз інноваційних технологій навчання.....	809
Файзуліна В. В., Манжелій Н.М. Особливості використання технології глена домана як засобу мовленнєвого розвитку дошкільників.....	815
Хаян М. О., Яценко Т. В. Особливості використання дидактичної гри як технології проблемного навчання в початковій школі.....	820
Чайковська В. М., Яценко Т. В. Особливості впровадження комп'ютерних технологій у заклади дошкільної освіти.....	825
Ніконова Н. В., Петрова В. М. Використання інноваційних методів на уроках трудового навчання в початкових класах.....	830
Ольхова Р. О., Парнюк З. В. Шляхи використання гаджетів у навчально-виховному процесі початкової школи.....	836
Молошина Б. О., Барська Т. О. Шляхи забезпечення безпеки дітей в інтернеті під час пандемії та карантину.....	841
Зайка Д. А., Соловей Г. С. Інноваційні підходи до виховання школярів у початковій освіті.....	845
Соловей А. Є., Соловей Г. С. Інноваційні технології як засіб підвищення якості освітнього процесу у початковій школі.....	850
Цюрупа Є. В., Берегеля Л. М. Сучасні педагогічні технології навчання.....	857
Рожко Є. О., Пилипенко В. О. Старовинні будівлі в освітньо-культурному просторі Кременчука.....	864

Секція 5. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Hadji-Bandalac M. Development of visual communication competence for architecture students.....	868
Деркач В. В. Специфічні риси комп'ютерного дискурсу.....	874
Кулікова Т. В. Українська латинка та її запровадження в практику української мови.....	880
Ситюк Р. О. Особливості термінологічної підготовки майбутнього вчителя початкових класів як організатора дослідницької діяльності школяра.....	884

<i>Вільховий Р. Д., Прядко Д. Д., Чижова Л.І.</i> The importance of English language knowledge for flight safety.....	890
<i>Голод А. Є., Стрельніков В. Ю.</i> Формування комунікативної компетентності майбутнього фахівця зі спеціальної освіти.....	893
<i>Литовченко О. О., Савченко О. А.</i> Анекдот як модель комунікативного акту лінгвістичного та не лінгвістичного характеру.....	899
<i>Масоха В. О., Колесник А. В.</i> Слово як засіб комунікації і робота з ним.....	902
<i>Міщанін А. О., Чумак М. М.</i> Навчання діалогічного мовлення на ранньому етапі вивчення англійської мови.....	907
<i>Тишков В. Р., Колесник А. В.</i> Набуття навичок правильного мовлення як основа успішного професійного спілкування.....	913

Секція 6. НАУКИ ПРО ОСВІТУ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

<i>Kabadayı A.</i> Strike While the iron is hot: Environmental Education in early years for Sustainability.....	917
<i>Kabadayı A.</i> Toys, the Sine Qua Non for the children in the play.....	924
<i>Пліско Є. Ю., Пасічник К. І.</i> Тезисне бачення організації соціального забезпечення соціальними службами України.....	932
<i>Дмитренко Н. І.</i> Інформатизація освіти як рушійна сила зміни сучасного педагога.....	936
<i>Петрова Н. І.</i> Курс біології в інтегрованому курсі «наука» національного курикулуму Англії та Уельса.....	939
<i>Волошаненко Ю. С., Столяр Г. І.</i> Біоніка як джерело формування ключових компетентностей в процесі пізнання навколишнього світу учнями початкових класів. Нейробіоніка.....	943
<i>Довгопол Ю. І., Панасенко Т. В.</i> Освіта в інформаційному суспільстві: ризики і тенденції розвитку.....	946
<i>Пащенко Е. О., Столяр Г. І.</i> Біоніка як джерело формування ключових компетентностей в процесі пізнання навколишнього світу учнями початкових класів. Архітектурна біоніка.....	952
<i>Kabadayı A.</i> Analysis of parents' opinions about parent-teacher communication in preschool.....	957
<i>Tatlilioğlu K.</i> Contemporary issues of psychology in higher education institutions.....	963
<i>Каранузова Н.</i> Екзамен у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи.....	968
НАШІ АВТОРИ.....	971

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Mazurek E.

PhD, Assistant of Professor

Wrocław University of Science and Technology

Department of Humanities and Social Sciences

Wrocław, Poland

BIOGRAPHICAL REFLEXIVITY IN ACHIEVING A PROFESSIONAL MASTERY BY A TEACHER. IMPLICATIONS FOR DEVELOPING TEACHERS' PROFESSIONAL SKILLS

In the face of rapid changes in all spheres of life, the following questions are still valid: what is the role of the teacher in these changes?, which teacher's competences are important in achieving professional mastery?, how to educate future teachers to be competent co-creators of a reality?, what teacher's competences are needed presently and what will be needed in the future? These and other questions relate to the vision of the teacher profession, the education of (future) teachers, and the development of teachers' professional skills.

Reflexivity plays an important role in this search. In relation to teachers, it is defined as "the teacher's ability to reflect on his / her pedagogical activity, on the practice of teaching and upbringing and its determinants, as well as on himself / herself" [7, p. 139]. The teacher is expected to be a reflective practitioner [3, 7, 9, 15, 17]. The teacher's professional mastery is based on thorough theoretical knowledge and on a creative interpretation of personal and other people experiences.

A special kind of reflexivity is a biographical reflexivity. It is understood as "the ability to learn from the experiences contained in one's own biography, as well as in the biographies of other people. It is also the ability to learn from experiences

when they are currently happening, which means seeing their importance for current and future life from the perspective of the present" [8, p. 71]. Biographical reflexivity is associated with (re)constructing an autobiographical narrative (i.e. telling and interpreting selected life experiences) and/or considering the biography of another person. Reflexivity enables the construction of meanings, leading to the generation of new knowledge [1]. The existing cognitive structures may be reconstructed, and therefore new patterns of understanding and action are developed [16]. This is how biographical learning occurs. It is a special kind of learning based on reflection on autobiography and / or other people biographies [see 1, 8, 13, 16].

Teacher's biographical reflexivity is related to reminiscing and interpreting his / her own life history in three periods: 1) before preparing for the teaching profession, 2) pedagogical education, 3) pedagogical practice. In addition, the teacher can gain knowledge by reflecting on the biography of other people (i.e. authorities, recognizing educators, his / her masters, teachers from his / her surroundings, as well as his / her students, pupils and other people from the immediate environment). The teacher's biographical reflexivity becomes a condition for understanding and (re)constructing one's own autobiography and identity, and at the same time a condition for achieving professional mastery.

The contemporary world needs reflective teachers. It becomes a challenge for the (future) teachers' education. Biographical reflexivity can be developed by biographical didactic [4] as a part of teachers' education. Biographical didactic is based on recalling life experiences, interpreting them, and learning from life stories. During biographical workshops "adult learners prepare and share life histories that become vehicles through which these learners can reflect on their educational experiences. Through oral and written narratives, educational biography offers the value of reminiscence and interpretation of experience and influences upon that experience. (...) its main purpose is to help adults deepen their understanding of their own ways of learning and of their existing knowledge" [6, p. xv]. Teaching by way of biographical methods has initiated a 'biographical turn' [12, p. 1] in education. It

enables the transformation and empowerment of learners, as well as the reconstruction of their life stories and identities.

Biographical workshops are based on individual work and team work. Storytelling is one of the most important biographical teaching methods. It may be enriched by other methods (e.g. biographical games, biographical maps, lifelines, analysis of biographies, diaries, and other biographical materials) and tools (e.g. cards with graphics, story cubes, Lego bricks) inspiring to tell the life history [see 10, 11, 14]. They enable a journey into oneself and into the life history. Also, they help learners to transform their interpretations of their own experiences.

(Future) teachers feel the need to learn from each other, partnership and dialogue, telling stories about events from professional practice, rethinking past events, reflecting on life experiences from their own biographies and the biographies of others. Biographical teaching methods meet these needs, and therefore its implementation in teachers' education is a potential.

REFERENCES

1. Alheit P. Teoria biografii jako fundament pojęciowy uczenia się przez całe życie. *Teraźniejszość – Człowiek – Edukacja*. 2015. 4(72) P. 23-36.
2. Capogna S. Developing Teachers' Professional Skills, *ICERI2015 Proceedings*. 2015. P. 4624-4630.
3. Czerepaniak-Walczak M. Aspekty i źródła profesjonalnej refleksji nauczyciela. Toruń, Edytor. 1997.
4. Czerniawska O. *Szkice z andragogiki i gerontologii*. Łódź, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi. 2007.
5. Demetrio D. Autobiografia. Terapeutyczny wymiar pisania o sobie. Kraków, Wydawnictwo Impuls. 2000.
6. Dominice P. Learning from our lives: using educational biographies with adults. San Francisco, Jossey Bass. 2000.

7. Dróżka W. Od pewności ku refleksyjności w zawodzie nauczycielskim. Przyczynek do dyskusji. *Przegląd Pedagogiczny*. 2011. No 1, P. 135-151. doi: 10.34767/PP.2011.01.12
8. Dubas E. Uczenie się z własnej biografii jako egzemplifikacja biograficznego uczenia się. *Nauki o Wychowaniu. Studia Interdyscyplinarne*. 2017. No 1(4), P. 63-87. doi: 10.18778/2450-4491.04.05
9. Gołębiak D. Zmiany w edukacji nauczycieli. Wiedza. Biegłość. Refleksyjność. Poznań-Toruń, Edytor. 1998.
10. Gramling F. L., Carr L. R. Lifelines: a life history methodology. *Nursing Research*. 2004. 53(3), P. 207-210.
11. Gray J., Dagg J. Using reflexive lifelines in biographical interviews to aid the collection, visualisation and analysis of resilience. *Contemporary Social Science*. 2019. Vol. 14(3-4), P. 407-422. doi: 10.1080/21582041.2018.1459818
12. McLean M., Abbas A. Introduction to Biographical Methods, *Enhancing Learning in the Social Sciences*. 2011. Vol. 3(3), P. 1-3. doi: 10.11120/elss.2011.03030004
13. Mazurek E. Biograficzne uczenie się i narracyjne uczenie się – ramy teoretyczne. *Edukacja Dorosłych*. 2017, 1(76), P. 51-65.
14. Mazurek E., Vynoslavska O. The educational biographies of engineers starting academic careers: comparative perspective of Poland and Ukraine. *Advanced Education*. 2019. No 13, P. 4-10. doi: 10.20535/2410-8286.153456
15. Sajdak A. Przygotowanie nauczycieli akademickich do prowadzenia zajęć dydaktycznych – możliwości wsparcia i przykłady dobrych praktyk. *Studia Oeconomica Posnaniensia*. 2015. 3(5), P. 7-27.
16. Solarczyk-Szwec H. Cztery ćwiartki biograficznego uczenia się. *Rocznik Andragogiczny*. 2015. Vol. 22, P. 119-133.
17. Śliwerski B. Myśleć jak pedagog, Gdańsk, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne. 2010.

Козлова О. Г.

*кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту освіти
та педагогіки вищої школи
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка
м. Суми*

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В УМОВАХ СУСПІЛЬСТВА ЗМІН

Глибокі соціальні зміни, що відбуваються в Україні вимагають нових підходів до осмислення професіоналізму сучасного педагога закладу освіти. Це зумовлено тим, що Національною доктриною розвитку освіти України у ХХІ столітті освіта визначається як стратегічна основа розвитку особистості, суспільства, нації і держави. Освітня стратегія в Україні має за мету здійснення навчання протягом усього життя і визначає його керівним принципом, на якому базуються реформи, спрямовані на підвищення якості освіти [4, с. 57].

На наш погляд, нова якість освіти означає досягнення таких результатів:

1. формування відповідальності за власний добробут та за стан суспільства, членом якого є особистість;
2. освоєння молодим поколінням соціальних навичок, які забезпечують його соціальну адаптацію та соціальну мобільність з тим, щоб: навчатися, щоб знати; навчатися, щоб діяти; навчатися, щоб жити разом, жити з іншими; навчатися, щоб бути;
3. готовність до самореалізації, участі в створенні та діяльності суспільних, громадських організацій, що базуються на демократичних засадах;
4. толерантність, сприйняття іншої думки, вміння вести діалог, пошук

змістових та ефективних компромісів;

5. освоєння особистістю правової культури з метою поваги до власних прав та прав інших людей;

6. оволодіння способами протидії маніпулюванню, що визначається як прихований або підсвідомий психологічний вплив на особистість з метою вигідної маніпуляторів моделі поведінки);

7. аналіз готовності нових поколінь до входження в глобалізований світ, у відкрите інформаційне суспільство. Така здатність може розвинути за рахунок освоєння нових технологій, володіння діловою та розмовною мовою, розуміння цінностей світової культури.

Оскільки в контексті застосування нових інформаційних технологій об'єктом уваги стає учень (студент), який активно вибудовує власний освітній процес, вибираючи основну траєкторію руху в освітньому середовищі, то важливою функцією вчителя (викладача) є його вміння сприяти ефективному та творчому освоєнню інформації учнем (студентом), застосуванню здобутих знань на практиці [4, с. 129]. Отже, йдеться про необхідність реалізації сучасним вчителем нової професійної ролі в суспільстві змін.

Важлива роль у процесі демократизації суспільства відведена громадянській освіті, що зорієнтована на виховання громадянських почуттів, моральних цінностей, значущих для українців як носіїв історичної традиції, що усвідомлюють своє місце в країні і світі, що сприймають ідеї і механізми громадянського суспільства, гуманістичні моральні орієнтири. Отже, постає питання про необхідність реалізації педагогом закладу освіти нової соціальної ролі.

У демократично орієнтованій освітній системі пріоритетним є вдосконалення особистості, тому людина може бути для іншої людини лише метою і ніколи – засобом. При цьому постійно має реалізовуватися установка на взаєморозуміння, взаємоузгодження, полікультурне зближення різних ціннісних позицій.

Важливим є підйом авторитету особистості, утвердження філософії заглиблення особистості у власну думку. Мова йде про те, що учні, завдяки вчителю, мають розуміти стосунки між громадянами, між громадянами і суспільством, між громадянами і державою.

Таким чином, побудова демократичного освітнього простору можлива лише за умови усвідомлення педагогом себе як громадянина держави та прийняття ним нової професійної ролі, а відтак освоєння і поновлення кожним педагогом власного дієвого професійного інструментарію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Козлова О.Г. Сутнісні складові інноваційної діяльності вчителя. Суми: ВВП «Мрія-1» ЛТД, 1999. 92 с.
2. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. К.: Грамота. 2005. 448 с.

Курок Р. О.

кандидат юридичних наук, доцент,

молодший науковий співробітник

Інститут професійно-технічної освіти

НАПН України

м. Київ

ПОНЯТТЯ «ПРАВОВА КУЛЬТУРА» ТА «ПРАВОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ» У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Важливою ознакою сучасного фахівця, що забезпечує можливість особи якісно здійснювати професійну діяльність, приймати самостійні рішення та ефективно вирішувати покладені на нього завдання, є його професійна

компетентність, яка формується та розвивається в процесі професійної підготовки особи.

У сучасних умовах динамічного розвитку та стрімких перетворень в освітній сфері, що зумовлюють системні зміни в нормативно-правовому регулюванні освітнього процесу, актуалізується проблема розвитку правової компетентності педагогічних працівників економічних коледжів як складника їхньої професійної компетентності. Досконале володіння законодавчими та підзаконними нормативно-правовими актами, вміння їх застосовувати у своїй професійній діяльності суттєво впливає на якість підготовки фахівців відповідно до вимог керівних документів у цій сфері.

Основою правової компетентності фахівця є наявність у нього знань правових норм, що дозволяє йому дотримуватись вимог чинного законодавства під час здійснення професійної діяльності, застосовувати ці знання в практичній діяльності, діяти правосвідомо у визначений керівними документами спосіб.

Досліджуючи сутність та зміст поняття “правова компетентність”, дослідники використовують такі категорії, як “правова свідомість”, “правова освіченість”, “правове виховання” тощо. Окремі науковці розглядають ці поняття як складники правової компетентності, або правової культури, або як взаємообумовлені фактори, що здійснюють вплив один на одного. При цьому, доволі часто вживання цих термінів носить хаотичний та несистемний характер, що створює складності для однозначної інтерпретації змісту досліджуваних понять.

Зокрема, Ю. Богуцький дещо категорично стверджує, що головною метою формування та розвитку правової компетентності, зокрема адміністраторів закладів вищої освіти, є нарощення і розкриття потенціалу правової культури як системи захисту духовних (нематеріальних) та матеріальних цінностей, традицій, інтелектуальної спадщини та правової відповідальності в академічній сфері згідно з законодавчо-правовим

регулюванням. Аксіологічну цінність її компонентів складають право, правова свідомість, правовідносини, правопорядок, нормотворення, правозастосовна та правова діяльність, що є категорією захисту відповідальності в загальнолюдських цінностях і невід’ємним складником правової держави та громадянського суспільства [1, с. 100].

З іншого боку, І. Огороднійчук, досліджуючи динаміку формування правової компетентності майбутнього інженера, виділяє таку послідовність етапів її розвитку: правова освіта → правова освіченість → правова навченість → правова розвиненість → правова свідомість → правова компетентність [2, с. 120]. Загалом погоджуючись з думкою автора, вважаємо, що у зазначеній ієрархії формування правової компетентності окремі етапи можуть бути змінені місцями.

І. Галушак вважає правову культуру поряд з правовою освітою та правовою освіченістю складником правової компетентності особи, що є доволі дискусійним твердженням [3, с. 119].

На нашу думку, категорії “правова свідомість”, “правова освіченість”, “правове виховання” необхідно розглядати як взаємозалежні характеристики особистості, які дозволяють сформуванню та розвинути в неї відповідний рівень правової компетентності.

З метою розмежування сутності понять, розглянемо більш детально наукові категорії “правова компетентність” та “правова культура”, які, як виявилось, часто вживаються в схожому значенні, що є, на нашу думку, не зовсім правильно.

Так, в «Юридичній енциклопедії» за редакцією Ю. Шемшученка правова культура визначається як: “система духовних і матеріальних цінностей у галузі; складник загальної культури й охоплює весь комплекс основних понять розвитку правової системи: право, правова компетентність, правосвідомість, правовідносини, правопорядок, правозастосовна, нормотворча та інша правова

діяльність; як ознака правової держави та категорія загальнолюдських цінностей” [4, с. 37].

Для нашого дослідження представляє інтерес позиція науковців М. Шевцова та О. Шевцової, які визначають правову культуру через знаннявий компонент та констатують, що “правова культура педагогічного працівника виявляється у високому ступені володіння правом у конкретній професійно-педагогічній та практичній діяльності, глибоких і ґрунтовних знаннях законів і підзаконних актів, джерел права, розумінні принципів права учасників педагогічного процесу і способів правового регулювання їхніх відносин, ставленні до права як до невід’ємної складової професійної діяльності, здатності захищати та впроваджувати правові відносини в управлінській діяльності відповідно до правових і розпорядчих принципів законності [5, с. 166].

Зазначені дослідники пропонують розрізняти такі складники правової культури: правову освіченість як сукупність знань із проблем права; правову спрямованість як сукупність ставлень до права як соціальної, державної та особистісної цінності, що зумовлює потребу постійно отримувати, розширювати арсенал засобів визначення та вирішення правових проблем; правову готовність як наявність умінь із вирішення конкретних правових питань [5, с. 166-167].

У цьому ж контексті висловлюється Р. Клуцько, який констатує, що “правова культура педагогічних працівників закладів професійної освіти передбачає наявність у них глибоких знань законів і підзаконних актів, джерел права, на яких вони мають базуватися, здійснюючи свою педагогічну діяльність у професійному освітньому середовищі, розуміння принципів права учасників процесу професійної діяльності й способів правового регулювання їхніх відносин, професійне ставлення до права і педагогічної практики, його застосування в освітньому процесі” [6, с. 149].

Д. Коваленко також відзначає, що “стосовно професійної діяльності конкретної особистості, правова культура виявляє себе як володіння знаннями щодо розуміння права, що забезпечує усвідомлене виконання його розпоряджень у просторі тих функцій, які визначаються певною професією” [7, с. 96].

На підставі вищезазначеного можемо дійти висновку, що правова культура педагогічних працівників передбачає наявність у них відповідного рівня правової компетентності.

Більш точне трактування правової культури пропонує В. Владимірова, яка визначає її як “складне інтегративне і динамічне утворення, що кваліфікується як система правових цінностей на відповідному рівні розвитку суспільства, які в правовій формі відображають стан свободи особистості та інші соціальні цінності” [8, с. 7].

Схожій позиції дотримується В. Димочкін, визначаючи правову культуру “як складне інтегративне утворення особистості, що ґрунтується на правовому пізнанні, правовій мові та мисленні, характеризує готовність і здатність набувати, використовувати й удосконалювати правові знання, вміння та навички в навчальній і професійній діяльності” [9, с. 144].

Проте, на нашу думку, найбільш влучне авторське тлумачення терміну правової культури педагогічного працівника запропоновано О. Радкевичем, який трактує правову культуру педагогічного працівника закладу професійної освіти як інтегративне утворення особистості, що характеризується ціннісним ставленням до права, розвиненою правосвідомістю та правоосвіченістю, потребою постійного поповнення обсягу правових знань, є моральним регулятором професійно-педагогічної діяльності, що виявляється у свідомій правомірній поведінці особи та її здатності кваліфіковано формувати комплекс правових цінностей, навичок і звичок правомірної поведінки в учнівській молоді [10, с. 90].

Отже, можемо зробити висновок, що поняття “правова культура” та “правова компетентність” є різними за своєю сутністю та спрямовуються на досягнення різних цілей. Метою розвитку правової культури фахівця, в тому числі педагогічного працівника, є формування в нього ціннісним ставленням до права, розвиненої правосвідомості та правоосвіченості, в той час як розвиток “правової компетентності” спрямовується на досягнення здатності особи успішно провадити професійну діяльність, що буде ґрунтуватися на динамічній комбінації знань, умінь, навичок у сфері права, а також вмінні їх застосовувати в повсякденній діяльності.

Водночас ці поняття є взаємозалежними, оскільки високий рівень правової культури в суспільстві загалом, та конкретної особи зокрема, сприяє формування та розвитку високого рівня правової компетентності, та навпаки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуцький Ю. П. Розвиток правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2019. 288 с.
2. Огороднійчук І. Сутність і структура поняття “правова компетентність” майбутніх інженерів. *Педагогічний дискурс*. Хмельницький, 2014. Вип. № 17. С. 117-122.
3. Галушак І. Є. Теорія і технології формування правової компетентності майбутніх економістів в умовах неперервної університетської освіти: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Ізмаїл, 2018. 514 с.
4. Юридична енциклопедія: в 6 т. / гол. ред.: Ю. С. Шемшученко, М. П. Зяблюк, В. Я. Тацій та ін. Київ, 2003. Т. 5. 736 с.
5. Шевцов М. Г., Шевцова О. М. Формування правової культури керівника загальноосвітнього навчального закладу в процесі підвищення

кваліфікації та самоосвіти за 20 років незалежності України. *Педагогіка*: зб. наук пр. 2011. Вип.11. С. 164–170.

6. Клунко Р. Ю. Формування правової культури майбутнього вчителя як елемент підготовки до професійної діяльності. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя: Психолого-педагогічні науки*. Ніжин, 2015. № 3. С. 148–151.

7. Коваленко Д. В. Теоретико-методичні основи системи безперервної професійно-правової підготовки інженерів-педагогів: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Харків, 2015. 514 с.

8. Владимірова В. І. Педагогічні проблеми формування правової культури вчителя й історії вищої педагогічної школи України (1917-2002 рр.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Луганський держ. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2003. 21 с.

9. Димочкіна В. Правова культура особистості у структурі філософського та психолого-педагогічного знання. *Молодь і ринок*. 2012. № 12(95). С. 140–144.

10. Радкевич О. П. Теоретичні і методичні основи розвитку правової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2020. 587 с.

Самойленко Н.

кандидат історичних наук,

доцент кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

м. Переяслав

Калюжка Н.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри педагогіки, теорії і методики початкової освіти

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

м. Переяслав

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНОСТЬ: ПРОБЛЕМИ ТА СТАН РОЗВИТКУ

Проблема дотримання академічної доброчесності серед науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти в Україні та за кордоном набула значної актуальності із розвитком інформаційних технологій, які надають легкий і негайний доступ до науково-навчальної інформації.

Європейська мережа академічної доброчесності (ENAI) у своєму глосарії дала таке визначення терміну «академічна доброчесність»: «compliance with ethical and professional principles, standards and practices by individuals or institutions in education, research and scholarship» [10]. Міжнародний центр академічної доброчесності (ICAI) визначив основні чесноти в понятті академічної доброчесності: «commitment, even in the face of adversity, to six fundamental values: honesty, trust, fairness, respect, responsibility, and courage» [11].

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту», «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час

навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [5].

Питання академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності висвітлено в Законах України «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права».

Упродовж 2016–2020 років з'явився ряд документів та публікацій з питань академічної доброчесності. Це і рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності, аналітичної довідки за результатами досліджень практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України, розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту», методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності.

Перший прояв академічної недоброчесності — це плагіат. Плагіат — оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

Процедура виявлення плагіату має певний алгоритм. Головенство плагіату, як найбільш розповсюдженого прояву академічної недоброчесності, підтверджує роз'яснення змінам стосовно вищої освіти, що внесені Верховною Радою 18 грудня 2019 р.: «... нетерпимість до плагіату має починатися з бакалаврських, магістерських робіт... випускники вишів уже в 2020 мусять краще пильнувати — чи не порушують вони норми академічної доброчесності. У свою чергу університети мають дати студентам розуміння — що таке академічна доброчесність, і як правильно працювати з підготовкою дослідницької роботи, ... як правильно працювати з оформленням джерел, цитуванням, оформленням списку літератури...».

У 2017 р. Закон України «Про освіту» визначив нові прояви академічної недоброчесності і запропонував види академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності [5].

На сьогоднішній час продовжується активна робота щодо розробки заходів для попередження академічної недоброчесності. Серед таких проєктів виділяються наступні: нова система акредитації як засіб забезпечення якості та подолання корупції у вищій освіті України, сприяння реформам у вищій освіті України з погляду розвитку академічної доброчесності, академічна культура українського студентства.

В рамках проєкту «Нова система акредитації як засіб забезпечення якості та подолання корупції у вищій освіті України», розроблено пакет документів, які покладено в основу створеного Національним агентством Положення про акредитацію освітніх програм та супровідних документів до нього.

Завдяки певним проєктам закладено основи для успішного створення системи академічної доброчесності як на рівні закладів вищої освіти, так і на національному рівні.

Нездатність дотримуватися академічної доброчесності веде до порушень у виконанні своїх професійних обов'язків. Усе це шкодить дослідницьким процесам, підриває довіру дослідження та його авторитетності, витрачає ресурси і може завдати шкоди предметам дослідження, користувачам, суспільству або оточенню. Такі дії є неприпустимими і повинні бути зупинені. Для цього має існувати правове підґрунтя, кожен університет повинен мати кодекс честі, молоде покоління потрібно зі школи навчати академічній доброчесності.

Зкладам освіти слід створювати і пропагувати чіткі та справедливі правила, норми і процедури академічної доброчесності, які є практично зрозумілими та можуть бути послідовно втіленими, сприяти поширенню конкретних аспектів академічної доброчесності серед усіх підрозділів закладу вищої освіти.

Просвітницька діяльність повинна включати обговорення фундаментальних цінностей, висвітлення зв'язку між академічною доброчесністю та колом етичних проблем. Ознайомлювати усіх членів академічної спільноти про стандарти академічної доброчесності, практикувати дії, прописані у правилах та нормах університету, розробляти, роз'яснювати та підтримувати неупереджені та прозорі системи розгляду порушень академічної доброчесності, бути у курсі сучасних розробок у сфері технологічних та освітніх практик задля передбачення підвищених ризиків та вирішення потенційних проблем, що стосуються академічної доброчесності, здійснювати оцінку ефективності правил та норм, процедур та практик доброчесності, вдосконалювати їх задля оновлення та покращення.

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» активно впроваджує Принципи академічної доброчесності у науково-педагогічну діяльність. Відповідно до норм Конституції України, Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про авторське право і суміжні права», чинних наказів і рекомендацій Міністерства освіти і науки України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти та Статуту Університету, з метою запобігання поширення плагіату в наукових роботах викладацького складу, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня та студентів (зокрема кваліфікаційних робіт магістрів та бакалавра) усіх форм навчання; розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; активізації самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування в університеті розроблено Кодекс доброчесності студента (здобувача вищої освіти), Декларація про академічну доброчесність здобувача вищої освіти, Кодекс доброчесності працівника, Декларація про академічну доброчесність співробітника, Положення про академічну доброчесність [3].

Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності під час здійснення освітньої та наукової діяльності покладається на співробітників та здобувачів університету відповідно до норм чинного законодавства України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Академічна доброчесність. Аналітичний звіт та рекомендації: аналітична записка/ уклад.: І. Єгорченко, М. Серебряков; Проєкт «Підтримка організацій лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія!». 2018. 37 с.
2. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: монографія / заг. ред.: Н. Г. Сорокіна, А. Є. Артюхов, І. О. Дегтярьова. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
3. Академічна доброчесність. URL.: <https://phdpu.edu.ua/home/akademichnadobrochesnist/> (дата звернення 8.02.2012)
4. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К.; Таксон, 2016. 234 с.
5. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 8.02.2012)
6. Проєкт «Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку». URL: <http://fond.sociology.kharkov.ua/index.php/ua/projects-ua/304-akademichna-kultura-ukrajinskogo-studentstva-osnovni-chinniki-formuvannya-ta-rozvitku> (дата звернення 8.02.2012)
7. Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні. URL: <https://saiup.org.ua/> (дата звернення 6.02.2012)
8. Проєкт «Нова система акредитації як засіб забезпечення якості та подолання корупції у вищій освіті Україні». URL: https://www.irf.ua/konkurs_dlya_uchasti_u_treningu_z_pidgotovki_ekspertiv_iz_zabezpechennya_yakosti_vischoi_osviti/ (дата звернення 30.01.2012)

9. Проєкт «Сприяння реформам у вищій освіті України з погляду розвитку академічної доброчесності». URL: https://www.irf.ua/grants/awarded_grants/promoting_reforms_in_ukraines_higher_education_in_terms_of_the_development_of_academic_integrity/ (дата звернення 4.01.2012)
10. ENAI Glossary. URL: <http://www.academicintegrity.eu/wp/glossary/> (дата звернення 2.02.2012)
11. The Fundamental Values of Academic Integrity / International Center for Academic Integrity. 2013.36 p.

Печка Л. Є.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти та гуманітарних наук
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Проблема професійної підготовки майбутнього педагога охоплює багато актуальних питань, характерних для сучасного етапу перетворень у системі освіти в Україні.

Особливої актуальності означена проблема набуває в умовах модернізації системи освіти в Україні, зорієнтованої на входження у європейський освітній простір. Концепція нової української школи спрямована на формування компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості в суспільстві. Формування здоров'язбережувальної компетентності є важливою

складовою професійної компетентності сучасного педагога, фундаментом подальшої оздоровчої діяльності майбутніх фахівців.

У закладах вищої освіти валеологічна освіта педагогів-вихователів, що спрямована на підготовку формування здорового способу життя дітей дошкільного віку, започаткована лише в кінці минулого століття. Завдання з виховання ціннісного ставлення до здоров'я в системі дошкільної освіти визначаються у Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти» [1, 4, 5]. Підготовка майбутніх педагогів має відповідати сучасним вимогам освітніх реформ «Нової української школи» і базуватись на теоретичній та практичній готовності студентів до обраної професії. Орієнтація на підготовку педагога до збереження й зміцнення здоров'я підростаючого покоління, формування у дітей ціннісного ставлення до власного здоров'я є головною концепцією сучасної освіти. У зв'язку з цим, надзвичайно велика відповідальність за здоров'я нації покладається на тих, хто здійснює або буде здійснювати навчання і виховання сьогодні – на сучасних і майбутніх педагогів.

Визнання суспільством вихователя ключовою фігурою освітнього процесу потребує вдосконалення підходів до розв'язання проблеми його професійної підготовки, оскільки студент педагогічного закладу вищої освіти готує себе до майбутньої професії, успіх самореалізації в якій буде визначатися не тільки фаховою обізнаністю, але і психічним, фізичним благополуччям, ставленням до здоров'я індивідуального та оточуючих.

Міждисциплінарність проблеми дослідження зумовила необхідність звернення до результатів наукових пошуків учених з філософії освіти, загальної педагогіки, дидактики, психології, соціології, медицини. У сучасній науці визначено різні аспекти до проблеми здоров'язбереження молоді, а саме: теоретико-методологічні засади формування здорового способу життя дітей та молоді (О. Вакуленко, Е. Вільчковський, С. Дудко, Н. Комарова, Д. Солопчук, О. Яременко та ін.); валеологічна просвіта дітей та молоді (Т. Бабюк,

Ю. Бойчук, О. Іонова, Л. Лохвицька, М. Подберезський, Н. Хребтова та ін.); підготовка майбутніх педагогів до формування здорового способу життя дітей (Ю. Бойчук, В. Горащук, Л. Печка, Н. Урум та ін.); компетентнісний, який реалізується через певні компетенції, тобто інтегровані знання, вміння, навички і відносини педагога щодо здоров'язбереження молодого покоління (Н. Калька, О. Пометун, А. Хуторський, J. Karski, D. Froster та ін.); формування культури здоров'я учасників педагогічного процесу є предметом вивчення О. Єжової, В. Кириченко, І. Рогальської-Яблонської, Т. Федорченко та інших.

Як зазначає І. Зязюн, «головною метою вищої освіти має бути становлення цілісної і цілеспрямованої особистості, готової до вільного гуманістичного орієнтованого вибору і індивідуального інтелектуального зусилля, що володіє багатофункціональними компетентностями» [6, с. 13]. У процесі професійної підготовки майбутніх вихователів необхідно створювати умови для опанування загальними та предметними компетенціями, що визначатимуть їхній рівень професійної компетентності у педагогічній діяльності як результат підготовки. Отже, під час професійної підготовки майбутні фахівці мають оволодіти такими видами загальних та спеціальних компетенцій: розуміння необхідності та дотримання норм здорового способу життя, правил безпеки життєдіяльності, правил, виконання вимог охорони праці та виробничої санітарії; сприйняття моральних норм поведінки відносно інших людей; екологічна грамотність; здатність до визначення проблем зі здоров'ям у вихованців за різними складовими (фізичне, психічне, духовне, соціальне) здоров'я; здатність до здійснення діяльності, спрямованої на створення здоров'язбережувального виховного середовища для дітей дошкільного віку.

Тому корінні зміни в освітньому просторі України актуалізували питання оновлення змісту педагогічної освіти. Метою викладання навчальних дисциплін «Валеологічна освіта дітей дошкільного віку», «Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку» в педагогічних закладах вищої

освіти є забезпечення не лише кваліфікаційної компетентності майбутніх фахівців у збереженні та зміцненні здоров'я дітей дошкільного віку, але й сприяння світоглядному переосмисленню пріоритетності даного напрямку. Результатом професійної здоров'язбережувальної підготовки майбутніх педагогів є опанування теорію та практикою формування здорового способу життя як важливими складниками педагогічної роботи, формування валеологічних знань у студентів, що слугуватимуть базисом свідомого та дбайливого ставлення до здоров'я як найвищої людської цінності; засвоєння інноваційних здоров'язбережувальних технологій та їх упровадження в сучасних умовах ЗДО і сім'ї.

Основні завдання вивчення дисциплін здоров'яформуючого напрямку спрямовані на: оволодіння майбутніми педагогами основними поняттями, категоріями, завданнями та змістом всіх складових навчальних дисциплін; усвідомлення та особистісне переконання необхідності реалізації принципів здорового способу життя, формування мотиваційної поведінки щодо здорового способу життя на основі усвідомлення цінностей і мотивів оздоровчої активності; основ валеологічної культури та валеологічного світогляду; оволодіння фахівцями вміннями використовувати в майбутній професійній діяльності доцільні методи і прийоми, засоби, різноманітні форми роботи з валеологічної освіти дітей дошкільного віку, на основі тісної співпраці з родинами; формування у майбутніх фахівців практичних професійних умінь і навичок з організації та впровадження ефективних технологій валеологічної освіти дошкільнят, створення передумов їх фізичного, психічного і духовного розвитку, соціальної адаптації; реалізація доцільних умов навчання, діяльності і відпочинку дітей дошкільного віку задля забезпечення їх всебічного гармонійного розвитку та зміцнення здоров'я.

Важливим аспектом професійної підготовки майбутніх фахівців ЗДО є розвиток їхнього інтелектуально-особистісного потенціалу як важливого ресурсу, що дозволить їм ефективно здійснювати власну майбутню професійну

діяльність та запобігатиме появі ознак професійного вигорання у подальшій роботі. Серед характеристик інтелектуально-особистісного потенціалу майбутніх вихователів, що є важливими для здійснення профілактичної здоров'язбережувальної діяльності з вихованцями, можна виділити такі: інтелектуальна обізнаність з питань збереження та зміцнення здоров'я дітей; толерантність до поведінкових проявів вихованців, якщо вони не загрожують їхньому здоров'ю чи здоров'ю оточуючих; комунікативні та організаторські здібності; креативність у виборі форм та методів здоров'язбережувальної профілактичної діяльності; активність у здійсненні здоров'язбережувальних ініціатив; здатність до створення партнерської мережі з метою запровадження наукових педагогічних проектів з формування здорового способу життя дітей.

Аналіз наукових досліджень у галузі філософії освіти дозволив визначити концептуальні підходи до організації процесу професійної підготовки майбутніх педагогів, які у сучасних умовах зможуть забезпечити його ефективність. Нову філософську освітню парадигму вирізняють такі характеристики: гуманістичність, системність, рефлексивність, фасилітативність, спрямованість на розвиток дослідницької активності, творчості та критичного мислення майбутніх фахівців, проблемна центрованість, використання компетентнісного та ресурсного підходів, діалогічність у взаємодії суб'єктів педагогічного процесу. Особливо важливим є використання вищезначених підходів у підготовці майбутніх фахівців ЗДО, які під час роботи мають самостійно демонструвати взірець поведінки та надихати дітей на її виявлення за допомогою створення відповідного здоров'язбережувального середовища.

Професійна компетентність педагога передбачає наявність професійних знань, умінь і навичок; забезпечення мобільності та поповнення професійних і особистісних якостей, гнучкості у засвоєнні методів теоретичної та способів практичної діяльності, критичності мислення, саморефлексії, прагнення до безперервного професійного зростання. Як зазначає дослідник Ю. Бойчук, у її

структурі важлива роль належить здоров'язберезувальній компетентності, яка вимагає від педагога володіння відповідними теоретичними знаннями та навичками практичної діяльності [2, с. 180].

Таким чином, навчання у педагогічному ЗВО має орієнтуватися на підготовку кадрів широкого профілю, посилення фундаментальної освіти, наближення навчального процесу до дослідницької та творчої професійної діяльності, спрямовуватися на формування особистості педагога з такими якостями, які відповідали б сучасним вимогам і забезпечували успішність практичної діяльності. Саме тому особлива увага звертається не на процес надання знань, а на те, щоб навчити студентів використовувати їх у своїй практичній діяльності в закладі освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти. / Наук. кер. Т. О. Піроженко, Київ. 2021.
2. Бойчук Ю. Д., Турчинов А. В. Сутність здоров'язберезувальної компетентності // Проблеми інженерно–педагогічної освіти: Зб. наук. праць. Вип. 48/49. Харків: УІПА, 2015. С. 180–186.
3. Воронін Д. Є. Формування здоров'язберезувальної компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец 13.00.07. Херсон, 2006. 20 с.
4. Закон України «Про освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), від 05.09.2017, № 2145-VIII).
5. Закон України «Про дошкільну освіту» Редакція від 28.09.2017, підстава 2145-19., ст. 11, п. Взято з: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>

6. Зязюн І. А. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи // Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи: монографія / І. А. Зязюн. К.; Глухів: РВВ ГДПУ, 2005. С. 10–18.

7. Коцур Н. І., Товкун Л. П. Професійна підготовка майбутніх педагогів з питань збереження та зміцнення здоров'я школярів // Освіта Регіону: Український науковий журнал. № 3. К.: Університет «Україна», 2013. С. 282–286.

Фрумкіна А. Л.

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов №2

Національний університет «Одеська юридична академія»

м. Одеса

МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ РОЗВИТКУ УСНОГО ІНШОМОВНОГО МОВЛЕННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Проведемо детальний аналіз існуючих методів та прийомів навчання усного іншомовного мовлення в початковій школі. Перш за все, відзначимо, що відмінною рисою дітей молодшого шкільного віку є те, що їхні мовні здібності все ще знаходяться в стадії інтенсивного розвитку. Психологи стверджують, що від народження до 8–9-річного віку кожна дитина є фахівцем в оволодінні мовами, що підтверджується досвідом білінгвів [8]. В даному віці дитина без зусиль запам'ятовує велику кількість слів, кліше, на основі імітації опановує вимовою, інтонацією. З віком ці здібності згасають, і потрібно значно більше зусиль для досягнення тих же результатів. Загальним для всіх молодших школярів є те, що у них ще недостатньо розвинене довільне увагу і такі види пам'яті, як логічна, емоційно-образна, асоціативна і кінестетическая (моторна). Більшість перерахованих видів пам'яті, стверджує Е. Негнівіцкая,

активізуються за допомогою спеціальних прийомів: рольових ігор, змагань, конкурсів, використання ілюстративно-образотворчої наочності, музики, ритмічних прийомів, руху, малювання і т. д.[8].

Вчені (Ш. Амоношвілі, Е. Негнівіцкая, А. Шахнарович) відзначають, що на першому році навчання іноземної мови вже починається іншомовне комунікативно-мовленнєвий розвиток учнів. Переважне розвиток усно-мовних форм спілкування дозволяє просуватися швидше, що створює більш високу мотивацію до вивчення іноземної мови [1, 8].

Однією з основних робіт, присвячених проблемі навчання іноземної мови, є дослідження В. Плахотника (1992), в якому вчений доводить необхідність взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності, що передбачає навчання монологічного та діалогічного мовлення, аудіювання, читання та письма на основі ідентичного мовного та мовленнєвого матеріалу. Однак, відзначимо, що іноземна мова в методиці В. Плахотника є домінуючим предметом навчання, а тому не наділяється своєю основною обслуговуючою функцією, тобто її використання не передбачається для навчання інших дисциплін, що зберігає його виключно навчальну сутність [10].

Подальший розвиток концепції навчання іноземним мовам школярів ми знаходимо в дослідженнях Р. Мартинової (2002) [6]. Вчена довела, що для ведення мовної інформації в короткочасну пам'ять необхідно 28-кратне усвідомлене повторення мовних явищ. Для введення цієї ж мовної інформації на проміжний етап її запам'ятовування необхідно 150-кратне повторення тих самих мовних явищ в поєднанні з раніше вивченим матеріалом на рівні словосполучень і пов'язаних за змістом декількох речень.

Дослідження О. Паршикової (2010) спрямовано на моделювання комунікативно-ігрової діяльності у навчальному процесі і «штучної природності» навчання елементарного іншомовного спілкування. Вченою створено систему навчання іноземної мови у початковій школі, яка включає чотири підсистеми для формування навичок та вмінь: квазіспілкування,

протоспілкування, параспілкування, метаспілкування. Така система навчання, зазначає вчена, забезпечує взаємопов'язане формування основних компонентів іншомовної комунікативної компетентності, якими є мовний і мовленнєвий, стратегічний і соціокультурний компоненти [9].

Одним із найбільш вагомих засобів розвитку вищезазначених компонентів є, за результатами досліджень В. Редько (2017) [11], підручник. Саме його структура та зміст має враховувати психологічні особливості дитини для навчання іншомовної комунікації.

Дослідження С. Боднар (1996; 2019) були спрямовані на виявлення функціональних особливостей та форм взаємодії інтонаційних і немовних засобів комунікації в англійському мовленні дітей. Вченою створено систему навчання іноземної мови, яка є комунікативною, адаптивною (орієнтація на вік аудиторії), сугестопедичною, з широким використанням аудіо та відео матеріалів та інтенсивним введенням нового матеріалу [2, 14].

Система О. Гузь (2005) навчання виконувалася в чотири етапи: на I етапі доцільно розвивати «мовні орієнтири»; на II «адаптаційні рецептивні вміння», що складаються в первинному сприйнятті аудіо / відеоінформації; на III вміння поглибленої рецепції з повним розумінням сприйнятого; на IV – репродуктивно-продуктивні вміння мовленнєвої діяльності на основі переглянутих фрагментів мультфільмів / фільмів / телепередач [3].

Проблему інтерактивного навчання англомовної діалогічного мовлення молодших школярів дослідила Н. Кочубей (2014), яка визначила інтерактивне навчання, як взаємодію дитини з комп'ютерною програмою, а саме, з дійовими особами та учасниками комп'ютерних ігор, таким чином використовуючи індивідуальні та колективні форми роботи [5].

Л. Гусак (2014) в своїх дослідженнях пропонувала впровадження асоціативного навчання іноземних мов учнів початкової школи. Увагу сконцентровано на методі асоціативних символів, що дає можливість дитині

сприймати мовний матеріал через усі аналізатори (зорові, слухові, мовленнєво-моторні й рухові) [4].

Шерон де Вари (2008) пропонує методику едьютейнмент, як ефективний баланс між інформацією, мультимедійними продуктами, психологічними прийомами і сучасними технологіями. Це методика, яка допомагає урізноманітнити процес навчання розвагою, відбувається взаємодія інформативно-розважального об'єкту і активного в навчанні суб'єкта [15].

В наших дослідженнях (2019, 2020) ми пропонуємо інтегрований курс навчання молодших школярів таких предметних дисциплін, як зображальне мистецтво та іноземна мова, який реалізується на трьох етапах.

Перш за все, необхідно відзначити, що шлях розвитку іншомовних мовленнєвих умінь, який протікає в послідовності навчання іншомовної мовленнєвої діяльності від усвідомлення її лінгвістичної структури до розширення можливостей іншомовного мовного потенціалу учнів неприйнятний для молодших школярів, які не володіють достатнім лінгвістичним досвідом навіть рідної мови. Вони не в змозі усвідомити складні мовні закономірності рідної мови й вже тим більше – іншомовної. Тому для них єдиний можливий шлях навчання говорінню полягає в прослуховуванні мовлення вчителя та в його імітації. Семантизація їх мовленнєвих дій може здійснюватися лише за допомогою екстралінгвістичних засобів або шепітного перекладу найбільш важких для розуміння мовних зразків [12]. Таким чином, **першим етапом** навчання іноземної мови учнів молодших класів буде **іншомовний імітаційно-мовний**.

Виходячи з того, що в своєму іншомовному мовленні на першому етапі школярі будуть накопичувати значний обсяг мовних одиниць не тільки для розвитку своїх аудитивних умінь, а й для розвитку рецептивних і репродуктивних умінь, відбудеться зародження флексивної мови. Стосовно до англомовного мовлення її флексивна форма буде проявлятися в самостійному нормативному поєднанні лексем з різних, але багаторазово повторюваних

мовних зворотів. При осмисленому вивченні іноземної мови відбувається розуміння значення кожної лексичної одиниці, способів її поєднання з іншими для утворення словосполучень; розуміння граматичних правил сполучення слів в різнотипних реченнях в їх граматичних формах, що поступово ускладнюються. Такий принцип усвідомленості повинен реалізовуватися з початку перших занять навчання іноземної мови. У нашому випадку цей принцип буде трансформуватися з інтуїтивно-мовного навчання в свідомо-мовленнєву діяльність. Саме ця діяльність передбачається до ускладнення в зв'язку з ускладненням навчальної діяльності за основним предмету – малювання [12, 13]. Таким чином, *другим етапом* навчання іноземної мови учнів буде *іншомовний свідомо-мовний*.

Відповідно до вимог програми навчання молодших школярів образотворчого мистецтва (малювання) домінуючим видом предметної діяльності буде творча. Саме вона визначить сутність іншомовно-мовленнєвої діяльності на третьому останньому етапі навчання, яка теж буде творчої [13]. Таким чином, *третій етап* буде називатися *іншомовний творчо-мовний*. Всі три представлені етапи існують в тісному взаємозв'язку один з одним і являють собою комплексну структуру інтеграції навчання двох різнотипних предметів, де предмет образотворче мистецтво є домінуючим, а іноземна мова виступає лише засобом засвоєння першого.

Проаналізувавши наявні методи навчання іноземної мови учнів початкових класів, можна стверджувати, що: (1) іноземна мова в початкових класах продовжує залишатися не більше ніж навчальним предметом; (2) практичне застосування іншомовних знань обмежується виконанням ситуативних мовних завдань на основі вивченого програмного матеріалу; (3) ступінь засвоєння мовного і мовленнєвого матеріалу регулюється обсягом і видами мовних і мовленнєвих вправ у різних методичних системах; (4) іноземна мова не виконує, як рідна мова, своєї основної функції – обслуговувати потреби комунікативної життєдіяльності людини.

Тому ми дійшли логічного висновку, що назріла необхідність розширити сферу застосування іншомовних знань і умінь, і вже в початковій школі зробити акцент на тому, що іноземна мова, як і рідна, необхідна для вирішення не тільки навчальних, а й життєво-обумовлених завдань. Отже, пропонуємо власний інтегрований курс навчання двох предметних дисциплін, як-от: зображальне мистецтво та іноземна мова, який реалізується на трьох етапах: іншомовному імітаційно-мовленнєвому, іншомовному свідомо-мовленнєвому, іншомовному творчо-мовленнєвому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвили Ш. А. *В школу – с шести лет*. Москва : Педагогика, 1986. 176 с.
2. Боднар С. В. *Методика використання мовних і немовних засобів комунікації в процесі навчання англійської мови дітей*: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02. Одеса, 1996. 22 с.
3. Гузь О. І. *Навчання усного англомовного мовлення учнів початкової загальноосвітньої школи з використанням відеофонограми* : дис. кандидата пед. наук: 13.00.02. К., 2005. 167 с.
4. Гусак Л.Є. *Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх учителів до асоціативного навчання іноземних мов учнів початкової школи* : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ. 2014. 43 с.
5. Кочубей Н. П. *Методика інтерактивного навчання англійського діалогічного мовлення молодших школярів*: дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02. Київ. 2014. 241 с.
6. Мартынова Р. Ю. *Системно-комунікативний спосіб навчання іноземних мов* / Укр. Патент. № 48831 – А, 2002.

7. Мартынова Р. Ю. Виды интегрированных процессов обучения профессиональной деятельности студентов неязыковых вузов. *Науковий вісник ПНПУ імені К.Д. Ушинського*. 2010. № 9-10. С. 80–88.
8. .Негневицкая Е. И. *Обучение английскому языку детей 6 лет в 1 классе*. Москва: Новая школа. 1993. 113 с.
9. .Паршикова О. О. *Теоретичні основи навчання іноземної мови учнів початкової школи* : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02. Київ, 2010. 408 с.
10. Плахотник В. М. *Теоретичні основи навчання іноземних мов на початковому етапі в середній школі: дидактико-методичний аспект* : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: 13.00.02. Київ : Київ. наук.-дослід. ін.-т педагогіки, 1992. 52 с.
11. Редько В. Г. *Конструювання змісту шкільних підручників з іноземних мов: теорія і практика*. Київ : Пед. думка, 2017. 628 с.
12. Фрумкіна А. Л. Етапи формування методичної компетентності майбутніх вчителів початкових класів для викладання образотворчого мистецтва іноземною мовою. *Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія*. 2020. Випуск 33. С. 30–38.
13. Фрумкіна А. Л. Аналіз методів навчання іноземних мов молодших школярів в українській педагогічній теорії і практиці. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Випуск 19, Т 2. С. 107–112.
14. Bodnar S. V. Research into teaching young learners the English dialogic speech. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2019. Серія 5. Випуск 67. С. 25–29.
15. De Vary Sh. Educational Gaming. Interactive Edutainment. Distance learning. *For Educators, Trainers and Leaders*. Boston, Information Age Publishing. 2008. Vol. 5. Iss. 3, Number 3. pp. 35–44.

Шкляєва Г. О.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

Результатом економічних і соціокультурних змін у суспільстві визначилися основні тенденції гуманізації вітчизняної системи освіти, що вплинуло на вимоги щодо цільових орієнтирів і змісту педагогічної діяльності. У цій ситуації вітчизняна освіта потребує педагога, здатного реалізовувати гуманістичну парадигму, бути толерантним і володіти високим рівнем деонтологічної культури.

У нашому дослідженні ми виходили з припущення, що деонтологічна підготовка майбутніх вихователів може бути ефективним засобом розвитку професійних компетенцій, відображених у вимогах стандарту професійної освіти на основі формування аксіологічних і моральних основ професійно-деонтологічного світогляду.

Для формування деонтологічної культури майбутніх вихователів необхідно створити організаційно-педагогічні умови, впроваджувати форми та методи, які сприяли б процесу поступового переходу здобувача вищої освіти педагогічного коледжу в позицію суб'єкта навчально-пізнавальної та професійно-деонтологічної діяльності.

Під організаційно-педагогічними умовами ми розуміємо систему педагогічних впливів і способів формування особистості, а також можливостей

для її власного розвитку, які містяться в соціально-культурному та освітньо-предметному оточенні.

Організаційно-педагогічні умови формування деонтологічної культури майбутніх вихователів розглядаються як сукупність зовнішніх і внутрішніх чинників, необхідних і достатніх для глибокого та якісного оволодіння професійно-деонтологічними знаннями з усвідомленням фахової значимості, цінності та доцільного використання професійно значимих умінь у майбутній педагогічній діяльності.

Зазначимо, що сукупність запропонованих нами організаційно-педагогічних умов формування деонтологічної культури майбутнього вихователя виходить з визначеної структури деонтологічної культури особистості та передбачає формування всіх її компонентів (аксіологічного, технологічного та особистісно-творчого).

До організаційно-педагогічних умов, що сприяють успішному формуванню деонтологічної культури майбутнього педагога, нами віднесено:

- створення динамічного освітнього середовища, спрямованого на прояв професійно-деонтологічних якостей через включення здобувачів вищої освіти у кооперативно-рефлексивну та ціннісно-орієнтовану діяльність;
- здійснення особистісно-орієнтованого навчання шляхом реалізації принципів діалогічності, дискусійності, вибору конкретних ситуацій і деонтологічних методів;
- викладання гуманітарних дисциплін з орієнтацією на деонтологічно-ціннісну спрямованість із метою досягнення саморозвитку та самоорганізації майбутніх вихователів.

Моделювання у педагогічних дослідженнях дозволяє зробити процес формування особистості більш цілеспрямованим, технологічним і прогнозованим.

У процесі розробки структурно-функціональної моделі формування деонтологічної культури використовувалися принципи:

- диференціації та індивідуалізації виховних впливів;
- опори на самоцінність людської особистості;
- професійної спрямованості здобувачів вищої освіти;
- самостійності й активності студентів у діяльності;
- взаємопроникнення аксіологічного, технологічного та особистісно-творчого компонентів.

Принцип диференціації та індивідуалізації виховних впливів передбачає виділення груп студентів, різних за рівнів сформованості деонтологічної культури, а також використання різних форм індивідуальної роботи з урахуванням потреб і здібностей кожного студента.

Принцип самоцінності людської особистості передбачає розгляд студента як активного учасника педагогічного процесу, а також можливість вибору форми участі у позанавчальній діяльності.

Принцип професійної спрямованості – використання в педагогічному процесі ігрових, дискусійних ситуацій, що готують студента до професійної поведінки та діяльності.

Принцип самостійності й активності у діяльності передбачає використання професійно значущих форм діяльності, з поступовим включенням студентів як учасників, а потім і організаторів.

Принцип взаємопроникнення аксіологічного, технологічного та особистісно-творчого компонентів реалізується через побудову позанавчальної діяльності на основі різноманітних форм і творчих технологій взаємодії.

Наведені принципи формування деонтологічної культури майбутніх вихователів визначили деонтологічний, проектно-цільовий, змістовний, технологічний, аналітико-результативний блоки структурно-функціональної моделі.

При цьому, діагностично мотиваційний блок включає діагностику рівня сформованості деонтологічної культури, виявлення мотивів, інтересів і здібностей майбутніх педагогів.

Запропонована модель являє собою відображення сутності та структури деонтологічної культури, де цільовий блок включає передбачення інтересів у формуванні деонтологічної культури; змістовний блок – комплекс професійних компетенцій, а також можливі напрямки позанавчальної діяльності студентів; технологічний блок складається з різних методів і форм організації навчальної та позанавчальної діяльності; аналітично-результативний блок характеризує критерії, показники та рівні сформованості деонтологічної культури, а також напрямки корекції виховного впливу.

Отже, формування деонтологічної культури як інтегративної якості майбутнього вихователя функціонально відбувається у процесі саморозвитку. Якщо ціннісність як центральна базова якість особистості характеризує, що для людини є головним, найбільш значущим у житті, то відповідальність (внутрішній або зовнішній локус контролю) стимулює саморозвиток як психологічний механізм «людинотворчості», доброзичливого відношення до інших, готовність до конструктивного діалогу, взаєморозуміння. Це дає підстави стверджувати, що внутрішня єдність, цілісність особистості є інтегральною або системоутворюючою характеристикою зрілості людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII.
2. Закон України «Про дошкільну освіту». Редакція від 16.07.2019, підстава 2704-VIII.
3. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція).
4. Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 р. № 2402-III, зі змінами від 24 квітня 2008 р.
5. Конвенція про права дитини (20 листопада 1989 року). Редакція від 20.11.2014, підстава 995-160.

Прокопів Л. Я.

*кандидат психологічних наук,
викладач кафедри педагогіки та методик навчання
освітніх галузей і технологій початкової освіти
Коломийський педагогічний фаховий коледж
Івано-Франківської обласної ради
м. Коломия*

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України № 1224 від 22 серпня 2017 року «Про затвердження положення про державну підсумкову атестацію студентів, які здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста з одночасним завершенням здобуття повної загальної середньої освіти» вже з 2018 року ЗНО стало обов'язковим під час державної підсумкової атестації і для студентів закладів I-II рівня акредитації (зараз фахової передвищої освіти), спочатку тільки з української мови, а надалі і з інших предметів. Сьогодні проблема методичного супроводу предметної підготовки до ЗНО достатньо висвітлена, тоді як психологічний компонент такої підготовки залишається мало розробленою сферою психолого-педагогічної теорії та практики.

Основна мета психологічної підготовки до ЗНО – це забезпечення оптимальної реалізації психічних можливостей студентів та проявлення у максимальній мірі отриманих знань, умінь та навичок під час зовнішнього оцінювання[4]. Психологічна допомога студентам під час зовнішнього незалежного оцінювання передбачає профілактику стресів та оптимізацію психічних процесів.

Сама процедура ЗНО відрізняється від звичного досвіду студентів і диктує особливі вимоги до рівня розвитку та зрілості психічних функцій тож цілком може бути причиною стресу. Основоположник вчення про стрес Ганс Сельє писав, що «стрес – це не те, що з нами відбувається, а те, як ми це сприймаємо. Особливість психологічного стресу полягає в тому, що цей вид стресу може розвиватися під впливом не лише реальних, але й імовірнісних подій, які ще не відбулися, але можуть відбутися в майбутньому, викликаючи тривогу і страх у людини» [6, с.48]. Таким чином, на розвиток психологічного стресу впливає безліч особистісних факторів, найважливішими з яких є: емоційна стабільність та локус контролю особистості, досвід подолання подібних стресових ситуацій в минулому, особливості мислення, що впливають на сприйняття стресової ситуації, готовність людини звернутися за соціальною підтримкою і ін. Окрім того, в процесі підготовки до ЗНО студенти можуть зіткнутися з різними труднощами.

Когнітивні труднощі – недостатній обсяг знань, недостатній рівень сформованості навичок роботи з тестовими завданнями, нездатність оперувати системою навчальних понять з предмета.

Особистісні труднощі – неадекватна самооцінка, темп діяльності, специфіка мислення, підвищений рівень тривоги, що призводить до дезорганізації діяльності, зниження концентрації уваги і працездатності.

Процесуальні труднощі – недостатнє ознайомлення із процедурою тестування [4].

Дуже важливим є процесуальний компонент, оскільки ЗНО відрізняється від традиційного іспиту самою процедурою організації часу і типом завдань (тестові, питання з короткою відповіддю та відкриті питання-есе), способом заповнення бланків. Незнання процедури може підвищувати тривожність студента в кілька разів [2].

Пізнавальний компонент розглядається з точки зору вміння студента працювати з різною інформацією, що передбачає наявність високого рівня

уваги, розвиненої логіки і пам'яті. Увага вкрай важлива при виконанні письмових завдань в тестовій формі. Логіка допомагає не тільки зв'язно висловлювати думки в питаннях, що вимагають розгорнутої відповіді, але може допомогти в разі ускладнень при виборі відповідей (вибрати найбільш імовірну відповідь, якщо не знаєш правильної). Пам'ять більшою мірою допомагає в підготовці до іспиту, коли студент засвоює матеріал, а також допомагає оперувати інформацією, отриманою безпосередньо на іспиті. Проте всі перелічені напрямки передбачають лише інструментальну підготовку і не сприяють формуванню психологічної готовності до такого серйозного випробування. Нерідко буває так, що студент знає предмет, уміє розв'язувати практичні завдання, але в результаті не справляється з тестуванням через те, що не впевнений у своїх силах, не вміє керувати своїми емоціями, не контролює і не регулює свою діяльність, не володіє навичками, зумовленими особливостями процедури ЗНО [3].

Аналіз практичного дослідження. На базі Коломийського педагогічного фахового коледжу Івано-Франківської обласної ради нами проведено дослідження у формі опитування серед студентів других курсів з метою з'ясувати, які саме чинники є найбільш стресогенними в підготовці до тестування і відповідно скорегувати програму психолого-педагогічної підтримки. Опитування було анонімним, в ньому взяли участь 130 студентів. Анкета містила наступні запитання: Чи відчуваєте ви страх або тривогу перед майбутньою здачею ЗНО? Визначте, що найбільше викликає у вас тривогу перед очікуваним ЗНО. Перед ким відчуваєте найбільшу відповідальність при здачі ЗНО? Вкажіть, коли ви розпочали готуватися до здачі ЗНО? Чи відчуваєте ви потребу в психологічній підтримці в процесі підготовки до ЗНО?

Згідно з отриманими результатами, 84% респондентів відчувають тривогу перед здачею ЗНО. Друге запитання анкети передбачало ранжовану відповідь з трьох обраних чинників, які найбільше викликають тривогу в студентів. В середньому виведеному результаті отримуємо такі дані: 32% – страх

розхвилюватися і забути навіть добре вивчений матеріал (значущим є те, що 54% респондентів поставили даний чинник на перше місце), 18 % – страх не встигнути виконати всі завдання, 17% – страх не знати теоретичний матеріал і 15% – страх розчарувати батьків.

Як бачимо з результатів другого запитання анкети, серед побоювань і тривог студентів переважають особистісні чинники такі як невпевненість в своїх силах, темпі діяльності, здатності до емоційної саморегуляції. На другий план виходять чинники пов'язані з когнітивними труднощами (пізнавальний компонент) і страх розчарувати батьків, що свідчить про те, що в тій чи іншій мірі студенти відчувають тиск і високий рівень очікувань з боку батьків. Процесуальний компонент пов'язаний з самою процедурою проведення ЗНО (місце тестування, спізнитися, забути паспорт) виявився найменш тривожним для наших студентів.

Наступне запитання анкети – перед ким відчуваєте відповідальність при здачі ЗНО: перед самим собою – 75%, 13% – перед батьками, перед навчальним закладом – 12%. На нашу думку, результат свідчить про достатню сформованість особистісної позиції студентів в процесі підготовки до ЗНО і усвідомлення значення тестування для власного подальшого розвитку.

В наступному питанні ми з'ясували, що більшість студентів (44%) розпочали підготовку до ЗНО з нового року, тобто зовсім недавно, 25% – з початком навчального року, 20% – не починали ще готуватися взагалі і тільки 11% – визначили, що готуються вже тривалий час. Значний відсоток студентів, які не починали ще підготовки, можна пояснити зокрема і їх рівнем зайнятості, адже на відміну від учнів школи 11-го класу, студенти другого курсу нашого коледжу вивчають дисципліни з професійної підготовки та навіть вже проходять практику в школі.

Щодо заключного питання анкети, то в потребі психологічної підтримки в процесі підготовки до ЗНО зізналися 72% респондентів.

Підсумовуючи отримані результати, можемо констатувати, що рівень

тривожності і напруги у студентів щодо майбутнього тестування досить високий. Абсолютно очевидна необхідність продуманої системи заходів, що передбачає створення стабільної сприятливої атмосфери, зменшення ймовірності виникнення стресових ситуацій і підвищення функціональних можливостей.

Проаналізувавши різні підходи, можемо виокремити такі чинники психологічної готовності до ЗНО: особистісний, інтелектуальний, мотиваційний, емоційно-вольовий та комунікативний [1].

З огляду на результати нашого опитування та визначені компоненти і чинники психологічної готовності, можна сформулювати основні завдання щодо ефективного психологічного супроводу студентів в процесі підготовки до ЗНО:

- розвивати пізнавальний компонент психологічної готовності, відпрацьовувати навички самоорганізації і самоконтролю, вольової саморегуляції, забезпечувати розвиток уваги, пам'яті, мислення;
- знижувати рівень тривожності за допомогою оволодіння навичками психофізичної саморегуляції;
- сприяти адаптації студентів до процесу проведення ЗНО шляхом активного використання тестової форми перевірки знань в навчальному процесі.

З метою реалізації програми ефективного психологічного супроводу пропонуємо здійснювати роботу в таких напрямках [5]:

- *діагностичний напрямок* – скринінг здійснюється з метою раннього виявлення порушень у сфері інтелекту і особистості, з'ясування труднощів та причин тривожності;
- *психокорекційний напрямок* – передбачає розвиток пізнавальної сфери, формування адекватної самооцінки та стресостійкості;
- *консультативний напрямок* – передбачає консультування студентів,

батьків, викладачів з питань психологічної готовності до ЗНО, а також розробки рекомендацій щодо психолого-педагогічної корекції труднощів.

Висновки. Отже, педагогічним колективам закладів фахової передвищої освіти варто врахувати необхідність і важливість психологічного супроводу процесу підготовки студентів до ЗНО, формувати пізнавальний, особистісний та процесуальний компоненти психологічної готовності, а також аналізувати результати власних досліджень щодо труднощів, які можуть виникати в період підготовки і складання ЗНО. Реалізація психологічного супроводу і підтримки передбачає визначені очікувані результати: формування позитивної установки до процедури тестування; подолання почуття невідомого, формування впевненості в собі; набуття навичок роботи з тестовими завданнями; навіювання оптимізму, підтримання сподівань на гарний результат.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бобак Н. В. Теоретичні та практичні аспекти психолого-педагогічної підготовки суб'єктів освітнього процесу до ЗНО / Н. В. Бобак // Педагогічний пошук, 2016. №3(91). С. 11–13.
2. Грязнова Н. Проблема психологічної готовності старшокласників до зовнішнього незалежного тестування / Н. Грязнова // Психолог. Шкільний світ. 2009. №13. С. 31–32.
3. Луценко В. Психологічна допомога випускникам у період підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / В. Луценко // Психолог. Шкільний світ. 2009. №13. С. 27–30.
4. Поради психолога щодо підготовки до незалежного зовнішнього оцінювання. [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://centr-dialog.com.ua/podg_vno/
5. Романовська Д.Д. Програма-алгоритм психологічного супроводу підготовки випускників до ЗНО / Лист ІППО ЧО від 14.11.2014 № 2/4 731 «Про

здійснення психологічного супроводу підготовки випускників та їх батьків до ЗНО у 2014/2015 н.р.».

6. Сельє Г. Стресс без дистресса / Ганс Сельє. М.: Прогресс, 1979 123с.

Пасічніченко А. В.

доцент кафедри дошкільної освіти

Полтавський національний педагогічний

університет імені В.Г. Короленка

м. Полтава

СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ЯК ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩА РИСА ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА

Динамічність, непередбачуваність, невизначеність сучасного світу призводить до збільшення кількості стресів як в особистому, так і професійному житті людини. Однією із найбільш емоційно напружених видів соціальної активності є педагогічна діяльність, яка входить до групи професій з великою кількістю стресогенним факторів. Вона є напруженою не лише психологічно, а й фізично, що у свою чергу висуває підвищені вимоги до необхідності формування високого рівня стресостійкості як професійно значущої риси педагога.

Психологічні особливості професійного стресу, проблема стійкості педагога до стресових ситуації стали предметом багатьох наукових досліджень (К. Абульханова-Славська, А. Баранов, В. Бойко, В. Бодров, Б. Варданян, Г. Дубчак, Л. Карамушка, О. Марковець, Л. Мітіна, І. Болотнікова, Т. Завадська, Т. Кружева, О. Кокун, Т. Савченко, Н. Самоукіна, І. Сурніна, Т. Титаренко, Т. Ткачук, Н. Цибуляк та ін.). Однак, не зважаючи на наявність значної кількості робіт, що розкриває психологічні проблеми стресу, стресостійкості,

залишається немало питань пов'язаних з вивченням специфічних особливостей стресу у професійній діяльності, чинників його виникнення та формування стресостійкості як важливої комплексної характеристики педагога.

У сучасній психології не існує єдиного визначення поняття стресостійкості. Так, на думку Б. Варданян стресостійкість – «властивість особистості, що забезпечує гармонійне співіснування між усіма компонентами психічної діяльності в емоціогенній ситуації і, тим самим, сприяє успішному виконанню діяльності» [2, с. 24].

Т. Циганчук аналізує стресостійкість як психологічну особливість, яка, з одного боку, регулює структуру особистості та впливає на переживання суб'єктом стресової ситуації, а з іншого – знаходиться в основі успішної діяльності та соціальної активності, реалізується за допомогою функцій самоконтролю, саморегуляції, емоційної стійкості, впливає на рівень розвитку емоційного інтелекту та емоційної компетентності [8, с. 53].

Одне із найбільш повних трактувань дефініції «стресостійкість», на нашу думку, пропонує В. Крайнюк. Він зазначає, «стресостійкість – це структурно-функціональна, динамічна, інтегративна властивість особистості – результат трансактного процесу зіткнення індивіда зі стресогенним фактором, що включає процес саморегуляції, когнітивну репрезентацію, об'єктивну характеристику ситуації та вимоги до особистості. Адекватність оцінки ситуації та власних ресурсів визначає інтенсивність реакцій, спрямованих нею на зміну компонентів стресової ситуації, зміну когнітивної репрезентації, ставлення, мотиваційної, вольової орієнтації, копінгової поведінки, які здійснюються через провідну її функцію – когнітивно-феноменологічної перспективи та функції її окремих структурних компонентів, що зумовлюють рівень стресостійкості під час і після травматичних подій» [4, с. 179].

Грунтовний аналіз поняття «стресостійкість», зроблений Г. Дубчак, дозволив їй дійти висновку про те, що під терміном «стресостійкість» науковці досить часто розуміють такі її прояви як: емоційна стійкість, нервово-психічна

стійкість, психологічна стійкість до стресу, психічна стійкість, стійкість до стресу, толерантність до стресу [3, с. 51-52].

На думку ряду авторів (В. Берзін, В. Бодров, А. Маклаков, В. Моляко, М. Савчин, О. Самойлов, Н. Тарабріна, С. Яковенко) низький рівень стресостійкості як нездатність людини протидіяти стресам, призводить до негативних наслідків у психічній, соціальній, професійній і поведінковій сферах. Високий рівень стресостійкості, у свою чергу, є умовою збереження психічного здоров'я особистості [1, с. 268].

Недостатній рівень розвитку професійної стресостійкості може призводити не лише до зниження ефективності діяльності, а й до порушення здоров'я – від різних форм дезорганізації до професійних деформацій та психосоматичних захворювань, які унеможливають якісне виконання професійних функцій та обов'язків [7, с. 268].

Як наголошує Л. Мітіна, наслідками низького рівня професійної стресостійкості є зменшення обсягу та концентрації уваги, постійні відволікання, погіршення пам'яті, зростання психічної та фізичної напруги, відсутність здатності до релаксації, збільшення тривожності, прояв ворожості, збільшення чутливості, зниження самооцінки [5].

Педагогічній діяльності властиві значні емоційні навантаження, переважно, оскільки педагог щодня бере на себе відповідальність не лише за виховання та навчання, а й безпеку та здоров'я дітей. У своїй діяльності він стикається з різноманітними стресовими ситуаціями під час виконання своїх професійних обов'язків, у процесі спілкування з вихованцями, колегами, адміністрацією, що вимагає постійної мобілізації фізичних, інтелектуальних, емоційних сил.

Погоджуємося з думкою С. Тітаренко, що висока емоційна напруженість педагогічної праці зумовлюється наявністю великої кількості чинників стресу: високий динамізм; брак часу; робочі перевантаження; складність педагогічних ситуацій, що виникають; соціальна оцінка; необхідність здійснення

інтенсивних контактів; взаємодія з різними соціальними групами тощо [6, с.178].

Стресогенний характер педагогічної професії може бути чинником формування негативних професійно зумовлених психічних станів педагога і психічних розладів – синдрому «психічного вигорання», неврозів, професійних криз та деформацій особистості. У зв'язку з цим професія педагога вимагає від нього високого рівня самоволодіння, саморегуляції, значних емоційних резервів, які лежать в основі сформованості такої комплексної характеристики як стресостійкість.

Отже, проведений аналіз наукових досліджень дозволяє зробити висновок про те, що стресостійкість – індивідуальна інтегративна, багатокомпонентна властивість особистості, яка дозволяє зберігати їй нормальну працездатність, бути ефективною, успішно досягати мети в складних емоціогенних обставинах, протистояти впливу стрес-факторів. Стресостійкість є значущою професійно важливою рисою педагога, оскільки значною мірою визначає результативність його діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атаманчук Н.М. Хендмейд – спосіб підвищення стресостійкості у студентів ЗВО. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 2020.Том. XI. Вип. 21. С. 6-23.
2. Варданын Б. Х. Механизмы саморегуляции эмоциональной устойчивости. М.: Наука, 2008. 380 с.
3. Дубчак Г.М. Психологія становлення професійної стресостійкості майбутніх фахівців соціономічних професій: дис.. ... д-ра психол. наук: 19.00.07/ Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Київ, 2018. 168 с.

4. Крайнюк В.М. Аналіз зумовленості стресостійкості її первинними характеристиками/ за ред. акад. С.Д. Максименка. *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. К.: Логос, 2007. Т.7. № 10. С. 178-183.
5. Митина Л.М. Психология профессионального развития учителя. М.: Флинта, 2008. 200 с.
6. Тітаренко С.А. Збереження психічного здоров'я вихователя дошкільного навчального закладу як умова ефективності професійної діяльності. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Сер.: Педагогічні науки. 2016. Вип.30. С.175-182.
7. Цибуляк Н.Ю. Професійна стресостійкість спеціального педагога. *Науковий вісник ХДУ*. Сер.: Психологічні науки. 2019. №4. с.266-274.
8. Циганчук Т.В. Динаміка суб'єктивних переживань у студентів ВНЗ в стресових ситуаціях. *Практична психологія та соціальна робота*. 2011. № 1. С. 50-59.

Марценюк М. О.

старший викладач кафедри психології

Мукачівський державний університет

м. Мукачеве

ОСНОВНІ МОТИВИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Питанням мотивації присвячено велика кількість концепцій і теорій. Серед найбільш відомих змістовні (А. Маслоу, Ф. Герцберг, Д. Мак Клеланд) і процесуальні (В Врум, П. Лаулер ін). Серед пострадянських та вітчизняних вчених найбільших успіхів у розробці теорій мотивації досягли Л.С. Виготський, О.М. Леонтьєв, Б.Ф. Ломов, В.О. Ядов. Ці праці стали основою для

розробки методологічного інструментарію дослідження мотивації вибору професії студентською молоддю працездатності (О.А.Блінов, М.С.Корольчук, В.І.Осьодло, В.В.Стасюк). Враховуючи модель особистості психолога, запропоновану В.Г. Панком та Н.В. Чепелєвою, при прогнозуванні успішності діяльності майбутнього фахівця-психолога слід звернути увагу на такі складові його особистості як фізичний стан; психічне здоров'я; інтелект, система механізмів особистісної регуляції та емоційної витривалості; особливості мотиваційної сфери [1].

Мотивація займає провідне місце в структурі поведінки особистості і є одним з основних понять, які використовуються для пояснення рушійних сил діяльності у цілому. Мотив, мотивація – спонукання до активності і діяльності суб'єкта, пов'язані із намаганням задовольнити окремі потреби. Сукупність мотивів, їх ієрархічна структура, своєрідність характеризують мотиваційну сферу особистості. В цілому ця система динамічна і змінюється в залежності від багатьох обставин [2].

Поняття «мотивація» в психології використовують в двох значеннях:

- як систему факторів, що обумовлюють поведінку (цілі, інтереси, потреби, мотиви, наміри);
- як характеристику процесу, що підтримує поведінкову активність [2].

Тож мотивація – це сукупність причин психологічного характеру, які пояснюють поведінку людини, її початок, обґрунтування, формовияви; під мотивацією розуміється внутрішнє спонукання особистості до того чи іншого виду діяльності, пов'язане з задоволенням окремої потреби. Як мотиви можуть виступати: ідеали, інтереси, соціальні установки, цінності.

Принцип розвитку в психології підтверджує, що будь яке мотиваційне утворення у конкретний момент часу знаходиться на певній фазі його формування. В залежності від цієї фази процес мотивації протікає на різних рівнях і в різних аспектах [1; 5].

На думку Б.С. Волкова професійне самовизначення починається у ранньому віці в іграх дітей і поступово досягає свого реального завершення у юності і молодості [3].

Якщо професійні мотиви підлітків розпливчасті, аморфні, мають характер мрії, то в юності людина стає перед необхідністю рішучого вибору професійного самовизначення. Романтичні уявлення у дійсності реалізувати неможливо, виникає рефлексивний самоаналіз: хто я? Які я маю здібності? Який мій життєвий ідеал? Ким я хочу стати?

Професійна мотивація спирається на різні точки зору, а саме:

а) Інтересів людини, яка обирає майбутню професію. Учебні предмети в цей період підрозділяються на важливі, необхідні і неважливі;

б) Мотивація вибору професії з точки зору здібностей оптанта. “Я добре розумію математику – мабуть я стану математиком”. Виявлення здібностей оптанта – підкріплює його інтереси до вибору професії.

В) Вибір професії з точки зору системи цінностей: Хочу допомагати людям: стану лікарем. На цьому етапі молода людина обговорює із знавцями цінності тієї чи іншої професії [1].

Практичне прийняття рішення включає в себе два компоненти:

1. Визначення рівня кваліфікації майбутньої праці, обсяг і строки підготовки до нього.

2. Вибір спеціальності. Послідовність цих виборів може бути різною. Спочатку можна визначити сферу діяльності, наприклад, зайняття медициною, а потім рівень кваліфікації – лікар, фельдшер чи медсестра. Може бути і навпаки – спочатку вступити до інституту. Як показує практика, такій підхід є більш розповсюджений [4].

Таким чином, професійне самовизначення слід розуміти, як процес становлення мотиваційно-сислової домінант суб’єкта праці у цілісному просторі життєвого шляху людини., де успішність професійної діяльності виступає критерієм успіху життя.

Саме ж професійне самовизначення слід розглядати у єдності трьох суб'єктивно-особистісних форм життєдіяльності людини:

- вибір простору для прикладання особистістю ресурсів та трудової активності;
- вибір професії;
- реалізація змісту трудової діяльності.

Система мотивів, у тому числі і мотивів професійного самовизначення динамічна і змінюється протягом усього життя. Від дитячих слабких нерозвиннутих мотивів, фантазій і мрій підліткового віку до мотивів сталого вибору з точки зору здібностей, інтересів і цінностей.

Існують різноманітні мотиви, які впливають на ефективність процесу професійного самовизначення. Поряд з економічними (гідна заробітна плата, наявність пільг) велике значення мають психологічні мотиви: самоповага, визнання оточуючими людьми, моральне задоволення роботою. Ці види мотивів базуються на вивченні потреб людини [3].

Нами було проведене дослідження з використанням методики *«Визначення основних мотивів вибору професії»* О. М. Павлютенкова, що здійснювалося на базі Мукачівського державного університету. Вибірка складалася зі студентів 2, 3 та 4 курсів спеціальності «Психологія» в сумарній кількості 50 осіб, віком 17- 21 років.

Методика *«Визначення основних мотивів вибору професії»* О.М.Павлютенкова дозволила нам дослідити провідні мотиви та встановити їх роль при виборі професії молодими людьми. Учасникам дослідження був запропонований опитувальник, що складається з 18 суджень про професії, а судження скомпоновані у 9 груп мотивів, а саме:

Соціальні - бажання своєю працею сприяти суспільному прогресу, соціальна спрямованість на вищі загальнолюдські цілі і потреби.

Моральні- прагнення до вдосконалення свого морального обличчя, духовного світу, розвитку моральних якостей.

Естетичні - прагнення до естетики праці, його краси, гармонії, сприйняття прекрасного, отримання відчуття радості від діяльності.

Пізнавальні - прагнення до оволодіння спеціальними знаннями, пізнання змісту конкретного праці.

Творчі - прагнення бути оригінальним в роботі, вчинення наукових відкриттів, отримання можливостей для творчості.

Пов'язані зі специфікою праці - чіткі знання про процес праці, спрямованість на розумову чи фізичну працю.

Матеріальні - прагнення отримувати певні блага та гроші.

Мотиву престижу - прагнення до професій, які цінуються серед знайомих, дозволяють досягти видного положення в суспільстві, забезпечують швидке просування по службі.

Утилітарні - прагнення керувати людьми, робота в місті, чистота і легкість, праці, орієнтація на ЗВО.

Отримані дані представлені нами у % в таблиці 1 (див. табл. 1).

Згідно даних, що були отримані найвищі значення показали пізнавальні, творчі і моральні групи мотивів. Прагнення до вдосконалення свого духовного світу, розвиток моральних якостей є звичним, зокрема для професії психолога. Прагнення до оволодіння спеціальними знаннями, пізнання змісту конкретної роботи свідчить про те, що людина готова до подальшого саморозвитку, а це важливо, оскільки психологія як наука постійно оновлює свої знання і методичну базу. Варто зазначити, що у професії психолога має місце творчість, адже прагнення бути оригінальним в роботі, здійснення наукових відкриттів, отримання можливостей для творчого самовираження дає великий простір для втілення творчості в своїй професії.

Таблиця 1.

Результати, отримані за методикою «Визначення основних мотивів вибору професії» (автор О.М. Павлютенко)

Шкала МОТИВІВ	Середнє значення	Результати у %
Соціальні	7,2	10%
Моральні	8,08	11%
Естетичні	7,20	10%
Пізнавальні	7,8	11%
Творчі	7,9	11%
Пов'язані зі змістом праці	6	8%
Матеріальні	7	10%
Престижні	7,2	10%
Утилітарні	6,98	9%

Соціальні, естетичні, матеріальні і мотиви престижу отримали середні показники. Можна впевнено стверджувати, що позитивною мотивацією виступає соціальна спрямованість на вищі загальнолюдські цілі і потреби, а також бажання та прагнення майбутніх фахівців своєю працею сприяти суспільному прогресу. Специфіка роботи психолога передбачає велику кількість контактів з людьми; психолог надає допомогу у вирішенні проблеми клієнтів та активно взаємодіє з соціумом. Робота психолога передбачає естетику праці, відчуття краси, гармонії, сприйняття прекрасного, отримання відчуттів радості від діяльності. В останні десятиліття професія психолога набуває особливої популярності в суспільстві та відноситься до професій, які цінуються, є престижними та дозволяють досягти високого статусу в суспільстві, забезпечують швидке просування по службі.

Графічно отримані результати зображені на рисунку 1.

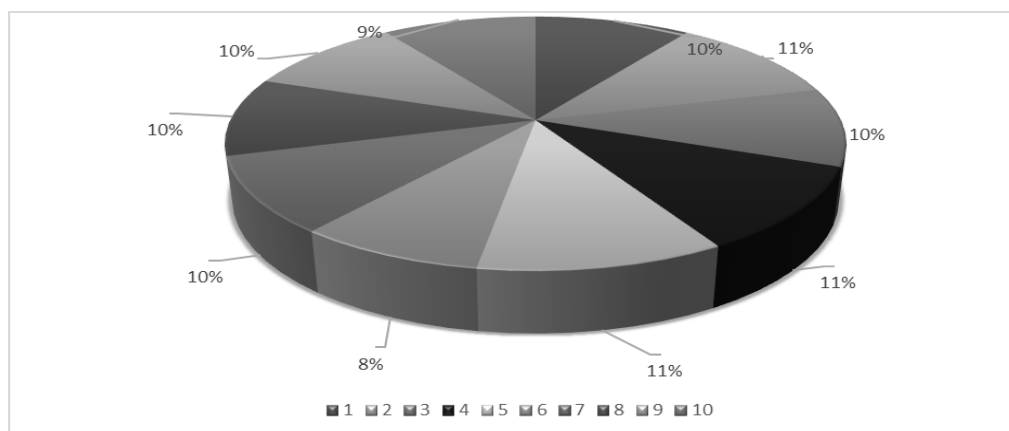


Рис. 1 Результати, отримані за методикою «Основні мотиви вибору професії» О.М. Павлютенко

Найнижчі результати отриманні в дослідженні були пов'язані зі змістом праці і утилітарністю; чіткі знання про процес праці, спрямованість на розумову і фізичну працю. Прагнення керувати людьми, робота в місті, чистота і легкість, праці, орієнтація на ЗВО. Такі результати свідчать про те, що дана професія не спрямована на керування людьми, а спрямована на допомогу в усвідомленні і можливості самостійному керівництву своїми діями і вчинками.

Можна впевнено говорити, що мотиваційна сфера особистості не є тільки віддзеркалюванням її власних індивідуальних потреб. Об'єктивною її основою є реальні протиріччя життя, які виникають в суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голобородько Є.П., Малихіна О.В. Основні психологічні теорії мотивації та їх значення сьогодні /*Наша школа*. 2002. - №3. С.46-52.
2. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. СПб.: Питер, 2002. 512 с.
3. Волков Б.С. К вопросу о развитии мотивов учебной деятельности студентов // Мотивы учебной и общественно-полезной деятельности школьников и студентов. М.: Московский обл. пед. ин-т им. Н.К.Крупской, 1980. С. 102-109.
4. Медведева Е. Основы рекламоведения / Е. Медведева. М. : РИП-холдинг, 2003. 261 с.
5. Лузан П.Г. Теорія і методика формування навчально-пізнавальної активності студентів. К.: Національний аграрний ун-т, 2004. 272 с.

Бугрін А. В.

старший викладач кафедри методики

та практики викладання іноземної мови

Харківський національний університет

імені В.Н. Каразіна

м. Харків

СТУДЕНТООРІЄНТОВАНІСТЬ ВИКЛАДАННЯ ЯК ПРІОРИТЕТ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Актуальним завданням вищої освіти в сучасних умовах є пошук таких форм і методів навчання, що базуються на гуманістичних, культурологічних засадах та індивідуальному, особистісно орієнтованому підході в організації навчання, комплексного застосування традиційних і новітніх інноваційних технологій і забезпеченні підготовки висококваліфікованого фахівця, провідною якістю професійної компетенції якого буде здатність до безперервної самоосвіти та саморозвитку, до творчої активності, самостійності, відповідальності та ініціативи [4]. Саме студентоорієнтованість викладання у вищій школі сприятиме формуванню гармонійної особистості майбутнього професіонала своєї справи та громадянина з активною життєвою позицією.

Необхідно зазначити, що студентоорієнтованість викладання базується на студентоцентризмі, який розглядається як процес якісної трансформації навчального середовища для студентів та інших осіб, які навчаються, метою якого є поліпшення їх автономії і здатності до критичного мислення на основі результатного підходу, що передбачає: на першому місці не інформованість студента, а вміння розв'язувати проблеми; переміщення уваги з «викладання» на «учіння» із центруванням на студенті; зміну ролі викладача з «передавача знань» на навчального консультанта, тьютора; використання сучасних методів і засобів навчання та оцінювання; розвиток суб'єкт-суб'єктних стосунків і

навчального партнерства; участь студентів у формуванні змісту навчання; розробку студентом індивідуальної траєкторії навчання; розвиток пізнавальної самостійності студентів і підвищення їх відповідальності за власні результати навчання; організацію рефлексивної діяльності та постійного зворотного зв'язку [2, с. 35].

Сьогодні в Україні, як і у всьому європейському освітньому просторі, зокрема і завдяки Болонському процесу, існують загальні тенденції, пов'язані з введенням студентоорієнтованого навчання:

1. Існує зміщення акцентів від викладача до студента і того, що вивчається.
2. Студентоорієнтований підхід до навчання включає в себе різні відносини між викладачем і студентом, в наслідок чого викладач стає помічником – фасилітатором, де відповідальність за навчання спільна, і процес навчання обговорюється.
3. Студенти розглядаються як особистості – враховується їх досвід, особливості, здібності сприйняття, інтереси та потреби.
4. Студенти «конструюють» свій власний зміст за допомогою активного навчання, рефлексії, а так само за допомогою знахідок і відкриттів.
5. Найчастіше акцентується міжпредметність з метою досягнення вищого рівня базових умінь і знань.
6. Студент залучений в процес вибору того, що вивчати.
7. Студентоорієнтоване навчання більше орієнтується на результати, ніж на вхідні фактори.
8. Процес навчання є не тільки передачею знань, а й глибшим розумінням і формуванням критичного мислення.
9. Студентоорієнтований підхід сприяє розвитку змішаних навчальних моделей, де навчання передбачається протягом усього життя [1, с. 27].

Сутність студентоорієнтованості викладання полягає у створенні моделі розвитку освіти, за якої студент з об'єкта перетворюється на суб'єкт освітньої

діяльності, тобто на активного учасника науково-освітнього та культурно-мистецького процесу. Така концепція досягається участю студентів у внутрішньому забезпеченні якості вищої освіти у кожному конкретному вищому навчальному закладі, а саме:

- ☐ визнанні ролі та місця студентів в політиці закладу та затверджених процедурах забезпечення якості вищої освіти на всіх рівнях (участь у процедурі поновлення, відрахування, та переведення студентів);
- ☐ залученні до офіційного механізму затвердження, перегляду та моніторингу освітніх програм;
- ☐ можливості впливу на розроблення критеріїв, правил і процедур оцінювання студентів;
- ☐ оцінюванні рівня викладання дисциплін у ВУЗі;
- ☐ доступі до навчальних та інформаційних ресурсів;
- ☐ доступі до публічної інформації;
- ☐ розвитку потенціалу вищої освіти ВУЗу через програму міжнародної мобільності Erasmus+.

Активно залучаючи студентів до процесу проектування програм і в реалізацію навчального процесу, викладачі беруть на себе додаткову роль і дуже серйозну відповідальність, оскільки вони перетворюються з «трансляторів» знань в організаторів процесу освоєння знань і компетенцій студентами, в порадників, менеджерів, консультантів. Іншими словами, викладач не навчає студентів, що думати, а навчає їх того, як думати. Така роль викладача обумовлена ще й тим, що в рамках студентоцентризму повинні бути враховані різні стилі навчання студентів, відмінності в їх мотивації і цілі навчання. Крім цього, викладачеві необхідно: створювати відкриту і доброзичливу атмосферу; представляти знання в структурованій формі; стимулювати взаємне навчання студентів; стимулювати студентів до створення нових ідей; стимулювати студентів до саморефлексії [3, с. 94].

У найзагальнішому вигляді пріоритети студентоорієнтованого

викладання у вищих навчальних закладах можуть включати в себе наступні складові:

Реалізація інноваційного навчання, яке передбачає використання способів і методів навчання, що відповідають особистим потребам різних типів студентів.

Створення умов для освоєння викладачами відповідних методик і підходів в рамках системи безперервного навчання і модернізації освітніх програм підготовки викладачів.

Переосмислення процесу навчання з точки зору підвищення відповідальності студентів за власне навчання в рамках самоврядного навчання, яке включає в себе проблемне навчання, що дозволяє застосовувати отримані знання на практиці та сприяє розвитку їх адаптивності.

У студентів ефективно формуються такі важливі здібності та компетенції, як: постановка власних цілей навчання, вибір ефективних стратегій для досягнення цих цілей, відстеження досягнення цілей, формування власного навчального середовища, відповідно поставленим цілям, ефективне управління часом (тайм-менеджмент), оцінка використовуваних методів навчання, аналіз результатів і коригування методів.

Висновок. Отже, актуальність орієнтації сучасної вищої освіти на студентоорієнтованість викладання відбувається на засадах студентоцентризму що обумовлені зміною освітньої парадигми та необхідністю гармонізації Європейської та української систем вищої освіти, зумовленої Болонським процесом. Широке запровадження такої педагогічної інновації є сучасним, міжнародно визнаним трендом та пріоритетом розвитку вищої освіти України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Димань Т. М., Боньковський О. А., Вовкогон А. Г. Європейський простір вищої освіти та Болонський процес: Навчально-методичний посібник.

Одеса: НУ «ОМА», 2017. 106 с.

2. Міщенко Т. О., Стаднік Н. В. Студентоцентричне навчання як вектор розвитку гуманітарної парадигми освіти. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. 2017. Вип. 17. С. 32–37.

3. Муравьева А. А., Олейникова О. Н., Аксенова Н. М. Многомерное пространство студентоцентрированного обучения. Университетское управление: практика и анализ. 2017. Т. 21. № 3. С. 92–99.

4. Столярченко Т. Л. Студентоцентризм як засіб реалізації компетентнісного підходу в навчанні. Педагогічні читання 2018. URL: <https://college.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/>

Олійник І. О.

старший викладач кафедри педагогіки

та психології початкової освіти

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С.Макаренка

м. Кременчук

ВИВЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ФЕЛІКСОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ВИХОВАННІ

Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей»(2018) наголошує на необхідності впровадження нової парадигми виховання, основою якої, а отже, і основою виховання виступають особистість дитини, визнання її найвищою цінністю, орієнтація педагога на гуманні, демократичні принципи спільної з дитиною життєдіяльності. Ця програма побудована на основі феліксологічного підходу до виховання школярів, який передбачає включення у складі мети виховання формування здатності особистості бути щасливою у

житті, створення атмосфери задоволення і радості від цікавої для дитини і її оточуючих діяльності.

Проблема щастя на сучасному етапі – одна з найважливіших у вихованні людини, а феліксологічний підхід обумовлює усвідомлення особою щастя в його психологічному, соціальному та духовному ракурсі. Питання феліксології виховання вивчено недостатньо, ним займалися окремі фахівці, серед них О. Павлова, Н. Щуркова, О. Субетто, С. Крошка, Г. Мінєнко.

Актуальність проблеми дослідження феномену щастя у педагогіці залишається доволі гострою для сучасної науки та практики. На наш погляд, вивчення уявлень учителів та здобувачів освіти педагогічних закладів відносно щастя дасть можливість зрозуміти, пояснити і спрогнозувати, яким чином сучасна школа може сприяти вихованню людини, що спроможна бути щасливою.

Актуальність дослідження полягає у необхідності вивчення розуміння вчителями початкової школи та майбутніми учителями початкових класів феліксологічного підходу у вихованні та володіння ними способами його реалізації у практичній діяльності.

З метою вивчення відношення вчителів початкових класів та майбутніх фахівців педагогічної галузі - здобувачів освіти до проблеми щастя та феліксологічного підходу у вихованні було проведено анкетування. Анкети складені самостійно. Метод анкетування дав змогу підвищити об'єктивність інформації про педагогічні факти, явища, процеси, їх типовість. Кожній з категорій респондентів була запропонована анкета.

Анкета для вчителя

1. Чи повинен учень у школі почувати себе щасливим?
 - 1) так;
 - 2) ні;
 - 3) не знаю.
2. Головне завдання вчителя в школі:

- 1) сформувати предметні компетенції;
 - 2) навчити вчитися;
 - 3) озброєння кожного вихованця умінням бути щасливим у цьому житті.
3. Чи погоджуєтеся Ви з думкою А. Макаренка «Навчити людину бути щасливою не можна, але виховати її так, щоб вона була щасливою, можна».
- 1) так;
 - 2) ні;
 - 3) не знаю.
4. Чи готові ви формувати у своїх учнів уміння бути щасливим у житті?
5. Як ви формуєте у своїх учнів уміння бути щасливим у житті?

Анкета для здобувача педагогічної освіти

1. Чи повинен учень у школі почувати себе щасливим?
- 1) так;
 - 2) ні;
 - 3) не знаю.
2. Головне завдання вчителя у школі:
- 1) сформувати предметні компетенції;
 - 2) навчити вчитися;
 - 3) озброєння кожного вихованця умінням бути щасливим у цьому житті.
3. Чи погоджуєтеся Ви з думкою А. Макаренка «Навчити людину бути щасливою не можна, але виховати її так, щоб вона була щасливою, можна».
- 1) так;
 - 2) ні;
 - 3) не знаю.
4. Чи готові ви формувати у своїх учнів уміння бути щасливим у житті?
5. Яким чином ви це будете робити?

Проаналізуємо відповіді вчителів та здобувачів педагогічної освіти на питання анкети. Аналіз відповідей на перше питання анкети показав, що 100% вчителів і 90% студентів вважають, що учні у школі повинні почуватися

щасливими. 10% студентів відзначили, що у школі учні не повинні почувати себе щасливими.

На друге запитання анкети «Яке головне завдання вчителя в школі», були отримані такі результати: сформувати предметні компетенції – 25% вчителів та 25% студентів; навчити вчитися - 40% вчителів та 25% студентів; озброєння кожного вихованця умінням бути щасливим у цьому житті – 35 % вчителів та 50% студентів. Отже, лише 35% вчителів і 50% студентів розглядають формування в учнів здатності бути щасливим як провідне завдання школи.

На третє питання анкети «Чи погоджуєтесь Ви з думкою А. Макаренка «Навчити людину бути щасливою не можна, але виховати її так, щоб вона була щасливою, можна» 100% вчителів відповіли «так», погодилося 60% студентів, 20 % здобувачів освіти не погодилися і ще 20% не визначилися.

На четверте питання анкети «Чи готові ви формувати у своїх учнів уміння бути щасливим у житті?» «так» – відповіли 80% вчителів і 40% студентів, «ні»- 10% вчителів і 40% студентів; «не знаю» - 10% вчителів і 20% студентів.

Узагальнимо відповіді на п'яте запитання анкет. На питання «Як ви формуєте у своїх учнів уміння бути щасливими?» вчителі відповіли: навчаю любити життя, родину, країну (3 особи); навчаю дружити, робити добрі вчинки, бути чуйними (3 особи); навчаю мріяти, розвивати свій талан та йти до своєї мети (3 особи); на прикладах літературних героїв (1); через створення умов у класі, щоб кожна дитина була у сприятливій психологічній атмосфері (2); через спілкування з ними, як з друзями (3); вчу любити школу, свій колектив, дружити (3); формую толерантність, вчу радіти своїм та чужим успіхам (2).

На запитання «Як ви будете формувати у своїх учнів уміння бути щасливими?» студенти дали такі відповіді: буду вчити любити те, що він робить та любити життя (2); планую обговорити з учнями розуміння поняття «щастя»; буду проводити виховні години, тренінги; вчити їх робити добрі справи для себе та інших (1); буду вчити дітей не заціклюватися на маленьких проблемах, робити що їм подобається, знайти своє покликання в

житті (1); на власному прикладі (7); за допомогою різних вправ та тренінгів (2); вчити досягати успіху, поставлених цілей незважаючи на критику оточуючих і перешкоди, уміти бачити красу навколишнього світу, цінувати те, що мають і досягати більшого (3); необхідно дати зрозуміти дитині, що варто радіти кожній миті життя, навчити приймати з гордістю поразки і вірити, що наступний день буде кращим, ніж сьогодні (2); зробити так, щоб життя під час навчання було в радість, для цього варто урізноманітнити його різними цікавими видами діяльності та не зупинятися лише на заучуванні матеріалу.

Аналіз відповідей вчителів та майбутніх педагогів показав, що розуміння поняття щастя у кожного своє, це визначає і відношення до необхідності створювати умови для щасливого буття дитини у школі та можливих засобів і способів формування вміння учнів бути щасливими сьогодні та в майбутньому. Відповіді респондентів дають змогу зробити висновок про недостатність знань і вмінь у педагогів з проблеми феліксологічного підходу у вихованні молодших школярів.

Перспективами подальших досліджень є складання програми спецкурсу для студентів педагогічних закладів освіти «Феліксологія виховання», розробка системи виховних занять, спрямованих на вироблення у школярів умінь відчувати себе щасливим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Павлова Е.П., Щуркова Н. Е. Как воспитать счастливого ребенка (феликсология воспитания). Москва : Пед. о-во России, 2010.
2. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей: Київ, 2018. 40 с.

Maksymenko T. M.

senior teacher of the department of educational
management and pedagogy of higher school

Makarenko State Pedagogical University

Sumy

Kybenko A.

magister of specialty of 011 Educational,
pedagogical sciences

Makarenko State Pedagogical University

Sumy

THE PROFESSIONAL REFLEXIVITY SPECIFICS IN TEACHERS AT HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

The teachers' professional development process as a multi-level process, including a sequential transition from a novice teacher – yesterday's graduate of a pedagogical university to a master teacher, then possibly to a didactic teacher and a teacher-methodologist, implies the genesis of professional pedagogical reflection. If at the first stage of the teachers' professional activity, it is associated with the professional problems "survival" (assessment of their adequacy to the chosen profession, class ownership, gaining authority among children). Then the young teacher has problems associated with the learning process itself (the first successes and failures in teaching the subject, the search for and mastery of optimal teaching techniques and methods). A certain professional maturity of the teacher is evidenced by the problems experience associated with students: their progress in studies, their emotional state, relationships with each other, their individual psychological characteristics. The changing priorities process in the objects of the teacher's professional pedagogical analysis is a reflection of one of the deep psychological laws of his own actions conscious regulation. What occupies the structural place of its conditions in activity is gradually automated and curtailed, and the focus and conscious regulation are focused on this activity goals, the

interaction process in the “teacher-student” system. When choosing educational material for a lesson, the teacher focuses not only on the program requirements, but assesses the content as if through his students’ eyes, anticipating his attitude to the taught content, anticipating its assimilation difficulties, possible failures and mistakes in learning.

The selection of such types as reflection as the activity subject and student’s reflection has under itself not only the differentiation of the subject plan, but also the evolutionary component as a stage in the development of the teacher’s professional reflexive consciousness.

Reflection implies the study of already carried out activities in order to fix its results and increase its effectiveness in the future. Based on the reflection results, one can not only ponder future activities, but also build its realistic structural basis, which directly follows from the previous activity characteristics. The reflection stages can be: pre-reflective activity (deliberate stopping of educational activity, fixing already achieved results and emerging contradictions); restoration of the actions performed sequence (the description is carried out orally or in writing, all features are taken into account); study of the compiled actions sequence from the point of view of its effectiveness, productivity, compliance with the tasks set (parameters for the analysis of reflective material are selected from those proposed by the teacher independently); identification and formulation of the reflection results; testing hypotheses in practice in the subsequent objective activity. The professional reflection results are: the objective activity production – ideas, assumptions, patterns, answers to questions; methods that were used or created in the activity course; hypotheses in relation to professional activity. In order to understand what the professional reflexivity of a teacher is, it should be given the professional reflexivity concept of in general.

The professional reflexivity concept was first introduced by B. Z. Wulfov, according to which, professional reflexivity is the ratio of, the capabilities of “T” with what the chosen (elected) profession requires.

In modern psychology of professional development, reflexivity is the central professionally important personality trait, on which the success of mastering and performing a person’s professional activity depends.

In acmeology, reflexivity is studied in the context of a person's reflexive culture. The reflexive culture development as an integral quality of a professional's personality consists in such dynamic components cultivation as reflexive readiness, reflexive competence, reflexive-creative potential, reflexive ability. Reflexivity is usually considered one of the person's central a professionally important quality. Professional reflexivity is considered as success determinant of the person's activity, it contributes to the organization of his creative thinking, the growth of professional skills, and the acquisition of new specialties. This allows us to consider reflection as a mechanism for personal and professional self-development, creative self-realization of a person as a professional (Wolfov, 1997). Today, the professional reflexivity of teachers, as the scientific study object, occupies one of the central places in studies devoted to the professional self-awareness problems, professional self-education, teachers' professional culture and professional training.

Most scholars use the term "teacher's professional reflexivity" to characterize the professional self-awareness of the subject of pedagogical activity. At the same time, as I.V. Orlova rightly notes, the teacher's professional reflexivity is understood as a complex psychological phenomenon, manifested in the teacher's ability to take an analytical position in relation to their activities.

I.A. Stetsenko considers the teacher's professional reflexivity as an activity with a complex structure. According to the scientist, the psychological structure of pedagogical reflection is made up of motivational-target, cognitive-operational, affective, evaluative and moral-volitional components. The motivational-target component content of the teachers' reflexive activity includes: the need for reflexive activity, a positive attitude and interest in improving pedagogical reflection and awareness of its use goals. The cognitive-operational component contains knowledge that concretizes the theoretical foundations of pedagogical reflection, the teacher's professional skills in carrying out reflexive activity. The affective component includes emotions accompanying the teacher's practical actions in the implementation of reflective activity, a sense of confidence in success. The evaluative component includes self-esteem and control of reflexive activity, and the moral volitional component includes personal qualities that contribute to effective reflexive activity

(Stetsenko, 2012).

Researches of scientists on the role of the teacher's professional reflexivity in the self-development and self-improvement of the personality and professional activity of the teacher have shown that, thanks to the reflexive assessment, the teacher forms an attitude towards himself as a subject of professional activity. Developed reflexive processes and the ability to reflect are necessary conditions for overcoming the egocentricity of mental activity, when the problem is viewed from one, often stereotyped, point of view. Only in the case when the teacher knows how to look at himself and his actions from the outside, from the position of another person, to take into account different points of view, he is able to decentralize his creative thinking and overcome your one-sided attitudes.

LITERATURE

1. Stetsenko, I. A., Polyakova G. A. Competence model of a graduate as the basis for the formation of students' reflexive competence in the process of vocational training in a pedagogical university. *Concept: scientific and methodological electronic journal of the official website of the heuristic Olympiads "Sovenok" and "Breakthrough"*. April 2012, ART 1238. Kirov, 2012. Retrieved from: <http://www.covenok.ru/koncept/2012/1238.htm>. State. reg.
2. Wolfov, B.Z. Reflection: to teach by controlling. *World of Education*. 1997. No. 1. P. 63–64.

Андрушкова Л. О.
викладач вищої категорії
Комунальний заклад Сумської обласної ради
«Лебединський педагогічний фаховий коледж
імені А.С. Макаренка»
м. Лебедин

САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ НАБУТТЯ І РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТА

В умовах оновлення суспільства, побудови національної школи істотних змін зазнає і система освіти. Головним завданням освіти є формування якісно нової особистості, творчої і креативної. Такого учня може виховати вчитель творчий, ініціативний, високопрофесійний фахівець, який готовий в різних ситуаціях прийняти правильне рішення і застосувати отримані знання на практиці.

Результатом освітнього процесу є набуття студентами відповідних компетенцій. Одним із засобів набуття професійних компетенцій студента є самостійна робота. Сутність самостійної роботи полягає в тому, що вона є сполучною ланкою між теоретичною роботою студентів і розвитком необхідного комплексу професійно значущих умінь і навичок, а також формує самостійне мислення і творчий підхід до вирішення поставлених завдань.

Мета роботи – вивчення методів і форм самостійної роботи студентів та визначення ролі самостійної роботи у підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва.

Аналіз актуальних досліджень. Питання професійної підготовки майбутніх учителів музики в теоретичному і практичному аспектах розглядали Е,Абдуллін, О.Апраксина, І.Бабакова, О,Олексюк, Г.Падалка, О.Ростовський,

О.Рудницька та інші. Інструментально-виконавська підготовка знайшла своє відображення у розробках О.Алексєєва, Г.Нейгауза,

Л.Гусейнової, Г.Ципіна та інших. Аналіз науково-методичних ідей відомих педагогів дає змогу стверджувати, що самотійність майбутнього вчителя музики є професійною якістю, яка проявляється в педагогічно – професійній активності. Науковці звертають увагу на те, що це процес індивідуальний, який характеризується сукупністю ціннісно-мотиваційної, розвиненої емоційно-вольової і орієнтаційної сфери [2, с.19] .

Виклад основного матеріалу. Згідно психологічної енциклопедії «самотійність» становить «вольову якість особистості, яка полягає в умінні за власною ініціативою ставити перед собою цілі, без сторонньої допомоги знаходити шляхи їх досягання і виконувати прийняті рішення [4, с.280] .

Поняття самотійності в процесі навчання гри на музичному інструменті синтезує і вміння студента без сторонньої допомоги зорієнтуватись в незнайомому музичному матеріалі, правильно розшифрувати авторський текст, скласти переконливу інтерпретаторську «гіпотезу», і готовність самому знайти ефективні шляхи в роботі, знати потрібні прийоми і засоби втілення художнього задуму, і здатність критично оцінювати результати власної музично-виконавської діяльності і багато іншого.

У педагогічному аспекті проблема виховання самотійності студента-музиканта охоплює і методи викладання, і прийоми навчання , і форми організації навчальної діяльності у виконавському класі.

По нашому глибокому переконанню, магічні слова «чому?», «для чого?» повинні мати стимулюючу роль в організації самотійної роботи студентів. Прагнення докопатись до суті явищ і зрозуміти їх сенс – великий збудник живої самотійної думки студента, який допоможе запобігти сліпого копіювання і штампів. Педагог, що виховав в учня допитливість думки, дає йому вірний ключ до самотійної творчої роботи [1. с.43] .

Розвиток навиків самостійної роботи проходить успішно лише в тому випадку, якщо студент розуміє, яку художню ціль переслідує вказівка педагога: його рекомендація відносно аплікатури, динамічного плану, туше і т. д.

Важливо систематично використовувати широкі узагальнення, які дозволяють в поодинокому випадку розкрити закономірності художніх явищ. Ці узагальнення повинні стосуватись і методів роботи над тими чи іншими труднощами, і основних принципів мистецтва музиканта-інтерпретатора, і стилістичних особливостей музичного твору. Зроблені узагальнення потрібно підкріплювати прикладами, які могли б глибше і наглядно пояснити їх сенс.

Неправильним буде переконувати в тому, що націленість на розвиток творчого незалежного, індивідуально стійкого мислення у студентів, заважає досвідченому викладачу-музиканту вимагати від останніх, якщо це виявляється доцільним, і так званих «дій за зразком». Немає необхідності знову повертатися до питання про специфічні переваги показу на інструменті, коли досвідчений, кваліфікований музикант дає студенту свого роду еталон, зразок для наслідування. Немає потреби говорити й про те, що асиміляція певної суми «готових» професійних знань, прийомів, відомостей і т. д. в багатьох випадках економить енергію і час студента.

Справа в тому, що методи викладання, що стимулюють ініціативу і самостійність студента (пошукай, подумай, спробуй), і методи «авторитарної» педагогіки (запам'ятай те, зроби так) виявляються, як правило, майстерно, гармонійно збалансованими в практиці майстрів музично-виконавської педагогіки.

Успіху самостійної роботи сприяє і звичка самоконтролю. Важливо, щоб студент не тільки вмів слухати власне виконання, але й знав, що конкретно під час роботи потребує перевірки. Йому треба уявляти, де найчастіше з'являються фальшиві ноти, неточність голосоведення, невірні і недоречні зміни темпу. Все це вимагає зосередженості і пильності уваги. Якщо студента привчили себе

перевіряти, то він зможе сам, без допомоги викладача вчасно виправити багато недоліків свого виконання.

Для виховання у студентів самостійності корисно, щоб вони час від часу самі, без допомоги педагога, вивчали невеликі твори. Розучені таким шляхом п'єси доцільно прослуховувати на контрольних заходах. Обговорення їх виконання усім класом, з послідуєчим виявленням позитивних сторін і недоліків гри, бажано із винесенням оцінки. Це буде сприяти покращенню якості самостійної роботи студентів.

Види самостійної діяльності. Музично-освітня діяльність вчителя музики у відповідності з кваліфікаційною характеристикою включає різнобічні аспекти: володіння диригентською технікою, інструментом, навиками сольного виконання, акомпанементу, читання з аркуша, транспонування, підбору на слух, вокально-хоровими, пропагандистсько-просвітницькими і т.д.

Звернемо увагу на розвиток самостійної слухацької, виконавчої і творчої діяльності майбутнього вчителя музики.

- Слухацька діяльність передбачає вміння не тільки сприймати особливості виконання хорових, ансамблевих і інших творів, але й оцінювати їх, вносити корективи, а це можливо лише при наявності естетичного смаку, оціночного критерію.

- Виконавчий аспект діяльності включає здібності вчителя, який виступає в ролі диригента, інструменталіста, вокаліста, лектора-музикознавця.

- Творча діяльність виявляється в умінні зробити переклад, обробку хорових, ансамблевих творів, в умінні зацікавити учнів, слухачів і т. д.

Пізнавальна самостійність розглядається в двох аспектах:

1. Пошукова – прагнення пізнати жанрові, стильові та художні особливості творів;

- вивчення музичної літератури, відомості про епоху творчості композитора;

- читання з аркуша, транспонування, підбір по слуху;

– підготовка анотації;

– гра в ансамблі переклад оперних, симфонічних і камерних творів;

2. Творча - заключається не тільки в умінні застосовуємо відомі положення, методи, але і видозмінювати їх, знаходити нові способи вирішення задач.

Включає в себе:

– Концертно-лекційну діяльність, шефські, класні концерти, лекції-концерти;

– Відвідування концертів, уроків інших студентів, прослуховування грамзаписів з послідуочим обговоренням;

– Редагування творів, що розучуються, підбір апікатури, динаміки, штрихів і т. д.

Як пошукова, так і творча самотійність, напавлені на підвищення ефективності її результатів: знань, умінь, навиків.

Розвиток самотійності залежить від об'єктивних і суб'єктивних факторів.

Об'єктивні, наряду з професійними (слух, ритм, пам'ять), що піддаються розвиткові, включають також музичне сприйняття, відповідний тип нервової системи, дидактичний матеріал і т. д. Суб'єктивні – професійна підготовка (володіння знаннями, навиками), зацікавленість процесом навчання, активність студента, потреба в самовдосконаленні, волеві якості – наполегливість, витривалість, зосередженість, організація занять – часова і технічна (раціональна методика роботи, визначення цілі, задач і ін.). Стимулюють самотійність творчі, пошукові завдання, постановка проблем, що розвивають творчу активність, ініціативу і здібності. Творчо мислячий студент прагне самотійно знайти оригінальне рішення.

Урок і самотійна робота як форми не існують нарізно, вони доповнюють один одного. Тільки при такому підході будуть досягнуті високі професійні результати спільної праці студента і викладача: з однієї сторони розвиток

індивідуальності студента, його самостійності, з іншої – професійної і педагогічної майстерності викладача.

Структура і зміст самостійних занять. Самостійні заняття структурно можна представити у вигляді трьох розділів: організаційного, основного і заключного.

1. Організаційний.

- визначення об'єму і послідовності роботи;
- складання плану роботи, розподіл часу. Послідовність в роботі (наприклад, оволодіння гаммами, великою формою і т.д.) може змінюватись в залежності від об'єму і складності задач, тому не строга схематичність, а гнучкість дозволяє творчо підходити до занять. Необхідно починати роботу з матеріалу, який потребує більшої уваги.

2. Основний, тобто виконавчий.

- оцінка виконаної раніше роботи, стан її на даному етапі, в залежності від цього - вибір засобів, прийомів, методів;
- робота над твором, яка включає, в залежності від етапу, різні задачі: аплікатурні, технічні, звукові, тембро-динамічні та інші. При цьому потрібно постійно проводити аналіз і своєчасно виправляти помилки, робити самоперевірку і самоконтроль.

3. Заключний.

- підведення підсумків роботи з точки зору її змістовності, раціональності використаних засобів;
- визначення завдання для подальшої самостійної роботи.

Навчання і виховання студента - майбутнього вчителя музики процес, багатогранний, в його основі лежить зацікавленість у навчанні, творчий пошук.

Г.Г. Нейгауз стверджував, що одна з найголовніших задач педагога - зробити якомога швидше так, щоб бути непотрібним учню, тобто прищепити йому самостійність мислення, методів роботи, самостійність у досягненні цілі, самопізнанні [3, с.50].

За словами Л.В. Ніколаєва, всякий вчитель може допомогти вивчити, але вчитися людина повинна сама.

Це і є найголовніше завдання кожного педагога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А.Д. Методика обучения игры на фортепиано. М.: Государственное музыкальное издательство, 1961. С.230.
2. Бабакова І.П. Самостійна робота як фактор удосконалення процесу підготовки майбутнього вчителя музики (Теорія та методика професійної освіти) / І.П.Бабакова Національний педагогічний університет ім. М.П.Драгоманова, К.: 1998. С.164.
3. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепианной игры. М.: Просвещение, 1971. С.150.
4. Психология личности и педагогическая психология. Л.: Знание, 1971. С.283.

Костюк А. М.

викладач фізичного виховання

Бериславський фаховий педагогічний коледж

імені В.Ф.Беньковського

Херсонського державного університету

м. Берислав

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ГРУП

Знайомство з літературою про особливості рухового режиму хворих і послаблених студентів дозволяє відмітити, що до теперішнього часу є дуже

мало науково обґрунтованих рекомендацій з фізичного виховання студентів із захворюваннями різних органів і систем організму [3, с. 155].

Згідно із сучасними дослідженнями, серед загальної кількості студентства, до моменту набуття вищої освіти, здоровими залишаються лише 6%, близько 45-50% випускників мають морфофункціональні відхилення, а 40-60% – хронічні захворювання [4].

Ми проаналізували стан здоров'я студентів Бериславського фахового педагогічного коледжу імені В. Ф. Беньковського ХДУ за п'ять останніх років і з'ясували середній показник основних видів хронічних захворювань та їх поширення серед студентської молоді. Отримали такі результати (у відсотковому відношенні до кількості здобувачів денної форми навчання): хронічні захворювання внутрішніх органів – 4,8%, серцево-судинні захворювання – 4,3%, захворювання опорно-рухового апарату – 3,1%, порушення зору – 2,6%, захворювання ендокринної системи – 0,6%. Водночас прослідковується чітка тенденція до зростання кількості хронічних захворювань опорно-рухового апарату, у 2020 році на 0,4% зріс показник захворювань ендокринної системи. Загальний показник кількості студентів за всіма формами нозологій коливається в межах 17-18% від кількості здобувачів денної форми навчання.

«Добре здоров'я, відчуття повноти, невичерпності, фізичних сил – найважливіше джерело життєрадісного світосприймання, оптимізму, готовності здолати будь-які труднощі» [5, с. 125]. Ця думка видатного українського педагога Василя Сухомлинського набуває ще більшої актуальності в наш час, для якого характерне зниження рухової активності молоді.

Наш досвід свідчить, що студенти з хронічними захворюваннями намагаються уникати фізкультурно-оздоровчих занять. Нажаль частина батьків їх у цьому підтримує, намагаючись уберегти своїх дітей від зайвого, на їхню думку, навантаження. Тому головним завданням фізичного виховання ми вважаємо формування у студентів потреби «до застосування вмінь та навичок

щодо раціонального використання засобів фізичної культури і спорту, свідомого ставлення до власного здоров'я, формування стійкого мотиву та потреби в систематичних заняттях фізичними вправами та спортивною діяльністю» [1]. Поряд з цим важливого значення набуває роз'яснювальна робота серед батьківської громади щодо позитивного впливу форм, методів і засобів фізичного виховання на процес реабілітації їхніх дітей з урахуванням форм нозологій, вікових та індивідуальних психофізичних властивостей студентів, їхнього «рухового досвіду», оперативного стану здоров'я.

Перед початком нового навчального року всі студенти проходять плановий медичний огляд. У зв'язку із захворюванням студентів, що мають хронічний характер, на основі медичних обстежень, заключень ЛКК, представлених до закладу освіти та на підставі «Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у Бериславському фаховому педагогічному коледжі імені В. Ф. Беньковського ХДУ» щороку у коледжі визначається кількість і проводиться комплектація спеціальних медичних груп для занять фізичного виховання відповідно до форм нозологій. Завідувачі відділень контролюють розподіл студентів у спеціалізовані медичні групи, наповнюваність такої групи складає 7-10 чоловік.

Студенти III курсу спеціалізованих медичних груп обов'язково щотижня відвідують одне заняття фізичного виховання з основною групою з метою спостереження структури уроку, закріплення знань з методики і теорії фізичного виховання, під контролем викладача беруть посильну участь у виконанні фізичних вправ, що сприяє підвищенню якості підготовки до проведення уроків фізичної культури в початковій школі в межах пробної педагогічної практики. Друге заняття відвідують у спеціальній медичній групі відповідно до форм нозологій та індивідуальних програм навантаження.

Медична сестра веде облік і контроль стану здоров'я студентів для своєчасного виявлення хронічних захворювань та переходу на заняття у спеціалізовані медичні групи, проводить поточний медичний контроль:

з'ясовує скарги на стан здоров'я, вимірює температуру тіла, пульс, частоту дихання, артеріальний тиск.

Основне завдання поточного контролю – визначення відповідності режиму навантажень фізіологічним можливостям організму через оцінку загальної напруженості функціонального стану організму. Критеріями є скарги на зміну самопочуття, показники частоти серцевих скорочень, артеріального тиску. За наслідками лікарсько-педагогічного контролю визначається загальне навантаження на організм у процесі занять [2, с. 18].

На заняттях у спеціальних медичних групах для студентів з хронічними захворюваннями особистісно-орієнтований підхід є основним тому, що «різноманітність нозологій, супутніх порушень, не сформованість мотивації й потреби до рухової активності потребують персонального підходу до кожної людини, відбору для неї індивідуального шляху фізичного й духовного розвитку» [1].

У фізичному вихованні студентів СМГ реалізується диференційований підхід, що зосереджує навчальний процес на поліпшенні здоров'я, усуненні погіршення функціональних відхилень, вад фізичного розвитку; формуванні вмінь та навичок для самостійного складання і виконання комплексів загальнорозвиваючих і спеціальних вправ, спрямованих на профілактику захворювань; використанні на практиці студентами знань з основ теорії, методики й організації фізичного виховання.

Важливе значення для активізації студентів у процесі фізичного виховання мала відмова від оцінювання за рівнем фізичної підготовленості і надання переваги фіксуванню особистого прогресу відповідних показників: рівнів фізичного здоров'я, фізичного розвитку, фізичної працездатності та фізичної підготовленості, психічного стану; всебічне стимулювання набуття спеціальних знань та рухових умінь і навичок для самостійних занять фізичними вправами, спортом, підтримка постійного інтересу до них [1].

Ефективність фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп залежить від установки вчителя на реалізацію особистісно-орієнтованого, діяльнісного підходів, правильного відбору вправ, визначення необхідної інтенсивності й дозування їх виконання, інтервалів відпочинку та інших факторів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адирхаєв С.Г. Сучасна технологія навчання руховим діям й підвищення рухової активності студентів з обмеженими можливостями здоров'я у ВНЗ. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/7528/1/Adyrhayev.pdf> (дата звернення: 11.02.2021).

2. Деделюк Н.А. Теорія і методика адаптивної фізичної культури : навч.-метод. посібник для студентів / Н. А. Деделюк. Луцьк : Вежа-Друк, 2014. 68 с.

3. Ляшенко В.М., Туманова В.М., Мариськіна Т. Фізичне виховання студентів спеціальної медичної групи // Педагогіка здоров'я : збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Чернігів, 7–8 квітня 2017 р.) : [в 2 т.] / ред. колегія : С. М. Шкарлет Чернігів, 2017. Т. 1. 595 с.

4. Міхеєва Л. Особливості формування здорового способу життя у молодого покоління. Український науковий журнал. 2011. № 3. С. 318. URL: http://www.social-science.com.ua/зміст/13_№3%202011 (дата звернення: 11.02.2021).

5. Сухомлинський В.О. Павлиська середня школа. Вибрані твори : У 5 т. Київ: Рад. шк., 1976. Т. 4. 390 с.

Ярова Т. П.

викладач образотворчого мистецтва

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С.Мкаренка

м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВУ З МЕТОДИКОЮ ВИКЛАДАННЯ У ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖАХ

У сучасних умовах модернізації системи освіти з особливою гостротою постає проблема формування духовного світу, естетичної культури, світоглядних позицій і моральних якостей, художніх потреб підростаючого покоління.

У цьому процесі найважливіше значення відводиться, насамперед, образотворчому мистецтву, яке охоплює цілий комплекс художньо-естетичних відносин особистості з навколишньою дійсністю.

Предмет «Образотворче мистецтво» у найбільшій мірі розвиває чуттєву сферу дитини, спрямовує її до творчості. Педагог, викладаючи образотворче мистецтво у початковій школі, володіє інструментами впливу, здатними пробуджувати безпосередньо творчу основу в людині.

Саме тому, особливої актуальності набуває проблема підвищення ефективності художньої підготовки здобувачів освіти педагогічних коледжів у процесі навчання образотворчій діяльності.

У сучасній професійній педагогіці відбувається пошук педагогічних систем і технологій, здатних не тільки формувати кваліфікованого фахівця, професіонала-виконавця, а й розвивати творчу особистість здобувачів освіти, спрямованість їх на творче ставлення до своєї майбутньої професії.

У мистецтві, як у жодній іншій області духовно-практичного освоєння світу, виявляються саме особистісні, індивідуальні особливості людини.

Процеси самовираження і самореалізації особистості творця для художньої творчості є сутнісними процесами.

Образотворче мистецтво і методика його викладання у початкових класах школи як спеціальний навчальний предмет у педагогічних навчальних закладах за фахом «Початкова освіта» сприяє загальноосвітній, художній та професійній підготовці майбутніх вчителів початкових класів.

У процесі занять образотворчою діяльністю майбутній учитель початкових класів вчиться бачити і розуміти прекрасне, як безпосередньо в житті, так і в творах мистецтва. У здобувачів педагогічної освіти формується емоційно-естетичне ставлення до об'єктів і явищ оточуючої дійсності, і, разом з тим, за допомогою олівця і пензля студенти самі залучаються до прекрасного.

Велика роль образотворчого мистецтва у моральному і естетичному вихованні майбутніх педагогів, у пізнанні ними реальної дійсності. Заняття образотворчим мистецтвом виступають як дієвий засіб розвитку творчої уяви і зорової пам'яті, просторових уявлень, художніх здібностей, образотворчих умінь і навичок, вольових якостей, якостей особистості майбутніх вчителів початкових класів.

Підготовка вчителів початкової школи до викладання мистецтва має свої характерні особливості і труднощі.

Курс методики викладання образотворчого мистецтва у школі покликаний підготувати студентів відділення початкової освіти до педагогічної діяльності, озброїти методичними знаннями і навичками, допомогти оволодіти мистецтвом викладання найбільш раціональних та ефективних прийомів навчання і виховання.

Методика у вузькому сенсі слова означає сукупність найбільш раціональних та ефективних прийомів навчання і виховання.

Методика як наука, займаючись пошуком найбільш доцільних методів навчання, розглядає і специфічні методи та прийоми навчання. Існує ряд суперечливих питань про переваги того чи іншого способу викладання

образотворчого мистецтва у школі, починаючи з вибору навчального матеріалу, прийомів повідомлення знань і закінчуючи цілями і завданнями, які має переслідувати викладання мистецтва в загальноосвітній школі.

Завдання вчителя початкової школи - не тільки малювати навколишні предмети, а й розвивати творчі здібності дітей, розширювати кругозір, формувати естетичний смак.

Навчання і виховання, засновані на пізнанні та засвоєнні школярами естетичної сутності образотворчого мистецтва, спрямовані на зближення художніх занять в школі з образотворчим мистецтвом, з життям.

Методика викладання образотворчого мистецтва у школі спирається на естетику, педагогіку та психологію, теорію і практику художньої творчості.

Одні викладачі вважають, що в основу методів навчання повинен бути покладений особистий творчий досвід художника - педагога, інші переконані, що викладання має проходити за єдиною методикою, що вже виправдала себе на практиці, єдиною системою і єдиними вимогами.

Теоретики вважають, що завдання майбутніх учителів початкових класів у викладанні образотворчого мистецтва у школі – саме лише естетичне виховання та сприяння розвитку творчих здібностей учнів. Серед них є й такі, хто всіляко пропагує наївну дитячу творчість, а вчителя розглядає як спостерігача з боку.

Прихильники цих поглядів кажуть, що навчання грамоті мистецтва тільки псує дітей, вбиває безпосередність, наївність їх сприйняття світу. Вони запевняють, що, оскільки школа не готує художників, то і навчання образотворчому мистецтву з дотриманням законів реалістичного мистецтва дітям абсолютно не потрібно: нехай діти творять як можуть, головне - самостійна дитяча творчість.

Інші теоретики вважають, що позбавляти дітей художньої освіти не можна. Малювання у школі як загальноосвітній предмет не тільки естетично

виховує, а й допомагає пізнати реальний світ, розвиває просторове мислення і багато інших здібностей учнів початкової школи.

Протягом багатьох століть Я. А. Коменський, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, І.Г. Песталоцці, видатні діячі освіти, ратували за те, щоб малювання у школі було поставлено у відповідності до наукової системи організації навчання.

Відчути світовідчуття, яким пройнятий твір мистецтва, співвіднести його зі своїм, погодитися з ним чи ні - ось що головне при сприйнятті художнього твору.

Не випадково вчені називають освоєння життя через переживання ще й духовно-практичним, тобто таким, у результаті якого людина отримує для себе духовну користь, набуває духовних цінностей.

Відповідно до цих методологічних установок, зумовлених існуванням двох типів пізнання людиною світу, повинні бути різними і методичні підходи до викладання предметів науки і предметів мистецтва.

Мета художника на відміну від науковця - не повідомляти певні істини читачеві, глядачеві, слухачеві і не намагатися повчати його, а зав'язувати з ним уявне спілкування, і тим самим, залучати його до своїх цінностей - до своїх ідеалів, прагнень, моральних принципів, політичних переконань, естетичних переживань.

Відомо, що глибинне сприйняття, переживання, осмислення творів мистецтва залежить від рівня цілісного розвитку особистості: світогляду, культури почуттів, соціальної зрілості.

Але неодмінною умовою адекватного сприйняття мистецтва є певний естетичний і, зокрема, художній розвиток людини.

Людина повинна вміти відчувати прекрасне у всьому: у природі, побуті, мистецтві.

Захоплення справжнім мистецтвом, розуміння його піднімають не тільки естетичний рівень особистості, а й виховують людину різнобічно, розкривають перед нею різні сторони дійсності.

Цінність психологічного впливу мистецтва полягає у тому, що воно здатне зняти зайву напругу, що порушує внутрішню рівновагу, здатне через оцінне ставлення стабілізувати реакцію суб'єкта на реальне явище. Надмірні емоції, що ведуть до дисгармонії почуттів, мистецтво здатне перевести у творчий імпульс, у вольове зусилля.

Викладання образотворчого мистецтва передбачає оволодіння здобувачами освіти комплексом умінь і навичок, що забезпечують у цілому його практичну реалізацію.

При виборі підходу до викладання образотворчого мистецтва слід виходити із можливостей самого предмета образотворчого мистецтва, рівня підготовленості здобувачів освіти і професійно-особистісних особливостей вчителя.

Провідними принципами організації навчальної роботи зі здобувачами освіти, що забезпечують успішне вирішення поставленого завдання, є наступні:

- стимулювання ініціативи учня, творчого підходу до оволодіння вміннями і навичками;
- диференційований підхід до учнів відповідно до рівня сформованості умінь кожного;
- виховуючий характер навчання;
- систематичність і послідовність у використанні художніх традицій рідного краю.

Як показує досвід, значна частина здобувачів освіти не підготовлена до проходження курсу образотворчого мистецтва за програмою, що ускладнює процес формування умінь в цілому.

Отже, учитель, що працює в початковій школі і викладає образотворче мистецтво, повинен володіти основами знань з образотворчого мистецтва та методики його викладання, мати практичні навички образотворчої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Красовська О.О. Образотворче мистецтво з методикою викладання у початковій школі: Навчально-методичний посібник. Львів: Видавництво «Новий Світ-2000», 2015. 291с.
2. Масол Л. М. Методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентісного підходу: Навчально-методичний посібник «Нова Українська Школа». Київ : Видавництво «Генеза» , 2019. 208 с.

Бондаренко С. Ю.

*здобувач вищої освіти II курсу
освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 081 Право
Київський інститут інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»
м. Київ*

Науковий керівник: Вітомський Ю. Л.

*кандидат психологічних наук
доцент кафедри кримінального права, процесу та криміналістики
Київський інститут інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»
м. Київ*

ІНТЕРАКТИВНІСТЬ ТА ВПЛИВ ЕМПАТІВ НА ЛЮДЕЙ ІЗ АЛЕКСИТИМІЧНИМ ТИПОМ ОСОБИСТОСТІ ЯК ФЕНОМЕН ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСТАННІХ

В умовах різких негативних змін соціально-економічної структури суспільства не тільки перед молоддю, а й перед людьми старшого покоління

постає проблема відчуження і самотності, пов'язана з відсутністю емпатії, взаєморозуміння, співпереживання і співчуття.

У сучасній психології емпатія - це явище, яке включає в себе фізіологічний, кінестетичний, афективний і мотиваційний компоненти. Залежно від ситуації в емпатії може переважати або емоційна, або когнітивна, або поведінкова сторона.

Бездумне споживацтво сучасного суспільства; концепція сучасного покоління - «сьогодні і зараз»; руйнування почуття спільності на користь перемоги індивідуалізму; широке розповсюдження впливу комерційного телебачення, що пропагує жорстокість і непомірну розкіш; нестабільність сучасної сім'ї; нестача зобов'язань в людських відносинах і т. д. - все це розглядається або як причини, або як явні умови наростання тенденції появи афективних розладів в житті громади. Одним з таких розладів є алекситимія.

Алекситимія - нездатність суб'єкта називати емоції, пережиті ним самим або іншими, тобто переводити їх в вербальний план. Явище описано Р.Е. Сіфнеосом в 1967р. і розглядалося ним як передумова розвитку психосоматичних захворювань [7]. Разом з тим в різних роботах різних авторів алекситимія трактується дуже неоднозначно: і як архаїчний захисний механізм, соціокультурний феномен, і регресія афективного і когнітивного розвитку або нейрофізіологічними дефект і інше. Дане явище розглядається найчастіше в рамках психіатрії та психопатології.

Під алекситимічно-подібними проявами ми будемо розуміти слабку диференційованість емоційної сфери і бідність вираження емоцій, коли людина здатна, але лише на превелику силу, розрізняти тільки крайні емоційні стани або полярні емоції (наприклад, гнів-радість), а також виявляється повністю нездатним розуміти тонкі нюанси емоцій (тобто проміжні стану між полюсами), нездатним до точного розпізнавання і опису свого емоційного стану; коли подібні особи схильні до накопичення або напрямку емоцій на самого себе, які з плином часу можуть бути викинуті у вигляді

неконтрольованого афекту [5, с. 15-21]. В даному випадку загальна картина емоційних проявів особистості зовні сильно нагадує медичний діагноз, який відображає таку одиницю, як алекситимія, але таким, мабуть, насправді не є.

Алекситимія проявляється в деякій нездатності до рефлексії, що призводить до суцільного спрощення життєвої спрямованості, збіднення взаємозв'язків з навколишнім світом, деяку інфантильність. Для когнітивної сфери індивідів з вираженою алекситимією характерні недостатньо сформовані уява, переважання наочно-дієвого мислення над абстрактно-логічним, слабкість функцій символізації і категоризації [3]. Особистісний профіль цих пацієнтів характеризується примітивністю життєвої спрямованості та інфантильністю.

Сукупність перерахованих якостей призводить до надмірного прагматизму, неможливості цілісного уявлення про власне життя, дефіциту творчого ставлення до нього, а також до труднощів і конфліктів в міжособистісних стосунках [2, с. 115-120]. Остання посилюється ще і тим, що на тлі низької емоційної диференційованості у них в ряді ситуацій з легкістю виникають короткочасні, але надзвичайно різко виражені в поведінці афективні зриви, причини яких погано усвідомлюються самими пацієнтами.

Головний дефект в області афектів у людей з алекситимією - нездатність диференціювати емоції і відчуття невизначеного фізіологічного порушення. Виділяють і таку ознаку, як обмежене використання символів, про що свідчить бідність фантазії та уяви.

У алекситимічної особистості перераховані особливості можуть виявлятися в рівній мірі або може переважати одна з них. В окремих дослідженнях алекситимія представлена як прояв дефекту розвитку [6]. У цьому випадку її слід описувати як неспецифічний розлад переживання емоцій, що є характерним для індивідів з менш організованою психічною структурою.

Тому в більшості випадків люди з алекситимією використовують незрілі механізми психологічного захисту - заперечення, проектну ідентифікацію. Однією з основних причин такої поведінки може бути деформація відносин у

системі «дитина-мати», що негативно впливає на формування в подальшому образу «Я». Виявляючи гіперпідчування або латентне відторгнення у вихованні, мати не вчить дитину саморегуляції.

Ведучи мову про емпатію, варто зауважити те, що рівень такого явища здебільшого пов'язаний з тим, як батьки дисциплінують своїх дітей. Так діти проявляли велику емпатію в тих сім'ях, де в процесі виховання величезна увага зверталася на страждання, яке їхньою негідною поведінкою завдавало іншим людям: «Ти тільки подивися, як ти її засмутив», замість «Це було погано» [4, с. 171].

Емпатія у дітей формується також у результаті спостережень, як реагують інші, коли хтось ще відчуває страждання; наслідуючи того, що бачать, діти виробляють репертуар емпатичних реакцій, спрямованих в першу чергу на те, щоб допомогти страждаючим людям.

Бути емпатом добре і в той же час погано. Позитивними моментами при наявності емпатії вважаються перспективи професійного розвитку, прагнення до згладжування різних конфліктів, бажання прийти на допомогу ближньому. Такий індивід легко знаходить спільну мову з оточуючими, рідко піддається обману.

Негативною стороною є швидке емоційне вигорання, підвищена тривожність, ймовірність заподіяння собі моральних страждань. Занурення в почуття інших людей призводить суб'єкта до сильної емоційної навантаженості.

З психологічної точки зору совісна людина намагається допомогти всім, хто цього потребує. Це відбирає у нього багато сил, енергії і часу, але не завжди приводить до бажаного результату. Нерідко емпатичні особистості, зосереджені на проблемах оточуючих, забувають про особисті переживання. Нехтування власною персоною призводить їх до того, що вони самі залишаються без допомоги з негативними внутрішніми відчуттями.

Таким людям важко сприймати різні трагічні події. Їх вони пропускають через себе, приймають близько до серця. Неприємні новини залишають

глибокий слід в їх душі. Чи не кожне серце здатне витримати вселенську печаль. Дружні і любовні взаємини теж відображаються на їх емоційному стані.

Постійне переживання негативних емоцій негативно позначається на самопочутті та стані здоров'я. З'являється ризик набуття психічного розладу. Іноді виникають проблеми при спілкуванні з оточуючими.

Отже, емпатія може бути і корисною, і шкідливою. Вміючи аналізувати стан інших, людина може успішно будувати спілкування, знаходити підхід до людей, допомагати і підтримувати, розпізнавати брехню і обман.

Надмірна емпатія не дозволяє людині адекватно поводитися, враховувати свої інтереси, відсторонитися від чужих проблем. Це може привести до емоційного вигорання, неврозу або психічного захворювання. Головне, що такий людині неможливо відчувати себе спокійним і щасливим, тому що в світі завжди існує горе і несправедливість.

Алекситимія часто формує різні психологічні залежності - кожен раз, коли людина блокує певне переживання, у нього виникає несвідома потреба знімати напругу смачною їжею, алкоголем або наркотиками.

Таким чином, портрет особистості, схильної до алекситимії, можна охарактеризувати так: з часом всі ці якості у людини внаслідок взаємодії стають причиною неможливості подання власного життя, і що не менш важливо, в житті таких людей відсутня будь-яка творча складова. Будь-яке прийняття рішення відбувається за шаблоном, або в порівнянні з попередніми завданнями. З такою людиною вкрай важко спілкуватися іншим людям, так як надмірний прагматизм стає нестерпний. Орієнтир лише на практично корисні результати призводять до конфліктів в міжособистісних стосунках. Також виникають афективні зриви, на тлі недостатньої диференціації емоції, призводять як до конфліктів з іншими людьми, так і до внутрішньоособистісних дисонансів.

Щохвилини психотерапевти віддають своїм клієнтам сімейні доручення для формування уяви і усвідомленості: ведення щоденника, читання художньої

літератури, навчання мистецтву - живопис, музика, танець і т. Люди навчаються фіксувати свої почуття і емоції, не остерігатися їх, не блокувати, позитивно еволюціонувати в різних напрямках, не робити акцент на своїй проблемі.

Незручно надати форму відчуттям у вигляді слів - прикрий принцип особистості, проте з ним можна бути і головне - коригувати, якщо він виникає в легкій формі. Істотно не кидати формування синдрому, щоб він не спричинив собою більше суворих проблем. Психосоматичні захворювання, що виникають завдяки патології, і психопатологічні ознаки (депресія, напруга і так далі) повинні ефективно усуватися.

Як раз в цьому і вбачається допомога з боку емпатів для алекситимітиків, які своїми вербальними та невербальними діями створюють сприятливу атмосферу для забезпечення розвитку процесу самоактуалізації людей із алекситимічним типом особливості. Знаючи психологічну картину образу емпатів, можемо запропонувати такий підхід до лікування такого синдрому у пацієнта як «заперечення почуттів» через пряму взаємодію із ним.

Людям, які не приховують своїх емоцій, відкритим, розуміючим, набагато легше знайомитися і підтримувати теплі відносини. Емпати здатні «зчитувати» інформацію з співрозмовника, підлаштовуючись під його емоційний стан, тим самим вони відмінно прихилити до себе і, як правило, завжди домагаються поставлених цілей. Люди з розвиненою емпатією набагато рідше вплутуються в конфлікти - більш того, вони можуть передбачати їх виникнення і не допускати «загоряння». Емпати знають, як правильно почати розмову, як повернути її в потрібне русло, як навести співрозмовника на потрібну думку, вони здатні мотивувати, вести за собою, «заражати» ідеями, ентузіазмом.

Луїза Реддеманн вважає, що вербалізація почуттів за допомогою емпатів можлива, якщо розглядати хвилюючі події на безпечній відстані за допомогою імагінації. Для цього також підходять образотворчі види арт-терапії, які можуть служити безпечним простором для усвідомлення емоцій [1, с. 229-235]. Добре

працюють техніки дистанціювання від проблеми, що дозволяють пацієнтові контролювати ступінь наближення-видалення і техніки, навчальні емоційної інтелігентності, тобто свідомої регуляції афектів.

Метою психокорекційної роботи є навчання індивіда формулювати власні емоції. Арт-терапія допомагає впоратися з цим завданням, проте перші результати помітні будуть далеко не відразу. На цьому етапі дуже важлива підтримка близьких. Також велика увага приділяється розвитку уяви (до якої і здатні емпати), оскільки воно сприяє розширенню спектра емоційних переживань.

Емпати дають співрозмовнику зворотний зв'язок фразами, в яких вони припускають його емоцію. "Мені здається, ти виглядаєш засмученим. Що сталося?", або "У тебе такий мрійливий вигляд. Про що задумався?", "Схоже ти гніваєшся, тому що ...". Прості фрази, не треба нічого надто розумного вигадувати. Емпатам слід відображати в діалозі як емоції співрозмовника, показуючи, таким чином, те, що алекситимітик не в змозі охарактеризувати самотійно, так і давати йому зворотний зв'язок про свої власні переживання і, таким чином, нібито, «віддзеркалити» свої емоції на стан контрагенту.

Багато авторів вважають доцільною роботу з образом тіла, фіксацією різних тілесних відчуттів, сприйняття різних частин тіла, усвідомлення їх взаємозв'язку. Для цих цілей пропонуємо залучати саме партнерів із сильним розвиненим почуттям внутрішнього стану (емпат), який зможе зрозуміти та відобразити стани алекситимітика. Для цілей добре підходить ритмо-рухова терапія (групова або індивідуальна). В основі розробки лежить уявлення, що характер руху тіла відображає риси особистості. Метод увібрав в себе риси тілесно-орієнтованої і танцювальної терапії. Він використовує рух, як індикатор і засіб впливу на характеристики особистості, допомагає усвідомити, розкрити і трансформувати внутрішні конфлікти. Дотримання ритму гармонізує, заспокоює, сприяє входженню в кінестетичний транс з метою створення образів своїх проблем.

Методи ритмо-рухової терапії з людьми, які розуміють відносини, почуття, психічні стани іншої особи в формі співпереживання, показали високу ефективність у роботі з алекситимічними рисами особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Hill E., Berthoz S., Frith U., Brief Report: Cognitive Processing of Own Emotions in Individuals with Autistic Spectrum Disorder and in Their Relatives. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 2004, v. 34, no. 2, p. 229-235.
2. Едит Штейн: Эмпатия и миссия христианской философии // Дж. Реале, Д. Антисери. Западная философия от истоков до наших дней: От романтизма до наших дней. ТОО ТК «Петрополис», 1996-1997.
3. Маценко Ж. М. Духовність: феномен психології та об'єкт виховання. К., Освіта України. 2010. 100 с.
4. Чепа М.-Л. А. Ментальність. Духовність. Саморозвиток особистості. // Тези доп. Та матеріали Міжнародн. н.-практ. Конференції. Луцьк, 1994. I част., III розд. 171 с.
5. Ємельянова Т. В., Карл Гроос: проблема «естетичного споглядання» / Т. В. Ємельянова // Гуманітарний часопис. 2012 № 3 С. 15–21.
6. Емпатія в сучасній психології. URL: studopedia.info/9-73316.html (дата звернення: 15.02.2021)
7. Алекситимія – причини, симптоми, ознаки, лікування: Матеріали по психіатрії та хворобам ЦНС. URL: www.kozaky.org.ua/aleksitimiya-prichini-simptomi-oznaki-likuvannya/ (дата звернення: 16.02.2021)

Горбик К. В.

здобувач вищої освіти

освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 231 Соціальна робота

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

Науковий керівник: Стрельніков В. Ю.

професор кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

ДИСКУРСИВНИЙ АНАЛІЗ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Актуальність означеної теми не слід применшувати, ми зростаємо в суспільстві, де вся увага кожної особистості концентрується на розумовому розвитку, вихованні та вкладенні в дітей тільки позитивних якостей. Коли людина стає студентом, перед нею відкривається новий горизонт можливостей, їй потрібно знову адаптуватися до нових умов життя, збагнути всі тонкості власної спеціальності, вчитися налагоджувати комунікацію.

У вищій школі студент насамперед навчається, розвивається, працює над собою та намагається розібратися в собі, адже він дорослішає й з роками набуває все більше й більше досвіду. Освіта студента є невід'ємним фактором його освітнього розвитку та всебічної обізнаності. Але зараз освіта знаходиться на етапі розвитку та розширенні своїх можливостей. Відповідно до цього є ціла низка проблем як психологічних так і педагогічних у навчальному процесі закладів вищої освіти.

Аналізові проблем у психологічній та педагогічній сфері вищої школи присвячені дослідження особливостей психології вищої школи (Л. Подоляк, В. Юрченко [9]), психолого-педагогічних проблем вищої школи (Л. Кайдалова, І. Сабатовська-Фролкіна, Н. Альохіна, Н. Шварп [8]), сучасних технологій навчання у вищій школі (І. Брітченко, В. Стрельніков [10]), з підготовки викладачів в умовах магістратури (Л. Лебедик [1–7; 13]) та ін.

В. Сухомлинський так визначав взаємозалежність двох наук у навчально-виховному процесі: «Власне, без психології нема і педагогіки. Якщо педагогіку порівняти з майстернею, то психологія – це інструменти в майстерні; нема інструментів або вони нікуди не годяться – від майстерні залишаться самі стіни. Дуже часто так у школах і буває» [11, с. 2].

Педагогіка покликана вирішити протиріччя між тенденцією до повнішого використання вищої освіти для особистісного й професійного розвитку студентів і недостатньою реалізацією можливостей інноваційних технологій навчання та освітнього середовища для оптимізації їх впливу на особистість студента (В. Стрельніков, І. Брітченко [10, с. 5]).

Беззаперечним є існування об'єктивної потреби у спеціальній психолого-педагогічній підготовці викладачів вищої школи і підвищенні рівня їхньої готовності до проектування дидактичних систем (Л. Лебедик [5, с. 18]).

До найважливіших практичних завдань психології вищої школи в період реформування вищої освіти в Україні належать:

- 1) розробка наукової, психолого-методичної бази для контролю за процесом, повноцінністю змісту та умовами психічного розвитку студентів, їх особистісним зростанням і професійним становленням, зокрема в умовах кредитно-модульної системи навчання;

- 2) обґрунтування оптимальних форм навчально-професійної діяльності та спілкування студентів, які сприяють засвоєнню ними всього розмаїття професійних функцій і важливих соціальних ролей;

3) розробка особистісно-орієнтованих технологій навчання студентів, психологічне обґрунтування інноваційних дидактичних проєктів і педагогічних експериментів у вищій школі;

4) пошук ефективних шляхів (методів і засобів) забезпечення фундаментальної психологічної підготовки студентів, підвищення рівня їх загальної культури та психологічної компетенції як передумови демократизації, гуманітаризації та гуманізації освіти;

5) надання психологічної допомоги та підтримки всім учасникам педагогічного процесу, особливо в періоди особистісних криз і професійного самоствердження (Л. Подоляк, В. Юрченко [9, с. 18–20]).

Розвиваючись в єдності теоретичних і практичних аспектів, педагогіка вищої школи ставить перед собою такі основні завдання:

- обґрунтування теоретичних і методологічних засад педагогічного процесу у вищій школі у сучасний період розвитку науки і людства;

- вивчення сутності, особливостей і закономірностей педагогічного процесу, його складових: навчання, виховання, моральної і психологічної підготовки, розвитку, самовиховання й самоосвіти;

- розроблення методичних систем та окремих методів соціалізації і професійної підготовки майбутніх фахівців, їхнього виховання й розвитку;

- розроблення й конкретизація принципів навчання і виховання здобувачів освіти, їх професійної, моральної і психологічної підготовки відповідно до змін, які відбуваються в житті суспільства, ринкової економіки та ін.;

- виявлення й обґрунтування умов успішної реалізації принципів навчання й виховання для діяльності в різних сферах;

- визначення шляхів удосконалення й розвитку організаційних форм навчально-виховної роботи, підвищення ефективності різних способів контролю, оцінки освітнього процесу, рівнів підготовленості студентів і груп;

- прогнозування розвитку педагогічного процесу залежно від перспектив науки і потреб суспільства;

– розроблення нових підходів, принципів, форм і методів професійної, морально-психічної й психологічної підготовки здобувачів освіти та різних соціальних груп до діяльності в умовах конкуренції;

– пошук шляхів, прийомів, способів і засобів активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, скорочення часу на їхнє ефективне та якісне професійне навчання;

– виявлення закономірностей педагогічного впливу на здобувачів освіти з метою формування в них наукового світогляду, професійної відповідальності, національної свідомості, національних почуттів гідності й гордості, патріотизму;

– формування у студентів мотивації до діяльності, конкуренції, активного суспільного й громадського життя;

– розкриття основних закономірностей, мети, змісту, методики самовиховання й самоосвіти здобувачів освіти, способів і прийомів їхнього стимулювання серед різних категорій людей;

– сприяння соціалізації та професійної підготовки фахівців різних соціальних груп (Л. Кайдалова, І. Сабатовська-Фролкіна, Н. Альохіна, Н. Шварп [8, с. 9–10].

Постіндустріальне суспільство потребує самостійно мислячих людей, здатних до самореалізації на основі об'єктивної самооцінки. Основи існуючого суспільства у двадцять першому столітті зазнають потрясіння з боку технології й ідеології. «Технологія робить кваліфікації і знання єдиним джерелом стійкої стратегічної переваги» (Л. Туроу [12, с. 9]).

ЛІТЕРАТУРА

1. Лебедик Л. В. Компоненти структури підготовленості викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи* : зб. наук. праць / ред. кол.: акад. І. Ф. Прокопенко

(голов. ред.) та інші; Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017. Вип. 49. С. 80–95.

2. Лебедик Л. В. Кооперативне навчання магістрів педагогіки вищої школи. URL : <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/9156>

3. Лебедик Л. В. Підготовка викладачів вищої школи в умовах магістратури у країнах Європи. *Ukrainian professional education*: науковий журнал. Полтава, ПНПУ імені В. Г. Короленка. 2017. Вип. 2. С. 72–78.

4. Лебедик Л. В. Підготовка викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем в умовах магістратури : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2018. 425 с.

5. Лебедик Л. В. Підготовка майбутніх викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем: монографія. Полтава : ПУЕТ, 2020. 623 с. URL : <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/8837>

6. Лебедик Л. В. Проектування форм педагогічної підготовки майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури. *Імідж сучасного педагога*. 2017. № 8 (177). С. 25–28.

7. Лебедик Л. В., Стрельніков В. Ю. Концептуальні засади підготовки викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем в умовах магістратури. *Неперервна професійна підготовка фахівців в умовах формування спільного європейського освітнього простору*: монографія / за редакцією С. П. Архипової, О. П. Лещинського. Черкаси : ЧНУ, 2020. С. 43–64.

8. Педагогіка та психологія вищої школи : навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, І. С. Сабатовська-Фролкіна, Н. В. Альохіна, Н. В. Шварп. Х. : НФаУ, 2019. 248 с.

9. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів. К. : ТОВ «Філ-студія», 2006. 320 с.

10. Стрельніков В. Ю., Брітченко І. Г. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МПК ПУЕТ. Полтава : ПУЕТ, 2013. 309 с.

11. Сухомлинський В. О. Розмова з молодими директором школи. Вибрані твори в п'яти томах. Т. 4. К. : Радянська школа, 1977. 638 с.
12. Туроу Лестер. Будущее капитализма. Новосибирск : СОРАН, 1999. 430 с.
13. Lebedyk L. V. 1.15. Structural components and functions of projecting activity of future high school teachers. *Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School: monograph* / Edit. I. F. Prokopenko, I. M. Trubavina. – Prague, OKTAN PRINT s.r.o. 674 p. P. 155–162.

Головчак М. І.

*здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 231 Соціальна робота
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль*

Науковий керівник: Лещук Г. В.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи, спеціальної освіти і
менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ: АКТУАЛЬНІСТЬ І ПРОБЛЕМАТИКА

Проблема академічної доброчесності гостро постає в освітньому просторі та охоплює духовні засади і принципи, якими повинні користуватися всі учасники академічного середовища під час здійснення освітнього процесу – як

етичні, так і моральні. Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту», «академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [2]. Поняття «доброчесність» стосується усіх сфер нашого життя, тому доцільно розглядати академічну доброчесність значно в ширшому аспекті, аніж дотримання її норм під час здійснення освітньо-виховного процесу в закладах вищої освіти (ЗВО). У цьому контексті дана проблема стосується не лише студентів, науково-педагогічних працівників (НПП), але й адміністративного персоналу ЗВО. Академічна доброчесність є невід’ємною частиною функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти. Відповідно до пункту 8 частини 2 статті 16 Закону України «Про вищу освіту», система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти має забезпечувати «дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти» [1]. Проте, на жаль, їй приділяють недостатньо уваги, в результаті чого студенти, а також науково-педагогічні працівники здебільшого лише частково ознайомлені із нормативними документами щодо розробки та впровадження системи забезпечення академічної доброчесності у конкретному ЗВО; знають, але не вміють застосувати на практиці способи поширення результатів дослідження у відкритому доступі.

Стійкою перешкодою до активного впровадження та реалізації стратегій політики академічної доброчесності в освітньому просторі є також відсутність мотивації викладачів до передачі студентам цінності доброчесності, оскільки викладачі часто вважають цей напрям роботи неважливим. Попри це, відповідно до частини 2 статті 42 Закону України «Про освіту», «дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання» [2].

За умови відповідального підходу керівництва ЗВО до популяризації академічної доброчесності, викладачі вдосконалюватимуть свою кваліфікацію, ознайомлюватимуть студентів із наукометричними базами, першоджерелами, особливостями роботи з ними, проводити чіткий вступний інструктаж, починаючи з пояснення, що таке «академічна доброчесність», «плагіат», завершуючи демонстрацією власної правильно оформленої наукової роботи та публічною перевіркою цієї роботи на плагіат за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення. Для якісного засвоєння студентами правил академічної доброчесності також доречно було б започаткувати традицію впровадження тематичних спецкурсів: «Немає універсального рецепту для створення погожого клімату академічної доброчесності, але є певні кроки, за допомогою яких можна максимізувати шанси на успіх» [4, с. 30].

На нашу думку, особливу увагу в контексті актуальності проблеми академічної доброчесності слід приділити спеціальностям медичного спрямування, адже специфіка тут така, що студенти не виконують проєктів, курсових, бакалаврських робіт, які відіграють, на нашу думку, важливу роль при засвоєнні, демонстрації та використанні перейнятих від викладачів навичок дотримання норм доброчесності. Винятком є окремі медичні спеціальності, навчання на котрих завершується публічним захистом магістерських робіт, а

саме: 223 Медсестринство, 224 Технології медичної діагностики та лікування, 226 Фармація, промислова фармація, 227 Фізична терапія, ерготерапія, 229 Громадське здоров'я. Для активізації творчого, наукового потенціалу студентів-медиків, викладачів медичних ЗВО важливою є популяризація та ефективна співпраця студентства з викладацьким складом шляхом написання спільних монографій, статей, тез доповідей тощо.

«Для студента академічна доброчесність важлива не тільки тому, що її порушення можуть мати наслідком санкції у вигляді відрахування, незадовільних оцінок поточного та підсумкового контролю, втрати стипендії і т.д. Не менш важливим є той факт, що дотримання ЗВО, його студентами та працівниками принципів академічної доброчесності формує довіру до результатів навчання і підвищує успішність випускників у подальшій кар'єрі, їх працевлаштування та рівень життя. Погана репутація не тільки самого студента, але і закладу вищої освіти є суттєвою перешкодою для академічної мобільності та отримання перспективної роботи після завершення навчання» [3, с. 8]. «Відповідальність за дотримання принципів доброчесності є як особистим обов'язком, так і спільною справою. Кожен член академічної спільноти – кожен студент, член професорсько-викладацького складу, представник адміністрації, несуть відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності під час навчання, викладання та здійснення наукових досліджень. Дотримуючись самостійно та заохочуючи інших дотримуватися високих стандартів академічної доброчесності – завжди виклик, який потребує відваги» [4, с. 26-27].

Для унаочнення проблеми ми провели соціологічне дослідження, користуючись Google-формами, розповсюдженими через соціальну мережу Facebook. Було опитано 310 осіб, які є педагогічними та науково-педагогічними працівниками (161) і здобувачами освіти (149). На питання «Чи відомо Вам, що таке академічна доброчесність?» 98,1% опитаних педагогічних та НПП відповіли «так»; 1,9% – «частково». 48,3% здобувачів освіти вибрали варіант

«так»; 37,6% дали відповідь «частково»; 14,1% – «ні». На запитання «Чи ознайомлені Ви із нормативними документами, які діють у Вашому закладі освіти щодо розробки та впровадження системи забезпечення академічної доброчесності?» 78,3% педагогічних та НППІ відповіли «так»; 13,7% ознайомлені частково, а 8,1% – не ознайомлені зовсім. Від студентів отримані такі дані: 23,5% повідомили, що вони обізнані з нормативною базою академічної доброчесності власного ЗВО; 37,6% відповіли – «частково»; 38,9% зізналися, що вони не ознайомлені із нормативними документами, які діють у їхньому закладі освіти. На запитання «Чи вважаєте Ви доцільною перевірку на плагіат студентських наукових робіт?» 133 людини з числа педагогічних та НППІ сказали «так», 28 – «ні». 75 здобувачів освіти вважають перевірку на плагіат доцільною, 74 респонденти виступають проти перевірки на плагіат студентських робіт. На запитання «Чи вважаєте Ви доцільною перевірку на плагіат робіт педагогічних та науково-педагогічних працівників?» 149 опитаних педагогічних і НППІ відповіли «так», 12 – «ні». 103 студенти вважають, що роботи педагогічних і НППІ потрібно перевіряти на плагіат, 46 осіб стверджують протилежне. На запитання «Оберіть ті прояви поведінки, які Ви особисто використовуєте у процесі написання наукових праць» 66,5% респондентів з числа педагогічних і НППІ відповіли, що не практикують перелічені прояви поведінки; 21,7% обрали «самоплагіат»; 15,5% відповіли – «перефразування»; 8,7% зізнались, що використовують мікс власних і запозичених аргументів без належного цитування; 3,1% дали відповідь – «компіляція»; 2,5% обрали варіант «внесення незначних правок у скопійований матеріал (перефразування речень, зміна порядку слів у них тощо) та без належного оформлення цитування». Варто відзначити, що варіант «видання виконаної іншим автором роботи за свою без внесення в неї жодних змін» не обрав жоден респондент-викладач. Серед здобувачів освіти склалась така ситуація: 43% вдаються до перефразування; 36,2% зізнались, що використовують внесення незначних правок у скопійований матеріал

(перефразування речень, зміна порядку слів у них тощо) та без належного оформлення цитування, а 30,2% – поєднання власних і запозичених аргументів без належного цитування; 25,5% дали відповідь «не використовую»; 17,4% відповіли «самоплагіат», а 13,4% – «компіляція»; 6% респондентів обрали «видання виконаної іншим автором роботи за свою без внесення в неї жодних змін».

Як бачимо, в умовах сьогодення далеко не всі педагогічні, науково-педагогічні працівники а також здобувачі освіти дотримуються норм академічної доброчесності. Це вкрай негативно впливає на якість освіти, унеможливорює адекватне функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти, є значною перешкодою для академічної мобільності та отримання перспективної роботи після завершення навчання. Саме тому дана проблема повинна стати пріоритетною для керівників та працівників українських ЗВО. Адміністрація закладів освіти має розробити власні дієві механізми забезпечення академічної доброчесності, запровадити жорсткі санкції за недотримання її принципів серед учасників освітнього процесу та стимулювання викладачів передавати студентам цінності доброчесності. Пропонуємо вивчати та впроваджувати досвід європейських країн щодо оцінювання якості наукової роботи викладачів, наприклад, оцінювати рівень цитування наукових робіт, а не їхню кількість. Вважаємо, упровадження та вдосконалення вищезазначених заходів у подальшій роботі ЗВО зумовить формування бренду закладу освіти, зростання іміджу та рейтингу за рахунок чесного, відкритого і прозорого підходу до освітньої, виховної та наукової діяльності, що свідчитиме про дотримання норм академічної доброчесності кожним учасником академічного середовища

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

2. Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

3. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>

4. Фундаментальні цінності академічної доброчесності. SAIUP. 2019. URL: <https://saiup.org.ua/resursy/fundamentalnitsinnosti-akademichnoyi-dobrochesnosti-ukrayinskyj-pereklad>

Грекова Я. О.

*здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»*

*ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»*

м. Старобільськ

Науковий керівник: Лєсовець Н. М.

доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності

*ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»*

м. Старобільськ

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ФАХІВЦЯ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ

Актуальність дослідження зумовлена збільшенням вимог з боку роботодавців до фахівців спеціальності „Інформаційна, бібліотечна та архівна справа” та необхідністю підготовки у ЗВО висококваліфікованого, конкурентоспроможного фахівця, здатного бути затребуваним на сучасному ринку праці.

Метою дослідження є вивчення особливостей становлення фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Сьогодні різні аспекти професійної діяльності фахівців у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи розглядаються у працях Л. Артюхової, Ж. Бабенко, В. Безрабко, Т. Вилегжаніної, І. Крохмаль, Н. Курило, О. Кухтяк, Н. Кушнарєнко, Н. Лєсовець, О. Малюк, О. Матвієнко, М. Цивіна, Ю. Палєхи, О. Тур, І. Тюрменко, Л. Філліпової, Я. Хіміч, Г. Швецової-Водки та багатьох інших дослідників. Водночас ці дослідження містять лише окремі аспекти становлення фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, що й зумовлює необхідність подальшого вивчення цієї наукової проблеми.

Насамперед зазначимо, що процеси становлення, у першу чергу, – особистісного становлення, розпочинаються набагато раніше від того часу, коли фахівець здійснюватиме свою професійну діяльність. Завдання закладу вищої освіти – розкриття цього потенціалу, розвиток і перетворення його на стійку установку для подальшого особистісного становлення з метою здійснення успішної професійної діяльності.

Досліджуючи реформування фахової підготовки інформаційних, бібліотечних та архівних працівників в умовах змін інформаційної сфери суспільства, Л. Артюхова визначає необхідним зорієнтувати навчання на розширення професійної сфери підготовки та використання випускників спеціальності в інформаційній інфраструктурі та документно-комунікаційній системі України, що включає бібліотеки, органи науково-технічної інформації, інформаційно-аналітичні центри, музеї, архіви, книговидавничі та книготоровельні підприємства усіх форм власності [1, с. 77]. Цієї точки зору дотримується й А. Соляник, зазначаючи на необхідності застосування міждисциплінарних підходів, які забезпечують підготовку бібліотечно-інформаційних кадрів широкого профілю, здатних виконувати функції комунікативних посередників не лише в бібліотеках, але й у документаційних

центрах, видавництвах, архівах, музеях, рекламних і PR-агентствах [3, с. 133 – 135].

До складових становлення майбутнього фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи належить: особистісно-діяльнісна спрямованість змісту, методики, організації навчального процесу у ЗВО; формування особистісно-професійних установок; концептуальна єдність і наступність змісту, форм і методів навчання у ЗВО; проблемно-орієнтований, розвивальний характер процесу здобуття освіти; тісний зв'язок теорії та практики; відкритість освітнього процесу, використання інновацій; суб'єкт-суб'єктні стосунки викладачів та студентів; залучення психологічної служби з метою розвитку особистості студентів.

Процес становлення фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи під час навчання у ЗВО – тривалий, складний і динамічний. Вагому роль відіграють при цьому особистісні якості, які розвиваються та вдосконалюються у процесі здобуття освіти та самоосвіти. Становлення майбутнього фахівця з ІБАС є важливим етапом індивідуально-професійного розвитку, формування фахових компетентностей, розкриття його власного потенціалу, готовності до самостійної професійної діяльності. Зазначеному сприяє професійно-орієнтований навчальний процес ЗВО, залучення студентів до проведення науково-дослідних заходів, самостійної роботи та технологічної (виробничої) практики тощо.

До того ж, ефективно вирішувати питання професійного становлення майбутніх фахівців можна лише за активної участі в цьому процесі студентів, тобто йдеться про формування готовності до самовдосконалення. Професійне самовдосконалення – свідомий, цілеспрямований процес підвищення рівня власної професійної компетентності та розвитку професійно важливих якостей відповідно до соціальних вимог, умов професійної діяльності та власної програми розвитку.

У процесі професійного становлення всі аспекти особистості (звички, риси характеру, поведінки) стають предметом постійного вивчення і змін. При цьому лише критична самооцінка сприяє цим змінам шляхом постановки конкретної мети та завдань, вирішення яких підносить майбутнього фахівця на новий щабель активності та самореалізації, самовдосконалення. Становлення фахівця реалізується у разі, якщо навчальна та самоосвітня діяльність набуває особистісної значущості, життєвого сенсу, що виявляється у внутрішній мотивації особистості до професійної діяльності. Тільки за цих умов намагання успішно оволодіти професією, пройти процес професійного становлення зумовить активність щодо зростання себе як особистості.

На думку дослідників, конкурентоспроможність майбутнього фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи є одним із показників якості освіти випускників ЗВО. Сучасні роботодавці висувають дуже жорсткі вимоги до працівників інформаційно-документознавчої галузі, оскільки прагнуть отримати конкурентоспроможного фахівця, здатного виконувати різноманітні функції з документаційного та бездокументаційного забезпечення управлінської діяльності. Власне тому в діловій практиці для майбутніх фахівців інформаційно-документознавчої галузі вміння спілкуватися є досить важливим та необхідним. Знання основ комунікації дає можливість для ефективної взаємодії з діловими партнерами, реалізуючи комфортне психологічне спілкування і різноманітні стратегії і тактики, орієнтовані на досягнення компромісу та співпраці. На сучасному етапі розвитку суспільства практично кожен керівник підприємства спрямовує свою увагу як на внутрішню систему комунікацій, так і на зовнішню, оскільки вони є складовими процесу управління організацією / підприємством узагалі та керування документаційними процесами зокрема [2].

Таким чином, завдяки поєднанню навчання та самоосвіти фахівець зможе бути конкурентоспроможним, повною мірою відповідати вимогам роботодавців, а саме: уміти аналізувати й розподіляти великі обсяги інформації;

бути універсальним – уміти креативно мислити, цілеспрямовано досягати поставленої мети; володіти кількома мовами тощо. Удосконалення майбутніми фахівцями з інформаційної, бібліотечної та архівної справи знань з інформаційно-комп'ютерних та Інтернет-технологій допоможе набутти навичок для забезпечення таких вимог сучасних роботодавців: уміти працювати віддалено; удосконалювати знання з основ ІТ-технологій; уміти керувати цифровими архівами; володіти комп'ютерною та мережевою грамотністю тощо.

Отже, становлення фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи відбувається протягом усього життя особистості, яка постійно рефлексує, переосмислює власну професійну діяльність, визначає ціннісні пріоритети й самоутверджується у професії. Особливу роль у становленні фахівця відіграє етап підготовки у закладі вищої освіти, коли закладаються основи професійної культури особистості, формуються професійні цінності та установки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артюхова Л. В. Реформування фахової підготовки інформаційних та бібліотечних працівників в умовах змін інформаційної сфери суспільства. *Проблеми розвитку документально-інформаційних систем у сучасному інформаційно-комунікаційному середовищі* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Рівне, 10 лют. 2016 р.) / ред. кол. : Г. В. Сілкова, Ж. В. Бабенко, М. С. Костенко, Р. М. Крет ; за заг. ред. М. С. Костенко ; наук. консультант Г. М. Швецова-Водка ; Рівнен. держ. гуманітар. ун-т, каф. докум. комунікацій і бібл. справи. Рівне : РДГУ, 2016. С. 77 – 79.

2. Крохмаль І. М., Лесовець Н. М. Професійна комунікація в контексті підготовки конкурентоспроможних фахівців інформаційно-документознавчої галузі. *Integración de las ciencias fundamentales y aplicadas en el paradigma de la sociedad post-industrial* : Colección de documentos científicos „ΛΟΓΟΣ” con actas

de la Conferencia Internacional Científica y Práctica (Vol. 4), 24 de abril de 2020. Barcelona, España : Plataforma Europea de la Ciencia, 2020. P. 104 – 107. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/issue/view/24.04.2020/283>.

3. Соляник А. А. Зміст інваріантної частини освітньо-професійної програми підготовки бакалавра та магістра зі спеціальності 029 „Інформаційна, бібліотечна та архівна справа”. *Проблеми розвитку документально-інформаційних систем у сучасному інформаційно-комунікаційному середовищі* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Рівне, 10 лют. 2016 р.) / ред. кол. : Г. В. Сілкова, Ж. В. Бабенко, М. С. Костенко, Р. М. Крет ; за заг. ред. М. С. Костенко ; наук. консультант Г. М. Швецова-Водка ; Рівнен. держ. гуманітар. ун-т, каф. докум. комунікацій і бібл. справи. Рівне : РДГУ, 2016. С. 133 – 135.

Гіржева О. О.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності 013 Початкова освіта

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

м. Ізмаїл

Науковий керівник: Кічук Н.В.

професор педагогічних наук

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

м. Ізмаїл

ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМІННЯ ДИТИНИ ШЕСТИ- СЕМИ РІЧНОГО ВІКУ ЯК КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

У статті висвітлюються деякі аспекти проблеми формування особистості дитини, як школяра - «навчитися вчитися». Констатовано вагу сформованості у дитини 6-7 річного віку саме організаційних умінь, котрі складають ключову

компетентність як на етапі дошкільного дитинства, так і першому класі закладу освіти.

Ключові слова: вікова своєрідність дитини 6-7 років, компетентність, організаційні вміння.

Актуальність проблеми. Здатність дитини до організації учіння – важливого аспекта власної діяльності в контексті навчання – є цілковито очевидною і загальновизнаною. Попри напрацьоване психологів відносно поняття «уміння» (В. Давидов, Г. Костюк, Е. Ельконін та ін), і педагогів стосовно готовності дитини 6-7 років до самостійної організації учіння (Н.Бібік, Я.Кодлюк, О. Савченко та ін), окреслена проблема зберігає гостроту через ключове значення у забезпеченні якісної освіти. Навіть, з огляду на освітянські реалії, пов'язані із пандемією COVID-19 та виявом здатності дитини до самоорганізації в умовах дистанційного отримання освітніх послуг, саме означене набуває пріоритетне значення.

Мета статті полягає у конкретизації деяких конструктивних підходів щодо розвитку у дітей 6-7 річного віку організаційних умінь – бази їхньої навчальної компетентності.

Сучасні зміни у суспільстві рухаються із шаленою швидкістю, тим самим підсилюючи динаміку суспільства до досконалості у набутті змісту та цивілізаційних ознак, у духовному, моральному та організаційному житті кожної окремої особистості як суб'єкта і діяльності, і між особових стосунків.

Всі ці зміни особливим чином відчуває на собі галузь освіти, а найгостріше ланка початкової освіти. Бо одним із найголовніших завдань нині постає повноцінна реалізація Конвенції Нової Української школи.

Саме тому питання щодо організаційних умінь дітей 6-7 років є нагальним, і особливо якщо його треба розглядати крізь призму компетентних ознак освіти, Державний стандарт початкової загальної освіти саме й базується на засадах дитино центризму і компетентного наукового підходу.

Аналіз досліджень і публікацій. У психолого-педагогічних джерелах розроблено теоретичне підґрунтя компетентнісної освітньої парадигми. Основу дослідження цього питання складають праці із психології особистості (Б. Г. Ананьєв, Д. Б. Ельконін, О. Л. Кононко, О. М. Леонтьєв, В. Н. М'ясищев, С. Л. Рубінштейн та ін.); щодо її соціально-педагогічного аспекту, то суттєвим визнано доробок І. Г. Єрмакова, В. І. Ляшенка, С. Г. Пільова, О. Я. Савченко, Л. В. Сохань, І. П. Підласий, І. П. Ящук та ін.

Окреслений формат дослідження зумовлений ще й тим, що дитина 6-7-річного віку починає виконувати нову для неї соціальну роль – учня. Це потребує якісної самоорганізації та вміння взаємодіяти і налагоджувати стосунки з оточенням. Для набуття дитиною позитивного досвіду рольової взаємодії необхідно створити належні соціально-педагогічні умови, які б сприяли формуванню її організаційних умінь як ключової компетентності.

Зі вступом до школи від вчорашнього «дошкільника» постають не лише вимоги перебудови всього розкладу його сталого життя за шість - сім років, але й вимоги щодо зміни внутрішньої позиції дитини та змістовної сутності провідної діяльності.

Для того, щоб у дитини з'явилась внутрішня позиція школяра, важливою є передовсім наявність організаційних умінь щодо «уміння навчатись». І саме рівень сформованості цієї особистісної якості визначає готовність дитини шести - семи – років до навчання у школі [2, с.35]. Такий підхід дозволяє осучаснено розуміти усі переваги компетентної освіти, де здатність особистості самостійно організовувати свій власний процес, і учіння постає принципово важливою. До того ж, на наш погляд, плідною є ідея деяких дослідників осмисляти уміння здобувачів початкової освіти не диференційовано, а комплексно; при цьому фокусуючись на єдиній ознаці – їхньої конструктивності [3].

Компетентність – інтегрована здатність особистості до самостійної діяльності, набутої в процесі навчання. Вона охоплює знання, уміння, навички,

досвід, цінності та ставлення, які можуть цілісно реалізуватися на практиці, тому компетентність не може бути зведена лише до фактичних знань та умінь [2, с.22]. І не варто ототожнювати поняття «компетентність» з поняттям «компетенція». . Вчені вже дійшли згоди у цьому плані. Вихідними слід уважати такі позиції науковців: компетенція — це суспільна норма, вимога, яка включає знання, уміння, навички, способи діяльності, певний досвід; компетенція сама по собі не є характеристикою особистості - нею вона стає в процесі засвоєння і рефлексії з боку особистості, перетворюючись у компетентність.

Схарактеризуємо позицію дослідників відносно трактування не менш важливої категорії - ключова компетентність, йдеться про змінний, багатофункціональний набір знань, умінь і ставлень, які потрібні учням для особистісної реалізації та якісної організації і контролю своєї навчальної діяльності. Таку здатність сформуванню непросто, а реалізується вона шляхом формування мотивації навчання, зокрема, з успіхом, а запорукою у цьому плані постають уміння особистості організовувати свою працю для досягнення навчального результату, а також виконувати розумові операції і практичні дії, бути здатним до самоконтролю та самооцінки. Постає питання такого змісту: тому саме організаційні уміння дітей 6-7 річного віку доцільно осмисляти в якості ключової компетентності. Вважаємо що це зумовлене роллю означених умінь у системі загально – навчальних умінь і навичок дітей молодшого шкільного віку. А складниками системи постають:

1) навчально-організаційні — здатність розуміти визначену вчителем мету навчальної діяльності, організовувати робоче місце, раціонально розподіляти час, планувати послідовність виконання завдання, організовувати навчальну

діяльність у взаємодії з іншими її учасниками (у парі, малій групі);

2) навчально-інформаційні — здатність самостійно працювати з підручником, шукати нову інформацію з різних джерел, користуватися

довідковою літературою, зосереджено слухати матеріал, зв'язно, послідовно, доказово відповідати, вести діалог;

3) навчально-інтелектуальні і творчі – здатність аналізувати, порівнювати, виділяти головне, узагальнювати, встановлювати та пояснювати причинно-наслідкові зв'язки, вилучати зайве, групувати й класифікувати за певними ознаками, висловлювати аргументовані критичні судження, доводити власну думку, переносити знання й способи діяльності в нову ситуацію, застосовувати аналогію;

4) контрольно-оцінні — уміння використовувати різні способи перевірки та контролю своєї діяльності, знаходити і виправляти помилки, оцінювати власні навчальні досягнення.

Як бачимо, саме здатність особистості до організації є наскрізною у набутті «вмінь учитися» - важливого виміру здобувача освіти.

Доречною є алегорія, до якої привертають увагу визнані дидактик початкової освіти:

«Якщо подарувати людині одну рибину, вона буде ситою один день. Якщо подарувати дві, буде ситою два дні. А якщо навчити ловити рибу – буде ситою все життя» [2]. Трансформуючи зазначене на процес навчання, можна припускати: скільки б у молодшого школяра не було предметних знань і вмінь, старанності, сумлінності – їх все одно буде замало для подальшого успішного навчання і розвитку. Адже в сучасному мінливому світі людина повинна вчитися і переучуватися безперервно, а для цього принципово важливою є умілість таким інструментом, на думку О. Савченко, є п'ять умінь: вміння спостерігати; вміння думати; вміння писати висловлювати свою думку про те, що бачу, роблю, думаю; вміння читати. Проте цілковито зрозумілою є в них «присутність» уміння організуватися. Новизна в останньому полягає принаймні в таких аспектах.

По-перше, виключному значенні саме вчителя- професіонала, авже йдеться про постійну динаміку як у змісті предметних знань, так і

компетентному врахуванні найновітніших досягнень і психолого-педагогічної науки щодо своєрідності особистості здобувача початкової освіти та важливості стимулювання його діяльності [4, с.45]. По-друге, змінах контенту учіння – як складника процесу навчання сучасної дитини [1]. По-третє, обізнаності і здобувача освіти, і є його батьків у специфіці навчальної самоосвітньої діяльності як бази вдосконалення організаційних умінь. Щодо останнього, то слід розуміти вагу таких чотирьох основних напрямів навчальної самоосвітньої діяльності, як – от:

- організаційному (визначення мети, вибір засобів її досягнення, контроль за відповідністю дії плану та цілям, організація діяльності у колективній роботі);

- практичному (використання ТЗН, опрацювання довідкової літератури, відео матеріалів, робота з комп'ютером);

- інтелектуальному (формування проблеми, вибір об'єкта досліджень, систематизація ідей);

- психологічному (докладання вольових зусиль для подолання труднощів, усвідомлення свого рушійного мотиву, аналіз та оцінювання ситуації).

Наш досвід та результати узагальнення творчої практики деяких педагогів півдня Одещини дозволяє стверджувати, що формування організаційних умінь дітей шести - семи- річного віку як ключової компетентності, реалізується тільки комплексно у трьох основних аспектах.

Перший аспект: організація спеціальної самоосвітньої навчальної діяльності на уроках, (адже вчитель має поступово навчити учня формулювати мету; планувати діяльність; обирати засоби та прийоми роботи; оцінювати свої досягнення; аналізувати виконану роботу, здійснювати рефлексію; обирати нове завдання)

Другий аспект: організація навчального самоосвітнього співробітництва, спільної роботи вчителя і учня. Йдеться про створення умов для самостійного вибору дитиною, котра вимагає умінь слухати; умінь

коректно сперечатися, учитися робити висновки; учитися навчати інших; учитися створювати модель, алгоритм, схему; учитися оцінювати роботу та досягнення; учитися ставити запитання; учитися відстоювати свою думку тощо.

Третій аспект: методи та прийоми самоосвітньої роботи безпосередньо на уроці. У цьому відношенні зауважимо, що принципової ваги набуває здатність вчителя стимулювати активність, дій до пошукової самостійної діяльності; дотично першокласників, створення ситуацій наслідування, а учнів 3-4 класів самостійної дії.

Наведемо деякі фрагменти практико – орієнтовної діяльності з першокласниками

Варіативні завдання типу:

- «Пастка» (завдання, які не мають розв'язку або складені не за правилами):

- завдання, що розрізняють життєву та понятійну логіку; задачі з неповними даними; ситуації відкритого незнання; завдання, що розрізняють орієнтацію дитини на завдання і на дії вчителя.

- «Каталізатор» - завдання, яке виявляє недостатність знань дитини, мотивує її до самостійного пошуку інформації, спонукає до діалогу з іншими дітьми.

- «Виручалочка» - завдання на опрацювання пропущеного матеріалу.

Завдання сприяють опануванню учнем організаційних умінь такого змісту: навчатися у власному темпі та стилі; раціонально використовувати час; формувати рефлексивні вміння та навички; розвивати творче, самостійне мислення.

Варто підкреслити, що формуючи у дітей організаційні вміння важливо дотримуватися поетапної стратегії. А саме: зокрема, на підготовчому етапі школярі вчать: здійснювати первинне опрацювання навчального матеріалу; складати плани; ставити експерименти за прямими вказівками вчителя.

У процесі провідної діяльності – учіння, дитина шести, семи- річного віку, оволодіває її розгорнутою структурою: прийняття мети → відбір засобів її досягнення → виконавські дії → контроль і оцінка результатів.

Відповідно до цього здобувач освіти має базовими такі уміння:

- 1) організувати своє робоче місце;
- 2) орієнтуватися в часі і берегти його;
- 3) планувати свої дії;
- 4) прагнути до обов'язкового завершення роботи.

Отже, формування організаційних умінь дітей 6-7 річного віку - принципово важливе завдання педагога та напрямок партнерської участі батьків здобувачів освіти.

Компетентнісний підхід до оновлення практики сучасної вітчизняної освіти актуалізує потребу в дослідженні процесу формування, зокрема у дітей 6-7 річного віку організаційних умінь в якості ключової компетентності. Перспективи подальших наукових розвідок пов'язані із поглибленням наукових уявлень про технології розвитку вмінь дітей вчитися за нових реалій сьогодення - реалізація ідей інклюзії.

ЛІТЕРАТУРА

1. 1.Коган О. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі: мет. пос. Харків: «Друкарня Мадрид», 2019 С.110
2. 2.Савченко О.Я. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти // Компетентнісний підхід у сучасній освіті; світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. К.: «К.І.С.», 2004. С. 34–46.
3. 3.Холостенко Ю.І. Організація процесу формування конструктивних умінь здобувачів початкової освіти // Науковий вісник ІДГУ Вип 48. Ізмаїл, 2020. С. 214-219.

4. 4.Якименко С., Іванець Н., Філімонова Т., Дрозд О., Сценарій інтерактивного міні- лекторію (NETWOR KING) // Початкова школа. 2020. №4. С. 43-48

Кольвах К. В.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Полтавський національний педагогічний університет

імені В.Г. Короленка

м. Полтава

Науковий керівник: Пасічніченко А. В.

доцент кафедри дошкільної освіти

Полтавський національний педагогічний університет

імені В.Г. Короленка

м. Полтава

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Динамічність, нестабільність, суперечливість сучасного суспільства, підвищення темпу життя, зростання кількості стресів актуалізує проблему психологічного здоров'я особистості. Особливої важливості питання ролі психологічного здоров'я та його збереження набуває у зв'язку з аналізом педагогічної діяльності, яка є однією із найбільш стресогенних.

Проблема психологічного здоров'я є предметом багатьох наукових досліджень (Г. Балл, В. Бобрицька, О. Богучарова, Б. Братусь, І. Галецька, І. Дубровіна, О. Завгородня, Г. Зайцев, Г. Зайчикова, О. Завгородня, Л. Карамушка, М. Лейтер, С. Максименко, С. Масlach, Е. Рутман, Н. Самоукіна,

М. Савчин, Л. Смик, Л. Терлецька, С. Тітаренко, В. Шепель, Ю. Щербатих та ін.).

Сучасна наука має досить різноманітні погляди щодо визначення поняття «психологічне здоров'я». І. Галецька виділяє три основні підходи до його трактування: 1) психологічне здоров'я та психічне здоров'я вживають як синоніми; 2) психологічне здоров'я розглядають як аналог індивідуально-психологічних властивостей особи у контексті соціально-психологічної адаптації, самосвідомості, суб'єктивного благополуччя; 3) психологічне здоров'я трактують як аналог особистісної зрілості, своєрідний ідеальний гіпотетичний стан досконалості [1, с. 52].

У психологічному словнику психічне здоров'я визначається як «адекватність особистісних проявів (реакцій) навколишньому середовищу, зовнішнім впливам, критичність і можливість приймати норми і правила соціуму, пластичність щодо життєвих обставин, що змінюються, і здатність будувати (планувати) перспективи майбутнього» [5, с. 71].

Кириченко Т. вказує, що психічне здоров'я – це стан рівноваги між людиною і зовнішнім світом, адекватність її реакцій на соціальне середовище, а також на фізичні, біологічні й психічні впливи, відповідність нервових реакцій силі і частоті зовнішніх подразників, гармонія між людиною і оточуючими, узгодженість уявлень про об'єктивну реальність людини з уявленнями інших людей, критичний підхід до будь-яких обставин життя [2, с. 8].

І. Шаронова пов'язує психічне здоров'я із розумовим і емоційним благополуччям людини, відсутністю хворобливих психічних проявів, адекватній умовам навколишньої дійсності регуляції поведінки, діяльності. Воно дає змогу усвідомлено, ураховуючи свої фізичні й психічні можливості, а також навколишні природні та соціальні умови, задовольняти індивідуальні, біологічні та соціальні потреби. Гарне психічне здоров'я дозволяє людині реалізувати свої здібності, успішно долати життєві труднощі, проблеми, стресові стани, добре працювати [7, с. 741].

На думку Н. Піковець, психічне здоров'я у контексті професійної діяльності може розглядатися як його соціально-психологічний чинник, здатний визначати та впливати на особливості її перебігу, емоційні переживання, ефективність, досягнення, здатність до самореалізації і саморозвитку фахівця. Психічне здоров'я надає змогу фахівцю реалізувати свій потенціал, взаємодіяти з іншими, опановувати стреси, продуктивно та плідно виконувати свою професійну діяльність [4, с. 81].

Педагогічна діяльність вихователя закладу дошкільної освіти вимагає значного резерву сил, завдяки якому педагог зможе подолати стресові ситуації чи труднощі, адекватно на них реагувати та ефективно виконувати професійні завдання. Психологічно здоровий педагог володіє високим рівнем працездатності, отримує задоволення від своєї роботи, активний, творчий, прагне до самовдосконалення. У свою чергу, розлади психічного здоров'я, деформація особистості педагога, прояви синдрому емоційного вигорання, відсутність навичок протистояння негативним стресогенним впливам насамперед впливають на його вихованців [3, с. 174].

Тітаренко С. наголошує, що психічне здоров'я педагога є необхідною умовою його активної життєдіяльності, самореалізації, розвитку творчого потенціалу. Воно позначається на результатах усієї навчально-виховної роботи. Стан психічного здоров'я вихователя впливає на дітей на всіх рівнях: емоційно-психологічному, біоенергетичному, інформаційному, виховному. Нездоровий педагог не може забезпечити дитині необхідний рівень уваги, індивідуальний підхід, ситуацію успіху [6, с. 175].

Отже, феномен психологічного здоров'я є предметом багатьох наукових досліджень. Його визначають як стан душевного благополуччя (комфарту), адекватне ставлення до навколишнього світу, відсутність хворобливих психічних явищ (фобій, неврозів). Психологічне здоров'я є запорукою успішної педагогічної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галецька І.І. Психологічне здоров'я як проблема національної безпеки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. Вип. 2 (1). С.49-58.
2. Кириченко Т.В. Психічне здоров'я в структурі професійної підготовки майбутніх вчителів. *Молодий вчений*. 2019. № 4.1 (68.1). С.8-12.
3. Пасічніченко А.В. Психологічне здоров'я як умова успішної професійної діяльності педагога. *Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі*: матеріали II науково-практичної конференції молодих учених (14-15 травня 2020 р., м. Харків). Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. С.172-175.
4. Піковець Н.В. Психічне здоров'я як соціально-психологічний чинник професійної діяльності викладача вищого навчального закладу: дис. ... канд. псих.наук: 19.00.05 / Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля МОН України. Сєвєродонецьк, 2020. 330 с.
5. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник. К.: Каравела, 2012. 328 с.
6. Тітаренко С.А. Збереження психічного здоров'я вихователя дошкільного навчального закладу як умова ефективності професійної діяльності. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Серія: Педагогічні науки. 2016. Вип.30. С.175-182.
7. Шаронова І.В. Психічне здоров'я особистості як предмет психологічного дослідження. *Проблеми сучасної психології*. 2013. Вип. 20. С. 738–747.

Клименко Л. М.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Шкляєва Г. О.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки та психології

дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ МИСЛЕННЯ

Реформування системи освіти, впровадження інноваційних педагогічних технологій призвело до зміни поглядів щодо підготовки дитини до школи. У цьому контексті зазначимо, що у 2021 році відредаговано Державний стандарт дошкільної освіти (Базовий компонент дошкільної освіти у новий редакції).

За основу готовності до шкільного навчання береться певний рівень психічного розвитку, без якого дитина не може успішно навчатися в школі. Ефективним шкільне навчання буде тільки в тому випадку, якщо дитина має необхідні і достатні для його початкового етапу якості, які потім у навчальному процесі розвиваються й удосконалюються. Розумовими якостями, необхідними для успішного навчання в школі, є усвідомлення знань та умінь з функціональними особливостями його використання.

Зміст компонентів психологічної готовності дошкільників до навчання в школі є: відповідні мотиви опанування дітьми навчального матеріалу; усвідомлене диференційоване сприймання і розуміння дошкільниками прочитаного тексту і уміння висловити свої думки про прочитане чи пережите в усній формі і доступними графічними засобами; розвиток знаково-символічної функції мислення, на основі засвоєння алгоритмів аналізу, порівняння, узагальнення.

Взаємозв'язок розвитку мислення дітей старшого дошкільного віку, що визначається становленням сфери логічного мислення виступає актуальним питанням сучасної психолого-педагогічної науки.

У працях Ж. Піаже «Мовлення та мислення дитини», «Психологія інтелекту» досліджуються внутрішні логічні механізми та обґрунтовуються теоретичні основи розвитку мислення дитини. На думку вченого, до семи років дитина залишається на дологічному рівні розвитку мислення [1].

Психолого-педагогічні умови успішної підготовки до навчання в школі: забезпечення належного рівня мотивації; підвищення пізнавальної активності дітей; проблематизація завдань; поєднання різних видів дитячої діяльності, підпорядкованих меті оволодіння дітьми орієнтовною частиною мовленнєвої діяльності.

На думку видатного психолога Л. Виготського, мислення дитини – це процес опанування дитиною системи знань у спілкуванні з дорослими й у постійному вправлянні своїх розумових здібностей [2].

Загальнотеоретичні положення Л. Виготського про розвиток мовлення дітей, а також положення П. Гальперіна, Д. Ельконіна, А. Лурії активно застосовуються сучасними дослідниками (А. Богуш, Н. Варенцова, М. Вашуленко, Н. Зеленко, К. Крутій, В. Лихолетенко, Н. Орланова, Н. Невська, Н. Скрипченко, Н. Старшинська, О. Прищепа та ін.). При цьому основний акцент досліджень переноситься з констатації наявного рівня умінь і навичок дітей на науково обґрунтовані засоби організації розумової діяльності

дітей, завдяки чому стає можливою реалізація потенційних можливостей дошкільників, формування у них нової якості процесу засвоєння знань про мовленнєву дійсність і її елементи.

Початок навчання з шести років передбачає вдосконалення системи дитячих дошкільних установ, оптимізації навчально-виховного процесу, органічною частиною якого є створення передумов для систематичної навчальної діяльності дитини, що ґрунтується на ідеї її всебічного й гармонійного розвитку. Зміни в освіті вимагають нових підходів у вирішенні питання наступності й перспективності взаємодії дошкільної і початкової ланок, у яких забезпечення «шкільної зрілості» дитини стає одним із головних завдань дошкільних закладів освіти.

У дослідженнях сучасних психологів (А. Венгер, О. Запорожець, Г. Костюк та ін.) знаходимо, що вже у дошкільному віці виникають прості форми логічно-правильних суджень та узагальнень. Процес оволодіння елементами мовлення - звуками, буквами, словами, реченнями неможливий поза формуванням дій з ними, як неможливе і оволодіння предметною дійсністю поза діями людей з предметами. Як зазначає дослідник О. Запорожець, для їх виникнення «потрібна така організація діяльності дітей, яка забезпечила б їм реальне ознайомлення з тими зв'язками й відношеннями, які мають стати предметом дитячих міркувань». Саме за таких умов дошкільники «поступово навчаються самостійно мислити, узгоджувати свої судження між собою та з дійсністю» [3].

Вченими доведено, що вже у чотири роки дитина досягає стадії використання операцій мислення, що характеризуються формальністю та після чого її мислення стає схожим на мислення дорослої людини. Коли перед дошкільником постає завдання для виконання якого у дитини не вистачає досвіду й знань, дитина дошкільного віку починає мислення за допомогою наочного досвіду. У всіх інших випадках спостерігається домінування образів і дій в поведінці дошкільників.

У п'ять років дошкільники вже здатні оволодівати операціями логічного мислення, такими як: узагальнення, порівняння, класифікація, систематизація. На думку вчених, це відбувається на елементарному рівні.

Проте зазначимо, що дошкільники шести років починають працювати зі знаками, символами, схемами, а такі дії вимагають абстрагування від реальних предметів, заміни предметів словами, числами, судженнями. Уміння оперувати символами (знаками) вчені називають логічним мисленням, воно формується на основі наочно-образного і є вищою формою мислення. Отже, підґрунтя розвитку логічного мислення закладається вже у дошкільному віці та формувати вміння дошкільників мислити логічно необхідно в ігровій діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Общая психология тексты в 3 томах. том 3 Субъект познания. 2-е, 2005. С. 268-317.
2. Рибалка В.В. Лев Виготський: культурно-історична теорія розвитку вищих психічних функцій і вчення про особистість // Психологія і сусп-во. 2002. № 2.
3. Істоміна Н.Б. Розвиток математичних здібностей дошкільників. Тернопіль, 2000. 327 с.

Кравченко Е. А.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 016 Спеціальна освіта

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

Науковий керівник: Стрельніков В. Ю.

професор кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК СТУДЕНТА ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА ПСИХОЛОГІЇ І ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Зміни в суспільстві потрібно підтримувати вдосконаленням професійної підготовки. Сучасні дослідження вітчизняних вчених засвідчують важливість професійного розвитку студента (І. Зимня [2], С. Максименко [1], Л. Лебедик [3–6], Р. Піонової [7], Л. Подоляк і В. Юрченко [8], В. Стрельніков [9–14] та ін.).

Однією з актуальних проблем вищої школи є розвиток і впровадження професійних моделей ефективності. Сучасна професійна освіта розпізнає два типи: а) адаптація, основною метою якої підготувати випускника до майбутніх вимог до роботи; б) підвищення професійної кваліфікації, що покращує ефективність роботи, готуючи до прийняття обґрунтованих рішень [1]. У наш час пріоритетною є модель професійного розвитку, однак найчастіше в практиці роботи закладів вищої освіти реально здійснюється адаптаційна модель [8].

З двох представлених типів значно відрізняються цілі професійної підготовки. Вчителі, які реалізують підготовку професійного навчання повинні мати чітке уявлення про мету. Ще К. Ушинський писав, про те, що

якщо педагог не знає мети, то він подібний архітекторові, який, почавши будівництво, не уявляє, що він буде будувати – храм або простий будинок.

Мета навчання і виховання визначаються, виходячи з вимог суспільства, тому з його зміною і розвитком постійно відбувається конкретизація і коригування цілей, стратегій, завдань, змісту освіти. Довгий час вважалося, що метою освіти є засвоєння студентами знань, формування професійних умінь і навичок. У цей час, поряд з високим рівнем інформованості студентів, велика увага приділяється розвитку особистості майбутнього фахівця, тому що набуває значення творчість, ініціативність, конкурентоспроможність на ринку праці. Випускник має володіти загальнокультурними і професійними компетенціями, які визначені за кожним напрямом підготовки освітнім стандартом вищої професійної освіти [2; 10].

Компетентність як інтегративну якість особистості розуміємо як вміння вирішувати поставлені завдання на основі наявних знань, досвіду, мотивації, ціннісних орієнтацій. У зв'язку з цим особливу актуальності набуває широке застосування різних технологій навчання, покликаних включати студентів у вирішення професійних завдань, розвивати у них уміння організовувати власну самостійну навчальну роботу, сприяти формування таких особистісних якостей, як ініціативність, активність, конкурентоспроможність [2].

Одним із завдань педагогіки і психології вищої школи є розробка змісту навчання і виховання. У кожній галузі науки постійно відбувається оновлення інформації, що веде до необхідності розширення, ускладнення змісту освіти. У зв'язку з цим виникає проблема структурування змісту навчального матеріалу, широкого використання інформаційних та комп'ютерних технологій у сфері вищої освіти [10].

Цілий комплекс завдань пов'язаний з розробкою принципів, методів, засобів, форм організації навчання і виховання. Вимагають розробки такі питання: як вчити сучасну молодь; як повідомляти знання, щоб вони були зрозумілі, цікаві і мали розвиваючий характер [2; 10].

Ефективність навчального процесу багато в чому залежить від того, які стратегії застосовуються у його організації, це пов'язане з подальшою розробкою принципів навчання і виховання. Нині вимагають уточнення і конкретизації принципи, на основі яких будується навчання у вищій школі [8].

Досить актуальною до теперішнього часу залишається проблема розробки ефективних методів навчання, що сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, зокрема інтерактивних методів.

Крім традиційних у ЗВО форм організації навчання – лекцій і практичних занять, вимагають розробки і впровадження в навчальний процес інноваційні форми, що передбачають активізацію студентів, включення в майбутню професійну діяльність [2; 10; 12]. Набуває актуальності групове і індивідуалізоване навчання, яке зможе підготувати майбутніх фахівців до прийняття обміркованих рішень в професійній діяльності. Спільне обговорення навчально-виробничих завдань, включення в пізнавальний пошук їх вирішення демонструється ще на студентській лаві переваги співпраці, формує якості, необхідні для роботи в команді. Індивідуалізація навчання в свою чергу дозволяє створювати сприятливі умови для самореалізації кожного студента.

Реалізація компетентнісного підходу передбачає широке використання в навчальному процесі активних та інтерактивних форм проведення занять.

Навчальний процес неможливо організувати без спеціальних засобів навчання – підручників, навчальних посібників, наочного і роздаткового матеріалу, мультимедійних, комп'ютерних технологій тощо. Необхідна розробка вимог до дидактичних посібників, презентацій, навчальних програм тощо.

Актуальною проблемою є моніторинг результативності навчання. Необхідні різні технології оцінки, критерії та показники, що характеризують успішність навчання [1; 2; 10; 12].

У педагогічному процесі активно взаємодіють викладачі і студенти, виникає досить багато проблем міжособистісного характеру, зокрема пов'язаних зі спілкуванням між викладачами та студентами, студентів один з

одним, викладачів між собою [1; 4; 6; 12]. Часом невміння будувати відносини призводить до непорозумінь, конфліктів, що негативно відбивається на навчальному процесі.

Серйозного вивчення потребують проблеми розвитку, саморозвитку, виховання, самовиховання особистості студента. Участь студентів в розробці своєї освітньої програми вимагає свідомого, серйозного ставлення до власної професійної підготовки, позитивної мотивації, бажання брати участь в цій складній роботі [1; 12].

Центральною фігурою в системі освіти є викладач, від нього багато в чому залежить, як здійснюється підготовка майбутніх професіоналів. Тому важливо, щоб викладач володів сучасними психолого-педагогічними знаннями, ефективно застосовував їх у своїй педагогічній діяльності, проявляючи при цьому творчість, постійно удосконалював педагогічну майстерність [1; 4; 6; 14].

Актуальними є проблеми формування мотивації педагогічної діяльності, дотримання необхідних вимог до особистості викладача. Важливо, щоб у викладача було бажання і вміння співпрацювати зі студентами, починаючи з розробки індивідуальної освітньої програми і подальшої її реалізації, щоб він усвідомлював необхідність переходу від масових форм роботи зі студентами до групових та індивідуальних [1; 2; 4; 6; 14].

Психологія вищої школи як науково-прикладна галузь вирішує ряд практичних, дослідницьких та діагностично-корекційних завдань. До найважливіших практичних завдань університетської психології в часи університетської реформи в Україні включає: розробку наукової, психологічної та методологічної бази контролю; процес, повнота змісту та умови інтелектуального розвитку учнів, їх особистий ріст та професійний розвиток, особливо в умовах системи кредитного модуля освіти; обґрунтування оптимальних форм навчання та занять; діяльність студентів та спілкування, яке сприяє засвоєнню всієї його різноманітності професійної функції; розвиток спрямованості особистості; технології навчання студентів, психологічне

обґрунтування інноваційної дидактики; проекти та освітні експерименти в середній школі; пошук ефективних шляхів (методи та засоби); надання базової психологічної освіти студентам, вдосконалення рівня їхньої загальної культури та психологічної компетентності як передумови демократизації; гуманізація та гуманізація освіти; психологічна допомога та підтримка кожному; дослідження моделей психологічного діалогу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальна психологія / За заг. ред. академіка С. Д. Максименка. Підручник. 2-ге вид., переробл. і доп. Вінниця: Нова Книга, 2004. 704 с.
2. Зимняя И. А. Педагогическая психология. М., 2000. 175 с.
3. Лебедик Л. В. Професійний розвиток майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи засобами інформаційних технологій. Проєктування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагога в контексті Концепції «Освіта впродовж життя» : зб. тез доповідей наук.-практ. конф. з міжнародною участю, м. Краматорськ, 10 грудня 2020 р. / відп. ред. Д. В. Малєєв. Вінниця : Європейська наукова платформа, 2020. С. 42–45. URL : <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/conferences/issue/view/10.12.2020>.
4. Лебедик Л. В. Розвиток комунікативних навичок викладача: метод. рек. Полтава : ПУЕТ, 2015. 16 с.
5. Лебедик Л. Розвиток лідерства майбутніх менеджерів у технологіях кооперативного навчання. *Шлях освіти*. 2008. № 3. С. 22–25.
6. Лебедик Л. Розвиток професійної компетентності викладачів закладів вищої освіти. *Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти*: зб. наук. ст. у 3-х ч. / За заг. ред. О. В. Зосименко, Г. Л. Єфремова. Суми, 2020. Ч. 1. С. 40–47.

7. Пионова Р. С. Педагогика высшей школы : учеб. пособие. Минск : Университетское, 2002. 256 с.
8. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи: практикум: навч. посіб. К. : Каравела, 2008. 336 с.
9. Психологические проблемы уровня высшего профессионального образования: монография / В. А. Кручинин, А. Н. Анисимов, В. Н. Бобылев и др.; под общ. ред. В. А. Кручинина, В. Н. Бобылева ; Нижегород. гос. архитектур.-строит. ун-т. Нижний Новгород : ННГАСУ, 2011. 267 с.
10. Смирнов С. Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности: учеб. пособие. М. : Академия, 2005. 400 с.
11. Стрельніков В. Ю., Лебедик Л. В. Розвиток в особистості пізнавального і професійного інтересів під час вивчення педагогічних дисциплін. *Досягнення сучасної психологічної науки та практики* [Текст]: Матеріали ІІ Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Вінниця, 26 березня 2020 р.): тези доповідей / за заг. ред. проф. О. В. Бацилевої. Вінниця, 2020. С. 98–102. URL : <http://journals.donnu.edu.ua/>.
12. Стрельніков В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2002. Кн. 1. 295 с.
13. Стрельніков В. Ю. Розвиток духовності студентської молоді засобами фізичної культури і спорту. *Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості*. Збірник статей за матеріалами VII Міжнар. наук.-практ. онлайн-конференції (Слов'янськ-Краматорськ, Україна, 18–19 березня 2020 р.); гол. ред. В. М. Пристинський. Слов'янськ, 2020. С. 94–101. URL : <http://www.slavdpu.dn.ua/index.php/nauk/conf>
14. Стрельніков В. Ю. Розвиток проєктувальної майстерності викладача закладу вищої освіти. *Актуальні проблеми освіти і науки: досвід та сучасні технології* : матеріали заочної Всеукраїнської науково-практичної

Майніч А. С.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Науковий керівник: Шкляєва Г. О.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки та психології

дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ПІДГОТОВКУ

МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ

Аналізуючи систему професійної підготовки майбутніх педагогів, ми звернули увагу на динаміку її компонентів, позитивні зміни, що визначають успіх педагогів у навчанні, та причини, які можуть уповільнити або перешкодити цьому процесу. Було визначено, що деонтологічна професійна підготовка для викладачів повинна бути організована так, щоб забезпечувалося формування знань та умінь педагогів, що достатні стосовно рівня узагальнення, наповнені усвідомленістю, дієвістю, завдяки чому матимуть змогу самостійно приймати обґрунтовані рішення під час різноманітних ситуацій професійної практичної діяльності, іншими словами бути спроможними діяти відповідно

стандартів професійної поведінки. Слід також зазначити, що педагогічний процес підготовки у навчальних закладах повинен має містити в собі керований напрямок: орієнтування на досягненні кінцевого результату; поліпшити якість повного комплексу умов, коті необхідних для формування професійних здібностей випускників [1].

Аналіз літератури з психології та педагогіки надає підстави стверджувати, що обов'язковий процес професійної підготовки педагога містить власну структуру:

- об'єкт – трансформація студентів в умовах деонтологічної підготовки стосовно їх особистої нормативної професійної поведінки під час різних ситуацій, яке передбачає поведінку студентів, орієнтуються на:
 - створення професійної та педагогічної орієнтацію у впровадженні стандартизованої професійної поведінки та проблематики стосовно педагогічної деонтології;
 - створення незрушної цілі, що спрямована на поліпшення особистої професійної поведінки;
 - вивчення та впровадження знань у галузі педагогічної деонтології;
 - опанування навичками та вміннями регулювати поведінку в різних ситуаціях у власне професійній діяльності вихователів;
 - конкретизувати діяльність суб'єкта, яка прагне подолати суперечність між очікуваною поведінкою та фактичною професійною поведінкою [2].

Суб'єктами даного процесу є студенти, які беруть участь у реалізації стандартизованого плану формування професійної поведінки. Ці суб'єкти здійснюють цілі поклади для педагогічної діяльності, а саме перебуваючи на навчальних курсах, семінарах, спецкурсах, під час педагогічної практики) і перетворення, беручи за мету яку-небудь класифікацію заходів стосовно педагогічного впливу. Тому особистість учня - майбутнього педагога є «результатом» всіх педагогічних реформ. Окрім учнів, суб'єктом цього

процесу є викладач, так як він підтримує зв'язок зі студентами, створюючи суб'єкт-суб'єктні відносини. Тому процес деонтологічного навчання також впливає на основні аспекти особистості вчителя: його потреби, мотивацію, інтереси тощо.

Предметом діяльності студента в деонтологічному навчальному процесі - це система або стратегія взаємовідносин між навчальним процесом та іншими учасниками навчального процесу, у різних ситуаціях (вибір, ризик, конфлікт) у різноманітних класифікаціях взаємних відносин з іншими учасниками педагогічного процесу, в якому за основу беруться засвоєні деонтологічні принципи, норми, вимоги, котрі розміщуються у документах деонтологічного спрямування. Слід також зазначити, що деонтологічні аспекти розвитку, навчання та формування особистості студентів визначають необхідність цілісного та всебічного підходу щодо вивчення та врахування особистісних характеристик, що закономірно визначає підготовку загальної деонтологічної системи.

Тому можна з упевненістю стверджувати, що побудована нами система навчання моральної підготовки вихователів базується на цілісності, тобто забезпеченні інтеграції вихідних компонентів у систему, захист її цілісності та створення умов для її функціонування. Цілісність системи зумовлена тим, що вона здійснюється в рамках загальної навчальної діяльності: постановки цілей, мотивації, вирішення навчальних проблем, методів дій, контролю та самоконтролю. Кінцевий результат залежить від узгодженості та інтерактивності всіх елементів системи, а також зв'язку між ними. Взаємодія між елементами забезпечує негативні ефекти, які компенсують один одного (відсутність мотивації до навчання, незадоволені освітні потреби тощо) та позитивні фактори, що підсилюють один одного, та роблять деонтологічні знання та вміння особистісно необхідними та значущо-перспективними [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Хлестова С.С. Формування деонтологічної культури студентів вищих навчальних закладів у процесі соціально-виховної роботи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2011. 41 с.
2. Хоружа Л.Л. Педагогічна деонтологія: навч-методич. посіб. / Л.Л. Хоружа. Київ: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2008. С.19-20.
3. Кравцов В. Деонтологічна культура як складова методологічної культури майбутнього вихователя. [Електронний ресурс] URL: dspace.kspu.kr.ua/jspui/bitstream (дата звернення 06.10.2019).

Мусієнко М. Ж.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 053 Психологія, групи ПС-17-1

Кременчуцький національний університет

імені Михайла Остроградського

м. Кременчук

Науковий керівник: Давидова О. В.

кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри

психології, педагогіки та філософії

Кременчуцький національний університет

імені Михайла Остроградського

м. Кременчук

ВПЛИВ СОЦІОМЕТРИЧНОГО СТАТУСУ НА Я-КОНЦЕПЦІЮ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Актуальність. ХХІ століття пов'язане зі значним реформуванням освіти, пошуком найбільш альтернативних підходів у формуванні сучасної особистості. Необхідність обґрунтування чинників та умов стимуляції

особистісного розвитку набуває особливої значущості у підлітковому віці. Тому що саме цей період становлення особистості є найбільш важливим та суперечливим. Внутрішня розгубленість, гіперчутливість, вразливість, незібраність підлітків, намагання досягти своє «Я» і зрозуміти його призначення є класичним признаком даного періоду.

Сімейні зв'язки, це дуже важливий етап на формування «Я-концепції». Безпосередню роль впливає соціальне середовище. Людина, яка вступає у численні соціальні взаємини, формує не лише систему уявлень про світ, а й про саму себе. Вона виокремлює ставлення до власного внутрішнього світу та його окремих характеристик, тобто приймає себе, породжує самооцінку та утверджує установки. Усі ці психічні процеси внутрішньо організовуються у вигляді такого складного утворення особистості як «Я-концепція».

Як вважав В.Гуменюк Я-концепція визначає актуальну систему орієнтування людини у власному внутрішньому світі в результаті самопізнання і порівняння себе з іншими людьми та виникає на основі взаємодії особистості із соціумом.[1].

«Я-концепція» виникає в людини в процесі розгортання соціальної взаємодії як винятковий результат її культурного розвитку, відносно стійке, і водночас піддатливе внутрішнім коливанням і змінам психічне новоутворення. Первинна залежність її від зовнішніх умов та обставин не викликає сумніву, хоча з віком вона відіграє все більш самостійну роль у житті людини.

«Я-концепція» виконує важливу само регулятивну функцію, оскільки забезпечує ефективність суспільної взаємодії внутрішнього світу з оточенням. Окрім того, вона збалансовує поведінку та діяльність кожного відповідно до конкретних соціально-культурних умов проживання, а також інтегрує у своєму психодуховному змісті особистісне та суспільне ототожнення. До першого належать: «Я-образ», «Я-ставлення», «Я-вчинок», до другого – сприйняття себе через зазначені складові як представника окремої соціальної групи чи етносу[5].

Американським психологом і мікро соціологом Дж. Морено був розроблений спосіб для діагностики міжособистісних вподобань у групах і техніка фіксації емоційних переваг, – соціометрія. За словами С.Д. Максименка, засадовим стосовно цього методу є принцип синтонності – емоційних потягів і симпатій, які виявляються у стосунках між членами групи і визначають їх характер [2].

Соціометрія широко використовується для виявлення симпатій чи антипатій між членами групи, які самі можуть не усвідомлювати цих відносин і не знати про їх наявність чи відсутність. Соціометрія також дає змогу визначити соціально-психологічний статус кожного члена групи.

Статус – поняття, яким позначається становище людини у системі міжособових взаєминах та ступінь його психологічного впливу на членів групи. На думку Б.Г. Ананьєва, статус особистості ніби то заданий системою суспільних утворень, що склалися, і об'єктивно визначають місце особистості в соціальній структурі .

У системі міжособистісних стосунків кожен член спільності має певний статус, що зумовлює його офіційно не регламентовані права, обов'язки, привілеї. Найвищий статус має лідер, за яким визнається право приймати відповідальні рішення і впливати на поведінку членів спільності. У різних спільностях одна й та сама людина може мати різний статус: в одній вищий, в інший – нижчий. І в кожній з них її поведінка повинна узгоджуватись з її статусом. Звичайно, індивід краще почувається в групі де його статус вищий. П.А. М'ясоїд вважає, що відмінності між такими статусами нерідко породжують конфліктний стан самосвідомості [2].

Популярність членів групи, їх статус має такий характер: «зірки» – ті, кого при соціометричному дослідженні обирали найчастіше; їм поступаються «бажані», які мають по три-чотири вибори; менш популярних називають «мало бажані»; «знехтувані» – один-два вибори; поза вибором залишаються «ізолювані», з якими ніхто не виявляє бажання співпрацювати. Представники

останньої підгрупи становлять собою контингент підвищеного соціально-психологічного ризику й потребують особливої уваги та розуміння. Проте систему зав'язків, що констатується з допомогою соціометричної техніки, не можна вважати незмінною. [3].

Основні висновки. Існує тісний взаємозв'язок між психологічними особливостями особистості та статусом її у групі, особливо для підлітків, де ровесники постають референтним соціальним оточенням. Психологічні особливості призводять до певного соціометричного статусу особистості і навпаки, статус у групі сприяє формуванню відповідних психологічних характеристик.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуменюк О. Є. Психологія Я-концепції: Навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2004. 310с.
2. Вікова та педагогічна психологія / За ред. О.В. Скрипченко, Л.В. Долинської. К.: Просвіта, 2001. 416 с.
3. Крылов А.А. Социальная психология / А.А.Крылов, М.А.Захаров. М.: ПБОЮП. 2001. 140 с. ISBN: 5-98032-301-5.
4. Кон И.С. В поисках себя. Личность и ее самосознание. М.: Политиздат, 1984. 335 с.

Рудь К. Г.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Шкляєва Г. О.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки та психології

дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА

Загальновідомо, що у дошкільному віці основним видом діяльності є гра. Оволодіння ігровою діяльністю для дитини означає сформованість ігрової компетентності дошкільника, що у свою чергу забезпечує повноцінний всебічний розвиток особистості та допомагає оволодінню більш складними видами діяльності, такими як трудова та навчальна.

У процесі гри дитина оволодіває структурними елементами інших видів діяльності, а саме: вчиться формулювати мету, планувати, організовувати та оцінювати результати.

Довільність поведінки, яка формується в процесі гри допоможе дитині здобути необхідні знання, вміння та навички, що в подальшому дасть можливість дотримуватись шкільних вимог.

Саме в ігровій діяльності відбувається розвиток і становлення наочно-образного мислення, свідомості, уяви, пізнавальної мотивації, довільності поведінки, здатності дотримуватись правил, емоційної сфери особистості.

Проте слід зазначити, що ігри дошкільників носять переважно предметний характер, діти багато грають із сучасними гаджетами та зовсім не вміють грати у сюжетно-рольові ігри, що у свою чергу призводить до того, що ігрова діяльність, як провідна діяльність у дошкільному віці, не реалізує свої функції та гальмує особистісний розвиток дитини.

Вчені наголошують на тому, що саме гра є одним із важливих засобів виховання самостійності дітей дошкільного віку. У процесі гри проявляється цілеспрямованість, ініціативність, творчість, пізнавальний інтерес дитини.

Виховні можливості гри відзначали у своїх працях Л. Виготський, О. Запорожець, Д. Ельконін, С. Рубінштейн та ін. Природним мотиватором діяльності визначав гру З. Фрейд, вчений вказував на особливості ігрової діяльності з точки зору набуття дитиною соціального досвіду [].

У грі дитина набуває соціального досвіду, пізнає світ і взаємовідносини у дійсності, опановує соціальні ролі та функції, оволодіває загальнолюдськими цінностями та культурою. У грі формуються перші навички міжсуб'єктної взаємодії, що стимулює розвиток вербальних і невербальних комунікативних звичок, інтенсифікує процеси розвитку, формування та становлення особистості.

Труднощі, що виникають у грі долаються дітьми набагато легше тому, що гра задовольняє біологічні, духовні та соціальні потреби дитини; у грі формуються особистісні якості (стриманість, рішучість, самостійність), уміння спілкуватися з дорослими та однолітками.

Відомі вчені наголошують, що у структурі творчої гри розвивається свідомість, система потреб, інтересів, поглядів, розумових і моральних переконань, які визначають поведінку дитини. Сюжетно-рольові ігри, які

виникають з ініціативи самих дітей, спрямовані на розвиток самостійності, ініціативи, творчості.

Взаємодія дорослого з дитиною є природнім елементом щодо реалізації освітніх завдань. У процесі цієї взаємодії створюється ситуація незатребуваності отриманих знань в житті, де дитина вчиться уявляти, домислювати, створювати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Общая психология тексты в 3 томах. том 3 Субъект познания. 2-е, 2005. С. 268-317.
2. Рибалка В.В. Лев Виготський: культурно-історична теорія розвитку вищих психічних функцій і вчення про особистість // Психологія і сусп-во. 2002. № 2.
3. Істоміна Н.Б. Розвиток математичних здібностей дошкільників. Тернопіль, 2000. 327 с.

Коваленко І. С.

здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня "молодший спеціаліст"

спеціальності 013 Початкова освіта

Коростишівський педагогічний фаховий коледж імені І.Я.Франка

м. Коростишів

Науковий керівник: Савіна М. В.

викладач психолого-педагогічних дисциплін

Коростишівський педагогічний фаховий коледж імені І.Я.Франка

м. Коростишів

АКАДЕМІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ЧАСУ

Зважаючи на еволюційний процес становлення громадянського суспільства в Україні, можна констатувати, що без належних заходів нормативного, організаційно-правового характеру неможливо забезпечити належний рівень довіри до академічної спільноти. З урахуванням масовості порушень етичних правил, принципів, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання й/або наукових (творчих) досягнень, уведено поняття «академічна відповідальність».

У міжнародних практиках під академічною автономією розуміється «автономія з відповідальністю» з акцентом на останньому елементі [3, с. 25]. В останніх працях вітчизняних учених визначаються вже й елементи та/чи зміст такого виду відповідальності. Так, Н.Г. Маслова вказує, що суб'єктами академічної відповідальності є всі члени академічної спільноти й академічні інституції (університети та інші соціальні інститути, що здійснюють освітньо-наукову діяльність), а її об'єктом – академічна (науково-педагогічна) діяльність. Предметом такої відповідальності може бути адміністративна,

фінансова, дослідницька, викладацька діяльність. У зв'язку з цим варто розрізняти зовнішню і внутрішню відповідальність. Зовнішня академічна відповідальність реалізується у взаємодії певного суб'єкта з його соціальним оточенням та означає здатність задовольняти потреби зацікавлених сторін, тобто суспільства, держави, ринку праці тощо. Внутрішня відповідальність зачіпає різні сторони діяльності здобувачів освіти, викладачів, адміністрації. За таких умов ідеться передусім про так звану позитивну соціальну відповідальність, тобто про належне, сумлінне ставлення до виконання своїх академічних обов'язків, що ґрунтується на високому рівні правосвідомості й розумінні високого покликання освітян і науковців [2, с. 72].

На рівні закладів вищої освіти і наукових установ академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності може встановлюватися для здобувачів освіти, науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників, а також для структурних підрозділів відповідних закладів освіти (наукових установ).

На загальнодержавному рівні академічна відповідальність може застосовуватися до закладів освіти і наукових установ, а також до спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій.

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Відповідно до частини 5 статті 42, до основних видів академічної відповідальності науковопедагогічних, наукових і педагогічних працівників належать:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- відмова в присудженні або позбавлення присудженого педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;

- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади. [1]

Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів освіти належать:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);

- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;

- відрахування із закладу освіти;

- позбавлення академічної стипендії;

- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання. [1]

Згідно із частиною 7 статті 42, види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами та/або внутрішніми положеннями закладу освіти, що мають бути затверджені (погоджені) основним колегіальним органом управління закладу освіти та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їх відповідальності. [1]

Зокрема, можуть використовуватися:

- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, додаткові контрольні роботи, тести тощо);

- повідомлення батькам чи іншим особам (фізичним або юридичним), які здійснюють оплату за навчання;

- внесення до реєстру порушників академічної доброчесності.

Виховання академічної доброчесності є одним із завдань закладів вищої освіти. Тому відрахування здобувача із закладу вищої освіти слід розглядати як виключну норму, що застосовується у випадку систематичних грубих порушень і лише після того, як не дали ефекту інші заходи впливу.

Слід вирізняти порушення здобувачів освіти від порушень науково-педагогічних і наукових співробітників. Некоректно накладати на студентів стягнення за академічний плагіат до того, як вони пройдуть навчання правилам академічної етики і, зокрема, використання джерел. Таке навчання бажано планувати у першому семестрі у вигляді курсів академічного письма, окремих модулів інших дисциплін або поза навчальним планом.

Відповідальність студентів має корелювати із роком навчання і видом роботи – вона має бути найвищою для студентів старших курсів і випускних робіт. Відповідно до частини 9 статті 42, спеціальні закони, у тому числі й Закон України «Про вищу освіту», мають встановлювати академічну відповідальність закладів освіти за порушення академічної доброчесності. На сьогодні закон не містить відповідних норм. Але, виходячи із загальної логіки законодавства, такою відповідальністю можуть бути анулювання ліцензій на провадження освітньої діяльності, сертифікатів акредитації освітніх програм та спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій, звільнення керівника засновником тощо. [1]

Важливо запобігати та протидіяти поширенню насамперед причин, що породжують в академічному середовищі сприятливі умови для процвітання академічної нечесності, а не лише її симптомів та окремих проявів.

Підтримка академічної доброчесності має відбуватися через продукування процедур, що сприятимуть на інституційному рівні прозорій комунікації членів академічної спільноти. Потрібно думати не стільки про покарання (стягнення), скільки про формування умов, які б не потребували вдаватися до академічної нечесності. Потрібно суттєво обмежити (за можливості мінімізувати) вплив освітянської бюрократії на формування процедур забезпечення та перевірки якості вищої освіти.

Неприпустимо обмежувати чи зводити перелік проявів академічної недоброчесності до окремих її проявів чи робити акцент на одному з таких проявів, бо це призводить лише до тимчасових гучних кампаній. Доцільною є

розбудова загальнодержавної системи збирання статистичних даних щодо виявлених випадків академічної нечесності в університетах та оприлюднення на їх основі щорічних звітів. Потрібні також розроблення й імплементація вищими навчальними закладами спеціальних інституційних заходів у межах політики запобігання плагіату та боротьби з ним (кодекси честі студентів, етичні кодекси викладачів, положення про запобігання плагіату і списуванню тощо).

Оскільки академічна недоброчесність процвітає саме в закритих академічних спільнотах, успішна стратегія реалізації комплексної кадрової політики в системі вищої освіти має стати головною передумовою подолання масштабної академічної недоброчесності у вищій школі. Людина, яка керується нормами академічної доброчесності й має належну професійну підготовку, має бути впевнена в тому, що вона завжди знайде можливість для своєї повноцінної реалізації у вищій школі, а не буде залежати від волі тих, для кого вища школа є лише бізнес-проектом. У цьому напрямі важливими є такі кроки:

- упровадження на національному рівні порядку врегулювання порушень у сфері академічної доброчесності, заснування незалежних національних агенцій-арбітрів, діяльність яких спрямована на вирішення спорів у сфері академічної доброчесності задля захисту прав студентів і викладачів;

- розроблення та запровадження комп'ютерного тестування здобувачів освіти з автоматичним оцінюванням роботи;

- унесення кардинальних змін до процедур перевірки знань і вмінь здобувачів освіти, унеможливлення здійснення такої перевірки викладачами, які працюють у тому самому ВНЗ, де навчаються студенти; як варіант – створення центрів незалежного оцінювання.

Плагіат має розглядатися як один із різновидів псевдонаукової діяльності та вдавання науково-дослідної роботи. Разом із тим варто пам'ятати, що відвертий плагіат є лише вираженням брутальності й нерозсудливості окремих членів академічної спільноти, протидія такій брутальності не повинна заважати

бачити та викривати інші менш зухвалі імітування науково-дослідної роботи, які становлять не меншу небезпеку й чинять не менший руйнівний вплив на сучасну вищу школу. Стосовно протидії поширенню плагіату доречними є такі заходи:

- використання спеціалізованого програмного забезпечення для виявлення плагіату на основі чітких правил і політики щодо його використання;
- попереднє експертне оцінювання, зокрема й самооцінювання, та/або технічна перевірка (за допомогою спеціалізованих програмних засобів) щодо ознак академічного плагіату у творах, підготовлених до друку;
- розбудова національних та університетських інституційних депозитаріїв, які містять бази даних академічних /наукових текстів студентів /викладачів /науковців;
- дослідження внутрішніх причин і сучасних освітніх практик у сфері боротьби з плагіатом для вироблення на цій основі відповідних політик, інструкцій, керівництв;
- сприяння розповсюдженню результатів досліджень академічної спільноти;
- інтеграція в освітні програми університетів на рівні бакалаврату й магістратури окремих навчальних блоків у частині академічної доброчесності, зокрема тих, що стосуються сучасних стандартів академічного письма; загальна популяризація культури боротьби з плагіатом.

Вирішальним кроком у підтримці академічної доброчесності та протидії академічній недоброчесності має стати формування загальнонаціональної системи забезпечення якості вищої освіти. Без забезпечення якості вищої освіти на інституційному та системному рівнях важко говорити про ефективну діяльність у цьому напрямі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про освіту: Закон України // Відомості Верховної Ради України // 2017. № 38–39. Ст. 380. // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Маслова Н.Г. *Академічна свобода та академічна відповідальність*. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2017. Випуск 43. Том 1. С. 72–76.
3. Шабалин Ю.Е. Принципы академической автономии. Совет ректоров. 2008. № 9. С. 21–26.

СЕКЦІЯ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА

Москалик Г.Ф.,

*доктор філософських наук,
професор, академік Української академії наук,
директор Департаменту освіти виконкому
Кременчуцької міської ради*

ДО ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ МОДЕЛІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Розвиток суспільства, перехід до епохи наукового та інформаційного суспільства ставлять до освіти як інституції нові питання та виклики. Освіта, хоча і є за визначенням, консервативною, але змушена прислухатись до вимог суспільства, йти з ним в ногу.

Модернізація освіти ставить багато запитань до організаторів освіти щодо її структури, термінів та умов формування освітньої політики майбутнього.

Найпершим викликом до майбутньої повної загальної середньої освіти є її перехід до профільної освіти.

Вчений А.Самодрин зазначає, що «Квінтесенцією профільної освіти становить такий стан світобачення індивіду, який досягається умовами:

1) педагогічними і сторонніми силами правильно занурити індивід у життя;

2) спромогти індивід відшукувати власну рівновагу поміж світом і внутрішнім світом, маючи при цьому єдину точку зваженості (олівець, поставлений на осердя) – профільність;

3) балансуєчи поміж світом і внутрішнім світом, зумовити індивід самомотивувувати й утворювати власні життєві кроки на власній профільній

акметраєкторії вивільненої енергією особистості, добутою синтезом пізнання історії життя і створення проектів майбутнього з одночасним поглибленням історичного і природничого знання (взаємообумовленням емпіричного узагальнення й філософії – попереду) – доцільно крокувати емпіричними миттєвостями (квантами-проектами в складі навчально-освітнього простору регіону) каналом профільної неперервної освіти.

4) наперед забезпечувати відповідну педагогічну культуру, ціннісно-сміслові орієнтири розвитку педагогічної свідомості» [1 с. 60].

Погоджуємося також із його думкою: «в майбутньому школи будуть змушеними ставати профільними «агломераціями» духовного розвитку регіонів біосфери (освітніми округами, ланками), які підпорядковуватимуть свою функцію принципу профільної телеомії для вироблення творчої особистісно зорієнтованої і соціально-природної адаптивної дієздатності з метою високоефективного вживлення особистості у високі технології забезпечення життя суспільства, як способи подолання перешкод – встановлення практичних проблем і можливих механізмів для їх вирішення в регіоні.

Профільна освіта при цьому стає фільтром, яким певна інформація допускається людині до вжитку. Присутність відповідної інформації в умовах системи – соціуму біосферного регіону – забезпечує суб'єкт-суб'єктивний педагогічний супровід особистості – розвиток, творчість, процес учіння» [1 с. 107].

Дослідник Г. Москалик зазначає: «процес професійного самовизначення особистості здійснюється під впливом низки соціальних та особистісних факторів (економічних, політичних, соціокультурних, психологічних тощо), дієвість яких обумовлюється суспільними і особистими обставинами, в лоні яких розгортається базова соціалізація учнівської і студентської молоді. Головними серед них є фактор суспільного середовища, в якому формується особистість; професійне навчання особистості; виховна, профорієнтаційна

робота в закладах освіти, де вона навчається; внутрішня установка особистості, обумовлена її здібностями; приклад товаришів; поради батьків тощо.

Означені фактори є дієвими лише у взаємному зв'язку і доповненні. Між тим, життя складається так, що вони часто суперечать один одному. Наприклад, поради батьків не завжди співпадають з прикладом професійного самовизначення старших товаришів чи однокласників. Первинний власний досвід не завжди дає змогу визначити пріоритети професійної життєдіяльності. Тому особистості буває важко визначитись як у виборі професії, так і в майбутніх життєвих цінностях. На допомогу приходить освіта, яка не лише озброює особистість певною сумою знань, але й формує світогляд, мораль, ціннісні орієнтації, допомагає обрати шлях самореалізації, визначитись у професії» [4].

Чи може професійна школа (професійний ліцей – за новим Законом «Про освіту») в одному класі підготувати кухаря, муляра, водія і зварювальника? Звичайно, ні. Чи може профільна школа якісно, на високому рівні підготувати до складання ЗНО в одному класі з історії, фізики, хімії та іноземної мови?

Саме відповідь на ці питання змушують нас знаходити шляхи біфуркації учнів за різними профілями навчання.

Правильний вибір профілю навчання дає нам можливість надати учневі поглиблене вивчення певного предмету (циклу предметів). В класі до 14-16 годин на тиждень відводиться на вивчення профільного предмету. Частина предметів варіативної складової навчальної програми є дотичними за змістом до тематики профілю, окремі предмети у профільних класах іноземної філології викладаються іноземною мовою, що збільшує час на розширення мовного середовища.

Якщо у школі один десятий клас, то обрання єдиного профілю навчання залишається неможливим.

Комітетом з питань освіти, науки та інновацій Верховної Ради України відповідно протоколу № 59 від 03 березня 2021 року прийнято рішення «Про

проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів формування мережі ліцеїв для запровадження якісної профільної середньої освіти» (реєстр № 4629 – 1 від 09.02.2021).

Вказаний законопроект є альтернативним до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань діяльності ліцеїв та забезпечення доступності повної загальної середньої освіти» (реєстр № 4629 від 22.01.2021).

Проектом Закону пропонується «розширити перелік засновників ліцеїв, включивши до них «представницькі органи інших територіальних громад, які спроможні забезпечити функціонування ліцею відповідно до вимог законодавства» (абзац 4 статті 32) та виключити дискусійні норми про те, що розвиток мережі комунальних закладів загальної середньої освіти забезпечують Верховна Рада Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування, а розвиток мережі комунальних ліцеїв планують та забезпечують Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні та міські ради (міст з населенням більше 50 тисяч);

визначити чіткі вимоги до започаткування та провадження освітньої діяльності комунального ліцею, виконання яких має забезпечити засновник (створення окремої юридичної особи, функціонування не менше чотирьох класів протягом 10-12 років навчання, формування безпечного, інклюзивного та цифрового освітнього середовища та належної матеріально-технічної бази включаючи швидкий Інтернет, харчування, підвезення учнів і педагогічних працівників з дотриманням часової норми або пансіонне проживання учнів в разі її перевищення, виконання вимог стандарту профільної середньої освіти та інших вимог, визначених законодавством, зокрема Законом, положенням про ліцей і ліцензійними умовами (абзац 6 статті 32);

відтермінувати до 2027 року набрання чинності окремими нормами Закону щодо функціонування у комунальних ліцеях не менше чотирьох класів протягом 10-12 років навчання, юридичного виокремлення початкових шкіл,

гімназій, ліцеїв включно з приведенням у відповідність статутів; дозволити представницьким органам територіальних громад усіх рівнів виконувати функції засновників ліцеїв до 01 вересня 2027 року, тобто до терміну повноцінного впровадження трирічної старшої профільної школи на базі трансформованої мережі з утворення нових ліцеїв» [2 с. 1-2].

Законопроектом у частині першій ст. 32, абзац 6 пропонується замінити новими абзацами такого змісту: «функціонування ліцею як окремої юридичної особи, інституційно і фізично відокремленої від початкової школи та гімназії, крім випадків визначених цим Законом» [3].

Отже, даний законопроект унормовує питання формування профільних ліцеїв, переформатування різних типів загальноосвітніх шкіл. Прийняття цього законопроекту унеможливить згортання реформ НУШу, повернення у минуле.

Пропозиції:

Власникам (засновникам) загальноосвітніх навчальних закладів необхідно розробити програму реформування мережі закладів повної загальної середньої освіти, вжити заходів щодо забезпечення утворених нових ліцеїв належною матеріально-технічною базою, обладнанням, Інтернетом тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Самодрин А.П. Архітектоніка профільної освіти: навчально-методичний посібник / А.П. Самодрин. – Кременчук: ПП. Щербатих О.В., 2019. – 550 с.

2. Рішення Комітету з питань освіти, науки та інновацій Верховної Ради України (протокол № 59 від 03.03.2021) - с. 1-2.

3. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів формування мережі ліцеїв для запровадження якісної профільної середньої освіти» (реєстр № 4629-1 від 09.02.2021).

4. Москалик Г.Ф. Філософські засади професійної орієнтації особистості в загальноосвітній школі в системі ринкових трансформацій / Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю

09.00.10 - філософія освіти. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. - Київ, 2009.

Munteanu A.

associate Professor, Ph.D. in arts and Cultorology

Technical University of Moldova

Faculty of Urbanism and Architecture

Department of Architecture

Chisinau, Moldova

CREATING PSYCHO-EMOTIONAL CONDITIONS IN THE CREATIVE TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS

Abstract: The training and education conditions of future teachers, creators of beauty, are essential and necessary in a century of contemporaneity and high technology. The future providers of teaching services are a reflection of the institution where they were trained. The flexibility of methods and forms of training, multidisciplinary training within the Technical University of Moldova, Faculty of Urbanism and Architecture, Department of Architecture are of the highest value. And the results are the disciples who are found in the teaching staff of the institution, such as the field of research, architectural constructions, urban landscape, interior architecture but also the field of artistic creation.

In the development, education and professional-creative growth of qualified specialists are important several components namely one would be the environment of the interior space. Space and interior aesthetics act on the individual, on the psycho-emotional state: the dimensions of the interior, the color range of paintings, furniture, textiles, the diversity of material surfaces to the touch, the landscape over the window, etc. Thus the study spaces of educational institutions are adapted to all age requirements, interests, and specifications.

Coming with a message from the Technical University of Moldova, Faculty of Urbanism and Architecture, Department of Architecture, where we train specialists in the field of architecture design, interior design, but also those who remain in the university and work as theoretical professors and practitioners or works freely in painting.

An example for education and creative development would be the Painting Workshop, where I had been reading the Drawing and Painting course for several years, and after defending my doctoral thesis, I moved on to theoretical courses. For an emotional and relaxing comfort towards creativity, we must act through interventions on the aesthetics of the indoor environment that "invite you in a fairytale world miraculous in shapes and colors". And the result is the thematic and creative works of students who express, transmit the affection and well-being of the interior space, so they do not want to leave this workshop (fig. 1).



Figure 1. Pictures from the creative workshop

The Faculty of Urbanism and Architecture is a modernized one with study spaces that lately have been repaired and transformed considerably, but the painting workshops are more creative and personally intervening with changes in the organization, zoning, decoration, etc. The appearance and color of the studio walls that were initially in navy blue I completed it with accents of colors, drawings, compositions in different areas, to motivate students and provide as much inspiration as possible. The students came to the drawing and painting lessons with pleasure, and

the works emanated their inner state, through the message of the executed graphics and paintings. The organization of the autumn and spring exhibitions of the student's works is a method of affirmation and a psycho-emotional one through the disposition of the creations for the academic environment. (fig. 1, 2).



Figure 2. Thematic exhibition of students' works

The Architecture program trains specialists in the field of architecture, some of them become real architects both in the country and abroad, while others will work in interior design, furniture design, or painters. One such example is the graduate in Architecture, Vacaru Nicoleta, today a well-known painter with exhibitions in the country and abroad, such as Romania, Spain, France, etc., who exploits various materials and work techniques.

With training in architecture, the young and ambitious painter Nicoleta Vacaru, architect, plastic artist of contemporary painting, Member of the Union of Architects of the Republic of Moldova, is finding herself in oil painting, acrylic, wine and coffee, ink, and string art technique, where it takes not only nails and thread but also a lot of inspiration and imagination.

The opening of her first painting exhibition and presented in Moldova took place inside the gallery of the French Alliance in Chisinau. The composition theme consisted of a selection of paintings portraits and wines with labels painted by Nicoleta and shipped to France by a local producer (fig.3). The stylistics of the paintings and stained glass is a combination of pop art and modernism, the emotional

dynamics break the patterns through the internal sincerity of the author. This exhibition comes after the first exhibition abroad where Nicoleta Vacaru presented paintings, which the French public liked very much in 2015 [1].



Figure 3. Paintings by Nicoleta Vacaru on the labels of the Moldovan wine collection



Figure 4. Nicoleta Vacaru, portraits, composition

The main message of the paintings, stained glass, and graphic works of the young painter Nicoleta Vacaru is the love of life, pure feelings, and in general, the desire to be happy, the psycho-emotional state transmitted to the viewer emanates only positivism and sincerity (fig. 4).

Thus the message of Nicoleta's painting transmits and influences our psycho-emotional state through form and color. And the painter Nicoleta with training in architecture and interior design creates virtual galleries with her paintings suitable for various interior spaces, such as triptych painting with orchids etc. (fig. 5), [2, 3].

A healthy psycho-emotional environment completed with paintings in warm, accentuated, and pastel colors, soothing. The emanation of the former student, of my disciple, that we are proud of, Nicoleta Vacaru, is a result of the teaching staff, of the academic environment, and of a healthy interior, favorable in forming the character of the future specialist.

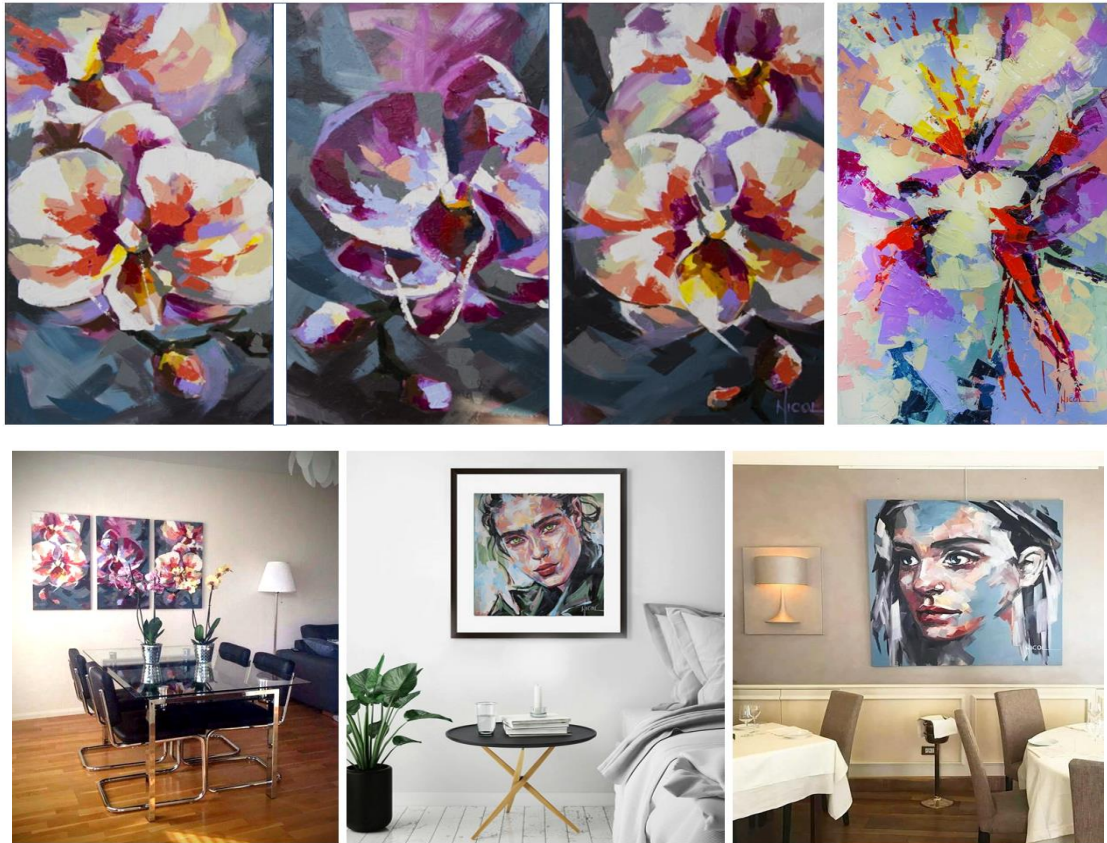


Figure 5. Nicoleta Vacaru, Orchid paintings, portraits framed in the interior design

The painter Nicoleta Vacaru tried to make sculpture, graphics, and digital art but stopped at painting, the most impressive technique, using classical techniques in acrylic and oil, drawing according to her interpretation. Art for the artist is a way of manifestation, a way of saying what he feels, and only some will understand it.



Inspiration for Nicoleta is pure feelings and the temptation to try new techniques and work materials. Usually, the message of Nicoleta Vacaru's painting conveys emotions and satisfaction, but I think that architectural studies have left their mark, so sometimes she needs to improvise and look for spots of color in more abstract paintings. The main message of her paintings is the love of life, pure feelings, and, in general, the desire to be happy, the psycho-emotional state transmitted to the viewer who exudes inner creativity [1].

REFERENCES

1. A. Munteanu. Creația pictoriței N. Vacaru, fostă absolventă UTM, FUA. În culegere de articole, volumul II, 2015, Chișinău, UTM, FUA, p. 422-425, ISBN 978-9975- 45-208-3 4, Editura "Tehnica - UTM".
2. <https://diez.md/2015/09/19/foto-rebeliune-dragoste-si-pasiune-in-picturile-artistei-nicoleta-vacaru-expuse-la-chisinau/>
3. <https://madein.md/en/news/arts-and-handicrafts/at-the-government-house-in-chisinau-are-were-exhibited-20-works-of-young-artist-nicoleta-vacaru>

Алексеева Т. М.

*кандидат географічних наук,
доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання*

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

ТУРИСТИЧНИЙ І КРАЄЗНАВЧИЙ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

На сучасному етапі розвитку суспільства виникає необхідність у фахівцях, які добре орієнтуються у інформаційному полі, здатні критично мислити, опрацьовувати велику кількість інформації, самостійно здобувати знання, творчо підходити до розв'язання різноманітних проблем, брати активну участь у перетворенні навколишнього світу. Сучасний вчитель зараз повинен не тільки вчити, він повинен формувати духовно-інтелектуальну творчу особистість, адаптовану до сучасних вимог, різнобічно розвинену, соціально зрілу, яка успішно засвоює ціннісний досвід поколінь, виробляючи свій власний досвід діяльності і творчості [1, с. 111]. Підготовка майбутніх педагогів, забезпечення оптимальних умов для їх самореалізації, розкриття потенційних можливостей і талантів на практиці реалізується через різні напрями діяльності, у тому числі через туристичну і краєзнавчу діяльність.

Наукові аспекти розвитку творчості відображені у працях багатьох вчених. В.Цапок досліджував філософські аспекти творчості, А. Спіркін визначав творчість як мислення і практичну діяльність, результатом якої є створення оригінальних, неповторних цінностей. Г. Гирганов розглядав творчість у науковому аспекті як винахідництво. Я. Пономарьов зв'язував творчість з психічними якостями особистості. У своїх роботах Л. Сохань, О.

Феоктистова, В. Шинкарук творче самовираження розуміють як здатність людини будувати внутрішній світ та світовідчуття. Л. Виготський підкреслював, що творчість - це діяльність особистості, що спрямована на створення будь-чого нового [2, с. 146].

Дослідницький інтерес до краєзнавчої роботи також характерний для педагогічної думки. Окремі методичні аспекти сучасного шкільного краєзнавства розробляли Є. Атласова, В. Бенедюк, В. Корнєєв, М. Костриця, М. Круглик, А. Лебедєв, О. Маринич, І. Мельничук та інші [3, с. 147].

При всьому розмаїтті вивчення проблеми формування творчої особистості майбутнього педагога, підготовки його до творчої професійної діяльності, аспект ролі в цьому процесі туристично-краєзнавчої роботи освітлено недостатньо. Як вказано раніше, теоретичні і методичні аспекти такої роботи розроблені досить широко, але більшість наукових досліджень присвячені ролі походів, краєзнавчих екскурсій для зміцнення здоров'я, фізичного розвитку, формування навичок поведінки в природі, розширення кругозору, виховання патріотизму, любові і поваги до своєї Батьківщини і свого народу [4, с. 114] У зв'язку з цим тема дослідження є актуальною.

Метою даної роботи є дослідження туристично-краєзнавчої діяльності як засобу формування творчої особистості майбутніх педагогів.

Вплив природи на особистість учня багатогранний. Природа є невичерпним джерелом думки, розвиває творчі задатки, естетичне ставлення до навколишнього світу. Вона надає юним туристам і краєзнавцям безліч яскравих вражень, збагачує їхній розум і почуття, розвиває естетичні смаки, оцінки і судження. Тому для виховання творчої особистості учнів необхідно, щоб у самого вчителя був багатий внутрішній світ, розвинуто естетичне сприйняття дійсності, здатність помічати у навколишньому світі все те, що надихає на створення творчого задуму. У зв'язку з цим важливим напрямом підготовки майбутніх педагогів є вивчення методичних засад проведення туристичної і краєзнавчої роботи для формування творчої особистості учнів.

Мета передбачає розв'язання наступних завдань:

1. Формування навичок критичного аналізу краєзнавчої природничої та історико-культурної інформації для створення творчого задуму.
2. Розвиток усіх видів пам'яті, творчого мислення.
3. Розвиток навичок творчого відображення своїх вражень від побаченого у літературній і образотворчій формах.
4. Розвиток уяви, фантазії.
5. Розвиток естетичного сприйняття краси природи, історичних об'єктів (архітектурних, монументальних, інженерних споруд), бачення прекрасного і одержання від цього естетичного задоволення.

Для формування творчої особистості доцільним є використання творчих завдань, які б студенти могли застосувати у майбутній педагогічній діяльності.

Так, для розвитку літературно-творчих здібностей дуже корисним є ведення щоденника подорожі, де відображаються свої власні почуття, емоції та враження від об'єктів природи, зустрічей з цікавими людьми, музейними експонатами тощо. Такі записи робляться безпосередньо під час туристичного та краєзнавчого заходу і є досить стислими і одночасно найбільш яскравими і емоційними.

Після подорожі можна запропонувати підготувати повідомлення або написати реферат, де висвітлити певний аспект мандрівки. Такий виступ може супроводжуватися показом презентації або інших матеріалів (колекцій мінералів, ґрунтів тощо). Така робота вимагає аналітичного підходу, оскільки потрібно осмислити усю інформацію, одержану під час походу або екскурсії, творчо її переробити, ретельно відбираючи факти, судження, які стосуються теми повідомлення.

Важливим видом творчих завдань є написання твору на тему, пов'язану з екскурсією або мандрівкою. На відміну від щоденника, де більшістю відображено тільки емоції, твір - це результат мислення, міркування, де автор виражає своє власне ставлення до теми, робить припущення, висновки або

пропонує шляхи розв'язання проблеми. Подібні завдання - написання статті в газету або створення репортажу і розміщення його на сайті навчального закладу - сприяють розвитку літературного мовлення, навчають грамотно і логічно виражати свої думки.

Цікавим видом творчих завдань для школярів є підготовка конкурсів, вікторин, підбір загадок, складання кросвордів, ребусів з теми подорожі або екскурсії. Креативний підхід можна застосувати і підбираючи різноманітні неочікувані питання, і оформлюючи завдання, що вимагають візуального сприйняття, і плануючи захід в цілому.

Для здійснення подорожей у перспективі доцільно доручити студентам (учням) підготувати екскурсійний супровід для майбутньої екскурсії. Для складання екскурсії можливе використання багатьох творчих можливостей, у тому числі включення в її текст цікавих фактів, прислів'їв, загадок, афоризмів відомих людей, застосування різних методів і прийомів подання інформації, розробки оптимального маршруту екскурсії тощо.

Для розвитку образотворчих здібностей школярів можна доручити підготувати малюнки, або світлини до виставки на тему туристичного заходу. Такі завдання дають можливість дітям в образній формі відобразити те, що їх вразило найбільше, своє відношення до побаченого, розвивають фантазію, творчу уяву.

Багато можливостей для розвитку естетичного смаку, образотворчих умінь і навичок надають такі творчі завдання, як випуск стінної газети, складання колажу. Творчі завдання можуть носити вузько специфічний характер. Наприклад, після екскурсії в Опішню можна запропонувати дітям виліпити скульптуру з глини а потім її розфарбувати

Творча діяльність школярів проявляється не тільки у літературній і образотворчій формах. Залучення дітей до наукової роботи активізує критичне мислення, формує і розвиває уміння бачити і визначати шляхи розв'язання наукової проблеми, оцінювати їх ефективність, приймати правильне рішення.

Для розвитку у науково-творчому напрямі можна доручити підготувати доповідь на шкільну конференцію або повідомлення. Великий інтерес діти проявляють до створення колекцій мінералів, рослин, зразків ґрунтів тощо.

Для застосування розглянутих творчих завдань у сучасній школі можна використовувати такі організаційні форми, як урок-підсумок, круглий стіл, конкурси, вікторини, виставки (світлин, малюнків, скульптур, колекцій, плакатів), чаювання, віртуальну подорож, шкільні наукові конференції тощо.

Отже туристичний і краєзнавчий види діяльності надають багато можливостей для творчого розвитку особистості майбутніх педагогів у різних формах: літературній, образотворчій, науковій. Різноманітні творчі завдання і організаційні форми такої роботи створюють умови для розвитку різних видів мислення (критичного, творчого), наукового пошуку, розгляду процесів і об'єктів з різних позицій, прийняття нестандартних обґрунтованих рішень, відображення власних вражень через літературні і художні образи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Завалевський Ю. Формування конкурентоспроможного фахівця – одне з головних завдань сучасного вищого навчального закладу. Вища школа, 2015. № 11-12. С. 110-115.
2. Ярощук Л. Творча особистість майбутнього вчителя: теоретичні аспекти становлення. *Гірська школа Українських Карпат*. 2013. № 8–9. С. 146–148.
3. Курілова В.І., Редько С.Ю., Пустовойт П.А. Туристично-краєзнавча робота в школі як засіб морального та фізичного розвитку підростаючого покоління. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. № 3 (50), 2015. С. 147–151.
4. Матіяш В.В. Педагогічне краєзнавство: сутність, принципи, джерела. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2012. N 5. С. 113–114.

Омельчук В. В.

кандидат педагогічних наук, доцент

ВСП «Дубенський педагогічний фаховий коледж

Рівненського державного гуманітарного університету»

м. Дубно

**ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ТА СПІЛКУВАННЯ – ПСИХОЛОГО-
ПЕДАГОГІЧНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ
УЧИТЕЛЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ
ВАСИЛЯ СУХОМЛИНЬКОГО**

Інстинкт агресії, насильства, взаємної нетерпимості, який сьогодні активізувався в українському суспільстві, викликає глибоке занепокоєння в представників науково-освітньої інтелігенції та батьківської громадськості. Політичні дискусії, які презентують ЗМІ, пронизані зневагою, нетерпимістю опонентів один до одного. Атмосфера та риторика цих дискусій – агресивно-войовнича. Вона не сприяє утвердженню в суспільстві, особливо в молодіжному середовищі, правової культури та толерантності. Саме така модель взаємовідносин, яка базується на приниженні гідності людини, нав'язується суспільним інституціям, що забезпечують процес формування особистості.

Особливу тривогу сьогодні викликає модель взаємовідносин у загальноосвітній школі, в якій намагаються «отримати прописку» такі негативні психологічні явища, як булінг, цькування, інтелектуальна дискримінація тощо.

Практикою шкільного життя доведено, що успіхи освітнього процесу найбільшою мірою визначаються взаєминами між учителем і учнями, учнем і його ровесниками, учителем і батьками, дитиною і батьками.

Сьогодні все частіше вчителі скаржаться на те, що учні стали «важкими». Раніше працювати із дітьми було набагато легше. Сучасні діти інші: вони боляче реагують на фальш, несправедливість і безтактність учителя [1, с. 37].

Відомо, що нетактовність учителя щодо зовнішнього вигляду, розуму, здібностей, висловлена в грубій формі та ще й у присутності ровесників, боляче вражає підлітків. Такі зауваження можуть часом назавжди відштовхнути учня від учителя.

Брак такту і доброти – одна із головних причин конфліктних ситуацій між учителями й учнями. Дефіцит цих якостей суттєво зменшує можливості освітнього процесу, що неодноразово зауважував Василь Сухомлинський. Сьогодні його ідеї та поради в контексті вирішення означеної проблеми варті особливої уваги. Зокрема, ідея любові, людяності, гуманізму, толерантного ставлення до учнів червоною ниткою проходить через усю педагогічну спадщину науковця. Його філософсько-психологічні поради, переконання, роздуми – ключ до професійного успіху кожного вчителя, небайдужого до долі дитини.

Ким для Василя Сухомлинського є дитина, особистість? Дитина – це найвища цінність. Особистість – це індивідум із почуттям власної гідності. Бажання вчитися дуже легко зупинити різкістю, грубістю та байдужістю. При цьому дітей з обмеженими здібностями необхідно розвивати, аби дитина відчувала своє зростання, переживала радість успіху. Педагог повинен бути чуйним, сердечним та тактовним. Таким чином у дитині повинно утверджуватися прагнення бути хорошою і не бути поганою. Адже людина звелася над світом усього живого насамперед тому, що горе інших стало її особистим горем. Тому робити добро потрібно не тільки тоді, коли тебе бачать люди – значно більше треба для того, щоб бути справжньою людиною, коли тебе ніхто не бачить. Дати дітям радість праці, радість успіху в навчанні, пробудити в їхніх серцях почуття гордості, власної гідності – це ключова заповідь виховання.

Виховання дітей 6–10 років В. Сухомлинський називав «школою сердечності» та радив педагогам і батькам вчити дітей добру, любові, милосерддю. Дитина не повинна виростати байдужою, черствою, вона має зростати в постійному піклуванні про навколишній світ рослин, тварин, людей, доглядати і допомагати їм.

Професія вчителя передбачає величезну відповідальність. Подібно лікарю, який неточним рухом ножа може позбавити людину життя, учитель необережним словом може завдати маленькій дитині непоправної шкоди: «Слова – це найтонший інструмент, за допомогою якого ми доторкаємося до серця дитини; вони можуть стати ніжною, запашною квіточкою, живою водою, що навертає віру в добро, або ж гострим ножем, розпеченим залізом і брудом». Тому користуйтеся словом вміло та пам'ятайте про його могутню силу. І нехай слова з ваших уст ніколи не будуть литися брудом, а стануть благодатним вогнем, що нестиме у світ лише красу та радість [3, с. 31].

Видатний учений-педагог закликав учителів уникати озлобленості, грубості, не бути «товстошкірими», адже це негативно відображається на атмосфері та засобах навчання і виховання. У книзі «Серце віддаю дітям» він наголошував: «Найголовніше для вчителя – насамперед бачити дитяче горе, сум, страждання. Бачити і відчувати дитячу душу. В тому, як учитель ставиться до горя дитини, наскільки здатний він розуміти й відчувати дитячу душу, полягає основа його педагогічної майстерності» [3, с. 35].

Гуманність неможлива без чуйності до людини. Як зазначає Василь Олександрович, кожен із нас повинен бути не лише прекрасним умільцем, майстром, творцем матеріальних цінностей, а й душевною, чутливою людиною. Водночас ніколи не втратять свого значення слова В. Белінського: «Будемо теслярами, будемо слюсарями, будемо фабрикантами; але чи будемо людьми – ось питання!» [3, с. 35].

Важливим засобом морального виховання дітей Василь Олександрович вважав слово, а мовну культуру людини – дзеркалом духовної культури. Слово

– не лише носій інформації, зазначав дослідник, воно – іскра, від якої розгорається полум'я інтересу, вікно в незвідане, тому має бути яскравим, образним, барвистим і точним. Слово в руках учителя – найтонший і найголовніший його інструмент. Він неодноразово наголошував, що багато шкільних конфліктів, які нерідко закінчуються великою бідою, починаються насамперед із невміння вчителя спілкуватися з учнями. Підтримуючи думку щодо високої мовної культури кожного педагога, Василь Олександрович зазначав, що вихователь має вибирати з мовної скарбниці саме ті слова, що відкривають шлях до людського серця – неповторного, несхожого на інші. А для того, щоб виховувати словами, необхідно передусім розвивати сприйнятливості до слова.

Видатний педагог радить учителям розвивати, поглиблювати у своїх колективах педагогічну етику, утверджувати гуманне начало у вихованні як найважливішу рису педагогічної культури кожного вчителя.

Непорушним педагогічним переконанням Василя Сухомлинського була істина: чуйність і лагідність – це та духовна сила, яка здатна зберегти дитяче серце від огрубіння, озлоблення, жорстокості та байдужості, від безсердечного ставлення до всього доброго і світлого в житті, теплого слова. Зло в дитячому серці породжується тільки грубістю та байдужістю дорослих.

Учитель повинен бути для дитини такою ж дорогою людиною, як і мати. Віра школяра у вчителя, взаємна довіра між ними, людяність і доброта – ось те, що необхідно вихователю, те, що хочуть бачити діти у своєму наставнику. Одна з найцінніших його якостей – людяність, в якій поєднується серцева доброта з мудрою суворістю батьків.

Василь Олександрович був переконаний, що немає жодної дитини нездібної, бездарної: «У природі немає дитини безталанної, ні на що не здатної. Кожному можна дати щастя творення, кожного треба вивести в люди». Кожен школяр розвивається власними своєрідними шляхами, кожен розумний і

талановитий по-своєму. Гуманізм у педагогіці він вбачав у тому, щоб дитина, якій не під силу те, що легко дається більшості, не почувалася неповноцінною.

В. Сухомлинський наголошував, що слід проявляти особливу терпимість до учня, який «відстає». Недовіра, підозрілість, упередженість в оцінці віддаляють його від вихователя та обмежують можливості виховного впливу на нього.

Великий педагог, як ніхто інший, бачив неабияку виховну небезпеку в тому, що освіта орієнтується на інтелектуальний розвиток школяра, не приділяючи при цьому належної уваги людському серцю, не розгортаючи систематичної рефлексивної діяльності в означеному напрямі. Сутність процесу виховання підростаючої особистості він вбачав у культивуванні сердечності.

У «Школі під блакитним небом», створеній самим педагогом, В. Сухомлинський сформував навколо себе такий колектив, в якому панувала атмосфера взаємної поваги і допомоги. Він чудово розумів, що саме від особливостей взаємовідносин у колективі залежить статус кожної дитини, її емоційне і розумове благополуччя. При цьому характер взаємовідносин у класному колективі значною мірою залежить від культури спілкування. Адже спілкування – це шлях до взаєморозуміння, духовного та інтелектуального самозбагачення. Якою стане людина, залежить від того, як вона спілкується з іншими людьми, до чого вона прагне та який світ людського багатства відкривається перед нею.

На думку педагога, учитель виховає справжній колектив юних громадян лише тоді, коли йому пощастить досягти тієї мети, щоб спілкування зі своїм колективом для кожної особистості стало радістю, розкішшю; коли діти нестимуть у колектив власні роздуми, сумніви, тривоги; коли вихованці збиратимуться просто заради того, щоб поговорити про все, що кого хвилює.

Упродовж останніх років своєї діяльності Сухомлинський рішуче відстоював думку, що виховання учнів несумісне з покаранням. Він мав на увазі грубе відчитування, висміювання, виставлення з класу, залишення

винного після уроків для виконання будь-якої роботи, записування скарг у щоденник: «Лихо багатьох учителів у тім, що вони вимірюють та оцінюють духовний світ дитини тільки оцінками і балами, поділяють усіх учнів на дві категорії залежно від того, чи вчать, чи не вчать діти уроки» [3, с. 123].

Сухомлинський рекомендував педагогам викликати у школу батьків не з приводу поганої успішності або дисципліни їхньої дитини, а тоді, коли вона робить щось хороше, нехай незначний на перший погляд, але добрий вчинок. У їх присутності дитину важливо похвалити, підтримати та неодмінно зробити відповідний запис у щоденнику. Така система виховання, в основу якої покладено оцінку лише позитивних результатів, надзвичайно рідко призводить до психічних зривів, до появи «важких» підлітків. Василь Олександрович постійно наголошував, що справедлива похвала, заохочення учня, колективу – це велика виховна сила, яка сприяє зростанню почуття власної гідності заохочуваних, у них виникає бажання працювати ще краще. Проте, на його думку, не слід заохочувати «кращих серед гірших». Це стосується як окремого учня, так і колективу загалом.

Серед основних причин покарань учнів у школі В. Сухомлинський виокремлював такі, як низька педагогічна культура; недосконала організація освітнього процесу; відсутність єдності вимог керівництва школи, вчителів і батьків; невміння деяких педагогів правильно використовувати систему оцінювання; невідповідність покарань здійсненим учинкам учнів тощо. У зв'язку з цим науковець застерігав від несправедливих покарань, які надривають духовне та фізичне здоров'я дітей і призводять до неврозів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Войтко В. І. Психологічна наука, вчитель, учень / В. Войтко. Київ, 1979. С. 37.

2. Ковбасюк Т. Міжособистісні взаємини і спілкування як соціально-гуманітарна проблема сьогодення / Т. Ковбасюк, В. Омельчук // Нова педагогічна думка. 2012. № 1. С. 14.

3. Омельчук В. В. Педагогіка Василя Сухомлинського педагогіка гуманізму / В. В. Омельчук. Рівне : Волинські обереги, 2018. 264 с.

4. Ткаченко Л. Василь Сухомлинський: світове визнання / Л. Ткаченко // Директор школи. 2003. № 33 (273), вересень.

Ордіна Л. Л.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри

соціально-гуманітарних дисциплін

Білоцерківський національний

аграрний університет,

м. Біла Церква

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ КУЛЬТУРОТВОРЧОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Культуротворче середовище закладу вищої освіти (далі – КТС ЗВО) базується на гуманістичних, демократичних цінностях й створює умови для розвитку культурсуб'єктного процесу освіти на основі актуалізації професійно-творчої діяльності для саморозвитку, самовизначення і самореалізації особистості. Таке середовище стає умовою гуманістичної освіти, яка формує інтелігентність особистості в орієнтації на культурні традиції та духовні цінності.

Сутність КТС ЗВО призводить до розгляду цілісної системи структурних компонентів та елементів, що взаємопов'язані між собою і побудовані в ієрархічній залежності.

Основу **світоглядно-інтелектуального** компонента складає сукупність знань про природу, суспільство і людину, які пов'язані з пізнавальною потребою особистості. Наявність цього компонента в КТС ЗВО свідчить про сформованість учасників освітнього процесу глобального типу свідомості, наукових уявлень про основні закономірності світу й суспільства у ньому, розуміння сенсу власного буття, забезпечення своєї індивідуальності, розвитку творчого мислення, як формування цілісної творчої особистості.

Дослідження у сфері загальної психології значно розширили уявлення про педагогічні аспекти процесу творчого мислення. У педагогіці проблема розвитку творчого мислення розглядається в контексті формування цілісної творчої особистості, пов'язується з розкриттям у діяльності її творчих здібностей. Пошук шляхів творчого мислення в КТС ЗВО вбачається в активізації пізнавальної діяльності суб'єктів освітнього простору[1].

Світоглядно-інтелектуальний компонент містить всю необхідну інформацію щодо можливих стратегій, форм і програм підготовки, концепцій навчання, виховання, навчальні програми, плани, підручники тощо; форми і методи організації освіти: студентські науково-дослідні спільноти, структури управління та самоврядування. Водночас, світоглядно-інтелектуальний компонент ширший від системи знань, тому що, забезпечує, передусім, свідоме ставлення до дійсності, яке охоплює і знання, і оцінку, і дії в їхній єдності. Світоглядно-інтелектуальний компонент виступає динамічним відображенням дійсності та її перетворенням, формуванням досвіду, побудовою моделі світу, регуляцією дійсності. Це нагромадження творчого потенціалу особистості у процесі пізнавальної діяльності, що органічно поєднує набутий досвід (знання, розумові навички і уміння, здібності, обдарованість, розумову працездатність, уміння творчо розв'язувати нові задачі, проникливість, кмітливість, допитливість, властивості мислення, ерудованість) та здатність самостійного його набуття і творчого застосування на практиці. Включає елементи: теоретично-практичні та логічно-образні, що визначають раціональний,

імажитивний, наочно-дійовий спосіб пізнання, тобто когнітивний стиль, а їхня взаємодія забезпечує цілісність відображуваної діяльності, актуалізацію творчого потенціалу особистості. Одним із критеріїв визначення інтелектуальної активності ми вважаємо, інтелектуальну спроможність особистості.

Основою **ціннісно-орієнтаційного** компонента КТС є цінності як головний елемент соціальної й культурної систем та ціннісні орієнтації, які є включенням суб'єкта у пізнання. Ціннісна орієнтація є духовне начало, що визначає світобачення і є похідною частиною загального людського духу. Розглядаючи духовні цінності в аспекті формування змісту освіти, ми встановили, що в них укладений багатий змістовний потенціал для розвитку значущих професійних якостей. Ціннісно-орієнтаційний компонент відображає діалектичний процес взаємодії традицій та інновацій в КТС ЗВО.

В історії педагогічної думки Я.А. Коменський відстоював необхідність трьох видів виховання: інтелектуального, морального і релігійного[2]. Й. Г. Песталлоці вважав, що існують три фундаментальні сили, що формують природу людини: ментальна сила, сила серця і технічна сила, які як він вважав, відповідають розуму, серця і рукам. Відповідно до його поглядів, виховання розуму - це накопичення знань, виховання серця - прищеплення моральних і релігійних уявлень, виховання рук - навчання технічним прийомам (включаючи фізичне виховання). Внутрішня сила, яка об'єднує ці сили - любов. Тому Й. Г. Песталлоці відстоював думку про те, що всі три типи виховання повинні бути гармонійно поєднані і зосереджені на моральному та релігійному вихованні. Для Й. Г. Песталлоці ідеальним образом людини була особистість, в якій гармонійно розвинені три фундаментальні сили, інакше кажучи, цілісна людина [3].

Ціннісні орієнтації як система соціальних установок, спрямована на соціальні цінності. Засвоюючи і перетворюючи цінності у ціннісні орієнтири,

мотиваційні сили своєї поведінки, людина стає активним суб'єктом громадської діяльності.

Дозвіллево-діяльнісний компонент включає процес залучення людини до культури, виражений в матеріальній та духовній формі, що динамічно розвивається в природному та соціальному середовищі, являє собою цінності, зразки і визнані способи поведінки. Дозвіллево-діяльнісний компонент КТС визначає реалізацію програм культуротворчості особистості, активно-інтелектуального і фізично-розвиваючого відпочинку, соціально-психологічної консолідації студентського колективу, створення педагогічних відносин у процесі дозвіллевої взаємодії на основі цінностей культури і мистецтва. Основу дозвіллево-діялісного компоненту становить розважально-рекреативна спрямованість, стереотипізація вибору культурних цінностей, гедонізм як провідна ціннісна орієнтація. Молодь, як найбільш чутлива і сприйнятлива група, першою сприймає нові форми розвитку у сфері дозвілля з усіма позитивними і негативними явищами. Участь у дозвіллевій діяльності є необхідною умовою набуття людиною свободи, оскільки стає одним із важелів, інструментів прояву людини в соціумі через різні форми.

Важливими елементами дозвіллево-діялісної складової є здатність особистості до гармонійності; самооцінка, що виражається у відчутті спокою, впевненості, комфорту, ідентифікація себе з естетикою цієї діяльності; естетична оцінка, що викликає почуття радості і задоволення; усвідомлення значущості культурно-історичного минулого, сучасності (пам'ять про події та людей, пам'ятки культури, мистецтва, почуття гордості, поваги та самоповаги, відчуття причетності до культури, мистецтва та історії); усвідомлення психологічного комфорту, мікроклімату КТС, що формує загальне уявлення про ступінь взаємної відповідності(або невідповідності) рівня культури людини.

Комунікативно-інтерактивний компонент базується на спілкуванні як обміні інформацією та на педагогічній взаємоцентрованій дії, що має

діалоговий характер. В акті міжособистісної комунікації важливу роль відіграють значущість інформації, прагнення сприйняти її загальний зміст.

Комунікативний вплив відбувається за умови прийняття єдиної системи значень усіма учасниками акту комунікації. Інтерактивна сторона спілкування підкреслює аспекти, пов'язані з безпосередньої організацією спільної діяльності студентів й викладачів. У процесі освітньої діяльності в КТС для її учасників важливий не тільки обмін інформацією, а й планування спільної діяльності. Поняття «педагогічна взаємоцентрована дія» фіксує увагу не стільки на акті комунікації, як на акті організації спільних дій, що створює можливість для спільної діяльності групи.

Комунікативно-інтерактивний компонент слугує визначенню основних шляхів розвитку інтерактивного навчання в КТС, а саме:

- застосування методів традиційних комп'ютерних навчальних систем;
- розвиток методів інформаційного ресурсу на базі технологій гіпертексту, гіпермедіа, мультимедіа тощо;
- розвиток інтерактивного навчання на базі телекомунікаційної мережі;
- використання телекомунікаційних технологій в процесі дистанційного навчання.

Отже, комунікативно-інтерактивний компонент характеризує КТС як умову для створення реальної ситуації взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу у ЗВО, в якому найважливішою характеристикою взаємодії виступає спільне прийняття та реалізація рішення.

Предметно-структурний компонент КТС ЗВО передбачає архітектурно-естетичну організацію життєвого простору студентів і викладачів, включає символічне і просторово-семантичне навантаження. В архітектурному плані ЗВО повинний бути індивідуальним та універсальним, тому що, через матеріальну культуру людина включається у потік часу, що пов'язує її з

минулим і сьогоденням. Предмети і предметні структури, візуальне наповнення КТС ЗВО, значущі для суб'єктів освітнього простору впливають на регуляцію дії стосовно їх власників або творців (плакати, стенди, куточки культурної ідентифікації). Предметно-структурний компонент виявляє рівні досягнення психологічного комфорту у КТС ЗВО, санітарно-гігієнічні умови навчання і відпочинку, їх дотримання, сучасний рівень матеріально-технічної бази, а також стимули середовища: колір, світло, звук, аромати тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Даренський В.Ю. Діалогічна природа культуротворчості. *Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2005. № 2. С. 31.
2. Антонюк Г.Д. Ян Амос Коменський і розвиток педагогічної думки України в XVII ст. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. Львів. 2012. № 6. С. 189–200.
3. Максимюк С.П. Ідея розвитку особистості – велике відкриття Й.Г.Песталоцці. *Педагогіка: навч. посіб.для студентів виш. навч. закл.* К.: Кондор. 2009. 667 с.

Себало Л. І.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
педагогіки та методики початкового навчання*

національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

м. Київ

SOFT SKILLS – НЕОБХІДНА СКЛАДОВА УСПІШНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сьогодні в умовах високої конкуренції на ринку праці, Нова українська школа в активному пошуку педагога, який буде і радником, і консультантом, і дослідником, і новатором та спеціалістів, які володіють додатковими якісними комунікативними компетенціями, а саме певним комплексом «Soft Skills».

Всі розуміють, що майбутнє за діджиталізацією. Але жоден робот не зможе замінити людину. Тому ми мріємо про випускника педагогічного закладу вищої освіти, який має бути наділений певними навичками, які дозволять молодому фахівцеві швидко адаптуватися до нових завдань. Деякі навички сьогодні дійсно неможливо отримати в закладах освіти.

Актуальними є Soft Skills («м'які» або «гнучкі» навички) або надпрофесійні компетенції, які не завжди піддаються кількісному вимірюванню. Іноді їх називають персональними компетенціями, оскільки вони залежать від людини, її якостей і пов'язані з особистими характеристиками.

Цей термін є з галузі психології та вперше з'явився у дослідженнях учених у США наприкінці 60-тих років минулого століття, де чітко розмежовувалися «Hard skills» - сукупність професійних знань та навичок, як необхідні для підтвердження компетенції у певній галузі (професії) та якісного виконання роботи; та «Soft skills» - особистісні навички, які необхідні кожній людині [4].

Визначенню проблеми «Soft Skills» присвячені дослідження О.Абашкіної, О. Барінової, Є. Гайдученко, Н. Жадько. Так Д. Татаурщікова вважає, що Soft Skills належать до соціологічних термінів і являють собою уніфіковані навички та особистісні якості, що підвищують ефективність роботи та взаємодію з людьми [3]. Як зазначає Смагіна Т. «гнучкі навички (англ. Soft skills) – комплекс неспеціалізованих, важливих для кар'єри навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і є наскрізними, тобто не пов'язані з конкретною предметною сферою» [2, с. 21]. Тобто, їх застосовують у будь-якій діяльності, оскільки вони дозволяють добре орієнтуватися в оточенні, дозволяють комунікувати з людьми та досягати своїх цілей. Це різноманітні вміння, що допомагають у розвитку професії, командній роботі та соціалізації.

Констатуємо, що професійний стандарт "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", який розроблений на основі трудових функцій педагога, також передбачає перегляд ставлення до професійних якостей педагога та зміни стереотипів розвитку його професійної компетентності [1]. Заклади загальної середньої освіти хочуть бачити такого фахівця, який буде володіти цілісним підходом до вирішення будь-яких проблем, буде знати, на що ще звернути увагу, крім очевидного. Нами було проведене опитування серед студентів спеціальності «Початкова освіта» освітнього рівня «Магістр» денної та заочної форми навчання першого року навчання. В опитуванні взяли участь 51 особа. Опитування було анонімним. Були враховані такі напрямки в опитуванні та результати за анкетуванням розділилися таким чином, де «так» поставило відповідний відсоток студентів:

1. Володіти критичним мисленням - способом мислення, при якому людина ставить під сумнів інформацію, що надходить і навіть власні переконання – 67%.

2. Управлінські навички вирішення проблем стосовно людей при прийомі на роботу при підвищенні на певних посадах тих, хто цього заслуговує – 53%.

3. Новаторське (інноваційне) мислення, управління інтелектуальним навантаженням – 48%.

4. Рефлексія - здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності. Навички самоосвіти, інформаційні навички, таймменеджмент – 47%.

5. Soft Skills направлені на особистісний розвиток, ерудованість і креативність – це здатність бачити те, чого ще немає – 23%.

6. Конструктивно реагувати на стрес, конфліктні ситуації, сприяти порозумінню. Вчитель повинен бути наділений здатністю взаємодіяти з людьми. Вміти налагоджувати діалог та полілог з усіма учасниками освітнього процесу – 69%.

7. Здатність усвідомлювати свої почуття, емоції та керувати своїм емоційним станом та емоціями інших людей – 82%. Середній показник зазначених категорій - 55,57% (Рис. 1).

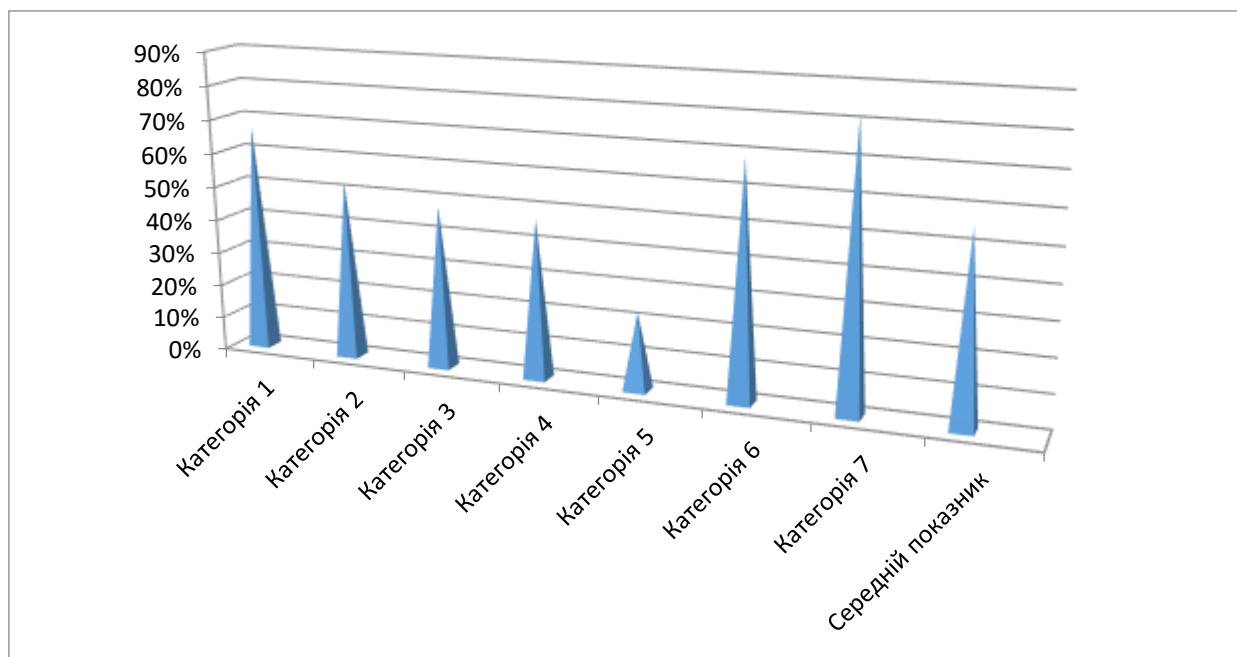


Рис. 1. Показники виявлення Soft Skills у майбутніх вчителів початкової школи

Серед опитаних були такі респонденти, які давали відповіді на запитання такого характеру: не все залежить від вчителя, вчитель не завжди може керувати своїм часом, оскільки він знаходиться на робочому місці і є непередбачувані ситуації. Слушною є відповідь студентки, що сприйняття дитиною конфлікту і його причин може не збігатися з думкою педагога. Вчителю може бути нелегко зрозуміти глибину переживань дитини, а учню – взяти під контроль свої емоції чи визнати необхідність вирішення проблеми. Цікавим є варіант відповіді, що в управлінській діяльності має бути присутній «принцип компліменту», коли людині будь-якого віку можна подякувати за вміння допомогти, кмітливість, вміння розв'язати конфліктну ситуацію, тощо.

Підсумовуючи вище сказане, констатуємо, що Soft Skills — це навички, які допомагають при соціалізації будь-якого рівня: комунікативні вміння, навички міжособистісного спілкування, успішне ведення переговорних процесів, злагоджена робота в команді, чесність, оптимізм, гнучкість, креативність, мотивація, емпатія. Володіння цими навичками дозволяє бути успішним вчителем незалежно від специфіки діяльності або напрямку, в якому працює кожна людина.

ЛІТЕРАТУРА

1. Професійний стандарт “Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти”. Наказ № 2736 від 23.12.2020 [електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/>
2. Смагіна Т. М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти / Т.М. Смагіна // Розвиток професійної компетентності педагогів у

системі післядипломної педагогічної освіти регіону: збірник матеріалів конференції / За ред. О. В. Пастовенського. Житомир, 2017. С. 21.

3. Татаурщикова Д. Soft Skills/ Д. Татаурщикова [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://4brain.ru/blog/soft-skills/>

4. Що таке Soft Skills? В чому різниця Soft і Hard Skills? (2018). [Електронний ресурс]: Режим доступу <https://www.welldone.org.ua/shho-take-soft-skills-v-chomu-riznitsya-soft-i-hard-skills/>

10 професійних навичок, якими має оволодіти людина до 2020 року. [Електронний ресурс]: Режим доступу 26.02.2021: http://tvoemisto.tv/news/10_profesiynyh_navychok_yakym_maie_ovolodity_lyudyna_do_2020_roku_76398.html

Григор'єва А. А.

*старший викладач кафедри образотворчого,
декоративно-прикладного мистецтва та технологій
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
м. Хмельницький*

СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОНЯТЬ «ТВОРЧІСТЬ» ТА «ТВОРЧА ОСОБИСТІСТЬ»: ФІЛОСОФСЬКО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Входження України у світовий освітній простір супроводжується суттєвими змінами в педагогічній теорії і освітній практиці. Реалізація цього завдання уможлиблюється на основі орієнтації професійної підготовки студентів закладів вищої освіти на розвиток творчої особистості – педагога нової генерації, здатної до самореалізації, саморозвитку та самоудосконалення.

Творчість є предметом аналізу багатьох учених, які досліджують природу цього феномена. Філософські аспекти дослідження творчості розглядалися у працях Г. Батищева, Г. Гиргинова, П. Енгельмейера, Б. Кедрова, В. Цапка,

А. Шуміліна. Психологічні аспекти творчості ґрунтовно розроблялися Л. Виготським, В. Крутецьким, О. Леонтьєвим, А. Луком, В. Моляком, Я. Пономарьовим, В. Рибалкою, В. Роменцем, С. Рубінштейном та ін. Проблема творчої особистості обґрунтовувалась у наукових дослідженнях А. Андрєєва, Д. Богоявленської, І. Волощука, Дж. Гілфорда, Р. Грановської, В. Загвязинського, В. Кан-Калика, Н. Кичук, Г. Костюка, Н. Кузьміної, А. Маслоу, З. Петрасинського, Н. Петровича, К. Роджерса, Н. Роджерс, С. Сисоевої та ін.

На сьогодні не існує однозначного підходу до трактування творчості. У сучасних наукових філософських, психолого-педагогічних дослідженнях існують різні підходи до визначення поняття «творчість». Його багатоплановість зумовлена змістом таких категорій як «активність», «діяльність», «вид діяльності», «тип діяльності», «форма», «процес». Різні аспекти феноменології творчості відображені в поняттях творчого потенціалу, творчих можливостей, творчого мислення, творчої свідомості, творчої діяльності, творчої праці, творчої особистості.

Цінними є дослідження П. Енгельмейєра, який під поняттям «творчість» розуміє процеси сприйняття, усвідомлення та створення нових уявлень і понять – художніх образів або думок, яких раніше не існувало [23, с.17]. У праці «Теорія творчості» філософ розкриває ознаки поняття «творчість людини», розглядає стадії творчого процесу, класифікує людські обдарування, характеризує типи людей за їх обдарованістю. На думку П. Енгельмейєра, психологія творчості пов'язана із інтуїтивним виникненням задуму, гіпотези, появи нової ідеї. Будь-яка творчість людини, стверджує філософ, здійснюється на основі триакту, що складається з бажання, знання та вміння [23, с.115]. Перший акт (інтуїція і бажання, зародження задуму) починається із виникнення ідеї, яка в науковій творчості виражається через гіпотезу, в художній – через задум. Другий акт реалізується через знання і роздуми, розробку схеми і плану.

Третій акт передбачає уміння, конструктивне виконання винаходу, яке не потребує творчості [23, с.98–103].

Болгарський філософ Г. Гиргинов у праці «Наука і творчість» розглядає творчість у широкому та вузькому розумінні. Творчість в широкому розумінні – творчість першого рівня, притаманна людському мисленню і практиці – це діяльність, під час якої формуються речі та явища, раніше не існуючі в об'єктивній реальності [7, с.67]. Творчість у вузькому розумінні – творчість другого рівня, що характеризується відношенням особистості до дійсності, з якою пов'язані винахідництво, відкриття, наукова творчість [7].

Видатний психолог Л. Виготський з'ясовує діалектичну єдність репродуктивної і творчої (продуктивної) діяльності людини, в основі якої створення нових або видозмінених структур. Дослідник стверджує, що творчість – це діяльність людини, спрямована на створення нового: чи то речей зовнішнього світу, чи умовиводів або почуттів, властивих самій людині [5].

У побудові теорії творчості С. Грузенберг виходить із диференціації творчості на відповідні типи за характером і способами прояву. Він диференціює творчість на три таких типи: філософський, психологічний, інтуїтивний [13].

1. Філософський тип включає такі аспекти, як: гносеологічний – пізнання світу у процесі художньої інтуїції і метафізичний – розкриття метафізичної сутності з позиції релігійно-етичної інтуїції.

2. Психологічний тип, що розглядає проблеми творчої уяви, інтуїтивного мислення, об'єктивізації образів, особливості неусвідомленої творчості і включає два напрями. Перший пов'язаний з природознавством, другий – із психопатологією.

3. Інтуїтивний тип охоплює естетичний та історико-літературний напрями. Проблема естетичного напрямку полягає в розкритті метафізичної сутності світу в процесі художньої інтуїції. У межах цього напрямку розглядаються питання художньої інтуїції в музиці, живописі, архітектурі та ін.,

зародження художніх образів, походження художніх творів та ін. Історико-літературний напрям висвітлює питання народної поезії, міфів, народних казок та ін. Творчий акт трактується як інтуїтивний процес [13, с.51; 17, с.4–5].

Тенденції історичного розвитку дослідження творчості розкриває у своїх працях Я. Пономарьов, який встановлює зв'язки творчості з психологічними якостями особистості, аналізує структуру психологічного механізму творчості [18, с.10; 17, с.19]. У його дослідженнях творчість – це механізм продуктивного розвитку та необхідна умова розвитку матерії, виникнення її нових форм, внаслідок чого змінюються форми творчості. Природу творчості психолог пов'язує з інтуїцією, протиставляючи її логічному аналізу. На його думку, творчий процес включає декілька фаз: перша фаза – свідомою робота (підготовка, тобто особливий діяльнісний стан, що є передумовою інтуїтивного зародження нової ідеї); друга фаза – несвідомою робота (генерація провідної ідеї на несвідомому рівні); третя фаза – перехід несвідомого у свідоме; четверта фаза – свідомою робота (розвиток, формалізація й перевірка ідеї) [17, с.118].

Для розкриття механізму творчого процесу вагоме значення має дослідження того, як виникає задум і план його здійснення. А. Брушлинський у роботі «Творчий процес, як предмет дослідження» висуває гіпотезу, що сучасне має зворотний вплив на ті знання, які накопичені раніше; чим більший цей вплив, тим вищий рівень творчого процесу [3, с.65].

Потужним теоретичним підґрунтям для нашого дослідження є наукові здобутки психології творчості зарубіжних учених А. Маслоу, К. Роджерса, Н. Роджерс. Представники гуманістичної психології розуміють творчість як необхідну для повноцінного життя людини форму існування, запоруку її емоційного здоров'я. Вчені стверджують, що творчість є необхідним і обов'язковим елементом процесу самоактуалізації особистості [12; 21].

Таким чином, стан дослідження творчості можна розглядати як процес зближення двох підходів: процесуального – дослідження фаз, станів та результатів перетворення предмета творчості та особистісного – дослідження

суб'єкта творчої діяльності, його потреб, мотивів, знань, умінь, навичок, властивостей, самосвідомості, емоцій, почуттів.

У науковій літературі існує значна кількість підходів до визначення поняття і структури творчості особистості, що пояснюється належністю категорії «творча особистість» до теорії особистості, теорії творчості, теорії діяльності. У короткому психологічному словнику зазначається, що творча особистість характеризується наявністю у неї «здібностей, мотивів, знань і умінь, завдяки яким створюється продукт, який відрізняється новизною, оригінальністю» [10, с.351].

Особливий підхід до розуміння творчої особистості формулює В. Андрєєв. У праці «Діалектика виховання і самовиховання творчої особистості» вчений подає структуру творчої особистості, яка включає: мотиваційно-творчу активність і спрямованість; творчі здібності; інтелектуально-логічні властивості; інтелектуально-евристичні здібності; світоглядні якості; моральні якості; здатність до самоуправління; комунікативні якості; естетичні якості; індивідуальні особливості [1]. Творчу особистість Д. Богоявленська визначає через її інтелектуальну активність [2, с.23]. Вона виділяє три рівні інтелектуальної активності: пасивний, евристичний, креативний [2, с.37–39]. Поняття «творчої особистості» В. Загвязинський розглядає через її відношення до навчально-пізнавальних завдань [8]. Педагог Н. Кичук трактує творчу особистість через її інтелектуальну активність, творче мислення та творчий потенціал [9]. Психолог В. Моляко під творчою особистістю розуміє «людський індивід, що прагне до оригінального, нового, який заперечує звичне і має високий рівень знань, умінь аналізувати явища, порівнювати їх» [14, с.16–17]. На думку С. Сисоевої, творча особистість – це індивід, який володіє високим рівнем знань, потягом до нового, оригінального, який вміє відкинути звичайне, шаблонне. Для творчої особистості потреба в творчості є життєвою необхідністю, а творчий стиль діяльності – найбільш характерним. Головним показником творчої особистості, її найголовнішою

ознакою вважаються творчі здібності, тобто індивідуально-психологічні здібності людини, які відповідають вимогам творчої діяльності і є умовою її успішного виконання, і, які пов'язані із створенням нового, оригінального продукту, пошуком нових засобів діяльності [22, с. 20–21].

За висновками багатьох учених серед провідних якостей, характерних для творчої особистості, виділяються такі: здатність бачити (відчувати) проблему: недосягнуту мету, нездійснене бажання, реальні суперечності тощо; рухливість мислення та його види (вербальне, асоціативне, експресивне, ідейне); конвергентність і дивергентність мислення; гнучкість інтелекту; оригінальність підходу до вирішення проблеми (Дж. Гілфорд) [6]; пізнавальна допитливість, сміливість уяви і думки, незалежність суджень (А. Лук) [11]; розвинута уява, сміливість і несподіваність оригінальних ідей, здатність до постійного їх генерування, вміння відкидати усталені канони, завзятість і наполегливість, працездатність (В. Андрєєв) [1]; інтуїція, уява, фантазія, імпровізація, творча активність (І. Волошук) [4]; сміливість і незалежність суджень, гнучкість мислення, творча уява, бажання самоствердження й самореалізації, захопленість (З. Петрасинський) [15]; допитливість і спостережливість, наполегливість, знання й уміння, здібності до самоосвіти, пам'ять, скептицизм, ентузіазм, фізичне здоров'я тощо (Н. Петрович) [16]; творчий інтерес, допитливість, сміливість, готовність до ризику, самостійність, ініціативність, цілеспрямованість, наполегливість, працелюбність, емоційна активність тощо (С. Сисоєва) [22].

Отже, творчість – це процес оригінальної людської діяльності, у результаті якої створюються якісно нові матеріальні та духовні цінності, виникають нові предмети, способи поведінки й спілкування, нові образи і знання, а також спосіб самовираження та самореалізації особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности: основы педагогики творчества. Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1988. 240 с.
2. Богоявленская Д. Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества; отв. ред. и авт. предисл. Б. М. Кедров. Ростов-на-Дону: Изд. Ростов. ун-та, 1983. 176 с.
3. Брушлинский А. В. Творческий процесс как предмет исследования. *Вопросы философии*. 1965. № 7. С. 65.
4. Волощук І. С. Науково-педагогічні основи формування творчої особистості: [монографія]. Київ: Пед. думка, 1998. 160 с.
5. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте. Москва: Просвещение, 1991. 93 с.
6. Гилфорд Дж. Три стороны интеллекта. *Психология мышления*. Москва: Изд. АПН РСФСР, 1965. С. 256–280.
7. Гиргинов Г. Наука и творчество. Москва: Изд. „Прогрес”, 1979. 365 с.
8. Загвязинский В. И. Педагогическое творчество учителя. Москва: Педагогика, 1987. 161 с.
9. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. Київ: Либідь, 1991. 96 с.
10. Краткий психологический словарь / [под ред. А.В. Петровского]. Москва: Политиздат, 1985. 431 с.
11. Лук А. Н. Психология творчества. Москва: Наука, 1978. 127 с.
12. Маслоу А. Мотивация и личность [пер. с англ. В. Данченко]. Санкт-Петербург.: Питер, 2008. 352 с.
13. Міщиха Л. П. Психологія творчості: навч. посіб. Івано-Франківськ: Гостинець, 2007. 448 с.

14. Моляко В. А. Психология решения школьниками творческих задач. Київ: Радянська школа, 1983. 96 с.
15. Петрасинський З. Пізнай себе : [кн. для учнів]; [перекл. з польськ. В. І. Романця]. Київ: Рад. шк. 1988. 224 с.
16. Петрович Н. Т. Люди и биты: Информационный взрыв, что он несет Москва: Знание, 1986. 192 с.
17. Пономарев Я. А. Психология творчества и педагогика. Москва: Педагогика, 1976. 280 с.
18. Психология творчества / Под ред. Я. А. Пономарева. Москва: Наука, 1990. 224 с.
22. Сисоєва С.О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня: [монографія]. Київ: Поліграфкнига, 1996. 406 с.
23. Энгельмейер П. К. Теория творчества / [с предисл. Д. Н. Овсяннико-Куликовского, Э. Маха]. изд. 2-е. Москва: Издательство ЛКИ, 2007. 208 с.

Рядинська І. А.

викладач вищої категорії, старший викладач

Комунальний заклад вищої освіти

«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради

педагогічний фаховий коледж

м. Запоріжжя

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ РИТМІКИ І ХОРЕОГРАФІЇ З МЕТОДИКОЮ»

Стратегічним завданням реформування сучасної освіти в Україні сьогодні є формування творчої особистості майбутнього педагога, його

творчого потенціалу. Формування в студентської молоді переконаності творчого стилю життя, світобачення орієнтованого на творчість, – одне з найважливіших завдань і цілей педагогічної науки. У зв'язку з даним завданням постає об'єктивна необхідність формування творчого потенціалу здобувачів освіти, які навчаються у вищих навчальних закладах України. Тому перед педагогічною системою вищої школи постає завдання пошуку ефективних засобів поєднання високої професійної підготовки та формування творчого потенціалу майбутнього вчителя. Включення особистості здобувача освіти у професійну діяльність передбачає оволодіння теоретичними знаннями та практичними навичками під час навчально-виховного процесу.

Проблема творчості в цілому і творчих здібностей зокрема завжди привертала до себе увагу вчених в різних галузях науки. Відображення цього можна побачити в працях відомих вчених (Г. Гегель, Платон, Г. Сковорода та ін.).

Велика увага в психолого- педагогічних дослідженнях приділяється вивченню творчої особистості, її потенційних можливостей та здібностей (Б. Ананьєв, В. Андрєєв, Н. Посталюк Е. Яковлєва); різним аспектам формування творчого потенціалу майбутнього фахівця (В. Вербець, І. Драч, О. Жура, О. Овакімян, С. Олійник, О. Чаплигін, Р. Серьожнікова, Н. Устинова, С. Хмельковська та ін.); формуванню творчого потенціалу майбутнього педагога в процесі вивчення мистецьких дисциплін (В. Воєводін, Г. Гладішев, В. Орлов, В. Лихвар, О. Музика та ін.); використанню хореографії як засобу розвитку творчої особистості (Л. Андрощук, О. Білаш, І. Герц, У. Козубаш, О. Отич, І. Поклад, О. Попик, С. Роботько, І. Спінул, І. Тригуб, С. Тригуб, П. Фриз та ін.)[2].

Серед багатьох видів мистецтв хореографія має найбільший потенціал розвитку творчих здібностей, бо мистецтво танцю є синкретичним і вбирає в себе образотворче мистецтво, драматургію і музику, тому стає дієвим чинником формування гармонійно розвиненої, духовно багатой особистості.

Синкретичність хореографічного мистецтва передбачає розвиток почуття ритму, вміння чути й розуміти музику, узгоджувати з нею свої рухи, розвивати м'язову силу корпусу й ніг, рухи рук, грацію і виразність. Заняття танцями формують правильну поставу, виховують основи етикету і грамотної манери поведінки в суспільстві, дають уявлення про акторську майстерність. Саме за допомогою відповідних рухів, міміки, жестів, поз та музики можна передати свій настрій, почуття, переживання, влучно розкрити цілісний музично-руховий образ. Усе це допомагає розвивати танцювальну творчість, під якою розуміють здібність до створення нових рухів, варіантів комбінування та ускладнення знайомих елементів, а також вміння самостійно імпровізувати в процесі музично-рухової діяльності, відповідно до особливостей музичного твору на основі доступних танцювальних та образних рухів [3, с.148,149].

Під час організації та проведення занять з основ ритміки і хореографії з методикою зі здобувачами освіти педагогічного фахового коледжу за програмою розучуються танцювальні вправи різної спрямованості: пантомімічні (виразні рухи, пози, жести, міміка); танцювальні (рухи народно-сценічного, класичного, сучасного та елементарного бального танців); колективно-порядкові (фігурні та композиційні перешикування); корекційні (партерні та коригуючі рухи); музично-ритмічні (завдання на емоційне сприймання музики, музично-рухову координацію рухів та розвиток уваги, передачу ритмічного малюнка); творчі (імітаційні рухи, творчі ігри та завдання).

Вагому роль у формуванні творчого потенціалу майбутнього вчителя відіграють саме навчально-творчі завдання. Навчально-творче завдання – це специфічна форма подачі навчального матеріалу, основною метою якої є створення творчої ситуації, що вимагає активного опрацювання, в подальшому – опанування та засвоєння знань і вмінь у процесі формування творчих можливостей здобувача освіти. Робота з творчими завданнями на заняттях має велике значення. Адже здобувачі освіти підсвідомо активізують такі важливі

для процесу творчості психічні процеси, як мислення, творча уява, увага, перетворюючи таким чином одні образи на інші, засвоюючи прийоми переосмислення та аналізу умов для реалізації нових образів [2].

Специфічною особливістю творчих завдань є відсутність будь-яких правил, що ведуть до їх вирішення, а також настановляють до відомих шляхів їх розв'язання. Існують лише окремі вказівки, які сприяють успішності реалізації правильного вибору.

Застосування творчих завдань на заняттях передбачають колективну, парну та індивідуальну діяльність здобувачів освіти.

Колективне виконання завдань, вирішення яких передбачає залучення певної групи здобувачів освіти має особливе значення. Особливим у процесі виконання колективного творчого завдання є те, що всі учасники залучаються до процесу планування, підготовки, виконання й аналізу даної проблеми. Така форма виконання творчого завдання активізує у здобувачів освіти навички побудови ефективних міжособистісних відносин у колективі, вміння вирішувати завдання враховуючи інтереси кожного члена колективу й справи загалом. У процесі колективної творчої діяльності зростає самостійність, ініціативність, розвивається творче мислення, формуються й актуалізуються творчі потенції кожного. Наприклад - скласти хоровод на мелодію рекомендовану педагогом або підібрану самостійно.

Важливим моментом у вирішенні творчого завдання є також робота в парі, де в процесі вирішення проблеми один із партнерів є носієм інформації, знає шляхи розв'язання завдання, і на свідомому чи підсвідомому рівні передає інформацію іншому. Важливим етапом у підготовці до такої роботи є правильний підбір педагогом здобувачів освіти у пару для продуктивного виконання завдання. Це сприяє навичкам творчої співпраці, дає можливість здобувачу освіти перевірити власні сили, бачити помилки партнера та критично відноситись до власної діяльності (наприклад - скласти просту танцювальну

комбінацію на основі основних рухів українського або білоруського танців тощо).

Чільне місце в процесі вирішення проблеми творчого завдання займає індивідуальний характер його виконання, що окрім формування творчих здібностей, творчого потенціалу, виховує самостійність, уважність, відповідальність, спроможність мислити творчо та критично. Крім того, надає можливості здобувачу освіти проявити власну індивідуальність, оригінальність, стиль мислення, вміння оцінити ситуацію, проаналізувати, систематизувати й обробити дані завдання власним оригінальним шляхом.

На заняттях з дисципліни «Основи ритміки і хореографії з методикою» (спеціальність 013 Початкова освіта) я використовую три типи творчих завдань, які найкраще вплинуть на формування творчого потенціалу майбутнього вчителя:

- творчі завдання з елементами гри та змагання;
- творчі завдання, в яких створюється ситуація з можливістю вибору певної дії;
- творчі завдання на основі імпровізації.

Виконання творчого завдання з елементами гри на заняттях сприяють розвитку колективної творчості, формують моральні та вольові якості особистості, розвивають пам'ять, мислення, увагу. Це можуть бути ігрові завдання з елементами змагання, які додають зацікавленості, мотивують до вирішення завдання. Змагання між учасниками, які виконують спільне завдання, сприяє розвитку творчих сил, підвищує активність та інтерес здобувачів освіти до діяльності, а також стимулює відсталих до рівняння на успішніших, що значно підвищує рівень власної та колективної результативності показників у роботі [2].

Дієвим засобом у процесі вирішення творчого завдання на шляху формування творчого потенціалу здобувача освіти може бути ігровий танець. Ігровий танець має сюжет і зміст, які диктуються музичною драматургією і

виражені за допомогою драматургічного розвитку через взаємодію персонажів, що несуть певний образ. В ігровому танці кожен грає певну роль, для виконання якої мобілізується весь життєвий і творчий досвід, наповнюючи її певними властивостями .

Важливим для творчого розвитку є участь здобувачів освіти у створенні танцю. Вони вивчають темпоритмічний малюнок рухів, складну структуру образів і пластики. Оволодівши певною кількістю рухів на задану тему, здобувачі освіти спочатку підбирають музичний матеріал, далі створюють танцювальні комбінації, продумують їх послідовність, враховуючи логіку побудови танцю: вступ, розвиток, кульмінацію, закінчення. На початку такого заняття розподіляю здобувачів освіти "активних" і "пасивних" на окремі групи. Оскільки "пасивні" потребують дещо більшого часу на обдумування способу дії, важливо не підганяти їх, проявити терпіння й дати можливість до кінця втілити задум. Активних і ініціативних помітно одразу, вони сміливо відстоюють власну точку зору, демонструючи під час обігравання предмета безліч ідей і образів. Із часом і "пасивні" здобувачі освіти швидше включаються в навчальний процес, починають енергійно переробляти завдання на імпровізацію.

Засвоюючи танцювальну лексику, здобувачі освіти не просто пасивно сприймають красиве, вони переборюють певні труднощі, здійснюють немалу роботу для того, щоб ця краса стала їм доступна. В мистецтві танцю немає верхньої межі, що кожен танцювальний рух, фрагмент можуть відпрацьовуватися і вдосконалюватися до безкінечності. Але слід пам'ятати, що оволодіння тим чи іншим рухом повинне носити художньо-творчий характер. Тоді, займаючись, здобувачі освіти не просто вивчать певну кількість рухів і танців, але на кожному занятті будуть пізнавати своєрідну мову хореографії, творчі можливості танцю.

Так як музика і танець нерозривно зв'язані, то навчаючи танцю, необхідно одночасно вести і музичне виховання: вчити розуміти і слухати музику, органічно поєднувати в єдине ціле рухи і музику.

Великий простір для розвитку творчості дають ритмічні вправи. Виконуючи їх, можна додати елемент гри, поєднувати в невеликі танцювально-ритмічні етюди, імпровізації, змагання. Наприклад: створення ритмічних вправ сидячі на килимку, вправи з використанням шумових інструментів, створення танцювального супроводу до сучасних пісень.

На розвиток танцювальної творчості здобувачів освіти впливають такі чинники:

- збагачення вражень про різноманітні явища навколишнього середовища – рухи тварин, природні явища тощо;
- накопичення на заняттях досвіду виконавчих навичок;
- створення атмосфери емоційного піднесення під час виконання творчих завдань;
- оволодіння виразними засобами хореографії – поза, жест, міміка тощо [2].

Гарним продовженням прояву свободи творчості у здобувачів освіти, що надає можливість реалізувати себе в специфічній формі творчого завдання, є імпровізація, в процесі якої формується вміння керувати власними емоційними станами, розвивається та формується творча уява, мислення, здатність до створення ідей, які відрізняються від загальноприйнятих.

Сутність імпровізації полягає в миттєвому створенні танцювального фрагменту саме в момент виконання. Імпровізація часто виступає як спроба безпосередньо, зараз і негайно передати мистецькими засобами власні відчуття й переживання, знайти для них відповідну форму художнього втілення. Імпровізація – це творчість без попередньої підготовки, непередбачуваний розвиток творчого задуму [2].

Імпровізація – це практичний метод мистецького навчання, що застосовується з метою спонукання здобувачів освіти до творчої діяльності, активізації його творчих схильностей, здатності відтворювати не тільки чужий задум, а й виявити спроможність до власних творчих знахідок [4].

Розроблені завдання передбачали складання творчих етюдів на основі музичних творів за допомогою вигадування нових рухів або використання знайомих у нових комбінаціях. На початковому етапі імпровізаційні вправи носили індивідуальний характер, здобувачі освіти використовували прості завдання: рухатися по всій площині, не торкаючись один одного, лицем або спиною, передаючи заданий образ. Поступово імпровізаційні завдання ускладнювалися. Так, здобувачі освіти пересувалися у просторі, передаючи почуття печалі, радості, обурення, захвату, сорому, страху або імпровізували відповідно до характеру мелодії.

Невід’ємною складовою навчальних занять з основ ритміки і хореографії з методикою є технологія проблемного навчання, яка спрямована на стимулювання інтересу до навчання та організацію самостійної пізнавально-творчої діяльності. Цей тип навчання вимагає від педагога умінь проектування проблемних ситуацій та відповідних прийомів, зокрема варіативного виконання рухів танцю, хороводів у співтворчості з викладачем і в самостійних імпровізаційних діях. Використовую наступні прийоми:

- самостійний або за допомогою викладача пошук здобувачами освіти рухів і відповідно до сюжету і образу- музики;
- самостійна танцювальна імпровізація підгрупами і в сольному виконанні (конкурс на кращу танцювальну композицію).

При розучуванні українського народного танцю здобувачам освіти пропоную визначити, як його краще виконати (парами або стоячи у колі), визначити положення рук, як поєднати елементи в танцювальну комбінацію. Проблемно-пошукові ситуації активізують танцювальну діяльність, концентрують слухову увагу, змушують мислити, розмірковувати, розвивають

творчі здібності. Проблемна ситуація як складний стан психіки, що залучає до творчого пошуку, характеризується яскравим колоритом і високим динамізмом емоційних переживань, націленістю до істини, що сприяє активізації духовних сутнісних сил.

На практичних заняттях дисципліни «Основи ритміки і хореографії з методикою» здобувачі освіти моделюють фрагменти уроків ритміки (1-4 клас). Для розвитку творчості в зміст занять здобувачі освіти включають систему розвиваючих завдань: створення та виконання імпрровізацій з проведенням бесід, доповідей, малюнків створених образів; ритмізацію, театралізацію, пластичне творення, наслідування (ходу тварин чи птахів, рух поїзда, машин, політ літака). В структуру заняття включають «розвиваючі п'ятихвилинки», котрі спеціально направлені на творчий розвиток дітей. Наприклад: для розвитку уяви дітей здобувачі освіти пропонують під музичний супровід за допомогою танцювальних рухів показати тварину, рослину, настрій («Осінній сум», «Весняні настрої»; етюди: «Дитинство», «Маленькі розбишаки», «Лісові мешканці», «Пташиний двір»), виконувати рухи, повторюючи один за одним по черзі («Дзеркало», «Посварилися») тощо. Переглянувши всі мініатюри, проводиться аналіз виконаного, окрема увага звертається на найбільш вдалі образи.

Отже, систематичне виконання різноманітних творчих завдань на заняттях дисципліни «Основи ритміки і хореографії з методикою» сприяє успішній активізації творчих проявів здобувачів освіти, впливає на формування мотиваційної сфери майбутніх педагогів, пробуджує потребу в творчості, в самовдосконаленні, а також стимулює самостійність і організованість, виховує відповідальність та працелюбність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богута В. Творчий розвиток особистості молодшого школяра засобами хореографічного мистецтва. // Збірник наукових праць Полтавського держ. педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. 05/2008. Вип.3: Педагогічні науки. С.224-229 .
2. Куценко С.В. Використання творчих завдань у процесі формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії на заняттях народно-сценічного танцю // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2013, № 7.
3. Медвідь Т. Хореографічне мистецтво як фактор творчої діяльності дитини . // Вісник Львівського університету. Серія мист-во. 2014. Вип. 14. С. 148–154.
4. Олексюк О.М. Музична педагогіка: Навчальний посібник. Київ: КНУКіМ, 2006. 188с.

Носкіна Н. О.

*асистент кафедри педагогіки
та психології початкової освіти
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С.Макаренка
м. Кременчук*

МАСТЕР-КЛАС ЯК ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ

Однією з ефективних форм поширення власного педагогічного досвіду і засобом розвитку творчих здібностей є така популярна і дієва технологія, як майстер-клас.

Технологія цікава тим, що вона істотно відрізняється від традиційної форми навчання та інших педагогічних технологій за формою подачі матеріалу і структурою проведення. Вона не просто навчає, а захоплює процесом, активізує, пробуджує інтерес і фантазію у процесі творчої діяльності. У процесі проведення майстер-класу розвиваються творчі здібності, оскільки діяльність заснована на інтересі, надається можливість вільно мислити, фантазувати, знаходити нестандартні рішення, створювати за короткий проміжок часу виріб від початку до кінця.

Практичну цінність має майстер – клас, тому що це:

- новий підхід до філософії навчання, що порушує усталені стереотипи;
- створення умов для включення всіх в активну діяльність;
- прийоми, що розкривають творчий потенціал, як педагога, який проводить майстер-клас, так і його учасників;
- процес пізнання набагато важливіший, цінніший, ніж самі знання;
- форма взаємодії - співробітництво, співтворчість, спільний пошук.

При підготовці майстер-класу я пам'ятаю про те, що в технології його проведення головне - не повідомити інформацію, а передати способи діяльності, будь то прийом, метод або технологія. Передати продуктивні способи роботи - одне з найважливіших моїх завдань під час проведення майстер-класу. Позитивним результатом майстер-класу можна вважати результат, що виражається у формуванні мотивації до самонавчання, самовдосконалення, саморозвитку. Це досить технологічно складний процес з певними вимогами до його організації та проведення.

Під час проведення майстер - класу намагаюся задіяти учасників у процес, зробити їх активними, розбудити в них те, що приховано навіть для них самих, зрозуміти і усунути те, що їм заважає у саморозвитку. Всі свої завдання дії спрямовую на те, щоб підключити уяву учасників, створити таку атмосферу, щоб вони проявили себе як творці.

В аудиторії створюю атмосферу відкритості, доброзичливості, співтворчості у спілкуванні. Працюючи разом з усіма, також стаю учасником майстер-класу в пошуку знань і способів діяльності.

Майстер-класи широко використовую у своїй діяльності: на практичних заняттях зі студентами, як самостійне заняття, як частину заняття, на конференціях, семінарах, днях відкритих дверей, під час проведення профорієнтаційної роботи за межами коледжу. Позитивним результатом майстер-класу можна вважати результат, що виражається у формуванні мотивації до самонавчання, самовдосконалення, саморозвитку.



Майстер-клас для студентів,
проведений в рамках Дня дошкілля



Майстер-клас для майбутніх
абітурієнтів



Майстер-клас для учасників
Всеукраїнської конференції

Зазвичай свої майстер –класи я організовую в такій послідовності чим і хочу поділитися на прикладі створення сімейної ляльки-оберегу.

Тема: Створення сімейної ляльки-оберегу

Мета: стимулювати професійне зростання педагогів.

В ході даного майстер-класу реалізую кілька етапів.

На підготовчому етапі основним завданням є організація уваги і робочих місць. Завдяки цьому створюється робоча атмосфера. Використовую прийом «Чи вірите Ви, що ...?».

Виклад короткого теоретичного матеріалу відбувається на другому етапі. Як наочність використовую приклади робіт та слайди презентації «Лялька в

народному стилі» (Додається). У результаті учасники опановують нову інформацію про мету створення народних ляльок та використання їх у побуті.

На третьому етапі аналізуємо зразок майбутнього виробу: обговорюємо будову виробу, його складових частин, форми деталей, конструктивних особливостей та способів з'єднання деталей.

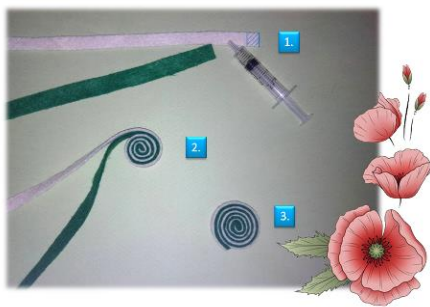
Конструктивні частини



На четвертому етапі аналізуємо технологічний процес, показую всі етапи процесу виготовлення виробу та ознайомлюю з властивостями матеріалу з якого виготовляється виріб.

Пропоную технологічний процес створення сімейної ляльки-оберегу:

Виготовлення голови ляльки



1.

Приєднання квіткового декору до голови



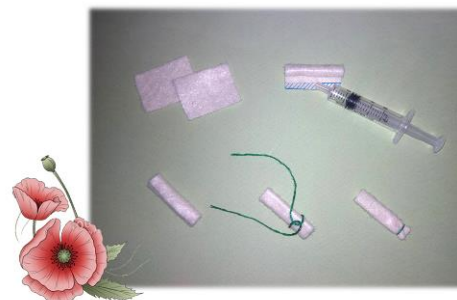
2.

Створення тулуба



3.

Виготовлення ручок



4.

З'єднання деталей виробу



5.



6.

Дякуємо за увагу



На п'ятому етапі проводжу практичну частину. У ході якої учасники наочно отримують інструкцію по виконанню виробу, а потім реалізують такий же виріб на практиці самостійно. Під час створення учасниками виробу здійснюють індивідуальний підхід до кожного в формі наставництва.

Одним з важливих етапів майстер-класу виступає заключний етап. На даному етапі констатую результативність, підводжу підсумки, демонструю виготовлені роботи. Та робиться фото на пам'ять.

На проведеному майстер-класі реалізований перший етап розвитку творчих здібностей. Це етап наслідування і імітації, він є підготовчим до подальшої творчої діяльності і включає у себе:

- накопичення сенсорного, емоційного, інтелектуального досвіду, як основи для творчості;
- освоєння еталонів творчої діяльності, технологій, засобів, способів.

Таким чином, майстер-клас - універсальна технологія, що носить, у більшості випадків, практичний характер, що сприяє якісному і швидкому засвоєнню інформаційних знань і формуванню здібностей і навичок. Відсутність змагального характеру діяльності дозволяє працювати у власному темпі, що сприяють становленню позитивної атмосфери. Таким чином, накопичувальний ефект занять за такою формою проведення підвищує мотивацію до пізнавальної і творчої діяльності. А це значить, що в учасника майстер - класу з'являється прагнення до самовдосконалення, самоосвіти і

самоактивізації, що в подальшому буде умовою успішного становлення як професіонала, так і особистості в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Майстер клас як одна із форм професійного навчання педагогів:
http://sarny-lyceum.edukit.rv.ua/metodichna_robota/netradicijni_formi_metodichnoi_roboti/majster-klas_yak_odna_z_form_profesijnogo_navchannya_pedagogiv/
2. Майстер-клас у системі управлінської діяльності [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.soippo.edu.ua/images/%D0%9C%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0/%D0%94%D0%B8%D1%80%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%83/%D1%81%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%80_%D0%9C%D0%B0%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80.doc

Рассохіна О. В.

*викладач, асистент кафедри педагогіки
та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

ПЕРЦЕПТИВНИЙ АСПЕКТ ВЗАЄМОДІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Педагогічна професія належить до соціономічних професій, то одним з основних для успішного оволодіння нею виступає вміння спілкуватися.

Спілкування - досить об'ємне за змістом поняття, котре включає в себе комунікативний, перцептивний та інтерактивний аспекти свого розгляду. Саме через педагогічне спілкування здійснюється будь – яке навчання і виховання.

І. Кон зазначав: «Не побачивши в учневі чогось цінного й цікавого, властивого лише йому, вчитель, по суті, не може виховувати його, оскільки в цьому разі в педагога немає точки опори для людського контакту зі своїм учнем».

Поняття соціальної перцепції було введено Дж. Брунером для підкреслення факту соціальної зумовленості сприймання людини. У наш час відповідним терміном позначають: процес сприймання поведінки іншої людини, інтерпретацію причин цієї поведінки, її емоційну оцінку, побудову стратегій власної соціальної поведінки. В освітньому процесі соціальна перцепція відіграє важливу роль, тому обізнаність із ними сприяє більш усвідомленому та повноцінному педагогічному спілкуванню. Один із найважливіших і, водночас, часто найменш усвідомлених його чинників – це стереотипізація – формування першого враження й надалі стабільної думки про певну людину на основі попередньо сформованих оцінкових еталонів. Підпадають і вихователі, вчителі під вплив стереотипів.

Педагогічні стереотипи – не стійкі, спрощені, схематизовані та емоційно забарвлені уявлення про педагогічну діяльність, особистість дитини, її батьків, а також педагога про самого себе.

О.О.Реан та Я.Л.Коломінський описували закономірності педагогічної перцепції, виокремлюють 6 основних груп соціальних(окремим випадком яких є педагогічні) стереотипів:

1) **антропологічні** – проявляються в тому випадку, коли оцінка внутрішніх, психічних якостей людини залежать від певних її зовнішніх, фізичних характеристик; наприклад, дитину з великим лобом педагог підсвідомо може сприймати як більш розумну, а вихованця з надлишковою вагою – як комунікабельнішого та добрішого за своїх надто худорлявих

однолітків; проте, не дивлячись на популярну навіть у наш час фізіогноміку та визнану в певному науковому колі конституційну теорію темпераменту, подібні стереотипи зазвичай не відповідають реальності;

2) **етнонаціональні** – проявляються тоді, коли певні психологічні якості приписуються дитині на основі її етнічної, національної чи расової належності; наприклад, дитину іншої національності серед українських однолітків вихователь може упереджено сприймати як менш здібну або більш агресивну (у побуті існують уявлення про надто «гарячий темперамент» народів Сходу) і т.п.; особливо психологічно важко дитина іншої національності може почуватися тоді, коли вона така одна у моноетнічному середовищі, що нерідко викликає «наклеювання ярликів» на неї з відповідним глузуванням однолітків або й навіть дорослих;

3) **соціально – статусні** – пов'язані із залежністю сприймання педагогом дитини від соціального статусу її та її батьків, родичів; наприклад, вихованця х багатой родини вихователь може оцінювати як більш розбещену або більш здібну, порівняно з однолітками з бідніших сімей, а дитину з неповної сем'ї – як «важчу» у вихованні; загалом, в одних випадках педагоги приділяють підвищену увагу та тепло саме «улюбленицям долі», в інших, навпаки, зосереджуються на своєму співчутті до «ображених життям діток», паралельно намагаючись перевиховувати тих, хто звик «ні в чому не мати відмови»;

4) **соціально – рольові** – на відміну від попереднього, в даному випадку на сприймання педагогом дитини впливають професія та інші суспільні ролі її батьків, родичів; наприклад, дитина військового може оцінюватися як така сама «виструнчена, акуратна», дитина вчителів – як «дуже розвинена та допитлива», дитина відомого керівника – як «схильна до лідерства» і т.д.; на нашу думку, соціально – рольові та статусно – рольові стереотипи тісно взаємопов'язані та в реальному житті досить складно піддаються диференціації (скажимо, якщо дитина схильного до зловживання алкоголемрізнорабочого сприймається

вихователем як така сама «лінива та нетямуща», то який власне стереотип у даному випадку спрацьовує?);

5) **експресивно-естетичні** – визначаються залежністю оцінки особистісних якостей людини від її зовнішності, тобто, чим красивішою, привабливішою є особа, тим більш позитивно вона сприймається оточенням; наприклад, певний негативний вчинок вродливого вихованця нерідко педагогом несвідомо приписується певним випадковим обставинам («мила дитина підпадає під помилування»), тоді як «не така красива» дитина має значно більше шансів отримати «справедливе» покарання; тут, звичайно, варто визнати і той факт, що у різних людей естетичні еталони можуть суттєво відрізнятися; до того ж під зовнішньою привабливістю мається на увазі не тільки фізична врода, а і стиль одягу, манера рухатися.

6) **вербально-поведінкові** – проявляються у залежності сприймання дитини педагогом від манери її вербальної та невербальної поведінки (специфіки мовлення, його інтонацій та тембру, міміки й т.п.); наприклад, вихованець із тихим, лагідним мовленням може сприйматися як добріший чи спокійніший, ніж його гучномовні однолітки; тут варто зауважити, що якщо враховувати взаємозв'язок темпераменту з певними особливостями мовлення людини, то в окремих випадках такі стереотипи можуть мати певні реальні підстави, а особливо в дитячому віці, коли зростаюча особистість ще не навчилася свідомо керувати своїми голосовими, мімічними та пантомімічними проявами.

О.О. Реан зазначає, що власне в педагогічній діяльності функціонують ще два специфічні стереотипи:

- перший пов'язаний зі сприйняттям інтелектуально активної дитини («відмінника» як обов'язково ще і старанної, працюючої, чесної і, навпаки, менш здібної як ще й хитрої та лінивої;
- другий стереотип передбачає схильність до приписування «важковиховуваності» дітям жвавим, рухливим, непосидючим.

Стереотипи власне фахівців із дошкільної освіти досліджують І.А.Бучилова, Т.І.Гурковська, Я.Л. Коломінський, Н.В.Кокорева, В.Г.Маралов, Є.А.Панько та ін.

Так, згідно з даними власних спостережень Т. Гурковська виокремлює низку педагогічних стереотипів, притаманних як батькам, так і вихователям закладів дошкільної освіти:

- **«сприймання навколишнього світу з точки зору дорослого»** - часто не лише батьки, а й дипломовані фахівці не помічають або не хочуть бачити різниці між світосприйманням власним і дитячим;

- **«друковане слово є апріорі правильним»** - посібники, збірники, статті та інші матеріали часто мають загальний характер, тому їх зміст педагог повинен не сприймати буквально, а «примірювати» на практиці до індивідуальних особливостей конкретної дитини, її батьків, до самого себе, а також умов конкретного закладу дошкільної освіти;

- **«починати навчати малюка потрібно якомога раніше»** - на жаль, захоплення сучасними розвивальними методиками нерідко насправді не стільки стимулює інтелект дитини, скільки зводиться до накопичення механічних навичок (наприклад, лічби поза розумінням її логічної сутності);

- **«західна система освіти (у тому числі, дошкільна) краща за вітчизняну»** на жаль, не завжди враховуються конкретні умови та загальні соціокультурні обставини виникнення тієї або іншої зарубіжної освітньої системи, методики, технології;

- **«навчати дошкільників легко»** - так, відносно «легко», але тільки тоді, коли таке навчання поєднується зі знанням психологічних особливостей розвитку дитини на різних вікових етапах, а також адекватних цьому розвитку методів і методик.

Ці стереотипи виникають в умовах недостатності інформації про інших людей – тоді, коли їх ще відносно мало знаєш або коли за родом своєї професійної діяльності спілкуєшся одночасно з багатьма людьми. Отже,

вихователь закладу дошкільної освіти не може цілком уникнути впливу цих механізмів перцепції на свою взаємодію із дітьми, проте, усвідомивши сам факт їх існування, повинен критично поставитися до своїх власних педагогічних оцінок. Лише з урахуванням цих особливостей педагогічний процес може бути по-справжньому ефективним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гурковська Т. Педагогічні стереотипи у взаємодії з дитиною. Вихователь-методист дошкільного закладу 2012. № 3. С.4-7, № 4. С. 13-18.
2. Ложкін Г.В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика. Навчальний посібник. К. ВД «Професіонал», 2006. С. 212-224
3. Савелюк Н.М. Психологія педагогічна. Навчальний посібник. Кременець. КОГПІ ім. Тараса Шевченка, 2012. 288 с.
4. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності. Навч. посіб. К. Вища школа, 2004. С. 164 -254

Мосціпан В. Б.

викладач вищої категорії, викладач-методист

Комунальний заклад «Прилуцький

гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка»

Чернігівська обласна рада

м. Прилуки

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства актуалізується потреба у фахівцях, які володіють високим рівнем інтелектуально-творчого потенціалу, здатні швидко адаптуватися до умов життя й орієнтуватись у швидкоплинному інформаційному полі, до самостійного, творчого розв'язання проблем саморозвитку, активної участі в перетворенні навколишнього світу.

В умовах запровадження системи багаторівневої підготовки педагогічних кадрів особливої значущості набуває проблема оновлення змісту підготовки майбутніх вчителів до професійної педагогічної діяльності та забезпечення їхньої конкурентоспроможності на ринку праці.

Важливе значення для професійного становлення майбутнього педагога має розвиток і збагачення його рефлексивних уявлень про себе як професіонала, що визначає ставлення педагога до професійної діяльності та характер її здійснення.

Тому підготовка педагогічних кадрів у нинішніх умовах має забезпечувати оптимальні передумови для самореалізації особистості, розкриття усіх її потенційних можливостей, здатності до творчості,

спроможності приймати нестандартні та оперативні рішення. Відтак важливою є підготовка творчого майбутнього вчителя.

Аналіз досліджень: Українськими та зарубіжними вченими було досліджено різні аспекти становлення особистості майбутнього вчителя, зокрема формування його професійних якостей, різноманітні форми, прийоми і методи виховання та навчання у вищих навчальних закладах, а саме:

- проблеми професійного становлення особистості (А.Алексюк, С.Батишев, А.Беляєва, Р.Гуревич, Н.Ничкало, О.Новиков та ін.);
- психологічні засади розвитку особистості майбутнього вчителя (Л.Божович, Н.Кузьміна, Ю.Кулюткін, Г.Сухобська та ін.);
- теоретичні засади розвитку професійно-особистісних якостей майбутніх учителів (Ф.Гоноболін, І.Зязюн, А.Маркова, В.Сластьонін, О.Щербаков та ін.).

Мета статті: простежити еволюцію поглядів на професійні особистісні якості вчителя; проаналізувати підходи до визначення поняття “професійні особистісні якості”; проаналізувати психолого-педагогічні погляди на комплекс професійних особистісних якостей вчителя.

Виклад основного матеріалу. Професійні особистісні якості вчителя були об’єктом вивчення вчених-педагогів протягом століть. Їх дослідження вказували на залежність успішності професійної діяльності вчителя від розвитку його професійних особистісних якостей.

Видатний теоретик педагогічної освіти А. В. Дістервег однією з умов успішності професійної діяльності вважав наявність сформованих особистісних якостей майбутнього вчителя. Він указував на необхідність поєднання теорії, практики, досягнень з природознавства та національного виховання у підготовці майбутнього вчителя [5].

Засновник вітчизняної педагогічної теорії К.Ушинський вважав, що професійна підготовка вчителя повинна включати і спеціальне виховання, результатом якого мають стати сформовані якості, серед яких основними вважаються здатність до творчості та самовдосконалення. Видатний педагог

наголошував, що “тільки особистість може впливати на розвиток та визначення особистості, тільки характером можна сформувати характер” [6].

Кожен із педагогів минулого розглядав особистість педагога, виділяючи різні комплекси професійно необхідних якостей учителя, розширюючи та доповнюючи їх.

Певний науковий прорив у даній галузі наукового знання розпочався у радянський період, починаючи з 50-х років XX століття, а у 70-ті роки з’явилися фундаментальні дослідження особистості вчителя, представлені трьома ґрунтовними науковими школами, які очолювали Н.Кузьміна (Ленінградська школа), В.Сластьонін (Московська школа) та І.Зязюн (Полтавська школа). Важливим етапом було створення професіограм учителя, які стали першим повним та систематизованим описом не тільки самої діяльності вчителя, а й вимог до властивостей і якостей його особистості, необхідних для успішного оволодіння та удосконалення у професійній діяльності.

Так, Н.Кузьміна розглядає процес формування особистості вчителя та розвиток педагогічних здібностей і майстерності, простежуючи послідовність розвитку професійно важливих якостей майбутнього вчителя у системі педагогічної освіти та у перші роки самостійної роботи. Вчена виділяє основні компоненти у структурі педагогічної діяльності, такі як конструктивний, організаторський, комунікативний, яким відповідає психологічна структура діяльності та особистості вчителя. [9,12].

Досліджуючи професійно важливі якості педагога, Є.Рогов виокремлює складові його особистості, які охоплюють фізичні, психологічні та поведінкові складові: зовнішню привабливість, моральність, інтелект, доброту, спостережливість, високу загальну культуру, товариськість, пластичність поведінки, організованість, компетентність, силу волі, прагнення до творчості, вимогливість, емоційність та енергійність [11].

У складній структурі особистості більшість авторів виділяють найзначиміші якості і здібності, які відіграють визначальну роль у діяльності педагога, а саме: працьовитість; організаторські здібності; прагнення до постійного самовдосконалення; культура поведінки і зовнішній вигляд, здібність до передбачення та прогнозування, управлінські якості; комунікативність, мовні вміння і навички; кмітливість; діловитість; поєднання особистих інтересів з інтересами суспільства; громадська зрілість та активність. Тільки в комплексі ці властивості можуть дати позитивний результат діяльності. [8,9].

Крім вищеперерахованих основних властивостей виділяють характеристики, які доповнюють загальний портрет вчителя, а саме: високий рівень емоційної контактності; невимушеність; доброзичливість; гнучкість поведінки; чуйність; емоційна стабільність; стійкість до конфліктних ситуацій; почуття обов'язку [8].

Не менш істотне значення мають його вміння тримати себе з гідністю, бути завжди бадьорим і життєрадісним, дисциплінованим, внутрішньо зібраним і підтягнутим, стриманим, чемним, привітним [1,4].

Проведений аналіз літератури [8;9;11;12] дає підстави констатувати, що науковці виокремлюють три групи професійних особистісних якостей педагога:

1. Психофізіологічні характеристики, які обумовлюють здібності для педагогічної діяльності. До них належать психічні процеси (сприйняття, пам'ять, уява, мислення), психічні стани (втома, апатія, стрес, тривожність, депресія), увага як стан свідомості, емоційні та вольові прояви (стриманість, наполегливість, послідовність, імпульсивність).

2. Психологічні якості, що характеризують педагога як особистість. До цієї групи якостей зараховують самоконтроль, самокритичність, самоаналіз, прагнення до самовдосконалення, самооцінка власних вчинків, а також стресовитривалість (фізична тренуваність, самонавіювання, вміння переключатися й управляти власними емоціями). Вони допомагають уникнути

професійних стресів, здійснювати самоменеджмент – послідовне, цілеспрямоване використання ефективних методів і технологій самореалізації, саморозвитку творчого потенціалу. Педагогу необхідна добре виражена спостережливість як здатність за незначними ознаками та показниками вбачати тенденції розвитку явища та процесів; зрозумілість і послідовність, гнучкість і критичність, творчий характер і продуктивність мислення, швидкість протікання розумових процесів, добре розвинена вербально –логічна пам'ять, здатність як до тривалого розподілу уваги, так і до тривалої концентрації.

3. Психолого-педагогічні якості, які впливають на ефект особистої привабливості. Такими якостями є комунікабельність (уміння швидко налагоджувати контакт із людьми); емпатійність (здатність співпереживати); атрактивність (зовнішня привабливість особистості); красномовність (вміння гарно, майстерно говорити, ораторський хист); знання себе і вміння допомагати іншим у самопізнанні, щирість, відкритість.

У формуванні якостей, необхідних педагогам для успішного виконання своїх обов'язків, суттєву роль відіграють природні дані, зовнішня привабливість, прагнення до самоутвердження, бажання вчитися, ціннісні орієнтації, волеві зусилля.

Особливої значущості досліджувана проблема набуває в умовах становлення української системи підготовки фахівців, про що свідчить той факт, що впродовж останнього десятиріччя проаналізовано розвиток професійно-особистісних якостей учителів у системі післядипломної освіти (В.Вітюк), педагогічні умови формування окремих професійних якостей педагогів (О.Гура, М.Ткаченко), різні аспекти виховання студентської молоді (І.Лощенова, О.Максимчук, І.Парасюк, А.Ржевська, В.Швирка та ін.), формування професійних якостей фахівців різних галузей (І.Марчук, Н.Сушик та ін.). Однак, проблема формування професійних особистісних якостей майбутнього вчителя потребує подальшого поглибленого вивчення.

У Національній доктрині розвитку освіти у ХХІ столітті одним із пріоритетних напрямів визнається “формування особистості і професіонала-патріота України, виховання людини демократичного світогляду і культури, формування трудової і моральної життєвої мотивації, активної громадянської і професійної позиції; навчання основних принципів побудови професійної кар’єри і навички поведінки у сім’ї, колективі і суспільстві, системі соціальних відносин; підготовка людей високої освіченості і культури, кваліфікованих спеціалістів, здатних до творчої праці, професійного розвитку” [10]. Вирішенню окреслених першочергових завдань, сприятиме зростання науково-дослідницької уваги до формування особистісних професійних якостей майбутніх учителів.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях існують різні підходи до визначення професійних особистісних якостей фахівців різних галузей, зокрема вчителів.

Так, Н.Замкова, поряд із комунікативними, управлінськими та фаховими, виокремлює такі особистісні якості майбутнього фахівця: професійну відповідальність, гуманність і самостійність, симпатію, емоційну стабільність, адаптивність, впевненість у власних діях [7].

А.Борисюк розглядає професійно значущі якості як низку важливих якостей спеціаліста, що сприяють успішному виконанню професійної діяльності, ефективному розв’язанню професійних завдань, особистісно-професійному зростанню й удосконаленню [2].

Отже, ефективність професійної діяльності залежить не тільки від рівня підготовки фахівця, його знань і досвіду, а й від особистісних характеристик, якостей, ціннісних орієнтацій та життєвої позиції педагога, які є базисом для успішного здійснення його діяльності.

У педагогічній діяльності особистість учителя відіграє вирішальну роль, тому можна говорити про необхідність формування у майбутніх учителів не тільки професійних, а професійно – особистісних якостей, що набуває

особливої актуальності в сучасних умовах розвитку української системи освіти та переходу її на Європейські освітні стандарти.

Зміст педагогічної діяльності висуває до вчителя низку специфічних вимог, що змушують його розвивати певні необхідні та обов'язкові особистісні якості як професійно значущі. Ці якості, у свою чергу, реалізуючись у діяльність педагога та забезпечуючи успішність педагогічної діяльності набувають специфічного професійного забарвлення – вони є необхідними для виконання функцій педагога. А виконання цих функцій тренує і розвиває їх.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. Формування особистості вчителя в сучасних умовах / В.Андрущенко, І.Табачук // Політичний менеджмент. 2005. № 1. С. 58-59.
2. Борисюк А.С. Психологічні особливості формування професійних якостей майбутнього медичного психолога: автореф.дис. ... канд. психол. наук: 19.01.07. Івано-Франківськ, 2004. 21 с.
3. Волкова Н.П. Педагогіка / Н.П.Волкова. К.: Академвидав, 2003. 576 с.
4. Власова О.І. Педагогічна психологія / О.І.Власова. К.: Либідь, 2005. 400 с.
5. Джуринский А.Н. История педагогики / А.Н.Джуринский. М. : Владос, 1999. 432 с.
6. Замкова Н.Л. Формування професійних якостей майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності у процесі вивчення іноземних мов: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04; Інститут вищої освіти академії педагогічних наук України. К., 2005. 17 с.
7. Маркова А.К. Психология труда учителя / А.К.Маркова. М.: Просвещение, 1994. 192 с.
8. Митина Л.М. Учитель как личность и профессионал /Л.М.Митина. М., 1994.

9. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Педагогічна газета. №7. 2001.
10. Рогов Е. И. Личность учителя: теория и практика / Е.И.Рогов. Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. 512 с.
11. Савчин М.В. Педагогічна психологія: навч. посібник / М.В.Савчин. К.: Академвидав, 2007. 424 с.

Мірошніченко Л. В.

*викладач-методист циклової комісії
педагогіки, психології та окремих методик
Лебединський педагогічний фаховий
коледж імені А.С. Макаренка
м. Лебедин*

ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УМІНЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ПСИХОЛОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ЦИКЛУ

Варто погодитися з висновком академіка О. Савченко в тому, що «особистісна і професійна підготовка вчителя – локомотив якісних змін в освіті. Професійний гуманний вчитель – велика цінність для дитини, держави, батьків»[4]. У сучасних умовах виникає потреба в підготовці учителів, готових не тільки творчо реалізувати себе в умовах мобільного світу, реформування системи вітчизняної освіти, а й орієнтованих на збереження і підтримку власного здоров'я й здоров'я підростаючих поколінь. Теоретичні та утилітарні аспекти проблеми здоров'язбереження нинішнього покоління були в центрі уваги вітчизняних та зарубіжних корифеїв науки, зокрема Л. Горяна, О. Дубогай, Л. Попова, С. Лапаєнко та ін. Рациональне зерно валеологічної

культури молодших школярів у новій українській школі висвітлено у працях таких науковців, як: Т. Бойченко, О. Бондаренко, Л. Ващенко, М. Гончаренко, В. Горащук, В. Грибань, С. Кондратюк та ін.

Наш коледж, викладачі циклової комісії також не залишаються осторонь даної проблеми сучасності. Викладачі різноманітно використовують форми та методи навчання здобувачів вищої освіти здоров'єзберігаючим технологіям, які в майбутньому знадобляться в професійній діяльності. На заняттях викладачі застосовують здоров'єзберігуючі технології, якими мають оволодіти майбутні вчителі: Ароматерапія. Фізкультпаузи. Стимулювальна гімнастика. Гімнастика для очей. Масаж та самомасаж. Психогімнастика. Медитаційні вправи. Кольоротерапія. Арт-терапія.

Пріоритетність здоров'єзберігаючої функції школи постійно утверджував В. О. Сухомлинський. Збереження і зміцнення здоров'я дітей видатний педагог сприймав як найважливіший аспект практичної діяльності директора школи і кожного вчителя. Василь Олександрович наголошував: «Я не боюся ще й ще раз повторити: турбота про здоров'я – це найважливіша праця вчителя. Від життєрадісності, бадьорості дітей залежить їхнє духовне життя, світогляд, розумовий розвиток, міцність знань, віра в свої сили»[5].

Отже, перед сучасним учителем постає відповідальна задача – спланувати навчальний процес так, щоб надати учню необхідний обсяг знань і не нашкодити здоров'ю дитини. Саме тому на заняттях психолого-педагогічного циклу ми знайомимо здобувачів вищої освіти зі здоров'єзберігуючими технологіями, доступними кожному вчителю, які вони зможуть використовувати під час проходження педагогічної практики «Пробні уроки та заняття».

Здоров'єзберігуюча компетентність – це комплекс знань, умінь, ставлень та цінностей, які спрямовані на збереження й укріплення здоров'я – свого та оточуючих, на уроках та в позаурочній діяльності. Урок – це основна структурна одиниця навчального процесу. Урок у здоров'єзберігуючих

технологіях не повинен погіршувати здоров'я. Сучасний урок – це урок інноваційний, який викликає у здобувачів освіти і вчителів задоволення, стимулює цікавість, творчість. Все це досягається різноманітними формами роботи з використанням інтерактиву та інноваційних технологій.

Організація роботи на здоров'язбережувальному уроці:

- забезпечення необхідних санітарно-гігієнічних умов навчання, оптимального світлового і температурного режиму в кабінетах;
- забезпечення оперативного, прямого і зворотнього зв'язку;
- врахування індивідуальних особливостей учнів;
- оптимальний режим праці; - забезпечення чинника фіксації зору;
- обґрунтованість методів навчання; - зміна навчальної діяльності, режимів робіт;
- психологічний клімат;
- наявність емоційних розрядок;
- розумне поєднання різноманітних видів діяльності;
- забезпечення мотивації діяльності учня;
- співпраця;
- диференційований підхід;
- режим змінних позицій;
- правильна організація активного відпочинку дітей;
- темп і особливості закінчення уроку;
- дотримання норм домашніх завдань;
- створення умов для навчання і здоров'я учнів: матеріальна база, кліматичні умови (вологе прибирання, дотримання температурного режиму, провітрювання приміщень), медичне обстеження, гаряче харчування.

Не секрет, що від здоров'я вчителя залежить якість навчального процесу, психологічний комфорт здобувача освіти в класі та здоров'я дітей.

Особливу увагу ми звертаємо на технології, які сприяють поліпшенню зору, профілактиці короткозорості й руховій активності здобувачів освіти. Тому

ми наголошуємо здобувачам вищої освіти, що їм слід велику увагу приділяти охороні та гігієні зору дітей, проведенню різних занять, ігор і вправ, що сприяють поліпшенню зорових функцій. Обов'язковим компонентом є зорова гімнастика, яку ми рекомендуємо здобувачам вищої освіти проводити з учнями 2 рази на день протягом 3-5 хвилин. У вправи включаються ігрові або сюрпризні моменти, вірші, потішки і т.ін

Одним із важливих завдань сучасної молодшої школи є робота з формування каліграфічно правильного письма, тому що саме процес такого письма є важливим засобом виховання естетичних смаків, волевих та інтелектуальних якостей молодших школярів. Для того, щоб правильно і красиво писати, необхідно тренувати руку дитини перед написанням літер. Лікарі вже досить давно з'ясували, що рівень розвитку мовленнєвого апарату дітей залежить від ступеня сформованості точних скоординованих рухів пальчиків дитини. Унаслідок низки причин відставання в розвитку моторної функції дрібних м'язів пальців рук є досить серйозною проблемою. Високий рівень сформованості дрібної моторики дитячих пальців забезпечує також достатній розвиток пам'яті, уваги, зв'язного мовлення й робить руку готовою до письма.

Оволодіння ж самою технікою написання літер потребує злагодженої роботи дрібних м'язів усієї руки, а також розвиненої слухової уваги. Прості рухи кистей допомагають зняти загальну напругу, а також утому з рук, розслабляють губи, що сприяє покращенню вимови звуків, розвитку мовлення дитини.

Пальчикова гімнастика допоможе підготувати руку дитини до письма, розвинути просторову уяву, навчити дитину спритно користуватися ручкою та олівцем і досягти точності в рухах руки, що дає можливість закласти правильну основу у формування каліграфічного правильного письма. Вправи з підготовки руки дитини здобувачі вищої освіти широко використовують під час практики «Пробні уроки в школі» та «Переддипломна педагогічна практика».

Пальчикова гімнастика допомагає урізноманітнити навчально-виховний процес цікавими й дуже корисними завданнями, що сприяють всебічному розвитку дитячої особистості. Тривале і систематичне використання запропонованих вправ сприяє зміцненню фізичного і психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, підвищує рівень культури здоров'я, мотивує до здорового способу життя.

Виокремимо методичні прийоми, які використовуються нами з метою реалізації завдань здоров'язбережувальних технологій у процесі організації навчально-виховної роботи за заняттях психолого-педагогічного циклу:

- емоційно стимулювати та мотивувати здобувачів вищої освіти до роботи, реалізувати потребу молоді у позитивних емоційних враженнях, імітаційних рухах;
- попередження перевтоми, оптимізації рухового режиму здобувачів вищої освіти на заняттях;
- різноманітні дидактичні ігри, що містять елементи рухових вправ, або завдань;
- проведення релаксаційних пауз під час занять;
- оптимізація рухового режиму здобувачів вищої освіти за рахунок проведення рухливих ігор на свіжому повітрі за сприятливих погодних умов;
- систематична робота викладача щодо дослідження соціально-психологічного клімату колективу студентської групи з метою забезпечення комфортного перебування здобувачів вищої освіти у педагогічному виші;
- комплексне використання можливостей психолого-педагогічного циклу задля творчого вираження особистості здобувача вищої освіти, психотерапевтичного ефекту;
- застосування тьюторських технологій з метою створення гармонійних, доброзичливих взаємовідносин між викладачем із здобувачами вищої освіти, а також між самими студентами;

- формування навичок поведінки в суспільстві відповідно до моральних, естетичних та інших норм шляхом проведення різноманітних форм виховної роботи.

Варто виокремити умови, за яких можливо здійснювати здоров'язбережувальну діяльність здобувачів вищої освіти на заняттях з психолого-педагогічного циклу:

- прагнення підвищувати власну кваліфікацію, удосконалювати педагогічну майстерність;

- мотивація на дотримання здорового способу життя;

- фахова мобільність, тобто здатність орієнтуватися та адаптуватися в різноманітних соціально-педагогічних ситуаціях;

- врахування індивідуально-психологічних властивостей здобувача вищої освіти для супроводу його розвитку.

Ми переконані, що знання, володіння і застосування здоров'язбережувальних технологій є важливою складовою професійної компетентності сучасного педагога. Високий професіоналізм учителя, який сам володіє високим рівнем культури здоров'я, його особистий приклад щодо цього, реальне дотримання тих правил здорового і безпечного життя, яких він має навчити своїх вихованців, є передумовою ефективності навчально-виховної діяльності із забезпечення здоров'я здобувачів освіти. Ефективність позитивного впливу на здоров'я молодших школярів різних оздоровчих заходів визначається не хаотичністю методів, а системною роботою за всіма напрямками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Омельченко С. Здоров'язбережувальна педагогіка: сучасні тенденції та перспективи розвитку / С. Омельченко, Л. Каліберда // Рідна школа. 2012. № 7. С. 25 – 28.

2. Оржеховська В. М. Стратегія педагогіки здорового способу життя / В. М. Оржеховська // Педагогіка і психологія. 2006. № 4 (53). С. 19 – 28.
3. Панасенко Т.В.Формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх вчителів початкової школи у ВНЗ І-ІІ р.а Т.В.Панасенко//«Молодий вчений» 2016-№ 9.1 (36.1) С.130-133.
4. Савченко О. Психодидактичні аспекти реалізації здоров'язбережувальної функції шкільної освіти: діалог з В. О. Сухомлинським / О. Савченко // Рідна школа. 2012. № 7. С. 8 11.
5. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори: у 5 т. К.: Радянська школа, 1976. Т. 1. С. 55 206.

Дяченко П. М.

викладач вищої категорії

Комунальний заклад «Прилуцький

гуманітарно-педагогічний

фаховий коледж імені Івана Франка»

Чернігівська обласна рада

м. Прилуки

ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ТВОРЧОГО І ФІЗИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДО ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми. Сучасні світові тенденції розвитку у сфері педагогічної освіти виступають все більш високі вимоги до особистості педагога-професіонала, педагога-творця. У сучасних вимогах відбувається модернізація освітньої діяльності-орієнтація на творчий розвиток здібностей дітей та їх талантів, поява нетрадиційних типів шкіл, альтернативних систем освіти та авторських методик навчання. У контексті цих змін значно

посилюються вимоги до цільової підготовки майбутніх вчителів. Високою мірою це стосується вчителів фізичної культури, завданням яких є підвищення мотивації до занять спортом, залучення якомога більшої кількості дітей до масових фізкультурно-оздоровчих заходів, формування здорового способу життя та культури дозвілля тощо. А успішне вирішення цих професійних завдань часто залежать від їх творчих, нестандартних підходів та рішень. Тому формування і розвиток творчого потенціалу студентів ще в стінах навчального закладу повинно стати пріоритетним завданням сучасної системи вищої освіти і суспільства в цілому. Також освіта має спрямовуватись на формування творчого потенціалу, розвиток творчих здібностей та самостійного критичного мислення [6].

Аналіз досліджень. Розкриттю змісту поняття «творчий потенціал особистості» приділено увагу у роботах сучасних вчених П. Кравчук, Я. Пономарьов, Н. Посталюк, В. Рибалка та ін. З точки зору більшості з них творчий потенціал містить у собі всі здібності особистості – мислення, волю, пам'ять, фантазію тощо. Здатність до творчості є одним із найважливіших критеріїв професійної придатності вчителя. Погоджуємось з думкою В. Моляко, що домінуючою метою професійної підготовки студентів в умовах вищого навчального педагогічного закладу повинно бути формування готовності майбутнього вчителя до педагогічної творчості, яка зумовить професійний та особистісний саморозвиток педагога і всебічний розвиток творчих можливостей учнів [7]. Особливо актуальним це питання є у контексті підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності.

Мета дослідження: дослідити вплив фізичного виховання як навчальної дисципліни у ВНЗ на формування творчого потенціалу майбутніх вчителів фізичної культури.

Виклад основного матеріалу. Творчий потенціал є важливою умовою самореалізації та професійного розвитку кожної особистості. Саме тому це питання являється пріоритетним і актуальним у системі освіти. Адже розвиток

творчого потенціалу залежить від багатьох чинників навчальної діяльності – викладачів, студентів, учнів.

У вищих навчальних закладах фізична культура представлена як учбова дисципліна і як найважливіший компонент формування цілісного розвитку особистості студента. Являючись складовою частиною загальної культури, вона входить обов'язковим розділом в гуманітарний компонент освіти, значущість якого виявляється через гармонізацію духовних і фізичних сил [3, 4]. Різні види фізичної культури представляють багатий матеріал для творчої діяльності в різноманітті мистецтва, яке є однією з основних форм віддзеркалення прекрасного в природі і в суспільстві. В цьому нерозривний природний зв'язок фізичної культури з культурою суспільства в цілому і головний напрям реалізації прекрасного в самій природі фізкультурної діяльності [8]. Згідно думки Н.П. Максимчук, метою освіти є не трансляція досвіду минулих поколінь поколінням майбутнім, а забезпечення людиною майбутнього творіння, що вимагає зміни якості людини [6]. У даному контексті йдеться про виховання у молодому фахівцеві творчості, тобто здібності перетворювати те, що було створено до нього. Єдино можливим способом розвитку цих здібностей є інтеграція людини до культури, в соціально-культурну творчість, створення культурних цінностей. В області фізичної культури це поняття може бути трансформоване як творча діяльність по засвоєнню та створенню цінностей у сфері фізичного вдосконалення народу, а також її соціально-значні результати або діяльність направлена на перетворення і формування фізичного та духовного потенціалу самої людини [7]. Таким чином, формування здатності до творчої діяльності повинна починатися перш за все з бажання та вміння перетворити себе як особистість з максимальним розвитком всіх людських сил: фізичних, емоційних, психічних, інтелектуальних та ін.

З цієї точки зору найбільш ефективним потенціалом володіють інтеграційні, духовно-фізичні можливості фізичної культури, освоєння

людиною її функціональноцінніснорідючих стосунків [8]. Освоєння цінностей фізичної культури озброює молоду людину розумінням складності життя, допомагає виробити духовно-етичні критерії самооцінки особистості [2, 8]. Це у свою чергу, вимагає формування і розвитку здібностей до загальнокультурного самовираження, що на практиці означає формування потреби в культурній інформації і знаннях, уміння розпізнавати істинні культурні цінності. Проявом такого прагнення є участь студентської молоді в створенні і діяльності ініціативних об'єднань в області фізкультурної діяльності по інтересах, уміння змістовно і творчо проводити вільний час, використовуючи те різноманіття можливостей, яке дають різні види фізичної культури [5, 7].

Ціннісні орієнтації виражають сукупність відносин особи до фізичної культури в житті і професійній діяльності, вони формуються в процесі засвоєння особою соціального досвіду і відбиваються в її цілях, переконаннях, ідеалах, інтересах. Ці ставлення, усвідомлені й пережиті особистістю, спрямовують, орієнтують її в процесі вибору життєвих цілей та засобів їх досягнення [1]. Ціннісні орієнтації не виникають у людини раптово, а формуються поступово, протягом усього процесу соціалізації індивіда, будучи центральним стрижнем свідомості і діяльності, найважливішим компонентом структури особистості. Тому особливу вагу необхідно приділяти впливам на механізми формування ціннісних орієнтацій для вирішення проблем мотиваційного впливу на свідомість і поведінку особистості в системі виховання і навчання [4].

Однак недостатньо розглядати творчий потенціал як результат діяльності у якій він реалізується. Якщо проаналізувати його з точки зору розвитку, як сукупність можливостей, що постійно змінюються, то виникає потреба розширити критерії оцінювання творчого потенціалу і вимірювати його не тільки новизною і значущістю результатів творчої діяльності, а й тими змінами

особистісної структури об'єкта творчості, які ведуть до змін у характері особистості внаслідок її самореалізації і самовдосконалення.

На основі проаналізованих наукових досліджень, що стосуються даної проблеми, ми дійшли висновку, що формування та розвиток творчого потенціалу майбутніх учителів фізичної культури залежить від двох чинників; внутрішньо особистісного ставлення студента до творчої діяльності та організація і зміст навчального процесу. До першого відносимо психологічні та характерологічні особливості особистості (наполегливість, впевненість, комунікативність, організованість, працездатність, самостійність, інтуїція, фантазія, нестандартне мислення, пізнавальна мотивація тощо).

Щодо організації навчального процесу і його змісту, то тут йдеться про такий навчальний процес, який буде стимулювати активну творчу діяльність студентів. Закономірності розвитку творчого потенціалу особистості висувають певні вимоги до організації творчої навчально-пізнавальної діяльності, розробки змісту навчальних дисциплін, технології викладання тощо. Слід зазначити, що розвиток творчого потенціалу майбутніх учителів фізичної культури буде ефективний лише при врахуванні цих двох чинників, які повинні взаємодоповнювати один одного.

Оскільки внутрішньо особистісні характеристики у студентів уже сформовані і уставленні бо формуються ще з раннього дитинства і змінювати чи корегувати їх уже доволі складно, то особливу увагу слід приділити організації навчального процесу та його змісту.

Особливості навчального процесу на факультетах фізичного виховання дозволять більш ефективно залучати студентів до активної творчої діяльності. Це насамперед широкі можливості організації позааудиторної роботи: тренувальні заняття в спортивних залах та на природі, рекреаційні та спортивні ігри, педагогічна та тренерська практики тощо. Позааудиторна робота зі студентами дає можливість ефективно використовувати педагогічний потенціал студентського дозвілля. Що на відміну від традиційного навчально-виховного

процесу краще розширює можливості творчої діяльності студентів. У аудиторній роботі зі студентами ефективними засобами формування творчого потенціалу є самостійна робота студентів, зокрема достатня свобода у підготовці індивідуальних завдань, створення проектів та подальша їх презентація.

Висновки. З огляду на тенденції розвитку освіти і науки, питання формування творчого потенціалу майбутніх педагогів є досить актуальним. Особливою мірою це стосується вчителів фізичної культури перед якими сьогодні стоять непрості завдання – а саме, формування в учнів стійку мотивацію щодо збереження і зміцнення здоров'я завдяки спорту та фізичним вправам і розширити функціональні можливості організму дитини через цілеспрямований розвиток основних фізичних якостей і природних здібностей. Вирішення цих завдань часто залежить не тільки від знань учителем свого предмета а й від його творчих, нестандартних підходів та рішень. Відтак, творчий потенціал є складним та багатогранним явищем і його розвиток залежить як від внутрішньо психологічних так і від зовнішніх факторів.

Звернення уваги на ціннісні орієнтації у сфері фізичної культури і спорту студентів ВНЗ дозволяють розглядати фізичне виховання, як фундамент психофізичного розвитку і фізичного вдосконалення молоді. Практичне використання досліджень ціннісних орієнтацій у сфері фізичної культури має істотне значення для досягнення цілей в майбутній професійній діяльності студентів педагогічних спеціальностей, а отже майбутніх фахівців у сфері виробництва, науки, культури. Перспективою подальших досліджень буде визнання впливу, який здійснює процес фізичного виховання на формування ціннісних орієнтацій до фізичної культури особистості студента як майбутнього вчителя, виявлення факторів впливу на цей процес та умов його оптимізації.

Виходячи з вище написаного для забезпечення ефективної організації навчального процесу з розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів

фізичної культури можна виділити ряд умов: активне використання педагогічного потенціалу студентського дозвілля; надання більшої свободи студентам при виконанні індивідуальних завдань, зокрема, під час проходження педагогічної практики; широке використання поза аудиторної роботи співорганізаторами якої повинні бути самі студенти; залучення студентів до планування та організації навчального процесу; наявність необхідного матеріального забезпечення як для тренувальної так і для навчальної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова Н.О. Ціннісні орієнтації у системі особистісних якостей студентів вищого педагогічного навчального закладу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук: спец. 19.00.07 – педагогіка і вікова психологія / Н.О. Антонова – Київ, 2003. 20 с.
2. Іванцев Н.І. Динаміка ціннісних орієнтацій студентської молоді протягом професійної підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук: спец. 19.00.07 – педагогіка та вікова психологія / Н.І. Іванцев. Київ, 2001. 20 с.
3. Кравчук П. Формирование творческого потенциала личности в системе высшего образования: автореф. дис. док. филос. наук: спец. 22.00.06 «Социология культуры, науки, образования»/ П. Кравчук. М., 1992. 32 с.
4. Круцевич Т.Ю. Управління процесом фізичного виховання / Підр. Теорія і методика фізичного виховання / під ред. Т.Ю. Круцевич/ Т.Ю. Круцевич, В.В. Петровський. К.: Олімпійська література, 2008. Т.1. С. 320–380.
5. Круцевич Т.Ю. Сформованість цінностей індивідуальної фізичної культури студентів різних відділень ВУЗу / Т.Ю. Круцевич, О.Ю. Марченко. – Дніпропетровськ: Спортивний вісник Придніпров'я, 2008. №3–4. С.103–107.

6. Максимчук Н.П. Психологічні особливості становлення ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя у процесі професійної підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук: спец. 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія / Н.П. Максимчук. Київ, 2000. 20 с.

7. Моляко В. Концепція виховання творчої особистості / В. Моляко // Радянська школа. 1991. № 5 С. 47-51.

8. Пономарев Н.И. Информация физической культуры: проблемы, перспективы. // Теория и практика физической культуры / Н.И. Пономарев, С.С. Филиппов. / Москва, 1994. №10. С.14–16.

9. Романюк Л.В. Психологічні чинники розвитку ціннісних орієнтацій студентської молоді: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук: спец. 19.00.01 – загальна психологія, історія психології / Л.В. Романюк. – Київ, 2000. 20 с.

Юрченко К. І.

голова циклової комісії

викладачів шкільної педагогіки і психології

педагогічний фаховий коледж

Хортицької національної академії

м. Запоріжжя

ТВОРЧИЙ ВИКЛАДАЧ – ТВОРЧИЙ СТУДЕНТ

(з досвіду роботи циклової комісії)

«Програми в усіх школах одні й ті ж, підручники однакові, але школи різні, тому що різні вчителі.

Школа - передусім учитель. Особистість учителя – наріжний камінь виховання».

В.О. Сухомлинський

XXI століття – час переходу до інформаційного високотехнологічного суспільства, в якому якість людського потенціалу, рівень освіченості і культури населення набувають вирішального значення. Успішна особистість сьогодення – людина конкурентноспроможна на ринку праці, творча, здатна працювати в команді, знаходити вихід з нестандартних ситуацій, приймати рішення та відповідальність за них [3, 4, 5]. Тому в умовах реформування загальної середньої освіти особливого значення набуває проблема підготовки успішного педагога-фахівця. Для нас, викладачів педагогічного фахового коледжу, це означає самим працювати на рівні найвищих стандартів професійної діяльності, нестандартно мислити, бути креативними, творчими, адже тільки особистість здатна виховати іншу особистість.

Викладачі циклової комісії шкільної педагогіки і психології постійно у пошуку, працюють над підвищенням свого фахового рівня, оволодівають новітніми освітніми технологіями. Навчання упродовж життя – наше кредо.

Які вектори розвитку творчого потенціалу педагога вважаємо перспективними і як працюємо в цих напрямках?

По-перше, тренінги, семінари, вебінари і т.д., спрямовані на удосконалення професійних компетентностей: комунікаційної, цифрової, емоційно-етичної, створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища і т. ін..

По-друге, участь в науково-практичних конференціях різних рівнів з актуальних проблем початкової освіти, організації навчання дітей з особливими освітніми потребами, підготовки фахівців з початкової освіти і т. ін..

По-третє, опрацювання наукової літератури, обмін інформацією на засіданнях ЦК та впровадження напрацьованих результатів в практику підготовки фахівців з початкової освіти; робота викладачів над методичними проблемами з питань професійної підготовки майбутніх спеціалістів початкової освіти до інноваційної професійної діяльності в умовах змішаного навчання,

діагностики навчальних досягнень здобувачів освіти засобами хмарних технологій, підготовки до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

По-четверте, організована науково-методична робота в коледжі: участь у творчих групах, тренінгах, семінарах, які проводять викладачі коледжу, обговореннях питань на педраді та НМР.

По-п'яте, освітній процес в коледжі: взаємовідвідування навчальних занять в межах ЦК, відвідування відкритих занять і творчих звітів викладачів коледжу.

По-шосте, навчальні заняття, педагогічна практика, які вдумливому викладачу дають широкі можливості для рефлексії, експериментування, творчого зростання.

Впровадження напрацювань викладачів в освітній процес.

З метою розвитку творчості майбутніх вчителів на заняттях пропонуємо альтернативу у виконанні завдань. Напр., зі «Вступу до спеціальності» пропонуємо написати твори-есе на теми «Мій ідеал вчителя», «Імідж сучасного вчителя», «Як відновити престиж професії вчителя у сучасному суспільстві?». Також на навчальних заняттях з педагогіки, психології здобувачам освіти пропонується вести творчі конспекти, в яких вони фіксують матеріал у вигляді схем, піктограм, малюнків, доповнюють лекції власними роздумами.

Після вивчення основних педагогічних понять пропонуємо студентам виконати нестандартне домашнє завдання – розробити **творчий** проект «Моє бачення освітнього процесу в Новій українській школі» з використанням вивчених педагогічних категорій (на 2 курсі), а на 3-му курсі - «Розробити виховну систему школи» з використанням схематичних пояснень, зображень інтер'єрів сучасної школи тощо.

Вивчаючи на заняттях з психології форми мислення, пропонуємо дібрати будь-яке поняття, яке будемо формувати у дітей, і проявити творчість у його поясненні. Інтегруємо навчальний матеріал з педагогіки, психології, методик,

моделюємо із здобувачами освіти на практичних заняттях майбутню професійну діяльність

Після проходження тренінгу по підготовці до роботи в НУШ урізноманітнили застосування інтерактивних методів навчання, різні види групової роботи.

Стимулювала до професійного удосконалення також необхідність якісно іншої організації освітнього процесу в умовах карантину. Першим кроком до вивчення організації дистанційного навчання стало ознайомлення зі змістом навчальних вебінарів для вчителів та викладачів:

- оглядовий освітній серіал «Карантин: онлайн-сервіси для вчителів»;
- «Цифрові навички для вчителів»;
- «Онлайн-тести: принципи успішної взаємодії під час дистанційного навчання»;
- «Використання сервісу Zoom для проведення дистанційних занять»;
- «Як створити конференцію в сервісі Zoom»;
- «Як вести урок в Zoom»;
- «Онлайн-інструменти для створення навчальних відео та скринкастів» (Вікторія Шпильова);
- «Як створити Google Форму з тестом?»;
- 30-годинний онлайн-курс «Використання цифрових інструментів Google для організації роботи педагогічного працівника» та ін..

Набутий досвід впроваджуємо в практику вивчення психолого-педагогічних дисциплін: створюємо і використовуємо класруми, проводимо лекції, семінарські та практичні заняття онлайн, розробляємо різні варіанти Google Форм, сервісу Quizizz для проведення опитувань та тестувань, створення та використання адаптивних форм тощо.

Питання удосконалення змісту і структури навчальних занять, використання ефективних методів, прийомів роботи з метою забезпечення якості освітньої діяльності на заняттях психолого-педагогічного циклу в умовах

переходу від онлайн до офлайн навчання розглядаємо на засіданнях циклової комісії. На нашу думку, сучасна лекція має інтегрувати переваги дистанційного та очного навчання. Разом з цим, маємо організувати здоров'язберігаюче освітнє середовище, оптимально поєднувати застосування ІКТ та друкованих джерел одержання інформації. З цією метою застосовуємо на навчальних заняттях: «перевернуту» та інтерактивну лекції, точкове використання гаджетів, рефлексивні вправи («3-2-1», «Продовжи речення...» та ін.), можливості ресурсу onlinetestpad, експрес-презентації до теми, неповні конспекти, тести з передбаченими помилками, технології формування критичного мислення; використовуємо на навчальних заняттях матеріали науково-практичних конференцій, напр., «Результативна початкова освіта» та проєкту «Світ чекає крилатих».

На заняттях необхідно передусім створити вільну атмосферу, спрямовану на забезпечення комфортності спілкування, впевненості у своїх силах, творчих потенціях і відповідному потенціалі інших членів групи – це на нашу думку, важлива складова розвитку креативності здобувачів освіти.

Резюме.

Здатність до творчості є важливою якістю кожної сучасної людини. 23 грудня 2020 року Мінекономіки затвердило Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», який містить інформацію щодо стандартів навчання, професійного розвитку вчителів, а також – їх загальних компетентностей та перелік трудових функцій (професійних компетентностей, що входять до них) [5].

Реалізація цього комплексу професійно-педагогічних компетентностей вимагає від вчителя Нової української школи не тільки сформованих знань, умінь, навичок, відповідних здатностей, а й творчого підходу до реалізації запланованого, критичного сприйняття й аналізу інформації, самостійного

прийняття оригінальних рішень. Тому пріоритетне завдання викладачів педагогічного коледжу – удосконалювати ці якості в себе. Викладачам шкільної педагогіки і психології близька думка В.О.Сухомлинського: «Щоб відкрити перед учнями іскорку знань, учителю треба увібрати море світла, ні на хвилинку не відходячи від променів сяючого сонця знань людської мудрості».

ЛІТЕРАТУРА

1. Григораш В.В. Оцінка рівня професійної компетентності педагога. //Педагогічний альманах. 2012. Випуск 16. С. 116-121// УДК 378.044.2.
2. Державний стандарт початкової освіти (2018). URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
3. Нова українська школа: poradnik dla vchytelya/ za zag.red. H.M.Bibik. – Київ: Літера ЛТД, 2018. 160с.
4. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
5. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovih-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti>

Деменнікова Т. В.
викладач педагогічних дисциплін
Бериславський фаховий педагогічний коледж
імені В.Ф.Беньковського
Херсонського державного університету
м. Берислав

ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Одним із основних завдань психолого-педагогічної підготовки спеціалістів для освіти – формування професійного педагогічного мислення практичного типу, що включає в себе високий рівень розвитку процесів аналізу, рефлексії, прогнозування і перетворення. Саме від якості педагогічного мислення залежить і процес і результат оновлення сучасної школи [1, с. 40-41].

Важливим засобом формування педагогічного мислення майбутнього вчителя нової початкової школи є активні методи навчання.

Активні методи навчання у порівнянні з традиційними методами мають наступні особливості: активізація мислення, обов'язковість взаємодії студентів між собою і керівником заняття; наявність можливостей для поетапної оцінки успішності і повноти засвоєння навчального матеріалу; підвищений ступінь мотивації, емоційності і творчий характер занять; спрямованість переважно на розвиток або оволодіння професійними, інтелектуальними, поведінковими навичками і вміннями у стислі терміни [1, с. 305].

З метою формування активного мислення на заняттях педагогічних дисциплін ми пропонуємо студентам завдання відповідного характеру, а саме: обґрунтувати, довести, описати, визначити, пояснити, прокоментувати, порівняти, проаналізувати, класифікувати, узагальнити, зробити висновки, аргументувати думку, дослідити, поспостерігати.

Завдання комплектуємо так, щоб вони склали систему для кожної теми: завдання на комбінування інформації, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, планування і виконання практичної діяльності. Пропонуємо студентам ряд запитань і завдань, які вимагають аналізу основних понять теми:

1. Яке з наведених нижче загальних значень функції підходить для визначення основних функцій педагогічної діяльності вчителя?

2. У педагогічній літературі виділяють шість основних здібностей до педагогічної діяльності. Визначте для виконання яких функцій учителя стануть у нагоді педагогічні здібності й заповніть таблицю.

Назва функції вчителя	Короткий зміст функції	Здібності вчителя необхідні для реалізації даної функції

Особливу увагу надаємо навчанню студентів основним прийомам опрацювання теоретичного матеріалу: складання розгорнутого плану, тез, різного виду конспектів, різного виду питань до тексту, структурно-логічних і опорних схем, спочатку заповнення, а потім самостійне складання порівняльних таблиць, самостійне моделювання тематичних понять на основі раніше засвоєних основних педагогічних категорій та лексичного значеннях слів.

Система запитань, вправ, завдань (від репродуктивного до творчого характеру) є важливим засобом формування педагогічного мислення студентів у процесі вивчення педагогічних дисциплін, їх інтеграція з іншими видами завдань, груповою формою навчання та інтерактивними методами створює умови для підвищення ефективності професійної підготовки за рахунок управління і організації пізнавальної діяльності студентів.

Як показує досвід більшість студентів мають значні труднощі у формулювання проблемних запитань до змісту навчального матеріалу. Спочатку пропонуємо студентам дати відповідь на наші запитання, щоб активізувати мислення, а потім самостійно підготувати запитання з опорою на

ключові слова створені Джоном Мейнардом на основі «систематики» Блума для фронтального усного і письмового опитування з використанням інтерактивних прийомів «Незакінчене речення», «Так-ні», «Вітер дме» та ін. Така робота спрямована на формування у студентів уміння складати і застосовувати різного типу запитання на педагогічній практиці.

Навчання на основі використання структурно-логічних схем, таблиць дозволяє формувати у майбутніх учителів початкових класів систему знань на основі усвідомлення і осмислення змісту навчальної дисципліни та методів пізнавальної діяльності, що сприяє розвитку педагогічного мислення і професійних компетентностей. Для цього на перших заняттях з педагогічних дисциплін знайомимо студентів із метою складання структурно-логічних схем та їх видами. Пропонуємо колективне, коментоване складання простих структурно-логічних схем по типу «павучок», учимо згортати інформацію на основі виділення головного і розгортати її при читанні схем. Поступово рівень самостійності у виконанні подібних завдань збільшуємо. Для прикладу це можуть бути завдання такого типу: визначте взаємозв'язок понять «професійна компетентність», «компетентність», «педагогічна компетентність», «компетенція», зобразіть його за допомогою схеми; поясніть, як пов'язані між собою професійна компетентність і педагогічна майстерність учителя.

Для структурування знань студентів, полегшення їх запам'ятовування пропонуємо спочатку заповнювати порівняльні таблиці, потім самостійно визначати зміст колонок і рядків такого виду таблиць при вивченні іншого навчального матеріалу.

Прикладом завдань творчого характеру може бути складання кодексу цінностей вчителя НУШ на основі самостійного аналізу змісту Концепції нової української школи. Для усвідомлення студентами інтегрованого підходу у НУШ на заняттях педагогічного циклу пропонуємо завдання за темами тижня, наприклад, завдання до теми «Театр»: ознайомтесь з поняттями «авансцена», «антракт», «галерка», «інтермедія», «конференсьє», «мізансцена», «монолог»,

«полілог», «пролог», «реквізит», «роль», «надзавдання», «суфлер», «сцена», «театральний етюд»; встановіть аналогію (подібність) із вчительською професією, школою; опишіть у чому вона (аналогія) проявляється (по два терміни за вибором студента).

Одним із чинників активізації самостійної творчої пізнавальної діяльності студентів є широке запровадження в навчальний процес сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. З цією метою створюємо і використовуємо електронні курси в системі дистанційного навчання Бериславського фахового педагогічного коледжу «Вчись онлайн», пропонуємо завдання пов'язані із пошуком потрібної інформації у комп'ютерній мережі подібного типу: знайдіть у мережі Інтернет опис понять «тьютор», «коуч», «ментор», «фасилітатор», «едвайзер», «наставник»; проаналізуйте їх спільні й відмінні риси з професією вчителя; спрогнозуйте майбутнє професії вчителя.

Таким чином, досвід нашої роботи дає можливість нам стверджувати, що використання активних методів навчання у поєднанні інформаційних, інтерактивних технологій, реалізація інтегрованого, тематичного підходів у процесі вивчення предметів педагогічного циклу сприяють формуванню активного педагогічного мислення, розвитку творчих здібностей студентів, що є цільовими орієнтирами у підготовці вмотивованого, успішного вчителя початкових класів нової української школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кашапов М. М. Психология педагогического мышления. СПб: Алетейя, 2000. 463 с.

Калюжна Л. Б.

викладач музичних дисциплін

Лебединський педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Лебедин

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ФОРМУВАННІ ІНТЕГРАТИВНО- ЦІЛІСНИХ ЯКОСТЕЙ МИТЦЯ

Забезпечення якості та інтеграція вищої освіти України в європейський освітній простір вимагають її модернізації та подальшої трансформації. Сучасна парадигма вищої освіти передбачає формування мобільного, універсального фахівця, здатного до інтегрування знань, майбутнього генерування нових ідей та оригінальних рішень у нестандартних ситуаціях життя. Тому реформування передовсім стосується оновлення технологій навчання і виховання.

У закладах фахової передвищої освіти інтеграція змісту освіти сприяє формуванню у студентів системи знань і умінь, пов'язаних із майбутньою професією. При цьому одним з найважливіших критеріїв оцінки якості підготовки спеціаліста є його вміння використовувати знання на практиці.

Водночас змінюються шляхи дослідження системи музичноосвітнього процесу, диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва в системі професійної музичнопедагогічної освіти. В умовах нових вимог педагогічної освіти підготовка вчителів передбачає не тільки поліпшення змісту і методики професійної підготовки з метою досягнення високого рівня компетентності, а й підвищення ролі інтегративного підходу до формування духовного світу особистості.

Методичною основою інтегрованого підходу до навчання є формування знань про навколишній світ та його закономірності, розширення інформаційної сфери, а також установа міжпредметних зв'язків при засвоєнні наук.

Мета інтегрування – не тільки продемонструвати загальне між навчальними дисциплінами, а й через їхній органічний зв'язок дати студентам уявлення про єдність навколишнього світу. Необхідна умова інтеграції – наявність засадничої ідеї, реалізація якої забезпечує цілісність навчального курсу.

Стан музичної освіти й виховання, так само як і підготовка педагогічних кадрів, у наш час потребують розробки проблем підвищення професійної компетентності вчителя. Учитель музичного мистецтва – центральна, часто єдина фігура в усьому різноманітному процесі шкільної музично-просвітницької роботи. Його ініціатива, ентузіазм, професійна кваліфікація фактично вирішують долю музичного виховання в школі, успіх або неуспіх усієї справи. Саме вчитель музичного мистецтва покликаний формувати високі художні смаки, різносторонні музичні інтереси школярів. Основою музичної роботи з дітьми, які вчаться в загальноосвітніх навчальних закладах, є, як відомо, хоровий спів. Він займає особливе місце за своїм значенням як живий і творчий процес відтворення музично-художніх образів. Ніяка інша форма занять не викликає такої активності й підйому в учнів, як спів хором. Завдання хорового співу полягає в тому, щоб за його допомогою виховати в учнів моральні якості, прилучити учнів до музичного мистецтва й хорової культури, познайомити їх з найкращими зразками класичної музичної спадщини та народної творчості, навчити правил хорового співу.

Про необхідність розробки цієї теми у своїх працях говорять О. Апраксина, Л. Арчажникова, Р. Верхолаз, Д. Зарін, Г. Стулова. Різним аспектам професії вчителя музики присвячено роботи Е. Абдулліна, Г. Падалки, О. Рудницької та інших, однак проблема вдосконалення професійної діяльності

вчителя музичного мистецтва, зокрема підготовка до хорової роботи в школі, у сучасних умовах навчання лишається в педагогіці недостатньо дослідженою.

Діяльність учителя музичного мистецтва неможлива без достатньої вокальної й диригентсько-хорової підготовки, яка потребує вміння читати хорові партитури, диригувати, володіти методикою постановки голосу, а також знання особливостей роботи з хором. Вокально-хорова діяльність, як і будь-яке явище, постає як цілісна система з доцільною організацією всіх її структурних компонентів. Осмислення сутності структурних компонентів діяльності, їхнього взаємозв'язку та взаємозалежності лежить в основі методичної оснащеності вчителя-професіонала, забезпечуючи усвідомлену реалізацію виконуваної діяльності. У вчителя розвивається слухова сфера, виробляється вміння осмислювати й уявляти внутрішнім музичним слухом звучання твору, всебічно його аналізувати. Уміння читати партитуру допомагає чути звучання кожної хорової партії, співати будь-який з голосів партитури, що сприяє освоєнню твору загалом. Навички диригування, знання особливої системи рухів рук дозволяють учителю моделювати музичний образ і втілювати його в тому або іншому конкретному звучанні. Учитель, який оволодів диригуванням, уміє координувати свої рухи, наприклад, диригувати однією рукою та одночасно іншою грати партитуру; показувати вступ і зняття на будь-яку частку такту, динамічний розвиток, взяття дихання тощо. Курс вокального класу дає вчителю основи методики співацького розвитку, зокрема озброює його практичними прийомами дії на голосовий апарат для організації правильного його функціонування – вироблення співацького дихання, артикуляції, дикції, відчуття високої позиції тощо. Знання специфіки вокальної роботи допомагає вчителю осмислити шляхи вдосконалення слухових навичок школярів на основі слухання й підстроювання голосів у тембровому та динамічному співвідношенні, а також вироблення чистоти інтонації. Загалом вокально-хорова робота вимагає від учителя вміння стежити за чистотою інтонації, ладом, ансамблем, дикцією, тембром, диханням; управляти темпом, динамікою,

агогікою, штрихами, фразуванням у процесі хорового звучання твору; привчати школярів співати по руці диригента.

Для поглиблення знань, розвитку й удосконалення навичок і вмінь учителю необхідно:

- постійно розвивати й удосконалювати музично-слухові уявлення; збагачувати свій слуховий досвід, розвивати вокально-хорове мислення, здатність глибоко проникати в музичний задум твору й утілювати його в конкретному хоровому звучанні;
- володіючи основними прийомами диригентської техніки, уміти самостійно знаходити їх, застосовувати, творчо варіювати та вдосконалювати;
- знати основи диригентсько-хорової методики з урахуванням специфіки викладання в загальноосвітніх навчальних закладах.

Тому можна без перебільшення сказати, що професія вчителя музичного мистецтва — одна з найскладніших для педагога-музиканта. Ця складність полягає, перш за все в тому, що вимагає від фахівця універсальності, адже окрім знань у галузі методики вокально-хорової роботи з дітьми, учитель музичного мистецтва має добре володіти інструментом, бути всебічнорозвинутою людиною не тільки в галузі музики, але й інших мистецтв. Він має вміти образно й доступно висловити школярам найважливіші закономірності музичного мистецтва. Але найголовніше — учитель повинен любити дітей і музику, уміти спілкуватися з класом, творчо ставитися до процесу музичного виховання. Підготовка майбутнього вчителя музики до хорової діяльності в навчальному закладі, вимагає вивчення додаткової літератури з проблем вокально-хорової роботи: в осягненні майстерності управління хором, відвідування концертів різних хорових колективів, участь у методичних конференціях, творче спілкування з видатними хоровими диригентами. Процес професійної підготовки майбутніх учителів музики здійснюється в різних класах музично-педагогічних навчальних закладів; реалізується під час вивчення комплексу спеціальних дисциплін.

Як відомо, професійно-особистісні якості як вияв психічних особливостей, є необхідним для досягнення суспільно прийнятної ефективності у професійній діяльності. Саме ці здібності включають інтелектуальні (мислення), моральні (поведінка), емоційні (почуття), волюві (здатність до самоуправління), організаційні якості особистості. Аналіз психолого-педагогічної та музикознавчої літератури допоміг визначити підходи до формування професійно-особистісних якостей. Ураховуючи, що якості та здібності в деяких дослідженнях ототожнюються, можна виділити лише узагальнені якості, необхідні та достатні для майбутньої діяльності фахівця, що можуть бути сформовані у процесі його підготовки.

Комплекс професійно-особистісних якостей майбутнього вчителя музичного мистецтва можна розподілити між двома модулями, які є взаємозалежними та поєднані системно:

1-й модуль – професійно-педагогічні якості;

2-й модуль – особистісно-психологічні.

Системні та кореляційні зв'язки та співвідношення між ними створюють оптимальні умови для становлення майбутнього вчителя музичного мистецтва у його практичній професійній діяльності. Кількісно-якісний склад цих якостей достатньо різноманітний. Елементи, які створюють цей комплекс, є рухливими та багатофункціональними.

У «професійно-педагогічні якості» включають: музично-слухові здібності, інтелект, хормейстерські знання, вміння та навички, на базі яких формуються комунікативні, організаторські, творчі якості, емпатія. Професійно-педагогічні якості майбутнього фахівця характеризують його знання й уміння досягати цілей навчання з мінімально можливими затратами часу. Професіоналізм спеціаліста має ґрунтуватися на відповідній фундаментальній підготовці, системному мисленні, ефективних методах обґрунтування рішень.

До «особистісно-психологічних якостей» належать: емоційні, вольові якості, серед яких найважливішими для хормейстерської діяльності вважається цілеспрямованість, наполегливість, енергійність, ініціативність, витримку й теоретичні дослідження щодо формування професійно-особистісних якостей майбутніх учителів у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін допомогли визначити їх структуру, що складається з мотиваційно-оцінних, діяльнісно-творчих, комунікативно-організаційних та емоційно-вольових компонентів.

Мотиваційно-оцінний – характеризує спонукальні мотиви щодо хормейстерської діяльності вчителя музичного мистецтва та здатність до самооцінювання сформованості професійно-особистісних якостей. Мотивація є важливим чинником при формуванні зазначеного феномена і провідним у формуванні професійно-особистісних якостей, що розвивається від позитивного ставлення до вдосконалення якостей особистості. Розвиток мотиваційно-оцінної сфери є важливою ланкою в системі формування професійно-особистісних якостей, що буде змінюватися залежно від активізації інтересу до хормейстерської діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Мотиваційно-оцінний компонент є основою щодо реалізації інших структурних компонентів.

Діяльнісно-творчий – розкриває спрямованість майбутнього вчителя на творчу діяльність. Цей компонент спирається на відповідну теоретичну та практичну підготовку майбутнього фахівця у сфері хормейстерської підготовки. Творчий підхід до діяльності керівника хорового колективу може виявлятися лише у практичній роботі з хоровим колективом, тому необхідні умови для спілкування та взаємодії з хоровим колективом.

Комунікативно-організаційний – набуває особливого значення у фаховій діяльності майбутнього вчителя як керівника хорового колективу. Адже: вміння налагоджувати стосунки з хоровим колективом і здатність організувати колектив на співпрацю; «потреба у спілкуванні»; вміння викликати позитивні

емоції в хоровому колективі; здатність сприймати та розуміти кожного учасника хорового колективу; володіти такою якістю, як емпатія та педагогічний такт, вимагають від керівника хору володіння добре розвинутими лідерськими якостями та потребують особливої уваги при формуванні потрібних для цього професійно-особистісних якостей. Емоційно-вольовий – характеризує розвиненість емоційно-вольової сфери особистості. Звернувшись до праці відомих хормейстерів-практиків (А. Авдієвський, В. Мінін, К. Пігров, К. Птиця та ін.) з'ясувалося, що всі наголошують на необхідності розвинутих вольових якостей, що передбачає: вміння володіти собою, бути рішучим, наполегливим, ініціативним, цілеспрямованим, самостійним, здатним активно і впевнено впливати на хоровий колектив, при цьому бути емоційно-стійким, артистичним, уміти здійснювати саморегуляцію своїм емоційним станом і бути здатним передавати емоційні почуття хоровому колективу.

Таким чином, диригентсько-хорову підготовку вчителя музичного мистецтва сприймають не як просте засвоєння визначених музичних понять, а формування особистості, яку характеризує творчий підхід до своєї справи і цілісне, інтегративне мислення.

На основі змістових параметрів визначених компонентів, показниками 4-х груп критеріїв сформованості професійно-особистісних якостей студентів визначено:

- мотиваційно-оцінний критерій: наявність потреби, інтересу та мотиваційної установки на хормейстерську діяльність, здатність оцінювати, аналізувати та коректувати власні професійно-особистісні якості;
- емоційно-вольовий критерій: ступінь розвиненості емоційної сфери й артистизму особистості, наполегливість, активність, упевненість у своїх силах;
- комунікативно-організаційний критерій: рівень сформованості комунікативних та організаційних умінь, дисциплінованість, схильність до емпатії;

- діяльнісно-творчий критерій: міра володіння методикою роботи з хором, здатність до творчого пошуку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдуллін Е.Б. Музична педагогіка (теорія музичної освіти): підр. для студ. вищ. пед. навч. закл. / Е.Б. Абдуллін, О.В. Ніколаєва; пер. з рос. В.В.Текучев. 2-е вид. випр. і доп. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. 273 с.
2. Ващенко Г.Г. Загальні методи навчання: підручник для педагогів. Київ: Українська видавнича спілка, 1997. 415 с.
3. Величко Г.Г. Питання хорознавства: навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2010, 224с.
4. Доронюк В.Д., Серганюк Л.І., Серганюк Ю.М. Диригент шкільного хору: навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2010. 513 с.
5. Олексюк О.М., Ткач М.М. Музично-педагогічний процес у вищій школі. Київ : Знання України, 2009. 123 с.
6. Приходько В.М. Впровадження новітніх технологій у вищій школі Постметодика. 2002. № 2/3. С. 115–118.

Павленко І. О.

викладач педагогіки

КЗ «Білгород-Дністровський педагогічний фаховий коледж»

м. Білгород-Дністровський

МОТИВАЦІЯ ВЧИТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

В умовах модернізації освітньої системи підвищуються вимоги до вчителя, його професіоналізму і особистісних якостей. Сьогодні стає очевидним, що розвиток конкурентоздатної особистості в освітніх закладах різного типу неможливий без підвищення професійної компетентності вчителів.

Діяльність викладача вищого навчального закладу – це складна за своєю психічною сутністю праця, яка потребує від педагога чітко вираженої гуманістичної та професійної спрямованості, міцних знань (вікової психології, теорії й практики навчання і виховання), стійких інтересів та сформованості відповідних особистісних і професійних якостей. Це динамічна система, яка має специфічну структуру з багато чисельними елементами: гностичним, проєктивним, конструктивним, організаційним, комунікативним.

Ефективність роботи навчального закладу, що надає освітні послуги з підготовки здатних швидко адаптуватися до трансформаційних змін кваліфікованих кадрів, залежить значною мірою від ступеня професійної вмотивованості викладача [1, с. 153].

У сучасних дослідженнях професійної мотивації викладача закладу вищої освіти позначені мотиви його професійної діяльності: можливість самореалізації, розумова праця, інтерес до предмета, що викладається. Серед них вже названо провідний мотив, що лежить в основі особистісно професійного розвитку до рівня майстерності, а саме можливість самореалізації за допомогою професії [2, с. 17].

Професійна мотивація виступає як внутрішній рушійний чинник розвитку професіоналізму особи, оскільки лише на основі формування її високого рівня можлива продуктивна професійна діяльність

За оцінкою С. Вітвицької [4; 45], професійна діяльність викладача вищого навчального закладу має специфіку, яка вимагає: 1) наявності у викладача сукупності певних фізичних та інтелектуальних сил і здібностей, завдяки яким він успішно провадить доцільну діяльність щодо виховання і навчання (серед таких найважливішими є організаторські здібності); 2) врахування своєрідності об'єкта педагогічної праці, який водночас є суб'єктом цієї діяльності (активність суб'єктів педагогічної праці багато в чому визначається рівнем їх організаційних знань та вмінь); 3) зважання на своєрідність засобів праці викладача, значна частина яких – духовні; 4) врахування специфіки взаємозв'язку між підсистемами: інтелектуальні та фізичні сили педагога, сукупність певних об'єктів праці, сукупність засобів і структури діяльності.

Викладач вищого навчального закладу свою професійну діяльність здійснює у кількох напрямках: педагогічна, методична, наукова, виховна [3;50].

Педагогічну складову прийнято вважати пріоритетною, але вона не може бути повноцінною при ігноруванні трьох інших аспектів роботи. Організовуючи навчальну діяльність студентів відповідно до нормативних вимог, викладач визначає мету і завдання конкретної дисципліни у взаємозв'язку з іншими предметами, обирає оптимальні форми і методи роботи, що сприяють активізації пізнавальної діяльності студента, форми контролю. Основними видами цієї діяльності є лекції, лабораторні, практичні, семінарські заняття, консультації, заліки, екзамени, керівництво практикою тощо. Але високого рівня професійних знань не досить для володіння студентською аудиторією. Значний вплив має загальний розвиток особистості викладача, його вміння пов'язувати матеріал із сьогоденням, із власним досвідом, незалежність поглядів, розуміння інтересів молоді, культура мовлення, використання

інноваційних методів у організації навчального процесу тощо. Сучасний викладач має бути спроможним до саморозвитку та самовдосконалення в ситуації, яка постійно змінюється, готовим до якісної реалізації знань умінь та навичок у професійній діяльності.

Неодмінною умовою професійної діяльності викладача вищого навчального закладу є наукова діяльність і спілкування. Основними напрямками професійного самовдосконалення викладачів вищих навчальних закладів визначені такі: 1) розвиток світоглядної та позиційної визначеності, моральності, розширення свого кругозору; 2) удосконалення професійних та організаторських якостей; 3) формування загальної, технічної, правової та педагогічної культури, естетичних та фізичних якостей; 4) постійне оновлення знань, удосконалення практичних навичок та вмінь; 5) формування навичок самостійної роботи над собою, здатності до постійного самовдосконалення, усталеної мотивації професійного та особистісного розвитку; 6) опрацювання вміння керувати власною поведінкою, потребами та почуттями, оволодіння методами та прийомами емоційно-вольової саморегуляції тощо [4; 252].

Професійні потреби дуже різноманітні і складні за своєю структурою. Аналіз професійних потреб вчителів школи дає змогу диференціювати їх на такі основні види:

- потреби в інформації, необхідній для професійної діяльності. Ця група містить потреби як в актуалізації, поглибленні, розширенні наукових знань

- (дидактика, теорія виховання, психологія тощо), так і в інформативних і нормативних матеріалах;

- потреби в формуванні та коригуванні професійних умінь;

- потреби у знаннях і вміннях загальноінтелектуального характеру та необхідні для самоосвіти (робота з літературою, планування бюджету часу,

знання мистецтва та вміння його аналізувати, комунікабельні навички тощо);

□ потреба у підвищенні рівня компетентності та відповідному управлінні цим процесом.

Розвиток мотивації професійного самовдосконалення майбутнього викладача вищого навчального закладу є необхідною умовою формування його професійної компетентності.

Мотиви є надзвичайно важливими чинниками, що зумовлюють розвиток професіоналізму викладача. Зацікавити викладачів у професійному розвитку – означає забезпечити неперервність їхнього професійного самовдосконалення. Мотивація викладача істотно впливає на специфіку і зміст його професіоналізму, продуктивність усього процесу особистісно-професійного розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Севастьянова Ж. Професійна мотивація викладача вищого навчального закладу як психологічна проблема. Правничий вісник Університету «КРОК». Серія «Актуальні проблеми психології». 2011. Вип. 10. С.153–159.
2. Вакуленко В. Роль професійної мотивації в розвитку професіоналізму викладача вищої школи. Молодь і ринок. 2015. № 4. С. 16–19
3. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. К.: «Академвидав», 2006. 352с. (Альма-матер).
4. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: метод. посіб. /С.С.Вітвицька. Житомир, 2003. 232 с.
5. Психология и педагогика: Учебное пособие / Под редакцией А.А. Бодалева, В.И. Жукова, Л.Г. Лаптева, В.А. Сластенина. М.: Изд-во Института психотерапии, 2002. 585 с.

Янєва Л. М.

викладач дошкільних дисциплін

КЗ «Білгород-Дністровський педагогічний фаховий коледж»

м. Білгород-Дністровський

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТА В ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Модернізація змісту дошкільної освіти – важливий чинник розвитку системи освіти в цілому, який реалізує її нові цінності, забезпечує гуманістичну спрямованість, створює передумови для розгортання творчих можливостей педагогів, надання процесу оновлення комплексного, поступального і системного характеру.

Сучасні діти дошкільного віку живуть у динамічному середовищі, яке постійно розвивається. Їхніми характерними рисами стають: висока емоційна чутливість, розумова активність і обізнаність у більшості доступних сфер навколишньої дійсності.

Така ситуація зумовлює конкретні вимоги до професійної компетентності вихователя – особи, від якої значною мірою залежить успішність розвитку дитини в дошкільні роки. [2,114].

Базовими орієнтирами для створення компетентнісної моделі майбутнього педагога виступають показники життєвих компетенцій дитини, визначені Базовим компонентом дошкільної освіти України. Базовою програмою розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» визначено «компетентність дитини – інтегральна характеристика розвитку особистості, основними показниками якої є оптимальний для віку ступінь сформованості провідної діяльності, всіх форм активності та базових якостей» [1,14].

Компетентнісну модель педагога дошкільної освіти можна представити як структуру, що складається з трьох груп компетентностей: універсальні, предметні і загальнопрофесійні.

Універсальні компетентності є основою для професійного становлення фахівця в певній галузі діяльності в умовах сучасної ринкової економіки, вони забезпечують нормальну життєдіяльність людини в соціумі. У характеристиці універсальних компетентностей важливим є врахування основних потенціалів, якими повинна володіти особистість: пізнавальний, морально-етичний, творчий, комунікативний, що визначають спрямованість на самовизначення в системі суспільних відносин.

Предметні компетентності визначають успіх майбутнього фахівця дошкільної освіти у педагогічній діяльності. Сформованість цих компетентностей сприяє самореалізації та конкурентоспроможності педагога на ринку праці, робить процес професійного становлення особистості цілісним і системним.

Усі структурні компоненти професійної компетентності спрямовані на практичну діяльність педагога дошкільної освіти, зокрема, формування в нього вміння вирішувати конкретні педагогічні ситуації. Професійна готовність педагога, тобто його загальна здатність мобілізувати наявні знання, досвід, особистісні та соціальні якості й цінності, які надбані у процесі освітньої діяльності та складають професійну компетентність майбутнього педагога [3]

Педагогічна практика студентів відділення «Дошкільна освіта» КЗ «Білгород-Дністровський фаховий педагогічний коледж» забезпечує можливість поєднати одержані теоретичні знання з практичною організацією освітнього процесу в закладах різних типів освіти. Вона передбачає можливості для самостійної педагогічної діяльності студентів, прояву їхнього творчого потенціалу, професійною освітою, самоосвітою.

Провідними завданнями педагогічної практики є формування професійних якостей особистості майбутнього фахівця, які відповідають

вимогам Державних стандартів вищої освіти в Україні; виховання у студентів любові та поваги до професії педагога; формування професійних умінь і навичок, необхідних для успішного здійснення навчально-виховної роботи в закладі дошкільної освіти, закріплення теоретичних знань, отриманих студентами при вивченні психолого-педагогічних дисциплін; ознайомлення студентів із сучасним станом навчально-виховної роботи у різних типах освітніх закладів.

До змісту педагогічної практики входить: ознайомлення студентів з роботою різних типів закладів дошкільної освіти, особливостями їх функціонування, створеним в них, розвивальним середовищем; спостереження та самостійне проведення різноманітних видів діяльності в усіх вікових групах.

Графік педагогічної практики передбачає включення студентів в практичну діяльність, поступове входження в процес оволодіння професійними навичками. Протягом другого семестру студенти ведуть спостереження за організацією різних видів діяльності дітей раннього віку, знайомлять з особливостями організації та проведення режимних процесів.

Першими кроками є самостійне проведення студентами режимних процесів в різних вікових групах, що дозволяє їм визначитись у вмінні володіти колективом дітей, закріпленні методів і прийомів формування у дошкільників культурно-гігієнічних навичок, звичок культурної поведінки; розкриває такі особистісні якості студента, як уважність, привітність, доброзичливість, організаторські та комунікативні здібності.

Наступним етапом практичної діяльності студентів є самостійне проведення ігрової, трудової та продуктивної діяльності дітей, в процесі проведення яких відбувається продовження формування організаторських та комунікативних здібностей студентів, як майбутніх фахівців.

Організація та проведення освітньої діяльності потребує від студентів прояву гностичних та прогностичних здібностей, а саме, вміння складати конспекти занять, з врахуванням вікових та індивідуальних особливостей

дошкільників; вміння передбачати можливі відповіді на питання, реакцію та емоційні прояви дітей на використання тих чи інших методів учбової діяльності; вміння виходити із непередбачуваних ситуацій.

Зміст педагогічної практики вимагає від студента вміння впроваджувати в свою практичну діяльність сучасні інноваційні технології: це і інтерактивні технології навчання, і методи ТРВЗ, і мнемотехніку, і ЛЕГО-технології, тощо; це і володіння ІКТ: вміння створювати та доречно використовувати на заняттях та в процесі інших видів діяльності відеопрезентації, використання Інтернет-ресурсів. Впровадження в практику роботи зі студентами ІКТ, дає змогу зацікавити їх самостійним пошуком різних джерел інформації, розвивати їх творчі здібності, критичне мислення. Адже у сучасному інформаційному просторі дана технологія є актуальною. Це допомагає підняти на новий рівень освоєння навчального матеріалу, вміння застосовувати на практиці теоретичний матеріал.

Передбачені планом, літня та переддипломна практика дають можливість студентам випробувати себе не тільки у виконанні освітньо-виховних функцій, а й організаторсько-управлінських, що проявляється у вмінні складати перспективний та календарний плани, мотивувати батьків на взаємодію з педагогами дошкільного закладу, аргументовано і доступно розкривати специфіку розвитку та навчання дошкільника та підготовку їх до навчання в школі.

Таким чином, саме педагогічна практика є дійовим засобом формування професійних компетентностей випускника, фахівця – майбутнього вчителя дошкільної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / [М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України; наук. ред. та упоряд. О. Л. Кононко.] К.: Світич, 2008. 430 с.

2. Беленька Г. В. Формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в умовах університетської освіти / Г. В. Беленька // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки. 2012. № 4. С. 114-119. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2012_4_25

3. Гиря О. Компетентнісна складова у професійній підготовці фахівців дошкільної освіти: Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. № 5. С. 49

Максимович О. М.

*аспірант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
м. Глухів*

Науковий керівник: Курок В. П.

*доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
завідувач кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
м. Глухів*

МЕТОДИ РОЗВИТКУ ТЕХНІЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В КОЛЕДЖІ

Майбутньому майстру автотранспортного профілю для успішної професійної діяльності необхідні не тільки технічні знання, уміння і навички, а

й розвинуте технічне мислення (уява, просторове мислення, вільне користування кресленнями, схемами, таблицями, довідковою літературою та ін.).

Проблема розвитку технічного мислення знайшла своє відображення у дослідженнях багатьох науковців. Так, О. Д. Ботвінніков, А. В. Брушлінський, С. М. Василейський, Л. С. Виготський, В. А. Гервер, Б. Ф. Ломов, В. К. Сидоренко та ін. досліджували розвиток технічного мислення в процесі графічної діяльності учнів і студентів. У професійній діяльності це питання розглядається в працях С. Я. Батишева, І. В. Білого, І. П. Калошиної, К. А. Славської, В. В. Чебишевої, І. С. Якиманської та ін. Г. С. Альтшуллер, В. О. Моляко та І. А. Ройтман розглядають техніко-конструкторську діяльність як один із засобів формування технічного мислення, творчих здібностей здобувачів освіти [1, 115 с.].

Технічне мислення - це особливий вид мислення, який формується і виявляється у процесі розв'язання технічних задач, що дозволяє швидко, чітко та оригінально вирішувати як ординарні, так і неординарні задачі в певній предметній області, спрямовані на забезпечення потреб в технічних знаннях, способах, прийомах з метою створення технічних засобів та застосування технологій[2, 1 с.].

Розвиток технічного мислення неможливий без цілеспрямованої орієнтації викладача на цей процес під час організації і проведення освітнього процесу. Під час проведення занять викладач повинен докладати певних зусиль для формування у здобувачів освіти професійних вмінь притаманних їхньому напрямку підготовки. Викладачеві необхідно не тільки планувати обсяг і структуру навчального матеріалу, але і створювати систему раціонального застосування розумової діяльності, без чого неможливо засвоєння знань і розвиток технічного мислення [3, 1 с.].

Спостерігаючи за активністю студентів на лекціях, лабораторно-практичних чи семінарських заняттях, викладач складає уявлення про те,

наскільки продуктивно проходить формування професійної компетентності майбутніх майстрів автотранспортного профілю та якою мірою розвивається технічне мислення здобувачів освіти. Значну роль при цьому відводиться індивідуальним консультаціям, бесідам, за результатами яких педагог здійснює профілактичні заходи щодо попередження неспішності, цілеспрямовано стимулює їхню навчально-пізнавальну діяльність.

Варто зазначити, що ефективно розвивати технічне мислення, просторову уяву, спостережливість, конструктивно-технічні уміння за рахунок наближення учасників заняття до реальної діяльності можливо при застосуванні певних форм, методів та засобів навчання на заняттях графічного конструювання та ігрового проєктування [4, 93 с.].

Для розвитку технічного мислення використовую комплекс методів, що дозволяють активізувати навчально-пізнавальну діяльність здобувачів освіти, а саме:

- метод мозкового штурму. Його сутність полягає в тому, що на першому етапі групі пропонують різні ідеї рішення завдання проблеми, вони можуть бути абсурдними, фантастичними і навіть жартівливими. Фіксувати всі ідеї, що висувалися, потім детально опрацьовують кожну з них, і на вирішальному етапі шляхом обговорення, приходять до правильного рішення;

- метод зразків. Він полягає в послідовному виконанні дій щодо виявлення, уточнення і усунення технічних суперечностей. Викладач допомагає студентам віднайти в каталогах, журналах або інших технічних виданнях зразки об'єктів і пропонує порівняти знайдені з існуючими об'єктами технологічної діяльності людини. Порівнюючи, вони знаходять суперечності і розробляють послідовність дій щодо їх усунення;

- метод «Нові варіанти». Сутність методу полягає у потребі вирішувати задачі по-іншому, знаходженні нових варіантів розв'язання проблемного питання. Це завжди викликає додаткову активізацію діяльності, націлює на

творчий пошук; тим більше, що можна продовжувати знаходити нові варіанти тоді, коли вже є кілька варіантів рішень;

– метод «Швидкісне ескізування». Цей метод передбачає, що під час вирішення нових технічних завдань, студентам пропонується безперервно «ескізувати» («замальовувати») процес власних роздумів, тобто зображувати всі конструкції, які спадають на думку. Це привчає до вимогливішого контролю своєї діяльності, регулювання за допомогою образів, процесу технічного мислення;

– метод фокальних об'єктів. Об'єкт з яким працюють називається фокальним, тому що він у центрі уваги (фокус). Суть ґрунтується на перенесенні ознак випадково вибраних об'єктів на фокальний об'єкт, внаслідок чого отримують незвичні поєднання, що дають змогу подолати психологічну інерцію та поліпшити з технічної точки зору об'єкт;

– метод «Контрольних питань». Використання методу сприяє активізації творчого пошуку, розвитку технічного мислення студентів за допомогою заздалегідь підготовленого списку навідних запитань. У запитанні повинна міститись підказка для розв'язання завдання, яку вони повинні відшукати самостійно;

– метод «Ділові ігри». У навчальному процесі цей метод використовують з метою закріплення навичок, які вони здобувають у процесі вивчення нового матеріалу, виконання практичних та лабораторних робіт, самостійної роботи. Традиційно, ділові ігри мають заздалегідь підготовлений сценарій, орієнтований на вирішення типових проблемних ситуацій, шляхом творчого технічного мислення, та мають на меті навчити учасників гри оптимально розв'язувати ці завдання ;

– метод «6-5-3». Зазначений метод використовується як спосіб систематизації процесу надходження ідей щодо вирішення технічних завдань. Суть методу: студенти поділяються на групи. Кожен із шести членів групи пише на окремому аркуші три ідеї розв'язання завдання і передає цей аркуш

іншим п'яти членам групи, які вже на основі запропонованих варіантів пишуть по три власні ідеї та ін. Після закінчення цієї процедури на кожному з шести аркушів буде записано 18 варіантів рішень проблеми, а разом варіантів відповідей буде 108; £

– метод проєктів. Сутність його полягає в тому, що здобуття студентами знань проходить в процесі планування і виконання завдань, які поступово ускладнюються [5, 342 с.].

Таким чином, розвиток технічного мислення – це важливе завдання підготовки кваліфікованих майстрів автотранспортного профілю. На основі вищесказаного можна зробити висновок, що технічне мислення є невід'ємним складником системи, що формує різнобічно розвиненого, ерудованого, мобільного та досвідченого фахівця.

Саме тому розвиток технічного мислення є показником розвитку технічних здібностей особистості, що в свою чергу стає могутнім фактором прискорення науково-технічного прогресу і є рушійною силою будь-якої творчої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Райковська Г. О. Розвиток технічного мислення студентів у процесі вивчення креслення : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2003. 170 с.
2. Тест Беннета. Оцінка рівня розвитку технічного мислення. URL: <http://kik-cntu.kr.ua/test-benneta-otsinka-rivnya-rozvitku-tehnichnogo-mislennya/>
3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Проноза П. В. Світове автомобілебудування: сучасні тенденції та перспективи розвитку. Київ, 2015. 125 с.
5. Ігнатюк А. І. Галузеві ринки: теорія, практика, напрямки регулювання : монографія. Київ, 2010. 468 с.

Павлова О. С.

*аспірантка кафедри педагогіки, психології
й освітнього менеджменту імені професора Є. Петухова
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
Херсонський державний університет
м. Херсон*

Науковий керівник: Федяєва В. Л.

*доктор педагогічних наук, професор
кафедри педагогіки, психології
й освітнього менеджменту імені професора Є. Петухова
Херсонський державний університет
м. Херсон*

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСЬКОГО ПІДХОДУ

Модернізація освітнього процесу, що зумовлена впровадженням інноваційних технологій, координує напрями розвитку особистості педагога. Зокрема, концепція «Нової української школи» (2016) визначає засади партнерства, а саме інтелектуальне та організаційне ядро – нову культуру управління та співпраці. Звісно, деякі освітні стандарти базуються на «Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя» (18.12.2006). Крім того, створення освітнього середовища на засадах партнерського підходу уможливорює міжособистісну комунікацію: вчитель-учень, вчитель-вчитель, вчитель-батьки. У зв'язку з цим роль особистості педагога визначається не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора та модератора.

Поняття «особистість» (від *анг. personality – особистість, індивідуальність, особливості характеру, відома особа*) переважно розглядається в контексті педагогічних та психологічних розвідок. Як зазначає О.М. Леонтьєв, особистістю може бути тільки людина, причому та, що досягла певного віку в процесі суспільної діяльності. Водночас, «з боку самої людини, як особистості, її формування та життя виступають насамперед як розвиток, трансформація, підпорядкування і перепідпорядкування її мотивів» [1, С. 305].

Отже, специфіка формування особистості педагога на засадах партнерства полягає в тому, що динамічна система суб'єкт – суб'єктної взаємодії здійснюється в умовах трансформації й інформатизації суспільства. Тому виникає нове освітнього середовище, а саме педагогіка партнерства в рамках якої учні, батьки та вчителі є добровільними та зацікавленими однодумцями, які об'єднані спільними цілями. З огляду на це вчителю необхідно враховувати здатність до комунікації учасників освітнього процесу, їх матеріальні умови, участь в діяльності різних колективів (виробничі та громадські об'єднання, сім'я та ін). Як зазначає С.Л. Рубінштейн «положення, згідно з яким зовнішні впливи пов'язані зі своїм психічним ефектом опосередковано через особистість, є тим центром, виходячи з якого визначається теоретичний підхід до всіх проблем психології особистості...» [2, С. 118]. Автор пояснює, що з урахуванням досвіду індивіда внутрішні умови залежать від передуючих зовнішніх впливів, і за цих обставин розкривається цілісність особистості.

Слід підкреслити, що світоглядні цінності посідають особливе місце у формуванні педагога як особистості. На думку С.Л. Соловейчика «морально-духовне виховання – це активна педагогіка. Ми викликаємо почуття, симпатії, пробуджуємо добро. Самі не засинаємо душою і не даємо заснути душі дитини» [3, с. 4]. Тому діяльність вчителя – це цілеспрямована особистісна робота над формуванням у школярів моральних цінностей, громадської думки, свідомого ставлення до краси життя та перспективи розвитку індивідуальних здібностей

та навичок. В цьому контексті важливо наголосити на саморозвиткові вчителя під час міжособистісної співпраці учасників освітнього процесу, де корегуються його прагнення, сподівання, сприйняття світу, бачення себе в ньому.

А з погляду психолога Д.О. Леонтьєва «внутрішнє (суб'єкт) діє через зовнішнє і цим самим змінює себе». Вчений стверджує, що «якими би інстинктами не володів індивід, вони виступають лише як передумови його розвитку, які водночас перестають бути тим, чим вони були віртуально, «в собі», як тільки індивід починає діяти в соціумі» [4, с. 43]. Таким чином, вітчизняні та зарубіжні психологи визначають, що освітня діяльність здійснюється на засадах партнерського підходу сприяє саморозвиткові вчителя та формує його як особистість.

Публікація акцентує увагу на значення принципу партнерства у формуванні особистості вчителя, тому наше дослідження формує зокрема перспективу обґрунтування шляхів реалізації партнерського підходу в умовах сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шапар В.Б. Психологічний тлумачний словник. Х.: Прапор, 2004. 640 с.
2. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии в 2-х томах / С. Л. Рубинштейн. М.: Педагогика, 1989. 516 с.
3. Соловейчик С. Непрописные истины воспитания. Избранные статьи / Симон Соловейчик. Москва: Издательство АСТ, 2017. 224 с. (Как воспитывать ребенка).
4. Леонтьев Д. А. Очерк психологии личности / Д. А. Леонтьев. М: Смысл, 1993. 43 с.

Волік Н. М.

*аспірантка кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи
напряму підготовки 012 Дошкільна освіта
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь*

ТРЕНІНГ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ З РОЗІТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Цільова аудиторія: педагоги закладу дошкільної освіти, студенти педагогічних ВНЗ та педколеджів, які навчаються за спеціальністю «Дошкільна освіта»

План тренінгу

1. Вступ.
2. Знайомство учасників.

Теоретичний модуль

3. Роль емоцій у житті людини.
4. Емоційний розвиток дитини дошкільного віку.
5. Емоційний інтелект – що це?
6. ЕІ - педагогіка чи психологія?
7. Що потрібно знати педагогу про ЕІ.

Практичний модуль

8. Тестування на визначення емоційної спрямованості особистості.
9. Вправи для розвитку ЕІ педагога.
10. Ігри для розвитку ЕІ дошкільника.
11. Висновки.

Обладнання та матеріали: стільці за кількістю учасників, столи, бланки для тестування, ручки, фліпчарт, листки зі словами-підказками, магніти для

закріплення листків, комп'ютер (ноутбук), проектор або інше мультимедійне обладнання для демонстрації презентацій, картки із зображенням емоційних ситуацій, фото з емоціями (4-6 шт (бажано з негативним емоційним відгуком), в залежності від кількості підгруп), вирізані з паперу долоньки за кількістю учасників тренінгу.

Рекомендації для проведення тренінгу

Тренінг розпочинається з привітання тренера до учасників тренінгу. Оголошується тема та мета, а також план проведення заходу. Також, слід нагадати учасникам правила роботи в групі: звертатись один до одного на ім'я; говорити по черзі; слухати один одного не перериваючи; відверто висловлювати свої домки про почуття «тут і тепер»; використовувати «правило піднятої руки»; уникати безпосередніх оцінювань один одного. Згідно другого пункту плану, з метою налаштування учасників на взаємодію проводиться вправа-криголам «Моє ім'я». Кожен з учасників називає своє ім'я і на першу літеру імені характеристику себе за допомогою прикметника та дієслова. Наприклад: «Наталія – невгамовна – наполягаю».

Відповідно до третього пункту плану, тренер пропонує кожного з учасників (за бажанням) висловити свої думки відносно ролі емоцій у життєдіяльності особистості. Наприкінці тренер резюмує вислови учасників та надає коротку теоретичну довідку з цього питання.

Орієнтовна інформація для повідомлення. Емоції відіграють важливу роль в житті людини. Вони супроводжують нас усе життя. Через емоції ми можемо висловити свої почуття, своє ставлення до інших людей. Так само емоції відіграють велику роль в нормалізації відносин між людьми. Розуміння емоцій іншої людини є важливим для процесу спілкування між людьми як в побуті, так і в професіях типу «людина-людина». Крім того, візуальне спостереження за емоційним станом людини в процесі здійснення ним професійної діяльності дозволяє вчасно вживати заходів з регулювання його стану, що підвищує ефективність його діяльності.

Наступний пункт плану реалізовується за допомогою поділу учасників на підгрупи. Кожна з підгруп отримує завдання охарактеризувати емоційний розвиток певної вікової категорії дошкільників: ранній вік (1-3 р), молодший дошкільний вік (3-4 роки), середній дошкільний вік (4-5 р) та старший дошкільний вік (5-7 р). У якості допомоги учасникам пропонується використовувати розміщені на дошці листки зі словами-підказками. На виконання цього завдання відводиться 5 хв, про що заздалегідь повідомляється учасникам. Потім проводиться презентація отриманих результатів одним із представників кожної підгрупи.

Під час виконання п'ятого пункту плану тренер проводить презентацію-повідомлення на тему: «Емоційний інтелект – що це?».

Орієнтовна інформація для повідомлення. Американський вчений Джон Маєр Саловей, один із засновників поняття “емоційний інтелект”, поділив здібності, що лежать в його основі, на п'ять категорій .

Усвідомлення власних емоцій. **Самосвідомість** – уміння розпізнавати свої почуття – це основа емоційного інтелекту.

1. *Управління емоціями.* **Самовладання** - це уміння керувати своїми почуттями, слідкувати, щоб вони відповідали ситуації.

2. *Самомотивація.* Йдеться про скерування емоцій у правильне русло, що допомагає досягненню поставлених цілей.

3. *Вміння розпізнавати емоції інших людей.* **Емпатія** – ще одна здатність, в основі якої лежить емоційне самоусвідомлення.

4. *Уміння будувати стосунки.* Полягає в умілому поводженні з емоціями інших людей. Ця навичка тісно пов'язана з поняттям **соціальної компетентності**. Мова про специфічні навички та вміння, які підкріплюють лідерські якості та підвищують ефективність міжособистісного спілкування.

Залежно від соціальних впливів тимчасовий прояв у поведінці дитини може перетворитися і на рису характеру, і на патологію, і навпаки: перші прояви відхилень в емоційній сфері за належного ставлення з боку оточення з

часом нівелюються або трансформуються в індивідуальну особливість в межах норми.

Завданням дорослих, що оточують дитину у цей період має бути усебічна підтримка позитивних емоційних проявів, вмиле керування негативними емоційними вибухами та "незацикловання" на них. Доросла людина має проявити розуміння почуттів дитини, толерантність та тактовність, виходячи із знання особливостей розвитку емоційної сфери дошкільника на певних етапах розвитку. Педагог має поставити перед собою наступні задачі:

- ознайомити дитину з емоційними станами людей;
- посилити інтерес до пізнання емоційних станів;
- спонукати дитину до проявів позитивних емоцій;
- вправляти в умінні висловлювати свої почуття;
- розвивати здатність до емпатії;
- формувати позитивне емоційно-ціннісне ставлення до природи та людей;
- формувати адекватні морально-етичні уявлення та форми поведінки

Реалізація цих завдань в освітньому процесі закладу дошкільної освіти дозволяє впровадити комплексний підхід до розвитку найважливіших розумових, емоційних та соціальних навичок та вмінь.

Важливим принципом педагогічного впливу є усвідомлення дорослим того факту, що йдеться не про неслухняність, лінощі або впертість, а про наслідки порушення розвитку, з якими вона може впоратись лише за підтримки та допомоги дорослих.

Такий підхід формує основу запровадження в систему освіти розвитку найважливіших людських здібностей, таких як самопізнання, самоконтроль та емпатія, а також навчанню вміння слухати, залагоджувати конфлікти та підтримувати співробітництво. Адже дошкільна ланка освіти - це фундамент всієї освітньої галузі. Цілком логічно опікуватись міцною його вибудовою, що можливо, у тому числі, й завдяки вирішенню завдань розвитку емоційного

інтелекту дошкільника, як передумови успішної його соціалізації та подальшої реалізації у житті.

Шостий пункт плану проходить як обговорення проблемного питання: «Емоційний інтелект (ЕІ) – педагогіка чи психологія?». Тренер навідними питаннями, використовуючи коучинговий підхід [1], підводить групу до висновку, що на сучасному етапі розвитку суспільства, головним завданням освітнього процесу є соціалізація та формування успішної особистості, які неможливі без розвитку емоційного інтелекту. І починати розвивати його необхідно саме у дошкільному віці, щоб організувати підґрунтя для подальшого навчання і виховання дитини, використовуючи корисні надбання під час отримання освіти на інших освітніх ланках.

Сьомим пунктом плану тренер презентує пам'ятку для педагогів «13 цікавих фактів про ЕІ» [5] та список рекомендованої літератури (додаток 1), який бажано опрацювати кожному педагогу, щоб краще зрозуміти особливості педагогічної роботи в напрямку розвитку емоційного інтелекту дошкільника. Необхідно наголосити на тому, що однією з головних умов розвитку ЕІ дошкільника є емоційно обізнаний педагог, який в змозі ефективно організувати педагогічний процес в цьому напрямку.

Переходячи до практичного модулю, проводиться тестування учасників тренінгу [6] (додаток 2). Результати тестування опрацьовуються кожним учасником самостійно.

Надалі, згідно дев'ятого пункту плану, надаються практичні поради та проводяться вправи для розвитку емоційного інтелекту педагогів.

1. *Спостерігайте за своїми емоціями* та намагайтесь їх зафіксувати. Наприклад, коли вас щось дратує, зупиніться на мить та скажіть собі : «Я роздратована». Також, буде корисним подумати що саме викликає у вас цю дратівливість.

Вправа «Словник емоцій». Учасникам пропонується наступне: візьміть аркуш паперу та спробуйте написати якомога більше емоцій, які виникли на

нещодавні події. На виконання вправи відводиться 2 хвилини. Проводиться аналіз висловлювань на прикладі того, хто забажає. Для корекції та розширення словника емоцій надається «Колесо Плутчика» (додаток 3) та «Таблиця емоцій» [2] (додаток 4).

2.Спостерігайте за емоціями інших людей. Коли хтось поруч хвилюється або радіє, подумки промовте «Він хвилюється», або «Вона радіє».

Вправа «Упізнай емоцію». Учасники поділяються на пари. Один із учасників зображує емоцію, інший намагається її упізнати. Потім навпаки. Вправа проводиться під легкий музичний супровід. Тривалість вправи 1 хв.

3.Поспілкуйтесь про свої емоції з близькою людиною. Якщо вам здається, що чоловік або інші члени родини не зовсім вірно зрозуміли те, про що ви сказали за вечерею, зупиніть розмову і запитайте : «Як ти думаєш, що я відчуваю? Чому ти так вважаєш?» Це допоможе розібратись, чи добре вас розуміють оточуючі.

Вправа «Опиши ситуацію». Учасникам пропонується за допомогою міміки та жестів описати ситуацію, зображену на картці. Картку надає тренер. Інший учасник відгадує. Потім учасники міняються ролями. Секрет у тому, що тренер надає одну й ту ж саму картку учасникам кожної пари. Потім цей секрет розкривається. Проводиться аналіз результатів.

4.Запитуйте, коли незрозуміло. Під час напруженої розмови запитайте співрозмовника: «Я помітила, що ти роздратований. Чи це так?». Можливо, людина просто стомилась, або її думки десь поряд з іншою проблемою, яка її турбує.

Вправа «Крокодил». Проводиться колективна гра на кшталт усім відомої гри «Крокодил». Один з учасників показує загадану тренером складну емоцію. Інші відгадують. Той, хто відгадав стає тим, хто показує наступний випадок. На гру відводиться 10 хв.

5.Немає поганих емоцій! Зрозумійте для себе, що будь-яка емоція має право на існування. Необхідно лише знайти адекватний її вираз та зрозуміти, чому вона виникла.

Вправа «Рефреймінг». Учасники поділяються на підгрупи. Кожній підгрупі викладається на стіл фото з певною емоцією. Завданням є ідентифікувати цю емоцію, подумати ситуацію, що відповідає цій емоції, а також знайти користь та позитивні сторони емоції та ситуації, що виникла. Кожний наступний крок завдання оголошується тренером послідовно.

Десятим пунктом плану є мета ознайомити з добіркою ігор, що можуть бути використані педагогами безпосередньо під час освітнього процесу в закладі дошкільної освіти [3] (додаток 5).

Заключним етапом тренінгу є вправа «Долонька», яка дозволяє провести рефлексію та підбити підсумки тренінгу. Для проведення вправи кожному учаснику дається паперова долонька, на якій ручкою або олівцем заповнюються відповіді на запитання. Потім кожний учасник по черзі озвучує написане.



Після цієї вправи тренер висловлює заключну промову та слова подяки учасникам тренінгу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адаменко Л.В. Взаємодія дошкільників та дорослих: комплексна корекційно-розвивальна робота. Київ, 2013. 128 с.
2. Ванжа С.М. Чарівний світ емоцій: гурткова робота. Старший дошкільний вік. Харків, 2015. 112 с.
3. Готтман Д., Деклер Д. Эмоциональный интеллект ребенка: практическое руководство для родителей. Пер. с англ. Г. Федотовой. Москва, 2015. 216 с.
4. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Пер. з англ. С.Л. Гумецької. Харків, 2018. 512 с.
5. *Дитячий садок*. Емоційний інтелект. №1 (865), 2020. 50с.
6. *Дошкільне виховання*. №3, 2019. 40 с.
7. Емоційний інтелект / упоряд. А. Козлова, Київ: Вид. група «Шкільний світ», 2018. 128 с.
8. Загадковий світ емоцій. Розвиток емоційної сфери дошкільників / упоряд. І.В. Молодушкіна. Харків: Вид. група «Основа», 2012. 207 с.
9. Іванова М., Пантюк С. Емоджинаріум, або подорож у світ почуттів. Київ: 2020. 48 с.
10. Множинний інтелект та його вплив на мовленнєвий розвиток старших дошкільників / укладач І.І. Головченко. Дніпропетровськ, 2007. 64 с.
11. *Палітра педагога*. №5, 2019. 31 с.
12. Піроженко Т.О. Особистість дошкільника: перспективи розвитку: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 136 с.
13. Ладивір Світлана. Радість розвитку. Взаємодія дорослого з дитиною. Київ: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2013. 128 с.
14. Санд І. Компас емоцій. Пер. з англ. Т. Микитюк. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2019. 160 с.

Субботенко І. Ю.

аспірант кафедри мов і методики їх викладання

Національний університет

«Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

м. Чернігів

ЄДНІСТЬ МУЗИКИ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ЯК ПРОЯВ ВІРИ В БОГА В ДУХОВНО-ЕСТЕТИЧНОМУ РОЗВИТКУ УЧНІВ

«Учителю, котра заповідь найбільша в Законі?» Він же промовив йому: «„Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою”. Це найбільша й найперша заповідь. А друга однакова з нею: „Люби свого ближнього, як самого себе”. На двох оцих заповідях увесь Закон і Пророки стоять» (від Матвія 22 розділ, вірші 37-40) [2, с.33].

У любові сенс життя, педагогіки та творчості, людина по-справжньому може розкритися до нас в любові і через любов. Без любові неможливе життя, вона є вічною реальністю, твердою надією, компасом у світі творчості, дороговказом в педагогіці, маяком серед бурхливого життєвого моря випробувань, ліхтариком у пільми людських хитрощів. Мистецтво вчить нас дивитися на світ по-іншому, відчувати духовні закони, бачити людей у світлі любові. Неповторний світ творчості відкриває люблячий педагог, наставник, керівник. Мистецтво є дзеркалом, вікном, книгою, воно допомагає відчути глибинні порухи дитячого серця, ключем же до дитячого серця є любов. Любов відкриває двері творчості, освітлює темні кімнати уяви, наповнює душу музикою вічності. Єдність музики та образотворчого мистецтва облагороджують душу, слугують сходинкою у роботі з неповносправними учнями, розширюють можливості учнів повносправних.

Мова мистецтва нерозривно пов'язана з глибинним змістом візуальних образів, діти по-особливому сприймають цей світ, зазвичай вони є щирими та відкритими до діалогу, справжніми у своїй творчості. Ця специфічна дитяча відкритість дозволяє їм сприймати світ індивідуально, а отже і відображати останній у своїй творчості неповторно. Учням притаманна надзвичайна сенситивність до творів образотворчого мистецтва, ця особлива чутливість проявляється лише тоді, коли дитина відчуває любов [3].

В істинному мистецтві закладено зерно любові, і мама, яка любить свою дитину, навіть даючи їй просто аркуш паперу і олівець, читаючи Біблійні історії, робить незрівнянно більше ніж всі сучасні методики разом узяті. Методики які не відчувають душу дітей не можуть розвивати особистість творчо, любляча мати найкращим чином сприяє розвитку творчого потенціалу особистості. В основі істинної педагогіки лежить любов, таємниця творчості в любові до Бога та ближнього. З якою методикою можна порівняти люблячий погляд всепроникної ніжної любові матері, така любов робить дитину генієм. Тому історія знає безліч прикладів благотворного впливу матерів-християнок на розвиток творчого потенціалу майбутніх богословів, художників та музикантів. Мати та педагог, які допомагають дитині в духовному розвитку, отримують величезну нагороду на небі від Господа. Вчити дітей зберігати вірність Богові, чути Його голос, бачити Його в красі створеного світу, в картині, музичному творі, вчити бачити красу душі людської – ось істинна основа духовного розвитку творчої особистості, основа істинної духовної педагогіки та християнського мистецтва. Вчити дитину серцем відчувати красу мистецтва, вірою наближуючись до Бога, розуміючи, що Він тут, Він поряд з нами.

У душі дитячій закладені неймовірні безмежні можливості творчого розвитку, вона вся є можливість. Любити – це не просто бачити цю можливість, це відчувати дитяче серце, і теоретично це неможливо передати земною мовою. Любити важко, вчинки та пристрасті цей творчий образ затьмарюють. Скільки

сил, віри і творчої енергії потрібно, щоб серця не стали очами земними?! Де ж взяти нам цю любов? Жорстокосердістю здається захворіли всі. Але вона не перемогла Того, Хто переміг світ! Якщо серце педагога звернене до Христа, Творець буде омивати його Своєю безмежною любов'ю, підтримувати можливість до співчутливості, милосердя та любові.

Істина, відчуття гармонії та краси, естетична чутливість – це священні дари від Бога, які виражаються у прекрасних творах мистецтва, благотворно впливаючи на душу та серце. Музика та живопис в роботі з учнями, мають зцілюючи властивості та благодатно впливають на формування в учнів прекрасних гармонійних уявлень та думок. Мистецтво – це мова дитячої душі, мова почуттів та відчуттів, мова-передбачення, оскільки мистецтво випереджає науку, воно має духовні очі.

Спілкуючись з творчими людьми та аналізуючи свій творчий шлях, приходимо до висновку, що педагог який прагне до духовного розвитку учнів через мистецтво сприяє гармонійному розвитку особистості.

Відомі музиканти думають музикою, у музиці. А. Ейнштейн граючи на скрипці, саме мріяв музикою, жив нею, жив у ній, ніби дивився на своє життя в музичному аспекті.

Великі художники, такі як Сандро Боттічелі, Леонардо да Вінчі, Рембрандт, Едуард Красний (сучасний чернігівський митець, педагог та іконописець), не просто є такими, завдячуючи винятковості їхнього дару, вони живуть мистецтвом, живуть в мистецтві, любові гармонії та красі. Весь всесвіт наповнений благодатною дією музики та живопису. Творчі ідеї та відкриття, ніби коштовні перлини, перебувають у всесвіті створеному Премудрим Творцем. Так Господь відкриває серце людини для сприйняття Його творчої енергії, наповнює душу дитини відчуттям краси та вічності.

Живопис можна порівняти з великим безмежним килимом, картина – це ніби великий гобелен і кожний бере з нього щось своє. Тому людина, особливо

це стосуються педагога, повинна мислити творчо, мислити «живописно», багатогранно з можливістю подальших творчих перспектив.

Господь наділяє людину талантом, в цьому є глибинний таємничий сенс, хіба може закладене Творцем зникнути? На нашу думку, творчі люди, які використовують даний їм дар на славу Божу, у вічності будуть творити в новій реальності, а земне життя – це підготовка до небесної виставки, до всесвітнього концерту, де буде звучати вічно симфонія любові та ніжності. Просто мистецтво набуде інших вимірів, засяє новими кольорами, напевно, ми побачимо нові полотна, почуємо неповторну музику. Уявімо собі, якщо самі картини будуть наповнені прекрасною музикою і підходячи до них, ми будемо чути, щось неймовірне. Задамо собі справедливе питання: «Дивлячись на прекрасну картину у виставковій залі, чи на дитячу листівку, подаровану мамі на свято, то хіба ми вже не чуємо мелодію душі її автора – мелодію любові та вічності. Музика насправді впливає на народження візуальних образів, формуючи систему цінностей. Тому дуже важливо слухати з дітьми саме класичну музику, дивитися конкретні класичні зразки образотворчого мистецтва. У дитини таким чином виробляється гармонійне відчуття краси, формується її естетичний смак та система цінностей, і ніщо потворне та дисгармонійно-деструктивне, вже не буде прийнято дитиною зі сформованим естетичним смаком.

Кожна свідомо людина, педагог та наставник замислюються над питаннями вічності, вічного життя. Найголовніша заповідь – це заповідь любові до Бога та ближнього, в цьому все для людини. У любові до Бога та ближнього сенс життя, творчості та педагогіки, мистецтва та музики. Просто їхнє мистецтво набуде інших вимірів, засяє новими кольорами. Творчість не може зникнути, творчість – це є стан любові та відчуття вічності, гармонії та краси. Досліджуючи проблеми творчого розвитку особистості необхідно підкреслити, що творчість це ніби другий світ, світ у якому живе любов. Подумати лише про

арт-терапевтичні можливості класичного сакрального живопису, гармонійний вплив класичної музики на душу [3].

Навпаки ж негативні зразки творів мистецтва, деструктивна музика, руйнує внутрішній світ особистості, музика, яка по суті в своїй основі забуває про Того, Хто дає цей дар.

Л. Ратнер, яка говорила, що образотворче мистецтво – це розмова в якій Бог говорить із людиною. Чи може художник чути і передавати ці Слова? Люблячий може, бо він бачить істину, а нелюблячий не бачить, знаходячись в пільми власного егоїзму, який затьмарює погляд істинного бачення реальності. Тому істинно велике народжується лише у любові до Бога та людей.

Починаючи свою книгу про живопис А. Дюрер прославляє Бога «Ісус, Марія! Милосердям і допомогою Божою тут буде далі показано для користі всіх маючих бажання навчатися, все необхідне для живопису (та педагогіки), що я зрозумів на власному досвіді...художник повинен високо цінувати своє мистецтво, бо воно божественне і істинно ніяка плата не буде для нього завеликою» [2, с.9-10].

А. Дюрер продовжує далі розмірковувати про особливості виховання істинного художника, тут знаходимо підказки, щодо основ творчого розвитку, які розкриваються в наступних рядках: «хлопчик повинен виховуватися в страху божому, та молитися Богу про дарування йому Своєю милостю гостроту розуму» [2, с.10].

Негативні впливи та інформація накопичується та деструктивно впливає на особистість, руйнуючи її художній світ. А. Дюрер підкреслює, що нечистота ослаблює мозок: «Ніщо так не ослаблює мозок як нечистота» [2, с.11].

Негативні образи та слова накопичуються у розумі дитини, спотворюючи її світовідчуття та ставлять перешкоди на творчому шляху особистості. Коли людина займається мистецтвом її душа облагороджується, вона відчуває світ по-іншому.

Коли учні насичують свій мозок негативними та неконтрольованими відео-переглядами, вони просто засмічують свій мозок, спотворюють світогляд. Такі перегляди спонукають до брехні, хитрощів, тощо. Коли людина говорить неправду її мозок працює у надзвичайно напруженому режимі. Ми не будемо тут розглядати медичний аспект цієї проблеми, говорячи, як брехня впливає на людину, уважний читач по можливості дослідить це питання. Лише варто підкреслити один важливий момент, який полягає в тому, що брехня бере величезну кількість енергії від мозку.

Все, що бачимо, чуємо, дивимося потрапляє у мозок, тому дітей потрібно вчити на класичних творах живопису, читаючи разом Біблію, що допоможе в подальшому розвитку системи християнських цінностей. Мистецтво є мовою мозку, воно посиляє позитивні імпульси та наповнює життя людини відчуттям істини та краси. В кінці наших роздумів задамо собі питання: Що найголовніше в нашому житті? Чому ми присвячуємо своє життя? Яка ціль нашої творчості? Любов до Бога та ближнього – в цьому все для людини, і вічність, і творчість, і гармонія краси. Лише життя з Богом набуває сенсу та стає справжнім твором мистецтва, яким можуть насолодитися інші.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біблія (Книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту). К. : Видня місійного тов-ва «Нове життя Україна, Кемпус Крусейд фор Крайст», 1992. С. 1–959; С. 1–296.
2. Дюрер А. Дневники. Письма. Трактаты. Том 2. Ленинград Государственное издательство искусство, 253 с.
3. Субботенко І. Значення творів сакрального живопису в розвитку художнього мислення майбутнього педагога. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки* №4, 2020 р. С. 33 – 44.

Белковська А. В.

студентка II курсу

спеціальності 014 Середня освіта. (Фізична культура)

«Богуславський гуманітарний фаховий

коледж ім. І. С. Нечуя-Левицького»

м. Богуслав

Науковий керівник: Титаренко Ю. О.

викладач фізичної культури

«Богуславський гуманітарний фаховий

коледж ім. І. С. Нечуя-Левицького»

м. Богуслав

ТВОРЧА КОМПЕТЕНТНІСТЬ, ЯК ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

Глобалізація, дистанційне навчання, «нові» батьки, «нові» діти: це все диктує нові вимоги до особистості вчителя. Встигнути все: цікавитись новими технологіями, знаходити нові методи і при цьому бути творчим – завдання не просте. Та все ж таки багато з нас вчителів, викладачів, залишаються людиною своєї справи. І як не крути головною умовою формування творчої особистості педагога є любов до дітей. Коли бачиш в очах дітей повагу, розуміння, зацікавленість, результат, не змусить себе чекати.

Психолого-педагогічні умови формування творчої особистості педагога – це зовнішні та внутрішні обставини, які впливають на методи і форми організації навчально-виховного процесу.

За С. Гончаренком, педагогічний процес має такі компоненти: мета, завдання, зміст, методи, засоби, і форми взаємодії педагога і вихованця, результат [3].

Отже, педагогічні умови можуть стосуватися одна одної, декількох або усіх згаданих компонентів і є необхідними обставинами, які сприяють досягненню очікуваного результату внаслідок здійснення педагогічного процесу.

На мій погляд у психолого-педагогічних дослідженнях поняття «творча компетентність» найбільш широко і обґрунтовано розкрив О. Тутолмін. Він визначає це поняття, як інтегративну професійну особистісну характеристику вчителя, що забезпечує йому ефективність діяльності в типових та нетрадиційних ситуаціях шкільного життя, є системо утворюючим компонентом у структурі професійно-педагогічної компетентності, фактором становлення професіоналізму майбутнього вчителя [4].

«Творчість – це рушійна сила, яка підтримує в нас життя» М. Венс.

«Справжня цінність особистості починає вимірюватися її творчим внеском у суспільний розвиток» Б. Г. Ананьєв.

Творчий учитель – це особистість, яка характеризується високим рівнем педагогічної креативності, відповідним рівнем знань предмету, який викладає.

Проблема становлення творчої особистості вчителя, розвитку його творчих рис, науково-педагогічного стилю мислення, рівня творчої діяльності розглянуті у працях багатьох сучасних дослідників. Визначаючи творчість як об'єктивну рису педагогічної діяльності вчителя, Л. Лузіна зазначала, що формування творчої індивідуальності вчителя означає вироблення у нього особливого ставлення до професійної діяльності як способу життя, зауважувала, що творчому вчителю значною мірою притаманні специфічні риси творчої особистості [4].

Незважаючи на те, що визначення поняття "педагогіка творчості вчителя" у сучасній психолого-педагогічній літературі розглядається по-різному ("педагогіка творчості", галузь педагогічної науки...), я вважаю, що творчість - це на 50% те, що людині дано, закладено з народження, а ще 50% - це

професійне мислення, самопізнання, саморозвиток, прагнення до постійного зростання.

Творчий педагог створює довкола себе умови які є засобом загально культурного і соціального розвитку його учнів. Педагогічна творчість звичайно ж реалізується в діяльності. Саме під час діяльності можна зробити висновки, знайти помилки, провести самоаналіз, та знайти способи для самовдосконалення себе і всієї системи, яку ти створюєш навколо себе.

Ю. Азаров, А. Демінцев довели, що педагогічна майстерність вчителя формується і удосконалюється на підставі його творчої активності, пошуково перетворювальної діяльності у навчально виховному процесі.

Творчий вчитель може ще не встигнути стати майстром, але необхідною умовою руху до педагогічної майстерності є його творчість. Високого рівня майстерності вчитель досягає лише на основі педагогічної творчості і обов'язково завдяки сумлінності, працелюбству, завзятості, подоланню труднощів, перетворення умінь у навички.

За останні два роки творчий педагог повинен був не тільки оволодіти новими платформами для навчання і спілкуванню з дітьми, а ще зробити цей процес цікавим, захоплюючим... Ті, кому це вдалося, можуть пишатися ще одним досягненням, ще одним засобом у свої педагогічній скарбниці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галузяк В. М. Активізація рефлексивних процесів як умова розвитку особистісної зрілості майбутніх вчителів / В. М. Галузяк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія: «Педагогіка і психологія», випуск 39.- Вінниця, 2013.

2. Лузіна Л.М. Формирование творческой индивидуальности учителя в педагогическом вузе / Л. М. Лузина. Ташкент, 1986-95с.

3. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі / С. У. Гончаренко, П. М. Олійник, В.К. Федорченко та ін. За ред. С. У. Гончаренко, П. М. Олійник К.: Вища школа, 2003-323ст.

4. Тутолмин А. В. Становление и развитие творческой компетентности будущего учителя (на основе системного подхода): автореф. дис. докт. пед. наук / А. В. Тутолмин. Чебоксары, Чувашский государственный педагогический университет им. И. Я. Яковлева, 2009. 20с.

Білоцерківець Т. Г.

здобувач фахової передвищої освіти

освітнього ступеня «молодий спеціаліст»

спеціальності 013 Початкова освіта

IV курс 142 група

Комунальний заклад Сумської обласної ради

«Лебединський педагогічний фаховий коледж імені А.С. Макаренка»

м. Лебедин

Науковий керівник Бідна Л. В.

викладач вищої категорії циклової комісії викладачів

філологічно-гуманітарних дисциплін

Комунальний заклад Сумської обласної ради

«Лебединський педагогічний фаховий коледж імені А.С. Макаренка»

м. Лебедин

**ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ
ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У МАЙБУТНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

Динамічний темп розвитку всіх сфер суспільства, інтеграція до світового освітнього простору зумовлює істотну модернізацію змісту структури освіти. Це

зумовлюється тим, що сьогодення вимагає від педагога високого рівня компетенції, розвиненого інтелекту, комунікативних здібностей, здатності до інноваційного мислення, до постійної самоосвіти й самовдосконалення, до ефективної діяльності в нестандартних ситуаціях та спрямованості на творчу самореалізацію. Оскільки сучасні соціальні умови підвищують вимоги до професійного рівня особистості, націлюють на формування людини ініціативної, самостійної, наділеної творчим мисленням, постає проблема розвитку творчих здібностей індивіда, творчої уяви, інтуїтивного мислення, оригінальних способів дій, відходу від шаблонів тощо [5; 6].

Сьогодні перед учительством постає досить складне завдання: не лише сформулювати й проконтролювати рівень засвоєння знань учнями, а й самим, опановуючи нові технології, застосовуючи ефективні методи, навчити й виховати людину, органічно адаптовану до життя у світі [1]. З цією метою учителю початкових класів для організації ефективної освітньої роботи необхідно впроваджувати інноваційну діяльність, яка передбачає застосування ефективних методів навчання, зокрема інтерактивних. На це націлює низка сучасних освітніх документів, зокрема Державний стандарт початкової загальної освіти, навчальні програми та чинні підручники, за якими здійснюється освітній процес у початковій школі [2]. Реформування початкової загальної освіти супроводжується введенням нових спеціальних форм організації пізнавальної діяльності, які мають конкретну мету – створити такі умови навчання, щоб навчальний матеріал сприймався легко, доступно й цікаво.

У плані цілеспрямованого розвитку індивідуальності особистісно зорієнтоване навчання є досить актуальним і перспективним, оскільки його метою є формування людини як неповторної особистості. Психолого-педагогічна тенденція особистісно зорієнтованого навчання спрямована на діалоговий підхід до педагогічного процесу, в якому важливе місце займає соціокультурний діалог у системі «педагог-дитина» на основі її розуміння,

прийняття й визнання [3; 4]. Саме цьому сприяють інтерактивні методи навчання, що активно розробляються сучасними науковцями.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що кредо інтерактивного навчання було сформульоване свого часу філософом Конфуцієм: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу й чую, я трохи пам'ятаю. Те, що я чую, бачу, обговорюю, я починаю розуміти. Коли я чую, бачу, обговорюю й роблю, я набуваю знань і навичок. Коли я передаю знання іншим, я стаю майстром» [6, с.123]. Ці слова є актуальними й сьогодні, оскільки складають основу особистісно орієнтованої моделі освітнього процесу початкової школи і є важливим стрижнем модернізації початкової освіти.

У літературі подані різні варіанти класифікації методів навчання. Враховуючи класифікацію науковців О. Пометун, Л. Пироженко, методи навчання поділяються на пасивні (умовно-пасивні), активні та інтерактивні. У їх працях важливе місце відведено інтерактивним вправам [6].

Ключовими в розумінні психологічної основи інтерактивних методів є поняття інтеракції. Теоретичні проблеми міжособистісної взаємодії розглянуті в працях Г. Виготського, В. Місяцева, О. Леонтьєва, Б. Ломова, О. Бодальної, М. Обозова. На їх думку, за допомогою спілкування діяльність організовується й збагачується; у спільній діяльності формується потреба в спілкуванні [5; 6].

При використанні пасивних методів, як зазначають науковці О. Комар, О. Саган, учні є «об'єктом» навчання. Як правило, це відбувається шляхом застосування лекції-монологу, читання, демонстрації [4; 8]. Учні між собою не спілкуються і не виконують творчих завдань. Виконанню творчих завдань сприяє парна, групова, кооперативно-групова форми роботи, що виступають важливим видом діяльності під час здійснення інтерактивного навчання.

Інтерактивне навчання – це навчання в режимі діалогу, під час якого відбувається взаємодія учасників педагогічного процесу з метою взаєморозуміння, спільного вирішення навчальних завдань, розвитку

особистісних якостей учнів. Інтерактивні методи навчання передбачають колективну роботу учнів та роботу малими групами [5; 6].

Інтерактивні методи навчання, за дослідженнями сучасних науковців, є найбільш цікавими й ефективними. Під час інтерактивного навчання учень стає не об'єктом, а суб'єктом навчання, він відчуває себе активним учасником подій і власної освіти та розвитку. Це формує в школярів внутрішню мотивацію до навчання та спонукає їх до саморозвитку та самоспостереження.

У зв'язку з цим найефективніші уроки побудовані за традиційною методикою із застосуванням елементів інтерактивного навчання. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язування проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації [1].

На низку цих питань звертається увага студентів педагогічного коледжу, які навчаються за спеціальністю «Початкова освіта» та отримують кваліфікацію «Вчитель початкових класів». Під час проведення лекцій, семінарських та практичних занять з педагогічних дисциплін та фахових методик студенти впроваджують елементи нових педагогічних технологій, у групах аналізують чинні програми, підручники, проводять фрагменти уроків. Здобувачі освіти водночас розробляють інтерактивні вправи, підбирають цікаві завдання для роботи в парах, групах, розробляють проєкти.

Результатом процесу підготовки майбутніх фахівців має бути сформованість у них професійних компетентностей, які дозволять здійснювати ефективну педагогічну діяльність.

Підготовку студентів педагогічного коледжу до впровадження інтерактивних технологій у початковій школі слід розуміти як комплекс педагогічних заходів, спрямованих на:

- засвоєння теоретичних основ зазначеної технології;
- формування спеціальних професійних умінь, необхідних для впровадження інтерактивних технологій в освітній процес;

– стимулювання та мотивацію навчальної активності студентів, спрямованих на розвиток позитивної рефлексії щодо використання інтерактивних технологій.

Такий підхід зумовлює багатокомпонентність структури підготовки майбутніх фахівців до зазначеної діяльності. Вважаємо, що зазначена підготовка повинна становити собою впорядковану, цілісну, динамічну систему, яка функціонує згідно з метою, завданнями та принципами діяльності вищої школи. Вона спрямовується на формування мотиваційно-ціннісних орієнтацій студентів, системи їхніх знань, умінь та навичок, передбачає розвиток творчого підходу до організації навчальної діяльності молодших школярів і має підпорядковуватися меті формування в майбутніх педагогів готовності до здійснення такої діяльності.

Конкретизація теоретичних основ зазначеної технології відбувається на практичних заняттях. Як приклад, розглянемо етапи практичних занять зі студентами з використанням інтерактивних методів навчання, а саме: організаційний (налаштування студентів на діяльність, вихід на проблему обговорення, використання прийому «відкритий мікрофон»); мотиваційний (формування мотивації діяльності, використання прийому групового очікування); навчально-пошуковий (виокремлення ключових проблем теми, формулювання завдань, обговорення та робота в групах з однією з визначених проблем, використання прийомів «мозкового штурму», «навчаючи навчаюсь», «навчання в групах», «занурення»); рефлексивний, підсумковий (з'ясування й усвідомлення основних компонентів діяльності, порівняння реальних результатів з очікуваними, відтвореної послідовності дій з погляду її ефективності, продуктивності, відповідності поставленим завданням тощо, використання прийому «Акваріум»).

Спираючись на позицію вчених О.Пошетун та Л.Пироженко, які застерігають від надмірного захоплення «іграми заради самих ігор», пропонуємо майбутнім учителям на одному занятті з молодшими школярами

використовувати одну (максимум дві) інтерактивну вправу [7], адже використання інтерактивних технологій у навчальному процесі не повинно бути самоціллю, а лише засобом підвищення його ефективності.

Самоаналіз студентами власних особистісних змін та досягнутих навчальних результатів у процесі практичних занять сприяє тому, що вони усвідомлюють себе в статусі вчителя, оцінюють власні дії, зосереджують увагу на новоутвореннях, які виникають у їхньому особистісному досвіді.

Отримані в процесі навчання теоретичні знання та практичні вміння успішно реалізуються студентами під час виробничої практики. Так, у процесі використання інтерактивних технологій у початковій школі майбутні вчителі враховують мотиви навчання дітей, створюють позитивну атмосферу навчального процесу, доцільно використовують суб'єктний досвід учнів, сприяють досягненню ними успіху, надають можливість молодшим школярам використовувати набуті знання у практичній діяльності.

Формуванню готовності майбутніх учителів до впровадження інтерактивних освітніх технологій у навчальний процес початкової школи сприяє застосування комп'ютерної техніки, бо підсилює інтенсивність спілкування та взаємодії всіх учасників навчального процесу.

Теоретичні знання мають реалізуватися на практиці через систему професійних умінь: педагогічно доцільно використовувати в освітньому процесі інтерактивні технології; створювати комфортні умови для навчання молодших школярів, за яких кожен учень відчуватиме свою успішність, інтелектуальну спроможність; організовувати парну, групову, колективну взаємодію.

Отже, підготовка студентів педагогічного коледжу до впровадження інтерактивних технологій у майбутній професійній діяльності включає знання методологічних, психолого-педагогічних основ інтерактивних технологій навчання; сучасних підходів до моделювання освітнього процесу в початковій школі з використанням зазначених технологій; допомагає майбутнім учителям активно оволодівати методичною майстерністю, мистецтвом швидко та

ефективно вирішувати навчальні завдання, удосконалювати комунікативні вміння, розвивати самостійність мислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вербицька О. Інтерактивні методи навчання природничого циклу / О. Вербицька // Початкова школа. 2007. № 5. С. 25-27.
2. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. / Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>
3. Іванішена С. Форми та методи інтерактивного навчання / С. Іванішена // Початкова школа. 2005. № 3. С. 7-9.
4. Комар О. Навчання школярів за інтерактивними методами / О. Комар // Початкова школа. 2016. № 5. С. 57-59.
5. Нісімчук А.С., Падалка О.О, Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології / А. С. Нісімчук, О. О. Падалка, О. Т. Шпак. К. : Генеза, 2010. 368 с.
6. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика / О. Пометун, Л. Пироженко. К. : Вища школа, 2012. 136 с.
7. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник / О.Пометун, Л.Пироженко. К.: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
8. Саган О. Інтерактивні методи навчання як засіб формування навчальних умінь молодших школярів / О. Саган // Початкова школа. 2002. № 3. С. 25-26.

Духан В. С.

здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший бакалавр»

КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий коледж

імені І.С.Нечуя-Левицького»

м. Богуслав

Берегеля Л. М.

викладач соціально-педагогічних дисциплін

КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий коледж

імені І.С.Нечуя-Левицького»

м. Богуслав

РОЗВИТОК НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сучасна освіта України орієнтуючись на всі нормативні документи і акти є орієнтованою на особистість учня. Багато педагогів розуміють, як важливо залучати учнів до процесу навчання, для того, щоб навчання було активним. Як показує аналіз науково-педагогічної літератури, сполучення слів «критичне мислення» з'явилося не відразу, йому передували дослідження процесів мислення, про яке науковці говорили як «творче».

Сучасні учені визначають творче мислення як таке, що має результатом відкриття принципово нового чи удосконаленого рішення певного завдання, а критичне мислення – це перевірка запропонованих рішень з метою визначення сфери можливого їх застосування. Творче мислення спрямоване на створення нових ідей, а критичне виявляє їх недоліки та дефекти. Для ефективного вирішення завдань необхідні обидва види мислення. [2, с-115]

Видатному американському мислителю Д. Дьюї належить твердження про те, що фундаментальна мета сучасної освіти полягає не у тому, щоб просто надавати інформацію учням, а у тому, щоб розвивати критичний спосіб

мислення. Освіта орієнтована на майбутнє, яке не може бути наперед визначеним, а отже першочерговим є розвиток тих умінь і навичок мислення, що дають змогу адекватно оцінювати нові обставини й формувати стратегію подолання проблем, які можуть виникнути. [6]

Критичне мислення має такі характеристики:

1.Самостійність. Ніхто не може мислити за людину, висловлювати її думки, переконання, ідеї тощо. Мислення стає критичним, тільки якщо має індивідуальний характер.

2.Постановка проблеми. Критичне мислення досить часто починається з постановки проблеми, бо її розв'язання стимулює людину мислити критично. Початок розв'язання проблеми – це збирання інформації за нею, бо роздумувати «на порожньому місці» фактично неможливо.

3.Ухвалення рішення. Закінчення процесу критичного мислення – це вирішування, яке дозволить оптимально розв'язувати поставлену проблему. 4. Чітка аргументованість. Людина, яка мислить критично, повинна усвідомлювати, що часто одна й та сама проблема може мати декілька розв'язань, тому вона має підкріпити ухвалене нею рішення вагомими, переконливими, власними аргументами, які б доводили, що її рішення є найкращим, оптимальним.

4.Соціальність. Людина живе в соціумі, тому доводити свою позицію людина повинна в спілкуванні. У результаті спілкування, диспуту, дискусії людина поглиблює свою позицію або може щось змінити в її. [1, с.-52]

Відповідно до ролі та місця критичного мислення у шкільній освіті, ця методика має на меті забезпечувати певні умови:

- 1) пропонувати проблемні задачі та способи вирішення;
- 2) організовувати діалог у процесі розв'язування проблемних задач;
- 3) надавати учневі право на помилку та створювати ситуації виправлення помилок;

4) передбачати письмове викладення розмірковувань учнів з подальшою рефлексією.

Необхідно зазначити, що у процесі опрацювання іншомовних матеріалів на уроках іноземної мови, для підвищення якості навчання та формування критичного мислення, як правило, використовуються прийоми та стратегії з урахуванням триступеневої методики: «актуалізація – усвідомлення – рефлексія» [5, с.- 68]

На уроках іноземної мови вчителі застосовують різні вправи, завдання, методи для розвитку критичного мислення учнів. Широко використовуються і наступні вправи: «Знаю - хочу знати - взнав», «Прогнозування за ілюстрацією», «Асоціація», «Брейнштурмінг», «Товсті/тонкі питання». Прикладами застосування елементів технології критичного мислення на уроках англійської мови є наступні вправи:

1. «Знаю - хочу знати - взнав». Учні задаються питання для самостійного осмислення за обраною темою. Наприклад, при вивченні письменника: Що ви знаєте про цього письменника? Які твори він написав? Що вам би хотілося ще взнати з цієї теми? Відповіді записуються кожним учнем в колонки «Знаю» і «Хочу знати» у таблицю: Знаю Хочу знати Взнав Остання колонка може заповнюватися вже після наступного етапу – осмислення. Або можна одразу влаштувати обговорення в парах/трійках/командах. Потім учні заповнюють останню колонку таблиці. Після чого йде спільне обговорення того, чи співпали колонки 2 і 3.

2. Прогнозування за ілюстрацією. Вчитель має показати ілюстрацію до теми обговорення. Діти мають зробити свої припущення щодо теми та що вони знають з цього приводу. Вчитель може задати такі питання: як ви думаєте, що тут зображено? До чого це відноситься (в повсякденному житті, чи до якої галузі/сфери науки тощо)? Яка тема нашого обговорення? Що ви чули про це?

3. Асоціація. Застосовується для визначення теми уроку, розвиває уяву та інтуїцію. Учні мають висловити свої здогадки/асоціації про тему, завдання для вивчення теми, ціль вивчення цієї теми. [6]

4. Кошик ідей – її ціллю є здебільшого зацікавлення дітей. Вчитель задає питання про те, що учні знають про певну тему/проблему. Кожен учень записує те, що згадає (на це виділяється 2 хв.). Далі учні обмінюються інформацією в командах – записують нові ідеї, якщо такі в когось з'являться. Потім по колу кожна команда називає якийсь із записаних фактів і всі разом складають єдиний список ідей у вигляді тез – в один «кошик» (можна взяти реальний кошик і складати туди папірці з ідеями, або ж намалювати його на плакаті і приліплювати туди стікери).

5. Дерево припущень. Підходить для тем, що містять елемент прогнозування, або обговорень щодо розвитку якогось явища у майбутньому. Учні озвучують свої ідеї та спільно створюють «дерево передбачень», де стовбур – задана тема, гілки – передбачення (я думаю, що ...; ймовірно, що буде так...), а листя – аргументи на користь тверджень.

8. Алфавіт. Учні отримують завдання написати якнайбільше фактів про тему навчання, при цьому кожне слово- факт має починатися з літер алфавіту. Наприклад, вивчення теми «Сім'я», учням потрібно англійською мовою написати назви членів родини в алфавітному порядку. [7]

Отже, використання вчителем елементів критичного мислення на уроках англійської мови не лише урізноманітнює навчальний процес, а й спонукає учнів до активної діяльності, що забезпечує краще розуміння та осмислене запам'ятовування інформації і є дієвим та цікавим видом заняття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Леонтьєва А. Технологія розвитку критичного мислення у формуванні комунікативної компетенції під час навчання іноземної мови//Вісник Молодой ученый. 2014. №2. С. 890-892
2. Ніколаєва С.Ю., Гринюк Г.А. Сучасні технології навчання іншомовного спілкування. - К.: «Ленвінг», 1997. Вип. 1 (3). С. 19-53.
3. Кроуфорд А., Саул В., Метью С, Макінстер Д. Технології розвитку критичного мислення учнів. К.: Плеяди, 2006. 220 с.
4. Нечепельська Н. В. Формування критичного мислення // Педагогічна майстерня, 2011. № 5.
5. Добірка уроків та матеріалів для розвитку критичного мислення учнів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/dobirka-urokiv-ta-materialiv-dlya-rozvitku-kritichnogo-mislennya-uchniv>
6. Розвиток критичного мислення на уроках іноземної мови [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/9351/1/Gembaruk_Bovgyrya_Rozvytok_krytychnogo_myslennya_na_urokah_inozemnoyi_movy.pdf

Касьян О. Г.

студентка III курсу

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Науковий керівник: Каменський В. Г.

викладач правознавства

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ДІТЕЙ-СИРІТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ, НА ПОЛТАВЩИНІ

Соціально-економічний розвиток будь-якої держави залежить від виваженої соціальної політики й створення міцної системи державних стандартів і соціальних гарантій щодо захисту різних категорій населення. Особливо це стосується захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, оскільки ця категорія населення є дуже вразлива і потребує постійного захисту з боку держави.

Головною метою нашої роботи було:

- а) опрацювати нормативно-правові документи з даної теми та втілення їх на практиці;
- б) проаналізувати допомогу держави в Полтавській області, в тому числі, в Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А.С. Макаренка;
- в) виокремити права та обов'язки дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування.

Проаналізувавши теоретичний аспект ми показали, яку участь у розв'язуванні даного питання беруть країни: Польща та Німеччина, а також як

Україна, зокрема Полтавщина, вирішує це питання; та проаналізували втілення в життя прав і свобод дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні.

Об'єктом вивчення є соціально-захисні відносини в Україні щодо дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Предметом дослідження є права та обов'язки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Основними результатами роботи є:

А) Ми опрацювали нормативно-правову базу України з теми «Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування».

Б) Дослідили втілення цих законів в Кременчуцькому педагогічному коледжі ім. А.С. Макаренка та з'ясували, що пільги, відповідають українському законодавству. Провели анкетування серед студентів даної пільгової категорії.

В) Створили порівняльну характеристику, щодо даної проблеми в Україні, Польщі та Німеччині.

* Дослідження зроблено з метою привернення уваги та усвідомлення дітьми-сиротами і дітьми, позбавленими батьківського піклування, проблем власних прав та обов'язків для забезпечення розвитку держави.

Соціальний захист населення є одним з найважливіших атрибутів будь-якої розвиненої і прогресивної європейської держави, а захист прав дітей – є одним із ключових національних пріоритетів. І це не дивно, адже вони є найменш захищеними в системі правових відносин, бо якщо дорослий може сам за себе постояти, то за дитину заступитися мають батьки. А що робити дитині, у якої немає сім'ї? Про таких дітей має подбати держава.

У нашій країні не існує спеціального законодавства для неповнолітніх, але їх права виділені окремими статтями Сімейного, Цивільного (ст. 32, 33, 35, 55-79), Кримінального (ст. 22, 61, 66, 97-108, 120, 130, 133, 137, 140-142, 144, 147, 149, 152, 153, 156, 164, 172, 175) та Кримінально-Процесуального (ст. 7, 9, 12, 23, 45) кодексів України, а також регулюються Конституцією України (ст. 1,

3, 46, 51, 52) та окремими законами, такими як закони «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», «Про охорону дитинства», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», «Про оздоровлення та відпочинок дітей», «Про зайнятість населення».

Порівняли законодавство України із законодавством Польщі та Німеччини. Міжнародний досвід влаштування дітей, які залишилися без батьківського піклування, засвідчує поступову відмову держав, що мають гуманістичне спрямування соціальної політики, від інтернатних форм, орієнтацію на створення та підтримку сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки.

Цікавим прикладом є дитячий будинку у Вуперталі (Західна Німеччина). Дівчатка і хлопчики, різного віку, зазвичай з бідних родин, приходять туди, щоб обідати, зробити шкільне домашнє завдання чи просто провести час з друзями. За потребою вихователі підбирають їм одяг та іграшки у подарунок, а ввечері діти повертаються додому до рідних батьків. Заклад не утримує дітей, а тільки організовує їм дозвілля, навчає та надає гуманітарну допомогу. Це не поодинокий випадок, подібні дитячі будинки працюють по всій країні. Звуться вони «Йо-йо» за назвою відомої дитячої іграшки.

До таких реформ зараз прямує і наша держава, бо тільки сім'я є сприятливим середовищем для успішного розвитку дитини.

В родинях усиновителів, на Полтавщині, зростають майже 800 дітей.
Кожній сім'ї, яка усиновила дитину, держава гарантує:

- одноразову допомогу у зв'язку з усиновленням у розмірі, як при народженні першої дитини;
- одноразову оплачувану відпустку тривалістю 56 календарних днів (70 календарних днів – при усиновленні двох і більше дітей).

Для конкретизації цього питання ми відвідали студентський профком, з'ясували кількість студентів з числа дітей-сиріт, та дітей-позбавлених батьківського піклування їх реального матеріального забезпечення відповідно до нормативних документів.

Для них працюють наступні пільги:

1. Надається матеріальна допомога студентам з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, для придбання навчальної літератури в розмірі трьох соціальних стипендій, а саме 7080 (сім тисяч вісімсот)грн. 00 коп. кожному (3*2360 грн.). Кількість студентів, яким надається допомога 11.

2. Підвищена стипендія в розмірі 2360. (відповідно до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки»);

3. Відсутня оплата за проживання у гуртожитку;

4. 2-разове гаряче харчування із розрахунку 46.70 грн. для дітей-сиріт (відповідно до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки»);

5. Безкоштовний проїзд у міському та приміському транспорті (відповідно до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки»);

6. Забезпечення оздоровлення у літніх оздоровчих таборах (відповідно до Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей»);

Найбільш ефективними сімейними формами опіки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні, є усиновлення, опіка (піклування), прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу. По результатах дослідження ми бачимо, що кількість дитячих будинків інтернатного типу щороку зменшується, натомість збільшується кількість дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей.

Ми рекомендуємо матеріал дослідження використовувати в науково-практичних конференціях та у виховній роботі. Апробація роботи була проведена під час занять перед студентами та викладачами Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волинець, Л. Соціальні проблеми дитинства в сучасній Україні / Л. Волинець // Національна безпека і оборона. – 2001. – № 3 – С. 34 – 38.
2. Головне управління юстиції у Полтавській області, [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.obljust.pl.u/content/166/>
3. Державний департамент з усиновлення, захисту прав дитини Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.ditu.gov.ua/statistics>
4. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми».
5. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, N 6, ст.147)
6. Закон України Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей, [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. - Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua.

Коробов В. Ю.

студент II курсу спеціальності 013 Початкова освіта. Інформатика

КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий

коледж імені І.С.Нечуя-Левицького»

м. Богуслав

*Науковий керівник: **Берегеля Л. М.***

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,

викладач-методист

КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий

коледж імені І.С.Нечуя-Левицького»

м. Богуслав

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА

Сьогодні поставлені нові цілі й цінності професійної підготовки сучасного вчителя. Вимоги до школи зростають значно швидше, ніж держава і суспільство змінюють на краще статус учителя, мотивацію його до праці. Наслідком цього стала низька спроможність традиційної методичної системи створювати належні педагогічні умови для інноваційної діяльності вчителя. Ось чому питання творчості вчителя є сьогодні важливим не лише для молодих, але й для досвідчених педагогів. Саме педагогічна творчість вчителя значною мірою зумовлює впровадження особистісно-орієнтованих освітніх технологій, створення сприятливих умов для внутрішнього саморуху (саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення) педагога і вихованця.

Творчість - це найбільш суттєва сторона діяльності педагога. Найважливішим завданням школи є створення в учнів установок на творчість, на вільний, але відповідальний та аргументований вибір або на створення нових можливостей. Однак, педагог, сам творче не розвинений, не зможе розвинути творчі здібності своїх учнів. Вчитель сам має бути творчою людиною.

Творчість сучасного вчителя – це віра у потенційні сили і можливості дитини, вміння бачити свою соціальну роль в успіхах своїх підопічних, їх моральному становленні.

Творчість – це процес створення чогось нового, який нерозривно пов'язаний з пізнавальною діяльністю, яка є відображенням об'єктивного світу у свідомості людини. У процесі творчості не тільки відображаються предмети та явища об'єктивного світу, але й пізнаються цілі, умови та причини виникнення та існування цих предметів та явищ. Тому творчість сучасного вчителя можна розглядати як процес складних суб'єкт-суб'єктних відносин між творцями та суб'єктами творчості, як єдність пізнання та перетворення. Це в свою чергу є пізнавальним компонентом світогляду, який є необхідним для формування якостей особистості педагога.

На думку Д.Б. Богоявленської: «Здібність до творчості – це шлях розвитку здібностей і становлення особистості, бо вона не задана зарані, а будується постійно. Крок назад – і ви не здібні творити. Самодостатність і самочинність – обов'язкові умови для творця.» [2, с 279]

Розкриття творчого потенціалу особистості є головним завданням педагогічної діяльності, яка визначається характером цієї діяльності, інтересами особистості та індивідуальними особливостями. Творчий підхід до педагогічної діяльності забезпечує максимальну повноту самореалізації особистості вчителя.

Успішне розв'язання проблеми розвитку педагогічної креативності потребує чіткої визначеності сутності самого поняття "творчість вчителя" [6, с. 12]. Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчує, що дослідженню проблеми підготовки вчителя до творчої педагогічної діяльності приділяється належна увага. Розглядаємо педагогічну творчість як цілісний процес професійної реалізації та самореалізації педагога, центральною ланкою якого є особистісно-орієнтована розвивальна взаємодія в системі "вчитель-учень", що спрямована на особистісний розвиток суб'єктів навчально-виховного процесу і

сприяє їх внутрішньому руху та саморуху.

Діяльність вважається творчою, якщо її продукт характеризується новизною, яка може мати як об'єктивний, так і суб'єктивний характер [5, с.38].

Серед критеріїв творчої педагогічної діяльності вчителя виділяємо такі показники, як здатність розробляти принципово нові підходи до навчання, виховання і розвитку учнів; модернізувати зміст, форми, методи та засоби навчально-виховного процесу, зокрема з метою розвитку творчих можливостей учнів, їх талентів та обдарувань; комплексно використовувати у професійній діяльності сукупність теоретичних знань і практичних навичок; бачити нову проблему у зовнішнє знайомій ситуації, знаходити варіантні шляхи її вирішення; здійснювати вибір дій у конкретній педагогічній ситуації; проводити систематичний самоаналіз професійної діяльності, науково-дослідницької роботи, досвіду своїх колег; реалізовувати на практиці принципи педагогіки співробітництва; проявляти гнучкість при виборі оптимального управлінського рішення нестандартних ситуацій; оригінально конструювати навчально-виховний процес.

Для визначення рівнів творчої педагогічної діяльності вчителя доцільно розглядати різні напрями його діяльності, тому що творчість вчителя у різних видах професійної діяльності проявляється по-різному. Можна виділити п'ять підсистем творчої педагогічної діяльності вчителя, а саме дидактичну, виховну, організаційно-управлінську, самовдосконалення, громадсько- педагогічну. При цьому методична підсистема опосередковано присутня в усіх підсистемах творчої педагогічної діяльності вчителя [3, с. 326]

Саме у процесі творчої професійної діяльності розкриваються творчі можливості педагога, відбувається їх реалізація та розвиток. За таких умов виникає необхідність підготовки вчителя до усвідомлення рівня власної творчої педагогічної діяльності, формування у нього потреби аналізувати власний педагогічний досвід і впроваджувати педагогічний досвід інших з урахуванням своєї творчої індивідуальності. Під творчою індивідуальністю розуміємо:

сформованість творчих здібностей, наявність творчого потенціалу, потреби у творчій діяльності з метою самореалізації, самоствердження; диференціацію творчої праці, її визначеність у певному виді діяльності (зокрема, у професійній); певний рівень творчих досягнень людини; особистісний стиль творчості.

Ми будемо виходити з того, що творчий вчитель — це творча особистість з високим ступенем розвиненості мотивів, характерологічних особливостей і творчих умінь, що сприяють успішній творчій педагогічній діяльності, і яка, внаслідок спеціальної професійної підготовки і постійного самовдосконалення, набуває знань, умінь і навичок педагогічної праці [4, с. 87].

Практика роботи сучасної школи свідчить, що вчитель повинен не тільки чітко і правильно відтворювати необхідну інформацію - він має вміти генерувати нові, оригінальні ідеї, знаходити нетрадиційні способи розв'язування проблемних педагогічних ситуацій і задач, тобто володіти креативністю мислення. Тобто, здатність вчителя до педагогічної творчості характеризується, перш за все, високим рівнем розвитку педагогічної креативності та професійною компетентністю.

Отже, педагогічна креативність передбачає здатність до творчого пошуку, нестандартного розв'язання педагогічних задач і характеризується за цілим рядом параметрів. На основі аналізу відповідної наукової літератури нами розроблено основні параметри, які характеризують педагогічну креативність:

- **здатність до здійснення творчого підходу у педагогічній діяльності:** швидкість мислення; здатність швидко і без внутрішніх зусиль переключатися з однієї ідеї на іншу; здатність до генерування ідей, які відрізняються від загальноприйнятих, до парадоксальних, несподіваних рішень; відчуття витонченості ідеї; здатність дивуватися; відкритість та інтерес до всього нового; здатність приймати рішення в ситуаціях невизначеності, не лякатися власних висновків і доводити їх до кінця, ризикуючи особистим успіхом та

репутацією; гнучкість словесного мислення, яскрава образна мова, вміння „запалити” учнів своєю розповіддю; вибірковість до пізнання нового; пошуково-перетворюючий стиль мислення; творча фантазія, розвинене уявлення; прагнення до винаходів, творчості; інтерес до загадок, парадоксів, імпровізацій; здатність самостійно приймати рішення; здатність швидко переключати увагу;

• **здатність постійно розвивати творчий педагогічний досвід, компетентність:** бажання підвищувати професійну компетентність, отримувати нові знання, розвивати відповідні вміння, навички педагогічної діяльності; здатність швидко знаходити, набувати у творчих пошуках нові знання, розширювати свій професійний кругозір; уміння цілеспрямовано вивчати питання або проблеми, пов'язані із педагогічною діяльністю; почуття задоволення від збагачення досвіду педагогічної діяльності і водночас - творчого невдоволення рівнем досягнень, як умова подальшого зростання професійної компетентності;

• **здатність формувати та реалізувати творчу стратегію педагогічної діяльності:** стійка потреба у систематичному збагаченні досвіду педагогічної діяльності; здатність до самостійного формування глибоких і систематичних знань у процесі вирішення ключових навчальних та виховних проблем; уміння розробляти гнучку стратегію творчої педагогічної діяльності на основі визначення мети й побудови відповідної до неї програми; почуття відповідальності при виконанні творчих професійних завдань.

Педагогічна креативність учителя розвивається протягом всієї педагогічної діяльності і є вирішальним фактором його просування до вершин педагогічної майстерності. До ознак педагогічної креативності вчителя відносимо такі, як пошуково-перетворюючий стиль мислення; розвинені інтелектуально-логічні здібності; проблемне бачення ситуації; творчу фантазію, розвинене уявлення; специфічні особистісні якості; специфічні мотиви; комунікативні здібності; здатність до самоуправління; високий рівень загальної

культури. [1, с. 16]

Ще В.О. Сухомлинський підкреслював, що лише творчий учитель здатен запалити в учнях жагу до знань, тому кожному педагогу необхідно розвивати креативність, яка є незаперечним показником його професійної компетентності. Будь-яка діяльність вважається творчою, якщо її продукт характеризується новизною, що може мати як об'єктивний, так і суб'єктивний характер. У педагогіці таким продуктом можуть бути нові навчальні технології, форми, методи навчання і виховання, зростання педагогічної майстерності вчителя.

Педагогічна праця нетворчою не буває і бути не може. Діяльність учителя, яка вже за своєю суттю є творчою, значною мірою визначається різноманітністю, складністю і делікатністю його предмета - людської особистості, що формується. Неповторними є діти, умови, особистість самого вчителя, а тому будь-яке педагогічне рішення зумовлюється цими завжди нестандартними факторами. А це, в свою чергу, неодмінно передбачає творчий підхід.

Отже, творчість має вагоме значення в діяльності вчителя і виконує ряд функцій: дидактичну, формуючу, психологічну, варіативну. Вона є необхідною умовою для самореалізації особистості вчителя. Творчість не є вродженою якістю особистості, а розвивається в безпосередній активній діяльності. Цьому сприяють формування організації співробітництва у системі „вчитель-вчитель”, „вчитель - учні”; вивчення досвіду колег та цілеспрямована робота адміністрації школи, що проявляється у створенні необхідних умов для розвитку творчих здібностей учителів (психологічний клімат у колективі, матеріальна база, розробка та реалізація на практиці проектів педагогічних майстерень, стимулювання творчо працюючих учителів, вільний час).

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова О.Є. Сутність поняття креативності: проблеми та пошуки // Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. - Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. С. 14-41.
2. Богоявленская Д.Б. Психология творческих способностей. Москва, 2002. 308 с.
3. Кіт Г.Г. Творчість як необхідна умова ефективності педагогічного процесу / Г.Г. Кіт // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. Випуск 28. Вінниця, 2009. С. 325–329.
4. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: Підручник. Київ: Міленіум, 2006. 344 с.
5. Сологуб А. Технологія креативної освіти // Завуч. 2003. №36 (186).
6. Фрицюк В. До питання про дефініції креативності // Шлях освіти. 2003. №4.

Новак Ю. А.

*здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Фаховий молодший
бакалавр»*

спеціальності 013 Початкова освіта

Лебединський педагогічний фаховий

коледж імені А.С. Макаренка

м. Лебедин

Науковий керівник: Мірошніченко Л.В.

викладач-методист кафедри

педагогіки, психології

та окремих методик

Лебединський педагогічний фаховий

коледж імені А.С. Макаренка

м. Лебедин

ОВОЛОДІННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ МЕТОДИЧНИМИ ВМІННЯМИ ГУМАНІЗУВАТИ ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС

Національна доктрина розвитку освіти в Україні визначає процес гуманізації освіти як основний напрямок її генези в сучасному суспільстві. При цьому основним завданням вітчизняного освітнього простору виступає не передача знань, а всебічний розвиток особистості.

Вирішення широкого спектру завдань гуманізації педагогічного процесу в молодшій школі вимагає відповідної підготовки майбутніх учителів у вищому педагогічному навчальному закладі. Ми визначаємо готовність майбутнього вчителя початкової освіти до гуманізації педагогічного процесу як складне інтегроване поняття, що передбачає єдність теоретичної, практичної і морально-етичної підготовки майбутнього вчителя до здійснення гуманного

педагогічного процесу в початковій освіті. Готовність майбутнього вчителя початкової освіти до гуманізації педагогічного процесу розглядається нами як єдність трьох складових компонентів: мотиваційного, змістово-процесуального, рефлексивного.

Складниками мотиваційного компонента означеної готовності виступають наявність професійних мотивів, усвідомлення сутності гуманізації педагогічного процесу, сформованість бажання працювати в режимі гуманних стосунків.

Змістово-процесуальний компонент включає такі критерії: загально інтелектуальний рівень; система фахових знань, умінь та навичок щодо гуманізації педагогічного процесу в початковій ланці освіти; практична реалізація педагогічних знань і вмінь організовувати гуманний педагогічний процес у початкових класах.

До рефлексивного компонента готовності входять: прагнення вивчати себе; професійна спрямованість; самоконтроль; адекватна самооцінка власної підготовленості до коригуючої діяльності у процесі оволодіння знаннями та вміннями з гуманізації педагогічного процесу в молодшій школі.

Маємо визначити, що підготовка майбутніх учителів до гуманізації педагогічного процесу буде успішно реалізована за таких психолого педагогічних умов: забезпечення здобувачам вищої освіти статусу суб'єкта навчальної діяльності; встановлення суб'єктно-суб'єктної гуманної взаємодії в системі «викладач-здобувач вищої освіти», «здобувач вищої освіти-здобувач початкової освіти»; стимулювання розвитку гуманістично-етичних установок та саногенного (оздоровчого) мислення здобувачів вищої освіти.

Головна теза гуманно-особистісного підходу – йти від можливостей і здібностей, властивих здобувачу вищої освіти і викладачу, розвиваючи і вдосконалюючи їхній особистісно-професійний потенціал. Як це здійснюється на практиці? Основною формою теоретичного навчання у вузі виступає лекція як форма проведення навчального заняття, використовують традиційну та

інтерактивну лекцію. Інтерактивна лекція відрізняється від традиційної: двобічним потоком інформації (від педагога і від здобувачів вищої освіти), містить проблемні питання з боку викладача-лектора, виділяється евристичним типом навчання, допускає переривання розповіді педагога і обговорення теми, що викликала труднощі для розуміння, або зацікавила здобувачів вищої освіти. Метою інтерактивної лекції є донесення інформації і активне засвоєння цієї інформації здобувачами вищої освіти, а не обмін думками.

Інтерактивний підхід до проведення лекційних занять докорінно змінює модель поведінки викладача і здобувача вищої освіти: надає здобувачам вищої освіти можливість стати головними суб'єктами процесу навчання; змінюється традиційний погляд на роль лектора, який віднині виступає не лише у ролі «джерела інформації», але й організатора дискусії, фасілітатора, консультанта, авторитетної особи, яка забезпечує корекцію засвоєного матеріалу. Інтерактивна лекція - це спосіб організації навчання через дію. Здобувачі вищої освіти вчаться активно співпрацювати один з одним. Їхня діяльність є колективно розподіленою, а результат - колективно отриманим: одночасно груповим і особистісним.

Найбільш повно реалізується гуманістичний характер навчання при індивідуальному підході до здобувачів вищої освіти. Один зі шляхів гуманізації полягає в адаптивних системах навчання. Надійним помічником викладача у справі гуманізації навчання через підвищення його доступності є актуалізація опорних знань перед засвоєнням, а також діагностика правильності засвоєння й розуміння. Актуалізувати опорні знання – значить оживити, відновити в пам'яті раніше вивчені факти-зведення і поняття, що будуть потрібні для оволодіння новим матеріалом. Тільки в цьому випадку нова інформація «ввійде в зчеплення» із системою наявних знань. Розрізняють пасивну й активну актуалізацію. Пасивна полягає в тому, що викладач сам нагадує здобувачам вищої освіти раніше вивчене, котре буде потрібне для оволодіння новим

матеріалом. При активній же актуалізації здобувачі вищої освіти одержують завдання, виконуючи які, самі відновлюють (пригадують) опорні знання.

Не слід забувати педагогу і про таку гуманістичну функцію, як надання здобувачу вищої освіти впевненості у власних силах. Успіх розглядається як мотив до саморозвитку, самовдосконалення. Для створення ситуації успіху використовуються різноманітні педагогічні засоби та умови. Під час практики з поза навчальної виховної роботи є можливість якнайкраще використати створення ситуації успіху для стимулювання саморозвитку та самовдосконалення здобувачів вищої освіти. Таким чином відбувається подолання неспішності через формування успіху. Важливо формувати в студентів переконання, що вони самі обирають своє майбутнє, шлях до успіху. Створенню ситуації під час практики сприяє: атмосфера доброзичливості в класі впродовж всього ходу практики; «авансування» здобувачів вищої освіти перед тим, як вони розпочнуть виконувати поставлене завдання; висока мотивація пропонування дій; реальна допомога в просуванні до успіху; нетривалий експресивний вплив; педагогічна підтримка в процесі виконання роботи; оцінювання.

Не абияке значення відіграє роль професійно-педагогічного проектування та самовизначення у фаховому становленні вчителя, серед завдань якого визначено: створення власного професійного ідеалу; розвиток необхідних професійних якостей; формування віри у власні сили, творчі здібності, потреби у виявленні своєї особистості в професійній діяльності.

Зміст роботи на даному етапі передбачає серед інших такі напрями: формування у свідомості кожного студента ідеального образу, ідеальної моделі, взірцевого гуманного педагога-вихователя; допомога студентові в створенні словесного портрета «Ідеальний учитель», прийняття цього образу і формування на цій основі внутрішнього синтетичного новоутворення; проектування і моделювання стилю педагогічної діяльності; організація творчої діяльності з формування необхідних професійно-педагогічних якостей,

розвиток педагогічних здібностей. Тут використовуються навчально-виховні можливості курсу «Основи педагогічної майстерності» та «Педагогіка».

Здобувачам вищої освіти пропонуються самостійні творчі завдання, виконання яких сприятиме формуванню ідеального образу педагога-вихователя, проектуванню й моделюванню стилю власної педагогічної діяльності, розвитку необхідних професійно-педагогічних якостей, здібностей. Серед таких творчих завдань можна виділити: проєктивні портрети-асоціації, що полягають у створенні асоціативних образів ідеального вчителя, власного ідеалу в графічній чи вербальній формі. Метою їх використання є формування власного ідеалу вчителя-вихователя, який стане взірцем професійного самозростання; професійно зорієнтовані вербально - оцінні завдання, які полягають у визначенні основних напрямів удосконалення педагогічної діяльності вчителя, шляхів покращення педагогічного процесу.

Отже, послідовне та систематичне включення майбутніх учителів початкової освіти у професійно зорієнтовану творчу діяльність сприяє поглибленню їхніх уявлень про специфіку діяльності вчителя початкової освіти, формуванню у них власного ідеалу вчителя-вихователя, що є важливою передумовою їхньої підготовки до створення гуманних виховних ситуацій, професійного зростання у цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Крамаренко А. М. Гуманістична спрямованість діяльності майбутніх учителів початкових класів / Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. праць / А. М. Крамаренко ; ред. кол. Т. І. Сущенко [та ін.]. Київ–Запоріжжя, 2003. Вип. 28. С. 125–129.
2. Люріна Т. І. Професійна підготовка майбутнього вчителя до виховної діяльності : [монографія] / Таніта Іванівна Люріна. Мелітополь : Вид-во „Мелітополь”, 2006. 128 с.

3. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Освіта України. 18 липня 2001. №29. С.4-6.

4. Сущенко А. В. Гуманізація педагогічної діяльності як інноваційний процес / Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. праць / А. В. Сущенко; ред. кол. Т. І. Сущенко [та ін.]. Київ–Запоріжжя, 2003. Вип. 29. С. 32–39.

Паньків Б. І.

студент групи ІІІ-31Б історичного факультету

Дрогобицький державний педагогічний

університет імені Івана Франка

м. Дрогобич

Науковий керівник: Паньків І. С.

вчитель історії та громадянської освіти, вчитель вищої категорії

Дрогобицький ліцей

м. Дрогобич

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЛІЦЕЇСТІВ

Творча здібність учнів в сучасній системі освіти використовується неефективно, тому що педколективами не створені умови реалізації творчого, пошукового потенціалу учнів. Сьогоднішня система світи потребує нових кардинальних напрямків роботи з обдарованою учнівською молоддю. Тому згідно концепції Нової української школи науково-пошукова робота учнів – це один з важливих напрямків виявлення інтелектуальних здібностей ліцеїстів.

Важливим фактором є активізація науково-дослідницької діяльності молоді [2, с. 83]. Багато науковців займалися проблемами науково-дослідної роботи з учнями. Серед українських педагогів потрібно відзначити праці

Ю. Гриця, В. Полонського, М. Сорокіна, Ю. Бабанського, М. Солдатенко, О. Рудницької, М. Смородинської. Серед науковців, які досліджували сутність та структуру дослідницьких здібностей, можна відзначити В. Андрєєва, А. Деметроу, В. Дружиніна, А. Поддякова, Е. Регірера, О. Савенкова та ін., а серед зарубіжних В. Оконь та ін.

Мета статті: з'ясувати організаційні форми і методи роботи щодо науково-пошукової діяльності учнів як засобу формування творчої компетентності ліцеїстів, їх результативності та ефективності у навчально-виховному процесі.

Педагогам потрібно враховувати освітні потреби обдарованого учня, використовуючи різноманітні інноваційні форми та методи роботи, створити науковий простір для самореалізації дитини, самовираженні їх творчих задатків [3, с. 72]. Тому у навчальному процесі повинні переважати пошукові та дослідницькі підходи до засвоєння знань, залучення учнів до активної дослідницької роботи, розвиток творчої думки, реалізація прагнень до наукового пошуку тієї чи іншої інформації, і в навчально-виховному процесі спрямовувати зусилля на розвиток дослідницьких задатків ліцеїстів.

Науково – пошукова робота учнів Дрогобицького ліцею Дрогобицької міської ради організована у формі наукового товариства, яке належить до Львівського територіального відділення Малої академії наук України. Товариство було створене у грудні 2010 року за пропозицією директора Львівської обласної Малої академії наук Іванни Антонівни Бородчук.

Передумовою створення наукового товариства ліцею була активна науково-пошукова робота ліцеїстів: починаючи з 1991 року кожен ліцеїст щороку писав творчу роботу, з якою виступав на звітній науково-практичній конференції; проектна діяльність під час навчальної, фольклорної та педагогічної літніх практик; участь у міжнародних та Всеукраїнських змаганнях (Міжнародний турнір міст з фізики, Галицькі турніри юних інформатиків); організація всеукраїнських інтелектуальних змагань

(математичний фестиваль імені професора Чайківського, Всеукраїнські фізико-математичні (2006, 2008, 2010 роки) та економічні (2007, 2009 рр.) фестивалі, обласні очно-заочні олімпіади (2002-2010), обласні чемпіонати з брейн-рингу з 2010 року. І, звичайно, успішні виступи ліцеїстів на конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України.

У Дрогобицькому ліцеї практикуємо наступні форми роботи, спрямовані на розвиток інтелектуальних здібностей ліцеїстів:

- організація і проведення щорічної звітної науково-практичної конференції ліцеїстів;
- участь у конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт МАН;
- участь у всеукраїнських предметних турнірах;
- проведення квестів та робота у колективних проектах під час навчальної та педагогічної практик;
- організація і проведення обласного чемпіонату з брейн-рингу;
- участь у інтелектуальних конкурсах та змаганнях різних рівнів (від міського до міжнародного);
- друковані видання Дрогобицького ліцею;

В організації діяльності науково-дослідницької роботи учнів педагоги дотримуються наступних принципів: [4, с.83]

- дослідницька діяльність ліцеїстів є продовженням в подальшій науковій діяльності, навчаючись у вузах та аспірантурах вищих навчальних закладів;
- зміст дослідження поєднується з навчально-виховною метою, проблемами суспільства та актуальними питаннями сьогодення;
- наукове дослідження – безперервний процес, його не можна виконати за кілька днів;
- науково-дослідницька діяльність – це обов'язково керований процес не тільки педагогами ліцею, а й викладачами вузів Львівщини.

Залучаючи ліцеїстів до науково-пошукової роботи, педагоги розвивають інтелектуальні здібності та задатки і створюють умови для їх творчого самовдосконалення.

Про результативність науково-дослідницької роботи свідчать такі факти: за останні роки команди ліцею 25 разів ставали переможцями другого та третього етапів всеукраїнських предметних турнірів; за п'ять останніх років дрогобицькі ліцеїсти ставали більше ста разів переможцями другого, (обласного) етапу і 22 рази – переможцями третього (Всеукраїнського) етапу конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН.

Пропонуємо тематику переможців і призерів II та III етапу конкурсу науково-дослідницьких робіт МАНу: «Технологія дистанційного керування побутовими приладами для людей з обмеженими можливостями», «Еколого-біологічні особливості вирощування льону олійного в умовах Передкарпаття», «Городні рослини в садовому дизайні», «Моделювання іонізуючого випромінювання областей зореутворення», «Правовий нігілізм як загальносуспільне явище та шляхи його подолання », «Система дистанційного навчання основам програмування», «Система автоматизованого керування», «Архітектоніка та люмінесценція в матеріалах на основі шляхетної шпінелі», « Інституційні чинники розвитку стартапів в Україні» та інші.

З 2006 року публікуються тези доповідей звітної науково-практичної конференції Дрогобицького ліцею, у цьому збірнику публікуються усі ліцеїсти. Унікальне для загальноосвітніх навчальних закладів видання – Вісник Наукового товариства Дрогобицького ліцею, який був започаткований у 2013 році. У ньому в форматі наукових статей публікуються роботи ліцеїстів, які стали призерами обласного етапу конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН України. Крім того, видається щомісячна газета «Ліцеїст», щорічно альманах учнівської творчості «Літера» та літопис Дрогобицького ліцею.

Отже, педколектив ліцею формує творчу та науково-пошукову компетентність майбутнього випускника, який здатен відповідати на виклики часу, бути мобільним на сучасному ринку праці, саморозвиватися та здатний навчатися протягом життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція державної програми роботи з обдарованою молоддю на 2006-2010 роки // *Освіта України*. 2006. № 48 (741). 30 червня. С. 1-3.
2. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / ред. Бібік Н. М. Київ : *Пляди*, 2017. 206 с.
3. Пронюк Н.П. Організація роботи Малої академії наук / *Рідна школа* № 6 2000. С.72-73.
4. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: *Знання-Прес*, 2002. 295 с.

Пономаренко К. О.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 016 «Спеціальна освіта»

Полтавський національний педагогічний

університет імені В.Г.Короленка

м. Полтава

Науковий керівник: Стрельніков В. Ю.

професор кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи

Полтавський національний педагогічний

університет імені В.Г.Короленка

м. Полтава

КРЕАТИВНИЙ ПЕДАГОГ ЯК МОДЕРАТОР СУЧАСНОГО УРОКУ

Хто думає про науку, той любить її,

а хто її любить, той ніколи не перестав вчитися.

Г. С. Сковорода

Зміни в сучасному суспільстві відбуваються прискореними темпами. Щодня, щогодини люди відкривають нові явища, процеси, закономірності, що веде до неупинного розвитку та впровадження нових технологій. Особливо гостро постає потреба у творчих особистостях, які здатні критично мислити, опрацьовувати велику кількість інформації, самостійно здобувати знання, використовувати набуті знання і вміння в умовах швидкоплинних змін [2].

Педагогічна праця – творча за своєю сутністю. Її змістом є творення (формування, виховання) неповторної, унікальної особистості, що проходить у нестандартних ситуаціях. Творчість охоплює всі ланки професійної діяльності вчителя, виявляється в оригінальному використанні теоретичних знань і практичного досвіду, які вчителю кожен раз доводиться трансформувати в

самостійне рішення стосовно актуальної педагогічної ситуації, головними учасниками якої є учні з неповторними та унікальними властивостями [3].

В умовах реформування системи освіти (введення Концепції Нової Української школи, інклюзивної освіти, затвердження нового державного стандарту вчителя) постає питання – а чи здатен сучасний педагог встигати за цими змінами? Чи готовий він до інновацій? Сучасний педагог- хто він? Тьютор? Модератор? Новатор?

Сучасний педагог — це не гуру-транслятор нових знань. Це фактично наставник, який вміє організувати процес пізнання учнів. Не просто процес навчання чогось, а саме процес пізнання, який включає висування гіпотез. Учитель повинен навчити учнів ставити запитання і проявляти свій інтерес та допитливість.

Сучасний вчитель повинен володіти невичерпним джерелом енергії, ідей і нових бажань, адже людина ніколи не повинна зупинятися на досягнутих вершинах. Самовдосконалення, пошук нових методів навчання і подачі інформації - це пріоритетні завдання педагога [5, с.12]. Такий вчитель, безсумнівно буде цікавий учням, адже усталені методи навчання дуже часто стають нудними і учні втрачають інтерес до предмета. Цього вчителя можна назвати професіоналом своєї справи, творчою та креативною людиною.

Чим відрізняються креативні вчителі від не креативних? Креативні люди дуже незвичайні! Вони мають широкі погляди; бачать те, чого інші не помічають інші. Завжди мають ідеї та нестандартно мислять. Займаються творчою діяльністю [1]. Вчитель, який перестає тренуватися, давати собі додаткове навантаження (зупиняється на досягнутому, звужує коло своїх інтересів, припиняє шукати нові рішення), він втрачає креативну форму. Він втрачає професіоналізм!

Педагог не повинен боятися розвиватися і змінювати спосіб подачі інформації, він повинен постійно йти в ногу з часом [3]. Складовими «нового» викладання визначається: творча подача сучасного матеріалу в широкому

контексті, використання метафор, встановлення міжпредметних зв'язків, застосування мультимодального підходу, часта зміна видів діяльності, варіювання темпу викладання, демонстрація впевненості, здатність надихати й цінувати учнів, заохочення їх до активної, емоційної взаємодії.

Наздогнати реальність, що швидко змінюється, може лише творчий педагог. Сучасні діти-це діти - гаджети. Сучасну людину важко уявити без гаджетів. Комп'ютери, планшети, смартфони використовуються на роботі та на відпочинку, вдома, на вулиці, у громадських місцях. Вони дуже міцно увійшли в наше життя [6, с.22]. Це не повинно залишати осторонь і освіту! ІТ технології допомагають педагогу творчо і цікаво провести урок. Нерідко учні переконані, що про все вони можуть дізнатися самотужки, будь які знання є в інтернеті, а школи їм не потрібні.

Як вчителю оволодіти сучасною технікою? Цей фактор вже давно застосовується в закладах освіти. Педагог повинен йти в ногу з часом! Майже всі учні вміють поводитися з технікою, але ось так же часто буває, що вчителі не вміють користуватися технікою. Але сучасним учням набагато цікавіше на уроках з використанням техніки. Та й цього вимагає наш нинішній час, де комп'ютеризація набирає стрімких обертів. Вчитель повинен вміти мотивувати учня: до розвитку, до знання предмета, до пізнання світу. А це можна зробити лише тоді, коли любиш свою працю, коли ти відповідальний і відкритий до світу. Без мотивації не буде результату, а він має бути — тому що вже зараз можна сказати, що ІТ не замінить вчителя [4].

Важливим для вчителя ХХІ століття є вміння користуватися не тільки сучасними технологіями, але і методами в освіті. Це правило актуальне для всіх часів. Не потрібно заради новинок відкидати старі, перевірені часом і труднощами методи.

Учитель повинен знати предмет, методики викладання, та бути ідеальним “режисером і актором”, який за лічені хвилини може вийти за рамки написаного раніше "сценарію" уроку і експромтом провести заняття, прагнучи

досягти поставлених цілей незапланованими методами. У закладах освіти не вчать акторської майстерності, ці таланти, необхідні для створення психологічної атмосфери уроку, педагогу доводиться розвивати самостійно.

Творчі здібності самі по собі не гарантують творчих здобутків. Для їх досягнення необхідний «двигун», який запустив би в роботу механізм мислення, тобто необхідні бажання і воля, потрібна «мотиваційна основа» [1].

Активна творча діяльність учителя дає позитивний результат у тому випадку, коли буде базуватися на двох основах: розвитку творчої активності студентів у вузі й подальшій організації творчого пошуку молодого вчителя в школі. Тому одним із завдань вузівської підготовки майбутніх учителів є розвиток їхніх творчих здібностей, нестандартного мислення, формування вмінь та навичок здійснювати в майбутньому навчально-виховний процес на творчому рівні [6, с.6].

Креативне творче навчання має характерну рису: освітній процес зливається з життям, із рішенням реальних творчих задач. Система креативної освіти спрямована на формування творчого мислення педагога, розвиток його інтелектуальних здібностей, які мають першорядне значення для оволодіння знаннями і вміннями в різних галузях науки. Отже, щоб допомогти дитині зробити перші кроки в творчості задля радісного, щасливого життя кожен учитель має плекати в собі риси креативної особистості, здатної відчувати радість, захоплення і щастя від творчої педагогічної діяльності.

Педагогічна праця нетворчою не буває й бути не може, тому що неповторні діти, обставини, особистість самого вчителя і будь-яке його педагогічне рішення має виходити із нестандартних дій. Слідуючи за В.О.Сухомлинським, наголосимо, що немає людей більш допитливих, невгамовних, більш одержимих думками про творчість, як учителі. Педагогічна діяльність, яка є сплавом науки і мистецтва, за своїми компонентами завжди передбачає творчість. Щоб виховати справжню творчу особистість, розвинути потенційні творчі можливості дитини, учителю необхідно оволодіти методами і

засобами, які розвивають креативні риси особистості. Для реалізації такої мети педагог і сам повинен уміти творити, адже творчість розвивається через творчість.

ЛІТЕРАТУРА

1. <http://ukped.com/skarbnichka/5701-rozvytok-tvorchoho-potentsialu-pedahoha.html>.
2. <http://teacher.ed-sp.net/index.php/internet-zakhody/13-suchasnyi-vchytel-tvorcha-osobystist>.
3. https://pidru4niki.com/79987/psihologiya/psihologiya_pedagogichnoyi_t_vorchosti.
4. http://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/27995/.
5. Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології навчання: доцільність застосування понять. Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науково-дослідної роботи за період 2017–2018 рр. (16–17 травня 2019 р.): у 2-х томах. Том 2. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019. С. 98–99.
6. Стрельніков В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2002. Кн. 1. 295 с.

Сівцова А. В.

*здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальність 014.13 Середня освіта. Музичне мистецтво*

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

м. Ізмаїл

Науковий керівник: Бухнієва О. А.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри музичного та образотворчого мистецтв

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

м. Ізмаїл

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ШКОЛЯРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ КОЛЕКТИВНОГО СПІВУ

Музика – специфічне художнє відображення об'єктивної дійсності. Вона має важливе значення в розвитку людини, його морально-естетичному вихованні. Музика відображає дійсність в звукових образах, з особливою яскравістю вона розкриває внутрішній світ людини, його ставлення до явищ і подій життя, радісні й сумні переживання, роздуми, мрії, сумніви. Звукові образи добре передають рухи почуттів і думок у всіх їх найтонших відтінках. Саме через музичне мистецтво передаються культурно-історичні традиції народу на відміну від інших видів мистецтв. Це означає, що музика була завжди, вона існує і буде існувати. Музика володіє величезною емоційною силою, вона здатна втілити світовідчуття людини у всій повноті і багатогранності в кожную епоху, відображає її своєрідність. Починаючи з глибокої давнини, значна роль відводиться музиці як засобу виховання.

Процес музичного виховання школярів покликаний вирішувати цілий ряд завдань:

- розвивати і підтримувати у дітей бажання слухати музику, емоційно на неї відгукуватися, розповідати про неї;
- розширювати музичний кругозір, запас музичних вражень; розвивати музично-образне мислення, музичний слух;
- продовжувати формувати музично-виконавські навички в співі, русі, в грі на музичних інструментах, розвивати творчі прояви школярів в музичній діяльності;
- здійснювати засобами музики корекцію відхилень у розвитку школярів (пізнавальної, емоційно-вольової, моторної сфер).
- діти займаються вокалом, вчать правильно володіти своїм голосом, диханням. І з раннього віку закладається основа для правильної постановки голосу, тим самим збільшується об'єм легенів, це є профілактикою респіраторних захворювань[3].

Робота по музичному розвитку школярів здійснюється через музичне сприйняття, спів і знайомство з музичною грамотою, музично-ритмічні заняття. Так, в процесі сприйняття музичного твору у дітей формується здатність емоційно відгукуватися на музику, накопичуються знання про музику, її жанрах, засобах музичної виразності, поступово формується оцінне ставлення, вміння стежити за розвитком музичного образу. На систематичних заняттях розвиваються не тільки різні сторони музичного слуху (ладового, ритмічного, гармонійного, тембрового, динамічного, вокального), але також увага, пам'ять, музично-слухові уявлення і асоціації, образне мислення[1].

Учні, вперше прийшовши в хор, стикаються з новим для себе видом діяльності - хоровим співом. Хоровий спів - один з видів колективної виконавської діяльності. Він сприяє розвитку співочої культури дітей, їх загальному і музичному розвитку, вихованню духовного світу, становленню їх світогляду, формуванню майбутньої особистості. Хормейстеру треба стежити за співочою установкою хористів на кожному занятті, так як від неї залежить правильність роботи дихального і звукового апарату[5]. Хоровий спів – це

найбільш доступна виконавська діяльність школярів. Правильний співочий розвиток, з урахуванням вікових особливостей і закономірностей становлення голосу, сприяє розвитку здорового голосового апарату. Перш ніж починати вокально-хорову роботу, слід навчити дітей правильно триматися при співі, тобто приймати потрібну співочу установку. Дивовижний музичний інструмент- людський голос. Їм наділений кожен з нас. Так високо, так ніжно і чисто звучать голоси дітей, крім того, діти люблять співати, виступати на святах і позакласних заходах. Це надає їм впевненість в собі, розвиває естетичний і художній смак. Музично-естетичне виховання і вокально-технічний розвиток школярів повинні йти взаємопов'язано, починаючи з наймолодших класів. Сучасні наукові дослідження свідчать про те, що розвиток музичних здібностей, формування основ музичної культури необхідно прищеплювати, починаючи з перших днів перебування дитини в школі[2, с.1]. Відсутність повноцінних музичних вражень у дитинстві з працею можливо заповнити, на це піде не один рік. Коли дитина зрозуміє, що музика – це не лише ноти, а й душевні ліки, або руйнівна сила, вона насправді буде вражена. Найчастіше, випробувавши на собі, людина багато чого здатна зрозуміти без ніяких доказів зі сторони іншого. І якщо дитина хоче і любить співати, важливо, щоб поруч з ним виявився дорослий, який допоміг би розкрити перед ним красу музики, дати можливість її відчувати, розвинути у нього співочі навички та музичні здібності. Бувають такі випадки, коли дитина боїться свого таланту, бо їй ніхто не казав, що це дивовижне явище. Так і не розкривши свій дар, дитина, а пізніше – людина доросла і розумна, так і продовжує жити, навіть не здогадавшись про свої здібності.

Метою музичного виховання дітей є розвиток гармонійного слуху, естетичність й творча спрямованість особистості дитини під впливом цінностей українського і світового музичного мистецтва, розвиток загальної музикальності, здібностей музичного виконавства, формування елементарних основ музичної культури. На початку уроку учитель передбачає розспівування,

яке підготує голосовий апарат до співу, також уважається вокально-слухова настройка учнів для подальшої роботи над шкільним пісенним репертуаром.

Розспівування ставить за мету формування вокально-хорових навичок, розвиток дитячого голосу в процесі виконання вокально-хорових вправ. Залежно від мети уроку вокально-хорові вправи умовно поділяються на дві групи. До першої групи належать вправи, які не пов'язані з конкретними творами шкільного пісенного репертуару й передбачають оволодіння засобами вокально-хорової виразності для досягнення певного рівня художнього виконання. Вправи, які належать до другої групи, спрямовані на подолання вокальних труднощів, котрі трапляються у творах, передбачених шкільною програмою. Вправи для розспівування поділяються на унісонні й гармонічні. На уроках і в процесі гурткової вокально-хорової роботи більше запроваджуються унісонні вправи. Побудовані на гамоподібному русі мелодії, унісонні вправи сприяють виробленню навичок унісонного ансамблю. Спів із чергуванням великих і малих секунд є запорукою чистоти інтонування[4, стр.10]. Також не менш важливим є підбір репертуару. Діти не повинні співати пісні про якісь сильні почуття, не повинні співати трагічні пісні, бо вони ще не можуть передавати характер пісень такого характеру по справжньому. Кожен вчитель повинен обирати дітям партії згідно з їх ознаками голосу.

Дитячі голоси:

- альт - низький голос і дівчаток, і хлопчиків;
- сопрано - високий голос і дівчаток, і хлопчиків;
- дискант - високий голос хлопчиків.

У молодшому шкільному віці рекомендується співати фальцетом, намагатися зберегти головний регістр у голосі дитини. Вправи повинні бути невеликі за діапазоном, розспівування треба починати з примарних тонів, зі звуків фа1–соль1 октави. Робочий діапазон для розспівування в межах до1–до2 октави. Звук у дітей цього віку повинен бути легким і дзвінким, прозорим за звучанням й сріблястим за виразністю. Їхній спів вирізняється від інших

насиченістю й динамічністю звучання. З ростом вокального м'яза формується голос. У хлопчиків порівняно з дівчатками з'являється грудне звучання. Для цього вікового періоду характерна мутація. Клас поділяється на дві хорові партії – сопрано й альти. Дитячий голос у цьому віці звучить яскраво й виразно. Найголовніше в співі – це навчити дитину правильному диханню. Від цього залежить динаміка, сила звуку, тривалість. Взагалі, від вміння правильно дихати, голосові зв'язки не будуть напружені, не буде зриватися голос. Також в кожному колективі повинна бути дисципліна. Без неї вчитель не зможе працювати, діти не будуть розвиватися. Тому дітям з самих перших занять треба її прищеплювати.

Колективний спів виховує в дитині вміння працювати разом, покладатися один на одного. Адже праця в команді – невід'ємна складова подальшого життя. Бо всюди дітям доведеться контактувати з людьми, а люди бувають різними. У кожної особистості свій характер, темперамент, звички. І ми не можемо підстроїти їх під себе, тому доводиться виховувати в собі терплячість. Крім цього, дитина розвиває свій гармонійний слух, вчиться будувати гармонію, підбирати на слух. В кожній школі вчитель музики може створити свій гурток, в який дитина напевно захоче вступити. Ось в цьому гуртку можуть і прокинутися здібності. Найважливішою особистістю розвитку дитини в колективному співі є те, що дитина, співаючи з цими дітьми, розвиває відчуття довіри від себе к іншим дітям і навпаки. Таким чином виступаючи на сцені, діти довіряють один одному. Також розвивається взаємовиручка, коли одна дитина може покластися на іншу в важку хвилину. Спів у хорі – це виховання характеру. З дітьми потрібно розмовляти, дізнаватися їх інтереси. Також треба дивитись на те, як дитина себе поводить, як спілкується з іншими. Найчастіше діти від чотирьох до восьми років люблять розповідати про себе. Ще в хорі вкрай важливо вміти працювати в команді – це справжня майстерність. І цієї майстерності вчитель повинен навчити всіх. "Ідіть в хори і знайдете гармонію!" - сказав американський диригент Роберт Шоу Лаусон. Під

цим він має на увазі не тільки гармонію у хорі, а й гармонію в самому собі. Дитина, співаючи в хорі, теж може відчувати гармонію, але тільки якщо їй подобається ця справа. Якщо дитину змушують співати в хорі, це нічого не дасть. Не буде прогресу ні в співі, ні в формуванні характеру. Для того, щоб дітям було цікаво займатись співом в колективі, заняття повинні бути ненудними. Наприклад, вчитель обирає пісню, яку в майбутньому хоче розібрати з колективом. По-перше, треба спочатку дізнатися у кожного з дітей асоціації, що викликає обрана пісня. Потім можна додому задати завдання намалювати цю асоціацію і розповісти про неї. Таким чином діти будуть розвиватися і їм буде цікаво на заняттях.

Разом із співом дитина розвиває себе як особистість. Музика, насамперед, є важливою складовою дитячого розвитку. Саме тому в кожній школі музику включили як важливу дисципліну. І тому кожний вчитель повинен донести до дітей, що цим предметом не треба нехтувати.

ЛІТЕРАТУРА

1. https://studme.org/243464/pedagogika/muzykalnoe_razvitie_shkolnikov;
2. Кушка Я. Методика музичного виховання дітей : Навч. пос. для вищих навчальних закладів у 2 ч. Вінниця, Нова книга, 2007.
3. <http://gdmshkola.ru/index.php/roditelyam/sovetuem-prochitat/muzyka-v-zhizni-rebenka> ;
4. Кондратенко Г. Формування творчих здібностей підлітків в позаурочний час засобами музичного мистецтва. Зб. наук. ст. НПУ ім.М.Драгоманова. Вип. 59. Київ, 2005.
5. <http://podlipki.korolev-culture.ru/ucasiesa/pudblikacii1/nacalnyj-etap-obucenia>

Логвиненко М. О.

учениця 10 класу

Полтавський обласний науковий

ліцей-інтернат II-III ступенів

при Кременчуцькому педагогічному коледжі

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Науковий керівник: Каменський В. Г.

викладач правознавства

Полтавський обласний науковий

ліцей-інтернат II-III ступенів

при Кременчуцькому педагогічному коледжі

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

СОЦІАЛЬНО-ЗАХИСНІ ВІДНОСИНИ ЩОДО ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ НА ПОЛТАВЩИНІ

Кожна людина має право на повноцінне та щасливе життя.

Дехто впевнений, що люди з особливими потребами "неповноцінні". Але тільки від суспільства, від ставлення до таких людей залежить, як вони зможуть себе реалізувати, чи будуть вони відчувати себе повноцінними членами соціуму. Завдання держави - забезпечити можливості гармонійного розвитку кожного індивіда.

На жаль, хоч діти з особливими потребами з юридичної точки зору мають права, закріплені законодавством України, через незнання вони не використовуються в повній мірі, тому важливо визначити основні засади та принципи соціального захисту саме дітей з особливими освітніми потребами.

Головною метою нашого дослідження є: вивчити, проаналізувати нормативно-правову базу з теми, дослідити її втілення на прикладі Кременчуцького педагогічного коледжу, запропонувати шляхи вирішення цієї проблеми в даний час та проаналізувати особливості інклюзивної освіти.

Предметом дослідження є права та обов'язки дітей з особливими освітніми потребами, а об'єктом - соціально-правові відносини в Україні щодо дітей з особливими освітніми потребами.

У процесі дослідження ми поставили перед собою такі завдання:

1. Проаналізувати існуючі нормативно-законодавчі акти, науково-правову літературу та дані з офіційних джерел.
2. Розглянути світовий досвід інтегрування дітей з особливими потребами в заклади освіти.
3. Дослідити стан інклюзивної освіти в Україні.
4. Розглянути систему надання соціальної допомоги дітям з особливими потребами в Кременчуцькому педагогічному коледжі та ставлення студентів цього навчального закладу до інклюзивної освіти.
5. З'ясувати шляхи вдосконалення соціального захисту дітей з особливими освітніми потребами на Полтавщині.

Базовими міжнародними нормативно-правовими актами є: конвенція ООН про права дитини, Стандартні правила Генеральної Асамблеї ООН про забезпечення рівних можливостей для інвалідів, Конвенція про права інвалідів, що містять посилення на інвалідність серед дітей, та регулюють всі групи прав дітей з особливими потребами на національному і міжнародному рівнях.

Окремо в цих документах наголошується про право всіх дітей на здобуття освіти без будь-якої дискримінації.

Світовим лідером із захисту прав та інтересів дітей є дитячий фонд ООН, ЮНІСЕФ (UNICEF).

В Україні фонд на 2018-2022 рр. реалізує такі програми:

1. Соціальна інклюзія та державна політика щодо дітей.

2. Захист дітей в усіх обставинах та зміцнення систем соціального благополуччя.

3. Розширення доступу до інклюзивної, якісної шкільної освіти та раннього навчання для всіх дітей.

В Україні після ратифікації Конвенцій все більше розглядається соціальна модель, яка пов'язана з дотриманням прав людини, і, на відміну від медичної моделі, "розглядає ваду здоров'я як соціальну проблему, а не як характеристику особистості". Акцентується увага на ставленні до людей з особливими потребами, непристосованості оточення, архітектурній і транспортній безбар'єрності. Усе частіше сьогодні використовується термін "діти з особливими освітніми потребами", який визначає необхідність надання дітям, які мають певні відхилення в розвитку додаткової підтримки в навчанні.

На законодавчому рівні права дітей регламентовані чи не найкращим чином, у розвитку нормативно-правової бази Україна не відстає від інших держав, кожного року вносяться поправки і доповнення до законодавства щодо дітей з обмеженими фізичними можливостями.

Основними нормативно-правовими актами, які забезпечують права дітей в Україні є Конституція України (статті 1, 3, 46, 51, 52), статті Цивільного кодексу України (статті 32, 33, 35, 55-79), Сімейний кодекс України, закони "Про державну допомогу сім'ям з дітьми", "Про охорону дитинства", "Про освіту", "Про загальну середню освіту", "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей", "Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні", "Про соціальну роботу з дітьми та молоддю", "Про оздоровлення та відпочинок дітей", "Про соціальні послуги", "Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні", "Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам".

Досвід країн Європи показує, що інклюзивне навчання є основною формою здобуття освіти дітьми з особливостями розвитку. Спеціальні заклади надають допомогу, не ізолюючи їх від суспільства, допомагають інтегруватися

в нормальне життя. Розвинуті демократичні країни, підтримують цінності громадянського суспільства, які базуються на ідеях рівноправності, толерантності та інклюзії, діти з особливостями розвитку мають не лише право, а й можливість навчатися в школах разом із здоровими дітьми. Така форма освіти називається інклюзивною.

В Україні за останні роки суттєво змінюється світогляд людей, культура поведінки. Наші громадяни стають більш орієнтованими на життєву модель європейських країн, толерантними, та відкритими, що дає змогу реалізувати міжнародні зобов'язання, та слідуючи прикладу країн Європи, запровадити зміни в системі освіти. За новим законом «Про освіту» (що діє з вересня 2017р.) заклади освіти за потреби утворюють інклюзивні або спеціальні групи і класи, де створені умови для навчання дітей з особливими освітніми потребами відповідно до індивідуальної програми розвитку та з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей. Діти забезпечуються в закладах освіти всіма необхідними допоміжними засобами для навчання, отримують психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги фахівцями

Проектування, будівництво приміщень закладів освіти здійснюються з урахуванням принципів універсального дизайну та розумного пристосування.

Спеціальна система освіти обумовлює соціальну ізоляцію дітей з особливостями розвитку, зосереджує їх увагу на своїх недоліках. За останні кілька років Україна на шляху залучення дітей з особливими потребами до повноцінного життя та розвитку інклюзивного навчання зробила потужний крок вперед. На початок 2020 року в Україні створено 13782 інклюзивні класи. Кількість учнів, які здобувають освіту в таких класах у 7 разів перевищує дані 5-річної давнини. Інклюзивна освіта також організована в дошкільних закладах освіти (4681 дитина), в закладах професійно-технічної та вищої освіти, де інклюзивно навчаються 1312 дітей. В травні 2020 року набув чинності Указ Президента України "Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі", в результаті

реалізації якої протягом 2020 – 2024 років передбачається створити у закладах освіти "...сучасне розвивальне, безпечне, комфортне та інклюзивне освітнє середовище".

В усіх регіонах України відкриті 638 інклюзивно-ресурсних центри. Це нова установа в системі освіти, діяльність якої полягає в проведенні комплексної оцінки особливих освітніх потреб дитини, наданні психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг. Фахівці ІРЦ забезпечують психолого-педагогічний супровід дитини в школах і дитсадках, проводять моніторинг динаміки розвитку дитини, надають консультації та методичну допомогу вчителям і вихователям щодо організації інклюзивного навчання та рекомендації батькам.

Для виконання дослідницького завдання ми проаналізували дані студентського профкому Кременчуцького педагогічного коледжу, з метою з'ясування кількості студентів пільгових категорій та їх реального матеріального забезпечення відповідно до нормативних документів. Станом на 2020 рік таких студентів виявилось 132 особи. Серед дітей пільгових категорій 11 дітей з особливими потребами. Кількість дітей даної пільгової категорії, порівняно з минулими роками, зменшилась.

В коледжі створені сприятливі умови для фізичного, психічного, соціального і духовного розвитку студентів пільгового контингенту, забезпечення їх правового та соціального захисту, допомоги в розвитку творчих і потенціальних здібностей. Всі пільги, які надаються коледжем відповідають чинному законодавству, тому питання забезпечення дітей з обмеженими фізичними можливостями вирішується належним чином.

Серед студентів Кременчуцького педагогічного коледжу проведено соціальне опитування щодо їх ставлення до дітей з особливими освітніми потребами та інклюзивного навчання. У загальному вигляді результати опитування показали, що більшість людей вважають дітей з особливими освітніми потребами повноцінними та не мають психологічного бар'єру при

спілкуванні з ними, знають що таке інклюзивна освіта, позитивно ставляться до навчання разом із дітьми з особливими потребами та вважають, що інклюзивна освіта в Україні потрібна.

Основні шляхи вдосконалення соціального захисту дітей з особливими освітніми потребами на Полтавщині:

- створення більшої кількості ІРЦ;
- надання реабілітаційних послуг;
- створення багатoproфільних реабілітаційних центрів;
- збільшення кількості шкіл та класів з інклюзивним навчанням;
- вдосконалення організації належних умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами;
- збільшення кількості фахівців соціальної сфери та підвищення їх кваліфікації.

Ідею вчити дітей з особливими освітніми потребами у звичайних школах вже почали розвивати в нашій країні. Але існує багато перешкод впровадженню інклюзивної освіти. Люди часто роблять крок назустріч іншим лише тоді, коли їх самих спіткає лихо. Це підтверджує і те, що проблемами дітей з особливими освітніми потребами стурбовані в першу чергу ті, кого торкнулося це особисто. Ми прагнемо побудувати демократичне суспільство, а це передбачає не лише рівні можливості для всіх, але й розуміння, толерантність, бажання щось зробити для іншого. Саме тому інклюзивна освіта — це благородна справа, за якою стоїть майбутнє.

ЛІТЕРАТУРА

1. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт UNICEF. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/> .
2. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. Департамент соціального захисту населення Полтавської обласної державної адміністрації. URL: http://plsz.gov.ua/reabil_dcp.html .

3. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> .
4. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. Україна. Інклюзія. Система автоматизації роботи інклюзивних центрів. МОН України. URL: <https://ircenter.gov.ua/> .
5. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. Українська мережа за права дитини. URL: <https://childrights.org.ua/>.
6. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»: від 21.11.1992 № 2811-ХІІ. Верховна Рада України. – 1992.
7. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод. посіб. К. : Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. 274 с.

Секція 3. МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНІХ МЕТОДИК У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ РІЗНИХ РІВНІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Magnucz Á.

associate professor

English studies and teacher education

Higher education

University of Miskolc

Miskolc, Hungary

NEURODIVERSITY AND FOREIGN LANGUAGE TEACHING

In Hungary, as in most European countries, there has been a tendency in the past decade to facilitate the inclusive education of learners with learning and behavioural difficulties. According to Act CXCV/2011 of National Education [1], these learners can be divided into two categories. Those with special education needs (henceforth SEN) have physical, perception, intellectual or speech impairments, ASD, or severe psychic or behaviour management problems, on account of which they are entitled to receive individual learning support and development, or participate in education provided by specialised primary or secondary schools. Learners with behavioural, emotional and social difficulties (BESD) are typically low achievers, struggle with social, learning and behavioural management problems, but do not qualify for SEN status. In line with EU regulations most of these learners participate in integrated education. In Hungary in the 2019/2020 academic year, 72% attended regular schools (altogether 57,000 learners). It is remarkable that, while learners with SEN and BESD constituted 7,8% of primary school learners, this figure was only 5,9% in secondary school, of which a mere 1,7% attended secondary grammar schools with a final exam (matura) requirement [2].

It seems that despite the supportive legal background guaranteeing equal rights for learners with SEN and BESD to education, its implementation leaves a lot to be desired not only in Hungary [3] [4] [5], but in other countries [6] [7]. Our educational system is strongly achievement-oriented, learners are compared to each other based on central norm, which does not allow for assessing individual development [4]. Intelligence tests measuring cognitive competences do not provide information about affective factors or other types of intelligence, which, however, might play a significant part in shaping positive attitudes, motivation and coping strategies supporting learning. Teachers in public education do not tend to possess sufficient competences in special education to be able to supply differentiated support [3] [4], and the learning or behavioural difficulty is considered to be an individual deficit, which schools are unable to handle at an institutional level. As a result, a SEN or BESD diagnosis is increasingly considered to be a bad label by parents, teachers and students alike, and some secondary schools and institutions of higher education are reluctant to take learners with SEN and BESD having concerns whether these students possess the necessary basic competences.

The aim of the present talk is to introduce a new social paradigm and resulting educational approach that can change the above described negative tendencies. In recent years there has been an observable shift in the educational literature from the “deficit discourse” describing learning difficulties as the “disability” or “impairment” of the individual to a “diversity discourse” viewing learning differences as aspects of natural diversity, which the social context (educational environment) should accommodate. The term neurodiversity was first used by the Australian Judy Singer [8] to refer to members of the autistic community, and was later extended to include all neuroatypical people having ADHD, ADD, dyslexia, dysgraphia, dyspraxia and other similar conditions by Thomas Armstrong [9]. Armstrong [9] argues for the social inclusion of neurodiverse people claiming that the human brain should not be viewed as a static machine that works invariably according to a set programme. It is more like a natural, living ecosystem, which is continuously changing, thus there is

always potential for development. As in other natural ecosystems in the world, the human brain also offers compensatory mechanisms for limited functions, so humans have complex competence profiles making it unjustifiable to describe them using the “competent-incompetent” dichotomy. Instead of IQ results, the best predictor of social and career success is adaptation: the ability to fit our competences to the needs of the environment. Effective adaptation leads to successful niche construction (finding the job, life style in which one can best exploit their skills), which will in turn strengthen brain areas necessary for the execution of the required adaptive functions.

Embracing the neurodiversity paradigm, many educational experts [10] [11] promote the idea of creating inclusive teaching-learning environments, which cater for the needs of all students, however diverse abilities they might have, and also develop skills of self-management and adaptation. One of the educational approaches fostering these objectives is Universal Design [11] offering flexible support options to all learners in the area of presenting learning materials, determining the circle of activities and forms of communication, as well as facilitating the engagement, motivation and self-management of learners. I shall introduce the strategic options of Universal Design and illustrate them with examples from the ENGaGE Digital English and German Task Bank for 4th-8th Class Dyslexic Learners [12]. The Task Bank has been developed in the international cooperation of seven institutions from the Czech Republic, Hungary, Poland and the UK, adapting the principles of Universal Design and relying on the supportive potential of digital technology to foster the inclusive foreign language education of dyslexic primary school learners. The shared mission of the partnership has been to promote the idea that the development of all learners represents added pedagogical value, and the successful adaptation of neurodiverse learners not only serves the interests of the individuals, but also of society, of which they can become useful members.

REFERENCES

1. 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről. Nemzeti Jogszabálytár. Online. Retrieved from: [Nemzeti Jogszabálytár \(njt.hu\)](http://www.njt.hu)
2. KSH Oktatási adatok 2019/2020. Online. Retrieved from: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/oktatas1920/index.html#kzel25ezerslyosshalmazottanfogyatkosfiatalitlnakelakznevelsiintzmnyekben>
3. Kormos, J. – Sarkadi, Á. – Csizér, K. The language learning experiences of students with dyslexia: Lessons from an interview study. *Innovation in Language Learning and Teaching*. 2009. 3(2), P. 115 – 130.
4. Vida, G. Miként lesz a tanulási zavar diagnózisa stigma – Avagy mi a fontosabb: a diagnózis vagy a gyermek? *Új Pedagógiai Szemle*. 2017. P. 3-4.
5. Vida, G. A diagnózistól a fejlesztésig – tanulási hatékonyság és intelligencia. *Autonómia és Felelősség*. 2018-2019. 1(4), P. 49-64.
6. Armstrong, T. *Multiple intelligences in the classroom*. Alexandria, VA: ASCD, 2009.
7. Armstrong, T. The myth of the normal brain. Embracing neurodiversity. *AMA Journal of Ethics*. 2015. 17(4), P. 348-352. Retrieved from: <https://journalofethics.ama-assn.org/article/myth-normal-brain-embracing-neurodiversity/2015-04>
8. Singer, J. Why can't you be normal for once in your life? From a problem with no name to the emergence of a new category of difference. *Disability discourse*: edited volume under the editorship of Coerker, M. - French, S. Buckingham, UK: Open University Press, 1999, P. 59-67.
9. Armstrong, T. *Neurodiversity*. Cambridge: The Perseus Books Group, 2011.
10. Kormos, J. - Smith, A. M. *Teaching languages to students with Specific Learning Differences*. Bristol: Multilingual Matters, 2012.

11. Timpe-Laughlin, V. - Laughlin, M. K. 2018. Universal design for learning:

Review and recommendations for EFL instruction. Inklusiver Englischunterricht: collection of methodological studies under the editorship of S. Eßer - B. Roters - D. Gerlach. Münster, Germany: Waxmann, 2018, P. 161-173.

12. ENGaGE Digital English and German task bank for 4th-8th grade dyslexic learners. Homepage. Retrieved from: <http://engage.uni-miskolc.hu>

Radevici (Kara) I. S.

University assistant of

Architecture department FUA

Technical University of Moldova (UTM)

Chisinau, Moldova

Melinic S. M.

University assistant of

Architecture department FUA

Technical University of Moldova (UTM)

Chisinau, Moldova

STREET-ART AS AN INNOVATIVE METHOD OF INFLUENCING THE EDUCATIONAL PROCESS

The educational process in the 21st century should develop as fast as modern technologies do. To archive this aim at high educational institutions teachers of applied disciplines such as painting should be flexible and should keep abreast of the times. The necessity of introducing new extraordinary tasks, guiding excursions and holding captivating lectures takes place in order to keep student`s interest forward to education process. Thus, attendance at the modern exhibitions and theatre

performances, meetings with famous artists and young ones has become an obligatory part of an Architecture student education.

Street Art became an interesting innovative theme to study. It's actuality is determined by the fact that wall-paintings came outside of interiors and became an essential part of contemporary art. Graffiti was the original branch of the Street Art. It was a way of self-expression through immense inscriptions on the walls which manifested out loud something important for the author to the entire street or even city.

The legend says that the history of graffiti takes place in 1942 when a worker wrote "Kilroy was here" on the bomb boxes. Later the artist Kornbred took the whole Philadelphia by his wall-paintings in 1950-1960. Teachers don't miss the opportunity to acquaint students with the following analogies: the origins of wall paintings were found in caveman's times in the Stone Age. The evidence has been preserved till nowadays in the Chauvet-Pont-d'Arc Cave (France), the Cave of Altamira (Spain), etc.

On Wikipedia students may come over the information that the peak of popularity of Street Art took place in 1960 in America. Street Art has several varieties and performance techniques as any other art does. It's usually created by student's peers or artists who aren't much older. That's why students feel themselves closer to the theme. Also visiting art spaces and discussing the murals led by the teachers make the process of recognition more captivating.

It's also possible for students to participate in the process of realization. For example, a group of Architecture students created an artwork in the underpass in Chisinau in accordance with the artist's sketch. An important psychological aspect in future specialist's education is involving in the processes hold in the city, country. (Photo 1) Previously street artists were considered vandals and were prosecuted by law in contrast to nowadays when the government allocate money for this type of art.

Street Art movement has captured the streets of various cities in Moldova. Pupils made a mural located on the wall of their Lyceum in Cahul in 2020. The style

of this work resembles distantly anime. Regardless the fact that this Street Art wasn't made by professionals it looks like the original finished composition in a restrained almost neutral color scheme with color inserts. The drawing is very kind and a little naive. Probably it makes passers-by smile and causes positive emotions. Schoolchildren created this image with love. You can see it at first glance. The wall of the Lyceum gets another meaning and value now. (Photo 2)

It's important for students to recognize the way Architecture influences on person. A man in a role of a consumer has been in permanent contact with architectural environment. In its turn the last one affects person's perception of the surroundings.

Half-destroyed gray buildings create a feeling of instability and discouragement. A person as a consumer on one hand and a creator on the other hand finds out improving ways of transformation of the space around him. Bright and colorful paintings solve some problems at the same time.

Walls are no longer perceived as old decrepit ones. Subconsciously we perceive a renewed environment.

The author of the mural "Dreams" on his art,

"This work is about dreams of my childhood. It is very simple, very understandable, without any profound meaning. Finally, it doesn't seem to be executed on a very broken wall. It looks super-super-super textured because partly there were no tiles but deep grooves 4-5 cm deep. Thus, the art work covers disadvantages and makes advances to the environment." (Photo 3)

A vivid interesting image makes a positive impression on the viewer in most cases. It causes a splash of pleasant emotions. Besides street art works influence on the general perception of the urban landscape.

"Each era, each painting speaks its own language of color to the viewer. New color language in the history of painting wasn't accepted immediately. It developed assimilating and overcoming the achievements of previous eras and changing the spectator's experience and his way of understanding at the same time. Volkova

underlines how important is the need in understanding and perception of art works as the main point of commonality."[1]

Drawings start appearing on the walls of buildings and concrete fences more often. There are outstanding ones. Let's investigate. What kind of psycho-emotional message do the wall-paintings convey? Does it keep an inner meaning or feeling? The author expresses his personal world through works.

Sometimes wall graphics convey more information than canvas paintings do. This type of image is more conceptual. Creators work with prepared and thoughtful sketches. The author with the "izzy izvne" nickname can be distinguished between others. Her artworks are multi-format. There is a work that conveys specific message. The artist uses a decorative flat spot, line and bright rich contrasting colors as a painterly technique in this work. The work occupies quite large area of 700 m² of wall in Columna street, Chisinau. It is a kind of decorated space with certain manifest. Work is dedicated to women's solidarity and fighting against the violence.

You can find other works by the same author. The artist draws 3D shapes and optical illusions using the wall in a role of a canvas. The depicted volumes seem to fall into an abyss or vice versa seem to break away from the wall. (Photo 2). This Street Art artist's work has been making impression on residents of Chisinau since 2019 till now. Its volumetric image changes the perception of the wall plane into a spatial volumetric image of space. "The second wall is probably the most ambitious work of mine in Chisinau. We have been working on it together with Romanian artist ILUC till last December. The total work area is 550m². My works are located on the sides. A middle part belongs to the Romanian artist. Also, there is such a small astronaut who floats all over this space. " [quote from author's interview]

Street paintings provoke a huge charge of emotions as museum exhibits do. They play an irritant role by affecting person by their scale, content, color schemes, energy and composition also being the solution to the problem of dilapidated facades and plaster collapsed.

"As stronger the stimulus is as faster attention is captured. The shape, size, illumination and color of stimulus play a significant role. For example, a red square is recognized faster among gray ones. Triangle is recognized faster among squares, etc." [4] The contact of classical and modern education trends in art, the opportunity to evaluate the work of the Street Art artists live make the process of cognition and studying the subject more positive from the point of psychology. Students do not perceive the subject only as strict studying classical styles and techniques. They start being widely open to new knowledge and ready to go deeper in their search.

The psychological principle of projection takes place at the basis of all types of art. Authors describe themselves as individuals through color and shape. The development of individuality goes through the whole artist's life and person's one in general. Position in society changes with age. There are two properties in each personality: basic and programming.

Basic properties represent a combination of acquired and congenital traits which were acquired in the process of education and socialization. It consists of temperament, character, person's abilities. Programming properties such as intelligence, self-awareness, purposefulness are the main driving force in the development of individuality.

Teachers have the following task. Firstly, to find the individuality of the student relying on his basic properties. Secondly, to help to direct each student towards the development of his own individuality that means to develop programming properties of personality. An artist's creativity is the reflection of his own individuality. As a person each author has different periods in his work. These stages can be called creative maturation or creative growth. Works of authors often represent a projection of inner experiences, show personal interests, problems of perception of the world passed through the person. "Our eye is educated not only by the nature, but also by art" [3].

The interlocutors behave restrained in a simple conversation more often. They manifest themselves stronger in drawing or painting. The teacher gives each student the opportunity to become braver in their works, to become open up and be more honest than in ordinary life by using visual techniques at own discretion.

REFERENCES

1. [Poleva N.S. Color as a language of painting in the psychology of art N.N. Volkova // Cultural-Historical Psychology. 2007. Volume 3. No. 2. P. 93–100.]
2. "The influence of the architectural environment on the psychological state of a person" E. V. Karpova, M. A. Mishchenko, S. B. Pomorov
3. "Psychology of Painting: Textbook for Universities" Vladimir Kuzin [volume 3, p. 283]

REFERENCES TO WEB RESOURCE

1. Hi-edu.ru, «Психология и педагогика», авторы Е.Н. Пронина, В.В. Лукашевич, <http://www.hi-edu.ru/e-books/xbook660/01/part-006.htm>
2. 5. Портал психологических изданий PsyJournals.ru — [Цвет как язык живописи в психологии искусства Н.Н. Волкова - Культурно-историческая психология-2007.Том.3,№2], https://psyjournals.ru/kip/2007/n2/Poleva_full.shtml
3. 6. Crossarea, Что такое уличное искусство и каким оно бывает? <https://crossarea.ru/street-art/street-art/>
4. 7. Elitarium, Автор:Рада Михайловна Грановская, доктор психологических наук, профессор Санкт-Петербургского государственного университета (факультет повышения квалификации), академик Международной балтийской педагогической академии. <http://www.elitarium.ru/lichnost>

5. 8. Locals.md, The local Street-art 2020: what happens in Chisinau and not only, talking BTA KREW и IZZY IZVNE, <https://locals.md/2020/bta-krew-i-izzy-izvne/>

Attachments



Турчин Т. М.

завідувач кафедри педагогіки,

початкової освіти та освітнього менеджменту,

професор, доктор педагогічних наук

Ніжинський державний університет

імені Миколи Гоголя

м. Ніжин

ОРГАНІЗАЦІЯ РЕПЕТИЦІЙ ТА ВИСТУПІВ ТАНЦЮВАЛЬНИХ КОЛЕКТИВІВ ГРУП ДІТЕЙ РІЗНОЇ ВІКОВОЇ КАТЕГОРІЇ

Основним принципом формування репертуару є його ідейно – тематична та художня цінність. Репертуар варто розглядати як основу педагогічної, виховної, навчальної, творчої роботи в хореографічному колективі. Викладач повинен керуватися соціально – художніми принципами вибору окремих номерів і тематично цільних програм.

Аналізуючи ідейно – тематичні особливості репертуару, необхідно звернути увагу на те, щоб танці були високоідейними за змістом, яскравими за формою, багатообразні за тематикою та жанрами. Якщо репертуар формується на основі фольклорних танців, то відбір потрібно проводити з врахуванням національної специфіки.

Джерелами репертуару є народна творчість, класична спадщина, сучасна дійсність. Тематичний діапазон великий. Принципи відбору репертуару: доступність виконавської майстерності учасників, відповідність матеріальної бази. У формуванні репертуару є два напрями: репродуктивний і творчий.

Програми можуть бути різні: поєднання в програмі танців різних народів або танців, різноманітних за видами та формами; національна фольклорна програма з танцями національностей та народностей, що мешкають в нашій країні та за її межами. Програми можуть бути комбіновані – з використанням

інших видів мистецтва. Основні принципи побудови програм: пропорційність, контрастність, динамічність, емоційні імпульси.

У процесі поповнення та оновлення репертуару варто орієнтуватися на досвід і попередні постановки викладача.

Якщо акцентувати увагу на хореографічні заняття з учнями молодших класів, то основою репертуару повинні бути найбільш доступні групові і масові танці, які вони можуть разом виконувати.

Постановка танцю вимагає ретельної роботи викладача над собою, поглиблених і серйозних танцювальних досвіду в учнів. Для постановки концертного номеру, викладач повинен виходити із реальних можливостей дітей. Метою будь – якого танцювального класу є концертна діяльність, яка дає стимул до подальшої роботи та ширше розкриває емоційний стан кожного учасника. Головне завдання викладача в роботі на репертуаром – розкрити засобами хореографічного мистецтва задум музичного твору, передати в рухах характер музики. Музика забезпечує творчий успіх постановки [1].

Тематика номерів у групах дітей дошкільного віку: знайомство з природою; ігри і танці на теми улюблених казок, мультфільмі; календарні свята; танці з різними предметами. Тривалість танцювального номеру – 1.30 хвилин.

Танцювальні номери в молодших та середніх класах ЗЗСО можуть бути на різну тематику. Тривалість номеру: у молодших класах до 3 хвилин; у старших – до 5 хвилин.

Танцювальний репертуар для старших школярів має бути спрямований на розвиток художнього смаку учнів. До нього ставляться вимоги єдності змісту і форми, правдивості і яскравості у втіленні художніх образів.

Викладач дитячого хореографічного колективу здебільшого сам розробляє репертуар, є водночас і автором і постановником. Формуючи вимоги до створення танцювальних номерів у дитячих колективах, танцювальні постановки мають задовольняти три головні вимоги – ідейність, художність та

доступність. Ці три якості повинні бути взаємопов'язані та взаємообумовлені. За відсутності хоча б однієї з них танець не має вважатися повноцінним.

Критерієм ідейності твору має бути цінність його головної думки, значення її для суспільства, виховний вплив для дітей [2].

Критерієм художності твору має бути якомога більш чітка відповідність за змістом (ідея, тема) і формою. Але є обов'язкова умова: ідея повинна бути цінною, почуття, що викликає цей твір – благородні, високі, гуманні, а форма гарна і водночас доступна дітям.

Таким чином, художня цінність танцю визначається значимістю ідейного задуму, глибиною почуттів і відповідною їм формою вираження.

Критерієм доступності твору є відповідність ідейно – художніх вимог силам дітей – виконавців. Ідея повинна бути високою, але в кожному конкретному випадку треба з'ясовувати, чи зрозуміла вона дітям цього віку. Форма має бути красивою, але необхідно також враховувати і те, чи зможуть діти відповідного віку і ступеню підготовки виконати запропоновані їм завдання на достатньому художньому рівні. Показником художнього виконання служить природність, виразність танцю. Це досягається, з одного боку, завдяки правильному розумінню основної ідеї номера, а з другого – точному оволодінню потрібними технічними засобами [3].

Дисципліна на репетиціях – відвідування, спізнення, тиша. Мобілізація всіх учасників під час пояснень і показу викладача. Наявність в учнів репетиційного одягу не тільки надає їм естетичного вигляду, але й дисциплінує їх. З самого початку навчання необхідно привчити дітей до особистої гігієни.

У процесі підготовки до концерту потрібно враховувати такі аспекти:

- забезпечити виконавців робочим місцем за кулісами;
- облаштувати місце для костюмів;
- вивісити порядок номерів на видному місці.

Під час підготовки сцени:

- викладач повинен ознайомити учасників концерту з сценічним майданчиком;
- підготувати заздалегіть декорації для номеру;
- попередити режисера, яку частину сцени займає його танцювальний номер;
- попрацювати з освітлювачем над сітловим оформленням танцю [1].

Поведінка виконавців за кулісами говорить про виховну роботу викладача з дітьми, та складає загальне враження про клас, групу. Поведінка на сцені: заборонено під час виступу розмовляти; вийти на уклін треба в характері виконання танцю, поганий неорганізований уклін знижує враження про танець.

У творчій діяльності закладені величезні можливості виховного характеру. Виховує все, що пов'язане з участю дітей у колективі: художній педагогічний рівень репертуару, планомірні і систематичні навчальні заняття, взаємини з педагогом, навколишнім світом. Відвідування вистав, концертів, спеціальні бесіди, лекції на етичні теми формують маленьку людину, розвивають у ній почуття прекрасного. Проводиться ця робота постійно і спирається на систему різних форм, методів і засобів. Викладач використовує для цього або спеціально організований позаурочний час, або безпосередньо навчальні завдання.

Форми мистецтва умовно розділити на основні, додаткові і форми художньої – естетичної самоосвіти. До основних відносять: перегляд балетних вистав, прослуховування музики, знайомство з творчістю майстрів хореографії. Додаткові форми охоплюють: колективні або індивідуальні відвідування вистав, фільмів, дискотек, але їх проведення організується у вільний та зручний для дітей час. До форм художньої – естетичної самоосвіти належать: самостійне вивчення питань теорії музики, балету, читання книг з хореографії та інших видів мистецтв з певною цільовою установкою на розширення знань у галузі хореографії [2].

Педагог застосовує в своїй роботі найбільш доцільні метод із урахуванням віку дітей, їхньої спеціально підготовки, рівня емоційної чутливості, наявності інтересу до хореографічного мистецтва. Якщо навчання супроводується яскравими і хвилюючими враженнями, потреба в пізнанні стає постійною і необхідною.

З метою підвищення ефективності виховної роботи важливо використовувати пролемну методика, яка передбачає більш активну розумову й емоційну діяльність. У процесі занять можна запропонувати доповнити танцювальну комбінацію або скласти її повністю, виконати той чи інший рух, який не стосується їхньої програми навчання.

Необхідно заохочувати творчу ініціативу виконавців різного віку, оскільки деяки з них дорослішаючи, допомагають своїм педагогам у роботі з молодшими школярами. Розумний педагог довіряє своєму учневі, направляє його в навчальній і постановочній роботі. Таким чином, діти, настільки активно включившись у творчу хореографічну атмосферу, обирають професію хореографа [2].

Кожен викладач, залежно від ступеню оволодіння тими чи іншими методами, вважає за краще використовувати певний шлях впливу на дітей. Найчастіше це метод переконання, який вимагає від педагога великого терпіння, освіченості і тактовної поведінки.

Для підвищення морального потенціалу особистості учнів, розвитку їхньої активності, важливо постійно оновлювати і збагачувати форми і методи, які використовує. Наявність у дітей в колективі єдиної, морально – привабливої мети згуртовує колектив, налаштовує на єдиний творчий лад, на перший план виходить загальний, реально здійснений інтерес.

Кожне заняття, кожен крок в оволодіння виконавською майстерністю розглядається як поступальна ланка в єдиному ланцюзі виховання. Це полегшує працю викладача в класі, робить її змістовною, осмисленою і радісною.

До одного з основних факторів, що забезпечують активність дітей на заняттях, належать суворі морально – етичні норми, які мають великий виховний вплив. Відкриті стосунки між дітьми, педагогом та учнями, наявність здорової думки в колективі та активного творчого процесу спонукає дітей співвідносити інтереси особисті з груповими, колективними. У них виховується почуття відповідальності за інших, дисциплінованість, якщо в кожного певні обов'язки і вони знають, що їх ніхто не виконає. Це приносить дітям велике задоволення і, природно, їхня активна позиція в колективі стає виразнішою.

Виховний процес і активність вихованців забезпечуються наявністю традицій у колективі – проведення вихідних днів, святкових вечорів, новорічних ранків тощо. Ці традиції роблять перспективним життя колективу, допомагають згуртувати дітей [1].

Для надання стабільності, загальної значущості колективу необхідне спілкування з іншими колективами, звернення до інших жанрів і напрямів у мистецтві. Це допоможе дітям у творчому і людському спілкуванні.

Отже, у кожного викладача свій стиль роботи, власна методика і система вимог. Від їх характеру, послідовності і змісту залежить розвиток колективу, його моральних основ. Практика показує, що чим вищі і більш обґрунтовані вимоги викладача, тим вища організація його роботи, моральний настрій дітей. І, навпаки, чим нижче рівень вимог, тим нижче показники в колективі. Але в будь – якому випадку, якщо педагог правильно формує свої вимоги, які відповідають певним умовам, він повинен пам'ятати, що вони повинні бути послідовні, зрозумілі, виправдані, посильні для виконання.

ЛІТЕРАТУРА

1.Солонець Ю.Ю. Педагогічні особливості викладання основних напрямків хореографії дітям різних вікових груп: навч. методичний посібник.

Чернігів: Редакційно видавничий відділ Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка, 2015. 152 с.

2.Солонець Ю.Ю. Особливості розвитку гнучкості та методи її вдосконалення у студентів факультету фізичного виховання у процесі засвоєння хореографічних дисциплін // Молодіжний науковий вісник ВНУ імені Л.Українуи. Серія: Фізичне виховання і спорт: зб. наук. праць Луцьк: ВНУ імені Л.Українки, 2010. С. 48 – 52.

3. Ростовська Ю.О. Формування педагогічних переконань майбутніх учителів музики і хореографії у процесі методичної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2005. 226 с.

Конюшевська А. А.

кандидат медичних наук,

доцент кафедри педіатрії,

неонатології та дитячих інфекцій,

Донецький національний медичний університет

м. Маріуполь

Пархоменко Т. А.

кандидат медичних наук,

доцент кафедри внутрішньої медицини №3

Донецький національний медичний університет

м. Маріуполь

Баличевцева І. В.

кандидат медичних наук,

доцент кафедри педіатрії,

неонатології та дитячих інфекцій

Донецький національний медичний університет

м. Краматорськ

Бохолдін Ю. О.

*асистент кафедри педіатрії,
неонатології та дитячих інфекцій
Донецький національний медичний університет
м. Маріуполь*

Тимошина О. В.

*асистент кафедри педіатрії,
неонатології та дитячих інфекцій
Донецький національний медичний університет
м. Маріуполь*

СУЧАСНІ СКЛАДОВІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В МЕДИЧНОМУ ВУЗІ

У сучасних умовах реформування вищої медичної освіти та охорони здоров'я висуваються особливо високі вимоги до випускників медичних вузів. Це диктує необхідність використання ефективних методів навчання майбутніх лікарів [3, с.108]. В навчанні використовуються різноманітні види лекцій – традиційні, проблемні, лекції-дослідження, лекції-екскурсії; різноманітні види семінарських занять – традиційні, семінари-дискусії; колективна форма навчання, робота студентів у малих творчих групах; нові інформаційні технології, навчальні комп'ютерні програми; модульно-рейтингова система контролю за рівнем засвоєння студентами знань, умінь, навичок з використанням різнорівневих завдань; науково-дослідницькі роботи студентів.

Потреба зробити процес навчання цікавим стимулює викладачів постійно вдосконалювати навчальні програми, шукати засоби підвищення мотивації студентів і шляхи перетворення важкого навчання в цікаве і пізнавальне.

Які не є корисні дистанційні технології, основними на клінічній кафедрі були і залишаються методи класичної вітчизняної медичної школи. Саме

навчання біля ліжка хворого дозволяє студенту краще відчутти атмосферу майбутньої професії [3, с.109]. А рівень оволодіння практичними навичками є своєрідним індикатором професійної компетентності майбутніх лікарів та конкурентоздатності. Але студент не повинен бути пасивним споживачем інформації, а активним шукачем знань, який вміє самостійно сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести його правильність.

Самостійна робота (СР) студента є не просто важливою формою освітнього процесу, а повинна бути його основою. Самостійна робота – це вид учбової діяльності, що виконується студентом без контакту з викладачем або керований викладачем опосередковано через спеціальні учбові матеріали. Згідно з новими освітніми стандартами питома вага СР студентів має складати до 60 % від загального учбового часу [4, с.164]. Лише через активну СР студент та лікар-інтерн можуть якісно опанувати спеціальні практичні навички професії лікаря. Всю практичну підготовку студентів-медиків впродовж навчання можна поділити на роботу під контролем викладача та власна СР студента. При цьому можна виділити самостійну аудиторну роботу (САР) на практичних заняттях і позааудиторну самостійну роботу (ПАСР).

Під контролем викладача на практичних заняттях студент здійснює наступні види САР: оволодіння навичками обстеження тематичного хворого, методикою діагностичного пошуку та інтерпретації його результатів, технікою виконання практичних навичок, навичками складання плану лікування.

На 3-му курсі студент на циклі «пропедевтика педіатрії» і «пропедевтика внутрішніх хвороб» біля ліжка хворого на кожному занятті самостійно закріплює продемонстровані викладачем практичні навички обстеження хворого. Також студент 3 курсу проводить обґрунтування провідного і супутніх клінічних синдромів у конкретного пацієнта. Важливою складовою є підготовка та написання учбової історії хвороби. В якості помічника для самостійної підготовки до практичних занять виступають створені

співробітниками кафедри навчально-методичні посібники, наприклад, для III курсу - план обстеження хворого, схема написання історії хвороби. Студенти IV та V курсів на практичному занятті з педіатрії та терапії проводять курацію тематичного хворого з подальшою систематизацією даних та обґрунтуванням попереднього діагнозу і подальшої тактики лікування. Студенти VI курсу повинні самостійно вирішувати проблему діагностичного пошуку у складних нетипових варіантів патології та призначати відповідне лікування. Звичайно, навіть власна СР студента на практичному занятті не залишається без уваги викладача. Контроль з боку викладача не знижує цінності оволодіння навиками СР з пацієнтами, а, навпаки, стимулює творчу діяльність студента.

На старших курсах ми використовуємо командний метод СР студентів. При цьому група студентів ділиться на кілька підгруп (по 3 особи) і отримує конкретне завдання (зібрати анамнез, провести фізикальне обстеження, виставити попередній діагноз і скласти план обстеження). У палаті студенти самостійно спілкуються з пацієнтами, а в навчальній кімнаті активно обговорюють отримані дані («мозковий штурм»). Зазвичай на цю роботу відводиться одна навчальна година. Регламентація за часом дуже дисциплінує студентів. В подальшому команда вибирає одного студента, який доповідає конкретний клінічний випадок. При цьому інші члени команди також беруть участь в обговоренні. Зазвичай на занятті вдається розібрати, як мінімум, три клінічних випадка. Ділові (рольові) ігри також можуть бути введені в структуру практичних занять при розборі клінічної ситуації, тобто в команді виділяють «лаборанта», «рентгенолога», «лікаря терапевта чи педіатра» і тд. Ця форма навчання викликає чималий інтерес в студентів. У будь-якому випадку вдається уникнути одноманітності і монотонності навчального процесу.

Класична система медичної освіти не забезпечує повної якісної практичної підготовки лікаря. Головними перешкодами до цього є неможливість практичної ілюстрації всього різноманіття клінічних ситуацій, особливо при невідкладних станах, а також морально-етичні та законодавчі

обмеження в спілкуванні студентів із пацієнтом. Створити умови для якісної практичної підготовки лікарів дозволяє впровадження симуляційного методу навчання із застосуванням широкого спектра тренажерів та фантомів. Центри симуляційної медицини мають низку переваг, таких, як відсутність ризику для пацієнта, необмежена кількість повторів для опанування навичок, відпрацьовування дій лікаря при станах, що загрожують життю. Враховуючи вказані переваги, в Донецькому національному медичному університеті було створено Центр симуляційної медицини, який успішно функціонує на сьогоднішній день. Протягом навчального року кожен студент має необмежену можливість відвідувати Центр симуляційної медицини у вільний від навчання час. Співробітник центру на вимогу відвідувача надає йому всі необхідні для опанування практичних навичок матеріали (інструкції, алгоритми). Крім того, згідно з наявним графіком, студенти відвідують центр разом з викладачами профільних дисциплін. Це дозволяє забезпечити якісну практичну підготовку та суттєво підвищити ефективність засвоєння практичних навичок майбутніми лікарями [2, с.34].

Важливою частиною СР студентів є виробнича практика. Засвоєнню практичних навичок сприяють виробнича сестринська та лікарська практики, безпосередня взаємодія з хворими. Виробнича практика студентів не тільки підвищує практичну підготовку майбутніх лікарів, а є й одним з вирішальних факторів працевлаштування. Студенти можуть самостійно обирати бази практики, адміністрація лікарень може згодом їх працевлаштувати. Керівниками виробничої практики є досвідчені викладачі та лікарі закладів охорони здоров'я [5, с.175].

Одним з видів СР студентів є робота в студентському науковому товаристві (СНТ). Будь-який студент має можливість стати членом СНТ, вибрати тему відповідно до своїх науково-практичних інтересів і виконати її під керівництвом викладача кафедри. Метою роботи СНТ виступає удосконалення теоретичних та практичних навичок студента, формування та

поглиблення клінічного та аналітичного мислення, покращення сприйняття фундаментальних знань, модернізація індивідуальної пізнавальної діяльності, розвиток творчого потенціалу студента, надання можливості для початку науково-дослідницької діяльності [6, с.176; 1, с.88]. Участь у СНТ не повинна впливати на оцінку за цикл по предмету. Також треба віддавати пріоритет студентам - активним учасникам СНТ при виборі спеціальності під час державного розподілу з подальшою рекомендацією кафедри до наукової діяльності для продовження навчання таких студентів в магістратурі та аспірантурі [6, с.177].

Результати своїх праць студенти представляють у формі доповідей на науково-практичній конференції, що проводиться в університеті щорічно. Студенти отримують можливість виступити зі своєю роботою перед широкою аудиторією студентів та педагогів університету, а також можуть взяти участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з медицини, що проводиться Міністерством освіти і науки України [1, с.90].

Посилення ролі СР студента дозволяє внести вагомі зміни в організацію навчального процесу. Результатом СР студентів є удосконалення знань з предмету, мотивація до наукової та практичної діяльності, формування професійної спрямованості та особистісних якостей, підвищення успішності навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронич-Семченко Н. М., Гуранич Т. В., Лучко І. М., Шляховенко О. О., Гуранич С. П., Назарук І. О. Методологічні аспекти підготовки студентів до участі у науково-практичних конференціях. *Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні*: матеріали XIV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої 60-річчю ТДМУ (Тернопіль, 18–19 трав. 2017 р.). Тернопіль, 2017. Т. 1. С.88-90.

2. Думанський Ю. В., Кондратенко П. Г., Конькова М. В., Кетінг О. В. Контроль ефективності засвоєння практичних навичок випусниками Донецького національного медичного університету за спеціальністю «Медицина». *Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні: матеріали XIV Всеукр. наук. - практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої 60-річчю ТДМУ (Тернопіль, 18–19 трав. 2017 р.).* Тернопіль, 2017. Т. 1. С.34-35.

3. Пальмова Л.Ю., Ишмурзин Г.П., Хамитов Р.Ф. К вопросам обучения студентов на клинической кафедре: обмен опытом. *Медицинское образование и профессиональное развитие.* 2019. Т. 10. № 1. С. 107–113.

4. Рублевська Н. І., Шевченко О. А., Канюка Г. С., Крамарьова Ю. С., Щудро С. А., Зайцев В. В., Кулагін О. О., Дзяк М. В. Аналіз відношення студентів вищого медичного навчального закладу до самостійної роботи як виду навчальної діяльності. *Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні: матеріали XIV Всеукр. наук. - практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої 60-річчю ТДМУ (Тернопіль, 18–19 трав. 2017 р.).* Тернопіль, 2017. Т. 1. С. 164-165.

5. Солонинко І. І., Ярмо Н. Б. Оптимізація виробничої практики студентів вищих медичних навчальних закладів як фактор якісної підготовки фахівців. *Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні: матеріали XIV Всеукр. наук. - практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої 60-річчю ТДМУ (Тернопіль, 18–19 трав. 2017 р.).* Тернопіль, 2017. Т. 1. С. 175.

6. Стусь В. П., Моїсеєнко М. М., Дубовська Н. В., Бараннік К. С., Поліон М. Ю. Проблеми студентського наукового товариства. *Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні: матеріали XIV Всеукр. наук. - практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої 60-річчю ТДМУ (Тернопіль, 18–19 трав. 2017 р.).* Тернопіль, 2017. Т. 1. С. 176-177.

Антоненко-Миргородська А. М.

*старший викладач кафедри
теорії та методики фізичного виховання*

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Шумейко Д. А.

вчитель фізичної культури

Кременчуцького ліцею № 30 «Олімп» імені Н.М. Шевченко

Кременчуцької міської ради Кременчуцького району

Полтавської області

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності: 014.11 середня освіта фізична культура

Глухівський національний педагогічний університет

імені Олександра Довженка

м. Глухів

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ З ОЦІНЮВАННЯ ДОСЯГНЕНЬ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Реформування освіти в українських школах, створення НУШ, зазвичай супроводжується радикальними змінами у більшості, а то й у всіх видах навчальної діяльності.

Перед закладами освіти на сьогодні постає головне завдання із вдосконалення форм та засобів мотивації учнів до регулярних занять фізичною культурою враховуючи інтереси, побажання та індивідуальні особливості. Сучасний урок – це, перш за все, урок на якому створюються реальні умови для інтелектуального, соціального та морального становлення особистості

учня, що дозволяє досягти високих результатів за визначеними метою та завданнями.

Фізичне виховання – один із найважливіших елементів у системі виховання особистості. Тому, фізичне виховання являє собою освітньо-виховний процес і характеризується принципами, властивими педагогічному процесу.

Педагогічні цінності вчителя фізичної культури – це система професійних якостей, що впливають на успішність педагогічної діяльності. Реформування сучасної освіти висуває нові вимоги до педагогічних кадрів. Педагог завжди був і залишається основним суб'єктом, покликаним вирішувати завдання розвитку освіти та саме він є одним із ресурсів підвищення якості освіти.

Система роботи на уроці фізичної культури та оцінювання результатів роботи значно змінилася. Вчителі відзначають, що до, так званого, покоління Z підхід має бути значно іншим. Діти стають більш творчими, намагаються виділити власну індивідуальність. Прагнучи досягти успіху, дітям часто не вистачає терпіння та зосередженості. Дуже важко вчителю на уроці зацікавити учня до виконання завдань, якщо вони не розуміють, для чого їм це потрібно.

Теж трапляється і на уроці фізичної культури. На сьогодні діти мають не високий рівень фізичної підготовленості, не достатній рівень розвитку координаційних здібностей та недостатню рухову базу [5]. Тому виникають проблеми під час проведення уроків фізичної культури. Учні не достатньо активні та не зацікавлені у виконанні завдань. Для того, щоб вирішити дані проблеми, можна застосовувати різноманітні форми роботи на уроці, а саме: сюжетний урок, урок-гра, рольовий урок, інтегровані уроки, різноманітні челенджі, руханки.

Наприклад, пояснювати змістовну лінію «Баскетбол» можна цікаво. Можна провести урок-подорож у країну «Баскетболію»; застосовуємо, як підсумок уроку інтерактивний засіб – робота в творчих групах, створюємо для

дітей уявну подорож до планет Всесвіту. Навіть сьогодні, під час дистанційної роботи ми мотивуємо дітей до занять фізичними вправами створюючи незвичайні форми роботи. Працівниками шкіл Кременчука був створений челендж «Не лінуйся – рухайся», що підвищував інтерес до фізичної культури, оскільки даний вид роботи проходив онлайн та висвітлювався на сайтах шкіл, що ще більше додавало стимулу кожному учневі. Також були проведені різноманітні руханки під найулюбленіші музичні твори дітей, що сприяло не тільки підвищенню активності, а й піднесенню настрою та отриманню позитиву та насолоди від виконання руханок. Дані форми роботи дають змогу мотивувати учнів до активнішої роботи на уроці та підвищувати інтерес до фізичного самовдосконалення.

Беремо до уваги оцінювання досягнень учнів на уроках фізичної культури. Учні початкової школи виконують завдання згідно функціональних можливостей та вікової періодизації, за що отримують вербальне оцінювання, що є своєрідним стимулом праці на уроці та вдосконалення власних здібностей.

На сьогодні, у зв'язку зі значними реформуваннями в освіті та створенням НУШ, відбулися і зміни оцінювання рівня досягнень учнів на уроках, зокрема – фізичної культури[1].

На пілотному етапі НУШ було відмінено оцінювання рівня фізичних можливостей учнів. Класи, які не потрапили до програми НУШ отримували по закінченню семестру «зараховано», при цьому бали не виставлялися.

На даному етапі, учні програми НУШ отримують щоденники досягнень, у яких фізична культура визначається за наступними критеріями:

- 1) ФІО 1 – займається руховою активністю, фізичною культурою та спортом.
- 2) ФІО 2 – виконує фізичні вправи для підвищення рівня фізичної підготовленості.

3) ФІО 3 – дотримується правил безпечної і чесної гри; вміє боротися, вигравати і програвати; усвідомлює значення фізичних вправ для здоров'я, задоволення, гартування характеру; самовиражається та соціально взаємодіє.

За цими трьома критеріями учитель оцінює кожного учня, відповідно до рівня володіння ним вище вказаних завдань: початковий рівень, середній, достатній та високий [6]. Це доцільно, враховуючи, що предметом навчання у початковій школі в галузі фізичного виховання є рухова активність із загальноосвітньою спрямованістю.

Головне завдання уроку – це привити учням любов до занять фізичними вправами та сприяти формуванню бажання регулярно фізично самовдосконалюватися. Адже здоров'я дитини неможливе без регулярних фізичних навантажень, ефективність яких зможуть забезпечити лише кваліфіковані викладачі [4]. Дітей дуже важко мотивувати, тому що з кожним роком вони все більше розуміють, що урок не оцінюється [2, с.3].

Вкрай важливо зацікавлювати учнів, заохочувати змагальною діяльністю починаючи з початкової ланки. Адже, переходячи до середньої ланки, важко оцінити рівень фізичних здібностей та можливостей кожного учня.

Враховуючи власний досвід роботи з учнями НУШ, зібрані матеріали та аналіз роботи колег можна зробити висновок: підґрунтя та методичних рекомендацій стосовно освітньої галузі «Фізична культура» для роботи вчителів з учнями нової української школи не вистачає. Натомість, це дає змогу викладачеві популяризувати власні форми роботи, розробляти методичні рекомендації та саморозвиватися шукаючи щось нове, цікаве, креативне та нестандартне.

ЛІТЕРАТУРА

1. Герцик М.С., Вацеба О.М. Вступ до спеціальностей галузі “Фізичне виховання і спорт”. Харків, 2004.

2. Горащук В. Теоретичні підходи до формування культури здоров'я школярів. Безпека життєдіяльності, 2005. № 5. 58-61 с.
3. Єдинак Г. Фізична культура в школі: молодому спеціалісту: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Поділ, 2000. 305 с.
4. Ковальчук Г.П., Присакар В.В. Педагогіка фізичної культури: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, 2012. 424 с.
5. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2016 рік. МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». Київ, 2017. 516 с.
6. Методичні рекомендації щодо особливостей викладання фізичної культури в 2020/2021 навчальному році: веб-сайт. URL:
metodichni_rekomendaciji_shhodo_osoblivostej_vikladannja_fizichnoji_kulturi_v_2020_2021_navchalnomu_roci (дата звернення 18.02.2021).

Прокопенко Ю. С.
*старший викладач кафедри
теорії та методики фізичного виховання
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТИВНИХ ДИСЦИПЛІН ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО І ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Виникнення кризової ситуації в країні, пов'язаної із розповсюдженням вірусу Covid-19, позначилось на всіх сферах діяльності суспільства і на сфері освіти зокрема, що спричинило перехід на дистанційні та змішані форми навчання, коли потрібно було терміново шукати і використовувати в

освітньому процесі сучасні цифрові інформаційні технології, які повинні були охопити не тільки сам процес навчання, а й проведення іспитів, захист курсових робіт та інші заходи.

Фахівці вважають, що для організації освітнього процесу в умовах цифровізації необхідно в повній мірі застосовувати можливості електронного навчання і дистанційних освітніх технологій. Дистанційні освітні технології є основним інструментом для досягнення однієї з цілей цифровізації освіти - забезпечення безперервності процесу навчання.

Головним завданням вищої освіти в цілому і підготовки фахівців з фізичного виховання зокрема в умовах цифрової трансформації стає завдання "навчити вчитися», бути готовим до стрімких змін, що відбуваються в інформаційному суспільстві. На думку науковців, цифрові інформаційні технології дають можливість змінити структуру подання навчального матеріалу у вигляді гіпертекстового, гіпермедійного формату, змінити парадигму інформаційної взаємодії між суб'єктами освітнього процесу; сприяють появі системи автоматизації контролю результатів навчання і організаційного управління освітнім процесом; появі різноманітних цифрових освітніх ресурсів. Тому питання, пов'язані зі створенням і використанням сучасних цифрових освітніх ресурсів (дидактичних матеріалів нового покоління) для підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання набувають особливої актуальності для викладачів кафедри теорії та методики фізичного виховання.

Метою дослідження є аналіз і узагальнення досвіду використання цифрових інструментів в фізкультурній освіті в умовах дистанційного навчання.

Однією із ключових цілей Міністерства освіти і науки України на 2021 рік, як зазначив С. Шкарлет, є цифрова трансформація освіти і науки [3].

Як відмічає Морзе Н.В., Смирнова-Трибульська Є. М., цифрові технології в наш час - це інструменти, які відкривають нові можливості для реалізації завдань сучасної освіти: навчання в будь-який зручний час, реалізація

компетентнісного та дослідницько-пізнавального підходів, проектного, особистісно-орієнтованого та адаптивного навчання, навчання впродовж життя, навчання без кордонів тощо [1, с. 72].

У зв'язку з цим проаналізуємо розуміння цифрової трансформації фізкультурної освіти. У ширшому розумінні цифрова трансформація фізкультурної освіти повинна охоплювати усі сторони освітнього процесу у ЗВО, пов'язані з його організацією і управлінням на основі цифрових інформаційних технологій, включаючи і сам процес навчання і атестацію студентів, розклад, формування їх портфоліо, робочі програми дисциплін, управління педагогічним навантаженням тощо. Якщо питання стосується тільки самого процесу навчання, то у вузькому сенсі під цифровою трансформацією можна розуміти перегляд мети змісту, засобів, методів і організаційних форм для досягнення здобувачами освіти результатів за рахунок персоналізації навчання на основі створення і використання цифрових освітніх технологій [2].

В підготовці майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту під час дистанційного та змішаного навчання викладачами Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка використовувались:

1. Цифрові мультимедійні презентації: при викладенні навчального матеріалу на лекціях, коли в презентацію включаються різні відеофрагменти, пов'язані з технікою навчання рухових дій, тактичних дій, з методикою навчання, методикою проведення уроку тощо. Крім того, студенти готують і захищають свої проекти за допомогою презентацій.

2. Курси для дистанційного навчання на освітній платформі Moodle, розроблені викладачами кафедри, які включають лекційні матеріали, інструкції до самостійного опрацювання, практичних і семінарських робіт, презентації, тестові завдання різного рівня складності для поточного та підсумкового контролю.

3. Веб-сервіси від Google: Google Classroom та Google Meet. При створенні завдань у Гугл-класах з дисциплін спортивно-педагогічного циклу,

викладачі, з одного боку, враховують їх специфіку (навчання техніці, тактиці з використанням різних відеосюжетів), з іншого - використання тільки дистанційного навчання тут явно недостатньо, оскільки засвоєння конкретних рухових дій, навчання вмінню демонструвати, навчання методиці проведення занять можливо тільки на практичних заняттях під керівництвом викладача. Тому деякі завдання перевіряються на практичних заняттях під час змішаного навчання.

4. Освітні курси, сайти та мобільні додатки, основними функціями яких є навчання, самоконтроль, зовнішній контроль, необмежена кількість тих, хто навчається. Наприклад, студентам пропонується самостійно пройти теоретичні онлайн курси та отримати сертифікати від Parimatch Foundation «Нова фізична культура» на платформі Prometheus, покликані на опанування необхідного інструментарію, який допоможе зробити уроки фізичної культури корисними, цікавими, інклюзивними та ефективними.

5. В умовах пандемії з метою організації навчального процесу викладачами кафедри активно використовуються можливості соціальних мереж, таких як Facebook, Telegram, Instagram, Viber та інші.

6. Для організації відеоконференцій використовують Zoom, Google Meet. Skype, Instagram.

Дистанційне навчання та змішане навчання здобувачів освіти з фізичного виховання здійснюється за допомогою використання технічних та інформаційних засобів, навчальних ресурсів, через сервіси, що дозволяють швидко створювати та впорядковувати завдання, виставляти оцінки, залишати коментарі та спілкуватися із здобувачами освіти.

Викладачі, опановуючи цифрові технології навчання, застосовують найбільш вдалі методичні прийоми для опанування навчальної програми здобувачами освіти на відстані, підбирають і створюють такі тренування, відеоролики, завдання та комплекси вправ для розвитку фізичних якостей, що не

потребують спеціального обладнання, інвентарю та можуть бути виконані в домашніх умовах [4].

Оскільки навчання в домашніх умовах являє собою ряд певних просторових та іншого роду обмежень, виконання вправ з обладнанням намагаються знизити до мінімального, за винятком наявності на заняттях гімнастичного килимка чи альтернативної йому заміни.

Для практичної роботи викладачі пропонують відеоролики з комплексом вправ ранкової гімнастики, «Руханки», тижневі комплекси вправ для різних груп м'язів розроблені викладачами спільно зі студентами, колові тренування із силової підготовки. Ці матеріали можуть використовуватися, як наочність для розвитку фізичних якостей, вправ загальної фізичної підготовки не тільки в умовах дистанційного навчання, а і під час самостійних занять фізичною культурою у домашніх умовах. Окрім того, під час проведення онлайн-занять використовують відеохостинг YouTube, на якому представлено дуже багато відеороликів з прикладами занять з фізичної культури, оздоровчими програмами, які пропонують виконати.

В ході організації занять з фізичного виховання вирішуються різноманітні завдання. Однак в режимі дистанційного навчання немає можливості для вирішення будь-яких завдань уроку під час безпосередньої взаємодії зі здобувачами. На інтерактивному етапі взаємодії (наприклад, при онлайн-консультації), вирішується одне-два завдання, інші переносяться на самостійне вивчення, взаємонавчання, контроль. Найбільш доцільними, при організації уроків фізичної культури в умовах домашнього простору, є наступні особливості та рухові завдання: на одному занятті доцільно вирішувати не більше 2 завдань, пов'язаних із засвоєнням або вдосконаленням навчального матеріалу; дозувати статичні вправи в залежності від вікових анатомо-фізіологічних характеристик, чергуючи з гімнастичними вправами, з елементами оздоровчого стретчингу; підтримання природних рухових дій і

вдосконалення швидкісно-силових характеристик; формування м'язового корсету для підтримки правильної постави, профілактики плоскостопості.

Організація дистанційного навчання з предмету «Фізична культура» базується також на принципах самостійного навчання здобувачів освіти. Пропонуємо здобувачам освіти опановувати теоретичний матеріал з історії становлення та розвитку українського олімпійського руху, спорту, фізичного виховання, ознайомлення з правилами видів спорту, організацією самоконтролю, здорового способу життя, рекомендаціями щодо санітарно-гігієнічних вимог та безпеки життєдіяльності здобувачів освіти під час занять фізичними вправами. Організація зворотного зв'язку (перевірка та оцінювання виконаних здобувачами освіти завдань) здійснюється шляхом перевірки і захисту створених презентацій на задану тематику, буклетів, індивідуальних і групових розробок відео-вправ різної направленості в режимі відеоконференції чи під час змішаного навчання, передбачає виконання і перевірку тестових завдань, написання рефератів, конспектів загальнорозвиваючих вправ, підготовчої частини заняття, комплексів гімнастики відновно-реабілітаційної спрямованості, практичне проведення розминки на одному із занять під час змішаного навчання, фото- та відеозвіти з виконання вправ.

Узагальнення досвіду використання цифрових інформаційних технологій в підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання та при проведенні уроків фізичної культури показало, що цифрові інструменти викладачами кафедри ТМФВ використовуються ефективно в навчальному процесі, але є першими кроками в цьому напрямку, оскільки цифрова трансформація фізкультурної освіти вимагає серйозної перебудови освітнього процесу і передбачає вивчення, розробку і використання нових цифрових освітніх ресурсів та інструментів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Морзе Н. В., Кучеровська В. О., Смирнова-Трибульська Є. М. Самооцінювання рівня цифровізації освітнього закладу за умов трансформації середньої освіти. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/305/313>
2. Петров П.К. Цифровые информационные технологии как новый этап в развитии физкультурного образования и сферы физической культуры и спорта. Современные проблемы науки и образования. 2020. № 3.
URL: <http://science-education.ru/ru/article/view?id=29916> (дата обращения: 23.02.2021).
3. <https://fvs.kname.edu.ua/index.php/uk/studentam/dystantsiine-navchannia>
4. <https://mon.gov.ua/ua/news/cifrova-transformaciya-osviti-i-nauki-ye-odniyeyu-z-klyuchovih-cilej-mon-na-2021-rik-sergij-shkarlet>

Фоміна Я. Л.

старший викладач іноземної філології

Комунальний заклад «Нікопольський

фаховий педагогічний коледж»

Дніпропетровської обласної ради»

м. Нікополь

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Для дистанційного вивчення мови потрібні нові види навичок, мотивація та прагнення ефективно працювати в навчальних умовах, які є для студентів значною мірою новими та незнайомими, і які, ймовірно, матимуть прямий

вплив на їх розвиток та використання навчальних стратегій (Oxford & Burry-Stock, 1995; White, 2004). Дистанційне вивчення англійської мови поступово стає звичною формою навчання. У багатьох випадках викладачі починають застосовувати різноманітні стратегії для поліпшення якості навчання і одночасно беруть на себе більше відповідальності за своє викладання.

Стратегії вивчення мови займали головне місце в програмі досліджень понад 30 років після публікації новаторської роботи Рубіна в 1975 році. Кількість тих, хто вивчає дистанційно мову значно зростає за останні роки. Однак, дослідження стратегій вивчення мови в дистанційному контексті є мізерним, отже, виникає необхідність подальших досліджень. Ця робота спрямована на розширення знань про стратегії навчання, які використовують викладачі, що працюють дистанційно зі студентами, що вивчають англійську мову.

Інтернет - чудовий інструмент для всіх, хто хоче вчитися. Доступ до інформації ніколи не був простішим. Інтернет наповнений освітніми ресурсами для здобуття знань у великій кількості сфер.

На самому початку навчання вам запропонують мовне оцінювання, щоб запропонувати вам індивідуальний підхід, адаптований до ваших потреб. Регулярні індивідуальні консультації та ефективна розробка курсів допоможуть швидко прогресувати.

Тож ось шість переваг вивчення англійської мови в Інтернеті.

1. Здійснення навчання, не виходячи з власного будинку. Можна порекомендувати витратити трохи часу на створення навчального простору вдома, який надихатиме. Звичайно, у "класі" може бути трохи порожньо - але не треба хвилюватися, бо все одно можна взаємодіяти з учителем та іншими студентами. Насправді, багато студентів виявляють, що спілкуються зі своїми одногрупниками частіше, ніж зазвичай, коли вони починають розмову в Інтернеті!

2. Використовування кількох ресурсів одночасно. Інтернет-класи за визначенням проводяться перед комп'ютером або планшетом - і існує безліч способів скористатися цим. Наприклад, коли викладач згадує незнайоме ім'я, місце чи вираз, можна дізнатись більше в Google. Можна відкрити кілька вкладок і переглянути зображення та відео теми, щоб краще запам'ятати її. Або можна знайти визначення, синоніми та граматичні правила в будь-який час під час заняття. А крім того варто скористатися іншими онлайн-інструментами, на кшталт Linguee.com, що дозволяє переглядати переклади в контексті в Інтернеті, словниками для пошуку визначень та допомоги у вимові, Вікіпедії, що дозволяє дізнатись більше про тему та прочитати про неї кількома мовами. Використання кількох ресурсів - це чудовий спосіб підвищити ефективність навчання та одна з найважливіших переваг вивчення англійської мови в Інтернеті.

3. Вдосконалення всіх чотирьох навичок. Існує безліч способів вправлятися і вдосконалювати навички мовлення: говоріння, аудіювання, читання та письмо в Інтернеті. За допомогою відеодзвінків можна вести живі розмови, як і в звичайній аудиторії. Рекомендовано налаштувати англійську розмову з одногрупниками в таких популярних програмах для відеоконференцій, як Zoom або Webex. Також можна використовувати Google Hangouts, який дозволяє включати субтитри в реальному часі, що полегшує розуміння одне одного.

Ще варто записувати та надсилати голосові повідомлення своїм друзям та одногрупникам у таких програмах, як WhatsApp та Facebook Messenger. Ця перевага дозволяє прислухатися до власних слів, проаналізувати те, що сказано (разом із викладачем), і побачити, які мовленнєві вміння потрібно покращити.

Аудіювання. Є можливість потренуватися в розумінні слухання, переглядаючи відео на YouTube, TED.com або слухаючи підкасти. Не варто забувати користуватися субтитрами та розшифровками на веб-сайтах, оскільки

вони можуть допомогти визначити нові слова та пояснити частини відео, які студент не зміг зрозуміти.

Читання. Поліпшення навичок читання та розширення словникового запасу не може бути простішим завдяки кількості статей та електронних книг, які можна знайти в Інтернеті. Дослідження різноманітних автентичних англомовних блогів допоможе знайти безліч цікавих статей в Інтернеті з тем, які цікавлять.

Також є можливість підписатися на розсилки електронною поштою, тому щотижня в електронній поштовій скриньці завжди буде, що читати. Крім того, варто відслідковувати власний новий словниковий запас та збирати цікаві статті для читання за допомогою такої програми, як Evernote.

Письмо. Писати теж легко, надсилаючи своєму викладачу міні-есе чи домашні завдання будь-якого типу електронною поштою або на платформах для навчання в Інтернеті. Також бажано співпрацювати (у реальному часі) зі своїми одногрупниками над написанням проєктів та презентацій за допомогою Google Docs або Google Slides. Існує незліченна кількість цифрових інструментів, які можуть допомогти вдосконалити навички письма. Write & Improve - це безкоштовний інструмент Cambridge English, який дає миттєвий відгук про ваше написання. Це чудовий спосіб активізувати граматику, орфографію та словниковий запас.

Також можна встановити Grammarly, розширення браузера, яке працює як автоматизована перевірка правопису. І якщо виникає необхідність в більш досконалому інструменті цифрового письма, є додаток Hemingway: він не лише виділяє помилки, але й допомагає покращити читабельність та стиль тексту.

Можна також запропонувати студентам список найкращих програм для вивчення англійської мови. Нариклад, можна організувати для них захоплюючі інтерактивні заняття. Оскільки технології пронизують життя кожної людини, вистачає цифрових інструментів, які можуть зробити онлайн-заняття

приємними. Багато цифрових занять відбуваються на інтерактивних платформах, призначених для навчання.

Ще один спосіб для активізації усного мовлення студента – це кімнати чатів, де студенти можуть поговорити між собою, інтерактивні дошки та вікторини, що сприяють здоровій конкуренції між студентами.

Виявляється найчастіше, що онлайн-заняття насправді можуть бути більш захоплюючими, ніж лекції в аудиторії, завдяки різним інструментам, яких вистачає для організації заняття.

5. Можливість відчувати досягнення.

Під час національного локдауну, коли багато хто не може займатися своєю щоденною справою, легко втратити почуття успіху та мотивації.

Вивчення англійської мови в Інтернеті може стати чудовим способом завантажити себе, зайняти свій розум та зробити внесок у своє майбутнє.

6. Знайомство з новими людьми та встановлення зв'язку з Інтернет-спільнотою.

Соціальне дистанціювання може важко вплинути на емоційний добробут. Люди еволюціонували до соціальності, - і тепер вони не прагнуть ізолюватись від інших. Хоча онлайн-розмови ніколи не замінять віч-на-віч взаємодію, необхідність спілкування з людьми, хоча б і віртуально, є надзвичайно важливою.

Вивчення англійської мови в Інтернеті в групах - це чудовий спосіб познайомитись з новими людьми, які теж сидять вдома, намагаючись вдосконалити свої знання англійської мови та знайти почуття спільноти в Інтернеті. Для цього не потрібен фізична аудиторія, щоб почала формуватися згуртована група. І хто знає, як тільки карантин буде знято, виникає можливість навіть зустрітись в реальному житті і піти разом на каву!

Переваги навчання англійської онлайн. Вивчення англійської мови в Інтернеті має багато переваг:

Практичність. Інтернет-студенти навчаються в будь-який час і в будь-якому місці, якщо у них є комп'ютер або мобільний пристрій з доступом до Інтернету. За умови навчання в Інтернеті дистанція більше не є перешкодою для навчання в академічних чи професійних цілях.

Тому зрозуміло, що в сучасній світовій ситуації з локдауном виникла нагальна потреба в такій конфігурації навчання, що ідеально підходить для студентів, які потребують швидкого та ефективного опанування англійською мовою.

Гнучкість. Іншою перевагою електронного навчання з метою оволодіння англійською мовою є його гнучкість. Студенти, які вивчають англійську мову в Інтернеті, розвиваються у своєму власному темпі та адаптують свою освіту відповідно до своїх можливостей.

Кожен може скласти свій план тренувань, як вважає за потрібне, враховуючи лише терміни виконання вправ чи іспитів.

Рентабельність. Викладання англійської мови в Інтернеті виявляється дуже вигідним, особливо якщо мова йде про підвищення кваліфікації викладачів англійської мови.

Також можемо врахувати той факт, що вміст в Інтернеті буде багаторазовим, що означає менші витрати з точки зору підтримки курсу та матеріалів. До цього додається той факт, що для компанії більше не буде витрат на відрядження.

Адаптаційність. Спеціалісти з електронного навчання знають, як організувати різні курси, що адаптуються до всіх профілів, виходячи з того, що не всі отримують однакову освіту.

Електронне навчання використовує різноманітні методи та інструменти, які задовольняють всі специфічні потреби, прагнучи пристосуватися до індивідуальних уподобань.

Швидкість в результатах. Порівняно з традиційним викладанням, електронне навчання дозволяє приділяти більше уваги кожному, хто

навчається, з метою забезпечення постійного вдосконалення та швидкого оволодіння англійською мовою.

Крім того, електронне навчання пропонує різноманітні способи надати конструктивний зворотній зв'язок студентам, одночасно надаючи доступ до багатьох Інтернет-ресурсів для доповнення навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. https://www.researchgate.net/publication/42794676_Language_Learning_Strategies_in_Distance_English_Learning_A_Study_of_Learners_at_Shantou_Radio_and_Television_University_China
2. <http://home-formation.com/qui-sommes-nous.php#methode>
3. <https://oxfordhousebcn.com/en/6-benefits-of-learning-english-online/>
4. <https://www.passionamerique.com/apprendre-anglais-en-ligne/#:~:text=L%20enseignement%20en%20ligne%20de,supports%20et%20mat%C3%A9riels%20de%20cours.>

Прокопенко І. К.

викладач вищої категорії

голова циклової комісії спеціальних дисциплін з газопостачання

Прилуцький агротехнічний коледж

м. Прилуки

Тітунова В. В.

викладач вищої категорії, викладач-методист

завідувачка відділення «Газопостачання та заочно-дистанційна освіта»

Прилуцький агротехнічний коледж

м. Прилуки

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота студента – це форма організації освітнього процесу, яка є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, визначено навчальним планом і становить не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу часу, визначеного для вивчення конкретної дисципліни. Співвідношення обсягів аудиторних занять і самостійної роботи студентів визначається з урахуванням специфіки та змісту конкретної навчальної дисципліни, її місця, значення та дидактичної мети. Самостійна робота студента повинна бути конкретною за змістом і супроводжуватися ефективним контролем та оцінкою її результатів.

Зміст самостійної роботи студента полягає в науково обґрунтованій системі дидактично та методично оформленого навчального матеріалу, окреслюється структурно-логічною схемою підготовки фахівців, яку відображено в освітньо-професійній програмі та робочому навчальному плані. Зміст самостійної роботи з кожної навчальної дисципліни визначено в робочій

програмі навчальної дисципліни, методичних матеріалах, завданнях та рекомендаціях викладача.

У дослідженнях, присвячених плануванню та організації самостійної роботи студентів (Л. Вяткін, М. Гарунова, Б. Єсіпов, В. Козаков, І. Лернер, П. Підкасистий та ін.) розглянуто загальнодидактичні, психологічні, організаційні, методичні підходи, розкрито особливості її організації в традиційному дидактичному аспекті. Однак особливої уваги потребують питання мотиваційного, процесуального, технологічного забезпечення самостійної аудиторної та позааудиторної пізнавальної діяльності студентів у зв'язку зі зміною сучасної освітньої парадигми.

Сучасні інформаційні технології дають змогу підвищити та вдосконалити ефективність освітнього процесу. Під час реформування освіти у ЗВО розроблена концепція дистанційної освіти.

На сьогодні у зв'язку з активним упровадженням дистанційного навчання розширено межі подання інформації, її можна оперативно отримувати з різних джерел та в різних форматах. Студенти активно залучаються до інформаційних ресурсів, мають можливість швидко добирати потрібний матеріал, брати участь у віртуальних дискусіях тощо.

У зв'язку з розповсюдженням COVID-19 навчання перейшло в дистанційну форму на базі інформаційно-комунікаційних технологій. Взаємодія між студентами і викладачами в дистанційному навчанні відбувається в межах штучно створеного комунікативного простору, який передбачає сформовану ситуацію взаємодії, у якій взаємне бажання для спілкування, спрямоване на реалізацію освітньої мети. В умовах дистанційного навчання цей процес складніший, породжений необхідністю спільної діяльності, сприйняття та розуміння інших у віртуальному просторі.

На сьогодні не має одностайного рішення серед науковців, щодо визначення поняття «дистанційне навчання», інколи корелює лексема «дистанційна освіта».

Дистанційне навчання – це технологія, що ґрунтується на принципах відкритого навчання, широко використовує комп'ютерні навчальні програми різного призначення та створює за допомогою сучасних телекомунікацій інформаційне освітнє середовище для постачання навчальної інформації та спілкування [5].

Нині швидко розвиваються науково-методичні основи дистанційного навчання. Проблемам розвитку дистанційної освіти присвячені роботи багатьох зарубіжних науковців, таких як: Р. Деллінг, Г. Рамблє, Д.Кіган, М. Сімонсон, М. Мур, А. Кларк, М. Томпсон ін. та вітчизняних, зокрема, О. Андрєєв, Г. Козлакова, І. Козубовська, В. Олійник, Є. Полат, А. Хуторський. Незважаючи на велику кількість наукових досліджень, сучасна дистанційна освіта в Україні нагадує форму заочного навчання, без застосування всіх можливостей принципово нових форм і методів навчання.

Дистанційне навчання має низку переваг перед іншими формами навчання. Так, практично не виходячи з дому чи не покидаючи свого робочого місця, можна підтримувати регулярний контакт з викладачем за допомогою ІКТ, у тому числі відеозв'язку, та одержувати структурований навчальний матеріал, представлений в електронному вигляді. Незначна за часом та обсягом частина освітнього процесу дистанційної освіти може здійснюватися за очною формою (складання іспитів, практичні, лабораторні роботи тощо). Здобувач вищої освіти може навчатися у зручний для нього час, звичному оточенні та у відносно автономному режимі [3].

Проте, дистанційне навчання має й недоліки. По-перше, для успішної корекції навчання та адекватного оцінювання важливо мати безпосередній контакт зі здобувачем. Крім того, неможливо точно перевірити, чи саме та людина працює, виконує завдання чи це робить хтось інший. Тому остаточний контроль якості знань все ж таки проводиться очно. Звичайно, не у всіх населених пунктах є можливість доступу до мережі «Інтернет», під час такого навчання втрачається безпосередній контакт між викладачем та студентом, що

призводить до деформованого формулювання думок, висловлювань, дискусій. Отже, така форма навчання потребує свідомого та мотивованого підходу до отримання освіти. Можливість навчатися у зручний час може перетворитися не на систематичне навчання, а на імітацію цього виду діяльності. Тому дистанційна форма потребує особливої самоорганізованості та вміння розрахувати свій час.

За потреби студент може отримати консультативну допомогу викладача, спілкуючись з ним в онлайн-режимі, безпосередньо використовуючи інтернет як засіб зв'язку (web-чат, IRC, ICQ, інтерактивне TV, web-телефонію, Telnet). Для успішного проведення дистанційного навчання успішно здобувачі освіти використовують систему MOODLE.

Дистанційна форма навчання потребує урізноманітнення її видів. Найбільш поширеними є такі: чат-заняття, які проводяться синхронно, коли всі учасники мають одночасний доступ до чату; веб-заняття, або дистанційні лекції, конференції, семінари, ділові ігри, лабораторні роботи, практикуми та інші форми навчальних занять, що проводяться за допомогою засобів ІКТ та інших можливостей інтернету; телеконференції.

На сьогодні освітянська спільнота активно користується новим сервісом Google Клас (Google Classroom). Він дає можливість заощаджувати час, легко та швидко організовувати заняття, ефективно спілкуватися зі студентами.

За допомогою Google Клас викладачі можуть створювати й перевіряти завдання в електронній формі, які автоматично систематизуються в структуру папок та документів на Диску, що є зрозумілою і викладачам, і студентам. На сторінці завдань видно завдання викладача: студентам достатньо натиснути на завдання, щоб розпочати його виконувати. Інформація про виконані роботи оновлюється в реальному часі, викладач може оперативно перевірити всі роботи, виставити оцінки та додати свої коментарі [1].

Сервіс надає низку переваг, зокрема, викладачі можуть власноруч додавати студентів або надавати їм код для реєстрації у якості слухачів курсу,

організувати письмову роботу без жодного аркуша паперу, розсилати оголошення та починати обговорення; студенти мають змогу обмінюватися один з одним матеріалами та відповідати на поставлені викладачем запитання, бачити на сторінці завдань, які роботи ще не здані [1].

За допомогою Google Classroom користувач може створити навчальний клас або приєднатися до існуючого. Кількість навчальних груп, які може створити викладач та до яких може бути включений учень, необмежена

Дистанційне навчання надає здобувачам вищої освіти доступ до нестандартних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, дає абсолютно нові можливості для творчого самовираження, знаходження та закріплення фахових умінь, а викладачам дає можливість реалізовувати абсолютно нові форми та методи навчання із застосування концептуального і математичного моделювання явищ, процесів. Розвиток дистанційного навчання буде продовжуватися і вдосконалюватися із прогресом інтернет-технологій і вдосконаленням методів дистанційного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Використання технологій дистанційного навчання під час карантину URL: <http://osvita.sarny-rda.gov.ua> (Дата звернення 04.02.2021).
2. Гуревич Р. С. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі : навч. Посібник. Кадемія, Л. С. Шевченко. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2013. 309 с.
3. Долинський Є.В. Дистанційне навчання – одна з прогресивних форм підготовки фахівців. Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Збірник наукових праць. Вип.42 / За заг. ред. проф. Матвієнко О.В. К.: Вид. центр КНЛУ, 2010. С. 202-207.
4. Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації. Шлях освіти. 2012. № 4 (46). С. 38-41.

5. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В.Г. Кременем 20 грудня 2000 р.).

Нагорна В. О.

учитель вищої категорії, учитель-методист

Прилуцька загальноосвітня школа I-III ступенів №2

м. Прилуки

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ РУХОВИХ УМІНЬ ШКОЛЯРІВ

На сьогодні розвиток науки й суспільства характеризують надзвичайно швидкі інтеграційні процеси, відображенням яких в освітньому процесі виступають міжпредметні зв'язки. Фізична культура є невід'ємною частиною, важливим компонентом національного виховання учнів, формування в них патріотичних почуттів, фізичного та морального здоров'я, удосконалення фізичної та психологічної готовності до активного життя та професійної діяльності. Для ефективного вирішення поставленої завдань, не можна обмежуватися лише можливостями предмета.

Знання з інших предметів поглиблюють і доповнюють знання фізичної культури, оптимізують формування рухових умінь, розширюють світогляд учня, забезпечують можливість сприймати цілісну картину світу, виховують інтерес і пізнавальну діяльність, здійснюють усебічний і гармонійний розвиток особистості. Саме тому важливо активно використовувати міжпредметні зв'язки.

На основі аналізу наукових праць О. Васильєва, Ю. Васькова, О. Кругляка, О. Міщенко, ми з'ясували, що міжнаукова взаємодія, взаємне проникнення наук, їхня інтеграція та взаємозв'язок є характерними особливостями сучасної науки. Наявні дослідження детермінують необхідність

встановлення тісних зв'язків між предметами, у тому числі, і з фізичною культурою. Вважаємо, що міжпредметні зв'язки у процесі фізичного виховання – це взаємна узгодженість навчального матеріалу предмета «Фізична культура» зі змістом інших предметів, спрямована на ефективне вирішення завдань фізичного виховання школярів та їхньої підготовки до активної життєдіяльності) [2, с. 56].

Розглянемо застосування міжпредметних зв'язків під час навчання елементів легкої атлетики на прикладі бігу (стрибків) і метань.

Для підвищення ефективності засвоєння техніки бігу за рахунок оволодіння необхідними основними положеннями тіла, уміння напружувати й розслабляти потрібні групи м'язів ми проводили аналогії з живою природою, законами фізики, руху колеса похилою поверхнею та ін. Пояснювали ключові моменти правильної техніки бігу з використанням наочних посібників, наголошували на важливості рівноваги, застосовуючи міжпредметні зв'язки з біологією (аналогія з бігом гепарда), фізикою (принцип роботи пружини). Під час пояснення необхідності використання сили гравітації для розслаблення й економії енергії під час бігу застосовували міжпредметні зв'язки з фізикою (принцип вільного падіння фізичного тіла). Це дало можливість більш ефективно формувати вміння раціонально і економічно змінювати точки опори під час бігу.

Під час пояснення необхідності розвивати вміння раціонально й економічно змінювати точки опори під час бігу проводили аналогії з біологією (біг тварин), фізикою (принцип економічності під час обертів колеса) [1].

Окрім того, застосовували наочні посібники, які показували правильну техніку бігу, коли центр ваги людини практично не здійснює коливань. Це досягається за допомогою руху ніг за принципом котіння колеса.

При цьому демонстрували відеоматеріали, що ілюструють біг тварин. Учні могли чітко побачити, що для бігу гепарда характерним є відсутність коливань центру ваги, а в русі лап тварини здійснюють обертальний рух. Далі

пояснювали, що з цього принципу впливають інші складники правильної техніки бігу: необхідність роботи ніг в тазостегнових суглобах, здатність розслаблятися, використовуючи сили інерції та гравітації, правильна постановка стопи та ін.

Для навчання техніки метань за основу берем методику початкового навчання техніці кидків в ігрових видах спорту Ж. Л. Козіної [1]. У цій методиці за допомогою аналогій з живої природи і літератури пояснюємо необхідність складання сил векторів для почергового включення всіх м'язів, починаючи з ніг, під час виконання кидка м'яча. На уроках інформатики, геометрії, біології учні переглядали навчальний мультфільм, у якому проводилася аналогія в правилі додавання векторів між законами біомеханічного складання сил у ході виконання передачі м'яча між законами взаємодії сил у мурах під час перетягування вантажу й законами складання сил у будь-якій колективній однонаправленій дії на прикладі казки «Ріпка».

Цей матеріал подавався у вигляді мультфільму, який поєднував матеріал із геометрії, фізики, біології та фізкультури. Це посилювало розуміння учнями змісту техніки виконання вправ. В учнів створювався цілісний образ про рух, глибоке розуміння фізичних основ раціональної техніки руху. Застосування сучасних інформаційних (мультимедіа) технологій підвищувало ефективність сприйняття інформації.

Отже, у процесі фізичного виховання школярів розв'язуються оздоровчі, освітні та виховні завдання. Для їхнього ефективного вирішення не можна обмежуватися лише можливостями фізичної культури. Знання з інших предметів поглиблюють і доповнюють знання цього предмета, розширюють світогляд учня, забезпечують можливість сприймати цілісну картину світу, виховують інтерес і пізнавальну активність, поєднують розумову й рухову діяльність, здійснюють усебічний і гармонійний розвиток особистості, формують активну життєдіяльність у суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Козіна Ж. Л. Факторна структура загальної фізичної підготовленості дівчаток 11–15 років. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2013. № 4. С. 48–52.
2. Кругляк О. Реалізація міжпредметних зв'язків на уроках фізичної культури у початковій школі. *Початкова школа*. 2008. № 4. С. 55–60.
3. Кругляк О. Реалізація міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів : посібник-практикум : Підручники і посібники, 2005. 120 с.
4. Теорія и методика фізичного виховання / за ред. Т. Ю. Круцевич. К. : Олімпійська література. Т. 1. 423 с.

Новик Ю. І.

викладач інформатики

Коростишівський педагогічний фаховий

коледж імені І.Я.Франка

Житомирська область

м. Коростишів

ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУСПІЛЬСТВІ» БАЗОВОГО МОДУЛЯ ІНФОРМАТИКИ

Вивчення інформатики в коледжі на рівні стандарту здійснюється за навчальною програмою вибірково-обов'язкового предмету 10-11 класів (рівень стандарту), затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 №408. Ця програма розрахована на вивчення інформатики в 10-11 класах загальноосвітніх навчальних закладів як вибірково-обов'язкового

предмету навчального плану в обсязі 105 годин, з яких 35 годин складає інваріантний базовий модуль [1].

Основою навчання інформатики загальноосвітньої підготовки є базовий

	Інформаційні технології в суспільстві	8
.	Інформація, повідомлення, дані, інформаційні процеси, інформаційні системи як важливі складники й ознаки сучасного суспільства. Сучасні інформаційні технології та системи. Людина в інформаційному суспільстві.	2 2
.	Проблеми інформаційної безпеки. Загрози при роботі в Інтернеті і їх уникнення.	2 2
.	Навчання в Інтернеті. Професії майбутнього: аналіз тенденцій на ринку праці. Роль інформаційних технологій в роботі сучасного працівника. Комп'ютерно-орієнтовані засоби планування, виконання і прогнозування результатів навчальної, дослідницької і практичної діяльності.	2 2
.	Інтернет-маркетинг та інтернет-банкінг. Системи електронного урядування. Поняття про штучний інтелект, інтернет речей, Smart-технології та технології колективного інтелекту.	2 2

модуль, зміст якого може бути розширений за рахунок вибірових модулів. На вивчення цього модуля відводиться 35 годин. Модуль є мінімально допустимою нерозривною структурною одиницею програми, що завершує формування у студентів предметних і ключових компетентностей в області використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на рівні, визначеному Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти[2].

Базовий модуль складається з 4 тем. Вивчення теми «Інформаційні технології в суспільстві» має створити підґрунтя для наступного навчання базових технологій. У процесі вивчення матеріалу цього розділу можна остаточно визначитися зі спрямованістю подальшого навчання. Разом з тим, прописаний у програмі зміст навчання, очікувані його результати подано таким чином, щоб надати можливість викладачу суттєво доповнити освітній процес

сучасними фактами, посиланнями на програмні засоби, новітні технології, яких не існувало на момент створення програми. Особливо зазначене стосується соціальних аспектів застосування ІКТ (електронне урядування, цифрове громадянство, проблеми безпеки тощо). Тому слід обов'язково ознайомити студентів з актуальними на момент навчання сервісами Інтернет, нагадати про загрози конфіденційним відомостям, методи й форми шахрайських дій (фішинг тощо) [3, с.7].

Примірний розподіл годин на вивчення теми «Інформаційні технології в суспільстві» в коледжі:

Тема першого заняття «Інформація, повідомлення, дані, інформаційні процеси, інформаційні системи як важливі складники й ознаки сучасного суспільства. Сучасні інформаційні технології та системи. Людина в інформаційному суспільстві». На занятті студенти повторюють та поглиблюють знання про базові поняття інформатики, складові частини інформаційної системи та їх призначення. Для реалізації ціннісної складової «Усвідомлює можливості онлайн-навчання та активного залучення до глобальних спільнот, свою причетність до них» [1, с.7] та для організації подальшої роботи з хмарними технологіями студентам пропонується повідомити на електронну пошту викладача свій акаунт на gmail.com. Тим студентам, які не мають поштової адреси, пропонується допомога в її створенні. Усі студенти приєднуються до безкоштовного хмарного сервісу Google Classroom.

У ціннісній складовій навчальної програми також сказано, що студент «свідомо використовує отримані знання з галузі ІТ у процесі вибору майбутньої професії»[1, с.7]. Оскільки студенти коледжу вже обрали майбутню професію, вважаю за можливе знайомити їх з сучасними інформаційними технологіями в освіті. На занятті роз'яснюється використання інтелект-карт у навчальному процесі та пропонується самостійно скласти інтелект-карту на тему «Обчислювальна система».

Сприяє підвищенню інтересу до матеріалу занять і використання мультимедійних презентацій як наочності. До кожного заняття теми створено мультимедійну презентацію, яка не тільки сприяє проведенню заняття, але й підготовці студентів до наступного. Усі презентації розміщуються на Google диску.

Друге заняття теми розпочинається повторенням вивченого з використанням ігрових технологій. Створюються дві команди, яким пропонуються конкурси: «Розминка», «Пантоміма», «Вияви фантазію», «Розгадай кросворд». Ігровий підхід стимулює до кращого запам'ятовування і розуміння матеріалу, що вивчається, а також сприяє підвищенню мотивації навчання, формується здатність студента виявляти свої особливості, активізують уважність. Також на цьому занятті оцінюється рівень умінь студентами виконувати основні команди операційної системи, рівень практичних навичок свідомого і раціонального використання комп'ютерів у повсякденній практичній, зокрема навчально-пізнавальній, діяльності. Першокурсникам пропонується виконання практичної роботи «Основні команди операційної системи Windows». На основі аналізу результатів, враховуючи індивідуальні особливості студентів, рівні їхніх навчальних досягнень, інтересів, організовується надання допомоги та взаємодопомоги.

Обговорюючи зі студентами питання «Які правила захисту даних у комп'ютерних системах ви знаєте?», «Які загрози можуть виникнути під час роботи в Інтернеті?», «Які особисті дані потрібно захищати?», створюється пам'ятка «Правила інформаційної безпеки під час роботи в Інтернеті».

Спілкування за допомогою Інтернету, пошук потрібної інформації в мережі стали невід'ємною частиною життя молоді людини. Вони вже не тільки дозволяють отримувати інформацію, а формують світогляд, смаки, погляди та переконання. Молодь не завжди в змозі самотійно й одразу розібратись у всьому потоці медіаінформації, навчитися критично мислити

стосовно медіатекстів. Тому на занятті наводяться приклади загроз, які можна зустріти в мережі, даються поради щодо їх уникнення.

Продовжуючи знайомити студентів із сучасними інформаційними технологіями в освіті, тему цього заняття записана у хмарі слів, яку студенти повинні визначити.

Для сучасної людини важливим є опанування інформаційних технологій, уміння застосовувати їх у навчальній і професійній діяльності, навички самостійного отримання потрібної інформації з використанням різноманітних засобів. Такими засобами можуть бути спеціально створені програмні засоби навчального призначення або ресурси, доступні в мережі Інтернет. Мета навчання загальноосвітнього курсу інформатики – «забезпечити учнів знаннями, уміннями, навичками, необхідними для вивчення основ інших наук у школі, а також готувати молодь до майбутньої практичної діяльності і життя в сучасному інформаційному суспільстві»[4, с.13].

Переконатися в ефективності використання комп'ютерних програм навчального призначення або ресурсів, доступних у мережі Інтернет, студенти можуть, працюючи над матеріалом наступного заняття «Навчання в Інтернеті. Професії майбутнього: аналіз тенденцій на ринку праці. Роль інформаційних технологій в роботі сучасного працівника. Комп'ютерно-орієнтовані засоби планування, виконання і прогнозування результатів навчальної, дослідницької і практичної діяльності». На попередньому занятті інформатики утворено творчі групи. Вони отримали завдання підготувати матеріали, які підкреслюють тісний взаємозв'язок інформатики з багатьма предметами і дисциплінами, роль інформаційних технологій в роботі сучасного працівника.

1-а група: «Використання в навчальному процесі прикладних програми загального призначення».

2-а група: «Навчання в Інтернеті».

3-а група: «Програмні засоби вивчення іноземних мов».

4-а група: «Програмні засоби вивчення інформатики в початкових класах».

5-а група: «Професії майбутнього: аналіз тенденцій на ринку праці. Роль інформаційних технологій в роботі сучасного працівника».

Студенти коледжу – майбутні вчителі початкової школи. Тому наголос на цьому занятті робиться на застосуванні сучасних ІКТ у роботі студента і майбутнього вчителя. Наводяться приклади програм підтримки початкової інформатики. Сучасна комп'ютерна техніка дозволяє створювати ефективну наочність, яку студенти можуть використати під час проходження педагогічної практики та на робочому місці вчителя. Демонструються приклади виготовлення таких дидактичних матеріалів та наочності до уроків. Зацікавлює студентів робота на занятті з програмою DGC, TestW2, редактором формул Microsoft Equation 3.0, знайомство з мультимедійними курсами для вивчення іноземних мов. В онлайн-сервісі Learning Apps студенти за допомогою смартфона виконують запропоновані викладачем завдання.

На заключному занятті теми 1 узагальнюються та систематизуються знання студентів про роль сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у суспільстві та житті людини, розглядається інтернет-маркетинг та інтернет-банкінг, системи електронного урядування, дається поняття про штучний інтелект, інтернет-речей.

Також на цьому занятті студенти знайомляться з ефективним способом створення он-лайн тестів та опитувальників за допомогою форм на Google диску.

Як підсумок вивчення теми студентам пропонується заповнити форму «Інформаційні технології в суспільстві» у зручний для них час. Для зберігання відповіді респондентів, виставлення оцінок та аналізу відповідей форма підключається до електронної таблиці Google.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інформатика. 5-11 класи: навчальні програми, методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2018/2019 навчальному році / Укладач Б.В. Кудренко. Харків: Вид-во «Ранок», 2018. 192 с
2. Лист МОН від 03.07.2018 №1/9-415 "Щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 н.р.": [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/metodichni-rekomendaciyi> Назва з екрана.
3. Лапінський В.В., Семко Л.П. Методичні аспекти вивчення інформатики в ліцеї на рівні стандарту: [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/Lapinsky.Semkostattya.pdf>
4. Морзе Н.В. Методика навчання інформатики. Ч. I Методика навчання. К.: Навчальна книга, 2003. с.256.

Грисенко Л. П.

викладач зарубіжної літератури

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Кривченко О. І.

викладач каліграфії та культурології

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ У КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Сучасна українська школа передбачає орієнтацію на формування в учнів необхідних життєвих компетентностей, які допоможуть їм реалізувати себе як особистість, як громадянина, як майбутнього фахівця. У Концепції «Нова українська школа», Державному стандарті початкової освіти ключовими компетентностями учнів молодшої школи названі вміння конструктивно керувати емоціями, спілкуватися, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами для досягнення спільної мети, діяти в конфліктних ситуаціях та інше [1, с.3]. Відповідно до цих вимог посилюється роль емоційного інтелекту в навчальному процесі початкової школи, необхідним стає розвиток власних емоцій та вміння керувати ними, а також розуміти емоційний стан інших людей.

Останнім часом ми можемо спостерігати за тим, що випускники шкіл, які мають хороші розумові здібності, високі показники в навчанні не завжди стають успішними в житті. Вітчизняні та зарубіжні вчені доводять, що

успішними стають тільки ті люди, які вміють контролювати свій емоційний стан, враховувати особливості його впливу на емоції інших людей та на основі цього будувати позитивні стосунки. Тому проблема формування емоційного інтелекту в середовищі початкової освіти як першого ступеню в здобутті середньої освіти, особливо в контексті Нової української школи, є досить актуальною, адже вона малодосліджена й дискусійна у педагогічній та психологічній науці.

Проблема емоційного інтелекту особистості виникає й розвивається саме в західному науковому середовищі. До неї долучилися вчені Д.Гоулман, П.Саловей, Дж.Мейєр, Д.Карузо, Г.Гарднер, С.Хейн, Р. Купер, Х.Вайсбах, У.Дакс, К.Кеннон та ін.

Думку про те, що емоційний інтелект піддається розвитку підтримують цілий ряд науковців (І. Бех, Г.Березюк, Л.Груша, Л.Журавльова, С.Курносова, Є.Носенко, Ю.Савченко, Л.Стрелкова, О.Філатова, М.Шпак, В.Юркевич та ін.), які доводять, що емоційний інтелект, який набув розвитку в початковій школі, продовжує розвиватися в старшій школі, а в дорослому житті цей процес успішно продовжується під час практичної діяльності.

І.Сухопара відзначає, що дослідження вчених підтверджують потребу розвитку емоційного інтелекту, як фактору забезпечення успішного особистісного і професійного становлення. [8]

Саме тому, метою статті є визначення можливостей читання для розвитку емоційно-чуттєвого досвіду молодших школярів відповідно до змісту мовно-літературної освітньої галузі.

Емоційний інтелект (EI) – група ментальних здібностей, які беруть участь в усвідомленні та розумінні власних емоцій та емоцій оточуючих. Цей термін почали використовувати на початку 90-х років американські вчені Джон Мейєр та Пітер Селовей для сукупності позначення ступеня розвитку людських якостей. Вони виділяють чотири складові емоційного інтелекту (методика MSCEIT):

- точність оцінки та вираження емоцій;
- використання емоцій у розумовій діяльності;
- розуміння емоцій;
- управління емоціями [2].

У роботі з дітьми розвиток емоційного інтелекту є результатом педагогічного впливу, тобто впливу вихователя чи учителя. Працюючи з дітьми в початковій школі, учитель спостерігає, як розвиток емоційного інтелекту дитини підвищує її здатність відчувати себе щасливою в різних соціальних сферах. Значну роль у цьому відіграє сам учитель, його емоційність, вміння створювати емоційний комфорт у класі (стан максимальної зручності дитини у соціальному середовищі, її спокій, захищеність, рівновага, розкутість, оптимізм), спілкування під час уроку; діяльність, що приносить успіх, радість; емоційність змісту матеріалу, підбраного до уроку та багато іншого.

Емоційний інтелект є властивістю особистості, яка відображає пізнавальну здатність людини до розуміння емоцій та управління ними. Наскрізними в усіх ключових компетентностях, визначених у концепції Нової, української школи є вміння: регулювати власний емоційний стан, розповідати про власні відчуття та емоції від прослуханого, описувати власні емоції та емоції співрозмовника від прослуханого/побаченого [4].

Метою мовно-літературної освітньої галузі є розвиток компетентних читачів, які читають художні тексти «для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень» [1, с. 5]. Отже, окреме місце у формуванні емоційного інтелекту займають літературні твори, які вивчаються на уроках «читання з розумінням», «що передбачає здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання й усвідомлення прочитаного». Тому твори повинні бути доступними, різноманітними за жанрами, викликати різноманітні почуття, збагачувати емоційно-чуттєвий досвід молодших школярів. У практичній діяльності осмислення проблеми формування емоційного інтелекту вчителями початкової

школи призводить до пошуків способів, методів, прийомів її реалізації на уроках літературного читання, а зміст прочитаних творів та художні образи допомагають дітям зрозуміти самих себе й інших людей, бути відкритими до спілкування, позбавитись власних переживань та фобій і стати щасливішими.

Враховуючи вікові особливості дитини, учитель може використовувати в процесі роботи різні ігри, де дитина знаходиться в центрі подій, вивчає себе, оцінює власні вчинки, у процесі гри виявляє цілий ряд емоцій – інтерес, радість, задоволення, симпатію, розпач, злість, обурення тощо. Гра може стати структурним елементом уроку читання. Щоб познайомити учнів з емоціями, можна на уроках читання у 2 класі можна використовувати гру «Калейдоскоп емоцій», який складається на основі повторного поетапного читання тексту та коментування тих почуттів, які викликають вчинки героїв. Цікавим для дітей стане встановлення відповідності між вчинками героїв та емоціями, які вони викликають; виділення і підкреслення з переліку якостей людини тих, з якими учень погоджується, відповідаючи на запитання, яким, на його думку, є герой (вередливий, чуйний, пихатий, готовий прийти на допомогу, байдужий до чужої біди, лінивий, працьовитий, завзятий, дратівливий, злий, нестриманий, ввічливий, нечемний, незворушний тощо).

Для учнів 3 класу цікавою буде вправа «Впізнай емоцію» по вчинках і виразу обличчя героя, якщо текст супроводжується ілюстраціями, або одні учні відтворюють за допомогою жестів та міміки емоцію за прочитаним, а інші її відгадують. Викликає інтерес завдання «Склади палітру твору» як реакцію на прочитане, де учні відтворюють настрій (спокійний, тривожний, сумний, радісний), використовуючи лише кольори фарби та пояснюючи свій вибір. Складання пазлів, створення анімацій, листівок, вистав, розігрування розмов за змістом твору – далеко не повний перелік ігрових прийомів вчителя на уроках читання, які сприятимуть формуванню емоційного інтелекту молодших школярів.

Ми проаналізували два підручники О.Савченко: «Українська мова та читання», для 2 та 3 класів НУШ і виявили, що у порівнянні з підручниками традиційної школи нові мають хороші перспективи у плані формування та розвитку чуттєво-емоційної сфери молодших школярів, бо автори орієнтуються на обов'язкові результати навчання здобувачів освіти, визначені у додатку¹ Державного стандарту початкової освіти, за якими учні мають розповідати про власні почуття та емоції від прочитаного тексту; відтворювати емоції літературних персонажів під час інсценізації, описувати емоційний стан персонажів, співпереживати. Тому в 2 класі у рубриці «Бути вдумливим читачем» для школярів ставляться завдання щодо їхніх емоцій та почуттів як читачів текстів: вони повинні розуміти думки й почуття тих, про кого читають; висловлювати своє ставлення до прослуханого, прочитаного, побаченого; визначати тему та настрій твору; знаходити причини і наслідки подій; ділитися думками, що виникли під час читання та обговорення; передавати настрій твору та почуття дійових осіб; уявляти прочитане, передавати своє ставлення до прочитаного; звертати увагу, які почуття переживають персонажі; розрізняти позитивні й негативні вчинки; висловлювати своє ставлення до них, визначати якості, які допомагають людині творити та ін. У 3 класі перед кожним розділом анонсуються вміння учнів таким чином: «читаючи твори цього розділу», ви будете визначати настрої і почуття дійових осіб, знаходити зв'язки між діями, почуттями та вчинками героїв, звертати увагу на перебіг їхніх почуттів та ін. [6, 7].

Найефективніша школа розвитку емоцій – це колектив. Кожна дитина, яка контактує з іншими, завжди буде намагатися визначити настрій оточуючих однолітків, їхнє ставлення до неї, а також розпізнавати емоції в різних ситуаціях. У дитячому середовищі діти найкраще розвивають свій емоційний інтелект. Вважаємо, що саме цьому сприяють інноваційні групові форми роботи, які представлені у підручниках О. Савченко з доволі повним інструктажем для учнів щодо їх виконання. Це робота в групі зі створення

листівки про користь читання, рекомендація довірити друзям свої почуття: висловитися з приводу того, що схвилювало, а що змусило переживати у медіавіконці мініколаж – проєкт «Про мене». Таким, що захопить, може стати медіапроєкт «Класна газета», де кожен може сказати слово про свій зірковий клас. Секрети спілкування розкриваються у медіавіконці «Дитячі журнали, енциклопедії» з поміткою: зверніть увагу – розкриваються секрети спілкування. Захоплюючим є медіа віконце мультфільми або анімація. Учитель запитує: Які мультфільми тобі подобаються? Хто в них головні герої? Назви героїв мультфільмів, які є для тебе прикладом для наслідування. Пропонується також створення проєкту, колективного рукописного журналу, у якому будуть розміщені казки, оповідання, вірші, замальовки, аплікації, створені учнями. Добре, що школярі можуть оформити свої думки та почуття у вигляді плакатів або листівок, створених у малих групах або «поміркувати разом», наприклад, з приводу того, які почуття можуть об'єднати людей різних культур.

Відповідно до змісту мовно-літературної галузі важливо сформувати вміння учнів інсценізувати художні твори. У підручниках для читання передбачено цілий комплекс робіт за даним напрямком: медіавіконце «Вистава» навчає, як підготувати виставу, інсценізувати прочитане; «Зіграймо в театр» – як інсценізувати байку, зіграти сценку, виставу.

Системною нам видалася робота в групах, що передбачає інсценівки з позначенням інтонації, та завданням рухами, мімікою передати своє ставлення до читання чи розіграти сценку за прочитаним, підготуватись виразно, з різним настроєм прочитати слова героїв.

У змісті підручників є чимало нових текстів, які мають особистісну, емоційно-ціннісну значущість для сучасних дітей. Їх авторка О. Савченко у своїй статті «Інноваційний потенціал підручника з читання» зазначає, що при створенні підручників «враховували також особливості розвитку емоційного інтелекту сучасних дітей, які висвітлено у книзі М.Шпак «Психологія розвитку емоційного інтелекту молодших школярів». Тому до підручника відібрали такі

твори, де опрацювання змісту передбачає тісний взаємозв'язок емоції і думки дітей, що сприяє розвитку їхнього емоційного інтелекту, щоб полегшити дітям розпізнавання почуттів, настроїв дійових осіб та їх вербалізацію [5]. Деякі з них супроводжуються установками на емоційне сприйняття та співпереживання.

Наприклад, помітка «Відчуй іншого» при вивченні оповідання В.Сухомлинського «Глуха дівчинка», де учням пропонується висловити своє ставлення до думки: Дівчатка, які були в палаті добре чули вухами, але мали глухе серце. Чи можна про це сказати так: слухати треба не тільки вухами, а й серцем? А як скажеш ти? В іншому випадку – це помітка «Право на життя» при вивченні й осмисленні оповідання В.Сухомлинського «Нехай будуть і соловей, і жук». Учні обговорюють: З яким почуттям дивиться на світ Соловей? З яким почуттям відповів Жук Солов'ю? Прочитай у рамці почуття (гордість, гідність). Яке, на твою думку, виявляв Соловей, а яке Жук? Доведи.

Помітка «Чиє рішення краще» біля повчальної казки М.Манеру «Збори іграшок» передбачає виявлення істини за допомогою запитань: Прочитайте назви почуттів (сум, радість, злість, нудьга, здивування, образа). Які із них ви змогли розпізнати у словах і вчинках дійових осіб?

На допомогу школярам у підручнику для 2 класу наприкінці вміщений словничок настроїв і почуттів, щоб вони точніше змогли висловити свої почуття. З 2 класу ведеться «Скринька очікувань», яку учні заповнюють перед вивченням розділу, а після його вивчення аналізують, що справдилось, а що ні з очікуваного. Застосовується також ефект передбачення в рубриці «Досліджуємо текст»: Про що може бути це оповідання (наприклад, О.Кротюк «Шкідлива звичка»).

Таким чином, ми можемо зазначити, що емоційний інтелект допомагає вирішувати проблеми, досягати поставленої мети, успіху в житті, що відображено в завданнях нової української школи та Державному стандарті початкової освіти. Емоційний інтелект можливо і доцільно розвивати вже в молодшому шкільному віці, тому у нових підручниках Савченко О.Я.

«Українська мова та читання» для 2 та 3 класів надані можливі способи, форми, методи та прийоми його розвитку в освітньому процесі сучасної початкової школи шляхом використання ігор, групових форм роботи, залучення інноваційних форм роботи зі створення медіаафіш, медіавіконець, мініколажів, створення проекту колективного рукописного журналу, листівок, робота за рубриками «Бути вдумливим читачем», «Досліджуємо текст», «Скринька очікувань», різних поміток, завдань, запитань, проблемних ситуацій тощо. Підручником також передбачена системна робота в цьому напрямку.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у фіксації результатів системної роботи на уроках читання з розвитку емоційного інтелекту молодших школярів у контексті нової початкової школи, визначення за допомогою різних методик прогресу у даному напрямку педагогічної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
2. Mayer, Peter Salvoes, David R. Caruso, and Lilia Cherkassy, Emotional Intelligence. URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi.pdf>
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/.pdf>
4. Савченко Ю.Ю. Розвиток емоційного інтелекту учнів молодшого шкільного віку. URL: <file:///C:/Users/Home/AppData/Local/Temp/Otros.pdf>
5. Савченко О.Я. Інноваційний потенціал підручника з читання. URL: <http://uej.undip.org.ua/upload/iblock/16e/16e222dbcf34caa63bd7c37b7304d45b.pdf>

6. Савченко О. Я. Українська мова та читання. Підручник для 2 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 2. Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. 144 с.
7. Савченко О. Я. Українська мова та читання : Підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах) : Частина 2. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 160 с.
8. Сухопара І. Чинники розвитку емоційного інтелекту молодших школярів у контексті Нової української школи. URL: <file:///C:/Users/Home/AppData/Local/Temp/.pdf>

Ковтун О. В.

викладач іноземної філології,

голова ЦК іноземної філології

КЗ «Нікопольський фаховий педагогічний коледж» ДОР»

м. Нікополь

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ СУЧАСНОГО ЗАНЯТТЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Англійська мова є засобом та знаряддям для вирішення практичних завдань у співпраці з іноземними партнерами, а не самоціллю, мовою заради мови, яка так і залишиться на рівні підручника й навчальної аудиторії і не використовуватиметься в реальному житті [3]. Тому найбільш ефективним у навчанні іноземних мов є компетентісно-комунікативний підхід, спрямований на розвиток практичних умінь, формування навичок і набуття досвіду користування повним набором теоретичних знань на практиці.

Суть комунікативного навчання полягає у підготовці здобувача освіти до участі в іншомовному спілкуванні в умовах іншомовного спілкування, створених під час заняття викладачем. Під час своєї роботи використовую штучно створені комунікативні ситуації, згідно тематики програми. Наприклад, “Imagine, you are in London. Ask a passer-by how you can find Big Ben” (уявіть,

що ви у Лондоні. Запитайте у перехожого як вам знайти Біг Бен). Така ситуація створюється при вивченні теми «Лондон». Штучно створені комунікативні ситуації знімають психологічний бар'єр, розвивають мовлення здобувачів освіти, фантазію, мовну здогадку, розвивають словниковий запас і систематизують знання з вивченої теми. А також, вони є одними з улюблених, тому що під час виконання таких завдань, ми відходимо від стандартних завдань з підручника, індивідуальних карток тощо. Допущені мовленнєві помилки є дозволеними, оскільки мовлення є спонтанним. Задача викладача – після презентації діалогу вказати на них і розібрати.

Сучасне заняття англійської мови важко уявити без використання новітніх технологій навчання – без використання мультимедійних засобів навчання та мультимедійних технологій навчання, які перетворюють навчання іноземній мові на живий творчий процес. В широкому сенсі «мультимедіа» означає спектр інформаційних технологій, що використовують різноманітні програмні та технічні засоби з метою найбільш ефективного впливу на користувача.

З власного досвіду можу сказати, що на кожному занятті я використовую комп'ютер з тією чи іншою метою. Використання комп'ютерних технологій у викладанні іноземної мови дозволяє відійти від традиційних форм навчання й підвищити індивідуалізацію навчальної діяльності здобувачів освіти, оптимізувати засвоєння мовних структур та граматичних правил, а також подолати монотонність заняття при формуванні мовленнєвої та комунікативної компетенції здобувачів освіти.

Використання інформаційних технологій може відбуватися різними способами, відповідно до потреб конкретного заняття. Їх можна представити наступним чином:

- використання інформаційних технологій – як у фронтальній, так і в груповій роботі;

- використання електронних підручників, енциклопедій, словників, довідників, комп'ютерних навчальних програм тощо;
- використання окремих типів файлів (зображення, відео, аудіо, анімації);

Сучасний стан розвитку навчання англійській мові пропонує викладачеві для використання у навчально-виховному процесі величезний арсенал методичних та дидактичних матеріалів. Це, в першу чергу, стосується автентичних навчально-методичних комплексів видавництва Великої Британії: Oxford University Press, Pearson Longman, Cambridge University Press, Express publishing.

На використанні матеріалів цих підручників базуються програми навчання англійської мови, що націлюють здобувачів освіти на навчання через комунікацію, більш природну ситуацію, а викладачів – на особистісно-орієнтований підхід до кожного здобувача освіти. Ці підручники містять не лише аудіоматеріали для прослуховування, а й мультимедійні додатки (Multi-Rom), які пропонують здобувачам освіти велику кількість інтерактивних вправ для відпрацювання мовних (лексика, граматики) та мовленнєвих (аудіювання, читання, письмо, усне мовлення) навичок, які можуть використовуватись як на уроці, так і для самостійної роботи здобувачів освіти вдома. Мультимедійні диски спираються на використання наочності, яка за допомогою комп'ютера є значно ефективнішою, використовують нові можливості презентації навчального матеріалу.

Специфічними особливостями їх є використання комплексу засобів представлення інформації: тексту, графіки, звуку, відео; індивідуалізація навчання; адаптивність; моделювання завдань та контроль виконання. У своїй роботі використовую підручники Get 200 Macmillan Education, Focus 2,3 Pearson Longman. Дані джерела містять матеріали, які готують до ЗНО, розвивають мовлення здобувачів освіти, лексичний запас та знання з граматики [4, с.65].

Окрім підручників, використання інформаційних технологій передбачає застосування різноманітних комп'ютерних програм та курсів навчального призначення. Деякі навчальні курси пропонують вивчення іноземних мов із самого початку, інші – удосконалення набутого раніше рівня володіння іноземною мовою.

Слід зазначити, що головним завданням цілеспрямованого використання навчальних комп'ютерних програм є створення комп'ютерного навчального мовного середовища, завдяки чому забезпечується повне занурення учнів у середовище англійської мови, що сприяє розширенню і поглибленню комунікативної та соціокультурної компетенції здобувачів освіти.

Серед комп'ютерних курсів і програм з англійської мови найбільше поширення одержали «10000 Words», «Triple play plus in English», «English on holidays», «English Gold», «Hello, America!», «English for communication», «Професор Хіггінс. Англійська без акценту», «Англійська. Базовий курс», «Англійська. Шлях до досконалості», «English Course», «English Platinum», «Oxford Platinum», «In & Around London», «Bridge to English», «Focus on Grammar» тощо. Практично до будь-якої теми можна підібрати матеріал однієї з вищезгаданих програм та застосувати його на занятті як допоміжний засіб навчання. Окрім того, що дані програми отримали популярність серед здобувачів освіти, вони ще й активно використовуються ними під час проходження практик «Пробні уроки з англійської мови в початковій школі» та «Переддипломна педагогічна практика». Особливо любляють здобувачі освіти програму «Професор Хіггінс. Англійська без акценту», яка може надати велику допомогу в проведенні фонетичних зарядок під час практики.

Програма «10000 Words» призначена для швидкого розширення словникового запасу здобувачів освіти та засвоєння ними лексики англійської мови; «Англійська. Базовий курс» містить близько 60 досить змістовних і цікавих текстів на різні теми по історії, культури й побуту Великобританії й США; програма «Focus on Grammar» призначена для вдосконалення

граматичних навичок; програма «In & Around London» містить цікавий матеріал, тексти й ілюстрації, а також тестові завдання по країнознавству.

Особливої популярності набули ці програми під час дистанційного навчання. Адже, вони допомагають здобувачам освіти усвідомити певні правила, сприяють формуванню навичок говоріння, читання, аудіювання, письма. Велика кількість завдань у цих курсах побудована на матеріалах різного рівня складності, що дозволяє здобувачам освіти реально підійти до рівня своїх знань.

Проектна діяльність на заняттях англійської мови

З власного досвіду можу сказати, що під час навчання виникає цілий ряд проблем, які пов'язані з низькою мотивацією навчальної діяльності, нерівномірністю загальної підготовки здобувачів освіти. Тому виникає ряд питань: як зацікавити? Що зробити?

Працюючи в педагогічному коледжі, можу сказати, що не можна покладатися тільки на зміст виучуваного матеріалу, уникаючи залучення здобувачів освіти до активної діяльності. А пробудити таке прагнення можна, запропонувавши цікаву і важливу проблему.

Метод проектів завжди орієнтований на самостійну діяльність здобувачів освіти: індивідуальну, парну, групову, яку вони виконують у визначений термін. Цей метод органічно поєднується з груповим підходом до навчання. Моє завдання, як викладача, полягає в тому, щоб будувати свої заняття на основі потреб кожного здобувача освіти, максимально забезпечити прояв активності, самостійності, розвивати ситуацію успіху, творчості, поважати інтереси кожного. Індивідуальні та групові проекти розвивають здібності здобувачів освіти: пошукові, творчі та інші. Тому важливим етапом є планування та підготовка до виконання проекту.

Після підготовки настає найбільш трудомісткий і тривалий за часом етап роботи над проектом – це збір інформації – звернення до вже набутих

знань, робота з різними джерелами інформації, пошук нових знань, формування особистої думки і погляду на предмет проектування.

Працюючи зі здобувачами освіти 2 курсу, я запропонувала їм підготувати спільний проект «Захист навколишнього середовища». Тема є надзвичайно актуальною та обговорюваною в суспільстві.

Розглянемо специфіку цього проекту. Тип – дослідницький. Тут знадобилася інформація, з якою ми знайомилися раніше, а також, власний підібраний матеріал. Здобувачі освіти самостійно обрали форму доповіді. Вони вирішили, що це буде не презентація, а відеоролик.

Перший етап – вивчення необхідної лексики, перегляд відео, складання діалогів, виконання різноманітних вправ, прослуховування інтерв'ю.

Другий етап – підведення підсумків і підготовка коротких доповідей про вид забруднення навколишнього середовища (повітря, вода, ґрунт тощо).

Третій етап – створення відеоматеріалів, записування ролику, форматування тощо.

Четвертий етап – захист проектної роботи. Перегляд створеного відеоролику, в якому героями були самі студенти групи.

Ця робота викликала великий інтерес серед студентської молоді, сприяла систематизації та поглибленню знань здобувачів освіти про проблеми навколишнього середовища, розвивала їх творчість та вміння працювати в групі.

Якщо звернутися до специфіки іноземної мови та використання методу проекту, то можна сказати, що, насамперед, викладач навчає здобувачів освіти способам мовної діяльності, тому що ми говоримо про комунікативну компетенцію як одну з основних цілей навчання.

Наша майстерність – це досягнення наших здобувачів освіти, їх моральний, соціальний, культурний розвиток, це відповідність якості їх знань вимогам навчальних програм, державним стандартам, це якість їх підготовки до продовження навчання або подальшої трудової діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бегьом Ф. Проект на уроці іноземної мови / Ф.Бегьом // К.:Основа, 2007. 45с.
2. Єрмоленко Л.П. Комунікативний підхід до навчання англійської мови в середній школі // Іноземні мови. 2002. № 3. 18 с
3. Полікарпова Ю.О. Сучасні тенденції у викладанні англійської мови в Україні [Електронний ресурс] Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4870
4. Rosinska Marta, Edwards Lynda. Get 200 / Marta Rosinska // Macmillan Education, 2016. 169с.
5. Стратегія сталого розвитку "Україна-2020" [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

Герасимова О. А.

викладач англійської мови

Педагогічний фаховий коледж комунального закладу вищої освіти

«Хортицька національна академія»

Запорізької обласної ради

м. Запоріжжя

ЧИТАННЯ ЯК ВИД МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

В умовах сучасного розвитку технологій, життєво необхідно і важливо поєднувати традиційну освіту з онлайн освітою. При гармонійному поєднанні ми отримуємо те, що називають «змішаним навчанням». Нині здобувачі освіти стали набагато технічно «підкованішими», ніж були ще п'ять-десять років

тому. А це, в свою чергу, ставить перед нами, викладачами, першочергову задачу – досягти їх рівня технологічної обізнаності та вільно викладати свій предмет в будь-яких умовах – очному чи дистанційному навчанні. Сучасна молодь схильна навчатися швидко, мобільно. Ідеальний варіант допомогти їм отримати освіту на їх умовах – запровадити змішане навчання, оскільки інноваційність даного способу навчання є беззаперечною.

Термін “змішане навчання” (в англomовній літературі — blended або hybrid learning) поєднує в собі два типи найкращих освітніх форматів – «face-to-face» – при взаємодії викладача зі здобувачем освіти безпосередньо в аудиторії, «self-study learning» - коли здобувач освіти займається самостійно, а також виділяємо «online collaborative learning» - коли викладач взаємодіє з учнями онлайн. У той час як клас пропонує можливість рольових ігор з негайним очним відгуком, онлайн-навчання пропонує персоналізоване, самостійне навчання з компонентами eLearning / mLearning, які належать до інтерактивних медіа, таким як формування навичок, ігри, відео, навчальні посібники, вікторини та компоненти соціальних медіа, усі доступні з домашньої сторінки учня в і доступні зі смартфона чи планшета учня [1, с 1].

За визначенням консорціуму Слоан (The Sloan Consortium), навчання вважається комбінованим (змішаним), якщо дистанційне навчання становить від 20% до 80%.

Поєднання очного та змішаного навчання надає викладачеві іноземних мов прекрасні можливості для ефективного навчання своїх учнів.

На даний момент, при вивченні іноземної мови, активно використовується електронне навчання, оскільки воно відповідає вимогам сучасних студентів, які живуть у час електронних технологій. Матеріал став доступним в онлайн форматі, як для тих, хто живе у місті, так і для студентів з маленьких селищ. Але роль викладача є неймовірно важливою, оскільки при self-study learning можливе неправильне трактування матеріалу, незрозумілість теорії та, як результат, помилки у практичному вправленні.

Змішане навчання – це не онлайн навчання, оскільки останнє не передбачає особистої комунікації між учасниками навчального процесу. Перевага змішаного навчання полягає у тому, що процес навчання стає більш гнучким, кожен має можливість працювати в своєму темпі, а викладачу легше здійснювати індивідуальний підхід і бачити ті недоліки, які необхідно усунути в першу чергу, керуючись онлайн тестуваннями, контролюючи час, який учні витрачають на виконання певних завдань.

Засобами досягнення навчальних цілей за методикою змішаного навчання є два типи навчальних платформ:

А) зовнішні платформи, змістове наповнення яких індивідуально розробляє навчальна інституція, з урахуванням з мети навчання та аналізу потреб студентів (наприклад, Moodle, Web Course Tools);

Б) внутрішні платформи, що відображають зміст уже розроблених навчальних курсів (наприклад, Macmillan English Campus, CALL) [2, с.160].

Ефективною та цікавою для нас при змішаному навчанні здобувачів освіти, також, є електронна платформа LingvaSkills – це український продукт, безкоштовна інноваційна онлайн-система, яка допомагає опанувати мову, відповідно до міжнародних стандартів знання мови.

Читання – це індивідуальний процес, який у кожної людини відбувається на основі різних стратегій і технік, і базується на двох джерелах: візуальних даних і власному досвіді. Читання рідною мовою є автоматизованим процесом і служить задоволенню різних потреб людини. В залежності від цих потреб, використовуються різні види читання: глобальне, вибіркове, інтенсивне. Можливість безпосереднього спілкування з носіями іноземної мови мають, як правило, небагато людей, можливість читати іноземною мовою (художню літературу, газети, журнали) – практично всі. Ось чому навчання читання виступає на сьогоднішній день в якості цільової домінанти.

Читання – це один із видів мовленнєвої діяльності, що має велике пізнавальне значення та реалізує всі три основні цілі навчання – практичну,

виховну і загальноосвітню. Воно застосовується у всіх класах, але домінуючим видом мовленнєвої діяльності є на старшому етапі навчання. Читання звичайно виступає не лише як мета, а як засіб навчання самого читання (навчальне читання), а й також інших видів мовленнєвої діяльності (усного мовлення та письма). Для опанування іноземної мови, особливо в умовах поза іншомовним середовищем, читання є чи не найголовнішим умінням і базою для розвитку інших видів мовленнєвої діяльності, а тексти для читання – важливим джерелом вивчення мови (їх легко знайти, у друкованому вигляді чи в електронному, і до того ж легко адаптувати до цілей навчання) [3, с.8].

Можна виділити наступні функції навчання читанню: по-перше, це отримання інформації, яка представлена в тексті; по-друге, учень озвучує запропонований текст вголос (для формування виразності – художнє читання); по-третє, це передача вилученої з тексту інформації – у формі усного чи письмового монологічного мовлення.

Читання є рецептивним видом мовленнєвої діяльності, який пов'язаний із зоровим сприйняття мовної інформації, закодованою за допомогою символів – букв. Під час читання відбувається декодування символів і розумове осмислення розшифрованого повідомлення.

Дійсно важливо, підбирати для читання тексти, які відповідають віку та інтересам здобувачів освіти. При читанні використовуються різні стратегії та перевіряються різні уміння:

- Skimming – це поверхнєве читання, тобто завдання ваших учнів «проковтнути» текст, зловивши основну думку. Логічне запитання після роботи: «Про що цей текст?».

- Searchreading – це пошукове читання. Тобто, викладач заздалегідь розробляє стратегію, завдання, дає питання чи низку тестів для перегляду, щоб учень керувався ними при читанні і одночасному пошуку відповідей.

- Scanning – це вибіркєве читання. Якщо здобувачу освіти необхідно знайти певну інформації – дату, номер телефону, тощо.

- Carefulreading – це уважне читання. Вся інформація у тексті є важливою.

Для реалізації всіх видів умінь необхідно підбирати відповідні завдання. За допомогою змішаного навчання це зробити легше і на це не витрачається так багато часу та роздаткового матеріалу. Є різні платформи для розробки тестів, кросвордів, завдань: Майстер-Тест (сервіс для створення тестів), LearningApps (інтерактивні вправи ігрового характеру), Online Test Pad (для навчання і тестування онлайн), ClassMarker (це англomовний сервіс для швидкого розроблення тестових завдань), Classroom (це безкоштовна платформа Google для створення віртуальних класів, розробки та коригування практичних завдань і тестів, самостійних та контрольних робіт й активного обміну завданнями з учителем), Quizizz (популярний сервіс, який дозволяє навчати дистанційно, використовуючи завдання у форматі вікторин і тестів та організації різних змагань), Kahoot (розрахована на різні вікові категорії та дозволяє проводити опитування, зрізи знань. Можна викладати будь-який матеріал у ігровій формі).

Отже, змішане навчання є інноваційним способом навчити здобувачів освіти майже всім видам мовленнєвої діяльності якісніше, аніж це відбувається у традиційному очному навчанні.

ЛІТЕРАТУРА

1. What is Blended Learning? A Guide to Everything You Need to Know By: ELM Learning URL: <https://elmlearning.com/blended-learning-everything-need-know/> (дата звернення: 04.03.2021).

2. Микитенко Н.О. Ефективні методики формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничих спеціальностей. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2011. No 2. С.157-166.

3. Навчання читання англійською мовою студентів мовних факультетів. Навчальний посібник з курсу методики викладання іноземних мов у закладах вищої освіти / Т. Є. Єременко, О. М. Трубіцина, І. О. Лук'янченко, А. А. Юмрукуз. *Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського*. Одеса, 2018. 201 с.

4. Сім сервісів для створення навчальних тестів та завдань онлайн
URL: <https://buki.com.ua/news/7-servisiv-dlya-stvorenniya-navchalnykh-testiv-ta-zavdan-onlayn/#mastertest> (дата звернення: 04.03.2021).

Ситюк Ю. В.

вчитель початкових класів

Новознам'янський НВК Піщанської сільської ради

с. Нова Знам'янка

ЗМІНА МЕТОДИК НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ПРИКЛАДІ НОВОЗНАМ'ЯНСЬКОГО НВК

У ХХІ столітті кардинально змінюється парадигма освіти. Причиною цього стала зміна ролі освіти в суспільстві. Так ООН визначає провідну роль освіти у вирішенні наступних завдань:

- Доступ кожної людини до освіти протягом усього життя для безперервного навчання компетентностей, що відповідають вимогам глобалізованого суспільства знань;
- Забезпечення сталого економічного розвитку через покращення зайнятості та підприємництва;
- Посилення соціальної інтеграції та згуртованості через активне залучення до громадської діяльності.[3]

Дана тенденція стала визначальною при формуванні та реалізації Концепції «Нова українська школа» яка повинна змінити українську освіту та надати їй змогу відповісти на виклики сучасного суспільства.

Одним з напрямків таких змін запропонованих названою концепцією є запровадження дистанційного навчання як однієї з форм здобуття освіти. Однак варто зауважити, ніхто не розглядав перспективу відходу від очної форми здобуття освіти як від основної за якою її здобуває переважна більшість учнів чи студентів. Заочна, дистанційна та мережева форми організації освітнього процесу в контексті початкової та базової школи розглядались лише як альтернативне рішення для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії окремих учнів. Тому переведення освітнього процесу у дистанційний формат через пандемію коронавірусної хвороби стало викликом для всіх його учасників. Заклади освіти, не залежно від рівня, потрапили в умови де єдиною альтернативою повного паралічу освітнього процесу стала швидка переорієнтація на дистанційну форму роботи.

Умовно процес запровадження дистанційного навчання можна розділити на два періоди: екстрений на початку 2020 року коли освітня система, фактично в «авральному» порядку, була змушена запроваджувати «дистанційку». Та другий – з початку нового навчального року у вересні 2020 школи мали реальний час для підготовки до запровадження дистанційного навчання чи навчання з застосуванням дистанційних технологій (змішане навчання).

В ході першого періоду дистанційного навчання в нашому закладі освіти були виявлені наступні проблемні моменти, які негативно впливали на ефективність дистанційного навчання:

- недосконала матеріально технічна база
- недостатня обізнаність учасників освітнього процесу в технологіях дистанційної комунікації
- спроба перенести всі звичні методи і прийоми класно-урочної системи в дистанційний формат.

– психологічний супротив окремих учасників освітнього процесу навчанню в дистанційному форматі.

– низька вмотивованість учнів.

Зрозуміло, що вирішення проблем технічного забезпечення дистанційного навчання виходить за межі методичної проблематики, але воно зумовлює той набір методів та прийомів, які вчитель може використати в подальшому при дистанційному навчанні.

Робота по вирішенню цієї проблеми в закладі була організована у 3 етапи:

Первинний етап. Було створено і надіслано інформаційно-навчальні відео ролики по реєстрації в системі ГУГЛ-клас та роботі з програмою Zoom. Класні керівники дали завдання учням зареєструватися і провели всі необхідні консультації.

Контрольно-аналітичний. Було проведено ряд пробних підключень до zoom-конференцій та виконання пробних завдань в ГУГЛ-класах. На цьому етапі були виокремлені учні які з різних причин не змогли повноцінно працювати в дистанційному режимі. Кількість таких учнів в закладі склала близько 20 % від контингенту здобувачів освіти.

Останній етап коригуючий, в ході якого було максимально усунуто перешкоди для організації дистанційного навчання.

Найбільш поширеною перешкодою, що заважала в роботі, особливо для молодших школярів, виявилась недостатній рівень володіння технікою. Для цих учнів вчитель інформатики спільно з класними керівниками провели спеціальне навчання і додатковий ряд пробних підключень. Крім того вчитель інформатики допоміг з оптимізацією програмного забезпечення тим учням які мали проблеми технічного характеру.

Таким чином були створені умови для підключення і повноцінної роботи всіх учнів.

Ще складніше ніж забезпечити технічний бік процесу виявилось перелаштувати форми і методи роботи. Значна частина вчителів, що з

неприйняттям ставляться до дистанційної роботи, говорять про те що неможливо провести повноцінний урок будучи загнаним у рамки онлайн-конференції і постійно залежачи від якості зв'язку, зокрема складність викликала необхідність зібрати учнів в один час на он-лайн зустріч. Ця проблематика корелює з результатами дослідження організації дистанційного навчання в межах України. [1] В цьому є певна логіка, адже класична класно-урочна система роками формувалася саме під очне навчання і не «лягає» на дистанційний формат повною мірою. Аби вирішити цю проблему найголовніше усвідомити, що дистанційне навчання це не звичайні уроки, але по комп'ютеру, а зовсім інша система організації освітньої діяльності, яка передбачає значну самостійність учнів в процесі навчання.

Згідно з «Положенням про дистанційну форму здобуття загальної середньої освіти», на роботу в синхронному режимі бажано відводити близько 30 відсотків навчального часу. На різних предметах цей показник варіюється, але загалом співвідношення 1 до 2 є найбільш ефективним. Вчитель надає учням певну самостійність виступаючи в ролі коуча (тренера). Його завдання - постійно направляти освітній процес, створити систему завдань при вирішенні яких в учнів формуються наскрізні та предметні компетентності, що відповідають державним стандартам та освітній програмі. Для виконання цього педагог повинен індивідуалізувати освітній процес з урахуванням можливостей та особливостей учнів, рівня сформованості в них згаданих компетентностей. Це не важко для тих хто і на очних уроках багато часу приділяє індивідуальній та груповій роботі, але викликає труднощі і неприйняття в учителів зорієнтованих на традиційні, зокрема групові та репродуктивні, методи викладання. Важливо наголосити і на тому, що доводиться вносити корективи до календарного плану. Матеріал вивчення якого передбачається протягом 2-4 уроків потрібно буде об'єднати в єдині блоки, виокремити ключові поняття всього блоку, вивчити їх як нову тему, а решту часу приділити закріпленню знань та вдосконаленню вмінь.

Розглянемо таку методику роботи на прикладі вивчення теми з математики в 4 класі початкової школи.

I етап – введення в тему відбувається дистанційно

Учням надсилається коротка відеоінструкція з поясненням нового матеріалу та елементарне завдання на закріплення репродуктивного рівня.

II етап – корегування та усвідомлення відбувається в синхронному режимі.

В ході конференції обговорюється те як учні зрозуміли тему. Вчитель з'ясовує які були проблеми, вносить певні уточнення. Учні діляться на дві групи, залежно від того наскільки добре зрозуміли матеріал. Ті хто добре зорієнтувався отримують завдання і самостійно їх виконують, повідомляючи вчителю результат обчислення, або іншим чином перевіряючи правильність виконання. Друга група, ті в кого виникли проблеми з засвоєнням спільно з учителем повторно розбирають навчальний матеріал спільно з ним виконують елементарні завдання репродуктивного рівня. До кінця конференції всі учні поступово переходять до першої групи.

III етап – закріплення та контроль.

Учні отримують завдання для самостійної роботи з зазначенням терміну виконання. Виконані завдання надсилають вчителю

За потреби на III етапі можуть бути використані індивідуальні консультації.

Такий формат навчання дозволяє учням повною мірою засвоїти навчальний матеріал працюючи в своєму власному темпі, тобто фактично створюється індивідуальна освітня траєкторія.

Отже запровадження дистанційної форми та дистанційних засобів організації освіти викликає зміну методики навчання. Так зміщуються акценти з групової на індивідуальну роботу, що відповідає потребам окремого учня, але вимагає від вчителя змін в організації власної роботи. Нами запропоновано практичну методику для організації дистанційного навчання в конкретному

випадку. Зрозуміло, що в кожному закладі освіти є особливості які можуть вплинути на процес навчання, але запропонована схема дозволяє максимально використати можливості дистанційного навчання для організації якісного освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дослідження стану реалізації дистанційного навчання в Україні. (березень-квітень 2020 року). URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/Research2020_ProSvit_MF1.pdf
2. Деякі питання організації дистанційного навчання: Наказ Міністерства освіти та науки України від 08.09.2020 р. №1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text>
3. Reimagining Life Skills and Citizenship Education in the Middle East and North Africa. A Four-Dimensional and Systems Approach to 21st Century Skills. Conceptual and Programmatic Framework. Executive summary. United Nations Children's Fund. URL: www.lsce-mena.org

Харенко О. О.

*учитель англійської мови,
ліцей-інтернат №21 «СТАРТ» спортивний профіль
м. Кременчук*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В 1 КЛАСІ НУШ

Сучасний контекст шкільної іншомовної освіти виражає новий погляд на взаємозв'язок освіти та культури, створення мовного середовища для школярів, процеси інтеграції компонентів культури в процес навчання. Методи вивчення англійської мови у першому класі базуються на дитиноцентричному,

компетентнісному, діяльнісному підходах у поєднанні із засобами, спрямованими на здобуття очікуваних освітніх результатів. Це висвітлено у працях О. Бочковської, Г. Галушки, І. Душніцької, В. Казачінер, О. Колесник, О. Савченко, Є. Ярової та ін.

У сучасній початковій освіті змінюються цілі, результати, зміст, підходи до організації й оцінювання якості освітнього процесу. Методологічною і нормативною основою реформування є закон України «Про освіту», Концепція Нової української школи, Державний стандарт.

Метою іншомовної освіти є формування комунікативної компетентності для безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей та задоволення різних життєвих потреб здобувача освіти. Упровадження нового змісту передбачає формування в учителів готовності працювати в ситуації вибору нових програм, навчально-методичного забезпечення, посилення психологічної підготовки до використання нових способів навчальної взаємодії з учнями.

Згідно із Законом України «Про освіту» у початковій школі визначено 2 цикли:

перший – 1-2 класи, другий – 3-4 класи. Такий розподіл зумовлений цілями навчання. На етапі навчання першого циклу (1-2 класи) в учнів відсутні домашні завдання і бальне оцінювання. Завдання вчителя на цьому етапі – зацікавити дітей, зробити урок нестандартним, цікавим, захоплюючим, водночас – змістовним. Першокласники мають навчитися процесу навчання – сприймати, усвідомлювати та накопичувати знання. Очікувані результати знань вчитель визначає в кінці першого та другого класу окремо, щоб мати орієнтири стосовно знань школярів на наступний цикл.

Завдання Нової української школи полягає, насамперед, в усвідомленні вчителями головних суспільних завдань та націлює на пошук форм, навчальних підходів, методів, розробки авторських програм, урізноманітнення технік проведення уроків. Метою Нової української школи є всебічний розвиток

дитини, її нахилів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових особливостей. Згідно поставлених завдань, оновленої навчальної програми, всі педагогічні методи, досвід, практика повинна бути спрямовані на розвиток й удосконалення усіх сутнісних сил особистості школяра.

На початку цього навчального року перед багатьма вчителями англійської мови, які викладають в початкових класах, постало питання: «Що нового на уроках англійської мови в першому класі?»

Розпочинаючи вивчення іноземної мови, учні початкової школи ще не достатньо володіють лінгвістичними поняттями рідної мови. Тому граматики можна навчати імпліцитно без мета лінгвістичних термінів, наприклад, допоміжне дієслово, артикль тощо. Частина граматичного матеріалу вивчається на рівні лексичних одиниць: учні засвоюють окремі граматичні явища у мовленнєвих зразках та контексті, і їм не потрібно пояснювати морфологічні та синтаксичні зв'язки між частинами мови або структурними одиницями, що входять до зразка.

У початковій школі важливо зацікавити дітей вивченням іноземної мови, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувати необхідність володіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування.

Успішне навчання дітей молодшого шкільного віку неможливе без урахування:

- психофізичних вікових особливостей. У віці шести років діти:
- швидко розвиваються як особистості;
- природно допитливі;
- навчаються різноманітними шляхами, придивляючись, слухаючи, імітуючи та інше;
- люблять гратися і щось уявляти;
- намагаючись щось пояснювати, використовують невербальні засоби;
- промовляють рідною мовою те, що роблять, що допомагає їм чомусь навчитися;

- можуть досить точно імітувати звуки, які вони чують, та копіювати інтонації дорослих;

- люблять багаторазово повторювати те саме;

- можуть зосереджуватись тільки на короткий час, потребують різноманітності;

- не здатні зрозуміти граматичні правила або пояснення щодо структури мови.

Гостро постає питання: як зацікавити малюка, як зробити кожний урок іноземної мови для нього відкриттям, новим кроком в пізнаванні навколишнього світу? Як організувати роботу на уроці таким чином, щоб кожний учень ставав учасником навчального процесу протягом всього уроку? Як створити успішне навчальне середовище? Найкращий шлях – це систематичне та наполегливе встановлення чітких параметрів поведінки на уроці.

Необхідно застосовувати Правило трьох R (rules, routines, responsibilities).

По-перше, встановити чіткі та лаконічні правила (rules) поведінки на уроці та неухильно їх дотримуватися. По-друге, створити ритуальний візерунок (routines) етапів уроку, який встановлює їх послідовність, форми організації різних видів діяльності, що дозволяє учням почувати себе безпечно (учні знають, що відбувається і що відбуватиметься), а вчителю – уникнути довгих пояснень. Ритуал може встановлювати:

- традиційну розминку на початку уроку (наприклад, римівка або зарядка);

- роботу в тематичних куточках (наприклад, при роботі з казкою діти сідають у півколо, а коли розфарбовують – сідають за стіл, працюють у групах);

- закінчення та початок виконання вправ за відповідним сигналом (наприклад, звучання певної мелодії).

По-третє, виконання учнями певних обов'язків (responsibilities), таких як допомога вчителю при роздаванні карток, зошитів або відповідальність за

вживання тільки іноземної мови під час роботи в парах, що допомагає відчутти своє залучення до навчального процесу.

Дотримання цих правил потребує терпіння та наполегливості.

Деякі практичні поради вчителям іноземної мови:

1. Першокласникам потрібен час, щоб звикнути до шкільного життя. Підтримуйте та підбадьорюйте їх.

2. Спілкування – це найважливіший компонент навчального процесу. Дослухайтесь та реагуйте на зміст висловлювання дитини, а не на його форму.

3. Маленький учень потребує індивідуальної уваги, відчуття того, що вчитель до нього ставиться як до особистості, а не як до частини групи. Звертайтеся до кожного персонально.

4. Жести – важливий інструмент роботи з малюками, які ще самі висловлюються мімікою, мовою тіла. Супроводжуйте свої інструкції, пісні, розповіді, малюнки жестами і мімікою, що полегшить розуміння їх значення.

5. Діти навчаються шляхом надбання досвіду через п'ять сенсорів і не розуміють абстрактних понять. Використовуйте TPR в різноманітних ситуаціях.

6. Молодші учні можуть довгий час абсорбувати мову до того, як зможуть щось продукувати. Не примушуйте їх говорити іноземною мовою. Багаторазове повторення пісень, римівок, сталих виразів в іграх, хорова робота допоможуть дитині заговорити іноземною мовою без стресу.

7. Принцип розвиваючого навчання, що покладений в основу сучасного навчання іноземної мови, припускає розвиток розумових здібностей дитини різними природними для цього віку шляхами. Моторика дрібних м'язів рук безпосередньо пов'язана з діяльністю мозку. Вирізання ножицями, розмальовки картинок, виліплювання, складання пазлів, наклеювання стікерів та подібні види діяльності сприяють кращому запам'ятовуванню слів, виразів іноземної мови.

8. Діти цього віку ще не звикли працювати в парах або групах. Важливо навчати їх кооперації. Гра допоможе підготуватись до реалій життя, розвиває креативність, формує навички соціалізації. У першому класі на уроці іноземної мови найбільш вдалим будуть такі види навчальної діяльності, як пісні, чанти, римівки, казки, драматизація, завдання, в яких треба порівнювати малюнки, знаходити заховані предмети, сортувати предмети за якоюсь ознакою.

9. Велика кількість учнів в класі, відсутність помічника вчителя, необхідність ретельної підготовки декількох завдань до кожного уроку, які потребують великої кількості роздавального матеріалу та наявності реальних предметів в класі, а також підготовка «бонусних» завдань для учнів, які швидко справляються з основним завданням, є завеликим навантаженням на вчителя. Залучайте батьків, які воліють допомагати, до організації навчального процесу.

10. Експонуйте в класі роботи учнів, це підвищує їх самооцінку і створює відчуття успіху. Хваліть дітей якомога частіше!

Організація уроків в першому класі:

- Урок повинен мати комунікативну спрямованість.
- Тривалість уроку – 35 хвилин.
- Увага дітей короткочасна, тому необхідно кожні 5-7 хвилин змінювати види роботи на уроці.
- Діти енергійні і потребують постійного руху. Регулярно змінюйте рухливі ігри на спокійні види діяльності.
- Створюйте ситуації позитивної мотивації до вивчення іноземних мов. Показуйте дітям, що ви працюєте з ними з радістю, що ви впевнені в їх успіху. Діти також будуть працювати з радістю та насолодою.
- Розробіть уніфікований початок уроку (established routine).
- Формуйте одні й ті ж вміння та навички, використовуючи активні, різноманітні форми і види роботи. Однак, можна використовувати одну гру на кількох уроках, дітям це подобається. Варіюйте групові, парні, індивідуальні форми роботи.

- Підтримуйте контакт з групою та кожним учнем протягом всього уроку, використовуючи рухи, міміку (так званий Body Language) та емоційну мову (говоріть то голосно, то тихо, у різній тональності). Дайте можливість кожному учню брати активну участь в уроці.

- Діти сприймають та пізнають оточуюче дотиком. Дозволяйте їм торкатися іграшок, предметів, тримати в руках картки, предмети, картинки, а також малювати, виготовляти наочність своїми руками.

- Використовуйте ляльковий театр або маски. Часто сором'язливим дітям важко говорити на людях, але вони можуть висловлюватись, ховаючись під маскою персонажа або говорити від імені ляльки.

- Використовуйте елементи сприйняття на слух, зорового сприймання, письма і усного продукування інтегровано.

- Оцінюйте учнів вербально і тільки позитивно!

- Не давайте домашнє завдання, але натомість запропонуйте спитати вдома батьків англійською мовою, як їх звуть, що в них є, якого кольору тощо.

- Не навчайте більше чотирьох або п'яти одиниць мовного інвентаря одночасно на одному уроці. Принцип «менше – це більше» повинен застосовуватися під час навчання іноземної мови, оскільки існує межа нового матеріалу, який наймолодші школярі можуть засвоїти. Вихід за межі можливого, зазвичай, викликає розчарування і відчуття невдачі.

- Не змінюйте імена дітей на іноземний манер. Слід обережати ідентичність та імена дітей незалежно від того, якою мовою вони спілкуються.

- Особливу увагу слід приділяти усним рецептивним і продуктивним видам діяльності та відповідним комунікативним умінням, сприйманню на слух і говорінню. Зокрема в першому класі домінуючим повинно бути слухання, щоб учні мали змогу якомога більше чути нову мову.

- Заохочуйте своїх учнів спілкуватись якомога більше іноземною мовою, навіть на елементарному рівні.

- Види роботи на уроці повинні бути максимально простими, щоб діти могли їх зрозуміти.

- Давайте чіткі та прості інструкції, щоб діти зрозуміли, що від них очікується.

- Використовуйте коротші види роботи. Увага та зосередженість дітей є нетривалими. Діти, зазвичай, втрачають інтерес до діяльності, якщо вона занадто довга і складна. З перших уроків доцільно говорити іноземною мовою в нормальному темпі, але залишати дітям час на осмислення інформації. Правильна інтонація та наголос в мовленні вчителя будуть віддзеркалені учнями. Не забувайте про здатність дітей до імітації!

Отже, в будь-якій діяльності на уроці першокласник має перебувати в ситуації успіху, оскільки вона є одним з найвагоміших мотивів для подальшого вивчення іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Молодший школяр у вікових закономірностях / І. Бех // Поч. шк. 2015. № 1. С. 10-13.

2. Бочковська О. Вивчення іноземної мови в ранньому шкільному віці /

О.Бочковська // Ігри в початковій школі на уроках англійської / упоряд. Л. Мудрик. – Київ: Шк. світ, 2010. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

3. Горбань Т.І. Іншомовна освіта в Новій українській мові / Т. Горбань // Методичний вісник 2019. № 156. С. 2-6

4. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/Laws/show/462-2011>

5. Державний стандарт початкової освіти // Поч. освіта: Перша всеукраїнська газета для першого вчителя. 2018. № 10. С. 7-29.

6. Закон Про освіту № 2145-VIII від 5 вересня 2017 року //Відомості Верховної Ради. Офіційне видання. 2017. № 38-39.

7. <https://vseosvita.ua/library/osoblivosti-vikladanna-anglijskoi-movi-v-1-klasi-nus-98405.html>

8. <https://vseosvita.ua/library/slahi-realizacii-koncepcii-nus-na-urokah-anglijskoi-movi-104372.html>.

Алферова Т. Д.

магістр I курсу

спеціальності «Початкова освіта. Інклюзивна освіта»

Ізмаїльський Державний гуманітарний університет

м. Ізмаїл

Кічук Н. В.

доктор педагогічних наук, професор

Ізмаїльський Державний гуманітарний університет

м. Ізмаїл

ПОЗИТИВНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ: ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕКРЕАЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОГО ПРОСТОРУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ШКОЛИ

Актуальність порушеної проблеми пов'язана з низкою обставин. По-перше, феноменологією соціалізації процесу соціалізації, який науковці визначають як процес активного засвоєння особистістю соціального досвіду, тих соціальних ролей, норм, цінностей, котрі є необхідними для успішної життєдіяльності в суспільстві (В. Радул А. Капська, Л. Міщик, І. Зверева). Через виключну значущість означеного процесу впродовж життєвого шляху людини будь-якого віку, саме на ньому сфокусовано увагу і науковців [3, с.157-164] і практиків [4, с.55-57]. По-друге, загострюється проблематика позитивної

соціалізації, оскільки реалії сьогодення не сприяють позитивній динаміці означеного процесу; йдеться про неконтрольований тиск на особистість медіа засобів, погіршення економічної безпеки, тривожність, котра пов'язана з пандемією COVID-19 та інш. Маємо вказати ще на одну обставину- особливості процесу соціалізації дітей, які мають особливі освітні проблеми, адже ця категорія дитячої спільноти потребує додаткового і водночас, компетентного психолого-педагогічного супроводу.

Зазначене набуває своєрідності ще й з огляду на набуття дитиною нового соціального статусу- школяра. З урахуванням вище вказаного, ми поставили за мету дослідити ресурсність рекреаційно-розвивального простору спеціалізованого загальноосвітнього закладу у повноцінному сприянні позитивної соціалізації першокласника.

В умовах сучасних соціально-економічних змін у країні особливо актуальною стає психолого-педагогічна проблема забезпечення соціалізації дітей з особливими потребами, передусім з недоліками розумового розвитку, оскільки їх інтелектуальний потенціал не забезпечує засвоєння і самостійне використання широкого спектру соціальних, суспільних та інших форм життя.

Науковцями встановлено, що соціалізація є необхідною умовою розвитку людини, становлення в неї особистісних якостей у процесі засвоєння суспільного досвіду і активного відтворення нею суспільних відносин [5, с.188]. Вона передбачає проходження дитиною, в тому числі і в спеціальному навчальному закладі, певних етапів (стадій): адаптації, на якому відбувається пристосування дитини до існування в соціумі, відповідно до його норм і вимог; індивідуалізації, на якому відбувається усвідомлення дитиною своїх можливостей; інтеграції, на якому дитина намагається знайти своє місце в суспільстві, «влитися» в нього, пропонуючи використання своїх особистісних якостей та можливостей; ранньої трудової стадії, на якій забезпечується професійне становлення дитини на основі здійснення трудової підготовки в умовах допоміжної школи. При цьому поетапна соціалізація та становлення

особистості дитини у зазначеному плані має забезпечуватися адекватними педагогічними засобами – засобами організаційних форм, змісту та методів навчання, виховання та корекції розвитку дитини з особливими освітніми проблемами.

Це для українського соціуму має принципово важливе значення, адже Україна – європейська держава, що запроваджує міжнародні стандарти в галузі освіти і прав людини, які ґрунтуються на ідеї участі кожної особи в суспільному житті на засадах рівності й без дискримінації [1; 2].

Вивчення наукових джерел засвідчує про те, що питання соціалізації дітей з ООП розглядались здебільшого в широкому розумінні. Однак, в контексті їхньої індивідуалізації та інтеграції у спеціальній психолого-педагогічній науці соціалізація ще не була предметом спеціального дослідження, притому, що були виявлені певні особливості даної категорії дітей (їхня самосвідомість, самооцінка, рольова поведінка), які певною мірою торкаються порушеної проблеми.

Актуальність проблеми та недостатня її розробленість у теоретичному та практичному плані обумовлюють необхідність пошуку шляхів підвищення ефективності соціалізації дітей з особливими потребами в процесі їх навчання і виховання. Аналіз наукових джерел, в яких безпосередньо або опосередковано висвітлюються педагогічні засоби організації саме рекреаційно – розвивального простотору дітей з особливими освітніми проблемами (С. Бенджелін, Д. Ісаєв, Д. Крид, В. Синьов та ін.) здебільшого завідує про те, що в них акцентується на доцільності створення індивідуального «осередку тиші», «зони відкриттів та відпочинку» дитини з погляду на своєрідність її вади. Самоцінність такого підходу цілковито очевидна. Однак в умовах спеціального призначення закладу освіти та домінуючого серед дітей з особливими освітніми потребами не поодинокого, а комплексного характеру «особливого», окреслений фермент складно зреалізувати практично.

Кожній дитині з особливими потребами в спеціальному закладі освіти має бути забезпечено:

- безбар'єрне освітнє середовище;
- адаптовані освітні програми та навчально – виховні плани, методи і форми навчання;
- залучення батьків до освітнього процесу;
- співпраця з фахівцями для надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей.

Вивчення і аналіз наопрацювань дослідників засвідчують, що доцільно шукати інші підходи, які мали б максимальний практико – орієнтовний зміст. Як доводить досвід, найбільш типовими є ситуації, коли актуалізуються рекреаційно – розвивальні параметри суцільного освітнього простору дитини – здобувача освіти.

Вважаємо, що принципово важливо розуміти й особливе призначення професіоналів, саме команди фахівців, котрі супроводжують дитину з особливими освітніми потребами у закладі освіти. У цій площині важко переоцінити соціально – філософські та психолого – педагогічні орієнтири, які вироблені сучасними науковцями (А Колупаєва, Ю. Костелянець, В Стасенко та інш.). Якщо виходити із важливості врахування ситуації розвитку такої дитини, де важливим є вже набутий ею досвід, то дослідники небезпідставно стверджують, що у віковий період перед шкільного дитинства вже є передумови для позитивної соціалізації дитини, вже сформована її здатність до «емоційного включення», прагнення шукати, і багато разів випробувати різні рішення, «отримуючи від цього особливе задоволення, часом набагато більше, від досягнення кінцевого результату» [3 с.159-160].

Саморефлексія нашого досвіду доводить недооцінену ще й досі практиками таку передумову – дитина 6-7 річного віку вже опанувала певні педагогічно цінні техніки дій через ресурси інтеграції різних видів діяльності. Необхідність повноцінного розвитку і соціалізації дітей з особливими освітніми

процесами потребує запровадження інтеграційних підходів в освітньому процесі.

Інтеграція – включення дитини з вадами психофізичного розвитку в середовище здорових людей у процесі навчання, виховання, праці, проведення вільного часу. Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами у загальні освітні заклади – це світова тенденція.

Ефективність у здійсненні інтеграційних підходів щодо соціалізації дітей з особливими освітніми потребами в закладах спеціальної освіти залежить від наявності підготовлених кадрів. Маємо на увазі оволодіння не тільки вузькими спеціалістами (вчителем-дефектологом, вчителем-логопедом, практичним психологом), а й вихователями, асистентами вихователів певними дефектологічними знаннями, спеціальними педагогічними технологіями, які сприятимуть соціалізації дітей.

Сучасні діти, і, особливо, як стверджує освітянська практика, ті, кого віднесено до категорії осіб з особливими освітніми потребами, виявляють неабиякий інтерес до комп'ютерної техніки, різноманітних гаджетів. У спеціальних освітніх закладах все ж таки, майбутнє за творчим використанням ресурсів, мультимедійних комплексів (інтерактивна дошка, проектори, ноутбуки), комп'ютери з тим, щоб здобувачі освіти набули здатності користуватися усіма найновітніми засобами позитивної соціалізації.

Наш досвід переконує не лише у значному розвивальному ефекті. Справа в тому, що інтерактивна взаємодія сприяє партнерству вчителя з учнями, надає широкі можливості для оригінальних підходів до побудови комфортного освітнього середовища, забезпечує умови для створення ситуації успіху дитини з особливими освітніми потребами, цим забезпечується компетентний супровід позитивної соціалізації через створення комфортних умов, за яких він відчуває свою необхідність, розкриває свої здібності, відчуває впевненість у собі.

В умовах спеціального загальноосвітнього закладу одним із суттєвих моментів соціалізації дитини є створення додаткових необхідних умов,

забезпечення підтримки та супроводу дітей з особливими потребами. Для освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами характерною є його корекційна спрямованість. Корекційно-розвивальну роботу здійснюють спеціальні фахівці: дефектолог (логопед, олігофрено педагог, тифлопедагог, сурдопедагог), спеціальний психолог, соціальний працівник. Не стоять осторонь корекційної допомоги й інші учасники навчальної команди: вчителі, асистенти вчителів, музичні керівники, фахівці з ЛФК та інші. Спеціалісти з проблем розвитку дітей з особливостями психофізичного розвитку можуть багато в чому допомогти педагогам. Дефектологи, фізіотерапевти, психологи, невропатологи, фахівці з фізкультури, працетерапії, терапії поведінки, соціальні працівники — всі вони закладають свої цеглинки в підвалини успішного навчання дітей з ООП.

Наш багаторічний досвід переконує в тому, що система комплексної корекційно-розвивальної допомоги дітям з особливими потребами передбачає комплексний характер допомоги: *медичного, педагогічного, психологічного, соціального змісту*.

Загальновідомо, що ефективність навчально-виховної, корекційно-розвивальної та лікувально-профілактичної роботи в спеціалізованому закладі освіти значною мірою залежить від скоординованості дій педагога та різнопрофільних фахівців (соціального працівника, дефектолога, медичного працівника, психолога, вчителя, асистента вчителя, реабілітолога, батьків), які входять до складу навчальної команди. Фаховий супровід дитини з особливостями психофізичного розвитку спрямований на формування необхідних навичок і вмінь, мінімізацію впливу фізичних та психічних обмежень дитини з особливими потребами у процесі здобуття освіти.

Слід зауважити на тому, що робота всіх фахівців закладу спрямовується на досягнення головної мети — підготувати дитину до самостійного життя. При цьому значна увага сконцентровується на тому, щоб допомога і підтримка у процесі навчання не перевищувала необхідну, інакше дитина стане занадто

залежною від цієї підтримки. У цьому зв'язку привертає увагу позиція тих науковців, які деталізують проблеми дітей на етапі дошкільного дитинства та в першому класі шкільного навчання; так, у першому випадку йдеться про «ініціативу або почуття провини», у другому – «старанність або недбалість» [5, с.13]. Це має неабияке значення, на наш погляд, з огляду на змістові аспекти саме комплексної підтримки фахівцями процесу позитивної соціалізації дитини 6-7 річного віку взагалі, й категоріальної дитини, зокрема.

Таким чином, співробітництво фахівців загальної та спеціальної освіти — суттєвий чинник у структурі професійного співробітництва в спеціальному навчальному закладі. Розуміння того, як найкраще встановлювати взаємовідносини співпраці, допомагає педагогам загальноосвітніх закладів оптимально організовувати навчання учнів з особливими потребами, сприяти їх соціальній адаптації. Завдяки співпраці учителі та фахівці спеціальної освіти отримують нові навички створення команд, здійснення освітньої та розвивальної роботи. Однак, прийняття відповідальності за навчання учнів з особливими освітніми потребами не означає працювати сам на сам. Треба бути членом команди, співпрацювати з колегами, бути радником та партнером у батьків.

Доцільно зосередити увагу на зонуванні освітньо- розвивального простору — як одого з чинників позитивної соціалізації першокласників з ООП, хоча ще й недостатньо оціненого. Основна специфіка зонування позитивно- корекцій-ного простору дозволяє створити оптимальні умови для кожного виду діяль-ності першокласника. Так, згідно рекомендацій, класна кімната має містити такі тематичні зони як-от: освітній простір; - зона відпочинку; - осередок вчителя; - зона творчості; - читальний куточок; - ігрова зона.

Досвід творчих педагогів переконує в тому, що вдало організований простір у класі створює позитивну атмосферу, яка налаштовує школярів на продуктивну діяльність. Пізнаючи світ граючи, у 6 років дитина кардинально

змінює умови розвитку та взаємодії зі світом. Граючи, діти пізнають світ, навчаються та соціалізуються. Саме тому, у багатьох навчальних закладах, особливо в спеціальних закладах для дітей з ООП, треба створювати спеціальні ігрові кімнати, де діти зможуть проводити активно і корисно час під час перерви або після занять. На сьогодні - це не забаганка, а необхідна умова розвитку молодшого школяра, що забезпечує цікаве, творче та змістовне пізнання дитиною світу. Ігрова кімната для дітей включає в себе все необхідне для розваги дитини: від активних ігор, до спокійних занять малюванням або перегляду мультфільмів.

На успішну та позитивну соціалізацію в освітньому просторі спеціальної школи впливає ще й дизайнерське оформлення всього простору школи. Окрім спеціальних предметних кабінетів, потрібно створити сприятливі умови в коридорах (НУШ), спортивній залі, рекреаційні зони. Зокрема, згідно концепції НУШ оформлення шкільних коридорів має бути обладнано приладдям для проведення руханок, гімнастики, рухливих ігор. Такий підхід враховує висновки фахівців відносно того, що якщо приділяти щонайменше 10-15 хвилин між заняттями фізичним вправам, природним чином коригується психологічне сприйняття навчального матеріалу, а процес соціалізації відбувається більш успішно через належну комунікацію з однолітками. Спеціалізоване обладнання та комплекси доступних фізкультурно-лікувальних вправ дозволяють ефективно відновити і зміцнити здоров'я, розширити коло необхідних реабілітаційних заходів для дітей з особливостями розвитку, особливо в ситуації після отриманих дитиною травм чи перенесених хвороб.

Вивчення наукових джерел, присвячених дослідженню певних аспектів соціалізації дитини 6-7 річного віку та спрямування цього процесу щодо дітей, які мають особливі освітні проблеми, дозволяють зробити узагальнення відносно важливості забезпечення саме позитивної соціалізації особистості. Урахування творчих ідей, котрі склались у цьому відношенні у фахівців, які супроводжують процес позитивної соціалізації здобувачів освіти у спеціальній

школі, засвідчує про педагогічну доцільність урахування ресурсів рекреаційно-розвивального простору закладу освіти та компетентного супроводу життєдіяльності дитини командою фахівців у партнерстві з батьківською громадою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон «Про освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Концепція «Нова українська школа» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 13.05.2018).
3. Костелянець Ю. Творчість дітей дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема. // науковий вісник ІДГУ–2020. № 48 с.157-164.
4. Крат Л. Захистити дитячу душу. // Початкова школа. 2020. №1. С.55-57.
5. Сушик Н.С. Основи соціалізації особистості:навчально-методичний посібник / Луцьк: Вежа-Друк,2014. с.188.
6. Інтеграція як освітня стратегія модернізації дошкільної освіти. /Збірник наукових праць [ред.кол.: В.І.Очеретянко (гол.) та ін.] Хмельницький: ХОІППО, 2019 550 с.
7. URI: <https://mon.gov.ua/ua/>
8. URI: <https://factor-r.com.ua/>

Золотаренко Т. О.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності 013 Початкова освіта

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

м. Київ

*Науковий керівник: **Васютіна Т. М.***

професор кафедри педагогіки і методики

початкового навчання

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

м. Київ

УПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІШАНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: ПРАКТИЧНА СКЛADOVA ПИТАННЯ

Імплементування віддалених технологій навчання у практику роботи закладів освіти усіх рівнів стало невід’ємною складовою адаптації освітнього процесу до умов пандемії спричиненої поширенням Коронавірусної хвороби (COVID-19). Втім, досить складно уявити освіту лише у віддаленому форматі, тож альтернативою дистанційному навчанню може стати змішане. Поняття «змішане навчання» («Blended Learning»), інтерпретується, як гібридна освітня технологія, що поєднує у собі елементи навчання on-line та off-line у різних пропорціях [2]. Категорія уперше було використана компанією «EPIC» у змісті прес-релізу інтерактивних навчальних центрів бізнес-освіти Атланти. Однак, у сучасному трактуванні, як нове освітнє явище, вперше використав Дж. Ламб у 2001 році [3].

Дослідники Майкл Хорн і Хізер Стейкер визначають чотири моделі змішаної освіти: ротаційна (вона у свою чергу включає ротацію за станціями, ротацію за лабораторіями, «перевернутий» [1] клас та індивідуальну ротацію),

«гнучка» модель, «модель самостійного змішування» та поглиблена віртуальна модель. [3] Кожна з них неодмінно включає як on-line та і off-line частину, проте відрізняється пропорціями цих складових.

Розглянемо упровадження моделі змішаного навчання «Перевернутий клас» у контексті уроку з Я досліджую світ для здобувачів освіти 3-го класу за темою «Сім чудес України».

Метою описаного уроку є: продовжувати знайомство з культурною спадщиною українського народу; вдосконалювати навички самостійної роботи учнів, розвивати естетичні смаки учнів; виховувати в дітей патріотичні почуття, гордість за свою Батьківщину; виховувати почуття взаємодопомоги, пошани до України та українського народу.

Обладнання, яке необхідне для реалізації заняття: мультимедійна презентація, ватмани, олівці, фломастери.

Таблиця 1

**Приклад створення плану-конспекту уроку з ЯДС для 3-го класу
(технологія змішаного навчання, модель «Перевернутий клас»)**

Завдання для виконання on-line (вдома):	Завдання для виконання off-line (в класі):		
1. Прочитати інформацію з теми уроку, що подана у підручнику на сторінці 60.	1. Організаційний момент.		
	2. Актуалізація опорних знань. Робота з інструментом розвитку критичного мислення Таблицею Заход. Фронтальна робота.		
	Знаю з теми уроку	Хочу дізнатися	Дізнався/Дізналасяся

СІМ ЧУДЕС УКРАЇНИ

Сім чудес України — це сім пам'яток культури, які було визначено інтернет-голосуванням, а також опитуванням 100 експертів із різних галузей.



60

11 Я досліджую світ : підручник для 3 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 1 / Т. В. Воронцова, В. С. Пономаренко, І. В. Гарбузюк, О. Л. Хомич, Н. В. Андрук, К. С. Василенко— Київ : Видавництво «Алатон», 2020. — 144 с. ISBN 978-966-2663-84-6

2. Подивитися відео про сім чудес України та сім природних чудес України.

3. Попрацювати з on-line картою України, визначити у яких регіонах знаходяться чудеса України, про які ви дізналися з відео.

3. Повідомлення теми та завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності.

- Відгадування ребуса.



”

Відповідь: сім



Відповідь: чудес



Відповідь: України

4. Сприймання та усвідомлення учнями фактичного матеріалу, осмислення зв'язків і залежностей між елементами виучуваного.

- Створення Асоціативного куща до слова «Чудо». Фронтальна робота.

Учитель за допомогою програми з генерування випадкових чисел об'єднує клас у сім груп (за темами 7 чудес України). Повідомляє завчасно учням склад груп та теми над якими кожна з них буде працювати, щоб здобувачі освіти могли підготувати потрібні їм, для створення лепбука, матеріали.	- Групова робота. Створення лепбука. - Презентація результатів роботи кожної з груп. 5. Узагальнення та систематизація знань. - Робота з інструментом розвитку критичного мислення Таблицею ЗХД. Фронтальна робота. <table><tr><th>Знаю з теми уроку</th><th>Хочу дізнатися</th><th>Дізнався/Дізналася</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table> 6. Підбиття підсумків уроку. Вмотивоване оцінювання учнів. - Вправа «Мікрофон». Контрольно-оцінна бесіда. Я навчився ... Яким способом я дізнався і навчився ...? Цінним цей урок є для мене тим, що ...	Знаю з теми уроку	Хочу дізнатися	Дізнався/Дізналася			
Знаю з теми уроку	Хочу дізнатися	Дізнався/Дізналася					

Таким чином, упровадження технології змішаної освіти загалом під час навчання учнів молодого шкільного віку і моделі «Перевернутий клас» зокрема, може стати альтернативою дистанційному формату навчання, адже дає можливість розвивати навички комунікації в режимі off-line, однак, разом з тим, дозволяє отримати частину навчального матеріалу у віддаленому форматі.

Окрім цього, під час навчання в школі, виконуючи завдання практичного характеру, здобувачі освіти застосовують інформацію отриману самостійно, таким чином, вчаться використовувати теоретичні відомості на практиці, розвивають вміння навчатися самостійно і, звісно, це дозволяє поглиблювати та уточнювати вже отримані теоретичні відомості з теми уроку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вольневич О.І. Технологія flipped classroom в дистанційному й очному навчанні. Інформаційні технології і засоби навчання. 2013. Т. 36. Вип. 4. С. 121-131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2013_36_4_14 (дата звернення: 17.02.2021).
2. Воротникова І.П. Модель перевернутого класу для навчання вчителів Modern scienyific researches and developments: theoretical value and practical results. 2016: materials of international scientific and practical conference (Bratislava, 15-16 March 2016)/К.: LLC «NVP Interservice», 2016. Р. 53-56.
3. М. Horn, Н. Staker. Blended: Using disruptive innovation to improve schools. San Francisco: JosseyBass, 2015

Маркова О. С.

*магістрантка 40-61 У групи
спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література)*

ННІ філології та історії

*Глухівський національний педагогічний
університет імені О. Довженка*

м. Глухів

Дятленко Т. І.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
української мови, літератури та методики навчання*

*Глухівський національний педагогічний
університет імені О. Довженка*

м. Глухів

АНАЛІЗ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЛІРИЧНОГО ТВОРУ ЯК МЕТОДИЧНА ПРОБЛЕМА

Одним із найважливіших завдань вивчення літератури у школі на сучасному етапі є формування і розвиток літературної (предметної) компетентності. Опираючись на Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, назване поняття трактують укладачі програми як «готовність і здатність працювати з текстами різних художньо-естетичних систем, культурно-історичних епох, світоглядних орієнтирів, традицій і стилів: розуміти зміст прочитаного, з'ясовувати авторську позицію і художні засоби донесення її до читача, творити на основі прочитаного власні смисли щодо порушених проблем, висловлювати власну (подеколи критичну) позицію стосовано прочитаного, сприймати художній твір як чинник формування життєвого досвіду та соціально-психологічного й соціокультурного становлення»[1, с. 6]. Виходячи із цього визначення, можемо виокремити риси,

які притаманні компетентному читачу: стійкий інтерес до читання, здатність уявляти й переживати прочитане, критично й рефлексійно мислити, інтерпретувати прочитане, знаходити авторські і творити власні смисли, відчувати естетичну насолоду від художнього слова, відкривати національні й загальнолюдські цінності, жити й творчо діяти в умовах глобалізаційних змін та полікультурного суспільства, цінувати надбання національної культури й поважати здобутки інших народів [1, с. 7].

Отже, відповідно до вимог сучасних нормативних документів не достатньо під час вивчення ліричних творів у школі обмежуватися лише аналізом вірша, оскільки важливо ще й мотивувати учнів інтерпретувати прочитане, робити самостійні оцінки, критично ставитися до ідей і емоцій, які пропонує автор.

Аналізуючи конспекти уроків окремих вчителів-практиків, помічаємо сумну закономірність, коли аналіз ліричного твору перетворюється в колективну роботу за схемою і часто зводиться лише до визначення теми, ідеї та художніх засобів, наявність яких у поезії учні просто констатують, не визначаючи при цьому їх ідейно-художнього навантаження.

Методисти Г.Токмань, Н.Гоголь, Л.Овдійчук, Т.Дятленко та ін. наголошують, що основними видами діяльності школярів під час поглибленого вивчення ліричних творів повинні стати художньо-виразне критичне читання, аналіз та інтерпретація змісту і форми їх.

Неодноразово в історії шкільного вивчення ліричного твору виникала дискусія щодо спроможності аналізу як форми тлумачення ліричних творів. Учені доводили, що шкільний аналіз руйнує цілісність художнього твору, що він позбавлений будь-яких емоцій і почуттів, асоціації, натомість усе це характерне для виразного читання й інтерпретації вірша.

На окремих етапах розвитку методики вивчення літератури як науки поняття «читання», «аналіз», «інтерпретація» розглядалися то як певна

послідовність видів діяльності, тісно пов'язаних між собою, то як абсолютно самостійні ступені сприйняття словесного мистецтва.

О. Ісаєва досліджує проблему розвитку читацької діяльності і окреслює основні чинники, які мотивують учнів читати художні твори. Це такі чинники: інтелектуальний (засвоєння певної суми знань); естетичний (розвиток почуттів, отримання естетичних вражень від читання); особистісний (пізнати себе через читання, виховання власних читацьких смаків); практичний (реалізація отриманих знань) [2, с. 19]. Під час вивчення ліричних творів учитель повинен ставити собі за мету розвинути ці чинники у кожного школяра. Адже завдяки їм відбувається формування у школярів читацької потреби.

А.Лісовський також виділяє низку розумових дій, які допомагають поглибити розуміння поезії учнями: повільне, вдумливе читання; знаходження головного образу поезії; створення в уяві картини, що виражає авторове ставлення до життя; вираження ідей та почуттів автора твору в процесі виразного читання; використання авторських образів в усній або письмовій мові школяра; одночасне сприймання двох планів – конкретно-предметного значення слова і того змісту, яким воно наповнюється у творі; вміння зіставляти вірші одного і того ж автора або ліричні твори різних авторів; вміння порівнювати образи, різні за змістом, але близькі за звучанням, і навпаки [3, с. 49-55].

На кожному уроці вивчення ліричних творів не обов'язково використовувати всі названі пункти, а слід вибрати найдоцільніші та найефективніші. Як бачимо, рекомендації вчених-методистів щодо організації поглибленого вивчення лірики в школі різноманітні та цінні. Однак сучасна методика пропонує на уроці організовувати діалог між читачем і автором, під час якого учитель-словесник бере участь усвідомлено, а учні стихійно. При цьому важливо пам'ятати, що справжній діалог між читачем твору і автором можливий за певних умов, серед яких найважливішою, на думку Т. Дятленко, В. Шуляра, Г. Токмань та ін., є активна участь саме учнів-читачів.

Здається, що організувати комунікативну ситуацію між учнями-читачами і автором твору не так і складно. Комунікація забезпечується за допомогою мовних засобів, носіями яких є водночас як учні, так і письменник. Однак мова художнього твору - це складна система, яка, окрім свого буквального словникового значення, має ще й знакове і символічне значення. Як правило, твір мистецтва слова – це в основному інакомовлення, яке містить певну небезпеку під час осмислення твору учнем. Оскільки читач може зрозуміти твір занадто буквально, тобто спрощено, чи навпаки взагалі нічого не зрозуміти, з чим, на жаль, доводиться часто зустрічатися у практиці своєї роботи. У той же час будь-які обмеження інтерпретаційної активності учнів-читачів концепцією учителя, будь-яке обмеження свободи мислення і асоціацій суперечить законам сучасного мистецтва і літературознавства. Не менш небезпечним видається нам характерне примітивному естетичному рівню розчинення літератури як мистецтва в житті, ілюзія їх абсолютної аналогічності, так званий натуралізм у підході до інтерпретації художнього замислу твору, його оцінки в цілому. Неприйняття чи нерозуміння умовності мистецтва зводить процес вивчення ліричних творів до профанації.

Щоб поетичний твір був сприйнятий учнем-читачем глибоко і повноцінно, необхідна активна навчальна діяльність, мотивом якої повинен бути інтерес і читацька потреба. Сприймання і розуміння лірики учнями і вивчення її під керівництвом учителя взаємопов'язані, тому словеснику під час аналізу тексту твору важливо не лише враховувати особливості самого твору, а й особливості сприймання його учнями певної вікової групи. При цьому важливо пам'ятати, що за умови використання вдалих методів і прийомів роботи на етапі аналізу та інтерпретації художнього твору можливо суттєво поглибити рівень осмислення ідейно-художнього змісту твору учнями. Так, для учнів молодшого шкільного віку притаманний наївний реалізм, який сприяє емоційному сприйманню окремих яскравих сцен, епізодів, образів. Їх судження можуть бути категоричними, але завжди емоційно насажені. Більшість

методистів підкреслюють, що учні 10 – 13 років більш чутливі до сприймання ліричних творів ніж учні 14 – 15 років, оскільки підліткам на цьому етапі більш цікава сама людина, її внутрішній світ, здатність людини переживати і відчувати. Старші підлітки уже здатні досягнути художню, естетичну цінність твору, помітити характерні особливості художньої форми твору. Учні старших класів уже намагаються досягнути творче світосприймання автора, намагаються відокремити авторське «я» від ліричного героя твору, зрозуміти особливості авторського світогляду і моральних якостей його. Старшокласники вже можуть оцінити художню значущість твору, виокремити і окреслити концептуальний характер його. Учням періоду ранньої юності, без сумніву, цікава лірика, але піднятися до рівня осмислення узагальненого смислу поетичних образів, емоційної і смислової ролі поетичної форми здатні далеко не всі. Під час вивчення лірики на уроці доцільно ввести учнів у світ авторських думок і почуттів, при цьому від одиничних вражень до загальних не можливо перейти насильно, тобто тут не прийнятні готові рішення, які пропонує чи насаджує учитель.

Виховання інтересу до поезії, яка повинна стати метою аналізу, часто заважають прийоми роботи над прозою, нехтування самотійної реакції учнів на твір у цілому чи окремі образи, картини. На наше переконання, не можна обмежуватися вивченням одного якогось вірша митця, який пропонує програма, потрібно вчити учнів бачити за поезією автора і його творчий доробок. Важливо від класу до класу поступово ускладнювати методи, прийоми, а також види діяльності під час поглибленої роботи над ліричним твором на уроці літератури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Українська література. 5 – 1 класи : навчальні програми, методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2018/2019

навчальному році / Укладач О.Ю.Котусенко. Харків : Вид-во «Ранок», 2018. 160 с.

2. Ісаєва О. О. Інноваційні технології у викладанні зарубіжної літератури в школі. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2005. № 9. С. 3–7.
3. Лісовський А. Морфологія художності твору і вивчення літератури в школі: методичний посібник. Житомир : Полісся, 2004. 129 с.
4. Дятленко Т.І. Формування навичок аналізу та інтерпретації художнього тексту на уроках літератури. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції VII Волошинські читання «Шкільна мовно-літературна освіта : традиції і новаторство»* (17 травня, 2019 р.) м. Київ, Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. С. 299 – 307.

Шарова Г. А.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності 013 Початкова освіта

Глухівський національний педагогічний

університет імені Олександра Довженка

м. Глухів

Науковий керівник: Бірюк Л. Я.

доктор педагогічних наук, професор

кафедри педагогіки та психології початкової освіти

Глухівський національний педагогічний

університет імені Олександра Довженка

м. Глухів

СЮЖЕТНО-РОЛЬОВА ГРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-ЕТИКЕТНИХ УМІНЬ ПЕРШОКЛАСНИКІВ

Сьогодні перед початковою школою постає гостра необхідність створити сприятливі умови для навчання, виховання, розвитку та саморозвитку особистості молодшого школяра, забезпечити його пізнавальними засобами, необхідними для особистісного зростання в суспільстві. Питання оновлення та модернізації змісту навчання особливо актуальне зараз, коли в освіті реалізується ідея компетентнісного підходу.

Головне завдання в освіті – розвиток особистісних якостей і творчих здібностей молодших школярів, умінь самостійно здобувати знання та вирішувати нагальні проблеми. Тому актуальним завданням сучасної початкової школи є реалізація компетентнісного підходу в навчанні, який передбачає спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових компетентностей молодшого школяра. Сучасна парадигма освітнього процесу вимагає від учителя не лише глибоких предметних знань, а й

практичних комунікативних умінь донести ці знання до споживачів інформації, тобто учнів [5].

Існують різні способи оптимізації освітнього процесу, серед них і сюжетно-рольові ігри. Гра для молодших школярів загалом, першокласників зокрема, є природним способом розуміння учнями навколишнього світу, простий і доступний спосіб оволодіння знаннями, уміннями й навичками. Сюжетно-рольові ігри навчають культурі мовлення, виховують, розвивають, соціалізують та вносять можливість попередження емоційного напруження. Для формування комунікативно-етикетних умінь учитель на уроках має можливість створювати реальні та уявні ситуації спілкування [1].

Комунікативний розвиток особистості молодшого школяра спрямований на становлення всіх мовних процесів, за допомогою яких реалізується комунікація. Здатність особистості до комунікації виражається в можливості встановлювати соціальні контакти з іншими людьми, входити в різні ролі, приходити до взаєморозуміння в різних умовах комунікації і на різних рівнях обміну інформації [2]. Формування правильних взаємин включає розвиток комунікативно-етикетних умінь молодших школярів, ініціативи, елементарного вміння керувати і підкорятися.

Уперше ідею про використання гри в загальній системі виховання висував К. Ушинський. Він стверджував, що саме у грі поєднуються одночасно прагнення, відчуття і представлення. Значення сюжетно-рольових ігор неможливо оцінити тільки розважально-навчальними можливостями. Психологами досліджено, що в сюжетно-рольових іграх розвивається уява, увага й образне мислення молодших школярів, закладається здатність оперувати образами дійсності.

Окремі аспекти процесу розвитку комунікативних умінь аналізуються в роботах Л. Долинської, М. Шевченко, Л. Терлецької, Н. Чепелевої, Т. Федотюк, Л. Уманець та інших дослідників. Проблема організації сюжетно-рольової гри

присвячено праці Д. Ельконіна, Т. Маркової, Н. Михайленко, С. Новосьолової, Л. Славіної, О. Смірної, Н. Фролової й ін.

Сюжетно-рольова гра – це образна гра за певним задумом молодших школярів, який розкривається через відповідні події (сюжет) і розігрування ролей. Дослідники наголошують (Н. Михайленко, Н. Короткова, С. Новосьолова), що сюжетно-рольова гра не виникає в учнів спонтанно, а потребує цілеспрямованого формування з боку вчителя [6].

Викладені вище факти ще раз підтверджують, що вчителю початкових класів надзвичайно важливо усвідомити значення сюжетно-рольової гри в учнів і оволодіти методичними засадами її організації. Мотивація ігрової діяльності забезпечується добровільною участю у грі, можливістю вибору її елементів змагання, що сприяє самоствердженню та самореалізації кожного учня.

Н. Комарова обґрунтовує такі вимоги до планування ігрової діяльності: визначення рівня сформованості сюжетно-рольової гри у молодших школярів і планування методичних прийомів, спрямованих на збагачення ігрового досвіду учнів; орієнтовне визначення перспективи розвитку гри; забезпечення зв'язку сюжету та змісту ігор із досвідом учнів; зміна предметно-ігрового середовища в міру розвитку ігрової діяльності [4].

Наводимо комунікативно-етикетні вправи та ігри, які вчитель може використовувати під час проведення уроків.

Гра «Компліменти». Сидячи за колом, учні беруться за руки. Дивлячись в очі сусіду, треба сказати йому кілька добрих слів, за щось похвалити. Приймаючий киває головою і говорить: «Спасибі, мені дуже приємно!» Потім він дарує комплімент своєму сусіду. Вправа проводиться за колом.

Вправа «Мені подобається в тобі...». Гра починається зі слів: «Мені подобається в тобі...». Учень говорить цю фразу всім учасникам гри. Інші учасники також говорять комплімент один одному, намагаючись, щоб ці компліменти не повторювалися. Після вправи бажано обговорити, що почували учасники, що несподіваного вони про себе довідалися, чи сподобалося їм

говорити компліменти. Вправа допомагає учням побачити свої позитивні сторони, відчувати, що приймається й цінується іншими дітьми.

Гра «Опиши друга». Вправа виконується в парах (*одночасно всіма учасниками*). Діти стоять спиною один до одного і по чергово описують зачіску, одяг і зовнішній вигляд свого партнера. Потім опис порівнюється з оригіналом і робиться висновок про те, наскільки учень був точним.

Гра «Що змінилося». Вправа для розвитку уваги і спостережливості, необхідних для ефективного спілкування. Кожен учень по чергово стає ведучим. Ведучий виходить з кімнати. За цей час у групі робиться кілька змін в одязі, зачісці дітей, можна пересісти на інше місце (*але не більше двох-трьох змін; усі зміни повинні бути видимими*).

Завдання ведучого – правильно помітити зміни, що сталися.

Гра «Прояви увагу до іншого». Учні стають за колом і по чергово говорять що-небудь позитивне одному з учасників гри. Знаками поваги можуть відзначатися особистісні якості, зовнішність, уміння, манера поведінки тощо. У відповідь дитина говорить: «Спасибі, я теж думаю, що я...» (*повторює сказане йому, а потім він підкріплює сказане ще однією похвалою у свою адресу: «А ще я думаю, що я...»*). Гра учить дітей виражати своє позитивне ставлення до інших людей, учить робити і приймати компліменти та знаки поваги [3].

Завдання вчителя – знайти максимум педагогічних ситуацій, де може бути реалізоване прагнення молодших школярів до активної пізнавальної діяльності. Тому важливо використовувати сюжетно-рольові ігри на уроках, особливо якщо це стосується першокласників. Сюжетно-рольова гра – засіб комунікативно-етикетних умінь, допомагає спілкуванню, сприяє одержанню нових знань, розвитку комунікативних навичок, пам'яті, мислення, уваги, уважності та спостережливості. Крім того, сюжетно-рольові ігри мають надзвичайно важливу методичну та дидактичну цінність, вони цікаві не тільки учням, а й учителю.

Таким чином, сюжетно-рольові ігри додають навчальному спілкуванню комунікативну спрямованість, зміцнюють мотивацію до навчання, підвищують якість оволодіння новими знаннями у процесі освітньої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блакитна В. Л. Рольова гра як засіб формування комунікативної компетентності школярів 5-9 класів при вивченні англійської мови. *Таврійський вісник освіти*. 2013. № 4. С. 205-211.
2. Дубина Л. Развитие у детей коммуникативных способностей. *Дошкольное воспитание*. 2005. № 11. С. 3.
3. Захарченко В. Комунікативно-мовленнєві ігри. *Дошкільне виховання*. 2000. № 12. С. 6-7.
4. Комарова Н.Ф. Как руко водить творче скими играми детей? Методические рекомендации. Н. Новгород: НГПИ им. Горького, 2002., с. 24.
5. Стахів М. Комунікативний етикет як складова професійної компетентності педагога. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2014. № 4.
6. Федорова М.А. Сюжетно-рольова гра як засіб виховання моральних цінностей дошкільника. *Сталий розвиток : проблеми та перспективи* / за заг. ред. О. А. Дубасенюк : зб. наук. праць. Житомир: вид-во "Полісся", 2015. С. 164-170.

Базалій А. А.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 016 Спеціальна освіта

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

Науковий керівник: Стрельніков В. Ю.

професор кафедри

спеціальної освіти і соціальної роботи

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

СУЧАСНІ ОСВІТНІ МЕТОДИКИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Великий вплив на ефективне засвоєння учнем навчальної інформації має підбір правильної методики і технології викладання. Це створює певну мотивацію до отримання нових знань. Сучасний світ не стоїть на місці і з кожним днем приносить радикально нові та покращені технології, які полегшують життя кожного з нас, в зв'язку з цим повинні розвиватися і ми.

Сучасні освітні методики і технології викладання досліджують вітчизняні вчені, зокрема, В. Андрущенко аналізує умови та напрями інноваційного розвитку освіти [1, с. 5–13], Ю. Колісник-Гуменюк – шляхи модернізації освіти в сучасних умовах [3], Л. Лебедик, В. Стрельніков і М. Стрельніков – сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін у закладах середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти [2; 4, с. 42–45; 5; 6, с. 49–53; 8, с. 98–99] та ін.

Зміни і осучаснення в першу чергу стосуються, на мою думку, викладачів, адже вони формують та виховують майбутнє покоління. Важливо, щоб викладач був компетентний у своїй галузі, мав уміння та навички заохочення учнів до поглибленого вивчення тієї чи іншої дисципліни. Компетентнісний підхід повинен розглядатися як своєрідна відповідь на проблемну ситуацію в освіті, що виникла внаслідок протиріччя між необхідністю забезпечити сучасну якість освіти та неможливістю вирішити це традиційними шляхами за рахунок того, що обсяг інформації яку потрібно засвоїти стає все більше, а мотивації до навчання не завжди вистачає [7].

Поняття «компетентність» ширше знань, умінь і навичок, оскільки містить в собі всі сторони людської діяльності: ціннісно-мотиваційну, операційно-технологічну та інші. Термін «компетентність» це якісно нова сторона особистості, що дозволяє їй діяти в цілому, а не використовувати окремі уміння. З цієї точки зору, вчитель повинен по-новому підійти до своєї діяльності, переосмислити структуру своєї професії. Він має давати учневі не готову інформацію, а намагатися створити в учня прагнення до самопізнання, само організованості і самоаналізу. Головним має бути бажання не навчити свого предмету, а працювати з учнем, для того, щоб встановився контакт довіри і був зворотній зв'язок на прохання виконати певну дію. В умовах навчання орієнтованого на особистість викладач виконує іншу роль і функцію в навчальному процесі. Якщо за традиційної системи освіти викладач разом з підручником були основними і найбільш компетентними джерелами знання, а викладач був до того ж і контролюючим суб'єктом пізнання, то згідно інноваційного розвитку освіти викладач виконує більше роль організатора самостійної активної пізнавальної діяльності студентів, компетентного консультанта і помічника. Його професійні уміння повинні бути спрямовані не просто на контроль знань і умінь студентів, а на діагностику їх діяльності, щоб вчасно допомогти кваліфікованими діями усунути виявлені труднощі пізнання й

застосування знань. Ця роль значно складніша, ніж за традиційного навчання, і вимагає від викладача вищої майстерності [7].

У зв'язку з цим головним результатом закладу освіти має бути набір ключових компетенцій в інтелектуальній, громадянській, комунікативній та інших сферах, а не система знань, умінь та навичок учнів. Постіндустріальне суспільство потребує самостійно мислячих людей, здатних до самореалізації на основі об'єктивної самооцінки. Очевидно, що змушувати навчатися, чи просто прийти в аудиторію не варто, бо це не матиме жодного позитивного і ефективного результату, а навпаки, зруйнує будь-яке прагнення до нового [7].

Існують різні концепції (підходи), які можуть використовуватись для вбудовування нового компонента в навчальні плани:

- метод корисних внесків, пов'язаний з додаванням нових навчальних курсів, які передбачають знаходження конкретних рішень проблем;
- адитивний підхід, не змінює традиційну структуру навчальної програми, але вносить нові корективи;
- трансформаційний підхід, змінює стратегії освіти, що допомагає учням зрозуміти, яким чином створюються знання;
- дійовий підхід, більш радикальний метод, який змінює освітню програму, у результаті чого учні вчаться приймати рішення з важливих суспільних питань [3].

Зміни в навчальному процесі пов'язані з такими компонентами, як цілі навчання, зміст, освітні стратегії та оцінка (просування) навчальних досягнень.

Педагогіка нового часу має допомагати молоді входити в контекст сучасної культури, становленню особистості як суб'єкта і стратега життя, гідного людини. Особистість повинна бути самостійна в своїх виборах та рішеннях, усвідомлювати й опановувати своє ставлення до самої себе, суспільства, цінностей, вироблених цим суспільством. Кульмінаційними етапами творчих пошуків є етапи, коли особистість приймає рішення з визначальних проблем власного життя. Розвиток майбутніх викладачів як

особистостей, як суб'єктів діяльності є важливою метою вищої професійної освіти і може розглядатися як її системоутворюючий чинник. Основна увага має приділятися інтелектуальному розвитку студентів [1].

Основою інноваційного навчання студентів, є усвідомлений аналіз професійної діяльності на основі мотивів; проблематизація та конфліктизація дійсності – знаходження в ній невідповідностей, які безпосередньо не сприймаються; критичне ставлення до стандартів [1].

Для досягнення високих результатів у навчальній діяльності мають бути впроваджені технології, що базуються на наочно-практичному аспекті. Л. Зоріна розглядає засоби навчання як об'єкти, що є джерелом навчальної інформації й інструментами для засвоєння змісту навчального матеріалу і вирішення виховних завдань [цит. за: 5, с. 77]. Система засобів навчання – сукупність об'єктів, необхідних і достатніх для реалізації повноцінного процесу навчання в дидактичному циклі. Наочне приладдя, обладнання для лабораторних занять, дидактичні матеріали, наукову літературу.

У світовому освітньому просторі спостерігається широке впровадження сучасних засобів навчання, нових інформаційних технологій, змінюється їх роль: від допоміжної, що ілюструє і дає змогу зрозуміти слова педагога – до визначальної для організації навчального процесу за організаційної ролі педагога. У запровадженні дослідницької технології в процес навчання діяльність педагога і учнів чи студентів багато в чому визначається можливостями засобів навчання [5, с. 77–78].

Інноваційний підхід покликаний забезпечити якісне перетворення навчального процесу, спрямованого на забезпечення дослідницького характеру та пошукової навчально-пізнавальної діяльності. Означений підхід до навчання передбачає формування у студентів досвіду самостійного пошуку нових знань, їх застосування у нових умовах, формування досвіду творчої діяльності з виробленням ціннісних орієнтацій [1; 2; 5; 8, с. 98–99].

Нагальною стає проблема відбору найважливішого знання (загальноосвітнього, професійного), необхідного і достатнього для підготовки якісного спеціаліста. Тому робота щодо визначення навчального змісту і його оновлення – одне з джерел інноваційних процесів у сучасній освіті. Модернізації потребують всі ланки навчально-виховного процесу й, зокрема, всі організаційні форми. Останнім часом багато уваги приділяється створенню та впровадженню інновацій, нових методів, методик і технологій у системі освіти.

Зробивши аналіз інноваційної діяльності у галузі освіти, необхідно брати до уваги не лише те, що це – не тільки практичне використання новітніх наукових і науково-технологічних досягнень, результатів у галузі освіти й багатого інтелектуального потенціалу освітян з метою вироблення (продукування) нових або радикально поліпшених наукових знань, науково-освітніх технологій з метою виробництва високоякісних освітніх послуг, ефективного задоволення попиту населення України та споживачів інших країн у високоякісній освіті, а й те, що освітня інноваційна діяльність – як один із напрямків модернізації освіти, спрямована на розробку нових і впровадження завершених (отриманих) результатів національних і міжнародних наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у сфері освіти, науки і культури для їхньої реалізації як на українському, так і світовому ринку освітніх послуг, удосконалення освітнього процесу, самої структури системи освіти, спонукання до подальшого пошуку і наукових досліджень у цій галузі.

У висновку можна сказати, що модернізація освітніх методик у закладах освіти різного рівня є важливою складовою якісної освіти в Україні. Впровадження сучасних технологій і методик дозволить готувати спеціалістів високого класу та широкого профілю. Покращення освіти є майбутнім для розвитку, в першу чергу особистості, яка принесе користь суспільству та державі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. П. Умови та напрями інноваційного розвитку освіти. *Вища освіта в Україні. Теоретичний та науковометодичний часопис* / гол. ред. В. П. Андрущенко. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. № 3. С. 5–13.
2. Гуманізація педагогічного процесу у вищій школі: колективна монографія / керівник колективної монографії д. пед. н. Л. В. Лебедик. – Полтава : ПУЕТ, 2020. 196 с.
3. Колісник-Гуменюк Ю. І. Методичні вказівки до вивчення модуля «Модернізація освіти в сучасних умовах»: наук. метод. розробка. Львів : ЛННЦПО, 2018. 34 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/24734/1/Metodychni%20Vkazivky%20Kursu%20Modernizatsiia.pdf>
4. Лебедик Л. В. Професійний розвиток майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи засобами інформаційних технологій. *Проектування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагога в контексті Концепції «Освіта впродовж життя»* : зб. тез доповідей наук.-практ. конф. з міжнародною участю, м. Краматорськ, 10 грудня 2020 р. / відп. ред. Д. В. Малєєв. Вінниця : Європейська наукова платформа, 2020. С. 42–45. URL : https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/conferences/issue/view/10.12.2020_
5. Лебедик Л. В., Стрельніков В. Ю., Стрельніков М. В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін: Навчально-методичний посібник для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Полтава : АСМІ, 2020. 303 с. URL : <http://dSPACE.pnpu.edu.ua/handle/123456789/15703>
6. Лебедик Л., Стрельніков В. Інтерактивні технології навчання майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 4 (193). С. 49–53.

7. Модернізація освітнього процесу на підставі компетентнісного підходу. URL : <https://ru.osvita.ua/school/method/1313/>

8. Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології навчання: доцільність застосування понять. *Матеріали наук. конф. професорсько-викладацького складу, наук. працівників і здобувачів наук. ступ. за підсумками наук.-дослідної роботи за період 2017–2018 рр.* (16–17 трав. 2019 р.): у 2-х т. Т. 2. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019. С. 98–99.

Берун К. О.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Науковий керівник: Яценко Т. В.

кандидат психологічних наук,

завідувач кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та

гуманітарних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Пізнавальна активність дітей старшого дошкільного віку є однією з найактуальніших проблем виховання дошкільників. Необхідною умовою формування розумової якості, самостійності а також ініціативності дитини є

активність. Так як особиста активність дошкільника виступає однією з головних умов його повноцінного розвитку, то основним напрямком виховання дитини є саме позитивне ставлення до навколишнього світу, його формування.

В останній час велику кількість уваги привертає до себе найважливіший чинник навчання, а саме феномен пізнавальної активності, тому що взаємодія та взаємозв'язок з навколишньою дійсністю особистості можлива лише завдяки її активній діяльності. Термін «пізнавальна активність» розглядається як самостійна, ініціативна діяльність дошкільника, котра спрямована на пізнання навколишньої дійсності (допитливість) та зумовлена необхідністю розв'язувати завдання, з якими вона зіштовхується у певних життєвих ситуаціях [2, 4, с. 64].

Аналіз Базового компоненту дошкільної освіти, а саме сфера «Я сам» та змістова лінія «Психічне Я», показав, що в цьому документі йдеться про те, що дошкільники повинні «мати уявлення що таке пізнавальна активність в особистому розвитку, повинні виявляти цікавість стосовно особливостей власного сприймання, пам'яті, мислення та уяви, а також володіти елементарними формами у дослідництві, експериментуванні, та загальними знаннями про навколишній світ».

Також слід зауважити, що в основу Базового компоненту закладено саме особистісний підхід як до суб'єкта особистої діяльності. Кожну дитину розглядають з боку цінності, активної творчої особистості (цією думкою пронизаний увесь документ на кожній сторіночці) [1]. Тому одними з найголовніших завдань, котрі ставляться перед педагогами, виступають такі, що мають на меті виховати гармонійну, всебічно-розвинену творчу особистість, а пізнавальна активність виступає однією з рис особистості.

Основу пізнавальної активності складає пізнавальний інтерес. На думку Т. Кулікової, саме пізнавальний інтерес виявляє свій прояв у прагненні дошкільника пізнати щось нове, виявляти незрозуміле стосовно якостей,

властивостей предметів, явищ дійсності, а також в бажанні поринути у їхню сутність та знайти зв'язки між ними. Відрізнити пізнавальний інтерес від допитливості можна за допомогою широти, глибини та вибіркової захопленості об'єктами. Фундаментом пізнавального інтересу виступає активна розумова діяльність. Завдяки впливу, котрий здійснює пізнавальний інтерес, діти можуть тривалий час, або навіть безперервно бути зосередженими на власних зусиллях, та виявляти самостійність під час вирішення розумових або практичних завдань. Із суб'єктивної точки зору для дитини допитливість та інтерес проявляються саме у позитивно-емоційному тоні, котрий супроводжує процес пізнання, бажанні пізнавати більше, ознайомлюватися глибше з тими об'єктами, котрі знаходяться в полі внутрішньої чи зовнішньої уваги дошкільника.

Виявлення допитливості настановляє людину до активного пошуку шляхів та засобів щоб задовольнити потреби у завданнях, створення матеріальних та духовних цінностей. Оскільки допитливість індивіда зберігає інтерес, не дозволяє йому зникнути, тому відбувається зумовлення внутрішньої перебудови та осмислення набутих знань, з'являються нові інтереси, і все це відповідає набагато вищому рівню пізнання. Тому саме допитливість через інтерес весь час пробуджує «механізм» пізнання. Допитливість досить часто збігається з інтересом в ті моменти, під час яких мова йдеться про остаточно сформованого індивіда, у якого є глибокий та постійний інтерес у певних видах діяльності.

На думку І. Павлова, ученого-експериментатора, котрий досліджував взаємозв'язок та послідовність функціонування нервових клітин, не припинивши власного пошуку, не втративши тип самим інтерес щодо окремої групи фактів, а навпаки, варіювавши свій експеримент, поширював його на нове коло знань, серед котрих було виявлено закономірність що займає вже підпорядковане місце [4, с. 88]. Індивідуалізовані та диференційовані підходи дуже важливі для формування пізнавальної діяльності.

Л. Виготський, котрий висунув загально-теоретичні положення щодо провідної ролі, яку займає навчання у розвитку дитини, стверджує, що навчання повинно передувати розвитку, бути джерелом чогось нового, одним словом «навчання веде за собою розвиток». Цю думку розкриває твердження «зона найближчого розвитку», у якому сказано, що дитина, котра навчається разом з дорослим, досить гарно, чітко та впевнено починає робити те, що раніше не змогла б зробити самостійно. Те, що дитина вже вміла робити до того, як почала вчитися з допомогою дорослого, називається «зоною актуального розвитку». Дивлячись, яким чином дитина пізнає навколишній світ, ми вивчаємо та виявляємо специфіку її мислення. Від того як швидко дитина може переключатися з об'єкту на об'єкт, виявляється здатність до осмислення об'єкту пізнання. Ця здатність дитячих думок досить індивідуальна. Досить важливим в перші роки життя дитини є той період, коли дорослим треба навчити її з великою активністю ставитися до того, що відбувається навколо неї, а також вчити з певною швидкістю та доцільністю оперувати уявленнями як головною передумовою розвивального навчання. Тому, так важливо вдумливо проникнути вихователю в душу дитини, осмислити її та вміло педагогічно керувати її мисленням [3, с. 2-4].

Головна мета навчального та виховного процесу у дошкільних закладах базується на тому, щоб розвинути індивідуальні пізнавальні здібності дітей, котрі потребують особливу увагу до процесу засвоєння ними програмного змісту та матеріалу. Дивлячись на процес та особливості його перебігу, а не на кінцевий результат, обсяг знань, навичок та умінь, варто судити про ефективність пізнавальної діяльності. Тому, як вважав Г. Костюк, слід звертати увагу на те, як і що дитина робить для того, щоб зрозуміти та поглинути матеріал, тому що тільки від її пізнавальної активності залежить як і що вона розуміє та засвоює.

У доробках відомих психологів та педагогів І. Зязюна, Г. Костюка та В. Сухомлинського висвітлювалася значимість майстерності виховного

впливу. Вони стверджували, що навички виховного впливу полягають у пробудженні та керуванні саморухом дітей, саморозвитком, самостійною діяльністю, їх пізнавальною активністю, творчою ініціативою для вирішення як життєвих, так і спеціально-створених дорослим ситуаціях. У дітей дошкільного віку, а саме в період їхнього дитинства, пізнавальний інтерес з'являється та розвивається не сам по собі, а тільки якщо відбувається спілкування з близькими дорослими, котрі в очах дітей постають взірцем для наслідування. А от саме пізнавальні здібності дітей навпаки, пояснюються пізнавальною активністю, спроможністю розв'язати пізнавальні завдання, а саме проблемні, здатністю вийти за рамки заданого, змінювати його, використовуючи при цьому різноманітні засоби та способи [5, с. 32].

Діти не потребують великої кількості розповідей та різноманітних бесід, тому що слово – це не забавка, а словесне перенасичення є одним з найшкідливіших. Діти повинні мати змогу не лише слухати вихователя, а ще й просто мовчати, для того, щоб їхній мозок мав змогу подумати, сприйняти та переосмислити побачене та почуте.

Витонченою складовою педагогічної майстерності є саме вміння вихователя надати дитині можливість та час подумати, помовчати. Найбільш дієвою та корисною школою мислення та розвитку розуму є саме екскурсія на природу, але тільки тоді, коли дитина має змогу слухати, дивитися, прислухатися та придивлятися, відчувати, осмислювати яскраві образи, вчиться переключати власну думку з наочного образу саме на «обробку» інформації про даний образ.

Розвиток пізнавальної активності дітей обумовлюється позиціями дорослих. Їхнє зосереджене ставлення стосовно пізнавальних потреб дитини, створення певних проблемних ситуацій, сприяє започаткуванню впевненості дошкільника в особистих можливостях та силах, тому саме це зумовлює найоптимальніший розвиток її пізнавальної сфери, тому що пізнавальна активність є і потребою пізнання, і спонукуваною пізнавальною діяльністю.

Зацікавленість дитини, та прагнення пізнати деякі явища, зумовлено чотирма показниками, котрі описала М. Годовикова:

- Увагою та особливим інтересом до предметів.
- Емоційним ставленням до них (подивом, замилюванням, незрозумінням, грайливістю, стурбованістю).
- Діями, що спрямовують краще розпізнавати будову предметів, розуміти їхнє функціональне призначення.
- Постійним потягом до предметів навіть тоді, коли їх взагалі немає.

Підводячи підсумки ми підтримуємо думки науковців про те, що у дошкільному віці старших дошкільників розвиток пізнавальної сфери є складним комплексним феноменом, котрий вміщує в собі розвиток пізнавальних процесів, які налагоджують діяльність індивіда та особистісну активність саме у пізнанні. І тому, якщо ми маємо на меті ціль розвинути у дошкільників прагнення саме до пізнавальної діяльності, то слід спиратися не лише на розвиток їхнього мислення та розумові здібності, а й на власні якості та потреби особистості, а також на особливості індивідуальної власної активності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Ред. журн. «Дошкільне виховання», 1999. 60 с.
2. Брежнєва О.І. Формування пізнавальної активності. Київ: «ФОНА», 1998. С. 12-14.
3. Плахотников С. П. Що робити з дитячими питаннями? Харків: «ИНВК», 2008. С. 2 – 4.
4. Проколієнко Л.М. Формування допитливості у дітей дошкільного віку. К.: Рад. школа, 1979. 88 с.
5. Шумей Л.Т. Маленькі дослідники. Організація пошуково-дослідницької діяльності дітей. Київ: «Палітра педагога», 2008. С. 15-18.

Берун К. О.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Науковий керівник: Мацько В. В.

асистент кафедри педагогіки та психології

дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

МУЗИКОТЕРАПІЯ, ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ

В останні роки сфера дошкільного виховання збагачується великою кількістю новітніх та інноваційних методик виховання та навчання дітей дошкільного віку. За словами Дмитра Кабалецького можна сказати, що музика, так само як і яке-небудь мистецтво має на меті допомогти дошкільникам пізнати навколишній світ, а найголовніше – виховати).

Досить складно недооцінити саме вплив, котрий музика дає на людину. Тому що музика є невичерпним джерелом натхнення, вона дає кожному з нас змогу насолоджуватися чимось прекрасним, хоча водночас викликає досить сильне емоційне переживання, фантазування, закликає до мислення над проблемами та питаннями, котрі сидять у глибокій підсвідомості людини [1].

Незліченні позитивні фактори, що дає музика, мають величезний вплив саме на внутрішній світ кожної дитини, а саме у напрямку терапевтичного лікування під назвою «музикотерапія».

В наш час музикотерапія набула великого значення та розвивається досить стрімко, а саме у сфері впливу досвіду музики на розвиток індивіда. Майже кожен з нас задавався таким питанням, а чому саме музика так сильно може торкнутися наших душевних глибин. Відповідь на це питання криється ще в той час, коли ми були в утробі матері, коли батьки наприклад говорили з нами, ми чули мелодію її голосу, або ж співали колискові, та навіть коли дихали, рухалися, ми відчували ритм. Жінки, котрі виношують в собі маленьку дитину, самі власним духовним внутрішнім «баченням» начебто наносять «ескізи» на постнатальну матрицю життя власної дитини. Саме так готує матінка природа кожного з нас ще до появи на світ сприймати все що нас оточує [2].

Велика кількість досліджень доводять, що музика підвищує метаболізм, підвищує або знижує енергію м'язів, дихання, кров'янистий тиск, надає фіз-основу саме для емоцій. Дітям дошкільного віку ця терапія збагачує знання щодо навколишнього світу, прищеплює любов та позитивне ставлення до музики, вчить сприймати та розуміти, як і про що саме вона розповідає. Варто брати до уваги вікові особливості дітей під час використання музикотерапії для її позитивного впливу.

Під час музикотерапії відбувається використання музичних творів в якості ведучого та головного фактору дії щодо розвитку містить в собі такі напрямки, а саме: вокалотерапія (співання пісень), музична терапія в рухах (діти танцюють, грають у ритмічно-музичні ігри), музикування саме на муз-інструментах та інші.

Дошкільники дуже любляють ритмічні ігри, тому й говорять, як що дошкільнику подобається грати саме в такі ігри, то в неї зміцнюється волевий початок, відсутність якого унеможлиблює можливість навчатися й працювати. Дуже простий спосіб організувати такого розу гру – запропонувати дітям повторити рухи, котрі виконує дорослий. Вихователь є головним у цій грі, а діти спостерігають та намагаються скопіювати його рухи. Вихователь може

виконувати найпростіші рухи, наприклад стрибати, крокувати, жестикулювати, рухи за допомогою міміки, корпусу, а також пересуваються у просторі кімнати. Достатньо буде донести дітям характер музичного твору, та пов'язати з ним рухи та звучання. Також такі ігри спрямовані на активізацію дитячої уваги та реакції. Тому під час таких ігор дитина отримує емоційне задоволення та позитивне самопочуття [3].

Під час музичних занять дошкільники ознайомлюються із музичним інструментарієм, котрий пронизує слух дітей глибиною свого звучання. Через деякий час дошкільник обирає такий інструмент, що має для неї більше значення, ніж інші, та зливається з її струнами внутрішнього світу.

Особливістю найелементарнішого музикування є прояв кожної дитини себе у творчому напрямку. Дошкільники з легкістю, радістю та задоволення стають творцями, мають можливість не користуватися готовим, а вигадувати щось новітнє, те, що їм до душі.

В наш час суспільство ставиться до музики трішки по іншому, тому що музикальне середовище наповнене розважальною та естрадною музикою, і тому варто підтримувати дитячий інтерес до народних та класичних пісень. Музична психологія допомагає відродити та закріпити у сім'ї традиції сімейного музикування. Для цього дорослим треба грати з дітьми на музичних інструментах вдома разом, а також підтримувати жагу дитини до музики, і тому таким чином сімейні відносини теплішають та тіснять родину [4].

Дошкільникам під час занять з музичної терапії вихователь пропонує різноманітні ігрові матеріали, що спрямовані на розвиток дрібної моторики та тактильного сприймання, наприклад м'яку іграшку або гумову іграшку з методики Марії Монтессорі. Діти 1-3 року життя виявляють здібності до музики, а саме: емоційної чуйності, музичного слуху, почуття ритму. Починаючи з другого року життя дошкільники слухають невеличкі музичні витвори, і не лише радіють, а й виражають власні емоційні стани, а саме: бадьорість, задерикуватість (пісня «Конячка» О. Тимчива); спокій та

доброзичливість («Кішка А. Александров). Головним у формуванні музикального сприймання виступає завдання, що має на меті привчити дитину прислуховуватися до мелодії, чути слова пісні а також могли впізнати її під час повторного слухання.

Ще однією з головних ланок музичної терапії виступає саме формування музичних та сенсорних здібностей у дошкільників. Діткам другого року життя дорослий пропонує різноманітні музичні інструменти, на яких дитина спочатку грає, а потім можна ускладнити гру, їй пропонують вгадати що це за інструмент і який звучить тихіше а який гучніше. Дошкільникам третього року життя дидактично-музичні ігри стають складнішими. Дорослі ставлять завдання не тільки розрізнити контрастність музики, а ще й відтворити її. Наприклад, у грі «Хто як кричить?» дитина має відтворити, як говорить кіт а як маленький котик, тобто високі та низькі звуки [3].

Одним із важливих елементів музикотерапії виступає виразне відтворення музичних творів. Під час занять треба використовувати прийоми наочності, котрі спонукають дошкільника до музики – показ іграшки. Розглядання іграшки та слухання пісні саме про цю іграшку досить позитивно впливає на її емоційний та психічний стан, тому що працює два аналізатори, а саме слуховий та зоровий, котрі в поєднанні допомагають краще засвоїти матеріал.

Слухання музичних творів у груповій формі (пасивне) проводять два рази на тиждень, кількість дітей кожної групи складає не більше дев'яти чоловік. Музика зманоє настрій дитини, допомагає відволіктися від розчарувань, зменшити тривожність.

У закладах дошкільної освіти використовуються прийоми вокальної терапії у групах. Спів як один із важливих методів активної музичної терапії. Такі заняття тривають 10-15 хвилин у групах до восьми дітей, котрі розташовані у замкнутому колі, вихователь співає разом з ними. Музичні твори обираються згідно настрою дітей. Також рекомендується звучання живої

пісні вдома.

Кожного ранку в закладах дошкільної освіти проводиться ранкове музичне привітання. Вмикається весела музика і дітки запрошуються до спортзали до проведення ранкової гімнастики. Діти отримують позитивні емоції та підвищений настрій, починається спілкування. Привітання за допомогою музики сприяють позитивному настрою та успіху протягом всього дня [5].

Також існує практична музикотерапія, котра позитивно впливає на виховання та розвиток дітей, і складається з таких сеансів:

- Сеанс «Доброго сну». В цьому сеансі зібрано велику кількість колисанок (музичні твори повільного темпу і чіткого ритму) що виконуються, наприклад, Віктором Непрмнящим, Іриною Горбатюковою, тріом «Либідь», Лідією Михайленко, Ніною Матвієнко. Під час прослуховування музики на даному сенсі дошкільники досить швидко засинають, і бачать гарні та кольорові сни. Досить позитивно впливає даний сеанс на гіперактивних дітей. а саме має заспокійливий вплив на нервову систему.

- Сеанс «Доброти». В даному сенсі зібрана велика кількість композицій із старих радянських мультфільмів, що мають добрий та повчальний зміст; літературно-музичні витвори дитячих казок, в яких звучать голоси персонажів казок, таких як: «Дружба крепкая..», «Новорічна ялинка...», «Мы шагаем дружно в ряд...»... Навіть сьогодні в дошкільних закладах діти слухають ці пісні, котрі зігрівають любов'ю душу дитини, навчають добру, чесності та миролюбству у відношеннях з людьми, що тебе оточують.

- Сеанс «Наші друзі». В даному сенсі зібрана велика кількість пісень про комах та тварин, тобто братів наших менших. Наприклад: «В траве сидел кузнечик...», «Мамонтёнок», «Два веселих гуси», «Пісенька ягняток»... Пісні минулого та новітні сучасні спонукають до душевної гармонії, добре та чуйно ставитися до тварин і комах, не знущатися над ними, бо вони «брати наші менші».

- Сеанс «Усмішки». Усмішка є духовним даром, котрий має кожнісінькому з нас наснагу та примножує духовні здобутки. Тут зібрано багато веселих, яскравих, мажорних пісень, котрі створюють гарний настрій, позитивні емоції, радість, спонукають вірити в добро.

- Сеанс «Звуки природи». Це можна сказати ще «музика екології». Різноманітність звуків, котрі є в природі, підсвідомо впливають на психічний стан людини. Позитивно впливають такі звуки, як спів пташок та шелест листя. Прослуховуючи ці звуки діти розслабляються та зливаються з природою. Також досить позитивно впливають звуки моря та морських хвиль на емоційний стан дошкільника [5].

Музична терапія добре активізує пізнавальну та розумову діяльність. Під час уважного прослуховування музики дошкільники дізнаються багато чого цікавого. Але найголовнішою є «школа почуттів», яка формується лише завдяки особливого впливу музики, її властивостей, а саме викликання співпереживань слухачів.

Підводячи підсумки можемо сказати, що треба залучати дітей до різноманітних видів музичної діяльності використовуючи прийоми та методи музикотерапії, котрі успішно розвивають їхню творчу активність. Використовуючи творчі завдання, ритмічні ігри, сеанси музикотерапії в ЗДО а також вдома, відбуваються процеси самовдосконалення дитини, з'являються великі можливості щоб повноцінно розкрити всі свої потенціали та відкрити перед собою новий шлях збагачення власного музичного досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Ред. журн. «Дошкільне виховання», 1999. 60 с.
2. Брежнєва О.І. Формування пізнавальної активності. Київ: «ФОНА», 1998. С. 12-14.

3. Плахотников С. П. Що робити з дитячими питаннями? Харків: «ІНВК», 2008. С. 2 – 4.
4. Проколієнко Л.М. Формування допитливості у дітей дошкільного віку. К.: Рад. школа, 1979. 88 с.
5. Шумей Л.Т. Маленькі дослідники. Організація пошуково-дослідницької діяльності дітей. Київ: «Палітра педагога», 2008. С. 15-18.

Безруких В. С.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

Науковий керівник: Носкіна Л. М.

асистент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти

та гуманітарних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОСУД ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ РІДНОЇ МОВИ НА ЗАНЯТТЯХ ПО ОЗНАЙОМЛЕННЮ З ДОВКІЛЛЯМ

Завдання для створення оптимальних умов для якнайповнішого розкриття потенційних можливостей кожної дитини визначаються актуальністю своєчасного мовленнєвого розвитку в дошкільному дитинстві. Засвоєння перших слів дитиною відбувається на основі ознайомлення її з довкіллям, через сприймання конкретних предметів, явищ, які позначені словами. Єдність чуттєвого і раціонального у процесі оволодіння мовою залишається

провідним упродовж всього дошкільного дитинства. Провідними засобами впливу на дитину повинні стати засоби народної педагогіки: рідна мова, усна народна творчість, пісенне та хореографічне мистецтво, народна гра, іграшка, календарно-обрядові свята, народне декоративно-вжиткове мистецтво, звичаї, традиції, символи, родинно-побутова культура.

Кожний заклад дошкільної освіти, майже кожна сім'я стараються мати як не весь, то елементи українського національного посуду. Діти з дошкільного віку бачать ці предмети, але знайомство з ними залишається поверхневим. Зволікання з розвитком чуттєвого досвіду в ознайомленні з довкіллям та предметами посуду призводить до збіднення дитячого мовлення.

Мовленнєва компетенція є однією з провідних базисних характеристик особистості, що формується у процесі її розвитку. У мовленнєвій діяльності розрізняють мовну компетенцію і мовленнєву, яка включає в себе лексичну.

Ми зупинимось на лексичній компетенції, адже слово – це основна одиниця мови, її будівельний матеріал. Лексична компетенція – це наявність мовного запасу слів у межах вікового періоду, здатність до адекватного використання лексем, доречне вживання образних виразів, приказок, прислів'їв, фразеологічних зворотів [1, с. 194].

Перед тим як вводити в мовлення дитини слова для активного вжитку, необхідно сформувати в неї відповідні образи, уявлення, дати їй певні знання. Реалізації цього завдання можуть допомогти провідні методи ознайомлення дітей з предметами національного посуду, а саме: розглядання предметів, бесіда про них і екскурсії-огляди, екскурсії, спостереження, розглядання картин, дидактичні ігри.

Знайомство дітей з національним посудом повинно носити регіональний характер.

Серед різноманітних ремесел Лівобережної України особливе місце належить гончарству. Український посуд є яскравим й самобутнім культурним явищем, яке розвивалося й удосконалювалося протягом століть.

Найдоступнішою для дітей дошкільного віку є кераміка опішнянських та васильківських майстрів. Характерний рослинний: орнамент цих творів — квіти, листя, колоски, виноград, закрутки а також такі елементи, як: крапки, дуги, мазки. Підсилюється декоративність орнаменту завдяки обвідній лінії, якою майстри оздоблюють елементи візерунка. Проста композиція цих виробів зрозуміла дошкільникам.

Нами була розроблена серія занять з ознайомлення дітей з довкіллям на основі тематичного планування. На цих заняттях комплексно використовувались різноманітні методи і прийоми ознайомлення з довкіллям та розвитку словника.

З метою ознайомлення дітей з національним посудом, розробили серію спеціальних занять з теми, підібрали наочність у формі натуральних предметів, картинок, ілюстрацій, художні твори на дану тему, організовували ігрову та художню діяльність, виготовляли атрибути.

Тематичне планування охоплювало декілька занять з одного розділу, або різних розділів на протязі певного часу. Велику увагу вихователь приділяла збагаченню, уточненню, активізації, закріпленню лексики.

Специфіка роботи полягала в тому, щоб учити дитину помічати характерні ознаки українського посуду, зіставляти слово і предмет, усвідомлювати словесні позначення предмета та його властивості.

Вихователь сам повинен володіти інформацією про український посуд своєї місцевості, Полтавщини. В цьому повинні допомогти старожили, працівники музею, художні твори, наочний матеріал.

Розпочати роботу слід із розглядання українського національного посуду з цікавими поясненнями, порівняннями (національного посуду із сучасним).

Через кілька днів, при відсутності дітей, потрібно у зручному куточку виставити декілька видів українського посуду і поспостерігати, чи зацікавляться ним діти. Тоді можна сісти біля посуду, уважно його розглянути, почати розмову:

Перш чим розповісти про опішнянські вироби ми розповідаємо про глину – основний матеріал даного ремесла. Розглядаючи гончарні вироби, вихователі та батьки можуть розказати дітям про клопітку працю гончара. Як зразок розповіді про працю гончара, вихователь може взяти твір В. Рисцова "Гончарі".

Наступний етап роботи є уявна подорож на "виставку посуду", який виготовляється в Україні.

Для ознайомлення з керамічними виробами доречно організувати екскурсію в світлицю, чи до музею або й підготувати спеціальну виставку в дитсадку. Нехай її відвідають діти різного віку. Малюки впізнають і назвуть знайомий посуд, закріплюють поняття "багато" і "один", окремі кольори, використані в орнаменті. Старшим можна розповісти, звідки походить дзвінке та звучне слово – кераміка. (Від грецького "керамос" – глина). Діти порівнюють вироби з глини витонченої обробки (фарфор, фаянс) і грубої (цеглу, черепицю, горшки), розмежовують вироби за призначенням: посуд, художні вироби, будівельний матеріал (цегла, кахель, облицювальна плитка). Навчаючи дітей читати орнамент, знадобиться така інформація. Колись давно люди на посуді зображали різні уявлення про світ, ці зображення були тісно пов'язані з працею землероба. Хвилясті лінії, наприклад, – це знак води, прямі лінії – умовне зображення землі, крапки або косі лінії – дощ, спіральні – хід сонця на небі, круг, розетка – символи сонця та місяця. Характерною особливістю опішнянського посуду був квітковий орнамент: жовті соняхи, квітучі мальви, важкі грона винограду[2, с. 372].

У глиняному посуді розрізняють такі частини, як тулуб, шийка, носик, ручка. Покажіть дітям, як "горщики співають." На завершення екскурсії-огляду, діти опишуть посуд.

У подальшій роботі вихователь використовує ілюстративні набори з серій "Перлини народного мистецтва" чи "Художні промисли України". Помістіть їх у куточку самостійної художньої діяльності, і діти будуть вправлятися у виділенні структури посуду, читанні орнаментів, розписів площинних форм.

Важливим прийомом був добір синонімів, що допомагало дитині краще усвідомити лексичне значення словосполучення, знайти місце цього виразу в певній лексичній групі. Це вправа “Скажи інакше”.

Другий етап: розповідання, читання, вивчення напам'ять, бесіди. Поговоріть про посуд, використовуючи легенди, приказки, загадки, вірші. Розучуйте напам'ять вірші, читайте оповідання про український народний посуд. Щоб підсилити інтерес до пізнання, необхідно підготувати ряд дидактичних ігор чи вправ (“Прикрась тарілку”, “Посуд у бабусі” тощо). У процесі роботи використовувалися загальноприйняті прийоми словникової роботи (запитання, пояснення, вправлення, повторення та ін.), а також прийоми роботи з художніми творами. Одним з таких прийомів - знайти вислів в літературному тексті та його аналіз: “Яке маленьке слово заховалося у слові куманець? Як пояснити значення цього слова?”

А завершується робота над українським національним посудом практичними діями – в ігровій, трудовій, образотворчій, руховій та інших видах діяльності дітей. В іграшковому куточку можна виставити посуд для дітей - “монетки”. Для ліплення готували глину разом з дітьми, а потім виготовляли різні види посуду.

Поради вихователю:

1. Обладняйте предметно-ігрове розвивальне середовище, яке стимулюватиме вживання в мовленні дитини назв українського національного посуду.

2. Продумайте керівництво роботою в даному напрямку. Пам'ятайте, що ознайомлення з українським національним посудом проходить в такій послідовності, а саме:

- перший етап: спостереження, розглядання посуду, що супроводжуються вдалим запитаннями, доступними цікавими поясненнями, порівняннями. Їх результат дає матеріал для подальшого розвитку мислення дитини - наочно-дійового, образного, абстрактного.

- другий етап розповідання, читання, вивчення напам'ять творів, бесіди.
- третій етап: практичні дії дітей в ігровій, трудовій, образотворчій, руховій та інших видах діяльності.

Отже, ознайомлюючи дітей з національним посудом дошкільників, дуже важливо зробити процес навчання цікавим для дітей, невимушеним, не помітним та забезпечити активну пізнавальну діяльність кожного, адже швидке збагачення словника в дітей відбувається в процесі безпосереднього сприйняття ними навколишньої дійсності під час спілкування, взаємодії з дорослими та дітьми, із соціальним та природним середовищем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Підручник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 704 с.

2. Богуш А. М. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах. Підручник. 2-ге видання, доповнене і перероблене. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2008. 440с.

Іванов К. О.

*здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 014 Середня освіта. Фізична культура
Навчально-науковий інститут фізичного виховання і спорту
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ*

Науковий керівник: Курліщук І. І.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ*

ПЕТАНК ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ

Актуальність. Одним із основних завдань впровадження інклюзивної освіти в умовах Нової української школи є не тільки підвищення якісного рівня освіти учнів з особливими освітніми потребами, а й налагодження ефективної соціальної взаємодії як підґрунтя розбудови демократичного громадянського суспільства. Не зважаючи на те, що в Україні рішення стосовно організації інклюзивної освіти було прийнято Міністерством освіти і науки ще у 2017 році, проте багато проблем у цій сфері й досі залишаються невирішеними. Серед них особливою актуальністю різняться питання соціальної інклюзії школярів.

Формування соціальної компетентності школярів спирається на цілу низку знань, умінь, ціннісних орієнтацій особистості, необхідних для успішної комунікації та взаємодії у соціумі. Пошук ефективних засобів формування та

розвитку соціальної компетентності актуалізує у цьому напрямку наукові дослідження потенціалу фізичної культури.

Безумовно, уроки фізичної культури всебічно розвивають і сприяють покращенню рівня фізичного і психологічного здоров'я, розвитку фізичних якостей здобувачів освіти, готують їх до трудової діяльності, навчаючи навичкам, що будуть необхідні у дорослому житті. Крім того, завдяки цьому шкільному предмету розвивається соціальна компетентність, яка проявляється у вмінні взаємодіяти між собою під час виконання спортивних вправ та ігор, працювати разом на спільний результат та формувати командний дух.

Аналіз вітчизняної та зарубіжної психолого-педагогічної літератури свідчить про значний науковий інтерес до проблеми формування соціальної компетентності. Змістовний аспект поняття розкрито у працях М. Гончарової-Горянської, М. Докторович, І. Зарубінської, С. Краснокутської, В. Ковальчук, І. Ніколаєску, А. Новікової, В. Уайта, Я. Фруктової, Ю. Хабермаса, В. Шахрай, О. Юрченко та ін. Потенціал фізичного виховання у даному напрямку вивчався у ряді досліджень. Так, Н. Сороколіт описала можливості реалізації ключових компетентностей Нової української школи у фізичному вихованні учнів, Л. Борисенко зробила аналіз формування здоров'язбережувальних компетентностей на уроках фізичного виховання, І. Очаківський досліджував розвиток ключових компетентностей учнів на уроках фізичної культури.

Разом з тим окремі питання формування соціальної компетентності школярів інклюзивного класу на уроках фізичної культури, у тому числі засобами нетрадиційних видів спорту, потребують подальшого вивчення.

Мета дослідження – проаналізувати можливості нетрадиційного виду спорту – петанку в процесі формування соціальної компетентності школярів на уроках фізичної культури у контексті інклюзивної освіти.

Виклад основного матеріалу. Соціальна компетентність у якості наукового поняття була введена німецьким ученим Г. Ротом, який вважав цю компетентність одним із ключових аспектів взаємодії між людьми, що виражає

певну здатність індивіда ефективно виражати себе в навколишньому середовищі, спілкуватися і взаємодіяти в ньому.

Ми поділяємо погляд М. Докторович, на соціальну компетентність як на «складне переплетення умінь, знань та дій, орієнтованих та організованих у відповідності до навколишньої соціальної реальності, які відкривають та забезпечують можливість самореалізації у заданій системі» [1; с.146].

Заслуговує на увагу твердження М. Федоруця стосовно того, що соціальна компетентність виступає як «якість людини, сформована у процесі оволодіння уявленнями і знаннями про соціальну дійсність, активного творчого освоєння соціальних відносин, що виникають на різних етапах і в різних видах соціальної взаємодії» [5; с.184].

Разом з тим, доречним буде навести тлумачення соціальної компетентності здобувачів середньої освіти О. Ніколаєску як «процесу і результату засвоєння й активного відтворення особистістю соціально-культурного досвіду (комплексу знань, умінь, цінностей, норм, традицій) на основі її діяльності, спілкування, відносин; як інтегративного результату, що передбачає зміщення акцентів з їх накопичення до формування здатності застосовувати досвід діяльності при вирішенні життєвих проблем, брати на себе відповідальність, проявляти ініціативу, активність у командній роботі, попереджувати і вирішувати конфлікти, бути толерантним у складних ситуаціях, проявляти емпатійність» [3, с. 6].

Сьогодні зазвичай до структури соціальної компетентності школярів відносять: визначення власного місця у житті суспільства, проєктування стратегії свого життя з урахуванням інтересів і потреб різних соціальних груп, готовність та емоційне налаштування на спілкування з іншими, відповідальність за власні рішення та їх виконання, конструктивне розв'язання конфліктів, визначення цілей діяльності, продуктивну співпрацю в групі та команді.

Упровадження інклюзивної освіти позитивно впливає на розвиток та формування соціальної компетентності всіх її учасників, й особливо здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Це вимагає від учителів, зокрема фізичної культури, активного експериментального пошуку ефективних методик залучення школярів до процесу фізичного виховання.

Серед найпоширеніших нововведень, які б сприяли активізації залучення учнів до занять фізичними вправами, найчастіше називають використання під час організації уроку нетрадиційних видів спорту [4].

Відповідно до мети нашого дослідження розглянемо особливості петанку як командного виду спорту, та дослідимо його потенціал у контексті формування соціальної компетентності школярів. Петанк - це вид спорту, основна мета якого – стоячи всередині кола, кинути кулю свого кольору як найближче до головної (кошонету). Він зародився у Франції у 1907 році. Зараз на Батьківщині петанку цим видом спорту займаються 375 тисяч гравців. Також він розвивається в Англії, Камбоджі, Лаосі та В'єтнамі [6].

В Україні у цю гру почали грати на початку 2000-х років в Києві та Ужгороді. Федерація петанку України була створена у 2007 році. Протягом 2009-2015 років збірні нашої держави гідно представляли країну на змаганнях Європейського та світового рівня. У 2014 році жіноча збірна України завоювала перші для країни нагороди – бронзу в Кубку націй на Чемпіонаті Європи в Мерсіні (Туреччина) [2].

У грі петанк беруть участь дві команди. Команда може складатися з одного, двох, або трьох гравців. Кидаючи жереб, вибирають, яка команда починає грати першою. Будь-який гравець першої команди, ставши у коло, кидає головну кулю на 6-10 метрів уперед. Після цього цей самий гравець кидає першу кулю, намагаючись розмістити її, якнайближче до головної. При цьому ноги гравця, який кидає, не повинні виступати за межі кола. Після першого кидка гравець другої команди стає в те ж коло і намагається кинути свою кулю ближче до головної або вибити кулю опонента. Наступний кидок робить та

команда, чия куля знаходиться далі від головної, і кидає свої кулі доти, поки одна з її куль не стане ближче до кошонету, ніж будь-яка з куль опонента. Після чого кидки робить команда опонентів. Якщо в команди опонента не залишилося куль для кидка, то інша команда кидає свої кулі, що залишилися, намагаючись розмістити їх якнайближче до кошонету. Коли кулі обох команд кинуті, провадиться підрахунок очок. Команда-переможниця одержує стільки очок, скільки її куль розміщено ближче до кошонету, ніж найближча куля команди суперника. Раунд вважається закінченим, коли кожна команда кинула усі свої кулі. Команда-переможниця починає новий раунд. Гра триває до 13 очок [7].

Таким чином, у петанк можуть спільно грати усі учні інклюзивного класу, при чому немає необхідності виділяти в окрему команду дітей з особливими освітніми потребами. Якщо дивитися з точки зору фізичної культури, то петанк розвиває гнучкість, силу, швидкісно-силові здібності, спритність, окомір та відчуття точності. Школярі виконують вправи на покращення цих якостей та вправи на технічно-тактичну підготовку. Щодо соціальної компетентності, то цей вид спорту покращує готовність до спілкування, так як у ході гри учасники спілкуються із суперниками та між собою, або спілкування відбувається після гри у формі бесіди між командами, де учні один одному розповідають про відчуття після гри. Продуктивна співпраця в групі та команді виявляється у тому, що кожна команда грає як одне ціле на спільний результат, незалежно від статі, віку чи фізичного розвитку учасників. Конструктивне розв'язання конфліктів відбувається тоді, коли учасники вирішують за допомогою судді спорні моменти у грі. Визначення цілей діяльності у цьому аспекті – це те для чого діти грають у цю гру. Це може бути або отримання задоволення, або покращення фізичного розвитку, або досягнення результатів високого рівня.

Висновки. Отже, пошук шляхів підвищення ефективності навчального процесу з фізичного виховання в умовах інклюзивного класу, у тому числі

реалізація завдання формувати соціальну компетентність школярів, доводять доречність використання з цією метою петанку на уроках фізичної культури. Цей вид спорту має не лише оздоровчий ефект, а й викликає більшу зацікавленість школярів до уроків фізичної культури, стимулює їх до спортивного вдосконалення, сприяє розвитку командного духу і налагоджує комунікацію та взаємодію не тільки між учителем та учнями, а й серед учнів, з урахуванням індивідуальних можливостей кожного.

ЛІТЕРАТУРА

1. Докторович М. О. Соціальна компетентність як наукова проблема. *Психологія і суспільство*. 2009. №3. С.144-147.
2. Історія петанку в Україні. Веб сайт: Федерація петанку України. URL: <http://petanque.org.ua/services/history/> (дата звернення: 05. 03. 2021).
3. Ніколаєску І.О. Формування соціальної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до вимог нових державних освітніх стандартів: науково-методичний посібник. Черкаси: ОІПОПП, 2014. 76с.
4. Полулященко Т. Л., Іванов К.О. Нові види спорту у оздоровчо-реабілітаційній роботі зі здобувачами освіти. *The world of science and innovation. Abstracts of I International Scientific and Practical Conference London, United Kingdom, 19-21 August 2020*. Рр. 401- 407.
5. Федоруц М.В. Формування соціальної компетентності школярів у процесі партнерської співпраці загальноосвітніх навчальних закладів і родин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. № 37. С. 184-186.
6. Що таке петанк. Веб сайт: Федерація петанку України. URL: <http://petanque.org.ua/services/petanque/> (дата звернення: 05. 03. 2021).
7. Як грати в петанк. Веб сайт: Федерація петанку України. URL: <http://petanque.org.ua/services/rules/> (дата звернення: 05. 03. 2021).

Костюченко А. В.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Науковий керівник: Яценко Т. В.

кандидат психологічних наук,

завідувач кафедри педагогіки та психології

дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АДЕКВАТНОЇ САМООЦІНКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Формування адекватної самооцінки дітей дошкільного віку є однією з найактуальніших проблем виховання дошкільників. Вона виступає важливою частиною самосвідомості, усвідомленням людиною хто вона (розуміти себе), своїх здібностей, поглядів, поведінки, своє бачення до себе та навколишнього середовища. Дошкільник, який адекватно сприймає надбаний людством досвід, а також свою особистість, здатний зрозуміти значущість засвоєння інформації для вдалого включення в соціум. Ефективність взаємодії з однолітками, дорослими багато в чому забезпечує адекватну самооцінку дітей. Діти, які мають відхилення у формуванні самооцінки (завищену, занижену), мають проблеми з непорозумінням, потрапляють в конфліктні ситуації.

У рамках дослідження проблему самооцінки в дошкільному віці вивчали такі педагоги та психологи як Л. Божович, М. Лісіна, Б. Ананьєва, О. Белобрикінова, М. Под'якова та інших. В їх роботах зображується сутність

самооцінки, значення формування її динаміка.

Б. Ананьєв вважає, що самооцінка є важливим компонентом самосвідомості яка виявляється в оцінці людини, самої себе, своїх психічних та фізичних сил, свого місця серед інших особливостей. Самооцінку більшою мірою визначає її активність, ставлення до себе та інших людей [2].

Л. Виготський наголошує, що визначення самооцінки: узагальнене, стійке, позаситуативне і одночасно, диференційоване ставлення дитини до самої себе. Автор каже, що самооцінка опосередковує ставлення дітей до самих себе, інтегрує досвід їх діяльності, контакти з оточуючими людьми [1].

Н. Бранден вважає, що самооцінка є обов'язковою умовою ефективної взаємодії людини з соціумом і має великий вплив на процеси мислення індивіда, емоції, бажання, цілі, цінності.

Таким чином, зарубіжні вчені-психологи визначають самооцінку в основному як механізм, який забезпечує узгодженість вимог людини до самої себе із зовнішніми умовами, тобто максимально можливої врівноваженості людини з навколишнім її соціумом. При цьому сам соціум видається їм як ворожа індивіду сфера. Зниження ролі самооцінки тільки пристосувальною функцією заперечує активність людини і функцію самооцінки як одного з механізмів, які реалізують цю активність [3].

Згідно Л. Божович і Р. Стеркіної, серед дітей старшого дошкільного віку виділяють: дітей із завищеною, адекватною і заниженою самооцінкою [4].

Діти із завищеною самооцінкою є досить рухливими, швидко можуть переключатися з одного виду діяльності на інший. Ці дошкільники не можуть адекватно оцінювати результати своїх вчинків, дій. Вони намагаються вирішувати поставлені задачі дуже швидко, так і не зрозумівши її до кінця. Зазвичай вони не помічають і не сприймають своїх промахів. Завжди прагнуть бути в центрі уваги, показують свої таланти та стремління, мають на меті виділятися в натовпі.

Дошкільники з адекватною самооцінкою, зазвичай, добре аналізують

свої результати в будь-якій діяльності, помічають причини своїх невдач. Ці діти можуть бути активними, врівноваженими, впевненими в собі. Часто співпрацюють в колективі, здатні допомогти іншим. Досягнутий успіх їх спонукає до більш складних задач, прагнуть успіху.

Діти з заниженою самооцінкою, зазвичай, в основному мовчать, нерішучі, недовірливі. Дуже вразливі, завжди відмовляються від завдань які на перший погляд здались складними, залежить від оцінки дорослих та однолітків.

Як правило роль адекватної самооцінки у дітей залежить від засвоєння дітьми норм і правил поведінки. У власних дослідженнях ми визначаємо три педагогічні умови, які сприяють формуванню адекватної самооцінки у дітей дошкільного віку:

1. *Перша педагогічна умова* націлена на самопізнання дошкільника, формування їх мотивації до самостійної діяльності. Ця умова базується на рефлексивному та фалітарному підходах. Рефлексивний підхід має в собі низку принципів: самоаналіз і самороздум, аналіз своїх дій. Фалітарний підхід реалізується через принципи: утворення безпечного простору для розвитку; попередження помилок і надання кожному допомоги; прийняття дитини такою, якою вона є.

В даному процесі включення дітей в самопізнання у них пробуджує інтерес до себе, власного внутрішнього світу, дітям надають допомогу знаходити в самому собі якості і особливості. Самопізнання застосовується через бесіди, ігри, виставки досягнень та ін.

2. *Друга педагогічна умова* має мету поетапного залучення дошкільників у рефлексивну діяльність. Спирається на особистісно-орієнтовний підхід, а також на рефлексивний підхід. Особистісно-орієнтовний - принцип єдності зовнішньої і внутрішньої мотивації дітей, підтримка з боку вихователів. Рефлексивний - це самороздум і системний аналіз дій, самоаналіз дитини. У комплексі ці підходи формують установки на розвиток особистості,

формування у них адекватної самооцінки.

3. *Третя педагогічна умова* взаємодія суб'єктів освітнього процесу: дітей, батьків, педагога. В системі педагога позиція "педагог дитина" є значною умовою при формуванні адекватної самооцінки. При використанні цієї умови використовуються різні форми і прийоми: навчання дітей задавати один одному питання які дають змогу мотивувати до самооцінки результату своїх дій, вчинків. Організація групової творчої роботи дітей, проведення свят за участю дошкільників та батьків.

Таким чином, аналіз зарубіжних вчених показав, що формування самооцінки у дітей дошкільного віку є самою необхідною складовою для подальшого становлення дитини як особистості. Вона виступає важливою частиною усвідомлення людиною хто вона.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология. СПб: Педагогика, 1991. 389 с.
2. Ананьев Б.Г. Психология и проблемы человекознания. Воронеж: МОДЭК, 2016. 384 с.
3. Brandon Charles H. Management accounting: strategy and control. New York: McGraw-Hill Companies, Inc, 1997. 906 с.
4. Божович Л.И. Личность и её формирование в детском возрасте. СПб: Питер, 1991. 389 с.

Костюченко А. В.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Дорошенко Т. М.

асистент кафедри педагогіки та психології

дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

ГРА ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Формування екологічної культури є необхідним в нас час, причиною якого є наявність світової екологічної кризи. Ще в дошкільному віці навчальний заклад починає закладати основи свідомого ставлення особистості до світу природи, що є вагомою причиною для формування екологічної культури особистості. У законі «Про дошкільну освіту» провідним є формування культури дитини, тому зміст освіти має виступати фундаментом, а методи повинні відповідати особливостям дітей.

В Україні Базовий компонент дошкільної освіти орієнтує сучасних педагогів навчальних закладів у виборі змісту роботи з дітьми, завдань так, щоб не нагромаджувати їх великою кількістю знань, надати їм поштовх який би сприяв в формуванні почуттів власної гідності, творчих особистостей та відповідальності за свої дії та вчинки. Згідно вимогам Базового компонента дошкільної освіти в Україні до кінця дошкільного періоду кожна дитина

повинна мати сформовані екологічні елементи такі як: позитивно-ціннісне ставлення до природи, екологічної вихованості та світорозуміння [1].

У роботах багатьох педагогів розкрито вплив формування природи на особистість, а саме: В. Сухомлинський, К. Ушинський, Я. Каменський, Д. Локк, Є. Фльоріної. сучасними дослідниками цієї проблеми є: Г. Пустовіт, С. Дерябо зазначають, що необхідність формування екоцентричного типу екологічної свідомості як регулятора діяльності людей у природі Н. Лисенко та З. Плохій пишуть, що основи екологічної культури в людей закладаються ще в дошкільному дитинстві. Тому екологічна свідомість є значною складовою в екологічній культурі в дошкільному віці.

Щоб краще зрозуміти як працює виховання екологічної культури у дошкільників засобами дидактичної гри зазначимо декілька понять таких як: «екологія», «екологічна культура», «гра», «дидактична гра».

Термін «екологія» є зараз досить відомим та загальновживаним. Ще на початку XX століття цей термін знали лише вчені-біологи, а з 60-х років коли розповсюдилась екологічна криза, яка повпливала на відносини середовища існування із людиною, вплинула та дала поштовх до виникнення екологічного руху, що зараз набуває великого руху. Зараз екологія стала для людства як спосіб мислення, самовираження, поведінки, а не лише наукою. Можна вважати, що вона стала одним із складових гуманізму, що включає в собі розуміння єдності людини з природою, її духовність, високу культуру.

Н. Храменков писав, що екологічна культура суспільства і екологічна культура особистості, по факту, схожі. Вони співпадають по структурі (екологічна діяльність, екологічні потреби, здібності, екологічні відносини), але не співпадають за об'ємом, масштабом, ступенем розвиненості перерахованих елементів. Пріоритетом за думкою вченого залишається за екологічною культурою.

Екологічна культура вимагає в формуванні дітей не тільки розвитку в них конкретних знань та умінь, а також вмінь, навичок знаходити вихід з

непередбачуваних ситуацій «тут і зараз». Нові концепції освіти виділяють принципи напрямків які мають змогу змінити характер екологічної освіти дитини, коли їх розвиток відбувається як становлення різноманітних видів людської діяльності перш за все провідній(Д. Ельконін, В. Давидов, Л. Леонтєв), породжується специфічна для такого віку внутрішня позиція дошкільника(Л. Божович), з'являється нове у стереотипній поведінці дитини, направлене на активне орієнтування в ситуації.

Провідною діяльністю у дітей дошкільного віку є гра. Підчас якої здатна розвиватись фізична та духовна сила, увага, уява, пам'ять. За допомогою гри малеча здатна засвоїти суспільний досвід соціуму.

Поняття гра для дитини-це самостійна діяльність, що дає змогу відчувати свободу, відносини, дозволяє заходитись та реалізовуватись «тут» і «зараз» відчутти стан повноцінного комфорту побудованому на вільному спілкуванні однолітків.

Багато педагогів досліджувало і розробляли дидактичні ігри такі як; О. Усова, Л. Венгер, Л. Артемова. Загалом дидактична гра є самостійною діяльністю і засобом всебічного розвитку особистості, яка входить у цілісний педагогічний процес, застосовується для уточнення та закріплення знань у дітей про довкілля.

Дидактична гра екологічного змісту розвивають уявлення про взаємодію людини з природою, взаємозв'язки що існують в діяльності людей, емоційне ставлення, навички культури, поведінки в навколишньому середовищі.

Дидактичні ігри за характером можна умовно поділити на:, ігри з предметами, словесні, настільно-друковані. [2].

Метод формування екологічної культури через гру- це формування спеціально-організованих процесів пізнання і взаємодії з навколишнім середовищем.

У формі навчальної гри є мета (ігрова повчальна ситуація яка має короткий та доступний сюжет який побудований на реальних подіях або

взятий з літературно-казкового твору який знайомий дітям). Вихователь має проводити заняття з використанням іграшок атрибутів для яких створюються спеціальні умови. Сюжет, рольова взаємодія персонажів є змістом дидактичної гри. Гра проводиться вихователем: оголошується назва і сюжет, розподілення ролей, бере одну на себе і виконує впродовж всієї гри, педагог постійно керує грою та умовною ситуацією, стежить за розвитком виконаних ролей дітей, насичує рольовими діалогами та діями ігри яка здійснюється дидактичною метою [3]. Структура дидактичних ігор має такі складові: дидактичні завдання, ігрові дії, ігрові правила, висновок. Вихователь формулює навчальні і виховні дії з метою дидактичного завдання.

Зміст пізнавальних правил гри здійснюється за допомогою завдань та ігрових дій. Ігри з ознайомленням рослинного та тваринного світу розділяють на групи з дидактичними завданнями які розширюють ігрові завдання, уявлення про живу природу, удосконалюють розумові операції як порівняння, синтез, аналіз, узагальнення.

Дидактична гра у старшій групі є одною із важливіших етапів для дітей, добре допомагає підготуватись до школи. Дошкільники самі здатні придумувати різноманітні ігри (розрізні, картинки, лото) їх можна використовувати не тільки на заняттях, а і в повсякденному житті під час екскурсій, дослідницької діяльності, прогулянок [4].

Таким чином, у використанні дидактичних ігор які сприяють екологічному змісту розвивають у дітей знання, причинно-наслідкові зв'язки, інтерес до об'єкту природи та правил поведінки в навколишньому середовищі. Діти навчилися бути добрішими, радісними оволодівають навичками догляду за тваринами та рослинами, під час ігрових занять кожна дитина має змогу формувати уміння про дбайливе ставлення до природи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Ред. журн. «Дошкільне виховання», 1999. 60 с.
2. Сухар В. Л. Екологічне виховання старших дошкільників. Х.: Ранок, 2009 100 с.
3. Заикина Е. А. Игра в экологическом образовании младших школьников. К.: Ранок, 2004. С. 19-21.
4. Паніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. К. :Академвидав, 2004. 456 с.
5. Иванова А. И. Методика организации экологических наблюдений и экспериментов в детском саду. М.: ТЦ Сфера, 2003. 56 с.

Митрофанова А. А.

здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня "молодший спеціаліст"

спеціальності 013 Початкова освіта

Коростишівський педагогічний

фаховий коледж імені І.Я.Франка

м. Коростишів

*Науковий керівник: **Савіна М. В.***

викладач психолого-педагогічних дисциплін

Коростишівський педагогічний

фаховий коледж імені І.Я.Франка

м. Коростишів

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА - ОСНОВНІ ЗМІНИ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Після хліба найважливіше для народу - школа.

Ж. Дантон

Нова українська школа - це потреба реформування сучасної системи освіти. Основна мета - створити таку школу, в якій буде не тільки цікаво вчитися, а яка даватиме учням можливість використовувати здобуті знання у своєму повсякденному житті.

НУШ - це школа, куди учні охоче будуть іти. Тут прислухатимуться до їх думок, навчатимуть критично мислити, не боятися висловлювати свої думки. Водночас і батьки віддають перевагу саме такій школі, в якій є співпраця та взаєморозуміння.

Сьогодні початкові класи суттєво відрізняються від тих, якими вони були. Діти сидять за новими партами, мають можливість вільно пересуватися в класі. Шкільна кімната обладнана шафами з різноманітним приладдям та навчальними матеріалами, а на підлозі - мозаїчний килимок. На стінах є

розумні дошки або проектор. Під час занять багато розминок та фізкультхвилинок.

У НУШ заняття проходять в ігровій формі. Знання, отримані в школі, діти вчаться використовувати в житті. Важливим елементом розвитку є саморозуміння. Дітям пропонується висловлювати свої почуття та думки, слухати одне одного і не робити те, що нікому не подобається. Цьому навчають під час ранкових зустрічей, де діти мають можливість обговорювати свій емоційний стан, свої думки, проблеми в класі та шкільному житті чи цікаві для них теми.

Однак головним завданням школи залишається навчання. За програмою НУШ рекомендується інтегрувати предмети в початкових класах, щоб діти мали цілісну картину світу. Так, наприклад, рослини вивчають не лише в ботаніці, а й у географії, екології, математиці, хімії, мові та літературі.

У першому та другому класі нової української школи оцінок не ставлять. Оцінка не повинна бути караючою. Вона має фіксувати рівень досягнень дитини та вказувати, яку мету має переслідувати дитина. Тому у першому та другому класах поширеним є вербальне оцінювання. Головне - стежити за розвитком дитини. Для кожної дитини вчитель створюватиме портфоліо особистих досягнень - вибираючи з усіх поробок та творів, які виконувались дитиною у класі, найкращі та найоригінальніші.

У новій українській школі учні початкових класів не виконують домашнього завдання. Адже дитина повинна відпочивати вдома, а вчитись - у школі.

У 21 столітті вчитель - не єдине джерело знань, отже йому доводиться освоювати нові ролі. Він повинен бути помічником і наставником дитини, який буде супроводжувати її в процесі навчання і досліджувати світ разом з нею. Всі вчителі, які прийшли в перший клас, пройшли спеціальну підготовку, демонструють готовність до реалізації принципів НУШ. Тепер вчитель -

помічник дитини, якого не потрібно боятися, а навпаки, розуміти, що він завжди готовий прийти на допомогу.

Нова українська школа гостинно відкриває двері для дітей з особливими освітніми потребами. Чимало таких дітей отримали можливість регулярно відвідувати заняття, навчатися читати, писати, дружити та працювати в одному колективі з усіма. У таких класах працюватимуть асистенти, щоб допомогти вчителю в організації освітнього процесу. НУШ - це школа доступна всім.

12-річне навчання це не лише збільшення навчальних років, але, хочеться вірити, й підвищення їх якості. Застосування нових форм та методів навчання вимагає більше часу. Зміни, в першу чергу, торкнуться старшої школи, де передбачено поглиблене вивчення окремих предметів. Тому ця школа отримала назву профільної.

Ще Мішель Монтень у 16 сторіччі зауважував: “Найголовніше прищепити смак і любов до науки: інакше ми виховаємо просто віслюків, навантажених книжною премудрістю”.

Випускник нової української школи - це особистість, гарно освічена, здатна до критичного мислення, це патріоти з активною життєвою позицією, це той, хто здатен змінювати світ навколо себе, конкурувати та вчитися впродовж життя.

Випускники НУШ мають оволодіти важливими життєвими компетентностями, що забезпечать успішну самореалізацію молодой людини. Зокрема, це:

- вільне володіння державною (і рідною в разі відмінності) мовами;
- спілкування іноземними мовами;
- математична компетентність;
- основні компетентності в природничих науках і технологіях;
- інформаційно-цифрова компетентність;
- вміння вчитися впродовж життя;
- ініціативність і підприємливість;

- соціальна та громадянська компетентності;
- обізнаність та самовираження в сфері культури;
- екологічна грамотність і здорове життя.

Співпраця між усіма учасниками навчального процесу - учителями, учнями, адміністрацією та батьками - є наріжним каменем, який допоможе досягти високих результатів. Зрештою, це єдиний спосіб досягнення головної мети: так змінити освітнє середовище, щоб навчання стало цікавим і корисним для життя.

І наостанок – час зробити українську школу відкритою, цікавою та сучасною.

ЛІТЕРАТУРА

1. "Про Державну національну програму "Освіта" (Україна ХХІ століття)": постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. № 896 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text>
2. Нова українська школа: як зміниться навчання школярів. – Режим доступу: <https://learning.ua/blog/201810/nova-ukrainska-shkola-iak-zminytsia-navchannia-shkoliariv/>.
3. Нова українська школа - як навчаються школярі. – Режим доступу: <https://www.6262.com.ua/news/2476179/nova-ukrainska-skola-ak-navcautsa-skolari>.

Фесенко В. В.

*студент 41 групи відділення фізичного виховання
Комунальний заклад «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий
коледж імені Івана Франка» Чернігівська обласна рада
м. Прилуки*

Романовська Т. І.

*голова ЦК викладачів фізичного виховання, викладач-методист
Комунальний заклад «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий
коледж імені Івана Франка» Чернігівська обласна рада
м. Прилуки*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ У ШКОЛАХ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

Постановка проблеми. Стан здоров'я і фізичного розвитку школярів викликає сьогодні цілком зрозумілу тривогу в суспільстві. Погіршення стану здоров'я молодого покоління є результатом впливу не тільки соціально-економічних і екологічних чинників, а й наслідком серйозних недоліків в організації фізичного виховання дітей. Тому останніми роками система підготовки майбутніх учителів фізичної культури в педагогічних ВНЗ піддавалася обґрунтованій критиці [3, с. 33].

Реалізація завдань професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту потребує, як вважають Г. Олефір, І. Панасюк, О. Солтик, Л. Сущенко, формування особистості, яка здатна до ефективної професійної діяльності у складних умовах сучасних перетворень, яка володіє не тільки системою фахових знань, професійних умінь, навичок, загальних і спеціальних компетенцій, а й сформованістю професійно важливих характеристик [4].

Сучасна педагогіка потребує нових методів та підходів при організації навчального процесу з фізичного виховання учнівської молоді. Якщо раніше метою фізичного виховання було формування фізично досконалої людини, готової до праці та оборони, то на сьогоднішній день пріоритетною є його оздоровча спрямованість, оскільки здорова людина – основа здорової нації. Адже, сучасні соціально-економічні умови життя висовують високі умови до працездатності, рівня фізичного розвитку та функціонального стану організму молодого покоління. Цим зумовлена необхідність посилення навчальної та виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах України та обґрунтування ефективних методик навчання та виховання учнів, здатних наполегливо сприймати у школі навчальний матеріал та займатися фізичною культурою. Проблема якості, ефективності та розвитку фізичного виховання для жителів сільської місцевості останнім часом стала надзвичайно актуальною.

Мета дослідження – здійснити аналіз, узагальнення та систематизацію даних з підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до проведення уроків у школах сільської місцевості

Методи дослідження – розкрити особливості процесу підготовки студентів факультетів фізичного виховання до організації та проведення уроків фізичної культури у школах сільської місцевості під час майбутньої професійної діяльності. Проаналізувати стан дослідження даної проблеми у педагогічній теорії та практичній діяльності вищих педагогічних навчальних закладів України, визначити основні принципи, доцільні форми і методи підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до роботи з учнями сільської місцевості.

Результати дослідження. Серед основних підходів наукової інтерпретації проблеми професійної підготовки майбутніх учителів вагоме місце займають погляди та думки вчених-педагогів, які неодноразово

підкреслювали необхідність більш глибокого розгляду проблеми професійного становлення педагога як педагогічної проблеми.

Проблему підготовки майбутніх вчителів фізичного культури до організації та проведення уроків з учнями сільської місцевості недостатньо досліджено в теоретико-методологічному аспекті.

Формування здорового способу життя, в першу чергу, підростаючого покоління в сільській місцевості постає перед нами як медична, психологічна, педагогічна, соціальна проблема, тому що, здоров'я має специфіку проявлятися на фізичному, психологічному, соціальному рівнях [2].

Це зумовило прийняття низки нормативних документів: Закону України «Про фізичну культуру і спорт», Цільової комплексної програми «Фізичне виховання - здоров'я нації», Державної програми розвитку фізичної культури і спорту в Україні на 2007-2011 рр., стратегічними цілями яких є формування у дітей та молоді фізичного, морального і психічного здоров'я, усвідомленої потреби у фізичному вдосконаленні, розвитку інтересу і звички до самостійних занять фізичною культурою і спортом, набуття знань і вмінь здорового способу життя [1].

Закон України «Про фізичну культуру і спорт» акцентує увагу на проблемі розвитку фізичного виховання в сільській місцевості. Держава забезпечує пріоритетний розвиток фізичної культури і спорту на селі, створює необхідні умови для занять фізичною культурою і спортом сільських працівників і членів їх сімей [4]. Це зумовлено тим, що саме фізичне виховання є важливим компонентом гуманітаризації та гуманізації освіти.

Стратегічною метою розвитку фізичного виховання, фізичної культури і спорту в сільській місцевості є створення необхідних умов для занять фізкультурно-оздоровчою і спортивною діяльністю сільського населення, які б відповідали вимогам закону України «Про фізичну культуру і спорт». Але значних позитивних зрушень у покращенні фізичного, духовного, психічного, соціального здоров'я школярів не відбувається. І, на жаль, останнім часом в

Україні продовжується процес погіршення стану здоров'я дітей і підлітків. Спричинило цю тенденцію багато чинників: екологія (близько 20%), спадковість (близько 20%), нездоровий спосіб життя (близько 50%), рівень розвитку медицини та геополітична ситуація у країні [6].

На думку вчених Л. Волкова, О. Дубогай, В. Гребінченка, М. Козленка та ін. першочерговими причинами погіршення рівня фізичної підготовленості сільських мешканців є проблеми зниження загального рівня життя і соціальної захищеності населення, недосконалість системи медичного обслуговування, недостатнє фінансування освітніх установ, низький інтерес підростаючого покоління до власного здоров'я тощо [3,4].

Сільська школа представляє собою особливий феномен як у педагогічній теорії, так і в реальній практиці, а тому цій проблемі приділяється неабияка увага. Зокрема, у зв'язку з тим, що відродження і розвиток сільської школи – це, перш за все, відродження села, збереження і розвиток нашої держави. Найскладнішими з педагогічного погляду є малокомплектні школи, які дуже різняться за наповненістю класів. Проблемами сільських малокомплектних шкіл займалися вчені В.Б. Лебединцев, П.Є. Решетніков, І.С. Соловецький, В.О. Сухомлинський, П.Т. Фроловта інші, які стверджують, що організація навчально-виховного процесу в таких школах має ряд істотних особливостей, тому що, відсутні не тільки паралельні класи, але іноді й окремі класи [6].

Зміст професійної підготовки майбутніх учителів передбачає формування підготовленості випускників до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів та малокомплектних шкіл сільської місцевості.

Треба зазначити, що підготовка фахівців в галузі фізичної культури в педагогічному вищому навчальному закладі суттєво відрізняється від реальної роботи в школі, особливо сільської місцевості, де постає ряд проблем між необхідністю забезпечення програмових вимог із фізичного виховання та матеріально-технічною базою малокомплектної школи; між залученням учнів

до колективної діяльності та малою наповнюваністю класів; між науково-методичним забезпеченням школи та низькою кваліфікацією вчителя фізичної культури; між зацікавленістю батьків до уроків фізичної культури та фізичною підготовленістю самих учнів; між організацією змагальної спортивно-оздоровчої діяльності та відсутністю паралельних класів тощо [2]. Тому ті та інші питання диктують необхідність розробки й застосування специфічних форм і методів навчання й виховання школярів сільської місцевості, розподілу навчального матеріалу, пошуку шляхів підвищення ефективності, насамперед, уроку фізичної культури, як основної форми роботи з фізичного виховання. В цьому випадку, на думку багатьох вчених [2,7], не можна не враховувати традиції того чи іншого села, роль сім'ї, родини, місце проживання та віддаленість від великих міст як основного духовного і фізичного розвитку, зайнятість дітей у допомозі батькам по господарству, тісний зв'язок батьків, навчального закладу та сільської громади.

Проте, на жаль, мала наповнюваність учнів в класах, слабка спортивно-матеріальна база малокомплектних шкіл, або взагалі відсутність спортивних залів, обмаль спортивного устаткування, інвентарю, відсутність або мала кількість дитячо-юнацьких спортивних шкіл не дає можливості повною мірою реалізувати завдання фізичного виховання учнівської молоді в малокомплектних школах. Слід зауважити те, що молоді спеціалісти, тренери з фізичної культури і спорту не хочуть йти працювати в сільську місцевість.

На сьогоднішній день прийняття нових навчальних програм не змінило стан шкільної фізичної культури в сільській місцевості. В першу чергу, це стосується відношення як вчителів, так і самих батьків до предмету «Фізична культура». На жаль, за даними найоптимістичніших наукових досліджень, сьогодні фізичним вихованням дітей цікавиться не більше 20 % батьків. Така ситуація значно погіршує реалізацію стратегічних цілей фізичного виховання школярів, оскільки відсутність культу здоров'я і рухової активності серед сімейних цінностей ускладнює цей процес [1,7].

Майбутнім вчителям фізичної культури необхідно врахувати, що одним із значущих факторів поліпшення свідомого ставлення учнів та їх батьків до предмету є пропаганда фізичної культури в школі. Вона повинна бути спрямована на формування і збереження інтересу до занять фізичними вправами протягом усього життя. У реалізації цієї мети велике значення має просвітницька діяльність, у яку повинні бути залучені не тільки учні, а й батьки та вчителі.

Для ефективності уроків фізичної культури майбутнім фахівцям необхідно максимально використовувати всі можливості, якими володіє школа. Відсутність спортивних залів в малокомплектних школах компенсується наявністю спортивних пришкольних майданчиків або спеціально обладнаного місця для занять фізичними вправами. Проведення занять на свіжому повітрі особливо цінні тим, що здійснюється загартовування організму, підвищується його стійкість до простудних захворювань. Різноманітні умови (туристичні походи, спортивний майданчик, пришкольна ділянка) значно розширюють коло рухових навичок. Діти навчаються переборювати природні перешкоди, орієнтуватися в новій обстановці, одержують можливість виявляти високу активність, самостійність, ініціативність у діях порівняно з заняттями в спортивному залі [7].

Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до проведення уроків у школах сільської місцевості є системою організаційних і педагогічних заходів, які забезпечують майбутньому педагогу професійну спрямованість знань, умінь та навичок. Така підготовка є одним із сучасних напрямів професійно-педагогічної підготовки вчителів фізичної культури, в процесі якої студенти мотивуються до проведення занять оздоровчого характеру з учнями, опановують зміст, форми, методичні прийоми та методи їх проведення. Вище викладене свідчить про необхідність ефективного пошуку шляхів розв'язання проблеми, що дозволило б суттєво підвищити рівень підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання до подальшої роботи

ЛІТЕРАТУРА

1. Афонін В. Теорія і практика професійної підготовки студентів інститутів фізичної культури (ІФК) як педагогічна проблема. *Молода спортивна наука України: Зб. наук. праць у галузі фізичної культури і спорту*. Львів:НФВ» Українські технології», 2004. Т.4. 710 с.
2. Борисенко А. Особливості фізичного виховання в сільській малокомплектній школі. *Фізичне виховання в школі*. 1998. №3. С. 8-14.
3. Гринченко І.Б. професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в нових умовах. *Вища освіта України. Теоретичний та науково-методичний часопис. Додаток 3, Т VII / Тематичний випуск: Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. К.: 2010. 22с.
4. Карченкова М.В., Іщенко О.А. Шляхи підвищення професійної підготовленості випускників факультету підготовки вчителів фізичної культури // *Молода спортивна наука України: Зб. наук. пр. Вип. 7. Львів, 2003. Т.1. 109 с.*
5. Наумчук В.І.Професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних ігор:автореф. дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук:спец. 13.00.14» *Теорія та методика професійної освіти»* /В.І. Наумчик. Тернопіль, 2002. 9с
6. Пахальчук Н.О. Організація фізичного виховання молодших школярів у сільській школі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2012. №2(20). С. 303 – 310.
7. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів.. *Частина 2*. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2002. 230 с.

Секція 4. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Козлов Д. О.

*доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту освіти та педагогіки вищої школи
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка,
м. Суми*

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ МАЙБУТНЬОГО МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

На сучасному рівні розвитку цивілізації особливу роль відіграє інноваційний потенціал суспільства, що потребує людей, здатних системно й конструктивно мислити, розвивати свій пізнавально-творчий і професійний потенціал, швидко знаходити потрібну інформацію, приймати адекватні рішення, долати ризики мінливого світу, удосконалювати, розвивати та створювати принципово нові ідеї в різних галузях знання, що в свою чергу формує соціальне замовлення на нові підходи в системі управління освітою, нове педагогічне мислення, нове ставлення педагога до своєї діяльності, результатом якої має бути виховання людини з розвиненою інноваційною культурою.

Підготовка сучасного менеджера освіти, здатного впроваджувати ідеї особистісно-орієнтованої освіти, оригінально вирішувати актуальні навчально-виховні та соціокультурні проблеми, вимагає особливої організації його практичної та розумової діяльності.

Сприйнятливість до нового, інноваційне мислення формуються в людини у ранньому віці, що значною мірою залежить від творчої атмосфери у сім'ї, зорієнтованої на інноваційну діяльності дитячих садків, шкіл і педагогів, які

безпосередньо працюють з дитиною. За сприятливих умов цей потенціал суттєво впливає на її подальше професійне зростання та життя в цілому.

Професійна зорієнтованість на інноваційну діяльність зосереджується під час навчання у закладі освіти. Вважаємо цей період сприятливим для розвитку мотиваційно-ціннісного ставлення до педагогічних інновацій, хоча як свідчить аналіз, для багатьох педагогів-практиків характерний низький рівень сформованості інноваційної поведінки та готовності до інноваційної діяльності, що значною мірою є породженням традиційного навчання у закладі освіти.

У контексті піднятої проблеми викликає інтерес думка І. М. Дичківської про те, що при формуванні інноваційної поведінки педагога, а відповідно і майбутнього менеджера освіти, важливо враховувати такі принципи:

1. Принцип рефлексії педагога на власний психолого-педагогічний досвід (охоплює оцінювання професійного рівня, прогнозування професійної успішності, організацію самопізнання та самодіагностики, підтримання стійкого оперативного зворотного зв'язку).

2. Принцип формування орієнтувально-пошукової позиції педагога щодо будь-яких аспектів свого і запозиченого педагогічного досвіду.

3. Принцип формування цілісного підходу до аналізу проблемних педагогічних ситуацій (особливість таких ситуацій у сучасному освітньому просторі полягає у наявності великої кількості учасників зі своїми ролями, способами взаємодії та інтересами).

4. Принцип формування уміння розв'язувати завдання колегіально з іншими учасниками (вихованцями, колегами), що забезпечує можливість пошуку оптимальних рішень не лише завдяки відстоюванню власних позицій, а й за допомогою аналізу інших пропозицій, спільного їх генерування.

Вважаємо, що головними принципами побудови взаємодії викладача з магістрами при формуванні інноваційної поведінки майбутніх менеджерів освіти у сучасному освітньому просторі можуть бути:

- принцип свободи вибору або альтернативності (спільне планування, диференційовані завдання тощо);
- принцип особистісної зорієнтованості;
- принцип адекватності (відображення реалій сучасного етапу соціально-економічного розвитку з урахуванням можливих і необхідних змін, виходячи з інтересів як організації, так і кожного його члена);
- принцип неперервності й цілісності розвитку особистості;
- принцип професійно-практичної спрямованості (вважаємо, що саме педагогічна практика або стажування забезпечує поєднання фундаментального науково-теоретичного та практично-методичного напрямів у підготовці майбутніх управлінців та сприяє формуванню системи педагогічних і управлінських умінь, особистісних якостей та ціннісних настанов на науково-педагогічну діяльність магістрантів);
- принцип професійно-особистісного розвитку під час педагогічної взаємодії (рефлексія, корекція власної діяльності);
- принцип творчого самовираження, співпраці та співтворчості (для розвитку пізнавальної та професійної діяльності, творчого самовираження майбутніх управлінців важливу роль відіграє творча атмосфера у сучасному освітньому просторі, яка передбачає вільне спілкування, обмін думками, ідеями, а найголовніше – особистісне ставлення майбутніх менеджерів освіти до творчості).

Зауважимо, що інноваційне навчання у виші переконує у значущості таких напрямів розвитку професійних якостей майбутнього керівника закладу освіти, як емоційність мислення, формування нового типу спілкування та комунікативних здібностей, розвиток здатності до внутрішнього діалогу як основи самопізнання, проблематизації спілкування, змінності його способів, зміни ролей.

Отже, вважаємо, що необхідною умовою для вирішення поставленої проблеми в освітньому середовищі університету має панувати дух інноваційної творчості та постійного пошуку. Реалізація розглянутих принципів забезпечує системність при підготовці менеджера освіти до інноваційної діяльності у сучасному освітньому

просторі в процесі методичного вдосконалення педагогічної майстерності та розвитку інноваційної культури майбутнього менеджера освіти, оскільки саме ці категорії мають фундаментальне значення для вибору напрямків розвитку особистості й реалізації її інноваційного потенціалу.

B. Barchi

Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor

senior lecturer at the Department of Psychology

Mukachevo State University

Mukachevo

H. Bodnar

senior lecturer at VSP

"Humanitarian and Pedagogical Professional College

Mukachevo State University "

MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES IN EDUCATION

In the process of higher education, information systems that use computer technology play a very important role, because full involvement in the educational process by observing the most realistic picture increases motivation and success in acquiring knowledge, stimulates brain activity. As one of the promising educational methods, modern information technologies offer a new educational environment - virtual reality (VR). It is modelled by a computer and is considered as a special information environment in which all objects are represented in three dimensions. A distinctive feature of this environment is the change of images in real time and the experience of the effect of presence. VR mimics both the effect and the reaction to that effect.

The works of S. Aksonov "Computer modeling and virtual reality", S. Bondarenko "Virtual network communities: the specifics of formation and functioning", A. Goshchinsky "Computer modeling and virtual reality" are devoted to

the functioning of virtual reality phenomena in various spheres of human life. Problems of virtual education are considered in theoretical and applied research in the directions of the general education (A. Petritsa "Correlation of virtual and real in educational experiment in the course of studying of physics in elementary school", S. Litvinova "Methods of use of technologies of a virtual classroom by the teacher in the organization of individual education of students") and professional education (A. Zasekin "Virtual communication as a factor of personal change of student youth", R. Pavlyuk "Formation of skills of future teachers of foreign languages for the implementation of virtual pedagogical interaction", N. Gnedko "Formation of readiness of future teachers to apply means of virtual clarity in professional activity").

The use of virtual reality technologies (hereinafter - VR-technologies) in education is a very promising method. After all, currently students process a huge amount of information, the assimilation of which directly depends on the effectiveness of the presentation. None of the educational methods can match the effectiveness of VR technology, which significantly improves and simplifies the learning process.

The students can interact with any objects, improve their skills in managing complex equipment, visit ancient places and take part in any historical events, find themselves in the human body and study its structure [1], conduct laboratory work and practical classes in the virtual world. All it will be even more accessible to you thanks to training programs based on VR-technology.

Improving the effectiveness of learning using virtual reality technologies is also because classes using modern technologies are of great interest, resulting in increased learning motivation and activity of students. As pointed out by one of the famous researchers of virtual reality O. Yuxhvid, all reports on the implementation of various curricula based on BP-technologies report an increased interest of students in this form of classes and enthusiasm with which they prepare for each lesson, studying theoretical material. which will then be able to work in a virtual environment. In

addition, training programs based on virtual reality technologies are universal (i.e., when using such programs for different subject areas requires almost the same set of software and hardware), easily "embedded" in the traditional learning process and can be replaced real objects with their simulation models and interactive simulators, with which students can model different situations and find optimal solutions [2].

The combination of visualization and interactivity makes the method of learning with the help of VR effective. The experiment was based on the Human Anatomy VR Complete Edition application from Virtual Medicine, which allows you to interact with virtual models of human anatomy. Comparison of learning outcomes and levels of cognitive involvement of students was performed in the two groups. Participants in VR conditions improved the quality of learning (namely, memorization and reproduction) and engagement rates (cognitive and subject subscales) compared to those in traditional settings [1].

The main advantage of using this technology in education is the maximum involvement of students in the learning process. Such training programs give the greatest results, so one lesson in the virtual world successfully replaces dozens of regular ones.

Virtual and augmented reality technologies give students the opportunity to study subjects more deeply, analyse the consequences of world events, participate in archaeological expeditions and much more, and most importantly - in an entertaining way. AR and VR provide an experience that students do not usually have access to.

Experts highlight two undoubted advantages of learning in virtual reality - clarity and security. Thanks to the highest level of detail in VR, you can reliably show things that cannot be seen under normal conditions. For example, the fission of the nucleus before a nuclear explosion, or the process of awakening a volcano. In terms of security, in VR space, the mistakes that cost people their lives in the real world are not terrible in the virtual world. Therefore, now these technologies are used in the study of almost all disciplines.

The use of virtual reality opens many new opportunities in teaching and education, which are quite complex, time consuming or expensive with traditional approaches. There are five main advantages of using AR / VR technologies (augmented reality, AR, and virtual reality, VR, reality) in education:

1. *Visibility.* In a virtual space, you can view any process or object in detail without obstacles, which is much more interesting than looking at the pictures in the textbook. For example, through the application Anatomy you can study the structure of the body in the smallest detail, and Operation Apex will show all the riches of the underwater world.

2. *Concentration.* In a virtual environment, a person will not be distracted by external stimuli, which will allow you to fully focus on the material.

3. *Maximum involvement.* Immersive technologies provide the ability to fully control and change the scenario of events. The student can witness historical events, conduct an experiment in physics or chemistry, or solve a problem in a playful and understandable form.

4. *Security.* With the help of VR and AR technologies, you can perform a complex operation, control a sports car or even a space shuttle, conduct an experiment with dangerous chemicals and at the same time does not harm yourself or the environment.

5. *Effectiveness.* Researchers at the University of Maryland conducted a study in which they asked two groups of people to remember the location of certain images. During the experiment, one group used virtual reality helmets and the other used regular computers. The group that studied the image using VR-helmets showed a result 10% higher than the members of the other group [3].

The latest technologies also play an important role in educating children with physical, social, or cognitive impairments. After all, with the help of immersive technologies, you can create an inclusive learning environment, considering the needs and capabilities of each. This can be one of the important steps in democratizing knowledge.

With all the positive aspects of the use of BP technologies in education, their potential should not be overestimated. After all, in the most general form, virtual education is a process and result of interaction of subjects and objects of education, accompanied by the creation of a virtual educational space, the specificity of which is determined by these objects and subjects, and, accordingly, its existence outside teacher communication, , students and educational facilities is impossible or, in other words, a virtual educational environment is created only by those objects and entities involved in the educational process, and not visual aids or technical means, no matter how innovative they are. In addition, virtual learning programs cannot completely replace teaching in educational institutions, because in the end they are only an imitation of real actions and objects in the information space. They should be widely used in the study of the most complex topics of various subjects, as well as for training professional skills in various activities.

ЛІТЕРАТУРА

1. Korniienko, I. Barchi B. Influence of virtual reality tools on human anatomy learning. Інформаційні технології і засоби навчання : науковий журнал. – Київ, 2020. Том 77, №3. Р. 66-75.
2. Юхвид А. В. Философские проблемы виртуальной реальности в творчестве, искусстве и образовании. Правовые аспекты использования виртуальных технологий [Электронный ресурс]. Доступно: http://www.yukhvid.narod.ru/Doklad_Ekaterinburg.htm. Дата обращения: Июнь, 11, 2017.
3. VR helps us remember (2018). Available at: <https://techcrunch.com/2018/06/14/vr-helps-us-remember/>

Кудряшова Т. І.

*доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання*

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С.Макаренка

м. Кременчук

Лисенко Т. І.

викладач, голова ЦК інформаційних технологій

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С.Макаренка

м. Кременчук

Морозова О. О.

викладач інформаційних технологій

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С.Макаренка

м. Кременчук

МІСЦЕ ТА ОЗНАКИ КІБЕРСПОРТУ ЯК СПОРТИВНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кіберспорт є формою змагальної діяльності, в основі якої лежить використання комп'ютерних ігор. Це феномен, який сформувався в умовах інформаційного суспільства, став одним з елементів сучасної цифрової молодіжної культури, однак його вивчення стикається з низкою труднощів. По-перше, з боку наукового співтовариства відсутнє розуміння важливості кіберспорту як спортивної дисципліни нового типу. По-друге, досі існує упередження щодо комп'ютерних ігор як таких, що призначені виключно для безтурботної молоді. По-третє, у багатьох країнах кіберспорт викликає консервативне відторгнення [0]. У той же час, динаміка розвитку кіберспорту постійно зростає, що робить його цікавим та актуальним для дослідження. У

цьому виді спортивної активності учасникам змагань потрібно розвивати та тренувати як розумові, так і фізичні якості [2]. Тому потребує дослідження специфіка підготовки спортсменів та особливості розвитку інфраструктури нового виду спорту.

Дослідженню явища кіберспорту присвячені наукові праці вітчизняних та зарубіжних науковців. Ще в 1998 році Р. М. Грінфілд проаналізував прихильність дітей до комп'ютерних технологій та відеоігор, зокрема їх поведінку під час гри, що часто є досить агресивною [3]. Виходом дослідник бачив проведення змагань з комп'ютерних ігор з певним спортивним регламентом, що дасть змогу дещо приборкати людську агресію.

Особливості інтелектуального спорту з точки зору підготовки менеджерів кіберспортивної індустрії досліджують Новосьолов М. О. та Скаржинська О. М. Ними визначені вимоги до фізичної підготовки кіберспортсменів з огляду на можливості майбутнього працевлаштування [4]. У закладах вищої освіти йде підготовка з кіберспортивних спеціальностей з урахуванням збільшення потреб у фахівцях та значного розширення робочих місць у галузі. Для сьогоденних професіоналів у кіберспорті важливо бути впевненими у можливості продовження трудової діяльності після завершення спортивної кар'єри. Дослідники визначають специфічні особливості менеджменту кіберспортивної індустрії, що дає можливість переходити від активного спорту до тренерської, суддівської або іншої діяльності.

Серед вітчизняних досліджень слід назвати роботу К. О. Горової та Д. А. Горового, присвячену аналізу сучасних тенденцій розвитку фінансової складової кіберспорту. Дослідники зазначають, що проведення турнірів з кіберспорту є основним джерелом залучення нових спонсорів та інвесторів, а також популяризації кіберспорту в усьому світі [5]. Проведення чемпіонатів з кіберспорту викликає цікавість глядачів та вболівальників, для яких спостереження за поведінкою та змаганням професійних гравців викликає захоплення через їх виняткові здібності. Як у будь-якому популярному

офіційному спорті, бажаючі спостерігати за грою заповнюють стадіони, а онлайн трансляції збирають біля екранів мільйони глядачів. Міцнішає рух кіберспортивних фанатів, що підтримують своїх кумирів. У частині країн кіберспорт визнано як офіційний вид спорту. Це стимулює спонсорів інвестувати в розвиток сервісів, які дозволяють масовий перегляд змагань, у вдосконалення стрімінгових цифрових технологій, в ігрову інфраструктуру, в підтримку спортивних команд та окремих гравців. Кіберспорт став потужною платформою для розміщення реклами, просування товарів та послуг.

У той же час, питання спортивної складової у змаганнях з комп'ютерних ігор, їх відповідності ознакам класичного спорту недостатньо розкрито в науковій літературі, що визначає актуальність нашого дослідження.

Визначення основних понять, пов'язаних з кіберспортом, та ознак, за якими комп'ютерний спорт може бути визнано як вид спортивної дисципліни при підготовці фахівців з фізичної культури та спорту.

Завдання дослідження: проаналізувати види комп'ютерних ігор, що використовуються у змаганнях з кіберспорту, визначити вимоги до спортсменів, роль тренерів та суддів змагань, систему підготовки фахівців з кіберспорту в закладах освіти.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, Інтернет-ресурсів; методи теоретичного аналізу та узагальнення.

Історія електронного спорту почалася з гри «Quake», випущеної у 1996 році. Вона, крім цікавого ігрового сюжету та революційної на той час 3D-графіки, мала режим мережевої гри не лише через локальну мережу, а й через Інтернет. Це давало можливість користувачам змагатися не лише проти комп'ютерних персонажів, а й один проти одного або командами в режимі реального часу. Перші чемпіонати з кіберспорту проводились саме з використанням цієї гри.

На сьогодні змагання з комп'ютерних ігор мають всі формальні ознаки традиційного спорту. Вікіпедія [6] визначає спорт як організовану за певними

правилами діяльність людей, що полягає в зіставленні їхніх фізичних та інтелектуальних здібностей. Спорт передбачає участь у офіційних змаганнях, за перемогу в яких спортсмен може отримати матеріальну винагороду, титули, звання, нагороди. Крім власне змагань, спорт передбачає підготовку до цих змагань – тренування, та створення відповідної інфраструктури (майданчики для тренувань та змагань, індустрія виготовлення спортивних знарядь, спортивного одягу та взуття тощо), що забезпечує розвиток виду спорту.

Ці критерії є вирішальним для визначення будь-якого виду спорту, у тому числі кіберспорту. Розглянемо особливості кіберспорту через призму названих ознак для підтвердження його відповідності поняттю спорт.

Кіберспорт – це змагання окремих спортсменів або команд на платформі комп'ютерних ігор. При цьому ігрове середовище надає майданчик та інструменти для взаємодії ігрових персонажів, забезпечуючи рівні умови для змагань людини з людиною або команди з командою. У цьому спорті є єдині правила, спортсмени, команди, тренери, судді, вболівальники, турніри, коментатори і трансляції.

Для організації змагань з електронного спорту підходять не всі жанри комп'ютерних ігор, а лише такі, у яких для здобуття перемоги потрібна майстерність, що залежить від уродженого таланту та розвивається під час тренувань. Для змагань не придатні ігри, які містять елемент випадковості, що домінує над технічними навичками гри. Найбільш вдалим для кіберспорту є такі жанри комп'ютерних ігор:

- шутери (англ. shooter – «стрілець») – жанр відеоігор, основу ігрового процесу яких складає стрільба з різних видів зброї по цілях, зазвичай вороже налаштованих;

- стратегії реального часу (англ. real-time strategy, RTS), у яких відбуваються військові дії та розбудова військових баз для здобуття перемоги над супротивником, при цьому гравець і його супротивник (комп'ютер чи інший гравець) виконують дії одночасно;

– спортивні симулятори (англ. sports game) – жанр відеоігор, основою ігрового процесу якого є правила реального або вигаданого виду спорту.

Конкретні ігри у кіберспорті називаються дисциплінами.

Найпопулярнішими є такі дисципліни:

- Counter-Strike: Global Offensive (шутер від першої особи).
- DotA 2 (стратегічна гра від третьої особи).
- Fortnite (гра на виживання, шутер від третьої особи).
- League of Legends (стратегічна гра від третьої особи)
- Paladins (екшен-шутер від першої особи) та інші. Саме ці ігри

мають найбільші призові фонди, що вимірюються десятками мільйонів доларів.

Деякі види комп'ютерних ігор створені для командного змагання, інші дозволяють грати як в режимі один на один, так і команда на команду. У кіберспорті команди гравців традиційно називаються кланами.

Від кіберспортсменів вимагається поєднання фізичних та інтелектуальних здібностей. Швидкість реакції, точність попадання в ціль, рухова моторика рук потребують певної фізичної підготовки, а потреба у виробленні оптимальної стратегії для отримання перемоги – інтелектуальної. Кіберспорт часто порівнюють із шахами, і саме шахи лежать в основі однієї з найпопулярніших кібердисциплін DotA 2.

Щоб перемогти опонента, професійні гравці кіберспорту мають володіти не лише виключними руховими навичками, високою координацією між руками та очами, але й високим рівнем розуміння тактики гри. Під час занять кіберспортом виявляються задіяними різні ділянки мозку. Вимоги цього спорту такі ж високі, як і вимоги в інших видах спорту. Для досягнення позитивного результату в кіберспорті необхідно вміти працювати в команді, мати високу швидкість реакції, здатність до прийняття нестандартних та миттєвих рішень. «Це все ж більше розумова боротьба та боротьба моторики, тобто це не

традиційний спорт, в якому людина має бути неймовірно сильною фізично», зазначає професор університету спорту Німеччини Інго Фробьозе.

На відміну від класичного спорту, вік кіберспортсмена не має значення. В комп'ютерних іграх важлива швидкість реакції, тому молоді гравці здатні продемонструвати вищі результати, ніж більш досвідчені.

Підготовка до змагань потребує регулярних тренувань мінімум дві-три години на день, а перед самими змаганнями – шість-вісім. Напередодні змагань кіберспортсмени, як і атлети, тренуються двічі на день.

Кіберпоєдинок з футболу триває до 20 хвилин. Кіберспортсмену під час тренувань чи турніру треба зіграти не один матч. Окрім того, наразі у кіберфутболі FIFA один спортсмен керує цілою командою. Тренуванням можуть бути спаринг-матчі або онлайн турніри. Спаринг-матч триває дві-три години, турнірний може розтягнутися і на шість годин.

Учасники поєдинків повинні бути фізично витривалими. Пульс гравців часом досягає 160-180 ударів за хвилину – так само, як у тих, хто біжить марафон, а рівень кортизолу – гормону стресу – такий самий, як і у водія гоночного автомобіля. Кіберспортсмени іноді травмуються. Страждають у першу чергу руки – через одноманітність рухів, які людина виконує, сидячи перед комп'ютером, та зір, що падає через тривале перебування перед монітором.

Кіберспортсмени, як і традиційні атлети, мають тренерів, які допомагають швидше досягти високих результатів. Ігри в кіберспорті змінюються швидко. Ті з них, що задіяні в основних дисциплінах, з'явилися лише 4-5 років тому. Тренери в них грають стільки ж часу, скільки і гравці. Фактично вони не можуть навчити спортсменів чогось нового. Але вони стежать за командами конкурентів, за трендами, переглядають записи ігор, можуть помічати звички, заготовки суперника. Тренери спостерігають за процесом гри та можуть визначити, хто з учасників команди в певній ситуації мав рацію, а хто зробив помилку, і як її уникнути на майбутніх змаганнях.

Професійні кіберспортсмени на турнірах та змаганнях грають за певну організацію (клуб). Кіберспортивні клуби шукають талановитих гравців серед любителів комп'ютерних ігор, навчають їх, об'єднують у команди, від імені яких ці гравці виступають. Клуби організовують локальні турніри, що проводяться в приміщеннях комп'ютерних клубів, для пошуку та залучення гравців. Один з найвідоміших в Україні клубів Na'Vi (DotA 2) заснований ще у 2009 році. Його команди були неодноразовими призерами престижних міжнародних змагань. Приєднався до кіберспорту і київський футбольний клуб "Динамо", створивши свій кіберспортивний підрозділ з дисципліни FIFA. Для забезпечення можливостей тривалих тренувань клуби можуть пропонувати гравцям фінансову підтримку та оплачувати участь команд у турнірах.

Останнім часом окремі заклади вищої освіти почали залучати своїх студентів до кіберспортивних команд та створювати умови для їх тренувань та участі у турнірах. В Колумбійському коледжі, поруч із «традиційними» спортивними командами, існують команди з кіберспорту. Відкрили лабораторію кіберспорту для забезпечення тренувань, сформували та підтримують студентську команду в Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Популяризацією кіберспорту в різних регіонах, його підтримкою та проведенням турнірів займаються федерації та асоціації кіберспорту. Завдяки популярності мережної гри «Doom», в 1997 р. в США була утворена перша ліга електронного спорту – «Cyberathlete Professional League (CPL)». Від того часу з'явилося багато нових ліг із кіберспорту [7]. В Україні також є кілька федерацій з кіберспорту. Одна з них – StarLadder (DotA 2, CS:GO) існує більше 10 років і є однією з найстаріших організацій з кіберспорту в світі.

Змагання з кіберспорту, у тому числі міжнародні, проводяться по всьому світу. Одним з найкрупніших з них був турнір «World Cyber Games (WCG)», організований подібно до Олімпійських ігор. Турнір WCG був започаткований у 2000 році в Південній Кореї, і з того часу до 2014 року проводився щороку в

різних країнах. За ці роки з'явилося багато інших міжнародних турнірів з різних дисциплін. Кіберспорт додали в офіційну програму спортивних Літніх азійських ігор 2022 року, які повинні відбутися в Ханджоу в Китаї.

Роль судді на змаганнях – це скоріше роль організатора. Судді потрібно досконало знати різні турнірні системи, мати уявлення про гру, за якою проходить турнір. Дуже важливим є досвід власної ігрової діяльності.

Великі змагання проводяться в спеціальних місцях, де публіка може спостерігати за гравцями, що сидять за комп'ютерами, а хід змагань відстежувати на великому екрані, де транслюється ігровий процес. У Південній Кореї, через велике число глядачів, подібні змагання проводять на стадіонах. Набуває поширення створення великих кіберспортивних арен, які використовуються як для любителів комп'ютерних ігор, так і для організації змагань різних рівнів. Так, у 2010 році в Києві була відкрита «Київ Кіберспорт Арена» площею 1500 квадратних метрів. Приміщення обладнане всім необхідним для проведення LAN-турнірів. На її базі був проведений шоу-матч Arbalet Cup Best of Four (2010 рік), в якому взяли участь кращі світові команди по Counter-Strike. Пізніше арена прийняла чемпіонати серії ASUS Open, фінал світового Counter-Strike IEM European Finals (2011 рік), чемпіонати по StarCraft II та ін. У 2018 році в Дніпрі відкрився кіберспортивний майданчик «Windigo Arena» площею 1100 квадратних метрів. Технічне обладнання центру дає можливість проведення на його базі масштабних кібертурнірів. 15 лютого 2020 року на території «Windigo Arena» Українська федерація е-спорту при підтримці Міністерства культури, молоді та спорту вперше провели захід «День кіберспорту України», метою якого є презентація Національної Федерації кіберспорту України.

Хід найкрупніших змагань транслюють через Інтернет. У 2011 році з'явилася відеострімінгова платформа Twitch TV – аналог телебачення серед ігрової аудиторії [8]. Наразі кіберспортивні трансляції можна дивитись також на платформах Panda.tv, YouTube та ін. Про цікавість глядацької аудиторії

говорять цифри перегляду трансляцій кібертурнірів. Так, у 2019 році сумарний час перегляду турнірів з дисципліни League of Legends склав 478,7 млн годин, з дисципліни CS:GO – 284 млн годин, DotA 2 – 282,2 млн годин. За півфіналом World Championship у 2019 році, в якому брали участь команди G2 Esports і T1, стежили одночасно майже 4 млн осіб.

У той же час, на відміну від класичних спортивних ігор змагання з кіберспорту мають певні обмеження, пов'язані з тим, що в кожній кіберспортивній дисципліні (кожної гри), є свій розробник та правовласник, який контролює процес використання його гри. Розробники ігор можуть надавати дозвіл спортивним федераціям безоплатно проводити чемпіонати, або продають ліцензію на їх проведення, або самостійно влаштовують турніри, отримуючи доходи від проведення. Наявність правовласників на окремі дисципліни є однією з причин, яка ускладнює визнання кіберспортивних дисциплін видами спорту. У жодного іншого виду спорту немає власника, і грати можуть усі бажаючі без обмежень. Інша проблема пов'язана з тим, що наразі не існує єдиної міжнародної організації, авторитету якої вистачило б для встановлення єдиних правил проведення турнірів та контролю за цим ринком.

Фінансовий ринок, пов'язаний з кіберспортом, є дуже вагомим. За підрахунками аналітичного майданчика Super Data Research, лише у 2018 році сумарний дохід від кіберспорту склав майже \$ 2 млрд. Аудиторія глядачів кіберспортивних змагань перевищує 400 млн. осіб. Це здебільшого молоді забезпечені люди, які цікавляться сучасними технологіями. Саме на них розраховані зусилля рекламодавців. Найбільші прибутки отримують з турнірів, які проводяться розробниками ігор. Вони мають можливість залучати найсильніші світові команди до участі у своїх турнірах. Уболівальники цих команд готові придбати товари з символікою улюблених команд, вкладати кошти у перегляд платної трансляції. Інші турніри фінансуються, як правило, за рахунок рекламодавців.

З обсягом прибутків від проведення турнірів пов'язаний і заробіток кіберспортсменів. Наприклад, топовий гравець в League of Legends може отримувати від \$ 120 тисяч у рік. Крім заробітної плати та призових, які отримують гравці, вони ділять між собою і призовий фонд дисципліни. Так, українська команда Na'Vi, яка перемогла у 2011 році у найкрупнішому турнірі по DotA 2 The International, отримала \$ 1 млн. призових. Призовий фонд національного турніру з DotA 2, що пройшов у Києві в лютому 2020 року, складав \$ 300 тис. В цілому ж за 2017 рік призовий фонд у турнірах з дисципліни DotA 2 склав \$ 25,9 млн.

Галузь кіберспорту відкриває широкі можливості для створення нових робочих місць. І для цього не обов'язково бути професійним гравцем. Важливими для забезпечення ігрового процесу є послуги менеджерів команд, підготовка яких розпочалась в закладах освіти багатьох країн. Широке коло задач лягає на плечі організаторів подій, агентів, юристів, економістів та статистів, менеджерів з продажу, журналістів, PR-менеджерів та інших фахівців. До електронного спорту безпосереднє відношення мають фахівці з розробки комп'ютерних ігор: графічні та ігрові дизайнери, програмісти, відео-редактори, менеджери тощо [9]. Не залишається осторонь й індустрія з виготовлення сувенірної продукції з символікою кіберспортивних команд та дисциплін. Продаж такої продукції іноді дає командам більший прибуток, ніж призові, отримані після завершення турніру.

22 країни світу у зв'язку з поширенням кіберспорту визнали його офіційним видом спорту. Це США, Корея, Китай, Японія, Франція, Швеція та інші країни. Однією з останніх країн, у якій офіційно визнали спортом змагання на основі комп'ютерних ігор, стала Німеччина. Найбільшу підтримку кіберспорту на державному рівні надають США та Китай. Ряд європейських країн мають офіційні кіберспортивні комітети. В Британії держава підтримує кіберспортивну федерацію. В Данії виділили великий експериментальний бюджет на підтримку кіберспорту в країні.

В Україні кіберспортивний рух розпочався наприкінці 90-х років XX ст. з появою перших комп'ютерних клубів. У них створювались умови для організації любительських змагань. У 2001 році за підтримки компанії Samsung в Україні відбулась серія відбіркових турнірів для участі в чемпіонаті світу з кіберспорту World Cyber Games. Переможці турнірів взяли участь у міжнародних змаганнях. Пізніше в Україні були проведені й інші великі турніри, наприклад, ASUS Open. У 2012 році в Україні відкрився майданчик StarLadder, де кілька разів на рік проходили змагання по CS:GO, Point Blank, DotA 2, League of Legends, World of Tanks.

31 березня 2017 року в Міністерстві молоді і спорту України було прийнято рішення про визнання кіберспорту офіційним видом спорту України. Поштовхом для такого визнання було рішення про вибір України в якості держави, де в 2017 році провели міжнародний кіберспортивний турнір з DotA 2 – The Kiev Major.

Україна має досягнення в міжнародних змаганнях з кіберспорту. Так, у 2006 році під час змагання The International в трійці призерів виявився український кіберспортсмен Sk. Він завоював третє місце на World Cyber Games за гру Warcraft III і отримав призові у розмірі \$8 тис. У 2012 і 2013 роках українські геймери посіли другі місця в тому ж турнірі. Вже було сказано про перемогу у 2011 році команди Na'Vi на турнірі The International з дисципліни DotA 2, а за рік до того гравці цієї команди виграли три основні турніри з кіберспорту: World Cyber Games, the Intel Extreme Masters, Electronic Sports World Cup. Українець Данило Ішутін, який грає за Na'Vi, отримав нагороду Great Gamers Award за видатні досягнення в кіберспорті. Українська команда Gambit Esports, що представляє дисципліну Counter-Strike: Global Offensive, входить до першої десятки світових лідерів. Крім того, українські кіберспортсмени демонструють гарні результати з дисциплін FIFA та PUBG. На сьогодні у пострадянському просторі український кіберспорт посідає друге місце після Росії.

Із поширенням кіберспорту з'являються окремі факультети в закладах освіти різних країн. У 2009 році в Америці відкрилась школа під назвою «Questto Learn», навчання в якій будувалось суто на комп'ютерних іграх. Деякі школи та університети вирішили зробити кіберспорт частиною навчального плану. В Китаї та Швеції уроки кіберспорту додали до шкільної та університетської програми.

В 2015 відбувся перший набір студентів на факультет «теорія та методика комп'ютерного спорту» у Російському державному університеті фізичної культури спорту, молоді та туризму. У тому ж році відкрився факультет «спортивних наук за спеціальністю кіберспорт» в південнокорейському університеті Чан-Ан.

Університет Лестера в Англії влітку 2017 року оголосив про новий курс із вивчення кіберспорту у партнерстві з кіберспортивною лігою ESL. Як зазначає сам університет, «цей курс, який є першим у своєму роді, допоможе студентам отримати знання в розробці послуг для кіберспорту, надаючи їм практичний доступ до даних від спеціалістів у галузі, що створить їм унікальну перевагу в працевлаштуванні» [10].

Харківська державна академія фізичної культури – вищий навчальний заклад IV рівня акредитації, готує спеціалістів за всіма напрямками (спеціальностями) галузі фізичного виховання, спорту та здоров'я людини. З 1996 року вперше в Україні на кафедрі був відкритий набір студентів на спеціалізацію «Інформаційне забезпечення фізичного виховання та спорту», яка забезпечує підготовку фахівців, спроможних вирішувати актуальні завдання галузі в умовах інформаційного суспільства. А у 2018 було відкрито спеціалізацію «Комп'ютерний спорт (кіберспорт)» за кваліфікацією – бакалавр.

У Національному університеті фізичного виховання і спорту України з 2019 навчального року впроваджується спеціальність «Кіберспорт», але лише як магістратуру. Навчальна програма розроблена за участю експертів та практиків українського кіберспорту. Навчання здійснюється на кафедрі

інноваційних та інформаційних технологій у фізичній культурі і спорті фахівцями університету, представниками Esports Ukraine – ГО «Українська Федерація Електронного Спорту», ESFU – ГО «Федерація Кіберфутболу України», зарубіжними лекторами, менеджерами, психологами, професійними кіберспортсменами.

Іван Данішевський, засновник Esports Charts, президент Esports Ukraine, стверджує: «Зараз індустрія та бренди в українському кіберспорті викликають усе більший інтерес, зокрема його проявляє і нова влада країни. Думаю, саме за підтримки держави є можливість розвивати кіберспорт на новому рівні».

Таким чином, кіберспорт може бути визначений як вид спорту, що відповідає усім ознакам традиційного спорту. Це спорт, привабливий для глядачів, представників бізнесу та офіційного спорту. Кіберспорт поступово вводять в ранг окремої професії, а деякі школи та університети зробили його частиною навчального плану.

Кіберспорт потребує офіційного визнання та органів, що керуватимуть ним і допомагатимуть кіберспортсменам у вирішенні конкретних питань: отримання віз для поїздок на змагання, сертифікації турнірів.

Вирішальним у впровадженні комп'ютерного спорту є розвиток комп'ютерних засобів та інструментів комунікації у кіберпросторі, що визначають тенденції розвитку, обумовлюють його економічні можливості.

У подальшому передбачається розглянути особливості підготовки молоді до участі у змаганнях з кіберспорту різного рівня та потреби у використанні інформаційних технологій при підготовці фахівців різних напрямків з кіберспорту у закладах вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вершинин И. В. Кіберспорт как феномен. 2017. URL: <https://sciencepop.ru/kibersport-kak-fenomen> (дата звернення: 05.01.2020 р.).

2. Украина в esports-дисциплинах: как развивается отечественный киберспорт. URL: <https://wegame.com.ua/post/ukraina-v-esports-distsiplinah-kak-razvivaetsya-otechestvenniy-kibersport> (дата звернення: 12.01.2020 р.).

3. Greenfield P. M. The Cultural Evolution of IQ. The Rising Curve. Long-Term-Gains in IQ and related Measures. Washington. 1998. P. С. 81–123.

4. Скаржинская Е. Н. Новоселов М. А. Актуализация научного сопровождения компьютерного спорта. *Физическая культура: воспитание, образование, тренировка*. Москва : 2017. № 2, С. 39–40.

5. Горова К. О., Горовий Д. А., Кіпоренко О. В. Основні тенденції розвитку ринку кіберспорту. URL: [https://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64/irprp_2016_4\(2\)_12.pdf](https://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64/irprp_2016_4(2)_12.pdf) (дата звернення: 10.12.2019 р.).

6. Вікіпедія. Кіберспорт. URL: <http://ru.wikipedia.org/wiki/Киберспорт> (дата звернення: 10.01.2020 р.).

7. World Cyber Games. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/World_Cyber_Games (дата звернення: 10.01.2020 р.).

8. Онопко В. О. Інноваційні практики спорту (на прикладі кіберспорту). Львів : ЛДУ, 2015. 89 с.

9. Морозова О. О. Місце кіберспорту в системі фізичної культури. *Актуальні проблеми і перспективи розвитку фізичного виховання та спорту в закладах освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції м. Кременчук, 25 квітня 2019 р.* 2019. С. 168–172.

10. Пятисоцька С. С., Ашанін В. С., Шишкін Д. В. Психодіагностичні методи виявлення особливостей когнітивних здібностей спортсменів (на прикладі кіберспорту). *Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури і спорту: збірник наукових праць*. Харків : ХДАФК, 2019. Випуск 3. С. 99–103.

Пархоменко Т. А.

кандидат медичних наук,

доцент кафедри внутрішньої медицини №3

Донецький національний медичний університет

м. Маріуполь

Конюшевська А. А.

кандидат медичних наук доцент кафедри педіатрії,

неонатології та дитячих інфекцій

Донецький національний медичний університет

м. Маріуполь

Акімова Л. Г.

кандидат медичних наук

асистент кафедри внутрішньої медицини №3

Донецький національний медичний університет

м. Маріуполь

Кузеванова М. В.

кандидат медичних наук,

доцент кафедри внутрішньої медицини №3

Донецький національний медичний університет

м. Маріуполь

Малишев В. В.

асистент кафедри внутрішньої медицини №3

Донецький національний медичний університет

м. Маріуполь

**ФОРМУВАННЯ ЛІКАРСЬКИХ НАВИЧОК У СТУДЕНТІВ
МЕДИЧНИХ ВУЗІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИКЛАДАННЯ**

Медична освіта - одна з небагатьох, яка не має заочної форми навчання. Це обумовлено тим, що лікар по закінченні вузу повинен володіти практичними навичками збору інформації (опитування, огляд, фізикальне дослідження), вміти компетентно проаналізувати отримані дані, оцінити результати лабораторного та інструментального дослідження; визначитися з необхідним і достатнім обсягом консультацій для вибору оптимальної тактики ведення пацієнта; володіти алгоритмами прийняття рішень при обстеженні, проведення диференціальної діагностики та лікування. Умови пандемії внесли корективи в сталий порядок речей: студенти і викладачі змушені працювати в умовах дистанційного навчання, що виключає живий контакт з пацієнтом і ускладнює повноцінне формування всіх необхідних компетентностей. Разом з тим, значна частина компетентностей може бути досягнута при оптимальному використанні варіацій інтерактивного навчання, зокрема рольових і ділових ігор, у яких головного є імітаційна модель об'єкта пізнання [2,4].

Так, при викладанні професійних хвороб, тема «Пневмоконіози», нами використовувався реальний «case» (випадок, історія хвороби), який розсилався всім студентам.

Хворий К., 46 р., на протязі 10 років працював на підприємстві кремневих сплавів. Інших контактів з несприятливими виробничими факторами не мав. В анамнезі - часті простудні захворювання. Скаржиться на сухий кашель, періодичний біль у грудній клітці, кашель з невеликою кількістю мокроти, підвищену стомлюваність. Перкуторний звук над легеньми з легким тимпанічним відтінком, трохи притуплений над верхньою долею правої легені, при аускультії дихання везикулярне, помірно жорстке, з подовженим видихом. З боку інших органів та систем відхилень не виявлено. Функція зовнішнього дихання – помірно виражений рестриктивно-обструктивний тип порушення вентиляції I ступеню. Аналіз крові: Нв - 92,5 г/л, Ер. - $2,8 \times 10^{12}$ /л, Л. - $3,8 \times 10^9$ /л, п/я – 2%, с/я – 76%, е. – 0%, лим. – 18%, м. – 4%, ШОЕ – 28 мм/г. Аналіз сечі у нормі. На рентгенограмі прозорість легеневи́х полів трохи

підвищена, діафрагма на 7-му ребрі, легеневий малюнок помірно посилений та деформований з обох сторін. У верхній частці правої легені визначаються поліморфні вогнищеві тіні. Невеликі плевродіафрагмальні спайки справа.

У групі навчається 12 осіб. Завдання викладача полягає в розподілі ролей так, щоб всі студенти були задіяні. На деякі ролі можуть бути назначені два студенти, які самостійно освоюють запропонований матеріал. У цьому випадку спочатку виступає один студент у дорученій ролі, другий (з цієї ж роллю) - виступає в ролі експерта в цій області, вносить свої корективи або зміни. Остаточним експертом виступає викладач, завершуючи остаточним висновком кожен етап роботи групи [3]. Розподіл ролей на заняття здійснюється наступним чином: пацієнт; лікар первинної ланки; лаборант; функціоналіст; рентгенолог; лікар-гігієніст; лікар-пульмонолог; лікар-фтизіатр; лікар-профпатолог.

Студентам, які отримали роль пацієнта повідомляється діагноз та професійний маршрут хворого, незнайомий іншим учасникам гри, видають рентгенограму, ЕКГ, ФЗД (функцію зовнішнього дихання) та дані інших методів дослідження. Вони повинні самостійно засвоїти можливі скарги, зімітувати анамнез захворювання та життя, професійний маршрут пацієнта. Студент-лікар первинної ланки повинен усвідомлювати, які можуть бути скарги, вміти збирати їх, з'ясувати анамнез хвороби, анамнез життя, професійний анамнез. Результат своєї діяльності він повинен викласти так, як написав би в історію хвороби - деталізовані скарги, анамнез захворювання і життя. Другий студент цієї ж ролі може робити зауваження щодо неповної деталізації скарг або непослідовно викладеного анамнезу та ін. Ці ж студенти повинні бути готовими кожен провести огляд пацієнта. Лікар первинного ланки повинен знати, які можуть бути зовнішні прояви захворювання (огляд), данні аускультатії, пальпації, перкусії; сформулювати попередній діагноз і призначити план дослідження пацієнта, включаючи лабораторне та інструментальне дослідження, консультації вузьких фахівців. При цьому

студенти-«пацієнти» можуть за дорученням викладача підготувати відео- чи фото- інформацію, яка відображатиме можливий зовнішній вигляд пацієнта: емфізематозну грудну клітку зі всіма ознаками, ціаноз та ін. При «огляді» включається відеоряд і «лікар» описує то, що бачить так, як ніби оформляє частину історії «об'єктивного дослідження». Викладач при можливості може включити аудіозапис змінених типів дихання чи шумів (при викладанні пропедевтики це практикується в обов'язковому порядку) і попросити назвати (впізнати вид зміни типу дихання чи додаткового шуму) та дати йому клінічне та діагностичне трактування. Далі вступають в ролі «лікарі-лаборанти». Вони повинні доповісти необхідні дослідження, пояснити всім присутнім нормальні рівні показників; виявити відхилення у пацієнта і дати їм синдромне трактування. Наприклад, що фізіологічно означає еритроцитоз, чому він виникає, чи є він у пацієнта. Чи є лімфоцитоз або лімфопенія, нейтрофіліоз, «шифт вліво», еозинофілія (іноді моноцитоз), підвищений рівень ШОЕ, анемія; їх фізіологічне та патологічне значення, найбільш характерні зміни, які стосуються попереднього діагнозу. Нарешті, трактувати аналізи пацієнта з можливими висновками - що більш характерно для силікотуберкульоза, як його диференціювати з іншими формами пневмоконіозів. Аналогічно виступають функціоналіст, трактуючи ЕКГ і ФЗД. Студент-«лікар первинні ланки» встановлює зв'язок захворювання з професійною діяльністю хворого (санітарно-гігієнічна характеристика умов праці, професійний маршрут, копії епікрізів з історії хвороби, виписки з попередніх та періодичних медичний оглядів, амбулаторної картки) та призначає консультацію профпатолога. «Лікар –профпатолог» після дообстеження хворого, направляє його у спеціалізоване ЛПУ, а саме, у Інститут медицини праці АМН України (м. Київ), де вперше й встановлюється діагноз хронічного професійного захворювання та вирішують питання трудової експертизи (відсоток втрати працездатності, група інвалідності, рекомендації відносно медичної, соціальної та трудової реабілітації). Консультант «фтізіатр» опитує і дообстежує пацієнта на наявність

туберкульозу. Він викладає особливості ускладнення коніоза туберкульозом, обґрунтовує план лікування та реабілітації з точки зору туберкульозу. «Консультант пульмонолог» проводить диференційну діагностику пневмоконіозів, визначає план лікування та реабілітації пацієнта з огляду на тип дихальної недостатності. «Лікар-профпатолог» підсумовує діагноз, формулює його у відповідності до класифікації та ступенів втрати функцій, визначається із загальним планом лікування та реабілітації хворого, знайомить усіх з медичною документацією та формами профпатолога, що відповідає даному випадку. На прикінці заняття викладач дає розгорнуту оцінку кожному учаснику та виставляє бал успішності.

Таким чином, використовуючи інтерактивний метод викладання у вигляді рольової гри, вдається формувати майже всі необхідні компетентності лікаря, за винятком тактильних - пальпації, перкусії та ін. [1]. Але ці навички повинні були бути вже придбані на молодших курсах. А вивчення нозологій, аналіз наявних даних, формування висновків та навичок лікарського мислення досить успішно досягаються з використанням таких форм інтерактивного навчання, як рольові ігри.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кларин, М.В. Интерактивное обучение – инструмент освоения нового опыта. *Педагогика*. 2000. №7. С. 162–184.
2. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К., 2004. 192с.
3. Реутова Е.А. Применение активных и интерактивных методов обучения в образовательном процессе вуза: методические рекомендации для преподавателей Новосибирского ГАУ. Новосибирск: НГАУ, 2012. 57с.
4. Ягоднікова В. В. Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі: навч.-метод. посіб. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 80 с.

Демидчук Л. Б.

доцент кафедри підприємництва, торгівлі та логістики

Львівський торговельно-економічний університет

м. Львів

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМАТІ E-LEARNING, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Завдяки можливостям інформаційно-комунікаційні технологій були розроблені ідеї освіти «без перерви» (відкритої), коли любий студент може і має на власний розсуд обрати ціль, зміст, способи, місцерозташування і час проведення навчання. Одночасно перед навчальними закладами вищої професійної освіти виникають питання адекватності, як самого процесу надання освітніх послуг, так і своєчасність отримання відповідь на запит щодо потреби у навчанні. Це призвело до зникнення бар'єрів між формалізованими, не формалізованими та неформальними видами навчання, що показово проявляється у форматі e-learning.

Технології електронного навчання сучасності є зорієтованими на сприйняття окремою особистістю і скерованими на максимізацію ефективного підвищення індивідуальних ресурсів студентів, зокрема таких його компонентних складових: власне особистого (мотиваційні, самооцінюючі, системні відношення); суб'єктного (особисті знання, уміння та навички); суто індивідуального (індивідуалізація стильової діяльності, особливості адаптації до оточення) тощо. Надання студентові належного індивідуалізованого особистого ресурсу може забезпечити можливість його власного професійного фахового розвитку на майбутнє.

Очікувані результати від впровадження та використання інформаційних технологій у структурних складових навчального процесу сучасного закладу вищої професійної освіти показано на рис. 1.

Очікувані результати від впровадження та використання	підвищення якісних показників навчання, завдяки можливості обробки великого обсягу інформаційних джерел
	збільшення ефективності процесу навчання завдяки максимальній індивідуалізації та збільшення особистої інтенсивності
	удосконалення методології відбору змісту, методів та форм навчання, виховання активізація процесу засвоєння інформації
	формування самостійності у навчанні та обробці інформації
	реалізація індивідуального підходу до процесу навчання
	максимальне пристосування учасників процесу отримання освіти до існування в умовах інформаційного суспільства
	суттєве підвищення рівня власної професійної компетентності та конкурентоспроможності на ринку праці тотожних за професійним напрямком фахівців
	підвищення якісних показників навчання, завдяки можливості обробки великого обсягу інформаційних джерел

Рис. 1. Очікувані результати від впровадження та використання інформаційних технологій в навчальному процесі

Одним зі стратегічних завдань сучасної вищої освіти є підготовка професійних кадрів, спроможних розвивати новітні інформаційно-комунікаційні технології й ефективно застосовувати їх у своїй майбутній професійній діяльності. У сучасних умовах, коли більшість українських студентів поєднують навчання із роботою, зокрема за кордоном, а також

навчання у кількох ВНЗ, особливої актуальності набуває, так зване, електронне навчання (e-learning).

Відмінністю у застосуванні електронного навчання у порівнянні з традиційним є те, що e-learning базується загалом не на роботі в аудиторії, а на роботі студентів самотійно. Під час чого неактивне набування знань у вже готовому стані замінене активними пошуками в індивідуалізованому для кожного студента темпі. Це викликає потребу у плануванні сукупної в колективі та індивідуальної, виконуваної особисто, діяльності групи студентів та викладача (викладачів), тим самим збільшується тривалість контакту і спілкування між ними тощо. Тобто, навчання в умовах e-learning – це не обов’язково тільки наявність нових технічних засоби, але ще й оновлені форми і способи викладення навчального матеріалу, організації продуктивного процесу самотійного навчання і роботи студентів, оновлений підхід до взагалі процесу проходження навчання.

На-сьогодні викладачі вищого навчального закладу професійної освіти інтенсивно використовує під час проходження навчального процесу різноманітні формати та форми віртуального спілкування з фізично віддаленими студентами: e-mail (електронне листування), спілкування у соціальних мережах, використання послуг різноманітних сервісів з мережі Інтернет тощо. Але ефективнішим, все-таки, є застосування у навчанні платформ електронної освіти.

Зважаючи те, що пріоритетним напрямком реформи системи вітчизняної освіти є активізація процесів використання інформаційних комунікаційних технологій з метою розвитку e-learning, слід звернути увагу на проаналізовані, у тому числі, і практиками, принципові особливості використання найбільш популярних сучасних платформ електронної освіти (рис.2).

Основні види платформ електронного навчання	Moodle
	Dokeos
	ATutor
	“Blackboard”
	«Прометей»

Рис. 2. Загальновідомі платформи електронного навчання [1]

Процесом навчання із використанням зазначених електронних систем викладання передбачено створення викладачем освітнього закладу загального курсу навчання, за рахунок використання різноманітних мультимедійних ресурсів. Слід зауважити, що фахівцями ІТ-галузі розроблено досить багато платформ електронного навчання, які допомагають створювати електронні підручники, дистанційні курси, мережне тестування, віртуальні лабораторії, системи емуляції вправ і т. п. в системі вищої професійної освіти самою популярною є електронна платформа Moodle, яка активно застосовується не лише у вищій школі, а також у закладах загальної освіти, школах та інших організаціях та установах. Серед позитивних сторін системи Moodle слід назвати: неоплачуваний вільний доступ; наявність можливості редагування та зміни програмних кодів у відповідності до індивідуально встановлених потреб; можливість навчатися і проводити навчання в несинхронізованому режимі роботи; брати безпосередню участь в заняттях онлайн; здійснювати етапи мережевого тестування результатів навчання; проводити різноманітні дослідження та ще багато чого іншого.

Явні позитивні наслідки використання комп'ютерних комплексів та засобів в системі інформаційних та комунікаційних технологій не дають підстав не назвати деякі причини, які стають на перешкоді їх ефективному застосуванню в освітніх закладах вищого професійного навчання. Серед таких

причин найвагомішими є: психологічні, дидактичні, причини санітарії та гігієни, психофізіологічні та соціальні. Відзначаючи переваги інформаційно-комунікаційних технологій, фахівці наголошують на потребі враховувати й певні небезпеки для здоров'я користувача, про яку і педагоги, і суб'єкти навчання мають знати. Це зокрема: захворювання опорно-рухової системи, зору, надмірна втомлюваність; розвиток агресивності, психологічної залежності, втрата відчуття часу, використання низькопробної або недозволеної продукції. Звідси і негативні прояви: проблеми із здоров'ям, психологічні та психічні відхилення, зменшення уваги до правових та морально-етичних характеристик особи студента, які є ознакою деструктивного (руйнівного) впливу інформаційних та комунікаційних технологій.

Передусім ускладнюють активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі закладів вищої професійної освіти чинники, пов'язані з психологічними та дидактичними причинами: навчальні курси часто розробляються без врахування технічних та технологічних можливостей засобів інформаційно-комунікаційних технологій; використання електронних навчальних ресурсів суттєво знижується безпосереднє між особисте спілкування студентів з викладачами; практично не можливо спрогнозувати, наскільки очікуваною, можливою до прогнозування та передбачуваною буде реакція використовуваної комп'ютерної програми на поведінкові дії студента-користувача; нажаль, часто низький рівень психологічної готовності викладачів до коректування та змін у власних професійних функціях використовуючи в навчанні інформаційні комунікаційні технології; в переважній більшості випадків використання стандартних технологій не дає студентам спроби розробити та провести апробацію стратегії власної поведінки, з проявом індивідуального творчого підходу до розв'язання поставленого завдання.

Педагогічні спостереження [2] засвідчують формування в учнів (студентів) стереотипів поведінки у процесі навчальної діяльності з

використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Так, наприклад, існування в навчальній системі віртуального середовища накладає певне навантаження на психіку особистості у процесі переключення її діяльності в межах «реальність – віртуальність – реальність». Стандартизоване управління комп'ютерними пристроями позбавляє особистість можливості виробити власну стратегію діяльності та вияву творчості, що узгоджується з висновками [3]. Також залишається відкритим питання про те, як використання засобів інформаційних комунікативних технологій у навчально-виховному процесі впливає на формування системи оперативних одиниць сприйняття, сенсорних еталонів, котрі опосередковують та перетворюють його з процесу побудови образу в елементарні процеси розпізнавання, відокремлення реального та віртуального світів [4]. При використанні інформаційно-комунікативних технологій у навчальному процесі мова не повинна йти лише про вивчення певного навчального матеріалу, а про всебічний гармонійний розвиток студентів, їхніх творчих здібностей.

Застосовування інформаційних і комунікаційних технологій у професійній діяльності викладача стане ефективним лише за наявності відповідних умов наявності матеріальної бази, інформаційно-комп'ютерної компетентності викладача, знання методик ефективного застосування комп'ютерних програм, наявності відповідного супровідного навчального та педагогічного програмного забезпечення, що відповідало б навчальним програмам конкретних навчальних дисциплін. Причому мови трансформації суспільства з метою отримання в кінці позитивного результату потребують всебічного аналізу нових способів, методів та механізмів використання інформаційних технологій в освіті, створення єдиного інформаційного простору системи освіти і формування інформаційно-комунікаційного середовища індивідуально для кожного навчального закладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дишко О. Л. Використання віртуальних спільнот для підготовки бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2017. Том 58, № 2.
2. Лобода В. В. Підвищення якості навчального процесу засобами ІКТ. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2012. № 4 (30). URL: <http://www.journal.iitta.gov.ua/>.
3. Козяр М. М., Зачко О. Б., Рак Т. Є. Віртуальний університет. Львів: Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2009. 168 с.
4. Steimle Y., Gurevych I. Muhlhauser M. Notetaking in Universite Courses and its Implications on e-learning Systems. *Tagungsband der 5. e-learning Fachtagung Informatik*, Siegen, Germany, 2007. Pp. 45-56.

Сапожник Д. І.

доцент кафедри товарознавства та експертизи в митній справі

Львівський торговельно-економічний університет

м. Львів

СКЛАДОВІ СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Обов'язковою компонентою оцінювання сучасного викладача у системі вищої освіти є оволодіння ним новітніми технологіями пошуку, отримання і передачі студентам нової актуалізованої навчальної інформації. Науковий та тотальний технічний прогрес, інформатизація суспільства на даний час зумовлюють потребу запровадження діяльності із застосуванням інноваційних засад під час фаховості у професійній підготовці викладацького складу закладів вищої професійної освіти. Сучасність потребує, щоб члени громадянського

суспільства володіли здатностями самостійної діяльності, активного професіоналізму, приймання неординарних рішень, легко адаптувалися або пристосовувалися до умов та темпів сучасного життя в суспільстві, які постійно еволюціонують та змінюються. Підвищення власної фахової та методичної компетентності викладачів вищих професійних навчальних закладів є актуальною не тільки на внутрішньому регіональному, але і на зовнішньому міждержавному рівнях.

На-сьогодні, зорієнтовані на наявність комп'ютерного забезпечення в методичні та організаційні системи вищої професійної освіти спрямовані на сприйняття досліджуваного середовища в цілому, з'ясування його суті, зв'язків між складовими та його структурних елементів, змістовної сторони отриманих результатів розв'язків, застосування синтезованого, уявного мислення паралельно із логікою, аналітикою та абстрагуванням від зайвих складових аналізу моделей об'єкта дослідження, постановку кінцевої мети, висування можливих припущень або гіпотез, побудову моделей інформаційних систем досліджуваних об'єктів і процесів, можливості особистої інтерпретації отриманих за допомогою використаних інформаційно-комунікаційних технологій кінцевих, бажано правильних результатів.

В нормативно-правових актах та наукових дослідженнях, які формують основи та вимоги до професійної освіти стосовно розвитку в професійному плані в умовах інформатизації суспільства, забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних до виконання покладених завдань спеціально відзначається як основна мета [8].

Дослідження проблем підготовки належним чином професіоналів, здатних до успішного застосування наукових і інформаційних технологій в практичній діяльності й формувати при навчанні навички застосування отриманих знань в практичній діяльності – залишається актуальною проблемою, що стоїть перед педагогічною наукою і практикою.

До складових засобів сучасних інформаційних технологій навчальної комунікації закладів системи вищої професійної освіти класично відносять [7]: засоби технічного забезпечення (персональна комп'ютерна техніка, стаціонарні та мобільні комплекси комп'ютерного та програмного забезпечення, засоби мультимедійної проекції, сенсорні (тактильні) аудиторні дошки тощо); засоби програмного забезпечення (системні, загального спільного використання, стандартизоване та унікальне програмне забезпечення, у тому числі призначене для використання у навчальному процесі); засоби комунікації з електронною мережею Інтернет та технічне забезпечення повноцінної ефективної роботи в мережевому середовищі (сервери, лінії комп'ютерного мережевого та стаціонарного зв'язку, модеми, пошукове програмне забезпечення пошукових робіт в мережі Інтернет тощо); спеціально розроблене для використання в системі навчального процесу інформаційне (контентне) забезпечення; навчально-методичне забезпечення для якісного та ефективного використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій в професійній освіті.

Складові засобів сучасних інформаційних технологій навчальної комунікації дослідники послідовно групують за наведеними нижче характеристиками, властивостями та здатністю (за порядком зменшення ступеня важливості, хоча відмінність у важливості для груп опитуваних знаходиться в межах 0,2–1,3 %).

Функціональність (І), яка характеризується зручністю викладення навчального матеріалу, швидкістю перевірки отриманих знань, можливістю аналізу ступеня активності студентів, можливістю та не складністю оновлення навчального контенту; доступності функції створення копій контрольних відповідей, стійкість до несанкціонованого зовнішнього втручання [4].

Помірна прийнятна вартість впровадження в роботу (ІІ), оскільки власне сама електронна платформа Moodle безкоштовна, практично відсутні обмеження користування нею за кількістю ліцензій для слухачів (студентів) та кількості підтримуваних нею навчальних курсів [6].

Невеликі витрати на практичне впровадження та обслуговування системи, доступність засобів для розробки навчальних курсів і поточного супроводу (III), які не вимагають спеціалізованих технічних знань та програмного забезпечення. А саме, бути «адміном» системи може будь-який користувач, який має достатній рівень знань в галузі мережевих систем та технологій, під час створення навчального контенту (курсу) визначальними є тільки знання в по тій дисципліні, з якої створюється електронний навчальний курс, а з технічних спеціальних знань при його створенні достатньо мати навички постійного користувача комп'ютерної техніки [9].

Достатні технічні характеристики електронної системи (IV), наявність вже вбудованих засобів та складових для розробки та редагування встановленого навчального контенту, можливість інтегрування різноманітних освітніх програмних матеріалів найрізноманітнішого характеру і призначення та підтримка міжнародного стандарту системного програмування SCORM, як основи, що забезпечує можливість обміну електронними навчальними курсами і забезпечує процеси перенесення потрібних для роботи ресурсів в інші системи, або, навпаки, з інших систем [5].

Модульність платформи (V), тобто наявність в розроблених навчальних курсах спеціалізованого набору блоків навчального матеріалу, які готові до використані в інших навчальних дисциплінах [2].

Зручність та нескладність використання (VI), тобто наявність зрозумілого інтерфейсу та технологічної можливості поточного навчання, що передбачає простоту знаходження та доступу до меню допомоги, зручність переходу від одних розділів до других, можливість звернутися до сервісу підказок та допомоги інструктора [3].

Доступність до офіційного вебсайту moodle.org. (VII), який є централізованим джерелом інформації, дискусійних майданчиків та плідної співпраці між користувачами Moodle, проектувальниками, системними адміністраторами, дослідниками, викладачами, студентами та ін. [1].

У процесі використання інформаційно-комунікативного супроводу процесу викладення навчального контенту як засобу підвищення якості теоретичної складової освітнього процесу викладачу вищої школи необхідно враховувати: відповідність поставленої мети і завдань проєктованим результатам; чітку структурування теоретичного матеріалу; раціональність використання обраного чи авторського супроводу (навчального програмного засобу); доцільність застосування інформаційно-комунікативного супроводу в діяльності викладача та студентів; результативність використання інформаційно-комунікативного супроводу; технологічність формування предметної компетенції студентів.

Шляхи створення умов підвищення якості професійної освіти за рахунок і на основі впровадження сучасних нових і додаткових інформаційних комунікаційних технологій показані на рис 1.

Інформаційно–комунікаційні технології навчання, засновані на максимальній активізації пізнавальної діяльності студентів, можуть бути ефективними лише за умови прискіпливого врахування психофізіологічних і психологічних особливостей майбутніх фахівців, наявності системи діагностики і корекції значущих для навчання і професійної діяльності якостей особистості та станів людини. При цьому проблеми інформатизації навчального процесу – складні та передусім педагогічні проблеми.

Складові створення умов для підвищення якості професійної освіти	створення і запровадження в освітній процес нових, орієнтованих на конкретну індивідуальну особистість навчальних та освітніх технологій
	демократичні, при цьому одночасно диференційовані для максимального розвитку особистісних здібностей студента, врахування його запитів і потреб, максимального розкриття творчої індивідуальності і розумового потенціалу
	сприяння ефективній навчальній діяльності у колективі (включаючи екстериторіальні і спільні міжнародні аспекти, так званої «освіти без кордонів»)
	створення належного простору та вільного доступу до інформаційних, зокрема, закордонних міжнародних ресурсів самостійної освіти та навчання, баз

	інформаційних даних, збільшення потужності засобів формування, збереження та пошуку інформаційних матеріалів для освіти, створення та розбудова комплексних електронних бібліотечних мереж і систем
	створення і залучення новітніх поколінь електронних засобів забезпечення навчального процесу, зокрема, комп'ютерних програмних і електронних засобів навчального скерування
	розробка нових та удосконалення вже існуючих методик і засобів оцінювання результатів навчального процесу, із урахуванням взаємного зв'язку та взаємного впливу навчальних та інших супутніх інновацій на результативність і ефективність навчання

Рис. 1. Складові створення умов для підвищення якості професійної освіти у закладах вищої освіти

Аналіз проблеми використання інформаційних комп'ютерних технологій в навчальному процесі закладів вищої технічної освіти засвідчує, що при переході на навчання із використанням комп'ютерно-орієнтованих технологій освіти, потрібне створення умов для розробки останніх, апробації та можливості їх впровадження, раціональне поєднання новітніх засобів навчання з традиційно існуючими і є складним освітнім завданням, яке потребує вирішення цілого комплексу психолого-педагогічних, організаційних, навчально-методичних, матеріально-технічних та інших питань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернет Дж., Мориарти С. Маркетинговые коммуникации: интегрированный подход / пер. с англ. С. Г. Божук. СПб., 2001. 864 с.
2. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Шевченко Л. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід. Вінниця, 2012. 348 с.
3. Дружилов С. А. Индивидуальный ресурс человека как основа становления профессионализма: монография. Воронеж, 2010. 424 с.

4. Жалдак М. І. Педагогічний потенціал інформатизації навчального процесу. *Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992 – 2003* : зб. наук. пр. до 10-річчя АПН України. Ч. 1. Харків: ОВС, 2002. С. 371-383.
5. Зубехина Т. В. Практический опыт формирования информационной культуры у бакалавров туризма. *Туризм и гостеприимство: научно-практический журнал*, 2016. № 2. С. 66-70.
6. Коваль Т. І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності. – К., 2009. 380 с.
7. Лассвелл Г. Структура и функции коммуникации в обществе. *Массовая коммуникация в со.временном мире: методология анализа и практика исследований*. М., 2003. 239 с.
8. Маймур Л. П. Опыт использования компьютера при традиционном обучении. *Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики*. Т. 3., Кривий Ріг. 2002. С. 151–155.
9. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології / Швачич Г. Г. та ін. Дніпро, 2017. 230 с.

Деньга Н. М.
кандидат педагогічних наук,
заступник директора з навчально-методичної роботи
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Нова українська школа потребує сучасного висококваліфікованого учителя, здатного забезпечити реалізацію потенціалу молодшого школяра. Основним завданням закладу вищої освіти є формування готовності студентів до впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти, що включає у себе також формування математичної компетентності учнів початкових класів. Це можливо здійснити за умови, коли у майбутнього педагога буде стійке прагнення до розвитку власної математичної компетентності, що відобразатиметься у активному та наполегливому бажанні вчитися, постійно підвищувати рівень своєї фахової майстерності, набувати власний практичний досвід.

Процес підготовки майбутнього вчителя на сучасному етапі можна поділити на такі основні цикли: гуманітарна та соціально-економічна підготовки, математична та природничо-наукова підготовки, професійна та практична підготовки. У педагогічному коледжі математична підготовка здійснюється шляхом опанування студентами навчальної дисципліни «Математика», що сприяє формуванню в майбутніх учителів теоретичних основ початкового курсу математики та розуміння його співвідношення зі шкільною математикою і математичною наукою в цілому, знань, вмінь і навичок з арифметики, алгебри та геометрії, логічного мислення. Математична

підготовка майбутніх учителів початкових класів становить процес формування математичної компетентності, що є базовою здатністю вдало вирішувати професійні завдання під час навчання математики учнів.

Математична компетентність у педагогіці розглядається по-різному (Таблиця 1).

Таблиця 1. Визначення математичної компетентності
у психолого-педагогічній літературі

№з\п	Автор	Визначення математичної компетентності
1.	І. М. Зіненко [3]	Якість особистості, яка поєднує в собі математичну грамотність та досвід самостійної математичної діяльності. Математична компетентність має такі структурні компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-технологічний та рефлексивний
2.	Л.Д. Кудрявцев [4]	Інтегративна особистісна якість, заснована на сукупності фундаментальних математичних знань, практичних умінь і навичок, що свідчать про готовність і здатність студента здійснювати математичну діяльність
3.	PISA [7, с. 47]	Поєднання математичних знань, умінь, досвіду та здібностей людини, які забезпечують успішне розв’язання різноманітних проблем, що потребують застосування математики. При цьому мають на увазі не конкретні математичні вміння, а більш загальні вміння, що включають математичне мислення, математичну аргументацію, постановку та розв’язання математичної проблеми, математичне моделювання, використання різних математичних мов, інформаційних технологій, комунікативні вміння
4.	О. М. Петрова [8]	Цілісне утворення особистості, що відображує готовність до вивчення дисциплін, які вимагають математичної підготовки, а також

		здатність використовувати свої математичні знання для розв'язання різного роду практичних і теоретичних проблем і задач, які зустрічаються у своїй професійній діяльності
5.	С. А. Раков [9, с. 15]	Уміння бачити та застосовувати математику в реальному житті, розуміти зміст і метод математичного моделювання, уміння будувати математичну модель, досліджувати її методами математики, інтерпретувати отримані результати, оцінювати похибку обчислень
6.	Н. Г. Ходирєва [15, с. 3]	Системна властивість особистості суб'єкта, що характеризує його глибоку обізнаність у предметній області знань, особистісний досвід суб'єкта, націленого на перспективність у роботі, відкритого до динамічного збагачення, здатного досягати значущих результатів і якості в математичній діяльності
7.	Я. Стельмах [14]	Інтегративна властивість особистості, що забезпечує готовність самостійно і відповідально застосовувати математичний інструментарій адекватно задачам професійної діяльності, а також системоутворювальні компоненти, показники яких у вигляді математичних компетенцій свідчать про теоретичну та практичну готовність випускників вищих професійних закладів до професійної діяльності
8.	О. Овчарук [6]	Здатність застосовувати логіку, математичні знання та здібності, системне мислення та вміння розв'язувати складні логічні й математичні конструкції, просторові навички та моделювання
9.	Г. Селевко [12]	Уміння працювати з числом, числовою інформацією – володіння математичними вміннями
10.	Н. Міськова [5]	Особистісне утворення, яке характеризується здатністю застосовувати досвід математичної діяльності у процесі розв'язання навчально-пізнавальних, практикозорієнтованих професійних завдань.

На нашу думку, математичну компетентність можна розглядати як здатність майбутніх учителів початкових класів застосовувати математичні знання, уміння й навички у професійній діяльності педагога.

Формування математичної компетентності майбутніх учителів початкових класів є поетапний процес. Так, Л. Романишина визначає п'ять етапів формування професійних компетенцій:

- мотиваційний – формування у студентів бажання працювати над вивченням певного матеріалу;
- усвідомлення – визначення схеми орієнтованих дій;
- тренувальний – виконання тренувальних вправ із поступовим ускладненням;
- репетиторний – студент оговорює та пояснює власні думки та дії;
- контролю дій – тут визначається рівень сформованості компетенцій [11].

Науковці розрізняють різні структурні компоненти математичної компетентності. Науковець С. Скворцова виділяє такі:

- професійно-діяльнісний компонент: предметна компетентність (наявність стрункої системи інтегрованих економіко-математичних знань і готовність до їх застосування у професійній діяльності; спроможність вирішувати типові професійні задачі засобами математики); інформаційна (спроможність знаходити економіко-математичну та математичну інформацію; здатність систематизувати й узагальнювати її; здатність працювати із математичною інформацією).
- комунікативний компонент: комунікативна компетентність (володіння спеціальною економіко-математичною термінологією; уміння передавати математичну інформацію; уміння користуватися вербальними та невербальними засобами передачі математичної інформації).

– особистісний компонент: рефлексивна (прагнення до досконалості професійної діяльності засобами математики); творча (уміння використовувати інноваційні математичні методи у професійній діяльності) [13].

Раков С. виділяє три компоненти математичної компетентності: мотиваційний, змістовий та діяльнісний [10]

Процес формування математичної компетентності буде ефективним у разі системного підходу до нього. Н. Євтихова бачить формування математичної компетентності у майбутніх педагогів початкової ланки освіти через систему його складових, зокрема:

- вивчення теоретичних основ початкового курсу математики відповідно до стандарту професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів;
- формування грамотної математичної мови;
- формування уміння виділяти теоретичну базу у підручниках математики для дітей молодшого шкільного віку;
- формування уміння вирішувати нестандартні математичні завдання [2].

А. Вагіс формування вказаної компетентності розглядає у декількох площинах:

- формування наукового стилю мислення та світогляду за рахунок теоретичних математичних знань;
- формування цілісного, узагальненого сприйняття математичних знань за рахунок демонстрації тісного зв'язку математики з іншими науками, повсякденним життям;
- формування і розвиток умінь практичного використання засвоєних знань та набутих навичок;
- формування навичок науково-дослідницької діяльності, використання математичних знань у нестандартних задачах прикладного характеру [1].

Як бачимо, аналіз наукових публікацій у педагогічній літературі виявив певну кількість тлумачень поняття «математична компетентність», її

компонент та підходів до системи формування. У зв'язку з цим постає необхідність у формуванні поняття та структурних компонент математичної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вагіс А. Формування математичної компетентності майбутніх вчителів початкових класів засобами навчально-дослідницької діяльності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2015. Вип. 11 (1). С. 93–98.
2. Евтыхова Н. М. К вопросу о функциональной математической грамотности будущего учителя начальных классов. Концепт : науч.-метод. электрон. журн. 2015. Т. 9. С. 81–85.
3. Зіненко І. М. Визначення структури математичної компетентності учнів старшого шкільного віку. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2009. № 2. С. 165 – 174.
4. Кудрявцев Л.Д. Мысли о современной математике и ее изучении. М.: Наука, 1977. 65 с.
5. Міськова Н. М. Формування методико-математичної компетентності майбутніх учителів початкових класів. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ*. 2013. Вип. 1. С. 107–115.
6. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. *Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики*. К. : «К.І.С.», 2003. С.19.
7. Основные результаты международного исследования образовательных достижений учащихся PISA 2006 / [Баранова В. Ю., Ковалева Г.С., Кошеленко Н. Г., Красновский Э. А. и др.]. М.: Центр оценки качества образования ИСМО РАО, 2007. 99 с.

8. Петрова Е.М. Понятие «математическая компетентность будущего специалиста технического профиля» в контексте компетентностного подхода. *Электронный ресурс. Современные проблемы науки и образования*. 2012. № 1. Режим доступа: www.science-education.ru/101-5504.
9. Раков С. А. Математична освіта: компетентнісний підхід з використанням ІКТ : *монографія*. Х. : Факт, 2005. 360 с.
10. Раков С. А. Формування математичних компетентностей учителя математики на основі дослідницького підходу в навчанні з використанням інформаційних технологій : *автореф. дис... докт. пед. наук : 13.00.02. НПУ ім. М. П. Драгоманова*. Харків, 2005. 44 с.
11. Романишина Л. М. Формування ключових компетентностей майбутніх фахівців у процесі навчання в медичному коледжі. *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка*. Серія: Педагогіка. 2011. № 2. С. 71–78.
12. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. Т. 1. М. : НИИ школьных технологий, 2006. С. 21.
13. Скворцова С. О. Формування професійної компетентності в майбутнього вчителя математики. *Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку*. 2010. Вип. № 4. Режим доступа: http://www.intellect-invest.org.ua/ukr/pedagog_editions_e_20magazine_pedagogical_science_vypuski_n4_2010_st_4/.
14. Стельмах Я. Г. Формирование профессиональной математической компетентности студентов – будущих инженеров : *автореф. дис. ... канд. пед. наук*. Самара, 2011. 23 с.
15. Ходырева Н.Г. Становление математической компетентности будущего учителя при подготовке в педагогическом вузе. *Педагогические проблемы становления субъектности школьника, студента, педагога в системе непрерывного образования*. Вып. 3. Волгоград: Изд-во ВГИПК РО, 2001. С. 67 – 70.

Мішкулинець О. О.

кандидат психологічних наук,

викладач психолого-педагогічних дисциплін

Гуманітарно-педагогічного фахового коледжу

Мукачівського державного університету

м. Мукачево

ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Стратегічним шляхом на сьогодні, для побудови освітнього процесу, визначено пошук таких підходів, які б відповідали вимогам універсальності, безперервності та гуманізації. В останні роки основним напрямком реалізації реформ в освіті виступає інноваційна діяльність педагогів.

Для сучасного етапу розвитку освіти інноваційна діяльність в Україні передбачена Наказом Міністерства освіти і науки України № 522 від 07. 11. 2000 р., де було затверджено Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності. Це положення розроблено відповідно до законів України, з метою впровадження інноваційної діяльності в систему освіти. Тому впровадження інноваційних технологій саме в освітньому процесі початкової школи наразі є провідною ідеєю.

З педагогічної точки зору інновація трактується як нововведення, що покращує проходження та результати освітнього процесу. Інновацію можна охарактеризувати як процес і результат цієї діяльності [1, с.94].

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження свідчить, що проблема застосування інноваційних освітніх технологій в умовах освітнього процесу досліджувалась багатьма науковцями, зокрема слід відзначити праці І. Д. Бега, Л. І. Даниленка, І. М. Дичківської, М. В. Кларіна, О. М. Пехоти, О. В. Попової, А. І. Прігожина, В. А. Сластьоніна, А. В. Хуторського.

Досліджуючи проблеми педагогічної інноватики науковці прагнуть провести паралель між поняттям нового в педагогічній науці та такими характеристиками, як корисне та передове.

Зокрема, І. М. Дичківська наголошує, що нове у педагогічній науці – це не лише ідеї, методи та технології, які ще не застосовувались, а відповідний комплекс елементів освітнього процесу, які містять у собі прогресивний початок, що дає можливість під час зміни умов ефективно вирішувати завдання виховання та освіти [3, с.196].

Готовність до інноваційної діяльності педагога, як зауважує І. В. Гавриш, є показником його спроможності нетрадиційно розв'язувати освітні проблеми, адже інноваційна діяльність є специфічною та потребує особливих знань, навичок та здібностей [2, с.62].

Дослідник В. І. Сафіулін [5, с. 54] виокремлює такі складові готовності до інноваційної діяльності:

- розуміння необхідності інноваційної діяльності;
- готовність до творчої діяльності стосовно нововведень у школі;
- злагодженість особистих цілей з інноваційною діяльністю;
- рівень технологічної готовності до інноваційної діяльності;
- впевненість у результаті стосовно нововведення в школі;
- органічне поєднання інноваційної діяльності, фахової та особистісної культури;
- готовність до подолання творчих невдач;
- здатність до фахової рефлексії.

Вагомими елементами у цьому процесі виступають творчий пошук, морально-психологічний клімат, матеріально-технічні, санітарно-гігієнічні та естетичні умови праці.

Наголосимо, що професійна зорієнтованість на інноваційну діяльність закладається під час навчання у закладі вищої освіти. Це період, коли

майбутній педагог особливо чутливий до складних педагогічних ситуацій і сприятливий для розвитку мотиваційно-ціннісного ставлення до педагогічних інновацій.

Варто акцентувати увагу на тому, що процес упровадження інновацій доцільно розподілити на основні етапи, врахувавши теоретичну та практичну підготовку майбутніх вчителів, на підставі всебічного аналізу своєчасно коригувати його зміст, темп та етапи, накреслюючи нові перспективи роботи.

Педагог повинен уміти налагоджувати освітній процес враховуючи індивідуальність дитини, спрямовувати свою діяльність так, щоб кожен учень мав можливості для самостійного розвитку. Такий підхід дає змогу по-новому визначати проблеми й зміст професійної та особистісної підготовки вчителя, актуалізує необхідність застосування педагогічних систем, зорієнтованих на інноваційну діяльність, і відповідно на пошук нових підходів до підготовки педагога.

Педагогів-новаторів такого типу називають педагогами інноваційного спрямування, для яких властива чітка мотивація інноваційної діяльності, здатність не лише включатися в інноваційні процеси, але й водночас бути їх ініціатором.

Стрижнем інноваційних процесів в освіті є впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику, вивчення, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду. Упровадження педагогічного досвіду в шкільну практику потребує належно підготовлених, готових до інноваційної діяльності вчителів, здатних до творчого пошуку.

Важливим аспектом є те, що у сучасній початковій школі дитину недостатньо навчити тільки читати, писати і рахувати. Її необхідно забезпечити особливими вміннями які будуть складати основу уміння вчитися, а також свідому мотивацію до навчання, самоорганізацію та саморозвиток. Відтак, необхідно створити такі умови, які сприятимуть підвищенню інтересу дітей до навчання, усвідомленню навчання, а в кінцевому підсумку вмінню вчитися. І

тоді учень почне відчувати задоволення від процесу самостійного пізнання і від результату своєї навчальної діяльності. У розв'язанні цих проблем, на думку дослідниці А. У. Веремчук, провідна роль належить вчителю. Необхідно опановувати нові методи навчання сучасного молодшого школяра, по-новому поглянути на саму побудову уроку та форму його проведення [1, с.96].

Сьогодні вчителями застосовуються такі сучасні освітні технології: особистісно-орієнтоване навчання; технологія роботи з портфоліо; проєктно-дослідницька технологія; інтерактивні технології; інформаційно-комунікаційні технології; технологія проблемного уроку; здоров'я зберігаючі технології; розвивальна система Л. В. Занкова; ігрові технології та інші [6, с. 65].

Відповідно, пріоритетні завдання вчителів початкової школи щодо впровадження інноваційних технологій в системі освіти полягають у розвитку його ціннісних орієнтацій; осмисленні розв'язання професійно-педагогічних проблем, які ґрунтуються на гуманістичній парадигмі; спрямованості педагога на усвідомлення ним результатів педагогічних нововведень, вироблення критеріїв їх оцінки і самооцінки.

Як вважає дослідниця Н.С. Калюжка, інноваційні педагогічні технології як процес мають відбуватися цілеспрямовано, систематично та послідовно у впровадженні в практику оригінальних способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний освітній процес від визначення його мети до очікуваних результатів [4, с. 271].

Доречно зазначити, що впровадження інноваційних технологій вимагає від учителя початкової школи аналізу педагогічного досвіду вчителів-новаторів; вивчення спеціальної літератури; розробки плану запровадження нової техніки; знання психології людських взаємин та дитячого колективу; оптимальне поєднання всіх знань. Впровадження, в даному випадку трактується як перетворення практики на основі результатів досліджень при обов'язковому їх застосуванні з метою підвищення ефективності освітнього процесу.

Таким чином, успішність підготовки вчителя початкової школи до інноваційної діяльності залежить від правильно обраних підходів до розробки технології, її впровадження в педагогічну практику. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Веремчук А. Інноваційна освітня діяльність сучасного вчителя початкових класів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. №5. 2012. С.94–99.
2. Гавриш І. В. Закономірності та принципи процесу формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності. *Дійсність та перспективи розвитку сучасної освіти України*: зб. наук. пр. Х.: Стиль – Іздат, 2005. С. 61–74.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 3-тє вид., випр. К.: Академвидав, 2015. 304 с.
4. Калюжка Н. С. Закономірності та принципи формування інноваційної компетентності майбутніх учителів початкової школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 2 (56). С.270–277.
5. Сафіюлін В. І. Інноваційний пошук нових технологій навчання. Інноваційні пошуки в сучасній освіті. За ред. Л.І. Даниленко, В.Ф. Паламарчук. К.: Логос, 2004. С. 53–64.
6. Телянчук В. П., Лесіна О. В. Інноваційні технології в початковій школі. Х. : Видавнича група «Основа», 2008. 233 с.

Юровчик В. Г.

кандидат географічних наук,

викладач циклової комісії з базової

та фундаментальної підготовки

Луцький коледж рекреаційних технологій і права,

Волинська область

м. Луцьк

ІННОВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ УРОКУ ГЕОГРАФІЇ: ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ

У Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті пріоритетним напрямом у розвитку освіти є підготовка людей високої освіченості, кваліфікованих спеціалістів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння і впровадження наукоємких та інформаційних технологій. В Україні здійснюється процес становлення нової системи освіти. Цей процес супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії і практиці навчально – виховного процесу. Сучасні вимоги до освіти об'єктивно зумовлюють переведення освітнього процесу на технологічний рівень при цьому можуть і повинні бути використані особистісно зорієнтовані інноваційні педагогічні технології.

В основі якісних змін, що відбуваються нині в системі освіти, лежить інноваційна спрямованість діяльності органів освіти на всіх рівнях. Структура інноваційної діяльності містить розробку інновації й поширення інновацій, тобто збереження й поширення інформації про інновації, підготовка працівників освіти до застосування інновацій і використання інновацій.

Для більш точного й тонкого визначення предмета дослідження назовемо інновацію, що пройшла етап апробації та рекомендована для масового поширення **інноваційним продуктом**. Інноваційний продукт, тобто інновація,

яка готова до використання, зберігається на різних носіях у банках освітньої інформації. На цьому наукову працю вважають завершеною, а подальша доля розробки, як правило, вже поза компетенцією автора (авторів), оскільки рішення про використання чи невикористання даного продукту в навчально-виховному процесі багато в чому залежить від адміністрації й педагогічного колективу школи. Питання про те, яким шляхом нова розробка потрапляє до конкретної школи, потребує окремого обговорення.

До цього часу накопичено великий обсяг серйозних педагогічних розробок, що цілком можна віднести до категорії інноваційного продукту. За даними, наведеними у статті Л.Даниленко «Основні проблеми освітньої інноватики в сучасній теорії і практиці», освітні інновації експериментують у 34 % загальноосвітніх шкіл, активно перебудовують зміст освіти в 41 % шкіл, тобто продовжується процес накопичення інноваційного продукту.

Коли навчальний заклад ставить за мету використання якогось педагогічного нововведення (інноваційного продукту), то й адміністрація школи, і кожен член колективу (причому не має значення, чи стосується його особисто даний етап роботи чи ні) мають усвідомлювати **організаційний зміст** поняття *«впровадження освітніх інновацій»*. Інакше кажучи, кожен педагогічний працівник школи повинен **уявляти, які дії** застосовуватиме адміністрація школи, його кафедра і він особисто для того, щоб через якийсь час він і його колеги могли цілком професійно використовувати обране ними нововведення і, найголовніше, отримувати результати роботи, закладені в цьому інноваційному продукті.

Для того щоб усвідомити організаційний зміст поняття «впровадження», розгляньмо, що **змінюється** в разі заміни (вдосконалення) наявної в школі педагогічної технології (або її частини) іншою (інноваційною). Такі міркування зручно супроводжувати використанням моделі навчально-виховного процесу. Згідно з В. Лозовою та Г. Троцько, компонентами названої моделі слід розглядати:

- мету,
- завдання,
- зміст,
- структуру,
- методи,
- форми навчання.

Очевидно, що необхідно так само брати до уваги дії і **стиль взаємодії** основних учасників процесу: вчителів та учнів. Тепер зрозуміло, що перехід від наявної в даній школі технологи навчання до нової, тобто її **впровадження**, незмінно спричинює змістовні зміни компонентів моделі навчального процесу. Причому ці зміни прямо залежать від рівня інноваційного продукту.

Якщо інновацію призначено для модернізації традиційного навчального процесу, тобто спрямовано «на досягнення гарантованих результатів у рамках його традиційної репродуктивної орієнтації», як правило, змінюються форми навчання. Якщо ж здійснюється, наприклад, перехід від репродуктивної до пошукової моделі навчання, то навчальний процес змінюється «стосовно таких його сутнісних та інструментально значущих властивостей як *цільова орієнтація, характер взаємодії педагога й учнів, їхньої позиції в ході навчання*»). Мета й методи її досягнення – це системоутворюючі чинники, й саме вони відрізняють одну інноваційну модель від іншої. Про це докладно сказано в статтях М. Поташника, О. Моїсєєва «Качество образования в разных образовательных практиках» і О. Рудіної «Моделирование навчально-виховного процесу в школах в умовах реформування загальної середньої освіти».

В даному випадку нашу увагу привертає етап завершення наукової праці й початку практичної діяльності з використання результатів досліджень у навчально-виховному процесі школи. Сьогодні репродуктивне відтворення матеріалу учнями відходить у минуле, а тому на кожному уроці вчитель спрямовує їх діяльність на творче здобуття географічних знань на доступному для них рівні. Сьогоднішній випускник повинен вміти:

- самостійно набувати необхідних знань з географії, вміло застосовувати їх на практиці для розв'язання назрілих проблем;
- критично мислити, вміти бачити труднощі і шукати шляхи їх подолання;
- грамотно опрацьовувати нову інформацію;
- бути комунікабельним у різних соціальних групах;
- постійно працювати над розвитком власного інтелекту, підвищенням культурного і морального рівня.

Досягнути цього можна лише через особистісно-орієнтовані технології. Тому особистість учня завжди перебуває в центрі уваги вчителя географії на уроці, де визначальним завданням є не викладання навчального матеріалу, а організація активної пізнавальної діяльності. Це і стало основною метою діяльності багатьох вчителів географії – бути завжди у пошуку нових підходів у навчанні і навчальний матеріал подавати не в описовій, а проблемно-пошуковій формі. Головне завдання, яке ставить учитель перед собою – це вчити учнів вчитися. Нові підходи у викладанні предмета здійснюються учителями за допомогою проведення нестандартних уроків, постановки нестандартних завдань чи запитань, форм повторення, закріплення або перевірки матеріалу.

Нестандартні підходи в навчальному процесі з географії використовуються вчителями на різних етапах уроку. Такі підходи розвивають активне ставлення учнів до навчальної роботи в класі, сприяють розвитку логічного мислення, бажання пізнати причини явищ природи і процесів у суспільстві.

Особливу увагу було приділено інтерактивним версіям електронних атласів та інтерактивним картам, зокрема, на забезпечення в інтерактивних Інтернет-версіях електронних атласів таких функцій, як масштабування, перегляд карт, планів, супутніх текстів, ілюстрацій до розділів і відеосюжетів, а також можливості відображення легенд карт та виводу зображень і текстів на друк.

Наповнення представлено для кожного класу – від підручника з **географії** з ілюстраціями до окремих (стінних) карт, ілюстрацій, атласів, методичних рекомендацій, розробок уроків. А додаткова інформація знаходиться в розділах: бібліотека ресурсів, демоверсії наявних та запланованих електронних ресурсів (підручників, атласів тощо), інтерактивних карт, тестування, публікацій тощо.

Бібліотека ресурсів – це розділ сайту, який містить допоміжні матеріали, пов'язані з географією, і який буде постійно поповнюватись. Тут представлені космознімки, старовинні карти, тривимірні моделі та матеріали для створення геоінформаційних систем. Ці ресурси можуть знадобитися як учителям, так і учням для написання рефератів тощо.

У розділі «**Демоверсії**» встановлено демоверсії підручників, атласів та інших ресурсів для попереднього ознайомлення з їхніми функціями та представлено презентації з можливостями вказаних ресурсів.

Розділ з **методикою** включає різноманітні матеріали щодо використання Інтернет-версій атласів, підручників та інших матеріалів сайту. Тут також представлено розробки уроків та інші методичні матеріали, розраховані здебільшого на вчителів.

Розділ «**Тестування**» включає методики самотестування за конкретними темами і в майбутньому буде розширюватися до аналогів зовнішнього незалежного тестування з того чи іншого курсу.

Традиційні розділи «**Гостьова книга**» та «**Зворотний зв'язок**» мають за мету підтримувати постійний зв'язок з користувачами задля отримання інформації про використання ресурсів сайту.

Атласи. Так, у атласі з географії вміщені нові карти, що відображають зовнішньоекономічний потенціал, інвестиційну привабливість регіонів, а також створений новий розділ «Соціальна сфера і соціальне забезпечення».

Висновки:

1. Наявність готових до використання розробок (інноваційного продукту) не гарантує застосування їх у реальній педагогічній практиці.

2. Повинні існувати стандартні правила оформлення й пред'явлення інноваційного продукту до експлуатації.

3. Запуск інноваційного продукту в експлуатацію називається впровадженням його в шкільну практику.

4. Упровадження освітніх інновацій є зміною навчально-виховного процесу в усіх його компонентах або окремих його частинах.

5. Внесення змін у навчально-виховний процес – це складна багатоступінчаста процедура, що вимагає глибокого теоретичного та практичного опрацювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Використання нових методів та інноваційних технологій, Освіта: технікуми і коледжі, 2005, № 3, 4.

2. Інноваційні напрями інформаційних технологій, Рідна школа, 2006, № 8.

3. Інноваційні освітні технології, Проблеми освіти, 2006, № 44.

4. Новий технічний засіб навчання *електронна книга*. Рідна школа, 2007, № 7-8.

5. Теоретичні та методичні основи розробки і впровадження інноваційних технологій у навчальний процес вищої школи. Проблеми освіти, 2007, № 47.

Столяр Г. І.

*викладач-методист, голова циклової комісії викладачів
природничих та соціально-економічних дисциплін*

*Олександрійський педагогічний
фаховий коледж імені В.О. Сухомлинського
м. Олександрія*

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ІЗ ПРЕДМЕТУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Актуальність проблеми полягає в тому, що часто поняття «критичне мислення» плутають із поняттями: «творче\інтуїтивне мислення», «просте запам'ятовування», «розуміння складних ідей». Учень починає критично мислити вже з першого класу, але не можна навчити його цьому процесу протягом одного уроку чи впродовж короткого проміжку часу. Це – послідовна система роботи за алгоритмами формування критичного мислення, що має здійснюватися протягом тривалого періоду. Починати треба з навчання уміння ставити питання та уміння формулювати проблеми, бо саме це і є шлях до формування необхідних наукових понять. Критичне мислення – це залучення до розумової діяльності усіх процесів мислення: аналізу, синтезу, порівняння, зіставлення, протиставлення, абстрагування, класифікації, конкретизації, аналогії, умовиводів.

Критичне мислення – це:

- здатність учня чітко виділити проблему, що витікає з теми уроку;
- уміти самостійно знайти, обробити та проаналізувати зібрану інформацію;
- уміти в логічній послідовності викласти свої погляди чи думки;
- уміти наводити приклади , аргументувати їх.
- відстоювати свої погляди на розуміння того чи іншого питання;

- уміння мислити нестандартно, обирати свій шлях розв'язання проблеми;
- толерантно сприймати думки та погляди інших учасників освітнього процесу щодо вирішення проблеми, яка виникла;
- Сміливо приймати рішення.

Ознаками критичного мислення є: чіткість висловлення, його конкретність, ретельність, послідовність, фундаментальність, повнота, значущість, чесність, адекватність (щодо цілі), оцінююче судження, зважене судження, класифікація, припущення, логічне формулювання висновків, розуміння принципів.

Алгоритмом підготовки вчителя до застосування технології розвитку критичного мислення може бути такий порядок дій:

1. Визначити ціль заняття, відповідні компетенції, ключові поняття, з якими доведеться ознайомлювати учнів в освітній діяльності;
2. Продумати мотивацію навчальної діяльності учнів. Зацікавити практичним використанням набутих знань, умінь та навичок;
3. Дібрати засоби, методи та прийоми навчання.
4. Використати метод навчання за запитами учнів до відповідної теми.
5. Зібрати інформацію з теми.
6. Систематизувати інформацію з теми, продумавши зв'язки між темою та її практичним використанням з метою кращого засвоєння навчального матеріалу.
7. Продумати актуальність етапу самостійної роботи студентів із метою виділення головного, суттєвого в інформації.
8. Визначити зміст роботи з корекції знань за темою заняття.
9. Визначити методи та прийоми рефлексії.

Методика рекомендує такі етапи формування критичного мислення:

1. Виклик. Мета – формування особистого інтересу для отримання інформації

2. Осмислення учнями змісту нової інформації.
3. Рефлексія – включення нових понять у систему набутих знань.

Сучасними видами роботи з технології розвитку критичного мислення можна вважати:

I. На етапі «Виклик»:

1.«Знаю-хочу знати-взнав»

Знаю	Хочу знати	Взнав.

За темою уроку: «Як тварини готуються до зими», 2 клас ,с.112. «Я досліджую світ». Відповіді записуються кожним учнем у колонки. Роботу можна організувати в парах, трійках. Останню колонку заповнюють в кінці вивчення теми. Після цього йде спільне обговорення того, що співпало.

2. Прогнозування за ілюстрацією, таблицею.

Учні мають зробити свої припущення щодо теми та зазначити що саме вони вже знають. Наприклад, на занятті за темою «Які тіла нас оточують і з чого вони складаються», 3 клас. с.8 (підручник) учитель може поставити такі запитання:

- До чого це відноситься?
- Яка тема нашого обговорення?.
- Що ви чули про це?

3. Асоціація.

Застосовується для визначення теми уроку, розвитку уваги та інтуїції. Учні мають висловити свої здогадки\асоціації про тему, почути завдання для вивчення теми, та мету її вивчення. Процес обговорення має розпочатися з узагальнюючого слова, наприклад, « листопад». Ставиться завдання: доберіть самостійно такі слова з підручника на с.73-й «Які в осені ознаки. Які осінні місяці».

1. Кошик ідей\Бреінстормінг.

Дві хвилини часу виділяється на те, щоб з'ясувати, що учні знають з теми. Вони роблять записи в зошитах, обмінюються інформацією в групах, всі разом «складають у кошик» нові ідеї.

2. Правильно \неправильно.

Усі запитання починаються так : « А правда, що...?» Відповідь може бути тільки «так» або «ні». Наприклад , тема уроку «Що таке погода і як її передбачити?», с.87.

3. Товсті \тонкі питання.

«Тонкі» питання мають передбачати відповідь лише одним словом -

« так» або «ні» і починатися, наприклад, так: хто...?, що? , чи правда, що...?, чи правильне твердження, що...?. чи можливо, що...?, чи згодні ви, що..?

«Товсті» запитання вимагають розгорнутої відповіді - з аналізом, синтезом, порівнянням, оцінкою, висловленням судження, наприклад, дайте три пояснення, чому...поясніть, чому...?. чому ви вважаєте, що...? у чому різниця між...? як можна узагальнити наступні поняття...? що буде, якщо...?

Наприклад: «Як мандрує вода?», «Як рослини готуються до зими?» , « Як птахи готуються до зими?», 2 клас, с.: 101,-105,106-108.118-119.

7. Дерево припущень.

Стовбур – зображує тему, гілки – можливі передбачення. Хід міркувань за цим зображенням може бути таким: я думаю, що..., ймовірно, що буде так... Листя – це аргументи на користь тверджень.

За темою уроку «Чому на Землі бувають пори року» с.33 складіть

«Дерево припущень».

4. Алфавіт.

Учні отримують завдання навести якомога більше фактів стосовно теми, яку вивчають, користуючись словами-термінами на позначення цих фактів. При цьому кожне слово має починатися з наступної літери алфавіту, наприклад, за темою «Вода»:

АКВА	БОЛОТО	ВОДОСПАД	ГІДРОСТАНЦІЯ....
ДИСТИЛЯЦІЯ	ЖОРСТКА	ЗАМЕРЗАЄ ПРИ 0...	

Скласти такий список слів за алфавітом можна також за темою уроку:
«Яка погода взимку», 2 клас, с.133.

II. На етапі «Осмислення»

1. Технологія 6 капелюхів.

Колір капелюха означає :

білий - розкажіть про тему лише у фактах і цифрах;

жовтий - подумайте, чому...;

чорний – доведіть, що...;

червоний – подумайте, який емоційний стан може викликати в нас ця тема;

зелений – подумайте, як використати тему, щоб це зробило наше життя радіснішим.? Які позитивні моменти має ця тема?;

синій-узагальніть висловлювання всіх попередніх груп-капельюхів, підсумуйте те, про що корисне та нове ми дізналися в результаті виконання цього завдання.

2. Фішбоун (Риб'яча кістка).

Проблема . Причини . Факти. Аргументи. Висновки.



3. Інсерт

Учні читають текст і ставлять відповідні позначки біля окремих слів/фраз:

- + Я це знав.
- -Я це не знав.\Я думав інакше.
- ? Це мене здивувало.
- ! Я хотів би дізнатися про це детальніше. Записують у таблицю.

+	-	?	!

4. Ромашка Блума .

Учитель ставить запитання ;

- **Прості\фактичні:** що...? де...? коли...?
- **Уточнюючі:** ти вважаєш, що...
- **Пояснювальні :** чому...? яка головна ідея...?
- **Творчі,** де є елемент прогнозу\припущення: а що, якби...?

Запропонуйте альтернативу....

- **Оцінювальні :** чим щось відрізняється від чогось? наскільки цінним є...? яке судження ви можете зробити з приводу...?
- **Практичні :** як це можна використати на практиці ?

Скласти такі завдання для ромашки Блума. можна до теми уроку «Які ознаки зими», 2 клас, с.126.

III. На етапі « Рефлексія»

1. Кластер .

У центрі записується слово, навколо якого розміщуються записи слів , пов'язаних із темою.

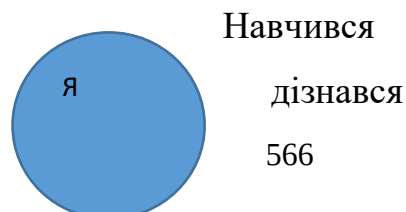
До теми уроку «Які властивості має вода» 2 клас, с.96 - скласти кластер.

2. Сінквейн .

- 1 рядок – одне слово (іменник);
- 2-й рядок - два слова (прикметники);
- 3-й рядок – три слова (дієслова);
- 4-й рядок – з чотирьох слів, де автор висловлює особисте ставлення до теми;

- 5-й рядок - ключова характеристика.

3. **Інтерактивна вправа «Мікрофон».** Схема цієї вправи має такий вигляд:



4.Інтерактивний метод «ПРЕС»:

- **Позиція.** Я вважаю, що...
- **Обґрунтування.** Тому, що...
- **Приклад .** Наприклад, ...
- **Висновок.** Отже, ...

Цей метод також можна використати , вивчаючи такі теми: «ЯДС», 3 клас.

(с.107). «Чому повітря потребує охорони?».

5. Метод моделювання. Потрібно заповнити таблицю: (продовжити)

Хто\що	зима	зима	Зима
Який має вигляд?	білолиця	Снігова баба	Снігова королева
У що вдягнена?			
Як керує?			

Розвивати критичне мислення в сучасній освітній системі - це формувати наукове мислення та уявлення про цілісність природи, формувати здатність до співпраці в різних середовищах, заохочувати до підприємливості, прищеплювати впевненість у власних силах, удосконалювати вміння осмислювати й аналізувати набуті на уроці знання.

Учень має можливості отримувати нові знання, виходячи за межі програми, набувати досвіду спільної діяльності в колективі, партнерських відносин. Основним завданням розвитку критичного мислення у дитини є вміння визначати та реалізовувати власні задуми, вміння самовиражатися та вдосконалюватися, вміння усвідомлювати теоретичний матеріал та застосовувати його у практичній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лекції І.Загашева – з детальним описом інструментів\вправ, а також конкретні приклади з практики навчання критичного мислення.
2. Кроуфорд А.,Саул В., Метью С., Макінстер Д.//Технології розвитку критичного мислення учнів. К.:Плеяди, //2006. 220 с.
3. Колоскова Н.С., Вукіна Н.В., Дементієвська Н.М., Макаренко В.М., Туманцева О.О.Технології критичного мислення на уроці географії// упорядник Колоскова Н.С. Х.: Основа,//2008. 126с .
4. Психологія критичного мислення// Д. Халперн
5. <https://nuschool.com.ua/teaching/world/1klas/index.html>
6. https://imso.zippo.net.ua/wpontent/uploads/2018/03/2018_03_29_2_Bohan.pdf

Мельник А. А.

викладач-методист, викладач фізики

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ STEM-ПІДХОДУ У ВИВЧЕННІ ФІЗИКИ

STEM-освіта зараз широко обговорюється. Це тренд, на який покладаються величезні надії, як популяризація інженерно-технологічних професій серед молоді та підвищення поінформованості про можливості зробити кар'єру в інженерно-технічній сфері. Тому, є можливість зробити математично-природничі дисципліни цікавими для учнів.

Концепція розвитку STEM-освіти визначає термін STEM як акронім від англійських слів *science* – природничі науки, *technology* – технології, *engineering* – інженерія, проєктування, дизайн, *mathematics* – математика,

роз'яснює дидактичну категорію STEM-компетентність як здатність особистості застосовувати знання та вміння, здобуті у процесі вивчення STEM-предметів у своєму повсякденному житті [2]. У цьому розумінні Концепція розвитку STEM-освіти повністю відповідає сучасному баченню освітнього процесу як спільної діяльності педагогів і здобувачів освіти, побудованої на дидактичних засадах формування й розвитку як розумово-пізнавальних, соціально-культурологічних, так і креативних якостей молоді.

Представники міжнародної науково-педагогічної спільноти, зокрема Сьюзен Райлі [3], Жоржет Якмен [4] та інші, подають ще одне трактування STEAM-підходу, яке особливо підкреслює важливість практичного впровадження міждисциплінарного напрямку, а саме розуміння появи літери А у цьому терміні як першої в англійському слові all – усі. Це означає, що актуальним напрямом STEAM-підходу, є ознайомлення здобувачів освіти із прикладами використання математичних, фізичних знань художниками, архітекторами, скульпторами, композиторами, поетами, дизайнерами, інженерами для створення всесвітньо відомих шедеврів художнього, музичного, літературного і прикладного мистецтва, які протягом тисячоліть визначають найвищі досягнення культури всього людства.

STEM символізує початок нової епохи та відмову від застарілої предметної системи на користь інтегрованого навчання. Такий підхід на 100% відповідає компетентнісній концепції Нової української школи.

Діти отримують можливість не просто вивчати, наприклад, закони фізики, а одразу зможуть випробувати їх дію на практиці, створюючи справжні наукові проєкти. STEM об'єднує всі природничо-математичні науки в одне ціле. І саме такий підхід дозволяє зацікавити наукою навіть тих учнів, які раніше вважали, що не мають до неї жодного хисту.

Переваги STEM-освіти:

1. Інтегроване навчання

STEM поєднує у собі проєктний та міждисциплінарний підхід. інтеграцію

природничих наук, технології, математики та інженерної творчості.

2. Застосування отриманих знань у реальному житті

STEM демонструє, як учні можуть використати отриману інформацію в житті. Вони вивчатимуть не просто абстрактні дані, а створюватимуть власний проєкт. Проводячи розважальні експерименти, діти легко починають розуміти складні формули, запам'ятовувати терміни.

3. Розвиток критичного мислення

STEM дуже тісно пов'язаний з критичним мисленням та спрямований на його розвиток. На основі отриманого досвіду, аналогій та узагальнень, учні вчаться самостійно орієнтуватися у складних ситуаціях та вирішувати проблеми без сторонньої допомоги.

4. Впевненість у власних можливостях

Створюючи цікаві проєкти, учні підвищують власну самооцінку і стають впевненішими у собі та досягають поставленої мети.

5. Робота в команді

STEM передбачає командну роботу, під час якої учні працюють разом, висловлюють свої ідеї та пропозиції, дискутують, обґрунтовують власну позицію та разом доходять до певних висновків.

6. Підвищення інтересу до технічних дисциплін

Учні бачать переваги технічних та природничих спеціальностей, адже серед поширених засобів навчання конструктори, робото-технічні системи, 3D-моделі, вимірювальні комплекси, лабораторні прилади, проєкційні столики тощо.

7. Інноваційність

STEM-проєкти зазвичай включають шість етапів: завдання (чи проблемне питання), обговорення, створення дизайну, розробка моделі, проведення тестування, можливість подальшого розвитку. Цей особливий підхід дозволяє одночасно і вивчати, і застосовувати технології та науки, створювати нові інноваційні проєкти.

8. Прямий шлях від навчання до кар'єри

Футурологи запевняють, що вже зовсім скоро більшість затребуваних спеціальностей вимагатимуть саме STEM-знань, тому що очікується зростання попиту на фахівців таких спеціальностей, як інженери-хіміки, аналітики комп'ютерних систем, робототехніки, інженери ядерної медицини, архітектори підводних споруд тощо. І без STEM-освіти у цьому випадку не обійтися.

9. Підготовка до бурхливого технічного розвитку

Світ розвивається надзвичайними темпами, й учні будуть готові до нових технологій

Розробляючи моделі, створюючи проєкти, діти аналізують інформацію, співвідносять її з наявним досвідом і знаннями. Це формує в них упевненість у власних силах, переконаність у тому, що вони зможуть за необхідності вирішити складні проблеми.

Групова робота привчить висловлювати власну думку, відстоювати її, співпрацювати з однокласниками, сприймати і розуміти точку зору іншої людини. Застосування STEM на уроці навчить дітей сприймати завдання, формулювати дослідницьку гіпотезу, застосовувати оригінальні способи пізнання, розвиватиме аналітичне і критичне мислення.

У нашому закладі під час уроків фізики, астрономії, в позаурочних заходах, в підготовці науково-дослідницьких проєктів вчителі фізики використовують STEM – технології.

Особливу роль у формуванні інженерного мислення відіграє проведення «Інженерного тижня»

В США з 2007 року проведення щорічних «Інженерних тижнів» приурочено до дня народження Джорджа Вашингтона (22 лютого). В ініціативі беруть участь учні тисяч американських шкіл, а також наукові та культурні установи. Аналогічні «Інженерні тижні» проводяться в школах Великої Британії та Ірландії. STEM-освіта є потужною складовою освітніх програм багатьох країн.

На відміну від інших освітніх STEM програм, «Інженерний тиждень»

- за бажанням може провести будь-яка школа в місті чи селі;
- школам не потрібно залучати експертів, матеріали розроблено таким чином, що експертами стають самі вчителі;
- наддешеві витратні матеріали — більшість із яких учні та вчителі можуть знайти в себе вдома чи в школі: паперові горнятка, пластикові пляшки, кришечки, палички для розмішування цукру, соломинки, канцелярські гумки тощо. [1]

Протягом тижня всі учні ліцею та студенти I та II курсу коледжу мали можливість сконструювати різноманітні пристрої (рис.1-4), розглянути їх принцип дії (рис. 5-6), продемонструвати їх однокласникам (рис.7), взяти



Рис. 1 Модель вуха

участь в челенджах (рис. 8-9).



Рис. 2 Модель реактивного автомобіля

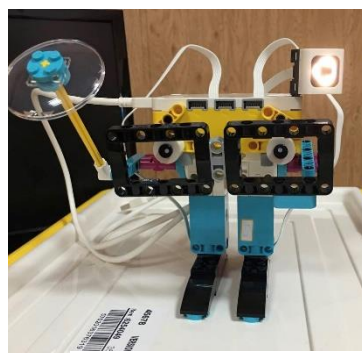


Рис. 3 Робот-метеоролог

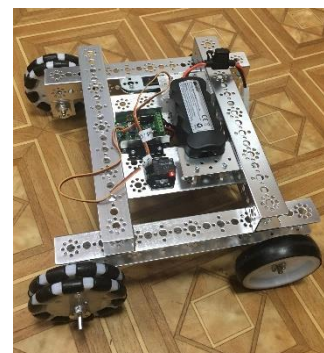


Рис. 4 Електромобіль



Рис. 5 Виготовлення двигуна на реактивній тязі



Рис. 6 Виготовлення
моделі реактивного
двигуна



Рис. 7 Представлення
винаходу



Рис. 8 Челендж "Стійка рівновага"

Рис. 9 Челендж "Хто
вище"

ЛІТЕРАТУРА

1. Інженерний тиждень: URL: <https://engineeringweek.org.ua/about.php>
2. Концепція STEM-освіти в Україні : проєкт URL: http://mk-kor.at.ua/STEM/STEM_2017.pdf.
3. Susan Riley. Особиста сторінка Сьюзен Райлі в міжнародній професійній спільноті Linkedin. URL: <https://www.linkedin.com/in/susan-riley-78199140>
4. . Georgette Yakman. Developing STEAM Education to Improve Student's Innovative Ability. URL: <https://steamedu.com/developing-steam-education-toimprove-students-innovative-ability/>

Левіна О. І.

спеціаліст вищої категорії,

викладач-методист природничих дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С Макаренка

м. Кременчук

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Зростання інтересу до інноваційної педагогічної діяльності, що спостерігається впродовж останніх років, є наслідком змін у суспільстві, пов'язаних з інформаційними технологіями. Педагоги вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації зіткнулися з тим фактом, що швидко змінювані вимоги, які висуваються до фахівців, вимагають нового типу працівника, здатного до швидких професійних змін і до удосконалення власних професійних знань і навичок, що дозволили б йому йти в ногу із сучасними технологіями. Лише той педагог, який усвідомив сутність сучасної педагогічної освіти, нових навчальних і виховних технологій, переосмислив свою соціальну роль та функції педагогічної діяльності, зможе вибудовувати власну ефективну педагогічну діяльність[2].

Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить, що в наукових пошуках вітчизняні дослідники все частіше звертають увагу на проблему використання інновацій в освіті. Серед учених, які досліджували проблему в даному напрямі, слід відзначити праці І. Бежа, Л. Даниленка, І. Дичківської, М. Кларіна, О. Пехоти, О. Попової, Л. Подимової, А. Прігожина, В. Сластьоніна, А. Хуторського та ін [1].

На думку В. Химинець, інноваційне навчання – це зорієнтована на динамічні зміни у навколишньому світі навчальна та освітня діяльність, яка

ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості [4, с. 62]. Варто зазначити, що неперервна освіта сприяє розвитку творчої особистості, оскільки для неї характерними є постійне підвищення кваліфікації, професійного рівня, розширення світогляду, збільшення рівня обізнаності. Тому, інновацією у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації вважаємо реалізацію в освітньо-виховному середовищі нового змісту, методів, прийомів і форм навчальної діяльності та виховання особистості, що суттєво підвищують якість, ефективність та результативність навчально-виховного процесу [3].

За такої класифікації особливий інтерес становлять педагогічні умови використання інтерактивних технологій навчання у педагогічних коледжах, адаптації студентів до соціальних умов та їх інтеграції в суспільстві. Спеціально створені педагогічні умови дають змогу реалізувати інновації, уможливають забезпечення взаємозалежності її складових. Тому ефективність створених педагогічних умов залежить від діяльності педагогів. Характер інноваційної діяльності педагогів залежить від існуючих в конкретному освітньому закладі умов, і, насамперед, від рівня його особистісної готовності до цієї діяльності.

Вищезазначене дає можливість зробити висновок, що інноваційні процеси, які поєднують створення, освоєння і застосування педагогічних нововведень, здатні значно прискорити процеси оновлення системи освіти загалом. Тому вивчення та реалізація всіх трьох блоків інноваційних процесів широко використовується в системі освіти на різних її рівнях[2].

Напрямами інноваційної роботи ВНЗ повинні бути: кадрове та науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу; створення організаційних умов для безперервного вдосконалення фахової освіти і кваліфікації педагогічних працівників; проведення системи методичних заходів, спрямованих на розвиток творчих можливостей педагогів, виявлення перспективного педагогічного досвіду та участь у його вивченні, узагальненні

та впровадженні; залучення педагогів до науково-дослідницької та експериментальної діяльності з метою впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес. Отже, в контексті інноваційних ідей змінюються вимоги до особистості педагога, його фахової підготовки та професійної діяльності, які повинна включати система педагогічної освіти.

Подальшого дослідження потребують питання інноваційних технологій в процесі особистісно-орієнтованого виховання майбутніх педагогів [8].

М.Левіна стверджує, що за допомогою вибору технології можна передбачити ступінь репродуктивності та творчості студентів [2]. Оскільки необхідно сформувати в студентів повний цикл пізнавального акту й професійної діяльності, то основним принципом формування, за твердженням М. Левіної, буде вибір технологій, спрямованих на навчання [2, с. 234]: – бачення проблеми, розуміння зв'язків та відносин, способів формування мотивації, постановці пізнавальної задачі як мети та результату, формуванню особистісного сенсу діяльності, який пов'язаний з усвідомленням особистої значущості процесу пізнання та результату:

- технології навчального планування, проектування та моделювання;
- технології навчального проектування навчальних завдань, управління вирішенням завдань;
- технології вирішення професійних завдань у конкретних умовах, перевірка правильності та ефективності рішення, оцінювання результату та внесення необхідних коректив;
- технології оцінювання ситуації.

При виборі технології навчання необхідно враховувати, що вони відрізняються одна від одної за структурою навчальної інформації. Технології за рівнем організації інтелектуальної діяльності поділяються на репродуктивні та творчі. Перші спрямовані на сприйняття готової інформації, її розуміння та запам'ятовування. Якість цих технологій визначається за такими результатами: істинність знань, їх повнота, осмисленість, збереження в пам'яті. Технології, що

стимулюють творчу пізнавальну діяльність майбутніх учителів, дозволяють формувати здібності перебудови наявних знань, отримувати нові знання самостійно, перетворювати знання в дії, застосовувати логічні та евристичні способи пізнання, орієнтуватися в інноваційному освітньому середовищі. Технології, що передбачають творчий процес пізнання, навчають теоретичному змістовому узагальненню, аналізувати наявні знання на основі їх узагальнення та шляхом їх конкретизації, поєднання логічних та евристичних процедур при вирішенні нестандартних завдань [6].

Упровадження інновацій викликане передусім зміною ставлення до процесу навчання основних його суб'єктів, тобто тих, хто навчається, та тих, хто навчає. Та й самі форми і методи навчання з часом застарівають, а тому й потребують оновлення. Відомо, що неможливо навчитися чогось на все життя, а отже, основне завдання педагога – навчити своїх студентів думати, розуміти суть речей, осмислювати ідеї та концепції і лише на основі цього здійснювати пошук потрібної інформації, трактувати її та застосовувати в конкретних умовах, формулювати й відстоювати власну думку. Саме цьому сприяють інноваційні технології, використання яких якнайкраще допомагає співробітництву, порозумінню й доброзичливості, дає можливість реалізувати особистісно зорієнтоване навчання, виховати компетентну особистість. Студент на занятті з використанням інноваційних технологій буде активним лише у тому випадку, якщо його не лякатиме сама атмосфера заняття, якщо буде відсутня критика з боку викладача або однолітків, а зауваження матимуть конструктивний характер і стосуватимуться насамперед результатів його діяльності. Тільки за відсутності страху перед тим новим, що пропонує педагог, учень зможе експериментувати з моделями поведінки, визначаючи свою роль у спільній роботі, обираючи і формуючи свою позицію, свою точку зору, «конструюючи» свої знання

Інноваційне навчання – це зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна та освітня діяльність, яка ґрунтується на

розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості. Специфічною особливістю інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в оновлюваних ситуаціях. У зв'язку з цим надзвичайно цінною є думка українського вченого Івана Зязюна, який стверджує, що смислом і метою сучасної освіти повинна стати «людина у постійному розвитку, її духовне становлення, гармонізація її відносин із собою та іншими людьми, зі світом. Система освіти створюється для людини, функціонує і розвивається в її інтересах, слугує повноцінному розвитку особистості та в ідеалі її призначення – щастя людини» [4]. Отже, докорінна зміна традиційного способу життя породжує нові вимоги, які спонукають людину не лише краще розуміти інших, а й світ загалом. З урахуванням цього пріоритетними завданнями сучасної освіти є навчання навчатися, навчання працювати, навчання співіснувати, навчання жити [3, с. 4]. Таким чином, особливо актуальним у даному випадку є інтерактивне навчання, завдяки якому студенти мають можливість обмінюватися думками, ідеями, пропозиціями, а викладач при цьому перетворюється на організатора й помічника в спільній діяльності, діловій співпраці, творчому пошуку, створює на занятті атмосферу щирості та поваги.

Пріоритет при формуванні майбутнього спеціаліста – не просто засвоєння знань, а вміння творчо використовувати їх для отримання нового знання, розвиток самостійного критичного мислення особистості – це проблеми, реалізація яких потребує принципово нового погляду на технологію навчання. Успіх навчання залежить в основному від спрямованості і внутрішньої активності студентів, ступеня самостійності. Тому так важливі сучасні освітні технології, що дозволяють організувати навчальний процес з урахуванням майбутньої професійної спрямованості, а також з орієнтацією на особистість студента, його інтереси, схильності і здібності. Найпотужнішим джерелом

пізнавальної активності студентів, розвитку їхніх творчих здібностей, інтересів, умінь і навичок та інших інтелектуальних чинників сьогодні є нові інноваційні технології.

Узагальнюючи зазначене, можна стверджувати, що застосування інноваційних технологій є важливою педагогічною проблемою, яку викладачі мають вирішувати у стінах закладу вищої освіти враховуючи вимоги сучасності. Прикладом слугує використання таких технологій інноваційного навчання як:

- інтерактивні технології (робота в групах, метод проектів, «Розумовий штурм», «Ажурна пилка», «Кейс-метод», «Акваріум», рольові та ділові ігри, «Велике коло», «Шкала думок», «Бесіда за Сократом», «Асоціативний куш», «Відкритий мікрофон», проектні технології, тобто ті, що забезпечують інтеграцію знань і вмінь із різних видів діяльності;

- ігрові технології, які формують навички розв'язувати творчі завдання на основі вибору альтернативних варіантів;

- комп'ютерно-інформаційні технології [1].

Найбільш ефективні, на наш погляд, серед величезної кількості навчальних мультимедійних систем такі засоби навчально-виховного процесу закладів вищої освіти як: комп'ютерні тренажери, автоматизовані навчальні системи, навчальні фільми, мультимедія - презентації, відео демонстрації тощо. До основних понять інноваційних технологій можна віднести: нестандартні заняття; індивідуальна робота; самостійна робота; контроль і оцінка навчальних досягнень студентів (через контрольні роботи, тести, завдання, робочі зошити, можливості перевірки знань дистанційно); групове і додаткове навчання; проблемне і модульне навчання; запрошення на заняття вчених, діячів культури, спорту, мистецтва, роботодавців, випускників закладу, які успішно працюють за фахом та мають певний кар'єрний досвід; науковий експеримент при вивченні нового матеріалу; застосування досягнень техніки (через фільми, магнітофони, телевізори до навчання з допомогою комп'ютерів, комп'ютерні аудиторії, радіо і

телепередачі та «Інтернет -системи», мультимедійні технології тощо);нові підходи до формування навчальних планів (формування інтегративних, загальних та фахових компетентностей майбутніх фахівців). Згідно цього навчальні інновації суттєво поліпшують мотивацію студентів до навчального процесу за допомогою:інтегрованого навчання; технології групової навчальної діяльності; особистісно-орієнтованого навчання (для інклюзивної освіти);інформаційних технологій навчання;інтерактивних технологій ситуативного моделювання та дискусійних питань;проектних технологій. Інтерактивні технології орієнтовані на більш широку взаємодію студентів не лише з викладачем, а й один з одним і на домінування активності студентів у процесі навчання. Отже, використання у навчальній діяльності інтерактивних технологій сприяє самореалізації особистості студента, підвищує його мотивацію до навчання та адаптацію в освітньому середовищі, розвиває його комунікативні здібності і веде до підвищення внутрішньої самооцінки. Проектний метод дозволяє відійти від авторитарності в навчанні, завжди орієнтований на самостійну роботу студентів. За допомогою цього методу студенти не тільки отримують суму тих чи інших знань, а й вчаться здобувати ці знання самостійно, користуватися ними для вирішення пізнавальних і практичних завдань.

Метод проектів - активне залучення студентів у процес пошуку необхідної інформації, її критичного і творчого осмислення, актуалізації знань через їх застосування на практиці. Проектний метод навчання завжди орієнтований на самостійну діяльність студентів: індивідуальну, парну, групову, яку студенти виконують протягом певного відрізка часу. Він передбачає вирішення проблеми, що передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, з іншого - інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, технології, творчих областей [2, с. 3]. На прикладі, нашого закладу освіти з першими курсами ми готували проект «Природа навколо нас». В ці проекти входили наступні тематики: Біологія і фізика в сучасності; Біологія

і мистецтво; Біологія і музика; Біологія і хімія; Біологія і генетика; Біологія і поезія .

Використання проектної діяльності студентів дозволяє:

- розвивати комунікативні та організаційні навички роботи з інформацією;
- удосконалювати і тренувати розумову діяльність учнів;
- створювати стійкі установки на активне сприйняття інформації; - стимулювати ініціативу і зростання творчих можливостей.

Більш глибокого дослідження потребує питання використання методу проектів, як засобу підвищення ефективності особистісного і суспільного розвитку у процесі підготовки майбутніх учителів початкових класів. Необхідність такого дослідження зумовлена, з одного боку, можливостями методу проектів у вивченні тої чи іншої навчальної дисципліни, а з іншого, здатністю забезпечити автономію студентів у навчальному процесі, їхній особистісний та соціальний розвиток. Досвід передбачає упровадження методу проектів під час аудиторних занять з різних дисциплін, під час самостійної роботи студентів, а також під час пробної та переддипломної практики.

Аналіз наукових досліджень свідчить, що використання методу проектів надихає студентів до навчання, скорочує число пропусків занять, дає імпульс до взаємонавчання та співпраці і, в решті-решт, підвищує рівень успішності, як академічної, так і соціальної [7]. Метод проектів, як визначає Л.Іванова, – це система навчально-пізнавальних прийомів, вирішення конкретного завдання, сукупність прийомів або операцій практичного чи теоретичного освоєння (пізнання) дійсності [1]. Робота над проектом – практика особистісно орієнтованого навчання у процесі конкретної праці студента, на основі його вільного вибору, з урахуванням його інтересів. Застосування методу проектів має ряд переваг, зокрема, зменшення кількості пропусків занять, зростання самостійності та позитивної мотивації до навчання студентів [9]. Академічна успішність студентів є кращою, ніж при використанні інших методів навчання, адже при використанні методу проектів його учасники відчувають більшу

відповідальність за власне навчання та його результати, ніж при використанні традиційних методів [6]; мають можливість розвивати складні уміння та навички, а саме: навички мислення вищого рівня, навички вирішення проблем, вміння ефективної організації спільної діяльності та ефективного спілкування; мають доступ до ширшого вибору можливостей, способів та інструментів навчання завдяки стратегії залучення до роботи над проектом людей з різним досвідом та культурними відмінностями [9]. Для викладачів переваги методу проектів пов'язані, з одного боку, із зростанням їхнього професіоналізму та отриманням додаткових можливостей співпраці з колегами та фахівцями з різних галузей науки, професійної діяльності, а з іншого боку, дозволяють будувати нові стосунки зі студентами [10]. Крім того, багато педагогів відзначають, що навчання за методом проектів надає можливість використовувати різні методики навчання студентів, інструменти та засоби навчання і виховання[8]. Цілями формування змістового компоненту з використанням методу проектів, що має існувати як інтегрована цілісність, є: орієнтація на актуалізацію знань, які вже є, на набуття нових знань, розвиток вміння відбирати необхідну інформацію, формування вміння самостійно конструювати свої знання, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, вміння аналізувати, синтезувати знання окремих наук, вміння розглядати явище чи процес як інтегрований об'єкт, активно розвивати критичне мислення, висувати гіпотези, уміти робити висновки. [5].

На наступних курсах студенти вже адаптуються до нових обставин. Вони стають більш практичними в розподілі часу і стипендії, відчувають більшу самостійність і, водночас, відповідальність, більше замислюються над майбутньою професійною діяльністю тощо. Це час найнапруженішої навчальної діяльності студентів. В їх життя інтенсивно включені всі форми навчання і виховання. Студенти одержують загальну підготовку, формуються їхні культурні запити і потреби. У студентів різко активізується ціннісно-орієнтаційна діяльність у процесі пізнання власних якостей, засвоєння нових

знань, відносини зі старшими та однолітками, вони особливо занепокоєні оцінкою і намагаються будувати свою поведінку на основі свідомо обраних або засвоєних критеріїв і норм[6].

Тому використання методу проектів в цілому і особливо його підхід до аналізу та оцінювання робіт, опонування під час захисту проектів сприяють формуванню особистісно та професійно значущих рис особистості студентів. Ми поділяємо думку Н.Г. Кошелевої, яка вважає, що метод проектів необхідно систематично застосовувати у навчально-виховному процесі педагогічного ВНЗ, оскільки він забезпечує виконання певних педагогічних та соціальних вимог, які ставить суспільство перед сучасним педагогічним вищим навчальним закладом – формування в суб'єкта навчально-виховного процесу чіткого особистісно осмисленого та значущого образу майбутньої професійної діяльності в педагогічній сфері [6].

Забезпечення ефективного особистісного та суспільного розвитку студентів шляхом використання методу проектів в умовах навчально-виховного процесу педагогічного коледжу є вагомим чинником становлення і розвитку студентів як майбутніх педагогів, дозволяє сформувати комплекс професійної спрямованості, педагогічної творчості й суспільно значущих компетенцій в особистості майбутнього вчителя початкової школи. Навчально-виховний процес, у якому використовується метод проектів, стає розвивальною соціально-освітньою системою, у якій формуються почуття національної гідності, приналежності до світової спільноти, осмислення професійного вибору на основі моральних принципів, індивідуальність і творча самобутність кожного, у якій навчають основам життєтворчості та співробітництва. Необхідність подальших розробок вбачаємо у вдосконаленні педагогічних умов впровадження методу проектів у педагогічному коледжі, що сприятиме зміні групових та індивідуальних ідентичностей у перспективному для розвитку національної освіти напрямі [7].

Підводячи підсумки, можна стверджувати, що навчання з використанням

інноваційних технологій якісно перевищує класичну освіту, оскільки воно інтегрує процеси, які не можна об'єднувати в межах класичної освіти та сприяє формуванню інтегративних, загальних та фахових компетентностей майбутніх фахівців. Завдяки цьому, на даний час питання впровадження інноваційних технологій вимагає серйозного науково-методичного підходу, який забезпечує пошук педагогічним колективом можливостей реалізації цієї науково-методичної проблеми[10].

Головна цінність проекту в тому, чим збагатяться викладач та студент, беручи в ньому участь. Тобто якість проектної діяльності залежить від сукупності зусиль викладача та студентів. Інший важливий чинник успішної проектної діяльності – рівень професійної майстерності й особисті риси педагога-дослідника, організатора, партнера, консультанта. У роботі над проектом виявляється максимальна самостійність студентів у формуванні мети і завдань, пошуку потрібної інформації, у розвитку навичок дослідницької діяльності. Реалізація на практиці змінює роль викладача під час освітнього процесу. Із носія готових знань він перетворюється на організатора пізнавальної діяльності студентів. Змінюється й психологічний клімат у колективі, оскільки викладачеві необхідно переорієнтовувати свою навчально-виховну роботу і роботу студентів на різноманітні види самостійної діяльності, розвивати в них риси пошуковців і дослідників, які, безумовно, згодяться їм в дорослому житті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буркова Л. Ключ до управління: Класифікація педагогічних інновацій як елемент механізму керування інноваційним процесом в освіті. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2000.
2. Вакуленко В. М. Види інновацій в освіті та їх класифікація. *Вісник національної академії Державної прикордонної служби України*. 2010.
3. Світові інновації [Електронний ресурс] // The Economist. Режим

доступу до журналу : www.innovations.com.ua.

4. Химинець В. В. Інноваційна освітня діяльність. Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2007.
5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. К. : Академвидав, 2004.
6. Дудко Л. А. Роль інноваційних педагогічних технологій у становленні конкурентоспроможних спеціалістів. Мультиверсум : філософський альманах. К. : Центр культури. 2004.
7. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н. П. Наволокова. Х. : ВГ «Основа», 2009. 176 с.
8. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність/ В.В. Химинець. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2007.
9. . Ніколаєнко С.М. Інноваційний розвиток професійно-технічної освіти в Україні. К.: Книга, 2007.
10. Кошелева Н.Г. Використання методу проектів при побудові курсу "Планування індивідуальної кар'єри" як основа особистісно орієнтованої підготовки майбутніх педагогів у ВНЗ Проблеми інженерно-педагогічної освіти. 2007.

Болотіна М. П.

викладач математики

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Івашина О. В.

викладач математики

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Навчання в початковій школі є одним з найважливіших періодів у розвитку і формуванні людини. Саме в початковій школі закладаються основи розумового розвитку дітей, створюються передумови для підготовки людини, яка самостійно мислить, критично оцінює свої дії, здатної зіставляти, порівнювати, висувати безліч способів вирішення проблем, оцінювати їх і вибирати найбільш раціональний спосіб, виділяти головне і робити узагальнені висновки, застосовувати отримані знання на практиці.

У початкових класах не завжди приділяють достатньої уваги розвитку логічного і критичного мислення учнів і вважають, що всі необхідні розумові навички будуть розвиватися з віком самостійно. Така думка хибна і веде до уповільнення росту формування логічного мислення дітей і, як наслідок, їх інтелектуальних здібностей, що не може не позначитися негативно на динаміці їх індивідуального розвитку в подальшому.

Не дивно, що розвиток логічного і критичного мислення у дітей – це одна з найважливіших задач початкового навчання. Уміння мислити логічно, робити

певні висновки без наочної опори, зіставляти судження за визначеними правилами – необхідна умова успішного засвоєння навчального матеріалу в школі.

Така робота повинна проводитись на всіх етапах уроку і на кожному уроці. Але все ж таки основна робота з розвитку логічного мислення повинна проводитись під час роботи над задачами. Адже в будь-якій задачі закладені великі можливості для розвитку логічного мислення.

Розвитку творчого мислення також сприяє ігрова діяльність на уроках математики. Під час гри у дітей розвивається уява, логічне мислення, а також такі завдання для дітей ще і емоційно привабливі.

Під час проведення кожного уроку математики в початковій школі потрібно використовувати різні інтерактивні технології навчання, які повинні бути спрямовані на кінцевий результат. Тому цю роботу потрібно розпочинати вже в 1 класі, де учні, вивчаючи прості задачі вчаться складати до них обернені задачі, задачі схожі за змістом, підбір числових даних, складання задачі за виразом. Особливу увагу також треба надавати простим задачам під час проведення усної лічби, що сприяє розвитку швидкості мислення, удосконалює навички швидких обчислень, встановлювати залежності. Широке використання на уроках математики задач-жартів, ребусів, задач на перестановки, завдання на знаходження зайвого, на закономірності, просторові головоломки, використання кубиків LEGO, а також проблемних запитань, дає можливість кожному учню виходити з даної ситуації по своєму, робити «відкриття». Це надає їм бажання нестандартно мислити.

Із введенням задач на 2 дії потрібно давати дітям можливість знаходити різні шляхи розв'язання, особливо цікаво дітям працювати над задачами практичного змісту, задачами з казковим сюжетом. Цікаву роботу і потрібну для розвитку логічного мислення можна запропонувати учням при вивченні типових задач, де учні виконують перетворення задач з одного виду в інший,

підбирають числові дані до умови задачі, змінюють сюжет задачі. Вчителю ж при роботі над задачею частіше потрібно ставити питання до дітей «Чому?».

Однак, що найчастіше спостерігається на практиці? Учням пропонується задача, вони знайомляться з нею і разом із вчителем аналізують умову і розв'язують її. Але чи дає така робота максимум користі для учнів? Ні. Якщо дати цю задачу через деякий час, то частина учнів може знову мати труднощі або зовсім не розв'язати її.

Найбільший ефект при цьому може бути досягнутий у результаті застосування різних форм роботи над задачею. Це:

- ✓ Робота над розв'язаною задачею. Багато учнів тільки після повторного аналізу усвідомлюють план розв'язання задачі.
- ✓ Розв'язування задач різними способами. Правильно організований спосіб аналізу задачі - з питання чи від даних до питання;
 - ✓ Моделювання ситуації за допомогою креслення, малюнка;
 - ✓ Самостійне складання задач учнями. Наприклад, скласти задачу:
 - по даному її плану розв'язання, діям і відповіді;
 - за виразом;
 - розв'язання задач з відсутніми чи зайвими даними;
 - зміна питання задачі;
 - запис двох розв'язань на дошці - одного правильного й іншого неправильного;
 - яке питання і яка дія зайві в розв'язанні задачі (чи, навпаки, відновити пропущене питання і дію в задачі);
 - складання аналогічної задачі зі зміненими даними.

Розвитку критичного і логічного мислення також сприяє етап рефлексії на якому вчитель може дізнаватись не тільки чого діти навчилися, а й вчити дітей самостійно шукати істину, робити власні висновки, застосовувати вивчені знання на практиці. На цьому етапі можна використовувати вправи такі як:

кольорові папірці (олівці), складання есе, драбина успіху, поїзд вражень (вагони символізують етапи уроку), чарівні лінійки.

Систематичне використання на всіх етапах уроку математики і позаурочних заняттях спеціальних задач і завдань, спрямованих на розвиток логічного та критичного мислення, розширює математичний кругозір молодших школярів і дозволяє більш впевнено орієнтуватися в найпростіших закономірностях навколишньої дійсності й активніше використовувати математичні знання в повсякденному житті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Митник, О.Я. Логіка на уроках математики. Методика роботи над завданнями з логічним навантаженням у курсі математики початкових класів: Навчальний посібник / О.Я. Митник. К.: Початкова школа, 2007. 104 с
2. Осіпчук, Л.Г. Розвиток логічного мислення учнів початкових класів на уроках математики. Фастів: Вид-во Фастівський ліцей-інтернат, 2012. 33 с.
3. Панченко В. Розвиток логічного мислення на уроках математики / Панченко В. // Гуманітарний вісник. 2010. №24. С. 268-271

Голуб О. М.

викладач природничих дисциплін

Бериславський фаховий педагогічний коледж

імені В.Ф.Беньковського

Херсонського державного університету

м. Берислав

Гольтцш В. Ю.

викладач іноземної філології

Бериславський фаховий педагогічний коледж

імені В.Ф.Беньковського

Херсонського державного університету

м. Берислав

НАЙВАЖЛИВІШІ АСПЕКТИ ІНТЕГРОВАНОГО УРОКУ ЯК ОДНОГО З НЕТРАДИЦІЙНИХ ВИДІВ СУЧАСНОГО УРОКУ

Відомо, що процес інтеграції подібний до процесу систематизації, а сама інтеграція виникла як феномен реалізації фундаментальних наук на тлі свого антиподу – диференціації [1, 2]. Так, аналізуючи роботи І. Козловської, знаходимо визначення цього терміну – «процес зближення й зв'язку наук, який діє поряд з процесом диференціації, що являє собою вищу форму втілення міжпредметних зв'язків на якісно новому рівні навчання» [2, с.32]. А «золоте правило» успішного засвоєння матеріалу Я. А. Каменського «нехай предмети відразу схоплюються кількома почуттями, замальовують, щоб закарбуватися через зір і дію руки ... усіма засобами потрібно запалювати жагу до знань і палку старанність до навчання» – достатньо чітко вказує на бінарний інтегрований урок як одну з форм реалізації цього правила [3, с. 68].

Ідея інтегрованого навчання не втрачає актуальності і сьогодні, оскільки формує цілісну систему знань і вмінь учнів, сприяє розвитку креативних

здібностей та реалізації потенційних можливостей. Чітко простежується значимість інтеграції гуманітарних, фундаментальних та спеціальних дисциплін під час ознайомлення з компетентнісним потенціалом навчального курсу «Природничі науки», адже серед основних ключових компетентностей, зокрема «Основні компетентності у природничих науках і технологіях», бачимо також: «Спілкування іноземними мовами», «Інформаційно-цифрова компетентність», «Екологічна грамотність і здорове життя».

Доцільно згадати про обов'язкові складові сучасного уроку: використання технічних засобів, раціональне поєднання традиційних та інноваційних педагогічних технологій, а також активне використання авторських творчих напрацювань. Для досягнення педагогічних цілей уроку, паралельно з реалізацією традиційної триєдиної мети, вважаємо необхідним працювати у напрямку досягнення метапредметної та особистісної цілей. Зокрема, втілювати у життя метапредметну ціль на уроках природничих наук та іноземної мови, формуючи універсальні алгоритми учбових дій (вміння працювати з інформацією, висловлювати власну думку, вести діалог на задану тематику, мислити логічно та творчо, самостійно планувати свою діяльність, працюючи малими групами, реалізовувати само- та взаємооцінювання). Ми враховуємо ці аспекти не лише під час побудови уроку, але і у доборі технологій і методів його подання та у визначенні змісту навчального матеріалу.

Розкриємо аспекти інтегрованого бінарного уроку з природничих дисциплін (географічний модуль) та іноземної мови на тему «Прісна вода в житті людини».

За основу інтеграції цих неоднорідних предметів взято такі методичні принципи як: опора на знання з різних дисциплін та взаємозв'язок у навчальному змісті географії та англійської мови.

Підготовча робота здійснюється із дотриманням певних умов, які забезпечують ефективне проведення інтегрованих бінарних уроків: правильно

визначений об'єкт вивчення та ретельно відібраний зміст уроку; активно використовуємо творчу співпрацю учасників навчального процесу при підготовці заняття та включаємо в процес самоосвіту; використовуємо методи та технології розвитку критичного мислення, активізуємо розумову діяльність студентів на всіх етапах уроку; раціонально поєднуємо індивідуальні і групові форми роботи; враховуємо вікові психологічні особливості студентів [4].

Для реалізації мети уроку використовуємо різні методи і прийоми: бесіда, розповідь, ілюстрація, робота з підручниками, випереджаюче навчання, термінологічний та графічний диктанти, взаємоперевірка та самооцінювання, прийоми «кластер» та «передбачення за ...», граматико- та лексико-перекладний, аудіовізуальний та сугестивний методи.

На початку уроку пропонуємо прийом «Ділимося настроєм», який допоможе налаштувати студентів на двомовність заходу. Сформулювавши подумки позитивне побажання присутнім, студенти висловлюють комплімент англійською мовою товаришу. Занурення в іншомовну атмосферу відбувається через мотиваційний вірш для визначення загальної теми уроку, якому передують мовна гра для актуалізації лексики. Пропонуємо студентам сформулювати та висловити своє розуміння головної ідеї вірша із використанням слів та словосполучень до теми.

Актуалізацію опорних знань реалізуємо за допомогою «виклику» (першого кроку методу «Кластер»), неодноразово повертаючись до методу протягом уроку, структуруючи, систематизуючи та узагальнюючи інформацію під час рефлексії, шляхом складання питання (якщо воно виникло) або побудови невеликого висновку. Перевірку домашнього завдання – під час проведення термінологічного диктанту, який виконується у двох варіантах та за допомогою взаємоперевірки з'ясовується його результат.

Важливим вважаємо втілити в життя принцип наступності за допомогою «Сторінки майбутнього вчителя» під час проведення якої підготовлені заздалегідь студенти повідомляють «колегам» інформацію про те, яка

навчальна дисципліна, в якому класі вперше ознайомить учнів початкової школи з ключовими термінами теми, що вивчається, звертаючи увагу студентів на вимоги до обов'язкових результатів навчання.

Роботу за підручником (блок інформації англійською мовою) можна організувати декількома способами: 1) студенти попередньо знайомляться з інформацією підручника рідною мовою, а в ході уроку отримують завдання іноземною мовою та опрацьовують їх в малих групах або фронтально, обговорюючи з викладачами; 2) учасники уроку отримують комплекс завдань іноземною мовою, до якого входить між іншим опрацювання тексту, який буде вміщати основну інформацію параграфу. Викладач має самостійно диференціювати рівень сформованості знань та умінь іноземною мовою студентів групи та обрати оптимальний варіант. Адже, автентичні ресурси (наприклад, сайту British Council) для вивчення англійської мови пропонують структуроване опрацювання текстів для читання, аудіювання з використанням навчальних записів та відео, формулювання власного висловлювання з проблеми та надають нагоду взяти участь в дискусії з актуальних питань. Роботу за підручником (блок інформації українською мовою) організовано у вигляді складання студентами матеріалу до графічного диктанту, під час опрацювання тексту.

Роботу за планом уроку доцільно організувати так, щоб питання опрацьовувались рідною та англійською мовами, органічно поєднуючи урок в єдине ціле.

Ми бачимо інтегрований бінарний урок нагальною необхідністю сучасного освітнього простору, адже студенти чекають на них, виявляючи найвищу ступень мотивації, самостійності та творчості

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонов Н. С. Інтеграційна функція навчання. Київ: Освіта, 1989. 304 с.
2. Козловська І. М. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійно-технічної школи: дидактичні основи: монографія /За ред. С. У. Гончаренка. Львів: Світ, 1999. 302 с.
3. Педагогическое наследие / В. М. Кларин, А. Н. Джуринский. М.: Педагогіка, 1989. 408 с.
4. Пінчук Г. Г. Інтеграція навчального процесу як чинник розвитку пізнавальної активності учнів / Г. Г. Пінчук, О. В Титар. URL: <http://osvita.ua/school/lessons> (дата звернення: 10.03.2021).

Гордійчук О. М.

викладач загальнотехнічних та спеціальних дисциплін

Коростишівський педагогічний фаховий

коледж імені І.Я.Франка

Житомирська обласна рада

м. Коростишів

Красовська Л. В.

викладач загальнотехнічних та спеціальних дисциплін

Коростишівський педагогічний фаховий

коледж імені І.Я.Франка

Житомирська обласна рада

м. Коростишів

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У РОБОТІ ВИКЛАДАЧА ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Освіта в умовах модерного суспільства висуває принципово нові виклики для учасників освітнього процесу. Важливим ресурсом в таких умовах стає не тільки інформація, а й практичне вміння переосмислювати та адаптувати теоретичні знання для отримання якісного результату. Такий підхід до освітнього процесу у всіх ланках навчальних закладів ставить принципово нові вимоги до організації та підготовки до занять, вимагаючи від освітян критичності, унікальності та максимальної практичності.

Питання застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях було актуальним завжди, а перехід на дистанційну форму навчання пришвидшив пошук удосконалення методів. Науковці та методисти присвятили велику кількість робіт вивченню даного питання, серед них: Р.С. Гуревич, Л. Оршанський, С. Гончаренко, В. Даниленко, В. Бойчук, Р. Горбатюк та інші.

Багаторічний досвід показав, що застосування програмного забезпечення на заняттях загальнотехнічних дисциплін відкриває велику кількість нових можливостей для обох сторін освітнього процесу. Яскравим прикладом слугує оптимізація поточного контролю через диференціацію завдань відповідно рівня студентів та автоматизацію обробки результатів. Також, сучасне ПЗ забезпечує високу якість візуалізації. Не можна не згадати якісне підвищення інформаційної взаємодії між учасниками освітнього процесу.

Яскравим прикладом ефективного програмного забезпечення на заняттях є Free CAD та Macromedia Flash 8 Pro. Обидві програми слугуватимуть засобом створення якісної візуалізації для створених ескізів, розробку власних креслень, рендеринг моделей, анімування механізмів тощо.

Програма FreeCAD позиціонується як перший безкоштовний інструмент проектування механіки, розроблений на основі бібліотеки Open CASCADE. Ціль цієї програми – представити базовий інструментарій в інтерактивному режимі. Програма надає ряд необхідних функцій, що роблять процес викладу нового матеріалу в рази ефективнішим, а роботу студентів продуктивнішою. Серед функцій:

- Наявність модулю рендерингу. За допомогою нього створені моделі експортуються у високоякісні зображення.
- Можливість експорту об'ємних фігур в креслення.
- Наявність модулю, що імітує механічну обробку металів.
- Створення креслень за власними характеристиками.
- Підтримка растрових форматів.

Однією з сильних сторін програми є її модульність. Це робить FreeCAD зрозумілою та простою у використанні, а також відкриває можливості використання у багатьох сферах діяльності. Програма складається з трьох модулів: малювання, візуалізація та архітектура. Модуль малювання дозволяє проектувати тривимірну модель на креслярський аркуш. Модуль архітектура

дозволяє працювати з різними моделями будівель. Після створення креслень, студенти отримують результат з допомогою панелі «Візуалізація».

На заняттях студенти працюють з трьома панелями інструментів, що забезпечує розуміння механізму створення тієї чи іншої конструкції. Панель стандартних видів дозволяє переключатися між видами та проєкціями. Друга панель носить назву «Панель основних фігур» (примітивів). Панель представлена об'ємними фігурами: куб, циліндр, конус тощо. Також наявна кнопка створення найпростіших фігур. З допомогою цих інструментів можна створити відповідні об'єкти. Третя група - логічні операції з об'єктами. Об'єднання, перетинання та інші операції використовуються під час проведення практичних занять. Як показує досвід, таке програмне забезпечення дозволило студентам спростити процес створення креслень, 3D об'єктів та їх візуалізацію.

Ще однією програмою, що стане у нагоді викладачу є Macromedia Flash 8 Pro. Ця програма створена з метою анімування векторних зображень. На заняттях Macromedia Flash 8 Pro використовується з метою анімування виконання з'єднань. Інтерфейс програми не викликає складнощів у користувачів. Функціонал програмного забезпечення дозволяє студентам змінювати такі параметри об'єктів, як: форма, розмір, колір тощо.

Анімування у даному програмному забезпеченні передбачає виконання двох різних методів:

- Класична – автор створює або імпортує кожен кадр власної анімації
- Tweened (автоматична анімація) – автор завантажує перший та заключний кадр, а алгоритми програми генерують поміжні кадри.

Розробка анімованих моделей вимагає безпосередньої участі студента у цьому процесі. Часткова автоматизованість програми надає можливість створювати персоналізовану анімацію, видаляючи або додаючи об'єкти до креслення. Інтерактивність взаємодії студента та ПЗ має ефективніші результати, ніж механічне виконання технічного малюнку.

Моделювання у програмі «Macromedia Flash 8 Pro» дозволяє демонструвати і досліджувати властивості об'єктів, явищ, а також неодноразове виконання поданих дій, що забезпечує укріплення теоретичних знань з предмету, ефективне формування навичок та укріплення наявних навичок виконання операцій.

Інформатизація істотно вплинула на процес надбання знань. Нові технології навчання на основі інформаційних і комунікаційних дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння великої кількості знань. Використання інформаційно-комунікативних технологій у рамках вивчення загальнотехнічних дисциплін дає можливість:

- Сприяти усвідомленню студентами значущості ролі технологій як практичного втілення наукових знань;
- Реалізувати здібності та інтереси студентів у сфері проектно-технологічної діяльності та технічної творчості;
- Створювати умови для реалізації та професійного самовизначення студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. // Київ Академвидав. 2004. С. 352.
2. 1. Булах І. Є. Створюємо якісний тест : навчальний посібник / І. Є. Булах, М. Р. Мруга. К. : Майстер-клас, 2006. 160 с.
3. 2. Кудрявцева С.П. Міжнародна інформація : навчальний посібник / С.П. Кудрявцева, В.В. Колос. К. : Видавничий дім «Слово», 2005. 400 с.

Звягіна Л. М.

викладач методики виховної роботи

КЗ «Білгород-Дністровський педагогічний фаховий коледж»

м. Білгород-Дністровський

Маніта В. О.

викладач кафедри загальної педагогіки

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

м. Ізмаїл

СВОЄРІДНІСТЬ СТРАТЕГІЙ СУБ'ЄКТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У СТИМУЛЮВАННІ ПОЗАУРОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ

Реформа вітчизняної вищої педагогічної освіти, що має контекстом ідеї євроінтеграції, актуалізує проблему соціально-педагогічної взаємодії усіх учасників навчально-виховного процесу на засадах гуманізму та людиномірності, оскільки саме це забезпечує необхідні і достатні педагогічні умови ефективного виховання школярів. З огляду на новітні тенденції виховання усі ланки загальноосвітньої школи потребують перегляду щодо порівняльної ефективності традиційних підходів як до освіти, та і до системи професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя.

Загальновизнано, що сучасний етап розвитку вітчизняної системи освіти характеризується активним упровадженням інновацій, натомість вони здебільшого пов'язані із суто шкільним навчально-виховним процесом і лише попутно враховують позанавчальну діяльність вихованця (Н. Бібік, Т. Довга, Р. Пріма, І. Пальшкова, А. Цимбалару та ін..).

Педагоги-практики ж зазначають, що навчально-виховна система школи потребує оновленого підходу, який би сприяв створенню сприятливих умов для саморозвитку та самореалізації вихованця ще й у позаурочний час, а, відтак,

більш ефективно забезпечував би формування високоморальної, конкурентоздатної особистості у рівнопланових видах діяльності.

Як зазначено Законі України «Про освіту», «метою повної загальної середньої освіти є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності» [1]. Отож, нагальне вирішення новопоставлених завдань може бути розцінено в якості важливого вектора позитивної соціалізації школяра, розбудови української школи, оскільки саме тут найбільш системно формується світосприйняття особистості, її громадянська позиція, здатність до конкурентоздатності протягом життя.

Одним із важливих чинників у зазначеній площині доречно вважати педагогічне партнерство всіх суб'єктів, які призвані до організації просоціального дозвілля дітей, складаючи важливий сегмент і особистісного, і професійно-педагогічного впливу. Відтак, актуалізуються нові грані з поконвічної проблеми педагогізації сім'ї, осучасненого змісту набувають обов'язки школи щодо налагодження взаємодії школи та сім'ї в інтересах дитини, де чільне місце посідає особистісно-професійна здатність педагога. З урахуванням того, що у сучасних умовах розширились і ускладнилися соціально-педагогічні функції вчителя, важливим постає завдання професійної підготовки саме педагога в аспекті обґрунтування змістовно-функціональних стратегій моделювання педагогічного партнерства загальноосвітньої школи і батьківської громади у стимулюванні позаурочної діяльності учнів.

Аналіз наукового фонду засвідчує про те, що процес формування гуманних відносин та особливості реалізації принципу дитиноцентризму у позаурочній діяльності виступав у різні історико-педагогічні етапи становлення вітчизняної школи предметом посиленої уваги дослідників. Так, доробок

В. Коротєєвої, М. Глущенко, М. Трофанова Г. Ясякевич. Г.Пустовіт, Т.Сущенко містить наукове осмислення позашкільної освіти та позаурочної діяльності виховання як засіб формування його як всебічно розвиненої особистості. Зокрема, такому важливому складникові як моральне виховання молодших школярів у системі позакласної діяльності присвячені й спеціальні дослідження(наприклад, О. Матвієнко).

Відповідно до Основних орієнтирів виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України виховання учнів реалізується в процесі організації: навчально-виховної, позаурочної та позакласної діяльності; позашкільної освіти; роботи органів учнівського самоврядування; взаємодії з батьками, громадськими організаціями, державними установами.

У цьому зв'язку значний і науковий, і суто практичний інтерес становить інтерактивний підхід до професійної діяльності педагогів, їх готовність до компетентної реалізації такого підходу на практиці. Принагідно зазначимо, що ще й досі неоціненною є роль «інтерації» у контексті особистісно-орієнтовної освітньої парадигми (І. Бех, О. Пехота, Н. Якиманська та ін.), у тому числі й через потенціал впровадження нових освітніх технологій.

Інноваційна діяльність, як відомо, передбачає наявність у фахівця найвищого ступеня педагогічної творчості та підготовленості, оскільки суть такої діяльності полягає у здатності до оновлення педагогічного процесу, до внесення прогресивного у традиційну освітню систему (М. Баяновська, Л. Литвинова, Б.Чижевський, К. Юр'єва та ін.).

Справа в тому що, позаурочна виховна робота є спеціально організованою в позаурочний час діяльністю учнів, яку спрямовують і здійснюють педагоги самотійно чи у колективній співпраці з учнями. Оскільки позаурочна виховна робота проводиться після уроків, то принципово важливо, щоб вона виступала педагогічним і мотивованим продовженням інтегрованих виховних заходів в ході щоденних уроків. Така робота є, як правило,

короткотривалою за часом, і зрозуміло, що в межах гранично допустимого навантаження.

Під час позаурочної діяльності учні у співпраці з педагогами та батьками на основі партнерства беруть участь у суспільно значимій діяльності, в процесі якої вправляються в здійсненні суспільно значущих вчинків на основі гуманістичних цінностей [2, с. 12]. Саморефлексія набутого нами досвіду переконує: найпродуктивнішим слід uważати залучення молодших школярів до роботи в різних творчих об'єднаннях (гуртках, студіях, секціях) відповідно до інтересів, добровільного вибору, що сприяє самореалізації особистості, розвитку її індивідуальних нахилів і здібностей.

До того ж, як засвідчують творчі педагоги-практики (зокрема, О. Коц) необхідною передумовою визначення конструктивних стратегій моделювання позаурочної виховної роботи є врахування, насамперед, її закономірностей. А саме:

- виховання особистості відбувається тільки у процесі її включення у діяльність; виховання неможливе без стимулювання активності особистості, яка формується; у процесі виховання необхідно виявити високий гуманізм і повагу до дитини у поєднанні з високою вимогливістю;
- необхідно розкривати перед учнями перспективу їхнього особистісного зростання, допомагати їм досягати успіху; важливо при цьому виявляти і орієнтуватися саме на позитивні риси вихованців;
- принциповим є й урахування вікових та індивідуальних особливостей школяра;
- важливо по-новому оцінити вагу висновків педагогів-класиків (зокрема, А.С.Макаренка) про такі складові моделі виховання, як-от: «виховання в колективі через колектив, для колективу»;
- принципово важливим слід uważати єдність педагогічних зусиль і вимог до просоціальної діяльності дитини у позаурочний час з боку педагогів, сім'ї та громадськості.

Практика педагогічного партнерства, колективної взаємодії – це досвід взаємодії соціальних структур, що саме завдяки режиму узгодження, взаємодії, співпраці оптимізують досягнення власних цілей (не обов'язково спільних) [5, с. 108].

За твердженнями Г. Андревої взаємодія, як організація спільної діяльності людей, сприяє розкриттю сенсу їх конкретних дій. Саме вона фіксує обмін інформацією, організацію спільних дій, тобто комунікація відбувається у процесі спільної діяльності.

Отже, з вищевикладеного можна зробити узагальнення про те, що серед складових взаємодії найважливішими є спільна мета, спільна мотивація, що спонукає до досягнення спільної мети, спільні дії й загальний результат(кінцевий продукт) та суб'єктивне відображення результату індивідуальними і колективними суб'єктами [1, с. 302].

Доводиться констатувати, що реалізація завдань виховання учнів початкової школи у позаурочній діяльності стримується їх недостатнім теоретичним осмисленням, відсутністю належного методичного забезпечення, та механізмів організації педагогічного партнерства.

Проведена нами дослідно-експериментальна робота переконливо довела, що функціональна роль педагогічної взаємодії щодо стимулювання саме позаурочної діяльності учнів полягає у:

- реалізації у процесі роботи особистісно орієнтованого, діяльнісного, системного, суб'єкт-суб'єктного та компетентнісного підходів до організації виховного процесу в шкільному та класному колективах;
- створенні середовища комфортності, захищеності, уваги і поваги до дитини;
- акцентуванні уваги на сучасних технологіях розвивального, та дитиноцентрованого навчання;

- використанні креативних та інтерактивних методів навчання та просоціальних аспектах організації життєдіяльності загальноосвітньої школи як соціальної інституції;
- сприяння гуманістичному середовищі школи в системі стосунків «учитель-учень», «учень-учень», «учитель-батьки»;
- оптимальне поєднання форм організації виховної роботи (індивідуальної, групової, масової).

Отож своєрідність стратегії педагогічної взаємодії школи і громади як соціальної інституції у стимулюванні позаурочної діяльності учнів є створення середовища для розвитку дитини, забезпечення їй як особистої, так соціальної мобільності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Лавроненко Олена Миколаївна Виховання в учнів початкових класів гуманістичних цінностей у позаурочній діяльності [Рукопись] : автореферат дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / О. М. Лавроненко ; Ін-т проблем виховання АПН України. Київ, 2008. 20 с.
3. Панченко С. П. Взаємодія соціального педагога школи і сім'ї в системі забезпечення захисту дитини / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова [Текст] : збірник наукових праць. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Вип. 17, Ч. 2 / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. В. П. Андрущенко та ін.. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова. С .104-109
4. Програма «Основні орієнтири виховання учнів 1-12 класів загальноосвітніх шкіл України» / [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/24565/

5. Цюра С. Нові моделі соціального партнерства школи і сім'ї : приватна школа в Україні / С. Цюра // Збірник наукових праць “Педагогічна освіта: теорія і практика”. Випуск 11. : Видавець ПП Зволейко Д.Г. 2012. (330 с.) С. 107-112.

Іваненко Т. І.

викладач суспільних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

РОЛЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ З ЕКОНОМІКИ У ФОРМУВАННІ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Як відомо, у сучасних умовах кожна людина має постійно розвиватись та вчитись протягом усього життя.

Профілізація навчання, організація роботи Шкіл олімпійського резерву та створення власного відділення Малої академії наук у Полтавському науковому ліцеї-інтернаті при Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А.С.Макаренка сприяють активному впровадженню компетентнісного підходу у навчанні та позакласній роботі.

Мета даної статті: показати можливості формування ключових компетентностей під час проведення науково-дослідницької діяльності учнів-учасників конкурсу-захисту МАН та Школи олімпійського резерву з економіки.

Ключовими визначено ті компетентності, які допоможуть молодому поколінню покращувати особистий потенціал, розширити можливості соціальної інтеграції та працевлаштування, сприяють розвитку активного громадянства [2].

Так як Україна взяла курс на євроінтеграцію, то у визначенні ключових компетентностей ми повинні орієнтуватися на основні цілі Рамкової програми Європейського Союзу (оновленої в 2018 році):

1. Грамотність.
2. Мовна компетентність.
3. Математична компетентність та компетентність у науках, технологіях, інженерії.
4. Цифрова компетентність.
5. Особистісна, соціальна та навчальна компетентність.
6. Підприємницька компетентність.
7. Компетентність культурної обізнаності та самовираження [1].

Так як економіка, як предмет, за новою програмою вивчається тільки у профільних класах, учні саме історико-економічного профілю ліцею мають усі можливості для формування не тільки предметних компетентностей з економіки, а й ключових (особливо таких, як підприємницька компетентність).

У 2020-21 навчальному році учні ліцею «Політ» підготували тематичні доповіді з економіки, писали та обговорювали есе, брали участь у проектах на економічну тематику. Наприклад: “Фінансова грамотність як складова успішного життя” (Калошина Марія, 11-Б), “Як захистити себе від шахраїв” (Устенко Катерина, 11-Б клас).

Також активно готувались до участі в обласному етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки, в якій завжди були високі результати (десять призових місць за останні п'ять років). Але ситуація з карантинними обмеженнями пандемії KOVID -19 призвела до скасування 2-го та 3-го етапів предметних олімпіад, тому збільшилась значимість залучення учнів до участі у конкурсі-захисті Малої академії наук.

Серед науково-дослідницьких робіт, у 2020-21 н.р. на обласний етап представили роботи з економіки двоє учнів історико-економічного профілю ліцею:

1. Пасічник Руслан Віталійович, учень 11-Б класу. Наукова секція: Макроекономіка та мікроекономіка.

Тема дослідницького проєкту: “Сучасні проблеми координації економічної політики (на прикладі ОПЕК)”.

Науковий керівник – Т.І. Іваненко, учитель економіки ліцею.

2. Федь Дмитро Григорович, учень 11-Б класу.

Наукова секція: Економічної теорії та історії економічної думки

Тема дослідницького проєкту: “Аналіз динаміки фондових ринків США та України”.

Етапи досліджень	Зміст досліджень	Формування ключових компетенцій
Перший етап: Підготовка до виконання досліджень	Вибір теми, осмислення проблеми, визначення мети і завдання роботи, виділення об'єкта та предмета досліджень, методів досліджень, складання плану роботи	- Грамотність. - Особистісна, соціальна та навчальна компетентність. - Компетентність культурної обізнаності та самовираження.
Другий етап: Виконання теоретичної та практичної частини роботи	Теоретична частина: Добір наукового матеріалу, складання бібліографії, аналіз одержаного матеріалу. Практична частина: , обробка та оцінка результатів роботи, прийняття рішення за результатами досліджень.	- Грамотність. - Математична компетентність та компетентність у науках, технологіях, інженерії. - Цифрова компетентність. - Особистісна, соціальна та навчальна компетентність. - Підприємницька компетентність.
Третій етап: Оформлення рукопису, тексту,	Написання тексту роботи, оформлення доповіді, додатків (малюнків, графіків,	- Грамотність. - Мовна компетентність. - Математична компетентність та

додатків, постеру	таблиць), постеру, оформлення презентації.	компетентність у науках, технологіях, інженерії. - Цифрова компетентність. - Підприємницька компетентність.
Четвертий етап: Захист науково- дослідницької роботи	Постерний захист: підготовка міні-доповіді (на 3хв.), готовність дати відповіді за запитання комісії. Доповідь (на 7 хв.) з використанням презентації, готовність відстоювати власну думку (відповіді за запитання учасників МАН).	- Мовна компетентність. - Особистісна, соціальна та навчальна компетентність. - Підприємницька компетентність. - Компетентність культурної обізнаності та самовираження.

Наукові керівники: Т.І. Іваненко, учитель економіки ліцею, А.К. Стрельнікова, студентка IV курсу Львівського національного університету імені І. Франка.

Представлені наукові роботи має досить високий ступінь самостійності, так як учні ліцею не тільки проаналізували значну кількість джерел інформації, а й виокремили сучасні проблеми світової економіки, вказали на способи вирішення проблем.

Матеріали науково-дослідницьких робіт вже використовуються на уроках економіки та на заняттях «Школи олімпійського резерву» з економіки та географії для ознайомлення учнів з особливостями діяльності Організації країн-експортерів нафти, сучасними проблемами міжнародних економічних організацій (робота Пасічника Руслана); а також з сутністю міжнародного фондового ринку та особливостями функціонування фондових бірж (робота Федя Дмитра).

Варто зазначити, що одним і наукових керівників останньої роботи є Стрельнікова Анастасія, яка є випускницею ліцею; в свій час була призером

обласного етапу олімпіад з економіки та географії, активним учасником МАН. У даний час вона є студенткою Львівського національного університету імені І.Франка, але не полишає зв'язків з рідним ліцеєм, активно співпрацює з навчальним закладом в якості тренера Школи олімпійського резерву з економіки на громадських засадах.

Матеріали даних науково-дослідницьких робіт будуть корисні тим учням, які, бачачь себе в сфері міжнародної економіки, прагнуть аналізувати цифри, факти та критично мислити.

Таким чином, можна зробити висновки щодо ролі науково-дослідницької діяльності учнів з економіки у формуванні ключових компетентностей.

Узагальнення подано у вигляді таблиці.

Отже, участь учнів ліцею історико-економічного профілю в науково-дослідницькій роботі сприяє формуванню таких навичок, як аналітичне та критичне мислення, саморегуляція та самоаналіз, готовність до сприйняття та вирішення проблем, уміння спілкуватися, повага до різноманітності, здатність до прийняття рішень. А все це переплітається та поєднуються в усіх ключових компетенціях, формування яких є необхідними для навчання протягом життя.

ЛІТЕРАТУРА

- 1 Ключові компетентності за переліком Європейського Союзу. URL: <http://jds.multycourse.com.ua/ua/page/21/111> (дата звернення 01.03.2021)
2. Ключові освітні компетентності. URL: <https://osvita.ua/school /method/2340/> (дата звернення 03.03.2021)

Косякова С. С.

викладач соціальних дисциплін

КЗ «Білгород-Дністровський педагогічний фаховий коледж»

м. Білгород-Дністровський

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

В умовах змін в сучасній системі загальної освіти України, одним з актуальних питань сучасної педагогіки є забезпечення вчителів методичним забезпеченням реалізації освітніх цілей, що стоять перед ними. При цьому важливо розуміти, що завданням вчителя є не лише надати необхідний обсяг матеріалу з певного предмету, а й виховувати в учнів бажання та вміння вчитися виконувати певну систематичну діяльність. У такому аспекті важливим залишається формування пізнавальних інтересів школярів за допомогою методів, які стимулюють цей інтерес.

Пізнавальний інтерес – це один із важливих мотивів навчання школярів. Його дія дуже сильна. Під впливом пізнавального навчання робота навіть у слабких учнів відбувається продуктивно. Пізнавальний інтерес за умов правильної організації педагогічної діяльності учнів та системності повинен впливати на розвиток дитини.

У молодших школярів в процесі навчальної діяльності формується одна з соціально значущих якостей особистості – пізнавальна активність. Навчання і засвоєння матеріалу проходить ефективніше, якщо дитина проявляє активність в пізнанні нового матеріалу. Це явище в педагогічній теорії називають принципом активності і самостійності учнів у навчанні. Тому потрібно надавати перевагу тим методам, що передбачають залучення учнів до активного здобування знань. Дослід чи проблемне навчання не можна

протиставляти інформаційним методам або репродуктивному засвоєнню знань. Тільки вміле їх поєднання дає можливість підвищити ефективність навчання. Актуальним сьогодні є впровадження у навчальний процес таких засобів активізації, а саме: системи пізнавальних і творчих завдань, застосування різних прийомів співробітництва і навчального діалогу, групової та індивідуальної роботи, що сприяє зміцненню інтересів дітей.

Отже, використання нових технологій при навчанні в школі є об'єктивною потребою, продиктованою вимогами сучасного суспільства. Змінити сформований підхід можливо шляхом використання різних методичних інновацій. Основні ж методичні інновації пов'язані сьогодні із застосуванням інтерактивних методів навчання [1, с. 44].

Розробкою елементів інтерактивного навчання в історії освіти України почали займатися ще в першому десятиріччі минулого століття. Подальші розробки елементів інтерактивного навчання можна знайти у працях В. Сухомлинського, учителів-новаторів 70–80-х років (Ш. Амонашвілі, В. Шаталова, Є. Ільїна, С. Лисенкової та ін.). Зокрема, В. Сухомлинський (1918–1970) закликав спеціальними заходами і прийомами підтримувати бажання учнів бути першовідкривачами. Це стало підґрунтям для виникнення теорії та практики розвивального навчання. Наприкінці ХХ ст. інтерактивні технології набули поширення в теорії та практиці американської школи, де їх використовують при викладанні різних предметів від молодшого шкільного віку до старшого.

Інтерактивні методи навчання допомагають учням оволодіти певними навичками: мислити, розуміти суть речей, осмислювати ідеї і концепції, шукати потрібну інформацію, інтерпретувати її і застосовувати в конкретних умовах. Інтерактивне навчання – це навчання, занурене у спілкування, діалогове навчання, що належить до педагогічних технологій на основі ефективності управління й організації навчального процесу. Призначення інтерактивного

навчання полягає у тому, щоб передати знання, усвідомити цінність інших людей. Зміст роботи полягає не лише у знаннях, але й у способах мислення.

Зазначимо, що інтерактивне навчання – це також специфічна форма організації навчальної діяльності, метою якої є забезпечення комфортних умов, за яких кожен учень відчував би свої успіхи, інтелектуальну роботу, продуктивність навчання, недопущення домінування однієї думки над іншою. Воно зберігає кінцеву мету і основний зміст освітнього процесу. Інтерактивні технології передбачають таку організацію процесу навчання, при якій участь учня є необхідною в колективному, взаємодоповнюючому, заснованому на взаємодії всіх його учасників процесу навчального пізнання. Роль вчителя в інтерактивних уроках, як правило, зводиться до напрямку діяльності учнів на досягнення цілей уроку. З цією метою важливо ретельно розробити план уроку (як правило, це сукупність інтерактивних вправ і завдань, в ході роботи над якими учень вивчає матеріал).

Навчальний процес з використанням інтерактивних технологій організований таким чином, що практично всі учні виявляються залученими в процес пізнання, вони мають можливість розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають. Сутнісна особливість інтерактивних форм – це високий рівень взаємно спрямованої активності суб'єктів взаємодії, емоційне, духовне єднання учасників. При використанні інтерактивних технологій, учень стає повноправним учасником процесу сприйняття, його досвід служить основним джерелом навчального пізнання.

Інтерактивні форми навчання прагнуть досягти наступних завдань: прояв в учнів інтересу; засвоювання навчального матеріалу на вищому рівні; самостійний відбір учнями ідей і версій з приводу рішення запропонованого навчального завдання (вибір одного із запропонованих варіантів або знаходження власного варіанту і обґрунтування рішення); встановлення зв'язку між учнями, робота в колективі, висловлювання побажливості, толерантності до будь-яких думок своїх товаришів; зародження життєвих і професійних

навичок [5, с. 43]. Серед інтерактивних форм можна використовувати наступні: робота в парах (комунікативна взаємодія між двома учнями, що виконують загальнонавчальне завдання); групова (взаємодія між учасниками процесу навчання реалізується через співпрацю в малих групах); колективна (багатостороння взаємодія у формі полілогу, у якому бере участь кожен учень класу).

Методика застосування інтерактивних технологій на уроках – це: реальність інтерактивної взаємодії: активізація дії учня (не переконливим буде просто слухати і спостерігати, потрібно давати відповіді на деякі питання, запропоновані під час роботи); отримання оцінки дій кожного учня, при помилковій відповіді надавати підказку і можливість повторити спробу; організація колективно-самостійної роботи на уроках; можливість у вчителя для індивідуального моніторингу роботи, вносити зміни в процес навчання і надавати допомогу учням (всім разом або індивідуально); допуск реалізації діяльнісного підходу до навчання.

У практичній діяльності слід надавати перевагу таким принципам інтерактивної роботи: одночасна взаємодія (усі учні працюють в один і той самий час); однакова участь (для виконання завдання кожному учневі надається однаковий час); позитивна взаємодія (група виконує завдання за умови успішної роботи кожного учня); індивідуальна відповідальність (при роботі в групі у кожного учня своє завдання). Організуючи інтерактивне навчання, важливо дотримуватись трьох основних правил: до роботи долучати всіх учнів; заохочувати активність дітей у навчанні; учні пропонують і самостійно записують правила роботи в групах.

Інтерактивна модель прагне до формування умов навчання зі зручностями, при яких всі учні активно взаємодіють між собою. Тобто, основною метою інтерактивного навчання є побудова умов навчання, при яких всі учні вільно контактують, розмовляють один з одним. Таке навчання

побудовано на моделювання життєвих ситуацій, використанні рольових ігор, спільному вирішенні проблем на підставі аналізу обставин і ситуацій [2, с.14].

Найбільш ефективними методами і прийомами роботи є «мозкова атака», «мікрофон», «акваріум», «незакінчене речення», «конвеєр», «два-чотири-усі разом», «дерево рішень», «ажурна пилка», «броунівський рух», «асоціативний куш» тощо.

До інтерактивних методів навчання можна віднести і складання кластера. Кластер – союз кількох подібних елементів, які можуть сприйматися як самостійна одиниця, що характеризується конкретними властивостями [3, с. 14]. Організація кластера можлива і при самостійному читанні навчального матеріалу. Це дає можливість осмислити прочитане, у вчителя випадає шанс за складеним кластером визначити вірність твердження причинно-наслідкових зв'язків і, при потребі надати індивідуальну допомогу учням.

На уроках доцільним буде проведення таких вправ: «Блискавка», «Снігова куля», «Змотай клубочок», «Математичні стрічки», «Веселі долоньки». Адже вони сприяють створенню відповідної емоційної атмосфери, формуванню позитивного ставлення школярів до навчання. Для створення мотивації поряд з проблемними питаннями та завданнями можна використовувати сценки, читання словникових статей, уривків з газетних статей, різні визначення одного поняття.

Для того щоб інтерактивна діяльність була успішною, вчитель повинен: а) продумати і оптимально організувати навчальний простір, підготувати допоміжний матеріал; б) забезпечити психологічну готовність учнів і вчителя до спільного співробітництва на партнерській основі; в) націлити учнів не тільки на засвоєння навчального матеріалу, а й на пошук, відкриття необхідних для життя практичних знань і досвіду (поєднання пізнавальної і соціальної мотивації); г) залучити всіх учнів в діалогову діяльність; д) не допустити великої кількості людей в групі, щоб кожен учень мав можливість висловитися;

е) продумати хід заняття і регламент, забезпечити суворе їх дотримання [4, с. 41].

При організації навчально-виховного процесу педагоги можуть використовувати різноманітні засоби навчання, а саме: ілюстрації, технологічні карти; аудіо- та відеоапаратуру (магнітофон, телевізор, програвач вінілових дисків, кінопроектор, діaproектор, комп'ютер). В процесі реалізації інтерактивних технологій навчання широко використовуються можливості, що надаються комп'ютерними технологіями та Інтернетом [4, с.51]. Застосування комп'ютера дозволяє поєднати різні технічні засоби навчання з наочними посібниками; упорядкувати методичний матеріал і ефективно використовувати його на уроках, враховуючи індивідуальні особливості учнів.

Таким чином, застосування інтерактивних технологій навчання сприяє розвитку навичок критичного мислення та пізнавальних інтересів учнів, дозволяє зробити навчання в школі цікавим процесом, здатним викликати в учнів масу позитивних емоцій. На уроках, де використовуються ці технології, діти почувають себе впевнено, вільно висловлюють свої думки і спокійно сприймають зауваження, адже вони є активними учасниками навчального процесу. В атмосфері довіри та взаємодопомоги легко робити відкриття, усвідомлювати важливість здобутих знань. Саме за таких умов можливе виховання особистості, підготовленої до майбутнього, у якому необхідно розв'язувати проблеми та приймати конкретні рішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берберян А. С., Сидоров С. В. (2016). Інновації і сучасні технології в системі освіти. Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (20-21 лютого 2016р., м.Пенза). Ереван Шадринськ: науково-видавничий центр «Соціосфера». 388 с.

2. Двулічанська Н. М. (2011). Інтерактивні методи навчання як засіб формування ключових компетенцій. Наука і освіта: електронне науково-технічне видання. М.: Просвіта. 176 с.
3. Зак А. З. (2016). Розвиток інтелектуальних здібностей у дітей 8-ми років. М.: Нов. школа. 329 с.
4. Іванов В. Г. (2009). Розвиток і виховання пізнавальних інтересів старших школярів. М. 83 с.
5. Кіперман О. К. (2009). Періодична преса і виховання у школярів інтересу до знань: Посібник для вчителя. Київ. 128 с.

Крамаренко В. О.

викладач кафедри

педагогіки та психології дошкільної освіти

та гуманітарних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

**ПОРІВНЯЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СУЧАСНОГО МИСТЕЦЬКО-
ІГРОВОГО МАТЕРІАЛУ ТА ДИТЯЧОЇ ІГРАШКИ,
ЇХ ЕФЕКТИВНІСТЬ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ
ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Еволюційні процеси земної цивілізації з шаленою швидкістю рухаються уперед, що належним чином позначається на наукових досягненнях та якості життя людства загалом. Виробництво іграшкової продукції для дітей має найбільші масштаби у порівнянні з минулими роками. Існує загальновідома приказка: Подивіться якими іграшками граються Ваші діти сьогодні і зрозумієте, яке майбутнє нас чекає.

Не викликає сумнівів той факт, що останнім часом ринок іграшок для дітей значно виріс та доводить безмежне різноманіття. Головним компонентом, «матеріальною основою» (А. Макаренко), «життєвим нервом» гри (Ю. Аркін) є іграшка-річ, призначена дітям для гри... Як і гра, іграшка є важливим фактором психічного розвитку дитини, що забезпечує поступове здійснення нею усіх видів діяльності на більш високому рівні (Хейзинга Й., 1997, стор.313).

Основними засадами оновленого Базового компонента дошкільної освіти України проголошено: визнання самоцінності дошкільного дитинства, його особливої ролі в розвитку особистості, збереження дитячої субкультури, створення сприятливих умов для формування особистісної зрілості дитини, її базових якостей, пріоритет повноцінного проживання дитиною сьогодення у порівнянні з підготовкою до майбутнього етапу життя, повага до дитячого “Я”, врахування індивідуального особистого досвіду дошкільника, компетентнісний підхід до розвитку дитини, збалансованість між “можу” (знань, умінь, навичок) і “хочу” (бажань, інтересів, намірів). Отже, набуття різних видів компетенцій дитиною дошкільного віку відбувається у різноманітних видах дитячої діяльності і, насамперед ігровій та навчально-ігровій.

Саме у період дошкільного дитинства іграшка, ігровий матеріал займають визначну роль у формуванні дитячого світосприйняття, формуванні однієї з важливих компетенцій сучасності-креативності, у підготовці до дорослого життя. Відомий науковець-дослідник Лев Виготський зазначав, що уява і творча діяльність залежать від набутого людиною досвіду та емоційного зв'язку між діяльністю уяви та реальністю (Виготський Л.С., 2001, стор.29). Підтверджуючи своєю тезою важливість присутності у процесі розвитку дитини, починаючи з раннього віку сучасного ігрової діяльності з використанням сучасного ігрового матеріалу.

Аналіз останніх наукових досліджень свідчить, що вплив гри на процес формування особистості дитини дошкільного віку активно вивчається психологами та педагогами: А.Н. Богуш, Н.В. Гавриш, Р.В. Павелків,

О. Пометун., Т.І. Поніманською, О.П. Цигипало та багатьма іншими. Для науковців-педагогів ця тема цікава насамперед тому, що вона невичерпна. Сучасний ринок продукує новий ігровий матеріал, породжує цікавих ігрових героїв та безмежні простори для дитячої ігрової імпровізації, і як наслідок - виникають нові наукові дослідження та відкриття.

Існують різноманітні класифікації дитячої іграшки. Прийнято розрізняти образні іграшки, дидактичні, ігри-посібники, технічні, театральні, карнавальні та музичні, спортивно-моторні, іграшки-забави. Загалом, це доволі умовний розподіл на групи тому, що за допомогою однієї і тієї ж іграшки можуть вирішуватися різні виховні, освітні завдання, проводитися ігри різного змісту та напрямку. Наголошуємо на тому, що іграшка для дитини виконує значну психотерапевтичну функцію-допомагає змалечку оволодіти власними бажаннями, страхами, комунікаційними навичками. Вона не тільки супроводжує гру, але є засобом навчання, розваги і навіть лікування.

Розглянемо спільність та відмінності іграшки і сучасного мистецько-ігрового матеріалу. Під час ігрової дії з іграшкою, гра дитини відбувається під впливом попереднього досвіду або заданих правил, вона носить передбачуваний характер, рухається відомою сюжетною лінією, у процесі ігрової дії дитина перебуває у стані зони комфорту, в той же час у процесі ігрових дій з мистецько-ігровим матеріалом, дитина переходить у стан імпровізаційного акту, вигадує нові образи та винаходить нові характеристики, залучаючи попередній досвід, розсуваючи рамки уяви, «вмикаючи» імпровізаційно-творчу діяльність, також психоемоційні, особистісно-поведінкові та мистецько-діяльнісні здатності.

Не викликає сумнівів той факт, що будь-яка іграшка у своєму стабільному, знайомому для дитини стані може бути використана у якості доповнення, наприклад до творчої гри із залученням мистецько-ігрового матеріалу, доповнювати, надихати до розширення меж гри але за своєю сутністю буде залишатись іграшкою (Крамаренко В.О., 2018, стор.33).

Зазначимо, що іграшки трансформуються разом із людством, а їх виробництво завжди відображає зміни, що відбуваються в соціумі. Останні роки великої популярності у дитячому дозвіллі набувають незвичні та дуже прогресивні види мистецько-ігрового матеріалу (слайм, кінетичний пісок, «Ліпаки», самозастиваюча глина та ін.) (Крамаренко В.О., 2019, стор.22). Зауважимо, що сучасний мистецько-ігровий матеріал має велику кількість видів, образів, текстур, він повсякчас модернізується та удосконалюється. До нього можна віднести також сучасну дитячу книгу, ігри з QR – кодом, магнітні ігри, багатоеlementні іграшки (Lego, різноманітні конструктори), 3-D ручки та багато іншого. Зрозуміло, що повний спектр сучасного мистецько-ігрового матеріалу у даному дослідженні охопити неможливо але їх наявність є невичерпним джерелом для нових відкриттів дітей, їх батьків, промисловості, креативних індустрій та науки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хейзинга Й. & ред.Сильвестров Д. В. (1997), *Ното Ludens. Статъи по истории культуры*. М.: Прогресс - Традиция, 313.
2. Виготський Л.С. (2001), *Игра и ее роль в психическом развитии ребенка/ Психология развития.*, Спб: Питер., 29.
3. Крамаренко В.О. (2019, вересень 13) *Сучасна гра та її значення у процесі формування особистості дитини дошкільного віку*. Гуманізація – найкоротший шлях до особистості. Всеукраїнська науково-практична майстерня. С. 63. Кременчук, Україна. Доступ через <http://pu.org.ua/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%2013.09.2019.pdf>.
4. Смирнова Е.О., Салмина Н.Г., Абдулаева Е.А., Филипова И.В., Шеина Е.Г. (2008) *Психолого-педагогические основания экспертизы игрушек*.

/Научн.журнал «Вопросы психологии» № 1,; ОАО «Чеховский полиграфический комбинат », 192 с., с. 19.

5. Крамаренко В.О. (2018, жовтень 25-26) *Формування креативності дітей дошкільного віку за допомогою сучасного мистецько-ігрового матеріалу.*

С. 33 Дитинство XXI століття: інноваційна освіта. Всеукраїнська науково-практична конференція. Доступ через

<http://pu.org.ua/%D0%9C%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%86%D0%90%D0%9B%D0%98%20%D0%92%D1%81%D0%B5%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97.pdf>

6. Крамаренко В.О. (2019, жовтень 10-11) *Сучасний мистецько-ігровий матеріал «Слайм» та його роль у формуванні креативності дітей дошкільного віку.* С. 22. Дитинство XXI століття: інноваційна освіта. II

Всеукраїнська науково-практична конференція. Доступ через

<http://pu.org.ua/%D0%9C%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%86%D0%90%D0%9B%D0%98%20%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A4%D0%95%D0%A0%D0%95%D0%9D%D0%A6%D0%86%D0%87%2010-11.10.2019.pdf>.

Савіна М. В.

викладач психолого-педагогічних дисциплін

Коростишівський педагогічний

фаховий коледж імені І.Я. Франка

м. Коростишів

ЕЙДЕТИКА ТА МНЕМОТЕХНІКА У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ЯК МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Сучасна вища професійна освіта орієнтована на реалізацію нової освітньої парадигми, спрямованої на підготовку компетентних фахівців, що володіють високоорганізованим індивідуальним стилем самоосвіти, академічної, соціальної та професійної мобільності, конкурентоспроможністю в умовах все більш глобалізованого ринку праці.

Найважливішим завданням сучасної освіти є раціоналізація інтелектуальної діяльності за рахунок використання нових педагогічних технологій, засобів і методів, що дозволяють радикально підвищити ефективність і якість підготовки фахівців, здатних творчо підходити до вирішення складних професійних завдань, які вміють на практиці застосовувати ті знання і навички, які вони отримали в процесі навчання у вищому навчальному закладі.

Сучасні тенденції вищої освіти вимагають активного застосування технологій, спрямованих на духовно-діяльнісну особистість, для якої характерні вміння творчо вчитися, переробляючи наукові знання і суспільний досвід до потреб практики.

Викладання навчальних дисциплін повинно спиратися на методологічний принцип діяльнісного підходу, при реалізації якого не викладач вчить, а студент вчиться сам в процесі своєї діяльності. Чим активніша пізнавальна діяльність студента, тим вища ефективність засвоєння. Роль викладача в цих

умовах перетворюється на роль організатора навчальної діяльності студента, а не людини, яка в буквальному сенсі вчить його, передаючи в ході викладання свої знання.

За таких умов великого значення набувають теоретико-методичні дослідження пошуку ефективних методик навчання, де студент виступає не пасивним споживачем інформації, а активним її користувачем і виробником.

З огляду на те, що процеси сприйняття, запам'ятовування, мислення у дорослої людини протікають менш продуктивно, ніж у дитини чи підлітка, а процес навчання у закладах освіти невинно перетворюється з системи передачі знань на систему їх самостійного здобування слухачами – це зумовлює генерування новітніх ефективних підходів до навчання студентів. Одним із таких підходів є опанування мнемічною технологією навчання.

Скажи мені – і я забуду, покажи мені – і я запам'ятаю, дай торкнутися – і я зрозумію. (*Китайська мудрість*)

Усі прийоми запам'ятовування наукового матеріалу можна розділити на два основних напрями: мнемотехніка (методи, в основі яких лежить вербально-логічне мислення) та ейдетика (методи, які базуються на конкретно-образному мисленні). Вперше таке ділення запропонував радянський психолог О.Р. Лурія. Зараз в педагогіці є багато шанувальників як першого, так і другого напрямку.

Ейдетичні прийоми краще використовують ті студенти, які мають образну пам'ять. Особи з більш розвиненою аналітичною пам'яттю віддають перевагу іншим способам запам'ятовування матеріалу, зокрема прийомам мнемотехніки. Мнемоніка не здатна покращувати пам'ять, а лише допомагає запам'ятовуванню. Саме цьому прихильники ейдетики не вважають її корисною для студентів. Тому ми пропонуємо знайомити студентів як з мнемотехнічними, так і з ейдетичними прийомами.

Мнемотехніка – це процес засвоєння нової інформації за допомогою спеціальних методів і прийомів. Це нова освітня технологія, що допомагає кожній дитині комфортно та легко здобувати знання у будь-якому віці.

Мнемотехніка використовує природні механізми пам'яті мозку і дозволяє повністю контролювати процес запам'ятовування, збереження і пригадування інформації.

Крім основних мнемотехніка допомагає вирішити такі навчальні та виховні завдання:

- розширення творчих можливостей студента;
- формування вміння ефективно і самостійно вчитися;
- підвищення самооцінки студента, завдяки результативності у навчанні;
- збільшення навчальної мотивації, а з нею успіху;
- сприяння більшій самостійності в інтелектуальній та практичній роботі, що в свою чергу підвищує адаптацію людини у соціумі;
- активізація внутрішніх механізмів засобами мнемотехнології.

В основі мнемотехніки лежить вербально-логічне мислення. Отже, ми можемо стверджувати, що прийоми мнемотехніки взаємопов'язані з розвитком логічного мислення та сприяють розвитку інтелектуальних здібностей людини.

Мнемотехніка використовує природні механізми пам'яті мозку і дозволяє цілком контролювати процес запам'ятовування, збереження та згадування інформації. Існує ряд мнемотехнічних прийомів, які допомагають запам'ятовуванню. Наведемо їх приклади.

Завдяки образності, ігровому та емоційному компонентам, що покладені в основу мнемотехніки, процес запам'ятовування перетворюється на цікаву захопливу гру, а потрібна інформація мимовільно й міцно закарбовується в пам'яті.

До окремих мнемотехнічних прийомів відносяться: піктограма, аналогія, синтез, сюжет, фонетична асоціація.

Мнемоприйомами можуть слугувати логічні вправи, які створюють умови для розумової діяльності, вимушують студентів здійснювати ті або інші розумові операції. Виділяють наступні види логічних вправ: вербальні, символічно-логічні і комбіновані.

Прикладами логічних вправ можуть служити такі завдання:

«виділіть істотну ознаку», «знайдіть загальну ознаку», «побудуйте модель» і так далі.

У вербальних логічних вправах можна використовувати завдання двох типів:

1) вирішити анаграми і виключити зайві слова;

2) вставити пропущене слово. Анаграмою називається слово, в якому порівняно з вихідним словом переставлені всі або декілька букв. Вирішити анаграму – означає визначити вихідне слово.

Методи навчання, які пропонує ейдетика спираються на образне мислення, відповідають законам природи.

Основна формула, що відображає суть методів ейдетики: уява+позитивні емоції = засвоєна інформація.

Традиції ейдетики сягають своїм корінням епохи античності. Давні греки вважали, що людина думає, мислить ейдосами – образами. У її розумі, як на восковій табличці, виникають відбитки – образи того, про що вона думає, говорить, і в такому вигляді утримується в пам'яті.

Великий вклад у розвиток науки ейдетики належить Ігорю Юріїчову Матюгину, який у 90-х роках ХХ століття з групою дослідників розробив 27 методів образного розвитку уваги та пам'яті. Він запропонував використовувати цілий спектр уявлень і фантазій: зорових, рухових, тактильних, нюхових та смакових.

З 1990-го року впровадження методів ейдетики в Україні почав здійснювати засновник «Української школи ейдетики «Мнемозіна» Євген Антощук, в якій кожен може навчитися у ігровій формі запам'ятовувати слова (у тому числі й іноземні), цифри, обличчя, імена, вірші, великі тексти тощо. Він зазначає, що вміння дорослого «спускатися» до рівня дитини, тобто бачити яскраво, вміння дивуватися, фантазувати – це і є ейдетика. [1]

Чого вчить ейдетика?

- Запам'ятовувати швидко і згадувати легко
- Включати позитивне мислення, позитивний настрій
- Розвивати мислення, мову
- Керувати своєю увагою
- Активізувати увагу

Способи реалізації ейдетичних методик:

I. Опорні конспекти як спосіб стиснення і візуалізації навчального матеріалу та відображення його короткого змісту у вигляді опори – знаково-символічного, схематичного, логічно послідовного зображення головного з широким використанням асоціацій.

Робота з опорним конспектом базується на діяльнісній основі, оскільки учні не просто пасивно сприймають запропоновану картинку, а є її співавторами. Під час відтворення навчального матеріалу активізується зорова пам'ять: перед очима спочатку виникає картинка-опора з символами, асоціативними малюнками, а потім інформація «нанизується» на ці зорові образи, спрямовуючи учнів до якісного осмислення змісту вивченого.

II. Ейдос-конспект – це висновки, гіпотези, які виникають асоціативно у свідомості дитини в процесі інтерпретації навчального матеріалу.

Класифікація ейдос-конспектів (за А.М.Богосвятською):

художні (в основі малюнок);

графічні (наближені до опорного конспекту);

кольорові (в основі кольори);

асоціативні (наприклад, аплікація картинок-образів, асоціацій);

комбіновані.

III. Метод поєднання вербального апарату з роботою уяви:

необхідно за 60 секунд назвати 60-100 будь-яких іменників (потрібно називати ті предмети, що з'являються в уяві, деталізувати їх, розглядаючи, не поспішати, бо це викликає емоційне напруження).

IV. Метод узгодження фантазії та уяви з умінням чітко висловлювати, промовляти власні думки:

потрібно навчитись, не зупиняючись, говорити на будь-яку тему упродовж 5 хвилин.

Оскільки технологія ейдетики ґрунтується на процесах пам'яті, виокремимо правила ефективного запам'ятовування, які описані у книзі Є.Антощука:

«8 правил ефективного запам'ятовування будь-якої інформації»:

— Вивчаючи будь-що, налаштовувати себе на уявлення, а не на запам'ятовування;

— вправно користуватися фантазією;

— не вчити вголос;

— в уяві не повинно відбуватись нічого негативного, тільки кумедне, веселе, незвичайне;

— зовсім не обов'язково, щоб усе вийшло з першого разу;

— довіряти собі, проганяючи сумніви щодо своїх можливостей;

— не перебувати у стані очікування результату, бо таке очікування може призвести до напруження, а будь-яке напруження руйнує уяву;

— не зазубрювати;

— не напружуватися під час пригадування;

— не повторювати багато разів. [1]

Методи популярної сьогодні ейдотехніки базуються на максимальному використанні образного типу інформації, а саме:

- вільних асоціацій, пов'язаних з предметними образами;
- колірних асоціацій;
- геометричних;
- тактильних асоціацій;
- предметних асоціацій;
- асоціацій, викликаних друдлами;

- звукових асоціацій;
- смакових асоціацій;
- нюхових асоціацій;
- графічних асоціацій. [2]

У сучасній педагогіці існує багато різноманітних форм та методів активного навчання, спрямованих на якісне засвоєння знань студентами, розвиток їх розумової діяльності, набуття досвіду самостійного опрацювання навчального матеріалу, серед яких чільне місце посідають мнемотехнічні прийоми.

Застосування прийомів ейдетики та мнемотехніки дають змогу створити навчальне середовище, в якому теорія і практика засвоюються одночасно. Це в свою чергу сприяє розвитку світогляду, логічного мислення, виявляє і реалізує індивідуальні можливості дитини. При цьому навчально – виховний процес організовується так, що учні шукають зв'язок між новими та вже отриманими знаннями; мають змогу зробити «відкриття», формують свої власні ідеї та думки за допомогою різноманітних засобів, навчаються співробітництву. Таким чином здійснюється особистісно – орієнтований підхід до навчання дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антощук Є.В. Знайомтесь, ваша пам'ять [Текст]: швидка педагогічна допомога від Української школи ейдетики / Є. Антощук. К.: Вирій, 2009. 192 с.
2. Антощук Є. В. Метод невербальних асоціацій [Текст] / Є. Антощук // Завуч. 2007. № 30. С. 13-14.

Топольницька Ю. С.

викладач іноземної мови

педагогічного фахового коледжу

Комунальний заклад вищої освіти

«Хортицька національна навчально- реабілітаційна

академія» Запорізької обласної ради

м. Запоріжжя

РОЗВИТОК ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Розвиток іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти є пріоритетним завданням вивчення іноземної мови, починаючи з першого класу. Це є кінцевим очікуваним результатом даного курсу. Отже, педагоги реалізують комунікативний підхід вивчення іноземної мови для формування у здобувачів освіти мовленнєвих умінь, які дозволяють налагоджувати контакт із співрозмовником на теми в межах програмових вимог, володіти комунікативною ситуацією; формувати уявлення про культуру мовлення країни, мову якої вивчають. На етапах тренування і практики мовленнєвої діяльності учитель формує експресивні вміння, перцептивно-рефлексивні вміння використовувати мову згідно з заданим соціально спрямованим контекстом здобувачами освіти шляхом пізнання особистості співрозмовника та розуміння власних уподобань в мовленнєвих ситуаціях максимально – наближених до реальних. Для реалізації цього сучасні вчителі опанували функцію активного координатора, співрозмовника та фасилітатора для здобувачів освіти під час навчального процесу, успішно впроваджуючи різноманітні види навчальної діяльності, а саме: парні-групові- фронтальні, рольові комунікативні ігри, проектні, проблемні завдання засобами

автентичних матеріалів для залучення здобувачів освіти до ситуативного спілкування.

Умови карантину поставили перед вчителями складну задачу-продовжувати формувати комунікативну компетентність, реалізуючи всі види мовленнєвої діяльності в межах дистанційної освіти. Формат дистанційної освіти вимагав переглянути організацію впровадження інтерактивних методів та інтегрованого навчання, які показали свою ефективність у мотивованому і усвідомленому опануванні іноземної мови як засобу комунікації здобувачами освіти. Так виникла потреба в організації «змішаного навчання» (blended learning). Опанування сучасних комп'ютерних технологій вчителями та здобувачами освіти дала можливість переходу на нову, перспективну платформу електронного або мобільного навчання (e-learning, m-learning) зі збереженням всіх здобутків передового досвіду для формування комунікативної компетентності згідно з програмових вимог державних чинників. Передумовою запровадження blended learning стала низка недоліків і труднощів організації ефективного навчального процесу у дистанційному режимі. E-learning стало проміжною альтернативою до різних рівнів навчання, яке зумовило трансформацію дистанційного навчання у більш особистісно-орієнтований, інструктивний та комунікативно-спрямований формат. Проблемою змішаного навчання, як складовою e-learning займаються вчені: В.Биков, Е.Тоффлер, В.Солдаткін, Н. Корсунська, А.Андрєєв, О.Тіхомірова, та інші, які розробили теоретичні засади технології змішаного навчання. Таким чином, blended learning визначено як інтеграція традиційних та інтерактивних технологій в поєднанні з дистанційним навчанням, організованого у фронтальній або груповій формі роботи, а також у формі самостійної роботи, яке може бути проведено, як у закладі освіти, так і в он-лайн режимі.

В ході практичного впровадження blended learning можна виділити дві основні його моделі. Перша модель має такий алгоритм:

1. дистанційне навчання;

2. очне навчання;

3. самостійна робота з активним використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІТКТ).

В ході дистанційного навчання вчитель презентує нові лексичні або граматичні одиниці у відповідному контексті з тлумаченням їх змісту та особливостями ситуативного використання даного матеріалу. Під час очного навчання відбувається тренування мовленнєвої діяльності, метою якого є використання нового лексичного, граматичного матеріалу в різних видах комунікативної діяльності. На цьому етапі вчитель має змогу впроваджувати всі сучасні технології для залучення здобувачів освіти до активного спілкування(chainstory, roundtable), обговорення, висловлювання своїх думок (think-pair-share, pair-interviews) в усній і письмовій формах на основі джерел інформації отриманих зоровим або слуховим каналами для формування іншомовної комунікативної компетентності. І на етапі самостійного навчання вчитель організовує практику мовленнєвої діяльності на основі вивченого навчального матеріалу засобами ІТКТ. Цей етап дозволяє вчителю інструктувати дітей до виконання завдань напівтворчого і творчого характеру, а саме, використання методу творчого проектування (presentations, videoprojects), наприклад, скласти меню, рецепт, туристичний проспект свого міста, рекламну листівку певного продукту; написання творчої письмової роботи, наприклад, написати електронний лист e-friend; рецензію до фільму, книги, газетну статтю, розкриваючи проблемні питання, казку за ключовими словами, фразовими дієсловами; перекласти вірш або скласти вірш. На третьому етапі вчитель має визначити практичну мету самостійної роботи; розробити чіткі інструкції до конкретного завдання для визначення форми очікуваної відповіді, а саме: усний відео- звіт, письмова відповідь в електронному форматі, практична-презентація, проект; визначити обов'язковість виконання роботи кожним здобувачем освіти, а також строки його здачі. Треба зазначити, що творча складова підвищує ефективність самостійної роботи, як третього етапу

змішаного навчання, реалізує особистісно-орієнтований підхід, розвиває навички креативності і в повному обсязі зумовлює розвиток комунікативної компетентності під час дистанційного навчання.

Друга модель змішаного навчання має такий алгоритм: тренування в аудиторії у форматі навчального заняття, самостійна робота здобувачів освіти на основі ІТКТ, очне навчання. Отже, перша складова другої моделі змішаного навчання включає відпрацювання певних ситуацій засобами нового лексичного або граматичного матеріалу, виконання практичних завдань, організація ділових ігор та інше. Подальший процес навчання здійснюється в режимі самостійної роботи, виконанні практичних завдань, де вчитель виконує роль інструктора, консультанта в режимі он-лайн. Доцільне поєднання самостійної та аудиторної форм навчання, дає можливість засвоїти новий матеріал фронтально в очному режимі, опрацювати його і вправлятися в усіх видах мовленнєвої діяльності кожному здобувачу освіти відповідно до його індивідуальних можливостей, темпу, графіку роботи, рівня володіння іноземною мовою, розвиваючи комунікативну компетентність засобами певної теми. Перевага другої моделі полягає у можливості практичного відпрацювання мовленнєвих ситуацій, здійснення спілкування з іншими учасниками навчального процесу. При виникненні труднощів, кожен має змогу одержати додаткову он-лайн консультацію від вчителя.

Змішане навчання є повноцінною платформою успішного навчання, складові якого включають одержання теоретичних знань з подальшим використанням їх на практиці за допомогою консультацій, інструкцій вчителя синхронно або асинхронно (електронною поштою).

Дослідивши сутність змішаного навчання необхідно виділити його переваги: можливість значно збільшити кількість учасників навчального процесу, використовуючи e-learning; team-building за рахунок використання інтерактивних технологій; ефективність, яка забезпечується індивідуальним розкладом для всіх учасників blended learning.

Отже, в сучасних умовах змішане навчання є перспективною альтернативою традиційним формам набуття теоретичних знань і практичних умінь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Никитина М.С. Теоретико-методологические аспекты исследования проблемы смешанного обучения. 2012. № 1. С. 167–176.
2. Рашевська Н.В. *Змішане навчання як психолого-педагогічна проблема*. Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». Черкаси : ЧНУ, 2010. Вип. 191. С. 89–96.
3. Bayram, Guzer, Hamit. A proposal for a blended learning methodology and how to apply it with university students. *Procedia-Social and Behavioral Science*. 2014. № 116. P. 4596–4603.
4. Dziuban C.D., Joel L. Hartman, Patsy D. Moskal. Blended Learning. Center for Applied Research. Research Bulletin. 2004. № 7. URL: <http://net.educause.edu/ir/library/pdf/ERB0407.pdf>
5. Moebs S., Weibelzahl S. *Towards a good mix in blended learning for small and medium sized enterprises* – Outline of a Delphi Study. Proceedings of the Workshop on Blended Learning and SMEs held in conjunction with the 1st European Conference on Technology Enhancing Learning. Crete, Greece. 2006. P. 1–6.
6. Staker H. The rise of K-12 Blended Learning. Technical Report Innosight Institute. 2011.

Вітко Т. М.

*викладач природничих дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТ-КАРТ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

На сучасному етапі еволюції національна система освіти відчуває насичення новими теоретичними та практичними підходами щодо інтенсифікації освітнього процесу. Значна доля інновацій належить педагогічним інтерактивним технологіям, що активно увійшли в широкий обіг. В умовах реформування сучасної освіти України інтерактивність стає новим освітнім трендом.

Поступово традиційні методи змінюються інноваційними, які спрямовані на інтелектуальний розвиток учнів, студентів за рахунок зменшення частки репродуктивної діяльності. Вчителю необхідно застосовувати таку методологію яка б допомагала здобувачам освіти швидко засвоювати великий обсяг матеріалу, доповнювати цілісну картину світу.

Фахівці неодноразово доводили, що людина краще запам'ятовує інформацію, якщо вона представлена не тільки у структурованому вигляді, але й графічно зображена [4, с. 87]. Технологія роботи з опорними конспектами була запропонована і розроблена В. Шаталовим, розвинена його послідовниками Ю. Меженко і О. Любимовим та іншими. Але, в опорних схемах В. Шаталова, був виділений такий недолік, як відсутність чітких правил їх створення.

Проблемі образного мислення останнім часом стало приділятися значно більше уваги, ніж це було раніше. Як навчити здобувачів освіти образно та критично мислити, знаходити правильні рішення, справлятися зі складними

задачами, а також виконувати творчі завдання? На допомогу приходить ментальна карта (mind map, інтелект-карта, карта пам'яті, карта розуму, карта свідомості), вона ідеально підходить для використання в освітньому процесі. Гнучкість цієї карти дозволяє розглядати будь яку тему з біології, природознавства та методики навчання природознавства. Ментальна карта це сучасний та простий інструмент, незамінний для:

- швидкого опрацювання великих об'ємів освітньої інформації;
- зручного її запам'ятовування;
- розвитку асоціативного творчого мислення;
- візуалізації, унаочнення та презентації матеріалів.

Інтелект-карти (Mind maps) допомагають вирішити безліч питань, а на їх створення не потрібно багато часу, тобто, в межах начального заняття її легко створити. Практика свідчить, що процес створення інтелект карт є посилюючим для учнів з будь яким типом сприйняття (аудіальним, візуальним, кінестетичним). Складання інтелект-карт вимагає від здобувачів освіти наступних логічних операцій: порівняння, аналізу, класифікації, групування, узагальненню та синтезу. Це сприяє більш глибокому і детальному опрацюванню навчального матеріалу і, як наслідок, його якісному засвоєнню.

Під час побудови інтелект-карти необхідно дотримуватися певного алгоритму [1, 193]: 1) визначити та окреслити центральне поняття (об'єкт вивчення, основну ідею); 2) підібрати структурні компоненти, котрі пов'язані з основним об'єктом (основні гілки від основного поняття); 3) розташувати їх щодо основного поняття; 4) доповнити інтелект-карту додатковими відомостями; 5) за потреби редагувати ментальну карту (неповність або перебільшення понять). Важливо, що під час опанування теми на занятті перший та другий етапи створення ментальної карти – це відповідальності викладача, третій, четвертий – студентів, п'ятий – колективна справа (викладача та студентів або учнів).

Але ця технологія не є абсолютно новою. Уперше про інтелект-карти заговорили ще у 70-х рр. XX століття, а автором ідеї став англійський науковець, психолог Тоні Бьюзен, автор методики запам'ятовування, творчості та організації мислення, який пропонує замість лінійного запису використовувати радіантний та застосовувати радіантне мислення. Радіантне мислення — це природна здатність мозку мислити асоціативно – «від центру до периферії», це процес мислення, при якому в центрі знаходиться головний об'єкт, що дає імпульс до народження безлічі асоціацій, які стають центральним образом вже для іншого асоціативного процесу.

В основу його роботи покладені уявлення про принципи роботи людського мозку: асоціативне мислення, візуалізація образів, цілісне сприймання. Він займався вивченням особливостей мислення найвідоміших вчених світу: Альберта Ейнштейна, Томаса Едісона, Леонардо да Вінчі та дійшов висновку, що всі вони використовували ментальні можливості свого мозку на 100%. Намагаючись зрозуміти, як їм це вдавалося, Бьюзен розробив унікальну технологію осмислення та запам'ятовування інформації, яку згодом назвав інтелект-картою. З його легкої руки інтелект-карти зараз складають фахівці різних галузей життя.

Mind maps (карта пам'яті, ментальна карта, карта думок, інтелект-карта) – спосіб обробки інформації так, щоб мозку було максимально легко працювати з нею. За допомогою цієї технології, можна навчитися мислити абсолютно по-новому, використовуючи потенціал обох півкуль мозку.

Після тривалих досліджень, Тоні Бьюзен дійшов висновку, що для гарантії ефективної роботи з інформацією, її необхідно записувати у формі деревоподібної схеми. Така форма роботи дозволяє задіяти одразу обидві півкулі головного мозку: наявність графічних знаків та символів активує ліву півкулю, а образні картини та кольори – праву. Ліва півкуля відповідає за логіку, аналіз, впорядкованість думок. Права півкуля – за ритм, сприйняття кольорів, уяву, представлення образів, розміри, просторові співвідношення.

Слухачі, засвоюючи інформацію, використовують переважно лівопівкульні ментальні здібності. Це блокує здатність головного мозку бачити цілісну картину світу. Інтелект-карти залучають обидві півкулі, формують навчально-пізнавальні компетенції слухачів, розвивають їх розумові і творчі здібності.

Отож, коли здобувачі освіти на заняттях працюють зі схемами, аналізують інформацію – у них працює ліва півкуля, яка відповідає за логіку. А до неї підключається права півкуля, що відповідає за образи. Так зв'язується робота обох півкуль – від асоціацій до логіки і назад над основним поняттям теми навчального заняття. Застосування інтелект-карт допомагає мислити абсолютно по-новому, максимально використовуючи обидві півкулі головного мозку.

Залежно від обсягу або застосування Т. Бюзен (Т. Buzan) розрізняє такі типи ментальних карт: стандартні (standard maps) – це класичні інтелект-карти, що слугують для засвоєння змісту предмету і розкриття власної індивідуальності; швидкісні, або карти-блискавки (speed maps) – стимулюють розумові процеси (що я знаю з цієї теми); майстер-карти (master maps) – об'ємні карти цілої галузі знань, наприклад, за матеріалами одного семестру; мега-карти (mega maps) – коли центральна карта пов'язана з наступними картами.

Звісно, будь-яку інформацію можна записати звичайним текстом у вигляді конспекту, так навіть простіше. Але, саме унаочнення такого типу дає можливість миттєво побачити основну ідею та її складові частини. А дивлячись на ключові слова, що супроводжуються графічними позначками, можна навіть інтуїтивно здогадатися, про що саме йде мова.

А якщо подивитися в сутність цієї технології, то зрозуміло, що методологічною основою створення та використання інтелект-карт як засобу активізації пізнавальної діяльності є метод моделювання. Це наочний метод навчання, що сприяє посиленню інтересу, мотивації до навчання, розвитку мислення, інтелектуальних здібностей здобувачів освіти різного рівня. Наочні методи відіграють рушійну роль в навчанні.

Ментальні карти можуть бути застосовані:

- безпосередньо на занятті (на різних етапах від постановки проблемного питання, обговорення нових понять, вивчення нового матеріалу до закріплення знань, проведення опитування тощо);
 - при підготовці самостійного (домашнього) завдання;
 - під час робіт, пов'язаних з організацією проектно-дослідної діяльності;
 - при дистанційному навчанні.
- Отже, інтелект-карти відображують природний спосіб мислення людського мозку. Саме тому, вони інтуїтивно зрозумілі, а значить, маю велику цінність в навчанні учнів та студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Романовський О.Г. Ментальні карти як інноваційний спосіб організації інформації в навчальному процесі вищої школи [Електронний ресурс] / О.Г. Романовський, В.М. Гриньова, О.О. Резван // Інформаційні технології і засоби навчання Information Technologies and Learning Tools : електрон. наук. фахове вид. 2018. Т. 64, № 2. С. 185–196. Режим доступу: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/36405/1/2018_Romanovskyi_Mentalni_karty.pdf
2. Посібник для педагогів та учнів. Інтелект-карти як інструмент ефективної роботи з інформацією. Дніпропетровськ, 2016. 53с. Режим доступу: <https://ru.calameo.com/read/004373434dec4e2bf2b83>
3. Черній М. Карти знань як засіб збільшення ефективності засвоєння навчального матеріалу учнями та їх застосування за допомогою веб-сервісів / Милослава Черній // Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2012. № 6 (Ч. 1). С. 87–94.

4. Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання. К.: СПД Кулінічев Б.М., 2007.

5. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.- метод. посібн. К.: А.С.К., 2006. 192с.

Сердюк В. П.

магістр педагогіки вищої школи

викладач I категорії

Лебединський педагогічний коледж

імені А.С.Макаренка

м. Лебедин

МОДЕЛЬ ПЕДАГОГА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ СХИЛЬНОГО ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ні для кого не є секретом, що актуальною педагогічною проблемою сьогодення є підвищення якості освіти, одним з основних шляхів вирішення якої є активне впровадження в теорію та практику педагогічних нововведень, що зумовлює необхідність здійснення інноваційної педагогічної діяльності, успішність якої залежить від сформованості самого вчителя схильного до неї.

Аналіз наукової літератури з проблем загальної та педагогічної інноватики дав можливість визначити суть поняття інноваційна діяльність учителя як засновану на осмисленні педагогічного досвіду творчу педагогічну діяльність, що спрямована на прогресивні зміни й розвиток навчально-виховного процесу, формування якісно інших педагогічних знань та якісно іншої педагогічної практики.

Ми переконані, що інновація як підсистема цілісної педагогічної системи має сенс, якщо вона гуманістична, спрямована на створення можливостей для саморозвитку й самореалізації. Отже, основою інноваційної діяльності вчителя

є гуманістична освітня парадигма, спрямована на благо дитини, збереження й розвиток її духовних і фізичних сил.

З'ясовано, що специфічними рисами інноваційної педагогічної діяльності є: а) опора на осмислення практичного педагогічного досвіду; б) яскраво виражене мотиваційно-ціннісне ставлення до професійної діяльності; в) високий рівень креативності [1, с.115].

Визначено, що метою підготовки майбутнього вчителя до інноваційної діяльності є формування в нього готовності до її здійснення. Необхідною умовою здійснення інноваційної діяльності є цілеспрямована організація процесу професійної підготовки вчителя, оскільки «... інновації – це цілеспрямована реалізація того потенціалу, який міститься у творчості особистості. Специфіка інновації як діяльності породжує певний тип особистості – її модель».

Розробка і обґрунтування моделі педагога початкової школи схильного до інноваційної діяльності вимагала, перш за все, термінологічної визначеності. Аналіз наукової літератури свідчить, що модель – від лат. *modulus* – означає міра, зразок, тобто одиниця, або стандарт вимірювання. У сучасній педагогічній науці, поняття «модель» є досить ужитковим. Так, наразі «модель» може вживатися як синонім поняття «теорія», або замість нього; категорія, провідна ідея, зразок, екземпляр, зменшена копія, концепція, або парадигма [4, с.29].

Нами була визначена модель педагога початкової школи схильного до інноваційної діяльності, яка складається з двох складових, а саме з компетентнісної та особистісно-діяльнісної. Давайте детальніше її розглянемо. Компетентнісна складова моделі на нашу думку є основою так, як саме компетентність є важливим показником професіоналізму, готовності людини до здійснення тієї чи іншої діяльності. Якими ж компетентностями повинен володіти вчитель, що схильний до інноваційної діяльності? Насамперед це всі ключові компетентності, які відображені в освітньо-кваліфікаційній характеристиці випускника вищого навчального закладу.

1. Ціннісно-сміслова компетенція. Це компетентність у сфері світогляду, пов'язана з ціннісними орієнтирами студента, його здатністю бачити та розуміти навколишній світ, орієнтуватись у ньому, усвідомлювати свою роль і призначення, творчу спрямованість, уміти вибирати цільові та значеннєві установки для своїх дій і вчинків, приймати рішення.

2. Загальнокультурна компетенція. Студент повинен бути добре обізнаний у особливостях національної та загальнолюдської культури, духовно-моральних основах життя людства, культурологічних основах сімейних, соціальних, суспільних явищ і традицій, в побутовій і культурно-дозвілєвій сфері.

3. Навчально-пізнавальна компетенція. Це сукупність знань студента у сфері самостійної пізнавальної діяльності, що включає елементи логічної, методологічної, евристичної, загальнонавчальної діяльності, співвіднесеної з реальними об'єктами, які пізнаються студентом. Сюди входять знання й уміння організації цілепокладання, планування, генерації ідей, аналізу, рефлексії, самооцінки навчально-пізнавальної діяльності.

4. Інформаційна компетенція. За допомогою реальних об'єктів й інформаційних технологій формуються вміння самостійно шукати, аналізувати та відбирати необхідну інформацію, організовувати, перетворювати, зберігати та передавати її. Дана компетентність забезпечує навички діяльності студента стосовно інформації, що міститься в навчальних предметах та освітніх галузях, а також у навколишньому світі.

5. Комунікативна компетенція. Включає знання необхідних мов, способів взаємодії з оточуючими й окремими людьми та подіями, навички роботи у групі. Студент має вміти презентувати себе, поставити запитання, вести дискусію й ін.

6. Компетенція особистісного самовдосконалення спрямована на засвоєння способів фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки. До даної компетенції відносяться

правила особистої гігієни, турбота про власне здоров'я, статева грамотність, внутрішня екологічна культура [3, с.57].

В ході аудиторних занять, спостережень з педагогічної практики «пробні уроки в школі» та «позанавчальної педагогічної практики» ми можемо зробити висновок, що у більшості студентів сформована ціннісно-сміслова компетенція, так як студенти в повній мірі усвідомлюють свою роль та призначення у суспільстві, але деякі студенти навчаючись в нашому закладі, у майбутньому не мають бажання працювати вчителем.

Що стосується сформованості загальнокультурної компетенції можна сказати що більшість студентів знають особливості національної та загальнолюдської культури, духовно-моральні основи життя людства, усвідомлюють роль науки у житті людини, але у більшості студентів викликає великі труднощі відсутність бажання та вміння ефективно організовувати свій вільний культурно-дозвільний час.

Щодо навчально-пізнавальної компетенції можна сказати що більшість студентів не вміє і не хоче здійснювати самостійну пізнавальну діяльність, їх пізнавальна діяльність носить репродуктивний характер в результаті чого їм дуже важко діяти в нестандартних ситуаціях.

Слід зазначити, що в студентів розвинута інформаційна компетентність. Вони вміють самостійно шукати та аналізувати необхідну інформацію. Єдиний недолік в тому, що вони при цьому все менше і менше користуються «живими» підручниками, фаховими періодичними виданнями, а надають перевагу Інтернет ресурсам, при цьому не завжди «фільтрують» матеріал, який там розміщений.

В ході занять та педагогічної практики ми бачимо, як часто нашим студентам важко висловити свою точку зору, у більшості малий словниковий запас, відсутні вміння дискутувати, аргументувати свою позицію, а всього цього вимагає комунікативна компетенція.

Особистісно-діяльнісна складова моделі майбутнього вчителя початкової школи здатного до інноваційної діяльності зумовлена тим, що саме шляхом поєднання особистісного й діяльнісного аспектів ми можемо досягти необхідної цілісності образу вчителя-новатора. У контексті особистісно-діяльнісного підходу готовність учителя до інноваційної професійної діяльності визначаємо як єдність її структурних і функціональних компонентів у взаємозалежності та взаємозв'язку, які включають в себе: педагогічний гуманізм (довіра до вихованців, повага до їх особистості, гідності, впевненість у своїх здібностях і можливостях); емпатійне розуміння вихованців (прагнення і вміння відчувати іншого як себе, розуміти внутрішній світ вихованців, сприймати їх позиції); співробітництво (поступове перетворення вихованців на співтворців педагогічного процесу; володіння культурою спілкування); діалогізм (уміння слухати дитину, цікавитися її думкою, розвивати міжособистісний діалог на основі рівності, взаємного розуміння і співтворчості); особистісна позиція (творче самовираження, за якого педагог постає перед вихованцями не як позбавлений індивідуальності функціонер, а як особистість, котра має свою думку, відкрита у вираженні своїх почуттів, емоцій; удосконалення у своїй професії – набуття компетентності, яка дає можливість справлятися з різними ситуаціями) [1, с.228-229].

Чи можемо ми в результаті нашої з вами педагогічної діяльності визначити чи сформували ми цю модель педагога, який схильний до інноваційної діяльності? Пропонуємо до вашої уваги десять професійних і особистісних якостей майбутнього педагога готового до інноваційної діяльності:

1. Усвідомлення цілей освітньої діяльності у контексті актуальних педагогічних проблем сучасної школи. Врахування та розвиток індивідуальних здібностей учнів їх інтересів і потреб, потреб окремого учня та суспільства в цілому.

2. Осмислена в контексті сучасності педагогічна позиція. Уміння відповідно до нововведень у науці і практиці по-новому формулювати освітні цілі з предмета, певної методики, досягати і оптимально переосмислювати їх під час навчання.

3. Здатність вибудовувати цілісну освітню програму навчання і виховання, яка враховувала б індивідуальний підхід до дітей, освітні стандарти, нові педагогічні орієнтири.

4. Вміле поєднання вчителем сучасної йому реальності з вимогами особистісно-орієнтованої освіти, коригування освітнього процесу за критеріями інноваційної діяльності.

5. Здатність бачити індивідуальні здібності дітей і навчати відповідно до їх особливостей.

6. Вміння продуктивно, нестандартно організувати і проводити навчання й виховання, забезпечуючи розвиток творчості дітей через використання інноваційних технологій.

7. Застосування форм і методів інноваційного навчання, яке передбачає врахування особистого досвіду і мотивів вихованців, використання доступних для дітей форм рефлексії та самооцінки.

8. Адекватно оцінювати, стимулювати відкриття та форми культурного самовираження вихованців, здатність бачити позитивний розвиток учнів.

9. Уміння аналізувати зміни в освітній діяльності, в розвитку особистісних якостей вихованців.

10. Здатність і прагнення до особистісного творчого розвитку, рефлексивної діяльності, усвідомлення значущості, актуальності власних інноваційних пошуків і відкриттів [5, с.90-93].

Визначена нами модель педагога початкової школи схильного до інноваційної педагогічної діяльності представлена як особливий особистісний стан, що передбачає в студента сформованість інноваційної компетентності, яка в свою чергу включає в себе систему мотивів, знань, умінь, навичок,

особистісних якостей педагога, що забезпечують ефективність інноваційної діяльності. Наявність між структурними елементами моделі зворотних зв'язків уможлиблює та спрощує, на наш погляд, її формування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гавриш І. В. Формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності (методологічний і теоретичний аспекти) : монографія / І. В. Гавриш. Харків : ХОНМІБО, 2005. 388 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. пос. /І. М. Дичківська. К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Козак Л. В. Структура та ознаки інноваційної професійної діяльності викладача вищого навчального закладу / Л. В. Козак //Педагогічний процес: теорія та практика. 2012. № 2. С. 50–60.
4. Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: Монографія / За ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 504 с.
5. Хуторской А. В. Педагогическая инноватика: методология, теория, практика / А. В. Хуторской. М. : Изд-во УНЦ ДО, 2005. 222 с.

Фещук А. М.

викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №2

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

м. Київ

Ярошенко О. Л.

викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №2

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

м. Київ

ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО РЕЖИМУ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПРИКЛАДНОЇ МЕХАНІКИ

На сьогоднішній день на перший план у закладах вищої освіти висувають завдання зі створення належних умов для організації та успішної реалізації дистанційного режиму очного навчання, які будуть сприятливими для майбутніх фахівців з прикладної механіки. Швидкі темпи зростання дистанційних технологій дає можливість організувати заняття з іноземної мови використовуючи діяльнісні та розвиваючі технології в освітньому процесі та формулювати нові пріоритети в підготовці майбутніх фахівців. Постає необхідність зміни парадигми професійно орієнтованої іншомовної підготовки майбутніх фахівців з прикладної механіки.

Під дистанційним режимом процесу професійно орієнтованої іншомовної підготовки майбутніх фахівців з прикладної механіки розуміємо поєднання педагогічних та інформаційних технологій, з метою ефективної реалізації процесу іншомовної підготовки.

Відповідно до класифікації Кухаренко В.М., технології дистанційного

навчання складаються з педагогічних та інформаційних технологій дистанційного навчання. Педагогічні технології дистанційного навчання – це технології опосередкованого активного спілкування викладачів зі студентами з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів з структурованим навчальним матеріалом, представленим у електронному вигляді. Інформаційні технології дистанційного навчання – це технології створення, передачі і збереження навчальних матеріалів, організації і супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку [1].

Використання освітніх програмних засобів інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє істотно підвищити мотивацію навчальної діяльності студентів у процесі виконання низки технічних вимог і педагогічних умов. Можливості ІКТ дозволяють студенту оперативно контролювати власні знання, підвищують готовність до саморозвитку, до самовдосконалення [2, с. 420].

У процесі професійно орієнтованої іншомовної підготовки майбутніх фахівців з прикладної механіки педагогічні та інформаційні технології дистанційного навчання сприяють:

- подачі навчального матеріалу комплексно;
- інтерактивності;
- використанню різного програмного забезпечення;
- поєднанню аудіо-, відео- та текстової наочності;
- активізації та управління увагою студентів за рахунок різноманітних інтерактивних засобів;
- активізації пізнавальної діяльності;
- контролю та систематизації навчального матеріалу.

До найбільш поширених педагогічних технологій дистанційного навчання, що сприяють ефективній реалізації процесу іншомовної підготовки відносяться:

- Google Classroom – сервіс для організації та контролю знань студентів у вигляді віртуального класу;

- Moodle – сервіс для організації та контролю знань студентів.

Серед найпоширеніших інформаційних технологій, які застосовуються в процесі вивчення іноземної мови є наступні категорії:

- відео-матеріали та супровідні тести (TED, TEDEd, FlipGrid);

- вікторини, ребуси, кросворди (LearningApps – розробка і зберігання інтерактивних завдань, Flippity – інструментів для створення інтерактивних вправ в ігровій формі);

- тестування (Classtime – розробка інтерактивних вправ, Online test pad – інструмент для створення кросвордів, тестів, опитувань, Triventy.com – створення вікторин та ігор, Kahoot.com – створення вікторин та ігор, Quizlet.com – створення карток);

- ментальні карти (Mindomo – створення асоціативних карт, Mindmeister – створення ментальних карт різних категорій);

- презентації (Prezi, Canva, Slidescarnival, Slidesmania – різноманітні шаблони для створення інтерактивних презентацій);

- матеріали (Padlet, Wakelet, Miro – подача матеріалу в інтерактивній формі (аудіо, відео, зображення, веб-контент та ін.);

- інтерактивні дошки (Nearpod, Wizer.me, Thinglink, Popplet, Lino – розміщення контенту на плакатах).

Таким чином, активізація, інтенсифікація та поєднання педагогічних та інформаційних технологій дистанційного навчання сприяє мотивації та ефективній реалізації процесу професійно орієнтованої іншомовної підготовки майбутніх фахівців з прикладної механіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кухаренко В.М., Рибалко О.В., Сиротенко Н.Г. Дистанційне навчання та умови застосування: навч. посіб. Харків : НТУ «ХПІ», 2002. 320 с.
2. Мехед Д.Б., Мехед О.Б., Швидкий А.Л. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у мотивації навчальної діяльності студентів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* 2012. №31. С. 417–421.

Бадак А. В.

*вчитель початкових класів
Кременчуцька гімназія №19
Кременчуцька міська рада
Кременчуцький район
Полтавська область
м. Кременчук*

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Українська держава знаходиться на шляху свого оновлення, розвитку та глобальних перетворень. Це відбувається за умови обов'язкової появи нових цікавих ідей та присутності активних членів суспільства, які можуть втілювати ці ідеї в життя.[4]

Сучасна школа повинна допомогти учням відчувати себе впевненими, вміти адаптуватися до змін у суспільстві, бути емоційно стійкими, розвивати здатність до самостійності. Головною метою освіти є формування особистості кожного учня, в роботі потрібен індивідуальний підхід до дитини, який буде

розкривати її здібності. В класі є учні, які зовсім не зацікавлені ні темою, ні предметом у цілому. Усі знають давньогрецький вислів: «Учень – не чаша, яку необхідно наповнити, а факел, який потрібно запалити». Але існують такі методи та технології, які можуть розбудити в дитині зацікавленість. .[1 с.6]

Метод проектів становить основу проектного навчання. Програмою НУШ передбачено залучення школярів до проектної діяльності. Міні – проекти, які запропоновані в касах НУШ початкової школи, – це доступні творчі завдання, що виконуються на уроках ЯДС у формі колективних творчих вправ. Метод проектів не є принципово новим в світовій педагогіці. Він виник ще в 20-ті роки ХХ століття в США. Його ідеї знайшли широкого поширення і набули великої популярності внаслідок раціонального поєднання теоретичних знань і їх практичного застосування для розв’язування конкретних проблем дійсності в спільній діяльності учнів. Все, що я пізнаю, я знаю, для чого це мені треба і де і як я можу ці знання застосувати – ось основна теза сучасного розуміння методу проектів, яка і приваблює багато освітніх систем, прагнучи знайти розумний баланс між академічними знаннями і прагматичними вміннями.

«Уявіть собі дівчину, яка пошила плаття. Якщо вона вклала душу в свою роботу, працювала з натхненням, любов’ю, самостійно зробила викрійку і придумала фасон плаття, самостійно його зшила, то це і є зразок типового проекту». Так писав Джона Дьюї, у 1918 році один із основоположників «методу проектів», послідовник професор педагогіки учительського коледжу при Колумбійському університеті Уільям Херд Кілпатрик. .[6с.64-65]

Програмою курсу «Я досліджую світ» передбачено залучення школярів до проектної діяльності, мета якої навчити учнів критичного, самостійного мислення; навчити працювати в колективі, виконуючи різні ролі, приймати самостійні рішення; робити висновки.

Використання проектної технології у початковій школі має свою специфіку: слід враховувати психологічні та вікові особливості учнів. Усі етапи проектної діяльності повинні ретельно контролюватися вчителями, оскільки і

теоретичних, і практичних знань та вмінь у молодших школярів ще мало. Проекти для початкової школи у більшості випадків мають бути короткотривалі та обмежуються одним уроком. .[5 с. 53-54]

Основні етапи роботи у проекті.[2]

1 етап – Організаційний

Вибір теми та типу проекту, кількості учасників в кожній групі. Перед початком роботи вчитель має дізнатись, яке матеріально-технічне забезпечення є під рукою і чи достатньо ресурсів для виконання проекту.

2 етап – Підготовчий

Розподіл завдань по групах, створення ситуації спільної пошукової діяльності, обговорення методів дослідження, пошук інформації, творчих рішень. Потім цей проект пропонується учням, і вони самостійно розподіляють між собою завдання, аналізують власні ресурси тощо.

3 етап – Проектна робота

Самостійна робота учасників проекту за своїми індивідуальними чи груповими дослідженнями, творчими завданнями. Необхідно знайти актуальний і дійсно цікавий матеріал з мінімальною кількістю «води».

4 етап – Оформлювальний

На цьому етапі остаточно відбувається оформлення кінцевого продукту (малювання, розфарбовування, складання та оформлення презентації тощо). Це може відбуватися як у школі, так і вдома.

5 етап – Презентація проекту

Учні розповідають та звітують про свою роботу у проекті, демонструють кінцевий продукт, захищають свою ідею, зміст, відповідають на запитання.

6 етап – Підбиття підсумків

На цьому етапі вчитель (координатор проекту) та учні (учасники проекту) оцінюють свою участь у проекті, аналізують виконану роботу, виявляють її переваги та недоліки, складають плани на майбутнє.

Під час роботи над проектом важливо ставити учням такі запитання:

Які знадобляться вам уміння для виконання проекту? Яким чином можна здобути необхідні уміння? Де ще можна застосовувати такі уміння? Чи всіма уміннями ви володієте повною мірою?

Враховуючи особливу зацікавленість молодших школярів у інформації, вчитель спрямовує їх на самостійний пошук. При цьому доцільно поставити наступні питання: Яку інформацію вам потрібно отримати? До яких джерел краще звернутися (Інтернет, , підручники художня література, довідники)?

У процесі роботи над проектом з природознавства доцільно проводити з молодшими школярами прогулянки-спостереження та екскурсії .

Вибір тематики проектів у різних ситуаціях може бути різним. В одних випадках я визначаю тематику, беручи до уваги навчальну ситуацію з курсу «Природознавство».

Метод проектів зацікавив і мене. Довелось опрацювати,відшукати, «відфільтрувати» чимало літератури. Втілити його у життя – копітка праця. Але результати говорять самі за себе. Такі проекти часто інтегруються в дослідницькі проекти і стають їх органічною частиною. Таким чином, враховуючи інтереси і здібності учнів, дітям була запропонована тема проекту «Водойми рідного краю. Їхній стан і охорона»

Під час проекту «Водойми рідного краю, їх стан і охорона» учні вчаться:

- знаходити інформацію про природу свого рідного краю з різноманітних джерел;
- обговорювати отриману інформацію;
- створювати проект з використанням отриманої інформації;
- презентувати набуту інформацію у проект.

Мета проекту:

- ознайомити учнів із водоймами рідного краю, розкрити їх значення для людини;

- має за мету виявлення причин та наслідків забруднення водойм своєї місцевості, ознайомити із заходами охорони водойм.
- розвивати мовлення та мислення учнів, вміння спостерігати;
- допомогти учням засвоїти, що слід робити, щоб зберегти навколишнє середовище.
- формувати відповідальне ставлення та прищеплювати любов до природи;

Учнів чекає пошук інформації для повних відповідей на задані тематичні запитання. Вони будуть ходити до водойм та знаходити інформацію про них, фотографуватимуть, будуть розглядати воду. Учні створюватимуть та демонструватимуть свої мультимедійні презентації(що спостерігали) для класу. В результаті проекту учні дають відповіді на запитання впродовж розробки теми. .[2]

Проектно-тематичні запитання:

- Які водойми є у нашому місті?
- Які куточки природи біля водойми найулюбленіші у мешканців нашого міста?
- Як зберегти водойми рідного краю від забруднення?

Підсумковий результат: презентація проекту.

Створення дослідницьких груп

1-ша група: «Зелений патруль»

Завдання:

- зробити перелік всіх водойм нашого міста;
- висловили свої почуття на конкурс у малюнках на тему «Вода – це життя».
- Вивчити найулюбленіші місця відпочинку ;
- Сфотографувати мальовничі куточки природи, найпоширеніших водойм нашого краю;

2-га група: «Дослідники»

Завдання:

- Чому воду потрібно берегти?
- Вода - дає життя усім на планеті.
- Рациональне використання водних ресурсів.
- **3-я група: «Читацький клуб»**

Завдання:

- Знайти та вивчити вірші, загадки про водойми рідного краю, цікаві історії;
- підібрати малюнки мультгероїв, де зображені герої, які відпочивають на природі.
- відшукати картинки з улюблених казок із зображеннями водойм;

4-а група «Театральна»**Завдання:**

- Підготувати театралізоване дійство на задану тему.

Захист результатів проекту.

Під час захисту проекту учні ознайомлюють весь клас із поставленими завданнями а саме - розповідають, що нового навчилися та дізналися, звітують про проведену свою діяльність, доводять його значимість, діляться своїми враженнями, будують свої плани на майбутнє. На цьому етапі важливе питання оцінювання виконаних проектів за визначеними критеріями: учні дають оцінку кожному учаснику проекту за його внесок та участь в роботі групи, а вчитель оцінює діяльність групи в цілому.

Робота над проектами приносить учням не лише нові знання та вміння, а й величезне задоволення, радість пізнання, спілкування, відчуття перемоги і впевненості в собі [3].

Це відповідає сучасності: надається перевага комунікативній компетентності – учитися жити разом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання : науково-методичний посібник. К. : ІЗИН, 2008. 204 с.
2. Освітній портал Вчитель. info [Електронний ресурс] «Метод проектів» Режим доступу: <http://vchytel.info/metod-proektiv/>
3. Освітній портал Класна оцінка [Електронний ресурс] О.І.Саквенко «Метод проектів як засіб креативно-пізнавальної діяльності молодших школярів» Режим доступу: <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/metod-proektiv-yak-zasib-kreativno-piznavalnoyi-di-8.html>
4. Матеріали розділу «Початкова школа» сайту Освіта.ua
5. Онопрієнко О. В. Управління проектною діяльністю молодших школярів // Навчання і виховання учнів 4 класу : методичний посібник для вчителів / упор. О. Я. Савченко. К. : Початкова школа, 2005. С. 53-54.
6. Освітні технології : навчально-методичний посібник. К. : АСК, 2002. 255 с.

Гузь О. П.

вчитель початкових класів

КЗ "Новодачинська ЗШ І-ІІІ ступенів"

Павлоградський район

Дніпропетровська область

с. Нова Дача

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ТА ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Початкові школи вже 3-тій рік (а пілотні класи – 4-тий) працюють за ключовою реформою МОН України –Новою українською школою (НУШ).

Метою початкової освіти в НУШ є всебічний розвиток здібностей дитини, таланту, формування ключових та предметних компетентностей, наскрізних вмінь, що відповідають як індивідуально – психологічним, так і віковим та фізіологічним особливостям та потребам кожного учня. Важливою також є робота над формуванням у кожної дитини системи цінностей, навичок, креативності, самостійності, творчості.

Дуже важливе місце у реалізації даної мети відводиться процесу навчання грамоти. Оволодіння учнями основними навичками писати і читати допомагають в подальшому успішно опановувати процес навчання різними предметами.

Оскільки метою літературного читання є формування читацької компетентності учнів, яка є базовою складовою комунікативної і пізнавальної компетентності, ознайомлення учнів з дитячою літературою як мистецтвом слова, підготовка їх до систематичного вивчення літератури в основній школі, особливо актуальною є робота саме над формуванням та удосконаленням читацької компетентності.

Ще В.О.Сухомлинський зазначав - якщо у початковій школі не сформувались міцні вміння та навички швидкого та свідомого читання, то надалі буде важко їх розвинути. Він вважав підготовленим до навчання в середніх та старших класах лише того, хто, читаючи, зосереджує розумові зусилля не на процесі читання, а на змісті матеріалу. Тому педагог радить «Навчіть усіх дітей читати так, щоб вони вміли читаючи думати й думаючи читати».

Добре розвинені навички читання і вміння працювати з книгою, текстом твору у початковій школі створює міцну основу для того, щоб учень виконував творчі завдання, здатні розширювати світогляд, уяву, мовлення, активний словниковий запас.

У процесі навчання відбувається становлення читача, що здатний до самостійної читацької, творчої діяльності, здійснюється його мовленнєвий,

літературний, інтелектуальний розвиток, формуються морально-естетичні уявлення і поняття, збагачуються почуття, виховується потреба у систематичному читанні. І у наших вчительських руках є велика можливість зробити все, щоб першокласник навчився вчитися самостійно, був конкурентоспроможним, володів певними компетентностями. А це неможливо без уміння усвідомлено, правильно читати, без уміння висловити свої думки зв'язно, логічно, обґрунтовано.

А щоб процес читання був цікавим і приносив задоволення учням, потрібно його урізноманітнювати прийомами, методами роботи та формами організації.

Пропоную деякі цікаві методики, методи та прийоми, які стали надбанням моєї методичної скарбнички і допомагають у формуванні читацької та мовленнєвої компетентностей учнів.

І. Формування навички швидкочитання по методиці І.Т.Федоренка

І.Т.Федоренко на практиці переконався, що швидкість читання значно впливає на якість запам'ятовування: чим вона вища, тим легшим буде процес сприймання причитаного, краще усвідомлюються змістові зв'язки між словами. Використовую такі вправи та прийоми з його методики:

1. На етапі розчитки (підготовки до читання):

- поєднання скоромовок з пальчиковою гімнастикою - під час розчитки діти хором говорять скоромовку. При цьому одночасно роблять імітаційні рухи пальцями на парті – гра на піаніно почергово пальцями або цілими акордами, постукування, з'єднання та роз'єднання пальців у «чашечку», «павучок».

- Скоромовка промовляється 3 рази: повільно, швидко та дуже швидко, при цьому темп рухів пальцями теж зростає.

- Робота зі схематичними табличками: учні читають букви попарно, повторюючи останню букву (оз, зу,ун), при цьому потрібно не рухати

головою, лише очима. Читати можна хором, індивідуально, зверху вниз і знизу вгору,

- Читання складових табличок відбувається як в горизонтальних, так і вертикальних рядках, із заданим вчителем чи товаришем сполученням приголосних.

Складові таблички підбираються залежно від букви, що вивчається, а схематичні можна починати використовувати, коли вивчені всі букви (додаток 1).

- Зчитування цілих слів учнями хором та окремо з табличок, які демонструє вчитель. Складність слів до 4 класу зростає (додаток 2).

Використання поданих вправ доцільне на кожному уроці, але не всіх відразу, а в різних комбінаціях. Вже через 2 місяці роботи з даними вправами помітне покращення артикуляції звуків, пам'яті, значно зростає темп читання та концентрація уваги, розширюється поле зору учнів.

2. Читання в темпі скоромовки окремого абзацу індивідуально, в парах можна використовувати як під час роботи над текстом в класі, так і для перевірки домашнього завдання.

3. “Виправ помилку” – учитель читає, допускаючи перестановку складів, заміну слів, учні виправляють. Вправа вчить слідкуванню за текстом, розвиває спостережливість, концентрацію уваги.

4. Система зорових диктантів по методиці І.Т.Федоренка (учні по пам'яті записують кілька речень, що перед ними на дошці) передбачає детальну, кропітку поетапну роботу, але значно покращує якість та швидкість читання, що розвиває уміння учнів усвідомлювати та розуміти твір, покращує процес запам'ятовування, сприяє формуванню навички переказувати прочитане як стисло, так і детально.

5. Читання з прискоренням:

- “з олівцем” (учень читає, вчитель постукує олівцем, поступово пришвидшуючи темп),

- “буксир” – читають два учні з різним темпом читання, і повільніший намагається читати швидше, встигнути за учнем, що читає швидше.

II. *Методи і прийоми читання за Ш.О.Амонашвілі* сприяють створенню партнерських стосунків між вчителем і учнями, зацікавлюють і мотивують до самостійного читання:

- «вчитель помилився»,
- квазічитання (деякі букви замінюють різнобарвні кружечки),
- лікування хворих слів (ліс – лід, дід, дім)
- структурний аналіз слів,
- вправлення в уповільненому переказі.

З більш детальною методикою проведення даних вправ можна ознайомитись у книгах Ш.Амонашвілі.

III. *Прийоми читання з власної «методичної скарбнички»:*

- «Вовк – Заєць»: 2 учні одягають наголовники з масками вовка та зайця. Починає читати заєць, вовк вступає пізніше в процес читання, за сигналом вчителя. Задача зайця – читати так, щоб вовк не наздогнав, ну а вовк намагається так пришвидшити своє читання, щоб читати в унісон з зайцем. Читають 3-4 речення, потім визначається переможець, учні змінюються (додаток 5).

- *Читання з передаванням чарівного предмету*: вчитель кладе його на парту учня, учень читає, за сигналом вчителя зупиняється і на свій вибір перекладає предмет наступному учню. Читання повинно бути правильним і виразним. Предмет обирається відповідно до теми тексту – якщо читають про яблука - то «чарівне» яблуко, колосок, горішок і тд.

- «*Фотооко*» – підручник перевертається, і в такому положенні учням по черзі треба читати текст у своєму звичайному темпі та дотримуючись правильної інтонації. Якщо помилка – читає далі інший учень чи учениця.

Вправу доцільно використовувати, коли учні добре читають цілими словами, не раніше 2 класу.

Ш.О.Амонашвілі вважає, що мовлення не є природженою здібністю людини, воно формується разом із розвитком дитини. Оскільки розвиток мовлення є невід’ємною частиною всього процесу навчання читання, а читацька компетентність включає в себе таку складову, як мовленнєва компетенція, то дуже важливо невідривно від процесу навчання читанню приділяти увагу і розвитку мовлення учнів. Зараз виховання соціально активної, духовно багатії особистості неможливо здійснювати без опанування нею рідної мови та мовлення в усіх його функціях – комунікативній, пізнавальній, стимулюючій, регулятивній.

Мовленнєва компетентність включає в себе такі вміння:

- висловлюватись за допомогою вербальних та невербальних засобів,
- вести діалог та обговорювати прочитане,
- виразно читати твір,
- переказувати текст,
- формувати запитання зав змістом тексту та відповідати на поставлені запитання.

У своїй роботі використовую *навчання першокласників формувати запитання по методиці О.Я.Савченко*, що схематично позначаю **у роздаткових картках – підказках** (додаток 3):

- Запитання починай із слів: Хто? Що? Куди? Чому? Де? Звідки?
- Висловлюй запитання чітко і зрозуміло.
- Вимовляй речення з питальною інтонацією.
- Виділяй логічним наголосом головне слово.

Після опанування учнями навички ставити запитання з питальним словом, вчимося формувати запитання без нього, виділяючи головне слово логічним наголосом: Хлопчик пішов до школи? Хлопчик пішов до школи?

Ознайомившись на сторінках журналу «Початкова школа» з методикою «Крокування картиною» за Н.Шевченко, я створила для учнів унаочнення у вигляді роботи з тортом для кращого розуміння ними сутності дій, що треба виконати (додаток 4). Спочатку ми працюємо з демонстрацією слайдів, а коли учні вже добре засвоїли етапи роботи, демонстрація не використовується.

Методика базується на теоретичній основі робіт Л.Виготського, Г.Альтшулера, дає можливість збагачувати власний мовний запас і оволодівати мовними нормами. Спрямована на розвиток творчої уяви, пам'яті, уваги, мови, логічного мислення, комунікативних якостей.

. Інтерактивна методика «Крокування картиною»:

- Крок I – «Діли!» – знайди всі частини малюнка.
- Крок II – “З’єднуй!” – по дві деталі, які на їх думку, потрібно з’єднати.
- Крок III – «Увійди в картинку!» – розповісти про те, що чуєш, бачиш, відчуваєш (виховний момент за змістом картини).
- Крок IV – «Забігай уперед!» – передбачення дітей.

Досвід використання інтерактивної методики «Крокування картиною» дає позитивний результат, значно збагачує активний словниковий запас учнів. Розвиває уяву, образне мислення, усне монологічне мовлення учнів, вміння ставити запитання та відповідати на них, сприяє опануванню учнями мовленнєвою компетентністю. Крім цього, робота з крокування передбачає роботу у групах та в парах, що сприяє співробітництву та встановлює дружні стосунки між дітьми. Також робота з картинами відомих художників відкриває широкі можливості для інтеграції уроків з читання та мови з мистецтвом, розвиває естетичні смаки учнів та виховує відчуття прекрасного.

Отже, для успішної організації роботи над формуванням читацької та мовленнєвої компетентностей потрібно розпочинати її уже з періоду навчання грамоти та використовувати різноманітні методики, методи та прийоми. Серед них особливо виділяю методики Ш.Амонашвілі, І.Т.Федоренка, вправи за

О.Я.Савченко, інтерактивні форми організації роботи, що базуються на парній та груповій співпраці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвили Ш.А. В школу – с шести лет. М.: Педагогика, 1986.
2. Амонашвили Ш.А. Здравствуйте, дети! М.: Просвещение, 1983.
3. Амонашвили Ш.А. Школа жизни. М.: Издательский Дом Ш.Амонашвили, 2000.
4. Застосування інтерактивної методики «Крокування картиною» на уроках розвитку зв'язного мовлення./ Шевченко Н. Журнал «Початкова школа», -К.: Початкова школа, №12.2012.
5. Компетенстнісна спрямованість нових навчальних програм для початкової школи./Савченко О.Я. Журнал «Початкова школа», К.: Початкова школа, №8. 2012.
6. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К.: А.С.К., 2006.
7. Про роботу з Букварем нового видання. / Вашуленко М., Вашуленко О. Журнал «Початкова школа», -К.: Початкова школа, №8. 2018.
8. Савченко О.Я. Сучасний урок у початкових класах. К.: Магістр S, 1997.

Лактіонова Ж. В.

вчитель німецької мови

Кременчуцька гімназія № 12, Кременчуцька міська рада

Кременчуцький район Полтавська область

м. Кременчук

НАВЧАТИ І НАВЧАТИСЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ: ІДЕЇ ДЛЯ ЗАНЯТЬ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ З ЕЛЕМЕНТАМИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Світ не стоїть на місці. Суспільство змінюється і змінює світ навколо себе. Сьогодні вирує нова могутня революція, здатна принципово змінити життя людей: їх роботу, дозвілля, способи об'єднання в співтовариства і навіть ставлення до самих себе. Найважливіші зміни є результатом переходу до інформаційного суспільства за допомогою нових інформаційно-комунікаційних технологій. Розвивається оцифрування середовища життя та способу життя молодого покоління, життя спільноти переходить у віртуальний простір, а світ природи замінюється віртуальною реальністю. Інформаційне суспільство – найрозвиненіша щодо технологічного способу виробництва людська цивілізація.

Освіта теж змінилася. Раніше учні читали вголос тексти, а зараз записують на диктофон; малювали свою кімнату, щоб розповісти про меблі, тепер ведуть блоги; збиралися разом, щоб обговорити нагальну проблему, а сьогодні налаштовують онлайн конференції. Не вщухають дискусії навколо нового дизайну уроків. Діти навчаються краще, коли вони об'єднують свій досвід, мисленням і дії, одночасно стають активними і самостійними. Саме це трапляється, коли вчителі на заняттях використовують інтерактивні підручники і цифрові інструменти.

Колаборативний клас – це клас сьогодення і майбутнього. У навчальних планах з німецької мови існує низка тем, наприклад, «Професії», «Подорожі» тощо, якими повинні опанувати як учні 5-х класів, так, і приміром, учні 8-х класів. Діти старших класів можуть поділитися з п'ятикласниками своїми навичками, висловитися по темі, навіть самостійно організувати прості фрагменти уроку. Завдяки співпраці атмосфера спілкування іноземною мовою набуває невимушеності та толерантності. У такий спосіб стає можливим формування пізнавальних умінь та інтересів учнів під впливом міжпредметних зв'язків. Технології колаборативного класу є справжнім надбанням для співпраці у різнорідних навчальних групах. Діти, які мають проблеми з читанням, завдяки інтуїтивному використанню апаратного та програмного забезпечення краще опановують матеріал і здатні брати на себе відповідальність у групах. Переваги цифрового класу використовуються як супровідні методи лікування у логопедії.

У перевернутому класі (Flipped Classroom) підлітки набувають навчальних матеріалів перед уроком за допомогою навчальних відео та програм. Кожен вчиться у своєму власному темпі: якщо хтось рухається швидко вперед, може пропускати відео, за потреби можна переглянути фрагмент ще раз. Це зручно для дітей з обмеженими можливостями. Потім клас використовує час разом з викладачем для обговорення та застосування переглянутого матеріалу.

Убіквітарне навчання – це навчання практично «в дорозі» в будь-який час і в будь-якому місці. On-the-go можливості передбачають у якості підручників короткі відеоролики, які поетапно пояснюють тему, функціональність, процес чи інструкції. Діапазон можливих тем майже нескінченний. Учитель намагається донести матеріал через картинні історії, короткі мультфільми, презентації, відео блоги з текстом чи без тексту, з музичним супроводом чи без нього, з власними поясненнями чи без них. Недоліками такої форми занять є зосередження тільки на одній цільовій групі, коли учні з невисоким

потенціалом не встигають за своїми однолітками, а також максимальна самотійна робота, що теж унеможлиблює повне і точне сприйняття дітьми з фізичними вадами.

Проблему «постійного зависання у телефоні» школярів можна вирішити, якщо мотивувати їх використати свої гаджети цілеспрямовано, для вирішення практичних задач. Метод Bring Your Own Device (BYOD) пропонує великий потенціал: просування інноваційної педагогіки та дидактичних можливостей. Замість підключення шкільних пристроїв, наявність яких сьогодні в школах мізерна, учні використовують власні девайси і інтегруються у навчальний процес. Завдяки постійній доступності технології та її легке управління на даному етапі пріоритетним є саме цей вид навчання. За допомогою своїх мобільних пристроїв діти і підлітки самотійно можуть пройти квест, відгадати ребуси, сканувати QR коди із завданнями, влаштувати челендж, знайти потрібну інформацію, скористатися онлайн перекладачем. Цифрові інструменти допомагають працювати в інклюзивному освітньому середовищі. Важливо, щоб вони були простими у використанні і безбар'єрними для входу як, наприклад, мобільні додатки, у яких можна віртуально розповідати історії (Storytelling Digital), обробляти та редагувати фотографії, надавати звуковий фон, читати за допомогою цифрової підтримки.

На сучасному етапі це пріоритетні способи навчання в інформаційному суспільстві, які знайшли широке застосування серед інших в традиційній системі освіти. З одного боку, інтерактивні дошки, інтерактивні підлоги, інтерактивні планшети, інтерактивні окуляри дійсно полегшують пояснення матеріалу та виконання тестів з граматики, допомагають у навчанні читання, є незамінними під час аудіювання. Цифрові навчальні ресурси створюють нові можливості для учнів. Місце, час, темп та тип передачі знань стають більш індивідуальними. У цьому сенсі безперечна роль девайсів для учнів з обмеженими властивостями. З іншого боку, головною метою вивчення іноземної мови є рівень вільного живого емоційно-експресивного спілкування,

яке через смарт технології може здаватися штучним. Важливо, щоб інклюзія не загубилася в медіапросторі.

На думку багатьох фахівців, нові інформаційні освітні технології на основі комп'ютерних засобів дають можливість значно підвищити ефективність навчання. Прихильність та відданість вчителів мають вирішальне значення для успішної діджиталізації системи освіти. Багато вчителів дуже цікавляться оцифруванням викладацької діяльності. До цього потенціалу не слід ставитися легковажно, оскільки відсутність можливостей для подальшого навчання, застаріле або неадекватне обладнання та незрозумілі авторські права і права користування ускладнюють всебічне впровадження смарт технологій. Можливості цифрового навчання мають надати рівні можливості всіх учасників освітньо-виховного процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Запорожченко Ю. Г. Використання засобів ІКТ для підвищення якості інклюзивної: зб. наук. праць. Херсон: ХДУ, 2013. С. 138-145.
2. Радіонова Н. Й. Значення сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі: колективна монографія; за ред.: С. М. Лаптева, В. С. Сідака, М. П. Денисенка. Київ: Ун-т економіки та права «КРОК», 2014. С. 65-79.
3. Netzwerk Inklusion mit Medien. URL: <https://www.inklusive-medienarbeit.de> (дата звернення 25.02.2021)
4. Lehren und Lernen mit digitalen Werkzeugen: брошура. URL: <https://www.netzwerk-digitale-bildung.de/wegweiser> (дата звернення: 27.02.2021)
5. Materialien für eine inklusive Medienpädagogik: рекомендації Міністерства освіти федеральної землі Нордрейн-Вестфален. 2012. С. 18-27.

Мелконян А. Г.

учитель географії

Комунальний заклад «Полтавська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів

№ 38 Полтавська міська рада» Полтавська область

м. Полтава

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Одним із актуальних напрямів розвитку сучасної освіти є впровадження технологій дистанційного навчання у навчальний процес. Дистанційна форма навчання дає можливість створити систему безперервного самонавчання [1].

В Україні від 25.04.2013 р. затверджене Положення про дистанційне навчання, останні зміни до якого внесені 8.09.2020 р. За цим Положенням, під дистанційним навчанням розуміється, індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [3].

Для планування онлайн-уроку учитель може використовувати будь-які платформи і сервіси – Zoom, Google Meet, Skype, Viber, Telegram. В своїй педагогічній практиці, я користуюсь платформою Zoom, тому пропоную основні переваги та недоліки цієї платформи. Zoom – комунікаційне програмне забезпечення, яке об'єднує відеоконференції, онлайн-зустрічі, чат. Перевага – мобільність в роботі [4]. В сервісі Zoom є цифрова дошка, яка дозволяє, наприклад, на уроці географії, будувати розу вітрів, розв'язувати задачі (рис. 1).

лютий - 28 днів
 пн- 6 днів
 пд- 1 день
 сх - 2 дні
 зх- 5 днів
 пн-сх - 1 день
 пд-сх- 2 дні
 пн-зх - 3 дні
 пд-зх - 5 днів
 без вітряних днів - 3

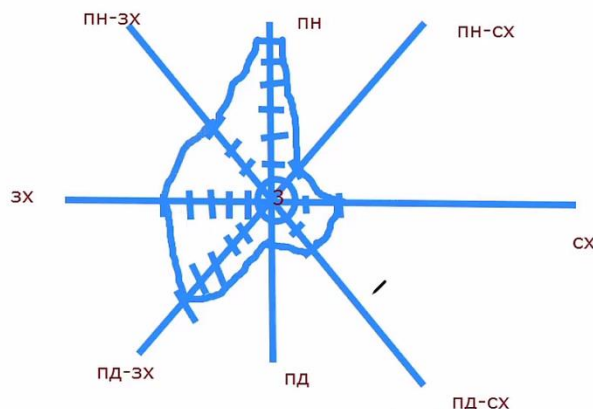


Рис. 1. Роза вітрів (побудована за допомогою цифрової дошки в Zoom)

Також є функція демонстрації екрану, за допомогою цієї функції, власне можна показувати цифрову дошку і всі користувачі можуть бачити у збільшеному вигляді; показувати презентацію по темі уроку. Ця функція дозволяє на відео-уроці використовувати засоби наочності та візуалізації.

Користуватися Zoom, можна і у вигляді мобільного додатку для Android і iOS. Якщо користуватися з ПК, то можна завантажити на комп'ютер та зареєструватися або через акаунт Google, або через соціальні мережі. Потім учитель планує урок через Google календар, формується запрошення, де внесені ідентифікатор та пароль конференції та через електронну пошту розсилається учасникам. Учитель може використати функцію повторення відео-конференції та залишити не змінними пароль та ідентифікатор.

Для виявлення зворотнього зв'язку, потрібно розглянути можливість використання такого онлайн-сервісу як Google Classroom. Цей безкоштовний сервіс має інтеграцію з Google диском та Google календарем. Цей сервіс дає можливість оприлюднювати матеріал уроку додавати документ, відео з Youtube, посилання на веб-ресурси. Домашнє завдання можна планувати у вигляді запитання або тесту, який створюється на Google диску за допомогою Google Forms. Окремо можна вносити термін виконання завдання, який автоматично підкріплюється до Google календаря.

Для використання Google Classroom користувачі повинні мати акаунт в Google. Також користування можливе у вигляді мобільного додатку для Android і iOS.

Поряд з тим, виникають технічні проблеми, у зв'язку з недостатністю технічних комунікаційних можливостей користувачів, відсутністю або невеликою швидкістю Інтернет-доступу, відсутністю ПК в учнів, які проживають у сільській місцевості [2].

Ще одна проблема, яка виникає – психолого-педагогічна. Пов'язана з тим, що кожен учитель за роки своєї роботи відшліфовує методичні матеріали, які розроблені на основі власного педагогічного досвіду, і є його інтелектуальною власністю. Дистанційні курси викладаються на веб-порталі, і є загальнодоступним не тільки для учнів. Тому виникає проблема захисту прав інтелектуальної власності викладача, бо виникає психологічний бар'єр щодо розробки навчально-методичного матеріалу, оскільки ці матеріали можуть бути використані кимось іншим, хто не брав участі в розробці [2].

Отже, дистанційне навчання надає учням та вчителям доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, дозволяє вчителям реалізовувати нові форми і методи навчання із застосуванням онлайн-сервісів [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Адамова І., Головачук Т. Дистанційне навчання: сучасний погляд на переваги та проблеми. *Витоки педагогічної майстерності*. 2012. Випуск 10. С. 3-6.
2. Андрусенко Н. В. Дистанційне навчання в Україні. *Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія: матеріали міжвузівського вебінару.*, Вінниця, 31.03.2017 р. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2017. С. 7-10;

3. Положення про дистанційне навчання: наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18>;

4. Zoom (програма). URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Zoom> (%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0)

Мраткіна Т. П.

вчитель інформатики

Кременчуцький ліцей-інтернат № 21 «СТАРТ»

спортивний профіль

Кременчуцька міська рада

Кременчуцький район Полтавська область

м. Кременчук

G SUITE FOR EDUCATION ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

У сучасних умовах реформування в галузі освіти, з урахуванням карантину в умовах пандемії

Сучасна система освіти перебуває на етапі докорінних змін, зумовлених з одного боку впровадженням запланованих реформа, а з іншого випадковими непередбачуваними факторами. Серйозні корективи у структуру освітнього процесу закладів загальної середньої освіти вніс запроваджений на державному рівні карантин в умовах пандемії. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема організації дистанційного, змішаного навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Дистанційне навчання у найбільш загальному розумінні розглядають як форму організації навчання з використанням комп'ютерних і

телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію вчителів та здобувачів освіти на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі.

У наш час інтернет-технологій багато аспектів нашого життя переноситься в мережу, прискорюючи тим самим темпи розвитку інформаційного суспільства і долаючи територіальні бар'єри. Не стає виключенням і освіта. Зараз вже не обов'язково знаходитись поруч з учителем для того, щоб взаємодіяти з ним, отримувати інформацію, виконувати завдання.

Дистанційне навчання передбачає наступні аспекти:

- засоби надання учбового матеріалу;
- засоби контролю успішності;
- засоби інтерактивної співпраці вчителя і учня;
- можливість швидкого доповнення уроку новою інформацією,

коригування помилок [1].

Змішане навчання – методика, за якою учні засвоюють частину матеріалу онлайн і якоюсь мірою самостійно керують своїм часом, а частину – офлайн, у класі. Водночас, це логічно пов'язані між собою компоненти теми. Зрештою, учні отримують цілісний навчальний досвід [2].

Характерними особливостями змішаного навчання є:

- учні проходять хоча б частину шкільної програми онлайн, при цьому вони самостійно контролюють час, місце, ритм та послідовність виконуваних завдань.
- декілька частин навчальної програми діти засвоюють у школі в групі з такими ж учнями та вчителем (це обов'язкова умова для успіху змішаного навчання, адже завдяки цьому формуються ключові компетентності, а також дозволяє вчителю контролювати процес навчання учнів).
- активно впроваджується формувальне оцінювання, завдяки чому кожен учень має власну траєкторію навчання, а процес навчання стає більш гнучким [там само].

Для забезпечення дистанційної, змішаної форми навчання учнів в умовах карантину та створення єдиного інформаційного середовища навчального закладу, педагогічні працівники та адміністрація стрімко почали переходити на використання пакета хмарних сервісів. Серед хмарних технологій особливу увагу слід звернути на сервіси Google. Застосування сервісів Google надають не лише уміння працювати з веб-додатками, а можливість використання даних сервісів в подальшій професійній діяльності. Продукти Google розподіляють на категорії: інтернет, для мобільних пристроїв, для бізнесу, мультимедіа, карти, спеціалізований пошук, для дому та офісу, соціальні мережі.

Значна кількість продуктів Google може бути використана в освітній діяльності навчального закладу. Детальніше зупинимось на методичних рекомендаціях, щодо застосування **G Suite for Education** для організації освітнього процесу закладів загальної середньої освіти.

Як у всіх хмарних середовищах, збереження даних учасника освітнього процесу відбувається в Інтернеті з можливістю одержувати доступ до них у будь-який час і з будь-якого пристрою, з подальшим збереженням на жорсткий диск або роботою з даними у «хмарі».

G Suite for Education – це набір безкоштовних програм Google, розроблених спеціально для шкіл. У пакет G Suite for Education входять 14 основних та 51 додаткових сервісів Google, серед яких Gmail, Google Диск, Google Клас, Google Meet (засіб для відеоконференцій), Google Календар, Google Документи, Google Таблиці, Google Презентації, Google Sites, а також цифрова інтерактивна дошка Jamboard.

Що дає G Suite для школи?

G Suite for education дає можливість побудувати повноцінне захищене інформаційно-освітнє середовище на основі інструментів і сервісів Google. За допомогою сервісів Google можна:

- 1) обмінюватися повідомленнями через ЕП;
- 2) спілкуватися онлайн;

- 3) викладати відео у мережу;
- 4) прокладати маршрути на ел. карті;
- 5) планувати спільну роботу;
- 6) створювати власне портфоліо (сайт);
- 7) публікувати свої документи у блозі;
- 8) створювати і спільно редагувати документи, таблиці, презентації;
- 9) створювати опитувальники, тести, зберігати результати тестування;
- 10) організувати власну систему управління навчанням на базі сервісу Classroom та ін.

Всі ці сервіси хмарні. Це означає, що їх не треба встановлювати на своєму комп'ютері чи шкільному сервері. Для користувачів вони доступні через Інтернет. Всі дані зберігаються у хмарних сховищах. Хмарне сховище (cloud storage) – онлайн сховище, де дані містяться на окремих серверах у мережі, що надаються у користування третьою стороною.

Ці можливості також дає публічний акаунт (gmail.com), проте він доступний багатьом людям, що несе певну небезпеку для його використання у школі.

За допомогою G Suite ми формуємо і наповнюємо захищене інформаційне середовище на базі власного домену школи. Серед його користувачів нема випадкових людей. Це учні, педагоги та батьки. Адміністратор G Suite сам створює поштові скриньки для користувачів. Це можна зробити для кожного окремо або списком (спочатку внести дані у ET Excel).

При реєстрації акаунту у G Suite кожному користувачу створюється Google-диск, де можна зберігати необмежений об'єм інформації на відміну від публічного акаунту, де максимальний об'єм становить 15 ГБ. Така можливість вивільняє диски на комп'ютері. Все те, що шкода видалити, але займає місце на диску, можна перенести у хмару. Google дає гарантію на збереження файлів. Кожний користувач G Suite може мати як публічний акаунт на

gmail.com так і корпоративний робочий на домені G Suite. У браузері Google Chrome є можливість легко переключатися між акаунтами [3].

Отже, використання продуктів компанії Google в роботі вчителів сприяє формуванню їх інформаційно-комунікаційної компетентності. На наш погляд, використання G Suite for Education в освітньому процесі сучасної школи є не просто показником інноваційного підходу, а і вимогою сучасності. Його якісне використання всіма учасниками освітнього процесу сприяє його оптимізації, а особливо якщо мова йде про дистанційне та змішане навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дистанційна освіта. Вища освіта : веб-сайт. URL.: <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/pro> (дата звернення: 08.02.2021).
2. Змішане навчання. Як вчителі працюють і офлайн, і онлайн. НУШ : веб-сайт. URL.: <https://nus.org.ua/articles/zmishane-navchannya-yak-vchyteli-pratsyuyut-i-oflajn-i-onlajn/> (дата звернення: 03.02.2021).
3. G Suite для освіти – хмарне навчальне середовище школи. Центр надії : веб-сайт. URL.: <http://coh.rv.ua/g-suite-dlya-osvity-hmarne-navchalne-seredovyshhe-shkoly/> (дата звернення: 10.02.2021).

Ніжинська О. В.

практичний психолог

Комунальна установа «Інклюзивно – ресурсний центр №1»

Кременчуцька міська рада

Кременчуцької район

Полтавська область

м. Кременчук

ВИКОРИСТАННЯ АРТ – ТЕРАПІЇ В РОБОТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА ІНКЛЮЗИВНО – РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ

Головною вимогою часу є створення ефективного життєвого простору з метою забезпечення розвитку особистості та творчої самореалізації, формування соціальних компетенцій кожного здобувача освіти [3, с. 57]. Перед практичним психологом інклюзивно – ресурсного центру сьогодні постало завдання: створити відповідні умови для корекції розвитку дітей з особливими освітніми потребами, допомогти їм самовиразитися в інклюзивному просторі закладу освіти.

Для дітей з ООП характерні низькі адаптаційні можливості, порушення розвитку пізнавальних процесів та розвитку емоційно-вольової сфери, просторової орієнтації, рухово-моторної координації, недостатньо сформовані навички мовлення [1, с. 74].

Використання інноваційних технологій, зокрема арт – терапії в корекційно – розвитковій роботі практичного психолога ІРЦ спрямовано на всебічний розвиток дитини, яка має особливі освітні потреби, сприяє формуванню творчого мислення, дозволяє максимально розкрити природні здібності спираючись на сильні сторони дитини.

В арт-терапії важливим є лише творчий процес, який викликає емоційний відгук, та особливості внутрішнього світу дитини з ООП, а художня цінність робіт не мають великого значення [2, с. 91].

Використовуючи арт-терапевтичні методи, практичному психологу ІРЦ варто пам'ятати, що запропонований дитині образотворчий матеріал має свій діапазон способів використання та стимулює малюка до певної активності. Використовуючи матеріал відповідно до корекційно – розвивальної мети заняття та індивідуально-психологічних особливостей розвитку дитини з ООП, практичний психолог впливає на розвиток особливої дитини, сприяє розслабленню, зниженню збудження та зменшенню проявів негативних психоемоційних станів. У процесі арт-терапевтичної роботи реалізуються наступні функції: 1) емпатичне прийняття; 2) створення психологічної атмосфери особистісної безпеки; 3) емоційна підтримка; 4) постановка креативної завдання і забезпечення її прийняття; 5) відображення і вербалізація почуттів і переживань [1, с.38].

У роботі з дітьми з ООП, арт-терапія має ряд переваг:

- кожна дитина може брати участь в арт-терапевтичній роботі;
- арт-терапія є засобом переважно невербального спілкування;
- образотворча діяльність є потужним засобом зближення людей;
- арт-терапія є засобом вільного самовираження, створює атмосферу довіри, терпимості й уваги до внутрішнього світу дитини;
- арт-терапевтична робота, як правило викликає у людей позитивні емоції, допомагає подолати апатію і безініціативність, сформувати більш активну життєву позицію;
- арт-терапія заснована на мобілізації творчого потенціалу дитини, внутрішніх механізмів саморегуляції і зцілення [2, с. 84].

Застосування арт-терапевтичних методів в роботі практичного психолога з дітьми, що мають особливі освітні потреби, сприяє вирішенню таких завдань:

Діагностичні завдання.

Арт-терапія дозволяє отримати відомості про індивідуальні особливості розвитку дитини. Це екологічний спосіб спостерігати за дитиною під час самостійної діяльності, краще пізнати її інтереси, цінності, побачити внутрішній світ, а також виявити порушення, які потребують корекційного впливу. Арт-терапія виявляє внутрішні, глибинні проблеми особистості.

Корекційні завдання.

За допомогою арт-терапевтичних методів успішно коригується образ "Я", підвищується самооцінка дитини, відбувається розвиток дрібної моторики і підвищення тактильної чутливості, відбувається розвиток уяви, творчого та просторового мислення, відбувається розвиток мови і підготовка руки до письма, здійснюється корекція порушень уваги і поведінки, здійснюється корекція емоційних і невротичних порушень, здійснюється розвиток психічних процесів у дітей і дорослих, відбувається м'яке плавне відновлення після травм (струсу ГМ, корекція постгіпоксичних розладів і ММД), здійснюється розвиток двох півкуль ГМ, що сприяє гармонійний розвиток особистості, відбувається зняття стресу і гармонізація внутрішнього стану[2, с. 93].

Розвиваючі завдання.

Відбувається особистісне зростання дітей з особливими потребами, вони засвоюють досвід нових способів дій, розвиваються творчі здібності, відбувається саморегуляція емоційних проявів та поведінки. Діти навчаються вербалізації емоційних переживань, відкритості в спілкуванні.

Психотерапевтичні завдання.

"Лікувальний" ефект досягається завдяки тому, що в процесі творчої діяльності створюється атмосфера емоційної довіри. Дитина набуває досвід емпатії, позитивного спілкування, вчиться визнавати особистісні цінності іншої людини, турбуватися про інших. Під час корекційних занять виникають відчуття психологічного комфорту, захищеності, радості, успіху.

Виховні завдання.

Сприяє моральному розвитку особистості та засвоєнню етики поведінки. Відбувається більш глибоке розуміння себе, свого внутрішнього світу (думок, почуттів, бажань). Встановлюються відкриті, доброзичливі відносини з оточуючими.

Підставою для проведення арт-терапії є: труднощі емоційного розвитку, стрес, депресія, зниження емоційного тону, лабільність, імпульсивність емоційних реакцій, емоційна депривація дітей, переживання дитиною почуття самотності, наявність конфліктних міжособистісних відносин, незадоволеність внутрішнією ситуацією, ревності до інших членів родини, підвищена тривожність, страхи, фобічні реакції, неконтрольовані посмикування різних м'язів (нервові тики), асиметричні, некоординовані рухи, тремор (тремтіння) пальців рук, дисгармонічна, адіалогічна, незрозуміла мова, в тому числі різні заїкування.[4, с.42].

Найбільш поширеним видом арт-терапії у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах ІРЦ є: ізотерапія (малюнок, ліплення).

Малювання сприяє розвитку чуттєво-рухової координації, уваги, активізує конкретно-образне і абстрактно-логічне мислення, сприяє розвитку дрібної моторики пальців рук, координації рухів, їх точності та ціле - спрямованості внаслідок встановлення балансу в корі головного мозку між процесами збудження і гальмування.

Безсумнівною перевагою такої техніки є універсальність використання. Технологія їх виконання цікава і доступна дітям різного рівня розвитку та віку. Ізотерапія за формою проведення може бути, як індивідуальною так і групою.

Підбираючи матеріал до заняття відповідно його меті, потрібно зважати на особливості розвитку дитини, наприклад - знати, що олівці у гіперактивних дітей будуть ламатися від занадто сильного натиску, папір може рватися і т. п.

Тому для таких дітей потрібно передбачити спеціальні ігри та вправи, що дозволяють емоційно відреагувати, зняти зайву напруженість. Можна використовувати музичні композиції, спрямовані на розслаблення, погашення гіперактивності (збудження) і інших негативних психоемоційних станів.

Емоційно «затиснутим» дітям, дітям з високим рівнем тривожності, корисними будуть ті матеріали, що вимагають широких вільних рухів, які включають все тіло, а не тільки кисть та пальці. Таким дітям слід пропонувати фарби, великі пензлі, великі аркуші паперу, прикріплені на стінах або на підлогу, глину, пластилін. У цей час може звучати відповідна музика для активізації психоемоційного фону[2, с. 106].

Ефективними арт – терапевтичними техніками малювання, для корекції та розвитку дітей з особливими освітніми потребами є: метод пальцевого живопису - один із способів зображувати навколишній світ: пальцями, долонею, ступнею ноги, підборіддям, носом, монотипія, відбитки різними матеріалами – поролоном, листям та ін., кляксографія з трубочкою, воскові крейди, «Sand-art»- малювання піском , дозволяє здійснювати комунікативну взаємодію дітей між собою, створити сприятливу соціальну ситуацію розвитку кожної дитини відповідно до її вікових та індивідуальних особливостей розвитку.

Арт- терапевтичні техніки, які добре поєднується з іншими терапевтичними напрямками та є результативними в роботі з дітьми, що мають особливості розвитку: казкотерапія, лялькотерапія, музикотерапія, камнетерапія.

Таким чином, все вищезазначене та досвід власної практичної діяльності щодо використання інноваційних технологій дозволяє дійти висновку про те, що їх впровадження в корекційно – розвивальний процес роботи практичного психолога ІРЦ з дітьми, які мають особливі потреби суттєво підвищує ефективність розвитку дітей, дозволяє враховувати психофізичні особливості кожної дитини, позитивно впливає на підвищення

мотивації діяльності, сприяє всебічному розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Є. А. Медведєва, І. Ю. Левченко, Л. Н. Комісарова, Т. А. Добровольська Арт-педагогіка і арт-терапія в спеціальній освіті: Учеб. для студ. середовищ. і вищ. пед. навч. закладів/. М.: Академія, 2001. 248с
2. Лебедєва Л.Д. Педагогічні аспекти арт-терапії/ Л. Д. Лебедєва //Дидакта. М., 2000. 256с
3. Колупаєва А.А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. 273 с.
1. 4.Іванова І.Б. Соціально-психологічні проблеми дітей-інвалідів / І. Б. Іванова. К., 2000. 93с.

Мехед К. М.

аспірант кафедри математики та економіки

Національний університет

«Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

м. Чернігів

ВІД ОНЛАЙН-ІГОР ДО ГЕЙМІФІКАЦІЇ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ІТ-ФАХІВЦІВ. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Зважаючи на четверту промислову революцію ми можемо спостерігати, що суспільство функціонує по-іншому – технології відіграють провідну роль майже в усіх сферах нашого життя, в тому числі і в освіті. За прогнозами експертів всесвітнього економічного форуму у 2020 році 65% тогорічних

першокласників в майбутньому будуть мати професії, що сьогодні не представлені на ринку праці [4]. Перед сучасними науковцями та педагогами постає завдання, застосовуючи сучасні освітні тренди та інноваційні технології, удосконалити методики навчання задля підготовки ІТ-фахівця, що володіє компетентностями, які затребувані на ринку праці. За даними на 2020 рік 90 % ІТ-компаній відчувають нестачу ІТ-навичок свого персоналу. Тоді як 75% педагогів та студентів вважають, що їх компетентності після закінчення закладу вищої освіти знаходяться не на достатньому рівні, щоб задовольнити вимоги до працівників ІТ сфери [4]. Для досягнення мети (підготовки кваліфікованого ІТ-фахівця) освіта повинна адаптуватися відповідно до зростання і розвитку попиту на ІТ-навички. Цифрова епоха та діджеталізація освіти зумовили необхідність опанування нових шляхів для формування компетентностей майбутніх фахівців, звичних для сучасної особистості. Педагоги повинні увійти у зрозумілий та повсякденний простір для сучасної молоді. Наразі одним із найпопулярніших видів дозвілля для багатьох людей є онлайн-ігри. Адже онлайн-ігри мають виклик і змагання, допомагають зняти стрес, задовольняють потребу в миттєвому задоволенні, мають соціальну взаємодію і, навіть, уявну втечу від реального світу [4]. В наш час онлайн-ігри – це частина культурного ландшафту, і вони нікуди не зникнуть [1; 2; 3].

З метою вивчення ставлення майбутніх ІТ-фахівців до онлайн-ігор нами було проведене експериментальне дослідження в рамках Національного університету «Чернігівська політехніка». У опитуванні взяли участь 88 студентів, серед яких 46 студентів набувають спеціальність «Кібербезпека» , 38– спеціальність «Комп'ютерна інженерія» та 4 студенти – спеціальність «Комп'ютерні науки та інформаційні технології». 48 студентів другого курсу і по 20 студентів третього курсу та четвертого курсу навчання. Загалом 68 студентів чоловічої статі та 20 жіночої.

За результатами опитування було з'ясовано, що 77,3% респондентів грають в онлайн-ігри та, відповідно, 22,7% – не грають. Серед гравців ми

можемо спостерігати як студентів чоловічої статі так і жіночої, тобто гендерної нерівноваги не спостерігалось. Для ігор 93,2% студентів використовують комп'ютер та 6,8% планшет.

Наступними запитаннями ми визначали скільки годин в тиждень проводять майбутні ІТ-фахівці граючи. Так 61% респондентів зазначили, що грають більш ніж 30 годин на тиждень. Треба відмітити, що із них 43% студентів грають 50 і більше годин. 10 - 30 годин на тиждень грають 31% майбутніх ІТ-фахівців та 8% респондентів грають менше 10 годин на тиждень. Найбільш популярними жанрами ігор серед студентів є Shooter та МОБА (Multiplayer Online Battle Arena).

На противагу запитанням про онлайн-ігри наступний блок анкети передбачав визначити скільки годин на тиждень студенти приділяють навчанню, а саме самостійній роботі та на скільки вони вмотивовані вчитися. 46% респондентів зазначили, що приділяють навчанню менш ніж 10 годин на тиждень, 26% майбутніх ІТ-фахівців – 10-20 годин та 32% – більш ніж 20 годин на тиждень. 6,8% респондентів оцінили рівень зацікавленості в навчанні на 1 бал, 15,9% на 2 бали, 31,8% – 3 бали, 38,6% – 4 бали і всього 6,8% на найвищих 5 балів (оцінювання проводили за 5-тибальною системою, де 1 – зовсім не цікаво, 5 – дуже цікаво).

Проведене дослідження дало змогу стверджувати, що вагомий відсоток студентів проводить у грі значно більше часу ніж приділяють самостійному навчанню. Ігри стали майже невід'ємним атрибутом у житті сучасної особистості, тому завдання увійти в ігровий простір і використовувати його на свою користь є вкрай необхідним для сучасного педагога. Досягти дану мету можливо використовуючи гейміфікацію – інтеграцію ігрових елементів у неігрове середовище [5]. Гейміфікацію не слід ототожнювати з навчанням на основі гри (ігровим навчанням). Різниця полягає у способі інтеграції ігрових елементів у навчання. В процесі ігрового навчання гра є досвідом, видом діяльності, спрямованим на відтворення і засвоєння навчального досвіду. На

відміну від гейміфікації, де ігрові компоненти диференціюються з навчальним матеріалом, і, як підсумок, отримуємо неігрову навчальну діяльність, але із впровадженням в неї ігрових принципів. Гейміфікація з високою ефективністю активно впроваджується в навчання в таких країнах як Фінляндія, Данія, США, Швеція, Англія, Норвегія, Японія та Китай. Але потенціал даного засобу ще зовсім не розкритий в нашій країні.

Гейміфікація - це один із засобів, за допомогою якого можна позитивно вплинути на залученість студентів до навчання. Під час нашого дослідження у Національному університеті «Чернігівська політехніка» ми визначали чи мали майбутні ІТ-фахівці курси навчання, які були с елементами гейміфікації. 54,5% респондентів зазначили, що мали один або два таких курси і оцінили цей досвід на найвищий бал, як такий, що стимулює пізнавальну діяльність, як необхідний, цікавий, що мотивував їх до навчання, був корисним з точки зору взаємодії один з одним та викладачем.

Проведене дослідження дає можливість стверджувати, що ми не можемо не брати до уваги існуючий вплив онлайн-ігор на життя сучасної особистості. Система освіти має тенденцію плисти за течією разом з постійними змінами в суспільстві, щоб зробити речі актуальними для сьогоденних поколінь. Такі засоби навчання як гейміфікація дають нам змогу застосовувати простір онлайн-ігор, їх окремі елементи на користь навчального процесу, стимулюючи мотивацію майбутніх ІТ-фахівців до навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Adams, D. M., Pilegard, C, Mayer, R. E. (2016). Evaluating the cognitive consequences of playing portal for a short duration. *Journal of Educational Computing Research*, 54(2), 173 – 195.

2. Clark, D. B., Tanner-Smith, E. E., & Killingsworth, S. S. (2015). Digital games, design, and learning a systematic review and meta-analysis. *Review of educational research*, 86(1), 79 – 122.

3. Crocco, F., Offenholley, K., & Hernandez, C. (2016). A proof-of-concept study of game-based learning in higher education. *Simulation & Gaming*, 47(4), 403 – 422.

4. Entertainment Software Association. Retrieved from: <https://www.theesa.com/>

5. Мехед К. М. Гейміфікація навчання як інноваційний засіб реалізації компетентнісного підходу у закладах вищої освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Педагогічні науки*. Чернігів, 2020. Вип. 7 (163). С. 19– 22.

6. Mekhed, K.M. (2020) Gejmifikaciya navchannya yak innovacijnij zasib realizaciyi kompetentnissnogo pidhodu u zakladah vishoyi osviti. [Gamification of education as an innovative means for the implementation of the competence-based approach in higher education applicant]. *Visnyk natsionalnoho universytetu «Chernihivskyu kolehium» imeni T.H. Shevchenka. Pedahohichni nauki – Bulletin of T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»*. *Pedagogical sciences*, 7(163), 19–22.

Барабус А. А.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності 013 Початкова освіта

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

м. Київ

*Науковий керівник: **Васютіна Т. М.***

кандидат педагогічних наук, професор

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

м. Київ

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ

Під час реформування початкової освіти, запровадження в ній компетентнісного підходу, відбувається перебудова освітнього процесу, здійснюється його спрямування на особистісний розвиток молодших школярів, формування в них ключових компетентностей та наскрізних умінь. Однією з цих компетентностей є громадянська, що має міждисциплінарний характер і спрямована на соціалізацію особистості, набуття навичок співжиття і співпраці в суспільстві, дотримання соціальних норм і правил.

У Концепції нової української школи стверджується, що соціальна та громадянська компетентності включають усі форми поведінки, потрібні для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, в сім'ї, на роботі; вміння працювати з іншими на результат, попереджати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів; повагу до закону, дотримання прав людини і підтримку соціокультурного різноманіття. [2]

Згідно з Концепцією розвитку громадянської освіти в Україні складовими громадянської компетентності є: громадянські знання (формування уявлень про форми і способи життя і реалізації потреб та інтересів особистості в політичному, правовому, економічному, соціальному та культурному просторі держави); громадянські вміння та досвід (участь в соціально-політичному житті суспільства і практичне застосування знань); громадянські чесноти (норми, установки, цінності й якості, притаманні громадянинові демократичного суспільства). [3]

Для формування складових громадянської компетентності під час освітнього процесу доцільно проводити виховні заходи на теми: «Ми – українці», «Дитяча праця і права дитини», «Ми всі – єдина сім'я» тощо. Також у рамках вивчення дисципліни «Я досліджую світ» учням можна запропонувати такі теми для проектної роботи: «Символи моєї держави», «Українці закордоном», «Юні українці-винахідники», «Легенди нашого краю» [4].

Цінною, на нашу думку, формою розвитку громадянської компетентності є екскурсії історичними місцями, вивчення пам'яток історії. Під час такого заходу учні мають можливість пов'язати те, що вони вивчають у класі з навколишньою дійсністю, тобто отримати більш цілісну картину світу. Така форма організації освітнього процесу викликає інтерес в учнів, використання органів чуття збагачує навчальний досвід і надає можливість засвоїти більший обсяг навчального матеріалу, ніж традиційна форма відтворення почутого та прочитаного.

Не менш важливими у процесі формування складових громадянської компетентності є робота з різними видами медіа. Ефективними є такі медійні ресурси як: фотоілюстрації, анімаційні фільми, рекламні ролики, сюжети новин, пісні тощо у поєднанні з груповою та парною роботою (вправа «Світове кафе», «Підбір парних карток» тощо). [1]

Для роботи з фотографіями, наприклад, можна підібрати такі завдання, як написання оповідання за фотографією, підбір фотографії до тексту, інсценізація

діалогу за фотографією. Під час використання пізнавальних мультфільмів можна доцільно запропонувати учням скласти розповідь від імені одного з неживих предметів, що фігурують у мультфільмі, створити комікси на основі побаченого, інсценувати продовження, написати твір про улюбленого героя мультфільму.

Інтерактивною формою роботи на уроці з використанням медіаресурсів є створення ментальних карт. Вони можуть бути застосовані: безпосередньо на занятті (постановка проблемного питання, обговорення, пояснення нового матеріалу, закріплення знань, проведення опитування, робота за готовим алгоритмом дій чи правилом тощо); при підготовці самостійного (домашнього) завдання (індивідуально або в групі); під час робіт, пов'язаних з організацією проектно-дослідної діяльності учнів; як матеріали для підготовки до олімпіад, конкурсів тощо; при дистанційному навчанні тощо.

Отже, для формування в учнів громадянської компетентності доцільним є проведення виховних заходів й екскурсій, виконання проектної та краєзнавчої роботи, використання під час уроків медіаресурсів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васютіна Т.М. Формування у студентів навичок ефективної співпраці у процесі роботи з різними видами медійних ресурсів соціального та природничого змісту. Психологічний і педагогічний дискурс: наукові записки вчених : збірник матеріалів конференції / за заг. ред. проф. Т. О. Олефіренка. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020.

2. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

3. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні. URL: <http://osvita.khpg.org/index.php?id=976003974>

4. Формування громадянської компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів у відповідно до вимог нових державних освітніх стандартів / Укладач Н.М. Степанова. Черкаси: Видавництво Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради, 2014. 44 с.

Бугайов Ю. А.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності 053 - «Психологія»

Кременчуцький національний університет

імені Михайла Остроградського

м. Кременчук

Науковий керівник: Давидова О. В.

кандидат психологічних наук

старший викладач кафедри

психології, педагогіки та філософії

Кременчуцький національний університет

імені Михайла Остроградського

м. Кременчук

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МАЙНДФУЛНЕС- ПРАКТИК В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Сучасні діти в зв'язку з несприятливими колізіями розвитку українського суспільства знаходяться під впливом стресогенних факторів. Вольові, емоційні та інтелектуальні навантаження спричиняють переживання учнями шкільної тривожності, включають різного роду стреси.

Одним із нових здобутків психологічної науки є впровадження майндфулнес-практик в освітній простір. На сьогодні не так багато дітей

практикують майндфулнес, і майже немає досліджень впливу майндфулнес-практик на регуляцію стресостійкості особистості, особливо в юнацькому віці.

Термін mindfulness одним із перших ввів американський професор медицини, фундатор програми зниження стресу, засновник і директор Клініки роботи зі стресом Медичного центру Університету Массачусетсу Дж. Кабат-Зінн (Jon Kabat-Zinn) Джон Кабат-Зінн (Jon Kabat-Zinn, 1994) в 70-х роках ХХ століття. Mindfulness він тлумачив як «безоцінкову усвідомленість, що виникає в результаті свідомого скерування уваги на теперішній момент власного досвіду» [5].

Формування розвитку стресостійкості припускає різноманітні технології, зокрема психотерапевтичні.

У сучасних дослідженнях йдеться про видатних психотерапевтів, які розробили концепції саморегуляції емоцій за допомогою різноманітних способів та технік (Деметер Р., Джекобсон Е., Куе Е., Лоуен А., Павлов І., Рудестам К., Шульц І.), (аутогенне тренування, емоційне відреагування засобами тілесно-орієнтованої та танцювально-рухової терапії); Альтшуллер Д., Брусилівський Л. (музична терапія), Рубінштейн Г. (сміхотерапія) та ін.

Вивчення майндфулнес-підходу у психокорекції, психотерапії та профілактиці різноманітних негативних станів і розладів започатковано в працях Д. Кабат-Зінна (1994), Дж. Тісдал (2000), З. Сегал (2007), М. Вільямс (2010), Д. Пенман (2010) [5].

Адаптуючи буддистські медитативні практики до офіційної медицини, Джон Кабат-Зінн створив «майндфулнес-орієнтовані програми зменшення стресу (mindfulness based stress reduction – MBSR), що мали за мету допомогти людям, які потерпають від недуг (серцево-судинних, онкологічних та ін. захворювань. [5, с. 155].

В.Зливков відзначає у своїх працях, що ключовими характеристиками майндфулнесс є «саморегуляція уваги (здатність бути уважним протягом тривалого часу та володіти навичками самоспостереження,

даний аспект використовується як медитативна техніка, коли людина зосереджується на відчуттях власного тіла та на своєму диханні); орієнтованість на досвід (прийняття кожного моменту власного досвіду, під прийняттям мається на увазі відкритість до сприймання реальності у кожний конкретний момент, іншими словами, життя «тут-і-зараз»); часова стабільність і ситуативна специфічність (здатність до саморозвитку при збереженні своїх базових психологічних якостей)» [2, с.238].

У галузі психотерапії робляться наукові спроби вплинути на ці процеси завдяки підвищенню культури психічного здоров'я людини: цінностей та компетенцій у розпізнаванні власних психологічних проблем, актуалізації резервів психіки та саморегуляції, застосуванні психологічних знань, адекватних навичок психологічної самодопомоги та культури звернення за психологічною допомогою [4, с. 293].

М. Миколайчук стверджує, що майндфулнес «містить низку технік, спрямованих на усвідомлення справжнього моменту буття людини, того, що зараз відбувається в її внутрішньому або зовнішньому світі» [4, с. 293]. Даний момент полягає в тому, що «людина входить в роль доброзичливого і зацікавленого спостерігача, яка споглядає внутрішні процеси, але не ототожнює себе з ними і не дає їм себе поглинути. Ця практика дає можливість свідомо пережити, а не пригнічувати негативні думки і почуття. При цьому людина переконується в їх змінності, відтак негативні почуття сприймаються як менш небезпечні, і таким чином зростає готовність їх свідомо переживати» [4, с.295].

У роботах, О. Христук йдеться про майндфулнес, як відносно новий і сучасний метод психотерапії, що складаються із медитативних технік, включають релаксаційні та розвиваючі ефекти, навчають бути повністю присутнім «тут і тепер», помічати звичні стани нашої свідомості. Важливим є те, що відповідні практики скеровують особистість до доброзичливості, відкритості, цікавості. Спираючись на роботи (Марк Вільямс та Денні Пенман), О Христук робить акцент на тому, що практика усвідомленості суттєво

підвищує емоційну стійкість особистості, впливає на здатність протистояти різноманітним важким життєвим ситуаціям, стресам. Для прикладу, учасники після проходження програми майндфулнес мають вищі показники щастя та енергії, менше підлягають стресу, відчувають більший контроль над своїм життям, а до проблем починають ставитись «як до нових можливостей, а не загроз» [5, с.156].

Важливим є те, що відповідні практики скеровують особистість до доброзичливості, відкритості, цікавості та впливають на процес «думання», як один із можливих станів нашої свідомості, а не «просто бути», в іншому стані, який пов'язаний із безпосереднім відчуттям себе, інших людей, природи, життя в цілому. Вчена пояснює: «Ті особи, котрі пройшли майндфулнес-психотерапію, мають можливість відкрити для себе зовсім нове й досі незвичне явище: процес «думання» – це один із можливих станів нашої свідомості, проте є ще інший стан – «просто бути», який пов'язаний із безпосереднім відчуттям себе, інших людей, природи, життя в цілому. І саме постійне перебування у процесі «думання», яким би воно не було корисним та важливим у певних ситуаціях, зменшує здатність особистості відчувати реальність, бачити її» [5, с.156].

В.Зливков аналізує із журналу «Time (2014 р.)»: «Усвідомлена (майндфулнес) медитація популярна серед людей, які зазвичай, не практикують медитацію». Для прикладу, навчальна програма для співробітників корпорацій, започаткована Дж. Кабат-Зінном в Університеті штату Массачусетс, має низку ідей: 1) людина в своєму звичайному стані переважно не усвідомлює події, які трапляються з нею, функціонуючи в режимі «автопілота». 2) усі люди здатні скеровувати і утримувати увагу на те, що відбувається в їхній психіці. Цю здатність можна істотно розвинути, шляхом поступової, регулярної практики. 3) усвідомлення того, що відбувається у кожен момент суттєво збагачує життя, робить його насиченішим та ефективнішим. 4) безоцінне, постійне спостереження за тим, що відбувається

в думках дозволяє більш адекватно та об'єктивно сприймати власне життя, а розуміння своїх шаблонів психологічних реакцій на зовнішні і внутрішні стимули, автоматично зумовлює збір додаткової інформації про світ, прийняття досконаліших рішень, що дозволяє краще контролювати своє життя та досягати поставлених цілей» [2, с.242]. Відповідні вправи укобчають техніки сканування власного тіла, навчають справлятися з болем, підвищують самооцінку, зменшують переживання, наповнюють життєвою енергією.

Гера Т. описує майндфулнес-техніки: сканування тіла, медитація в русі, фокусування уваги на диханні, на природі тощо. Останні, спрямовані на вмикання стану свідомості «просто бути» (безпосереднє відчуття життя, себе, інших, природи тощо), на розвиток здатності споглядати потік думок і робити свідомий вибір, переходити в «стан буття тут і тепер», прийняття того, що «думки не факти», тому їх варто розглядати як один із можливих станів своєї свідомості, корисний для одних завдань і шкідливий для інших ситуацій. Стан «майндфулнес» забезпечує контакт із реальністю та свідомий вибір подальших дій [1, с. 174 – 179].

Як стверджує Гера Т., в сучасній освіті в Україні ще не застосовуються майндфулнес-практики з метою повернення від думок до реального переживання учнями ситуації «тут і зараз», і тому й немає в принципі методики їх впровадження в навчання, виховання та розвиток [1, с.174 – 179].

Проте, деякі успішні спроби впровадження майндфулнес-практик в українських школах мають місце на реалізацію. Зокрема, мова йде про спеціальні вправи на уроках фізкультури з метою стабілізації самопочуття учнів після фізичних навантажень, налаштування напередодні уроку, для вироблення навичок критичного мислення, вміння реалістично оцінювати ситуацію, розслаблятися, самозаспокоюватися, правильно дихати, адекватно реагувати на зовнішні подразники. Під час вправ, «подумки прослідковується характер рухів, їх відношення до дихання, деталізується виконання. Діти навчаються бути уважнішими до себе, розпізнавати емоції, почуття, бачити

себе зі сторони, робити паузу перед тим, як відреагувати на ту чи іншу ситуацію», що безсумнівно, «сприяє підвищенню у дітей рівня енергії та успішності, розвитку впевненості у собі та навичок критичного мислення» [3, с 44].

Таким чином, нами виокремлено майндфулнес-техніки: медитативні техніки, що включають релаксаційні та розвиваючі ефекти, навчають бути повністю присутнім «тут і тепер», помічати звичні стани нашої свідомості; сканування тіла, медитація в русі, фокусування уваги на диханні, на природі.

Фактор усвідомленості допомагає самозаспокоюватися, стабілізувати самопочуття, поверненню від думок до реального переживання учнями ситуації «тут і зараз», вмикати стан свідомості «просто бути», відіграє суттєву роль при виборі способів поведінки в складних життєвих обставинах учням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гера Т.І. Майндфулнес–техніка на заняттях із психології як елемент психологічного супроводу майбутніх педагогів . *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 2(1). С. 174 – 179 (Серія: Психологічні науки).
2. Зливков В.Л. С.О. Лукомська, О.В. Федан. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях . Київ: Педагогічна думка, 2016. 219 с. <http://lib.iitta.gov.ua/704775>
3. Максимович З.С. Майндфулнес–паузи як спосіб розвитку у дітей навичок критичного мислення. Роль інновацій в трансформації образу сучасної науки: *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 27–28 грудня 2019 р.)* «Інститут інноваційної освіти»; Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України. Київ : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2019. 280 с.

4. Миколайчук М.І. Екологічність психологічної допомоги як чинник культури психічного здоров'я індивіда. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 2014. Том 7. *Екологічна психологія*. Вип. 36. С. 290 – 297

5. Христук О. Л. Сучасні виміри психологічної практики: майндфулнес–підхід. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2018. Вип. 1. С. 153.161. (Серія психологічна).

Скобенко М. В.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня магістр

спеціальності медицина, 2 курс, 19 група

Харківський національний медичний університет

м. Харків

Науковий керівний: Мещерякова О. П.

доцент кафедри медичної та біологічної фізики і медичної інформатики

Харківський національний медичний університет

м. Харків

ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ В МЕДИЧНИХ ВИШАХ

Потреба суспільства спонукає сучасну школу знаходити нові ідеї і технології, постійно ділитися та переймати передовий педагогічний досвід. Кінцева мета освітнього процесу в закладах вищої медичної освіти — підготовка висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців в галузі охорони здоров'я. Метою даної статті є огляд наукових даних про інноваційні технології, які можуть бути застосованими в медичних вузах для підвищення якості навчання.

Цифрова освіта — процес навчання з використанням цифрових технологій. Віртуальна реальність — це технологія, яка дозволяє користувачеві досліджувати і управляти реальним або штучним (створеним комп'ютером) тривимірним (3D) мультимедійним сенсорним середовищем в режимі реального часу [1]. Це дозволяє отримати досвід активного навчання від першої особи через різні рівні занурення; сприймати цифровий світ як реальний і взаємодіяти з об'єктами та/або виконувати різноманітні дії ньому [2]. Так віртуальну реальність використовують для вивчення будови людського організму. Технологія дозволяє створити тривимірну модель анатомічної структури, яку можна рухати, збільшувати, розглядати пошарово [3]. Щоб уникнути післяопераційних ускладнень, для отримання точного зображення органів або структур, що будуть оперувати, передові хірурги використовують сучасні технології. Дослідниками Базельського університету була розроблена технологія, що створює тривимірне зображення організму в реальному часі з використанням даних комп'ютерної томографії. Ця інноваційна розробка дозволяє проводити тренування на реальних проблемах пацієнта, вчитися уникати ускладнень, або вчасно і правильно їх виправляти. Також існує хірургічна система da Vinci — навчальний симулятор, що дозволяє вчитися проводити операції в віртуальному просторі. Хірургічний робот da Vinci дозволяє проводити складні операції з мінімальним пошкодженням тканин. Також ця інноваційна технологія дозволяє вирішити проблему втоми, тремору рук та помилок лікаря. Рухи хірурга переводяться в рухи 4 рук хірургічної робота. Все більше медичних університетів використовують ці проекти для тренування студентів при проведенні віртуальних операцій [4].

Один з найбільш відомих віртуальних світів - SecondLife (SL).

SL має величезний потенціал як навчальне середовище. Віртуальний світ пропонує можливості для взаємодії студентів між собою та з викладачами, для моделювання, рольових ігор та конструктивного навчання. За останні три-чотири роки в медицині і охороні здоров'я спостерігається

зростаючий інтерес до використання SecondLife для інформаційної діяльності та навчання

В SL Існує кілька медичних симуляторів, де студенти-медсестри та студенти-медики можуть практикуватися з віртуальним обладнанням, процедурами або результатами лабораторних досліджень [5].

Імперський коледж Лондона створив ігрову симуляцію в SecondLife для студентів, де вони можуть взаємодіяти з пацієнтами віртуальної респіраторної терапії, щоб розвивати медичні навички і впевненість в собі [6].

В університеті Лойола в Чикаго доктор медичних наук Анурадха Ханна використовує платформу віртуальної реальності «EyeSim». Це середовище, в якому студенти-медики мають змогу практикувати свої вміння проводити операції на очах [7].

В світі за останні роки набуває популярності технологія для вивчення та проведення офтальмологічної операції в віртуальній реальності – EyeSurgical(VRmagic). Коли студент провів хірургічне втручання, система автоматично моделює оцінку, використавши при цьому данні про правильність та успішність виконання операції на кожному етапі [8].

В Україні Nanobot Medical Animated Studio працюють з фармакологічними компаніями та університетами. Команді вдалось створити інноваційну технологію, що дозволяє створити відео в віртуальній реальності, в якому глядач може спостерігати за метаболічними змінами в клітинах при дії різноманітних ліків [9].

В медичних університетах та в лікарнях починають використовувати спеціальні окуляри від Microsoft- HoloLense. Цей гаджет дозволяє лікарю або студенту-медику зберегти знімки КТ, МРТ, та при проведенні операції тримати їх в полі зору [9].

В Україні знайомство з можливостями, які відкриває технологія віртуальної реальності в освітньому процесі лише починається. Так 21 лютого 2020 року аудиторії віртуальної реальності були відкриті в ННЦ «Інститут

біології та медицини». В 2 аудиторіях, які розраховані на 30 студентів за допомогою окулярів віртуальної реальності, смартфонів, комп'ютерів, інтерактивної панелі, мережевого обладнання вивчають фізіологію, патологічну фізіологію та анатомію. Мозок студентів за допомогою окулярів віртуальної реальності сприймає видиме за реальне, що допомагає їм краще вивчити будову органів людини, опанувати маніпуляції і т.д. Віртуальна реальність готує до непередбачених ситуацій, які можуть виникнути під час операції, дає змогу поєднати великі обсяги інформації та практику.

Віртуальна реальність, як інноваційна технологія, відкриває багато нових можливостей, сприяє покращенню засвоєння матеріалу, полегшує навчальний процес, робить його більш цікавим, що значно підвищує якість навчання майбутніх медичних працівників в порівнянні з традиційною освітою або іншими різновидами цифрової освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Saxena N, Kyaw B, Vseteckova J, Dev P, Paul P, Lim KT, Kononowicz AA, Masiello I, Tudor Car L, Nikolaou CK, Zary N, Car J. Virtual reality environments for health professional education. *Cochrane Database Syst Rev*. 2016 Feb 09;(2):CD012090. doi: 10.1002/14651858.CD012090.
2. Saxena N, Kyaw B, Vseteckova J, Dev P, Paul P, Lim KT, Kononowicz AA, Masiello I, Tudor Car L, Nikolaou CK, Zary N, Car J. Virtual reality environments for health professional education. *Cochrane Database Syst Rev*. 2016 Feb 09 ;(2):CD012090. doi: 10.1002/14651858.CD012090.
3. McGaghie, William C et al. "A critical review of simulation-based medical education research: 2003-2009." *Medical education* vol. 44,1 (2010): 50-63. doi:10.1111/j.1365-2923.2009.03547.x

4. Mantovani F, Castelnovo G, Gaggioli A, Riva G. Virtual reality training for health-care professionals. *CyberpsycholBehav*. 2003 Aug;6(4):389-95. doi: 10.1089/109493103322278772. PMID: 14511451.
5. Nicholson DT, Chalk C, Funnell WR, Daniel SJ. Can virtual reality improve anatomy education? A randomised controlled study of a computer-generated three-dimensional anatomical ear model. *Med Educ*. 2006 Nov;40(11):1081-7. doi: 10.1111/j.1365-2929.2006.02611.x. PMID: 17054617.
6. Gurusamy KS, Aggarwal R, Palanivelu L, Davidson BR. Virtual reality training for surgical trainees in laparoscopic surgery. *Cochrane Database Syst Rev*. 2009 Jan 21;(1):CD006575. doi: 10.1002/14651858.CD006575.pub2. Update in: *Cochrane Database Syst Rev*. 2013;8:CD006575. PMID: 19160288.
7. Leong JJ, Kinross J, Taylor D, Purkayastha S. Surgeons have held conferences in Second Life. *BMJ*. 2008 Jul 8;337(7661):a683. doi: 10.1136/bmj.a683. PMID: 18614495; PMCID: PMC2453254.
8. Boulos MN, Hetherington L, Wheeler S. Second Life: an overview of the potential of 3-D virtual worlds in medical and health education. *Health Info Libr J*. 2007 Dec; 24(4):233-45. doi: 10.1111/j.1471-1842.2007.00733.x. PMID: 18005298.
9. Boulos MN, Hetherington L, Wheeler S. Second Life: an overview of the potential of 3-D virtual worlds in medical and health education. *Health Info Libr J*. 2007 Dec;24(4):233-45. doi: 10.1111/j.1471-1842.2007.00733.x. PMID: 18005298.

Ослам О. М.

магістрантка 40-61У групи I курсу ННІ філології та історії

Глухівський національний педагогічний

університет імені О. Довженка

м. Кременчук

Науковий керівник: Дятленко Т. І.

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри української мови, літератури та методики навчання

Глухівський національний педагогічний

університет імені О. Довженка

м. Кременчук

ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧНІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Нестримний інформаційний та цифровий розвиток сучасного суспільства ставить перед школою завдання підготовки компетентних здобувачів освіти. Учні, здатних не тільки самостійно набувати необхідних знань, але й користуватися сучасними інформаційними технологіями. Грамотно працювати з інформацією. Сучасні технологічні підходи до роботи з інформацією дають учням доступ до нетрадиційних джерел знань. За таких умов учитель має можливість реалізувати принципово нові прийоми, форми та засоби навчання. Особливо актуально це питання постає у період активного переходу на дистанційну форму навчання.

Аналіз сучасних досліджень засвідчує, що інтерес до окресленого питання в останні роки лише зростає. Над розв'язанням проблеми розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності учнів працюють вітчизняні науковці: В. Биков, В. Краєвський, Л. Забродська, В. Назаренко, С. Шишов, Л. Ільяшенко та ін. Значний унесок у дослідження ролі інформаційно-

комунікаційних технологій у процесі формування й розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності, становлення інформаційного простору та інформаційно-освітнього середовища зробили В. Акуленко, М. Згуровський, Н. Морзе, В. Сидоренко та інші.

Мета нашої публікації - висвітлення проблеми розвитку інформаційно-цифрової компетентності учнів в умовах дистанційного навчання.

Для сучасного інформаційного суспільства характерними рисами є швидкий розвиток науки та техніки, виникнення нових інформаційних технологій та швидке засвоєння отриманих знань. Інформатизація освіти висуває нові вимоги до професійно-педагогічних якостей учителів, до методичних та організаційних аспектів використання у навчанні інформаційно-цифрових технологій.

Інформаційні технології є важливим інструментом поліпшення якості освіти, оскільки дають змогу необмежено розширити доступ до інформації, урізноманітнюють прийоми навчання. А учні постійно перебувають в оточенні інформаційного простору, що чинить прямий чи опосередкований вплив на них. Оволодіння сучасними засобами комунікації, вибірковість сприйняття різної інформації - ось головні завдання, які на сьогодні стоять перед учнями. Завдання вчителя - спрямувати всі можливі ресурси на самостійну активну роботу учнів, допомогти їм опанувати вміння користуватися різними джерелами інформації, долучитися до медіа середовища [2].

Як бачимо, інформаційно-цифрова компетентність є складовим компонентом і ключових, і предметних компетенцій, що підтверджує її значення. Отже, необхідність виховання різних видів компетентностей, зокрема інформаційно-цифрової, під час вивчення навчального матеріалу з усіх предметів середньої школи є одним із найважливіших завдань сучасної шкільної освіти.

Інформаційно-цифрова компетентність є сукупністю трьох компонентів:

- інформаційна компонента (здатність ефективної роботи з інформацією у всіх формах її представлення);
- комп'ютерна або комп'ютерно-технологічна компонента (що визначає уміння та навички роботи з сучасними комп'ютерними засобами та програмним забезпеченням);
- компонента застосовності (яка визначає здатність застосовувати сучасні засоби інформаційних та комп'ютерних технологій до роботи з інформацією та розв'язання різноманітних задач) [4].

Загальними ж компонентами інформаційно-цифрової компетентності є уміння, ставлення, навчальні ресурси. Уміння включає в себе визначення можливих джерел інформації, її оцінка й аналіз. Використання сучасних пристроїв для отримання, опрацювання, збереження та передачі інформації. Також важливим компонентом уміння є дотримання правил безпеки роботи в мережах. Ставлення як компонент інформаційно-цифрової компетентності включає в себе дотримання авторського права, етично-моральних принципів поведінки з інформацією. До навчальних ресурсів відносимо освітні цифрові ресурси та навчальні посібники. Усі зазначені рівні є складниками комунікативної компетентності, оволодіння якою і є основною метою навчання [1].

Використання інформаційно-цифрових технологій реалізує низку дидактичних можливостей уроку: індивідуалізацію навчального процесу. досягнення високого ступеня наочності під час уроку, пошук необхідних ресурсів для занять через мережу Internet, можливість моделювання різноманітних процесів і явищ, організацію групової роботи, здійснення проектної діяльності в умовах дистанційного навчання, забезпечення зворотного зв'язку в процесі дистанційного навчання, визначення рівня навчальних досягнень учнів та якості освіти. Безпосередню організацію дистанційного навчання.

Під час організації дистанційного навчання формування інформаційно-цифрових компетенцій є невід'ємною частиною освітнього процесу. Важливими компонентами є організація співпраці, онлайн контенту та живих подій. Співпраця поєднує два ключових елементи: робота з однолітками і робота з вчителями. Завдяки роботі з однолітками учні можуть знаходити нові рішення та ділитися отриманим досвідом та знаннями. Через особисту роботу з учителем учень може отримувати відповіді на індивідуальні запитання та уточнювати незрозумілі моменти. Важливо, що подібна співпраця може відбуватися як у класі під час виконання групових завдань, так і через електронну пошту чи соціальні мережі. За допомогою онлайн контенту учень самостійно опановує матеріали у зручному для нього темпі та місці.

Реалізуючи творчий підхід до формування інформаційно-цифрових компетенцій учнів, доцільно практикувати завдання із самостійної розробки учнями тестів, підбору проблемних питань. Це дозволяє навчити їх самостійно опрацьовувати літературу, логічно мислити, структурувати здобуті знання.

Таким чином, можемо стверджувати, що розвиток інформаційно-цифрових компетенцій учнів у період дистанційного навчання є основою успішного засвоєння навчального матеріалу та стає абсолютно невід'ємною частиною освітнього процесу.

Підсумовуючи, можна зазначити, що інформаційна компетентність – це інтегративне утворення, яке віддзеркалює здатність особистості до визначення інформаційної потреби, пошуку інформації та ефективної роботи з нею в усіх її формах та представленнях як у традиційній, друкованій формі, так і в електронному вигляді; вмінь працювати з комп'ютерною технікою та мультимедійними технологіями, навичок застосувати їх у навчанні.

Отже, сучасний освітній процес не може бути цілісним і повноцінним без формування та удосконалення інформаційно-цифрової компетентності, зокрема і під час дистанційного навчання. В умовах стрімкого розвитку суспільства

інформаційно-цифрова компетентність є чи не найважливішим складником сучасного навчально-виховного процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богачик М. Формування інформаційної компетентності старшокласників загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 232 с.
2. Гуревич Р. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навчальний посібник. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. 348 с.
3. Даниленко Л. І. Інноваційні пошуки в сучасній освіті. Київ : Логос, 2004. 220 с.
4. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібник / За ред. О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. К. : А.С.К., 2006. 176 с.

Толочик О. В.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності «Початкова освіта»

Національний педагогічний університет

імені М. П. Драгоманова

м. Київ

Науковий керівник: Васютіна Т. М.

кандидат педагогічних наук, професор

Національний педагогічний університет

імені М. П. Драгоманова

м. Київ

ВІРТУАЛЬНІ ЕКСКУРСІЇ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ КУРСУ ЯДС В 1- му КЛАСІ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

На сучасному етапі реформування початкової освіти все частіше з'являються нові форми проведення навчальних занять, які мають на меті спостереження за навколишнім світом, а також набуття індивідуального досвіду кожного учня через пізнання взаємозв'язків природи і суспільства. Інтегрований курс «Я досліджую світ» (ЯДС) сприяє систематизації та поглибленню уявлень учнів про природні і соціальні об'єкти і явища, є основою для формування цілісної картини світу в його органічній єдності природи й суспільства, а тому займає вагоме місце в освітньому процесі НУШ. Для того, щоб забезпечити високий рівень знань учнів з курсу ЯДС, необхідно реалізувати дидактичний принцип зв'язку теорії з практикою, який можна забезпечити через проведення екскурсій.

Екскурсії – це форма організації освітнього процесу, яка дозволяє проводити спостереження в природних чи штучно створених умовах, конкретизувати, поглибити знання учнів й перетворювати їх в уміння та

навички; вони залишаються важливим джерелом формування дослідницьких умінь, збагачують комунікаційні здібності учнів, допомагають соціалізуватись. Шкільні екскурсії поділяються на такі види: за змістом(тематичні, комплексні); за об'єктом вивчення(природничо-наукові, соціальні, виробничі, здоров'язбережувальні, історичні, екологічні); за дидактичною метою(вступні, поточні, узагальнюючі). Бурхливий розвиток засобів телекомунікацій та інформаційних технологій сприяв появі нової форми екскурсії – **віртуальної**. [3]

Віртуальні екскурсії – це організаційна форма навчання , яка відрізняється від реальної віртуальним відображенням реальних об'єктів з метою створення умов для самостійного спостереження, збору необхідних фактів, під час віртуальної екскурсії в учнів формуються уявлення про досліджувані об'єкти шляхом візуального занурення у навколишній світ. [4] Роль віртуальних екскурсій у професійній діяльності учителя початкової школи досліджували багато науковців (Александрова Є., Васютіна Т., Кулінка Ю та ін.). Зокрема Т. Васютіною було досліджено можливості використання вчителем початкової школи віртуальних екскурсій музеями у професійній діяльності за допомогою додатка Google Arts and Culture для навчання молодших школярів. Проте роль віртуальних екскурсій при реалізації змісту курсу ЯДС в 1 класі в умовах змішаного навчання було недостатньо вивчено.

Віртуальні екскурсії, безумовно, є потрібним доповненням уроків ЯДС при роботі з технічними засобами, адже дають можливість повторного перегляду матеріалу, унаочнюють тему, що вивчається та нерідко передбачають використання інтерактивних завдань. Віртуальні екскурсії дали можливість забезпечити доступ до інформації про навколишній світ, незважаючи на ситуацію з пандемією, що захопила світ і напряду стосувалась освіти. Такий формат проведення екскурсій доцільно використовувати в будь-якому класі початкової школи, особливо при поєднанні очної та дистанційної форми навчання(при «змішаному навчанні»). Поєднуючи традиційну систему

навчання, сучасні інформаційні технології й забезпечуючи "змішане навчання" у закладах освіти, треба враховувати індивідуальні особливості учнів, можливості самого закладу та методику організації змішаного навчання для різновікової групи дітей. [1] Це стосується і проведення віртуальних екскурсій.

На вступних віртуальних екскурсіях учні 1 класу отримують загальне уявлення про досліджуваний об'єкт, учитель у свою чергу готує завдання зі спостереження на всю тему, такі екскурсії не можуть бути довготривалими, зважаючи на вікові особливості учнів в даний період. Доцільно провести такі вступні екскурсії: «Моя школа», «Що мене оточує?», «Шкільне подвір'я», «Зміни в природі восени». Такі екскурсії сприятимуть швидшій адаптації учнів до школи, формуватимуть мотивації до подальшого навчання. Завдання щодо спостереження мають спиратись на життєвий досвід дітей.

Поточні віртуальні екскурсії передбачають знайомство з конкретними природними об'єктами або явищами. Прикладами таких екскурсій є дослідження рослин (у дистанційному форматі) і догляд за куточком живої природи у приміщенні класу або проведення проектної роботи на основі вивченого матеріалу.

Узагальнюючі екскурсії проводять для узагальнення й систематизації знань в кінці вивчення теми або її частини. Вони передбачають закріплення теоретичних знань практичними вміннями та навичками. Такі екскурсії у 1 класі можна провести на теми: «Взаємозв'язки у природі», «Правила дорожнього руху», «Подорож Україною», «Подорож світом» та ін.

Отже, віртуальні екскурсії як нова форма навчання вирішують комплекс освітньо-розвивальних і виховних завдань інтегрованого курсу ЯДС, поглиблюють знання про навколишній світ та взаємозв'язки в ньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бугайчук К. Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. 2 липн. С. 1-15.
2. Васютіна Т. Дидактичні можливості музейної педагогіки та віртуальних екскурсій у навчанні молодших школярів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 29, том 1, 2020. С. 236-241.
3. Навчально-методичний посібник «НУШ: використання інформаційно-комунікаційних технологій у 1-2 класах ЗЗСО»/ Олена Антонова/ Київ: Генеза, 2019. С.100-101
4. Подліняєва О. О. Віртуальна екскурсія у роботі вчителя. URL: <http://spec.vntu.edu.ua/conf/pdf/conf402-415.pdf> (дата звернення: 26.02.2021).

Берун К. О.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Шаляпіна І. В.

викладач кафедри

теорії і методики фізичного виховання

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

ЗМІЩЕННЯ ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДОШКІЛЬНИКІВ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА НЕТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ ОЗДОРОВЛЕННЯ

«Коли немає здоров'я – мудрість мовчить, мистецтво не народжується, сила спить, багатство не потрібне і розум безсилий...», – цей вислів дійшов до нас зі Стародавньої Греції майже двадцять чотири тисячі років тому, хоча й в наш час він взагалі не втратив свого сенсу. Давній філософ Сократ писав: «Здоров'я – не все, але без нього – нічого».

Природним прагненням кожної людини є стан, коли кожен з нас почуває себе здоровою особистістю. Відчувати себе здоровим означає не тільки стан відсутності хвороб, а й бути також фізично, психічно та соціально благополучним. Здоров'я – це неоціненний дар, за який кожен несе особисту відповідальність.

Якщо здоровий стан людини розглядати з боку сучасності, то її здоров'я та життя в цілому є найвищими людськими цінностями. Тому що саме вони виступають показниками соціальної цивілізованості [1].

У Законі України «Про дошкільну освіту» визначені завдання, які мають за мету не лише зберегти та зміцнити здоров'я, а й активно формувати основи здорового способу життя дитини, починаючи з раннього віку.

Стаття четверта Закону України «Про дошкільну освіту» зазначає у положенні, для того, щоб забезпечити різнобічний розвиток дітей спираючись на їх задатки, нахили, здібності, індивідуальні, фізичні та психічні особливості, культурні потреби. Дані положення створено, щоб формувати у дітей дошкільного віку моральні норми, які дадуть їм змогу здобувати життєво-соціальний досвід.

У Базовому компоненті дошкільної освіти говориться про норми та вимоги, які мають за мету забезпечити гармонійний та різнобічний розвиток індивіда, а також особистісно орієнтовану модель дошкільної освіти.

Щодо освітньої програми «Впевнений старт», то цей документ призначений для дітей старшого дошкільного віку, і вміщає в собі два рівні застосування: «репродуктивний» та «творчий». Головним принципом, за допомогою якого дана програма відрізняється від інших, є зорієнтованість на результат освіти, тобто кожен вихователь повинен планувати свою діяльність орієнтуючись на очікуваний результат. Діяльність будується на основі таких питань: «Що хочу я, щоб засвоїли діти!», або «Який повинен бути кінцевий результат?».

Працівники ЗДО повинні давати дошкільнику знання не тільки стосовно свого організму, а ще й про те, як почувати себе здоровим та бадьорим, міцним та витривалим. І тому, для цього необхідно впроваджувати різноманітні здоров'язберігаючі технології [2].

Технології щодо збереження здоров'я не є якимись невідомими або таємничими. Вони відрізняються відсутністю стресових ситуацій у

дошкільників, повноцінним та раціонально-організованим руховим режимом. Дані технології вміщують в собі комплекси вправ для поліпшення психо-емоційного стану та передбачають профілактику різноманітних захворювань.

Здоров'язберігаючі технології поєднують в собі наукові знання, засоби, методи та прийоми, котрі дають змогу оцінити психолого-фізичні та функціональні показники здоров'я дитини. Дивлячись на кінцеву оцінку параметрів здоров'я, підбираються адекватні тренувальні навантаження, котрі підвищують рівень активності та працездатності організму дитини.

Новий метод вирішення проблеми стосовно підвищення рівня фізичного розвитку дошкільників, тобто впровадження та використання інноваційних та нетрадиційних технологій, сприяє оздоровленню сучасних дітей. Використовуючи під час занять нетрадиційні засоби фізичного виховання, такі як фітбол-гімнастика, степ-аеробіка та гімнастика «Даон-ін», у дітей покращується емоційний стан, з'являється зацікавленість для подальших занять фізичними вправами.

Позитивними факторами таких занять є:

- профілактика захворювань серцево-судинної, дихальної систем;
- покращується діяльність вестибулярного апарату;
- відбувається оволодіння новими руховими навичками та вміннями;
- розвивається рухова пам'ять;
- формуються вміння ритмічного погоджування під час виконання простих рухів;
- поліпшується постава.

Тому, ці фізичні засоби привертають до себе увагу і є актуальними в наш час.

Щодо застосування нетрадиційних засобів під час занять з фізичного виховання: степ-аеробіки, фітбол-гімнастики та гімнастики «Даон-ін» [3].

1. Степ-аеробіка. Джин Міллер (американська інструкторка з фітнесу) в кінці 20 століття стала відомою, розробивши новітню методику, а саме степ-аеробіку, котру використовувала під час власних щоденних тренувань після того, як сама перенесла важку травму коліна. Результати, які вона отримала після таких тренувань, надихнули її, і згодом вона вирішила створити реабілітаційну програму, зробивши її новим видом фітнесу.

Степ-аеробіка виступає інтенсивною ритмічною гімнастикою (комплекс ритмічних рухів з музичним супроводом), що використовує степ - платформи, котрі імітують сходинки.

Розміри цих сходинок для дітей, складають у висоту не більше 12 сантиметрів, у ширину 30, а у довжину 50 сантиметрів.

Сенс даної технології полягає в оздоровленні організму:

- підвищенні тонуусу м'язів за короткий проміжок часу;
- тренуванні серцево-судинної системи;
- посиленні обміну речовин в організмі;
- відбувається вагомий вплив на легені;
- покращується психічний та емоційний стан дитини.

Основа цієї аеробіки зумовлюється різноманітними способами спуску та підйому на степ-платформу, за рахунок: basic step – базовий крок, open step – відкритий крок, маху – kick-back та закидом – legcurl.

Основними правилами техніки виконання є:

- виконання кроків у центр степ-платформи;
- під час підйому на степ-платформу слід ставити ступні повною підошвою, а під час спуску – перекичувати з носка на п'ятку;
- виконувати кроки легко, не стукати використовуючи силу ногами по платформі [4].

2. Фітбол-гімнастика. Ця гімнастика була розроблена лікарем-фізіотерапевтом із Швейцарії, Сюзанною Кляйнфогельбах у 50-тих роках 20

століття. Вона досліджувала дітей, хворих на ДЦП, та складала для них оздоровчі програми.

Переклавши фітбол з англійської мови з'ясувалося, що воно означає «м'яч, що слугує для опори», той, що використовується для оздоровчих цілей. Ці вправи мають оздоровчий ефект, який було підтверджено досвідом роботи спеціальних реабілітаційних медичних центрів у Європі.

Сенс даної гімнастики полягає в тому, що «фітболи» викликають максимальну активність усіх сенсорних каналів сприйняття, а також дають змогу індивідуалізувати виховний та оздоровчий процес. Ці вправи сприяють зміцненню м'язів спини, черевного пресу, а найголовніше – закладають навички гарної та правильної постави.

Руховий, вестибулярний, зоровий та тактильний аналізатори, котрі працюють одночасно під час занять з фітболом, підсилюють його ефективність, і тому діти із задоволенням займаються на цих тренажерах.

Фітбол використовують як предмет, амортизатор та опору під час занять у різноманітних вихідних положеннях (стоячи, сидячи, лежачи). Також його застосовують під час проведення різноманітних рухливих ігор, естафет та змагань.

Відповідно до завдань підбирають вправи які:

- зміцнюють м'язи плечового поясу, черевного пресу, спини та тазу, ніг та зводу стоп;
- збільшують гнучкість та рухливість суглобів;
- розвивають рівновагу, спритність та координацію рухів;
- формують та зміцнюють поставу;
- запобігають розвитку захворювань опорно-рухового апарату.

3. Гімнастика «Даон-ін». Використовуючи дану новітню дихальну техніку з'являється реальна можливість зцілення свого організму від великої кількості різноманітних хвороб, наприклад виразки шлунку, туберкульозу та неврастенії. Лікар Лю-Гуй-Чжен, зміг самотійно зцілитися від багатьох

захворювань без допомоги ліків, лише виконуючи вправи даної гімнастики. Згодом, ставши прихильником гімнастики «Даон-ін», він почав вдосконалювати та розповсюджувати її по всьому світу.

Сенс даної технології полягає в тому, що використовуючи гімнастичні комплекси діти вчаться правильно дихати, керувати власним тілом та волею, емоціями, звільнятись від напружень та стресів. Дана технологія має позитивний вплив щодо роботи внутрішніх органів, та попереджує різноманітні захворювання.

Оздоровчими ефектами таких занять є:

- виконання вправ не вимагає зайвих напружень;
- зміцнюються кровоносні судини, м'язи, нервова система;
- під час занять працює більша частина м'язів тулуба.

Китайська гімнастика «Даон-ін» має оздоровчий та лікувальний ефект, виконуючи її хворі набагато швидше одужують [5].

Отже, у дошкільних закладах є велика можливість щоб зміцнювати здоров'я та покращувати фізичний розвиток дітей, їхню рухову активність.

Підводячи підсумок ми можемо сказати, що основну роль щодо організації життєдіяльності дітей дошкільного віку, а саме застосування і впровадження у роботу нетрадиційних та інноваційних технологій, полягає саме на вихователя. В сучасному сьогоденні, він повинен бути професійно компетентним та володіти неординарним мисленням, новітніми знаннями своєї професії.

Саме вихователь несе величезну відповідальність щодо створення безпечних умов з фізичного, соціального та психічного благополуччя дітей, а отже, повинен вміти забезпечити здоров'язберігаюче середовище в дитячому закладі, шляхом використання як нетрадиційних так й інноваційних технологій, яких вимагає теперішній час.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ахутина Т. В. Здоров'язберігаючих технологій навчання: індивідуально-орієнтований підхід: навчальний посібник. Київ: Школа здоров'я, 2000. 208 с.
2. Ковалько В. І. Здоров'язберігаючих технологій: навчальний посібник. Київ: ВАКО, 2007. 197 с.
3. Сухарєв А.Г. Концепція зміцнення здоров'я дитячого та підліткового населення України: документ. Київ: ІКРН, 2009. 163 с.
4. Сивцова А. М. Використання здоров'язберігаючих педагогічних технологій в дошкільних освітніх установах: методичний посібник. Харків: Методист, 2007. 212 с.
5. Смирнов Н. К. Здоров'язберігаючи освітні технології в роботі педагога: методичний посібник. Київ: КУНВ, 2003. 185 с.

Величко К. С.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 016 Спеціальна освіта

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

Науковий керівник: Стрельніков В. Ю.

професор кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

ІННОВАЦІЙНІ ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У наш час економічна ситуація потребує змін не тільки в суспільному житті, а також в освіті. У Законі України «Про освіту» виділено одне з головних завдань – стимулювання та розвиток інноваційних процесів. Інновації в середній освіті пов’язані із загальними процесами у суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією знань і форм соціального буття. Відтак, характерною ознакою сучасної педагогіки постає інноваційність – здатність до оновлення, відкритість новому.

Одним із креативних мотиваційних засобів оволодіння учнями сучасними знаннями та формування відповідних навичок, як чинників розвитку цифрових компетентностей, вбачається створення практико-спрямованого інформаційно-освітнього електронного середовища (цифрового середовища) закладу середньої освіти. Оволодіння різними навичками в межах цих технологій ще за шкільною партою багато в чому визначає успішність майбутньої професійної підготовки теперішніх учнів. Вона буде набагато ефективнішою, якщо

відбуватиметься на уроках з різних предметів. Це сприятиме розвитку вмінь і навичок застосовувати набуті на уроках знання на практиці та в реальному житті. Однак цей підхід висуває нові вимоги до підготовки вчителя-предметника, ставить перед ним нові проблеми, змушує освоювати нову техніку й створювати нові методики викладання, засновані на використанні сучасних інформаційних технологій.

Інноваційний процес в освіті – це сукупність послідовних, цілеспрямованих дій, спрямованих на її оновлення, модифікацію мети, змісту, організації, форм і методів навчання та виховання, адаптації навчального процесу до нових суспільно-історичних умов. Сучасні дослідники Л. Лебедик [6–7; 11, с. 155–162] і В. Стрельніков [7, с. 20–23] вважають, що «інтеракція» є діалогом, який важко алгоритмізувати (зробити власне технологією навчання) через спонтанність спілкування. Автори справедливо аргументують, що, оскільки є «активні технології навчання», які педагоги-практики продуктивно використовують, термін «інтерактивні технології навчання» слід виводити з двох латинських слів: *inter* – префікс, що означає перебування поміж, і *activus* – діяльний, енергійний. Отже, на думку авторів, «інтерактивна технологія навчання» є такою, у якій активність суб'єкта навчання викликана зовнішніми чинниками (організацією навчального процесу).

До інтерактивних технологій навчання, окрім комунікативних, відносяться також інформаційні та модульні (В. Андрєєва, В. Григораш [1], В. Биков [1], А. Закревська, І. Паламарчук [4, с. 252–255], Л. Лебедик [6–7; 11, с. 155–162], В. Стрельніков [8, с. 20–23], Т. Туркот [9, с. 276–279], В. Шовкун [10, с. 262–272] та ін.).

Усі інноваційні технології в освіті покликані зробити навчальний процес повністю керованим, тому доцільно виділити загальні правила й принципи технологій навчання: принцип педагогічної доцільності, що сформулював ще А. Макаренко: жодна дія педагога не повинна бути осторонь від запланованих цілей; взаємозв'язок викладання й навчання. К. Ушинський головним завданням

учителя вважав перетворення діяльності учня на його самостійну діяльність; необхідність тематичного планування (яке включає стислу характеристику кінцевих результатів); організація контролю на кожному етапі навчальної діяльності учнів; стимулювання творчої діяльності учнів, орієнтація на учня, який не тільки знає, а й уміє; різноманітність форм і методів навчання, недопущення універсалізації певних засобів і форм.

Заклади загальної освіти зацікавлені в тому, аби молодь отримувала інформацію не лише з друкованих джерел, а й з інформаційних. По-перше, це полегшує діяльність учителя; по-друге, дозволяє користуватися підручниками онлайн, що зменшує фізичне навантаження на учнів; по-третє, інформаційні джерела мають відповіді на запитання будь-якого характеру. Аби реалізувати таку задачу та ефективно використовувати Інтернет-ресурси в рамках освітнього процесу, учителі мають пройти якісну професійну підготовку в закладах вищої освіти, в яких навчання має бути комунікативно спрямованим на інтереси та потреби сучасних учнів та з урахуванням особливостей кіберпростору [1; 2].

Метою означеної розвідки також є характеристика освітніх можливостей Інтернет-ресурсів у формуванні медіа-компетентності учителів.

Кажучи про інформаційні технології, не можливо не згадати початок 2020 року, коли увесь світ опинився на карантині. Перехід на дистанційне навчання стало для всіх освітян – випробовуванням. Саме тому, на сучасному етапі розвитку освіти постає необхідність підготовки компетентного фахівця, який зможе брати активну участь у розвитку освіти, науки та культури. Педагоги мають готувати та подавати навчальний матеріал з урахуванням сучасних підходів до навчання, застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі, а саме, – доцільно застосовувати навчальні засоби, які розміщено в мережі Інтернет [1; 2; 10].

Дистанційне навчання це форма організації навчального процесу, за якою її активні учасники досягають цілей навчання здійснюючи навчальну взаємодію

принципово і переважно на відстані [2; 8, с. 20–23]. Здійснюється навчальна взаємодія учасників асинхронно в часі, використовуючи як транспортну систему поштовий, телефонний чи телеграфний зв'язок. Е-дистанційне навчання – форма навчання, яка принципово базується на використанні інформаційних і комунікаційних технологій.

В основі появи і поширення е-дистанційного навчання лежать сучасні особливості і рівень розвитку ІКТ, зокрема: індивідуальних комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання; навчального інформаційного електронного простору; засобів і технологій доступу до інформаційних електронних джерел; комп'ютерно-технологічних платформ організації транспортування навчальних об'єктів [1; 2; 8; 10].

Тому основними просторово-технологічними ознаками дистанційного навчання є: специфіка організації і здійснення взаємодії в часі учасників навчального процесу (асинхронний і синхронний режими); переважна просторова екстериторіальність їх місцезнаходження; специфіка побудови і подальшого використання транспортної системи доставки засобів навчання та інших інформаційних об'єктів [2; 10].

Технології дистанційного навчання включають в себе індивідуальний процес передачі та засвоєння знань, умінь, навичок пізнавальної діяльності майбутніх фахівців. Їх можна розглядати як процес еволюції традиційної освіти від дошки з крейдою – до мультимедійної дошки й комп'ютерних навчальних систем, від звичайної книжкової бібліотеки – до електронної, від навчальної аудиторії – до віртуальної. Окрім того, вони дають можливість проводити навчання за допомогою Інтернету; урізноманітнювати спілкування студентів та викладачів (електронна пошта, чат, форум, соціальні мережі тощо); активізувати роль викладача і здійснювати контроль за навчальним процесом; застосовувати тестування різного рівня складності; поповнювати базу даних, накопичувати різнорівневу статистику тощо [1; 2; 8; 10].

На сьогоднішній день, опираючись на Державний стандарт вищої освіти, Національну доктрину розвитку освіти, Закон «Про вищу освіту» [3], Положення про дистанційне навчання, «Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні» [5], заклади вищої освіти працюють на дистанційній, а також на змішаній формах навчання. Використання дистанційного навчання в Україні викликало хвилю як негативних, так і позитивних відгуків і коментарів людей. Причини цього – страх перед невідомим, різні підходи до його організації у різних освітніх закладах, відсутність загальної концепції та стандартів. Подекуди, це спонукало до неякісної реалізації та спричинило в суспільстві певну недовіру до дистанційної форми навчання.

Отже, у сучасній системі організації навчання у закладах вищої освіти, застосування технологій дистанційного навчання є невід’ємною складовою для забезпечення якісного навчання, використання якої розкриває можливості позитивного впливу на підвищення рівня якості освіти, забезпечує реалізацію потреб майбутніх фахівців в освітніх послугах, підвищує професійну мобільність та активність. Технології сприяють формуванню єдиного освітнього простору в рамках індивідуалізації навчання при масовості вищої освіти. Розвиток технологій у сучасному світі спричинив перегляд традиційних підходів до визначення перспективних форм організації освітнього процесу. Невпинне збільшення обсягів інформації спонукає до необхідності удосконалення підготовки вчителів, пошуку інноваційних технологій підвищення кваліфікації, а також постійного, неперервного удосконалення фахової компетентності спеціалістів.

Таким чином, в Україні система дистанційної освіти у закладах середньої освіти лише робить перші кроки, постійно удосконалюється й розширюється.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрєєва В. М., Григораш В. В. Настільна книга педагога. Х. : Основа, 2006. 352 с.
2. Биков В. Ю. Проектний підхід і дистанційне навчання у професійній підготовці управлінських кадрів: веб-сайт. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/11083976.pdf>.
3. Закон «Про вищу освіту». URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Закревська А. Г., Паламарчук І. М. Інноваційні технології навчання в діяльності вчителя. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. 2014. № 40. С. 252–255.
5. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. Затверджена Постановою МОН України від 20 грудня 2000 р.
6. Лебедик Л. В. Підготовка викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем в умовах магістратури : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2018. 425 с.
7. Лебедик Л. В. Підготовка майбутніх викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем: монографія. Полтава : ПУЕТ, 2020. 623 с. URL : <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/8837>
8. Стрельніков В. Ю. До проблеми складання тезаурусу інноваційних технологій навчання. *Вісник Київського національного ун-ту технологій та дизайну*. 2008. Т. 1. С. 20–23.
9. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К. : Кондор, 2011. 628 с.
10. Шовкун В. В. Використання дистанційних технологій у процесі підготовки майбутніх вчителів інформатики. *Відкрите освітнє середовище сучасного університету*. 2016. № 2. С. 262–272.

11. Lebedyk L. V. 1.15. Structural components and functions of projecting activity of future high school teachers. *Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School*: monograph / Edit. I. F. Prokopenko, I. M. Trubavina. Prague, OKTAN PRINT s.r.o. 2020. P. 155–162.

Гилюн Д. Е.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 016 Спеціальна освіта

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

Науковий керівник: Стрельніков В. Ю.

професор кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

ОСВІТНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Термін «інновація» означає оновлення, зміну, введення нового, тобто нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу [3, с. 98–99; 4; 5, с. 26–29; 6, с. 297–300; 7, с. 2–3; 8; 9, с. 155–162]. У процесі навчання в учнів формуються уявлення та поняття про цілісність світу; природне й соціальне оточення як середовище людини. Інноваційні форми й методи дають можливість створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою необхідність, зможе розкрити свої здібності й продемонструвати знання, відчути впевненість у собі. Освітні інноваційні технології спрямовані на всебічний розвиток дитини. Під час уроку діти можуть

вільно висловлювати свою думку і вислухати свого товариша, вчитель не є засобом «похвали і покарання», а другом, радником, старшим товаришем [1].

Використання різноманітних видів інноваційних вправ дає можливість доповнити урок різноманітною інформацією, а різні види діяльності заохочують дітей до роботи. Основна функція цих методів – навчити кожну дитину активно та вільно мислити на уроці, набувати індивідуального досвіду толерантної співпраці. Головний об'єкт під час навчання – творча особистість учня. Тому вчитель мусить приділяти велику увагу розвитку творчих здібностей учнів, формуванню їхньої пізнавальної активності. На уроці бажано здійснювати диференційований та індивідуальний підхід до кожного учня окремо [1, с. 2–6].

Для цього треба використовувати різнорівневі завдання, привчати учнів до самоконтролю й взаємоконтролю, використовувати різні форми оцінювання знань, умінь та навичок. У роботі можна використати електронні підручники, які є самостійним засобом навчання, та мультимедійні презентації. З допомогою презентації можна не тільки продемонструвати матеріал з теми, яка вивчається, а й розвивати в учня творче, логічне та алгоритмічне мислення, оскільки всі презентації будуються за єдиною логічною схемою [2, с. 258–261].

Будь-яка технологія навчання має відповідати деяким основним методологічним вимогам: а) концептуальність – кожній технології навчання має бути притаманна опора на певну наукову концепцію, що містить філософське, психологічне, дидактичне та соціально-педагогічне обґрунтування досягнення освітньої мети; б) системність – технології навчання мають бути притаманні всі ознаки системи: логіка процесу, взаємозв'язок всіх його частин, цілісність; в) можливість управління – передбачає можливість діагностичного цілепокладання, планування, проектування процесу навчання, поетапну діагностику, варіювання засобами та методами з метою корекції результатів; г) ефективність – технології існують в конкурентних умовах і мають бути ефективними за результатами й оптимальними за витратами, гарантувати досягнення певного стандарту освіти; д) відтворюваність – можливість

використання (повторення, відтворення) технології навчання в інших ідентичних закладах освіти, іншими суб'єктами; е) візуалізація – передбачає використання аудіовізуальної та електронно-обчислювальної техніки, а також конструювання та застосування різноманітних дидактичних матеріалів і оригінальних наочних посібників [1, с. 2–6; 3, с. 98–99; 5, с. 26–29].

Інноваційна спрямованість роботи вчителя визначається критеріями освітніх інновацій, до яких належать: а) новизна, що дає змогу визначити рівень новизни досвіду (абсолютний, локально-абсолютний, умовний, суб'єктивний рівні); б) оптимальність – як досвід сприяє досягненню високих результатів за найменших витрат часу фізичних, розумових сил; в) результативність та ефективність, що означає певну стійкість позитивних результатів діяльності вчителя; г) можливість творчого застосування в масовому досвіді, що передбачає придатність апробованого досвіду для масового впровадження у закладах освіти [3, с. 98–99; 4; 5, с. 26–29; 9, с. 155–162].

У сучасній українській школі використовують як традиційні технології навчання (пояснювально-ілюстративні, диференційовані, проблемні, програмовані тощо), так і нові технології навчання (особистісно-орієнтовані, групові, розвивальні, технології формування творчої особистості, дослідницькі технології, модульні, інформаційні) [13, с. 98–99; 4; 5, с. 26–29; 6, с. 297–300].

Групова (колективна) технологія навчання передбачає організацію навчального процесу, за якої навчання здійснюється у процесі спілкування між учнями у групах. Групові форми навчання дають змогу диференціювати та індивідуалізувати процес навчання, формують внутрішню мотивацію до активного сприйняття, засвоєння та передачі інформації, сприяють формуванню комунікативних якостей учнів, активізують розумову діяльність. Робота в групах дає найбільший ефект у засвоєнні знань [1, с. 2–6; 2, с. 258–261].

У сучасній вітчизняній педагогічній практиці та теорії найбільш суттєвими прикладами технологій індивідуалізації навчання є: проєктні технології навчання; технологія продуктивного навчання; технологія

індивідуального навчання; адаптивна система навчання; навчання на основі індивідуально-орієнтованого навчального плану.

Мультимедійні технології пов'язані із створенням мультимедіа-продуктів: електронних книг, енциклопедій, комп'ютерних фільмів, баз даних. У цих продуктах об'єднуються текстова, графічна, аудіо- та відеоінформація, анімація. Мультимедійні технології перетворили комп'ютер на повноцінного співрозмовника, дозволили учням не виходячи з навчальної аудиторії, з дому, брати участь у конференціях, діалогах, вести кореспонденцію. Як принципово новий навчальний засіб електронна книга відкрила можливості «читати», аналізувати «живі» озвучені сторінки [3, с. 98–99; 4; 5, с. 26–29; 9, с. 155–162].

Мережеві технології призначені для телекомунікаційного спілкування учнів з викладачами, колегами, працівниками бібліотек, лабораторій, установ освіти тощо. Телекомунікаційний доступ до баз даних здійснюється через всесвітню мережу Інтернет [3, с. 98–99; 4; 5, с. 26–29; 7, с. 2–3; 8; 9, с. 155–162].

Формами мережевої комунікації є: електронна пошта – призначається для обміну інформацією між суб'єктами зв'язку, здійснення консультування, організації дистанційного навчання; телеконференція – дозволяє викладачеві та учням, що знаходяться на значній відстані одне від одного, організувати спеціальне навчання, обговорювати навчальні проблеми, брати участь у ділових іграх, практикумах тощо в умовах так званого віртуального класу.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної активності, що має за мету створення комфортних умов навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів; учитель і учень є рівноправними суб'єктами навчання. Технологія передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем. Інтерактивне навчання є навчання діалогу, під час якого відбувається взаємодія учасників

педагогічного процесу з метою взаєморозуміння, спільного розв'язання навчальних завдань, розвитку особистісних якостей учнів [1, с. 2–6; 2, с. 258].

Навчання необхідних навичок має відбуватись у школах вже тут і зараз. До слова, ось яким британські спеціалісти з освіти бачать ідеальний портрет сучасного учня: завжди мобільний; співпрацює завжди й з усіма; зростає в соціальних мережах; навчається скрізь і будь-коли [2, с. 258–261; 8].

Усі ці якості в тому числі мають підтримувати та розвивати вчителі. Отож, вчителі нового покоління: не є трансляторами даних, а тільки спрямовують навчальний процес, діти навчаються самі; мають активно працювати в команді; навчають учнів співпраці в класі; вважають технології «надбудовою в навчанні» та активно їх використовують, а не просто «вивчають».

Сучасний етап модернізації системи освіти характеризується посиленням уваги до особистості, спрямуванням зусиль педагогів на розвиток творчого потенціалу учасників навчально-виховного процесу. Реалізація нових векторів розвитку освіти потребує використання інноваційних освітніх технологій, творчого пошуку нових або вдосконалених концепцій, принципів, підходів до освіти, з суттєвих змін у змісті, формах і методах навчання, виховання, управління педагогічним процесом. Таким чином, інноваційність є однією з домінуючих тенденцій розвитку людства. З урахуванням цього нова освітня парадигма вибудовується на засадах збереження і розвитку творчого потенціалу людини, її спрямованості на самовизначення, стабільно активної життєдіяльності у змінних соціальних умовах, готовності до сприймання і розв'язання нових завдань [3, с. 98–99; 4; 5, с. 26–29; 6, с. 297–300; 7, с. 2–3; 8].

Отже, сучасній школі сьогодні потрібний учитель, який міг би оновлювати, удосконалювати зміст своєї діяльності. Впоратися з цим завданням можна тільки за умови розумного поєднання традиційних та інноваційних форм і методів навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Багай Б. М. Інноваційні педагогічні технології у сучасній школі. Броди, 2016. С. 2–6. URL: http://brodypk.at.ua/navch-met/poch/dop/dopovid_innovacijni_pedagogichni_tekhnologiji.pdf
2. Мозуль І. Впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес на уроках природознавства в початковій школі. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка*. Дрогобич, 2020. Т. 3. № 27. С. 258–261. URL: <https://op.ua/ru/pedclass/nauchnaya-statya/vprovadzhennya-innovaciynih-tehnologiy-u-navchalno-vihovniy-proces-na-urokah-prirodnavstva-v-pochatkoviy-shkoli>
3. Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології навчання: доцільність застосування понять. *Матеріали наук. конф. професорсько-викладацького складу, наук. працівників і здобувачів наук. ступ. за підсумками наук.-дослідної роботи за період 2017–2018 рр.* (16–17 трав. 2019 р.): у 2-х т. Т. 2. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019. С. 98–99.
4. Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології навчання. Методичний посібник. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2004. 31 с.
5. Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології навчання у контексті реалізації концепції «Нова українська школа». *Інноваційний розвиток вищої освіти : глобальний, європейський та національний виміри змін* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (16–17 квітня 2019 р., м. Суми). Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. Том 1. С. 26–29.
6. Стрельніков В. Ю. Основні категорії і поняття інноваційних технологій навчання. *Сучасна середня освіта: інновації, методологія, теорія, практика* : тези доповідей на міжрегіональній наук.-практ. конф., 7 жовтня 2014 р. / За заг. ред. І. М. Бобер. Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2014. С. 297–300.

7. Шило С. І., Савченко Т. В. Удосконалення навчально-виховного процесу на основі впровадження інноваційних технологій як засіб розвитку творчої особистості учасників педагогічного процесу. Запоріжжя, 2014. С. 2–3. URL: <https://virtkafedra.ucoz.ua/imidg/shilo.pdf>

8. Юрченко О. 12 інноваційних технологій в освіті: що українцям можна запозичити просто зараз. URL: <https://osvitoria.media/experience/12-innovatsijnyh-tehnologiyi-v-osviti-shho-ukrayintsyam-mozhna-zapozychyty-prosto-zaraz/>

9. Lebedyk L. V. 1.15. Structural components and functions of projecting activity of future high school teachers. *Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School*: monograph / Edit. I. F. Prokopenko, I. M. Trubavina. Prague, OKTAN PRINT s.r.o. 2020. P. 155–162.

Григор'єва Д. А.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 016 Спеціальна освіта

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

Науковий керівник: Стрельніков В. Ю.

професор кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ СУЧАСНОСТІ

Найзначущішою особливістю сучасної системи освіти є співіснування двох стратегій організації навчання — традиційної та інноваційної. Терміни

«традиційне (нормативне) навчання» та «інноваційне навчання» запропоновані групою вчених у доповіді Римському клубу (1978), який звернув увагу світової наукової громадськості на неадекватність принципів традиційного навчання вимогам сучасного суспільства до особистості, її пізнавальних можливостей. Інноваційне навчання трактувалось у ній як процес і результат навчальної та освітньої діяльності, що стимулює новаторські зміни в культурі, соціальному середовищі. Воно орієнтоване на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі за рахунок розвитку здібностей до творчості, різноманітних форм мислення, а також здатності до співробітництва з іншими людьми [1; 7, с. 104–107; 8, с. 124–125; 10, с. 98–99; 12, с. 26–29; 13, с. 297–300].

Інноваційне навчання – стимулює новаторські зміни в культурі, соціальному середовищі; зорієнтоване на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі за рахунок розвитку творчих здібностей, різноманітних форм логічного та образного мислення, а також здатності до співробітництва з іншими людьми [1; 2; 6, с. 223–225; 7, с. 104–107; 8, с. 124–125; 9; 10, с. 98–99; 11; 12, с. 26–29; 13, с. 297–300].

Проте, виокремлення двох підходів до освіти і навчання (традиційного та інноваційного) не означає неможливості інноваційних пошуків в обох напрямках. М. Кларін, аналізуючи існуючі на сьогодні інноваційні підходи до навчання, розподіляє їх на два типи: 1) інновації-модернізації, які модернізують навчальний процес та спрямовані на досягнення гарантованих результатів у межах його традиційної репродуктивної орієнтації; 2) інновації-трансформації, які перетворюють традиційний навчальний процес та спрямовані на забезпечення його дослідницького характеру, організацію пошукової навчально-пізнавальної діяльності [5, с. 89].

Починаючи з 60-х років минулого століття в наукових центрах і навчальних закладах США, Канади, Західної Європи, Австралії, Японії, колишнього СРСР (тепер незалежних держав, в тому числі України) та інших країн світу розробляються для потреб освіти спеціалізовані комп'ютерні

навчальні системи. У всьому світі виготовлення програмних продуктів для навчального процесу є дуже дорогою справою, адже до нього залучаються висококваліфіковані психологи, викладачі, комп'ютерні дизайнери, програмісти [5].

Інформаційні технології навчання розвивають ідеї програмованого навчання, відкривають цілком нові, ще не досліджувані технологічні варіанти навчання, пов'язані з унікальними можливостями сучасних комп'ютерів і телекомунікацій. Один із відомих сучасних дослідників технологій навчання Г. Селевко, як і традиційна вітчизняна педагогічна теорія і практика, вважає комп'ютерні технології навчання лише процесами підготовки й передачі інформації об'єктові навчання (студенту), засобом здійснення яких є комп'ютер. Цікавим є його класифікація даної технології: «за рівнем застосування – загальнопедагогічна; за філософською основою – адаптивна і сцієнтисько-технократична; за основним фактором розвитку – соціогенна і психогенна; за концепцією засвоєння – асоціативно-рефлекторна; за орієнтацією на особистісні структури – інформаційна й операційна; за характером змісту – проникаюча, придатна для будь-якого змісту; за організаційними формами – індивідуальна й групова (система малих груп); за підходом до того, хто вчиться – співробітництво; за переважаючими методами – інформаційна, операційна, діалогічна, програмоване навчання» [9].

Прагнення постійно оптимізувати навчально-виховний процес зумовило появу нових і вдосконалення використовуваних педагогічних технологій різних рівнів і різної цільової спрямованості. Подальший їх розвиток пов'язаний з орієнтацією на реалізацію сучасних концепцій освіти й виховання.

Використання в освітній практиці технологій, пов'язаних з Інтернетом, дозволяє реалізувати принцип безперервної освіти – «навчання впродовж усього життя», перейти від догматичного заучування до діяльнісного та компетентного підходу – підготовки фахівців, здатних в умовах сучасного виробництва вирішувати наявні проблеми в нетривіальних умовах. Інформаційно-

комунікаційні технології мають великі можливості для особистісного розвитку людини, розкриття її потенціалу, тому на сучасному етапі значну роль відіграють дистанційні форми та технології навчання й виховання. Сьогодні без широкого застосування дистанційного навчання навчальні заклади не можуть перемагати в конкурентній боротьбі на ринку освітніх послуг та забезпечувати підготовку кваліфікованих фахівців на сучасному рівні [6, с. 223–225; 7, с. 104–107; 8, с. 124–125; 10, с. 98–99; 12, с. 26–29; 13, с. 297–300].

Основні принципи дистанційного навчання – це встановлення інтерактивного спілкування між студентом та викладачем без забезпечення їх безпосередньої зустрічі і самостійне освоєння певного масиву знань і навичок за обраним курсом при використанні певних інформаційних технологій [1, с. 167].

В Україні у 2013 році пройшли перші МООС на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка – «Університет онлайн». Перший масовий онлайн-курс, ініційований Іваном Примаченком, стосувався бренд-менеджменту та зібрав понад 9 тисяч учасників.

Стартував проект інтерактивної онлайн-освіти EdEra (2014 р.), який створює онлайн-курси та освітній контент широкого спектра з використанням ІТ. Мета проекту зробити освіту в країні доступною та якісною на зразок західних найкращих освітніх ініціатив.

Звичайно таке онлайн навчання має як переваги так і певні недоліки. До переваг ми відносимо: доступ до програм найкращих університетів і викладачів світу; найновіша інформація, технології, теорії; безкоштовне або доступніше за ціною, ніж денне навчанням в університеті; можливість навчатись будь-де і будь-коли [3; 7, с. 104–107; 12, с. 26–29].

Але сучасний студент зіштовхується і з труднощами у самотивації, і з недостатньою кількістю спеціалізованих матеріалів вищого рівня складності (більшість матеріалів вступного рівня – для того, щоб охопити якомога більшу

аудиторію). Ще одним недоліком онлайн навчання ми вважаємо це ілюзія компетенції, тобто важко оцінити знання чи їх відсутність.

Отже, дистанційна форма навчання це сучасна платформа для отримання знань. І хоча Україна значно відстає від країн зарубіжжя з питань дистанційної освіти, але ми вже бачимо перші кроки які вітчизняна освіта робить у цьому напрямі.

У країні не має відповідних програм загальнодержавного та регіонального рівнів. Невисокий рівень комп'ютеризації суспільства та системи освіти зокрема, низьке освоєння навчальними закладами сіткових інформаційних технологій, несформованість національного освітнього простору в Web-середовищі та ін. не дають змоги в даний час реалізувати значні потенційні можливості дистанційного навчання.

Особливостями нової технології навчання є: сучасність – постійне прагнення до нововведень і неперервне вдосконалення змісту предмета з урахуванням зменшення розриву між найновішими досягненнями в науці та виробництві; оптимальність – спроба досягти поставлених навчально-виховних цілей за найменших, по можливості, витрат зусиль, часу та засобів, завдяки високій якості, ефективності та результативності навчання; інтегральність – синтез одержаних знань не тільки з одного предмета, але й з інших предметів; науковість – відмова від інтуїтивного визначення змісту, методів і форм навчання й перехід до максимально повного аналізу, ґрунтованого на найновіших досягненнях психолого-педагогічних наук; відтворення процесу навчання та його результатів; програмування діяльності викладачів та студентів; масштабне використання сучасних технічних і дидактичних засобів навчання, які активізують діяльність студентів; оптимальність матеріально-технічної бази; якісна та кількісна оцінка результатів навчання [2].

Отже, інновації в освіті є невід'ємною його частиною, з розвитком суспільства та технологій ми не можемо обійтись без впровадження інноваційних педагогічних технологій в освіті. Інновації в системі освіти,

допомагають нам краще розробити систему, завдяки якій ми зможемо передавати і засвоювати якомога більше знань, яких з часом стає дедалі більше.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гозман Л. Я., Шестопад Е. Б. Дистанционное обучение на пороге XXI века. Ростов-н/Д. : Мысль, 1999. 368 с.
2. Гончаров С. М. Сугестивні технології навчання в кредитно-модульній системі організації навчального процесу: Навчально-методичний посібник. – Рівне: НУВГП, 2008. 118 с.
3. Гуманізація педагогічного процесу у вищій школі: колективна монографія / керівник колективної монографії д. пед. н. Л. В. Лебедик. Полтава : ПУЕТ, 2020. 196 с.
4. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
5. Кларин М. В. Инновации в обучении: цели, формы и модели: Анализ зарубежного опыта. М. : Наука, 1997. С. 89.
6. Лебедик Л. Інноваційні підходи до проектування освіти дорослих. *Інновації в освіті* : матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. (Київ, 16-17 жовтня 2012 р.) : тези доповідей. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. С. 223–225.
7. Лебедик Л. В. Особливості проектування інноваційних технологій навчання. *Дидактика*: часопис / А. Бойко (гол. ред.). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. Вип. 14. С. 104–107.
8. Лебедик Л. В. Особливості проектування інноваційних технологій навчання. *Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Політехнічна освіта як засіб забезпечення ринку праці в Україні»* 19-20.11.2013. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. С. 124–125.
9. Стрельніков В. Ю., Брітченко І. Г. Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення

кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ. Полтава : ПУЕТ, 2013. 309 с. URL: <http://library.kr.ua/elib/strelnikov/posibnyk-Strelnikov.pdf>

10. Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології навчання: доцільність застосування понять. *Матеріали наук. конф. професорсько-викладацького складу, наук. працівників і здобувачів наук. ступ. за підсумками наук.-дослідної роботи за період 2017–2018 рр.* (16–17 трав. 2019 р.): у 2-х т. Т. 2. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019. С. 98–99.

11. Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології навчання. Методичний посібник. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2004. 31 с.

12. Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології навчання у контексті реалізації концепції «Нова українська школа». *Інноваційний розвиток вищої освіти : глобальний, європейський та національний виміри змін* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (16–17 квітня 2019 р., м. Суми). Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. Том 1. С. 26–29.

13. Стрельніков В. Ю. Основні категорії і поняття інноваційних технологій навчання. *Сучасна середня освіта: інновації, методологія, теорія, практика* : тези доповідей на міжрегіональній наук.-практ. конф., 7 жовтня 2014 р. / За заг. ред. І. М. Бобер. Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2014. С. 297–300.

Дьяконова І. Ф.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальність 016 Спеціальна освіта

Полтавський національний педагогічний

університет імені В.Г.Короленка

м. Полтава

Науковий керівник: Стрельніков В. Ю.

професор кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи

Полтавський національний педагогічний

університет імені В.Г.Короленка

м. Полтава

СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Ми перебуваємо тут,

щоб зробити свій внесок у цей світ.

Інакше навіщо ми тут?

Стів Джобс

Об'єктивне прискорення науково-технічного і соціального процесу, кризові економічні, екологічні, демографічні, політичні та інші явища, що виникли в сучасному світі, неминуче позначаються на системі освіти, загострюють протиріччя і труднощі формування молодого покоління. Традиційні педагогічні засоби навчального процесу все частіше не спрацьовують. Через невідповідність темпів і характеру соціальних та педагогічних процесів виникають кризові явища в педагогіці.

Головна суперечність розвитку системи освіти – невідповідність старих методів навчання, виховання та розвитку дітей новим умовам життя; друга – суперечність між масою нових відомостей і рамками навчально-виховного

процесу; третя – суперечність старого і нового (мається на увазі становлення альтернативної освіти, нових типів навчальних закладів).

Тому для педагогіки як науки про виховання, освіти і навчання, якій протягом довгого періоду часу було притаманним педагогічне новаторство як оновлення освітньої системи, провідним і визначальним критерієм її життєздатності, відповідності соціальним запитам і потребам, конкурентноспроможності є інноваційність.

Нововведення (інновації) не виникають самі собою, а є результатом наукових пошуків, аналізу, узагальнення педагогічного досвіду.

Термін «інновація» означає оновлення процесу навчання, який спирається, головним чином, на внутрішні фактори. Запозичення цього терміна пов'язане з бажанням виділити мотиваційний бік навчання, відмежуватися від чергових «переможних методик», які за короткий час повинні дати максимальний ефект незалежно від особливостей класу та окремих учнів, їхніх бажань, здібностей тощо.

Інноваційність сучасної освіти, як і суспільства в цілому, зумовлена об'єктивними причинами еволюційного розвитку соціуму. Як зазначає В.І.Слободчиков, з 60-х років минулого століття феномен «інноваційність» став ключовим у характеристиці постіндустріальної формації – її становлення і розвитку [6].

Тому цілком закономірним є прийняття відповідних нормативних актів на рівні держав, наприклад, в Україні прийнято закони «Про інноваційну діяльність» та «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», в яких визначено механізми впровадження інноваційної діяльності в суспільстві та які орієнтують його на інноваційний розвиток, а саме: створення необхідних (правових, економічних та організаційних) умов для оновлення, подальшого розвитку і використання науково-технічного потенціалу країни, відродження духовності, інтелекту держави, формування інноваційної культури нації тощо.

У загальновизнаному тлумаченні «інновація» означає «нововведення; інновація освіти».

Поняття «технологія» виникло у світовій педагогіці також як протиставлення існуючому поняттю «метод». Отже, «інноваційні технології» – це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів. Система ґрунтується на внутрішніх умовах навчання. Тому «педагогічні технології» пов'язані з ідеями і досвідом психології, соціології, системного аналізу тощо.

Будь-який інноваційний процес, в основі якого є педагогічне відкриття, рано чи пізно, стихійно або свідомо повинен реалізуватися.

Які ж методологічні вимоги до педагогічних інновацій?

Будь-яка педагогічна технологія повинна відповідати деяким основним методологічним вимогам (критеріям технологічності): концептуальність, системність, можливість управління, ефективність, відтворюваність, візуалізація.

А які ж існують інноваційні технології навчання в сучасній школі?

У сучасній українській школі використовують як традиційні технології навчання (пояснювально-ілюстративна, проблемна, програмована, диференційована та ін.), так і нові технології навчання (інформаційно-комп'ютерні, технологія проблемного навчання, технологія критичного мислення, технологія інтерактивного навчання, проектна технологія, ігрова технологія, технології особистісно орієнтованого та переверненого навчання).

Групові (колективні) технології застосовувалися ще в середні віки. Сучасна технологія розроблена і апробована О.Рівиним (КСН), В.Дяченко (ГСН). Групова (колективна) технологія навчання передбачає організацію навчального процесу, за якої навчання здійснюється у процесі спілкування між учнями (взаємонавчання) у групах. Групові форми навчання дають змогу диференціювати та індивідуалізувати процес навчання, формують внутрішню

мотивацію до активного сприйняття, засвоєння та передачі інформації, сприяють формуванню комунікативних якостей учнів, активізують розумову діяльність. Робота в групах (колективна) дає найбільший ефект у засвоєнні знань.

Технології індивідуалізації процесу навчання (А.Границька, В.Шадріков) - це організація навчально-виховного процесу, при якій вибір педагогічних засобів та темпу навчання враховує індивідуальні особливості учнів, рівень розвитку їх здібностей та сформованого досвіду. Його основне призначення полягає в тому, щоб забезпечити максимальну продуктивну роботу всіх учнів в існуючій системі організації навчання.

Ігрові технології навчання (Й.Гензерг). Технології ігрового навчання – це така організація навчального процесу, педагогічних під час якої навчання здійснюється у процесі включення учня в навчальну гру (ігрове моделювання явищ, «проживання» ситуації). Сьогодні віддають перевагу терміну «імітація» замість «гра» (акцент переноситься на внутрішню сутність дії). Навчальні ігри мають за мету, окрім засвоєння навчального матеріалу, вмінь і навичок, ще й надання учневі можливості самовизначитися, розвивати творчі здібності, сприяють емоційному сприйманню змісту навчання [4].

Інтегровані технології (П.Ерднієв) – припускає, що вчитель за можливості чітко визначає реакції, поняття, ідеї та навички, які мають бути засвоєні учнем, а потім за допомогою багатостороннього підходу допомагає учневі спрямувати власну діяльність на досягнення цих цілей. При цьому учень може діяти у власному темпі інновацій, заповнюючи прогалини у своїх знаннях або пропускаючи те, що вже засвоєно. Мультимедійні технології пов'язані в створенням мультимедіа-продуктів: електронних книг, енциклопедій, комп'ютерних фільмів, баз даних.

Інтерактивні технології навчання. В Україні розроблена та пропагується технологія інтерактивного навчання О.Пометун. Інтерактив (від англ.- «взаємний» та «діяти»). Інтерактивне навчання - це спеціальна форма

організації пізнавальної активності, що має за мету створення комфортних умов навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. Суть інтерактивного навчання полягає й тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів; учитель і учень є рівноправними суб'єктами навчання.

Інтерактивне навчання сприяє формуванню навичок та вмінь як предметних, так і загальнонавчачьих; виробленню життєвих цінностей: створенню атмосфери співробітництва, взаємодії; розвитку комунікативних якостей. Технологія передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем. Інтерактивне навчання – це навчання діалогу, під час якого відбувається взаємодія учасників педагогічного процесу з метою взаєморозуміння, спільного розв'язання навчальних завдань, розвитку особистісних якостей учнів.

Основи особистісно зорієнтованої технології навчання мови, що базуються на особистісно зорієнтованому підході до навчання, було закладено в педагогіці, психології, лінгводидактиці дослідженнями Б.Ананьєва, Г.Балла, І.Беха, Н.Бібік, О.Біляєва, А.Богущ, Л.Варзацької, М.Вашуленка, Л.Виготського, Н.Голуб, О.Горошкіної, Т.Донченко, І.Зимньої, О.Леонтьєва, С.Карамана, А.Маслоу, Н.Остапенко, М.Пентилюк, С.Подмазіна, К.Роджерса, О.Савченко, О.Семенов, А.Хуторського, Г.Шелехової, І.Якиманської та ін. Висновки науковців становлять теоретико-методичне підґрунтя для розв'язання наукових завдань особистісно зорієнтованої мовної освіти, задекларованої як пріоритетний напрям освітньої системи, й активно впроваджуються у сучасну практику навчання.

Перевернене навчання – це технологія активного навчання, за якою логіку традиційного навчального процесу змінено таким чином, коли домашнім завданням учнів є самостійне опанування теоретичного матеріалу з теми наступного уроку, а в класі вчитель організовує роботу над практичними завданнями, з'ясуванням труднощів тощо.

Авторами технології переверненого навчання вважають учителів хімії Аарона Самса і Джонатана Бергмана (США). У 2008р. вони стали записувати відеоролики зі своїми лекціями та пропонувати їх на домашнє опрацювання учням. У власних книжках «Перевернене навчання, або Як достукатися до кожного учня на уроці» розповідають про особливості своєї технології та перспективи [3].

15.

Отже, з розвитком суспільства та технологій ми не можемо обійтись без впровадження інноваційних педагогічних технологій в освіті. Інновації в системі освіти допомагають нам краще розробити систему, завдяки якій ми зможемо передавати і засвоювати якомога більше знань, яких з часом стає дедалі більше.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алфімов Д.В. Інноваційна освітня система: шляхи відродження // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: Збірник наукових праць / Ред. кол. Л.І.Даниленко та ін. К.: Логос, 2010. С.158-160.
2. Остапчук О.Є. Інноваційні процеси в освіті: пошук істини триває // Педагогічних інновацій підручник для директора. 2003. №4. С.3-8.
3. Приходькіна Н. Використання технологій «переверненого» навчання у професійній діяльності викладача вищої школи [Електронний ресурс] / Н.Приходькіна. Режим доступу:<http://qoo.by/2Bk>.
4. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості: Навчально-методичний посібник. К.: ІЗМН, 1996, 236с.
5. Слободчиков В.И. Проблемы становления и развития инновационного образования // Инновации в образовании. 2003. №2. С.4-18.

Зігаренко Т. В.

*здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»
кафедри психології, педагогіки та філософії
Кременчуцький національний університет імені Михайла
Остроградського
м. Кременчук*

Науковий керівник: Давидова О.В.

*старший викладач, кандидат психологічних наук
кафедри психології, педагогіки та філософії
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського
м. Кременчук*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

Агресивна поведінка підлітків є актуальним напрямом вивчення багатьох наукових дисциплін. Соціологи звертають увагу на форми підліткової агресії, яких вона може набути в процесі соціалізації. Психологи та фізіологи вважають, що агресивність характерна для перехідного віку та є наслідком зміни гормонального фону, розвитку когнітивних процесів, здібностей і інтелекту.

Дослідженням проблеми підліткової агресії присвячували свої праці зарубіжні і вітчизняні науковці: К. Додж, М. Каплан, К. Лебединська, Ю. Можгінський, А. Патерсон, М. Райська, А. Стаценко, Г. Сухарева, Р. Хусман та ін.

Аналіз наукової літератури свідчить про розмежування понять агресія як дія і агресивність, як властивість особистості, проявом якої є готовність до агресивної поведінки. Агресивність – це усвідомлювана чи неусвідомлювана

схильність до агресивної поведінки, агресія – це форма поведінки, яка частково є соціальним прикладом (засоби масової інформації, друзі, родина) і частково є наслідком агресивності як властивості особистості. На думку більшості психологів агресивністю є вроджена властивість кожної живої істоти, здатність до активності, що спрямована на задоволення своїх потреб. Виокремлюють позитивні фактори агресивності, суть якої полягає у здатності живої істоти проявляти активність у вигляді подолання важких випробувань, боротьби за виживання та самовдосконалення. Негативного аспекту агресивність набуває тоді, коли внаслідок недоліків соціальної адаптації особа конфліктує з оточенням, не дотримується або порушує моральні норми, чим завдає шкоди іншим [3, с. 111]. У різних людей агресивність може мати різний ступінь прояву. Повна відсутність агресивності призводить до нездатності займати активну життєву позицію, натомість надмірна агресивність може перетворювати особистість в конфліктну, нездатну до соціалізації. В такому випадку агресія стає звичним способом поведінки, що проявляється у ворожості, негативізмі та жорстокості.

На думку А.А. Реана під агресією слід розуміти поведінку людей, що направлена на заподіяння збитку або шкоди будь-якій живій істоті, яка, в свою чергу, має на меті уникнути таких дій [6, с. 8]. Необхідно зазначити, що агресивна поведінка може бути прямою, коли людина не приховує свою агресію і непрямою, коли агресія приховується під неприязню або іронією. А.А. Реаном вирізняються два основних напрями виникнення підліткової агресії. Зазначається або про біологічний механізм, в якому підкреслюється роль нейрофізіологічних медіаторів і функціонального стану глибинних структур мозку, або увага акцентується на динамічній теорії агресивної поведінки, що говорить про основний механізм агресії як патологічний особистісний розвиток, характерний особливо для періодів життєвих криз [6, с. 6].

Для того, щоб з'ясувати, чи відіграє агресія роль фактора адаптації (або дезадаптації) в поведінці підлітків, поділяють її два види: продуктивну (конструктивну) і непродуктивну (деструктивну) на типові форми прояву агресії. Коли злий умисел завдати кому-небудь шкоду відсутній проявляється продуктивна (конструктивна) агресія, в результаті якої поведінка зводиться до оборонних чи ненавмисних дій або до агресії як самоствердження. При непродуктивній (деструктивній) агресії завдання шкоди є основою вибору агресивної поведінки як способу взаємодії. Крім того, агресія може бути направлена і на власну особистість. Це проявляється суїцидальною поведінкою або самоушкодженням.

Значна частина агресивних вчинків підлітків є наслідком особистісної кризи. Потужний розвиток своєї свідомості та самокритичності веде до виявлення дитиною в підлітковому віці суперечності у навколишньому світі і у власному уявленні про себе.

Потреби підліткового віку в соціальній самоідентифікації, індивідуалізації, самоактуалізації (творчості), наявності близького друга, виборі життєвої стратегії пов'язані з процесом формування особистості. Проблеми реалізації цих потреб на мікросоціальному рівні пов'язані з характеристикою соціального оточення підлітка (сім'єю, школою, однолітками), на більш високому (макросоціальному) рівні – з особливостями соціокультурної ситуації, в якій формується особистість [2].

У складному за своїм змістом сучасному світі підлітку досить складно жити та соціалізуватися. Це обумовлено більшими вимогами до нового покоління внаслідок високого темпу технічного та технологічного розвитку та великим об'ємом існуючої інформації, що має досить суттєвий вплив на підлітка з відсутньою чіткою життєвою позицією. Крім того, економічні і екологічні кризи, які вразили наше суспільство, викликають у підлітків відчуття роздратування та безнадійності [7, с. 144].

Одне із найбільш спірних джерел навчання агресії – засоби масової інформації. небезпечна для духовно-моральної атмосфери суспільства традиція ЗМІ полягає в їхньому прагненні (заради високих рейтингів) експлуатувати негідні, руйнівні тенденції людської підсвідомості. Головним чином це належить до насильства, яке надмірно демонструє телебачення. Як показують дослідження, постійний перегляд сцен насильства притупляє чутливість до агресії, зменшує значимість внутрішніх факторів, які її стримують, збільшує фактичні прояви агресивності в поведінці, формує неправильний образ соціальної реальності, що може стати основою подібних дій.

Також важливу функцію у формуванні підлітка як особистості має сім'я, яка є основним джерелом живих прикладів агресивної поведінки та головним фактором соціалізації та. Численні дослідження показали, що для сімей, з яких виходять агресивні діти, характерні особливі взаємини між членами сім'ї. Подібні тенденції психологами описані як «цикл насильства» [1, с. 204].

Під час спілкування з однолітками підлітки також отримують інформацію про агресію. Спостерігаючи за поведінкою інших дітей (наприклад, однокласників), вони вчаться вести себе агресивно. В багатьох випадках дуже агресивні діти виявляються пригнобленими більшістю учнів у класі. З іншого боку, вони можуть знайти друзів серед агресивних однолітків. В.В. Знаков у зв'язку із цим зазначає, що психічні властивості особистості, у тому числі і такі негативні, як агресивність, формуються під впливом соціального середовища. Для підлітка, як відомо, найбільш значущими елементами соціального оточення є групи однолітків у школі і на вулиці. Відповідно головні причини агресивної поведінки підлітка слід шукати в його міжособистісних відносинах з оточуючими, а також у типах соціальних норм, прийнятих у референтних для нього групах [4, с. 23].

Отже, у підлітків один із головних шляхів формування агресивності – спостереження за агресією інших. Існують два основних способи пошуку адаптації підлітками, пов'язаних з агресивною поведінкою. Одним із них є

«бунт», «заколот» (у термінології Р. Мертон), пов'язаний з переживанням підлітком чималої кількості суб'єктивно значущих соціальних, психологічних та інших проблем, що не дозволяють йому повністю відповідати самооцінці або вимогам-очікуванням навколишнього середовища. За таких умов поведінка визначається запереченням пропонованих середовищем цілей діяльності і шляхів їх досягнення, а також нездатністю опанувати адаптивними типами соціальної дії. Другий спосіб – оновлення середовища, пов'язаний із тим, що підліток, здатний до вироблення власних цілей діяльності і шляхів їх досягнення, виступає інноватором та рідко відразу приймається середовищем. Тоді він змушений використовувати агресивні форми поведінки для утвердження своєї правоти. «Оновлення середовища» – це помірно агресивна поведінка, мотивована прагненням привести оточення у відповідність зі своїми уявленнями про те, яким воно має бути. І в цьому контексті визначальним фактором є закладена в дитині на більш ранніх етапах розвитку система цінностей [5]. Д.В. Ольшанський порівнює цінності зі своєрідними маяками, що допомагають «помітити в потоці інформації те, що найбільш важливо (в позитивному або негативному сенсі) для життєдіяльності людини; це такі орієнтири, дотримуючись яких, людина зберігає свою визначеність, внутрішню послідовність своєї поведінки».

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандура А., Уолтерс Р. Подростковая агрессия, Москва, Фимита. 2000. 512 с.
2. Волянская Е.В., Пилипенко В.Е., Сапелкина Е.В. Социокультурная детерминация подростковой агрессии – Киев, ПЦ «Фолиант». 2004. 174 с.
3. Ганова Л.А. Феномен агрессивности и особенности личности. *Вопросы общей и дифференциальной психологи: сборник научных трудов.* Кемерово 1998. № 2 С. 108–115.

4. Знаков В.В. Понимание асоциальными подростками ситуаций насилия и унижения человеческого достоинства. *Вопросы психологии* 1989. №3 С. 20–27.
5. Ольшанская Е.В. Подростковая агрессия как фактор социальной адаптации. Дис. канд. псих. наук. Москва. 2000. 135с.
6. Реан А.А. Агрессия и агрессивность личности. *Психологический журнал* 1996. №5 С. 3–18.
7. Фурманов И.А. Детская агрессивность. Москва, Юнити. 1996. 192 с.

Мельник Я. С.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності 053 - «Психологія»

Кременчуцький національний університет

імені Михайла Остроградського

м. Кременчук

Науковий керівник: Давидова О В.,

кандидат психологічних наук

старший викладач кафедри

психології, педагогіки та філософії

Кременчуцький національний університет

імені Михайла Остроградського

м. Кременчук

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ЧИННИКА ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ

Хореографічна культура являє собою комплекс художніх явищ культурно-історичного процесу, що становлять суб'єктивну цінність, є предметом сучасних

наукових досліджень. Використання сучасними хореографами хореографічних традицій українського народу відображає соціокультурний досвід нації.

Розвиток творчої культури дітей молодшого шкільного віку збагачує їх духовний світ та особистісний потенціал, формує світогляд, виявляє творчі здібності, є одним із пріоритетних напрямів, що зазначений у Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI столітті, Концепції позашкільної освіти та виховання. У цих документах висвітлено, що основним завданням позашкільної освіти є пошук, розвиток та підтримка здібних, обдарованих і талановитих вихованців, учнів і слухачів. Хореографія займає почесне місце як вид мистецтва, спрямований на розвиток творчих здібностей дітей та включає в себе образотворче мистецтво, драматургію, музику.

Сучасний етап трансформації суспільства передбачає актуалізацію виховної функції музично-хореографічного мистецтва, який безпосередньо є його суттю. Хореографічна культура стає зразком включення дитини у світ художнього мистецтва не тільки способом його пізнання, а й за допомогою індивідуального емоційного переживання, що вимагає удосконалення фахових технік, підвищення професійної компетентності, діалогічний характер взаємодії та зосередження на духовно-творчий потенціал культури і особистості.

У науковому обігу вивчення хореографічної культури реалізується за кількома напрямками: історико-аналітичним, проблемно-теоретичним, фольклорно-етнографічним та освітньо-методичним. Хореографічне мистецтво розглядається в контексті сучасних теоретичних підходів, як тотожне визначенню «художня культура» поняття, яке історично склалося у науковій думці. Особлива активізація свідомості засобами хореографічного мистецтва зумовлюється тим, що танець (як художній твір) – явище соціальне, яке відтворює дійсність і оцінює зображуване, прагнучи виявити його сутність.

Говорячи про хореографічну діяльність з позиції діяльнісного підходу, Б. Андрєєв, І. Волощук, В. Крутецький, О. Леонтєв вважають, що хореографічні здібності є індивідуально-психологічними властивостями людини, що створюють

оптимальні можливості для успішного виконання певного виду діяльності. Передумовами розвитку спеціальних здібностей є певні специфічні задатки, які складають комплекс сформованих якостей особистості та розвиваються у конкретному виді діяльності. Для хореографічної діяльності важливими анатомо-фізіологічними особливостями є: антропометричні дані (постава, пропорційність будови тіла, граційність форми рук та ніг), функціональні особливості біомеханіки рухів (виворітність, крок, підйом, гнучкість корпусу, стрибок тощо), психомоторна складова (координація рухів, музикальність, відчуття ритму). І. Поклад, Л. Роговик, П. Сілкін визначили необхідний набір характеристик для успішної реалізації хореографічних здібностей. Як зазначав І. Поклад, складовими хореографічних здібностей є інтелектуально-творчий потенціал, музично-рухові можливості, комплекс мотиваційно-особистісних властивостей. О. Лук акцентує на тому, що «творчі здібності самі по собі не перетворюються у творчі досягнення, для цього необхідним є «двигун», що запускає у дію механізм мислення». Здійснюючи аналіз феномену творчих здібностей, В. Андрєєв наголошує: мотиваційно-творча активність і спрямованість особистості є важливою підструктурою творчих здібностей. О. Матюшкін домінуючу роль надає пізнавальній мотивації та творчій активності як засобу формування хореографічної культури дітей. Формування хореографічної культури дітей молодшого шкільного віку має здійснюватися на засадах удосконалення хореографічних здібностей, створенні ідеальних еталонів, які забезпечують естетичне, моральне та інтелектуальне виховання. Наявність у дитини спеціальних здібностей (музичні, хореографічні, спортивні тощо) сприяє загальному підвищенню хореографічної культури особистості та зумовлює становлення гармонійної особистості.

Про виховні можливості хореографічного мистецтва наголошували видатні українські митці-хореографи (Г. Березова, В. Верховинець, О. Гуменюк та ін.) У кінці ХХ століття з'явилися праці, що відображають сутність масової хореографії, новий погляд на значення і можливості цього виду мистецтва для творчого

розвитку підростаючого покоління (Н. Козлова, Н. Поваляєва, В. Радченко) Теоретики хореографічної педагогіки (В. Богута, Л. Цветкова) вважають, що залучення дитини до танцювального мистецтва важливе для її духовного розвитку, формування необхідних моральних якостей та розкриття творчого потенціалу.

Важливу роль у процесі виховання школярів відіграє хореографія, тому що танець за своєю природою є синтетичним видом мистецтва, який поєднує в собі духовно-культурний і тілесно-культурний компоненти, що сприяє різнобічному розвитку дитини. Хореографічне мистецтво є частиною дієвого засобу формування творчих якостей особистості. Танець містить у собі розвиток можливостей розумового, естетичного й етичного виховання дітей, розвиток координації їхніх рухів, пластики, граціозності та гнучкості, є засобом розвитку творчих здібностей дитини [1, с. 7].

Соціальний розвиток особистості засобами хореографічного мистецтва забезпечується рядом об'єктивних та суб'єктивних факторів і передбачає глибокий інтерес до цього жанру мистецтва та активну участь особистості в художньо-творчій діяльності [3, с. 10]. Така передача цінності буття, на думку В. Рагозіної, не тільки збагачує дітей життєвим досвідом, але й спонукає до його ціннісного переживання, яке є важливим компонентом світоглядної позиції [4, с. 17].

Складовими хореографічних здібностей дітей дошкільного віку є: інтелектуально-творчий потенціал (здатність до аналітико-синтетичної діяльності, вміння знаходити нові, оригінальні та нестандартні рішення рухових завдань; музично-рухові можливості (загальна пізнавально-рухова активність як основна умова пластично-емоційної виразності, почуття ритму, високий рівень розвитку сенсорних процесів); комплекс мотиваційно-особистісних властивостей (емоційно забарвлений інтерес до хореографічного мистецтва, енергійність, висока працездатність) [2, с. 433].

Сучасний стан вивчення хореографічних здібностей можна охарактеризувати як пошук шляху і методів, які б давали змогу розкривати й розвивати здібності кожної дитини. Виявлено, що специфіка хореографічного мистецтва полягає у тому, що зміст будь-якого танцювального твору та його художній образ розкривається завдяки пластиці людського тіла, з'ясовано, що основу хореографічної обдарованості складають не окремі психологічні або психофізіологічні якості, а їх комплексне поєднання.

Умовою цілісного формування хореографічних здібностей дитини на початковому етапі навчання є спеціально організована система формувальних (тренінгових) вправ, спрямованих на розвиток як базових компонентів досліджуваних здібностей, так і певної множини особистісних властивостей, які є необхідними для актуалізації музично-рухового та інтелектуально-творчого потенціалу дітей.

Отже, мистецтво танцю доступне для вивчення будь-якій дитині незалежно від її природних даних та віку. Проте, чим раніше дітей залучити до мистецтва хореографії, тим ефективніші будуть не тільки їх творчі досягнення, а й роль у суспільному житті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коцавець М. Розвиток хореографічних здібностей дітей дошкільного віку. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки. 2014. Вип. 2(1). С. 199-203

Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhpr_2014_2%281%29__39

2. Поклад І. М. Розвиток хореографічних здібностей дітей молодшого шкільного віку [Текст] : дис... канд. психол. наук: 19.00. ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. К., 2006. С 183-210

3. Соціально- емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві) [Текст] : навч. посібник для вузів / О. Л. Кононко. Київ. : Освіта, 1998. 255 с

4. Рагозіна В. З історії хореографічного виховання. Мистецтво та освіта. №2. 2006. С.15-19

Міщенко Д. В.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 053 Психологія

Кременчуцький національний університет

ім. Михайла Остроградського

м. Кременчук

Науковий керівник: Давидова О. В.

Кандидат психологічних наук

старший викладач кафедри психології, педагогіки та філософії,

Кременчуцький національний університет

імені Михайла Остроградського

м. Кременчук

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ ПІДЛІТКІВ

Кожен підліток сприймає міжособистісні стосунки з однолітками як дуже важливий фактор для розвитку своєї особистості. І тут дуже важливо відзначити, що важливі не тільки взаємини з певними людьми, але і положення підлітка в групі (класі, тимчасовому колективі). Неблагополучна обстановка в системі міжособистісних відносин впливає на психологічний комфорт підлітка, його самооцінку і викликає тривожність і дискомфорт. така ситуація впливає на

негативний розвиток особистості в цілому і на формування самосвідомість, становлення Я-концепції зокрема.

Теоретично методологічну структуру дослідження склали: теоретичні положення які відображають вікові особливості підлітків в контексті становлення їх самоставлення (А. А. Аверін, Е. Н. Андрєєва, Л. І. Божович, І. С. Кон, А. А. Реан, Х. Ремшмідт); теоретичні положення про специфічні умови, що підвищують або знижують ефективність міжособистісних відносин (І. Кук, Г. Олпорт, К. Стефан); теоретичні положення міжособистісної взаємодії, засновані на формуванні почуття ідентичності індивіда з групою (У. Дуаз, Г. Джерард і М. Хойт, Г. Тежфел, Д. Тернер); проблеми міжособистісних відносин (Р. Бейлза, С. Мілгрема, Ф. Шамбо, М. Шоу, Б. Г. Ананьєва, Г. М. Андрєєвої, В. М. Бехтерева, Л. С. Виготського, Л. Я. Гозмана, В. Н. Мясищева, А. А. Реан, Л. С. Рубінштейна).

Міжособистісне спілкування виявляється таким процесом, який за умови, якщо ми хочемо досягнути його суть, повинен розглядатися як система «людина – людина» у всій багатоаспектній динаміці її функціонування. Це в повній мірі має відношення до дітей різного віку [5, 62].

Міжособистісні стосунки – це взаємозв'язки між окремими людьми (групами людей), які об'єктивно виявляються в характері і способах взаємних впливів людей один на одного в процесі різних видів спільної діяльності, зокрема спілкування, та суб'єктивно переживаються і оцінюються ними.

Міжособистісні стосунки підлітків мають складну структуру, вони пронизують різні рівні організації особистості, виступають в якості основи її життєдіяльності. Оптимальні міжособові стосунки є запорукою повноцінного протікання у людини психічних процесів, впливають на успішність всіх видів діяльності, сприяють повноцінній соціалізації його особистості, є рушійним фактором і обов'язковою умовою розвитку психіки дитини. Л. С. Виготський в своїх дослідженнях сформулював культурно-історичну теорію, згідно з якою спілкування підлітка з дорослими і однолітками сприяє накопиченню і

засвоєнню суспільно-історичного досвіду. Саме цей фактор допомагає формуванню специфічних для людини видів практичної і психічної діяльності. Підлітковий вік виступає в цьому плані найбільш важливим, так як відбувається посилене освоєння соціальних норм і цінностей, формуються життєві позиції, моральні критерії і якості особистості, що розвивається, які забезпечують адекватне суб'єктна поведінка підлітка [1, с.214].

Оскільки спілкування в підлітковому віці є провідним видом діяльності (за Ельконіним), даний віковий етап сензитивний для розвитку компетентності в міжособистісній взаємодії. У деяких випадках наявність таких індивідуально-психологічних особливостей у підлітків, як, наприклад, сором'язливість, агресивність, низька здатність до встановлення контакту, надання підтримки, розуміння невербальних засобів спілкування, призводить до появи порушень комунікативної сфери. Можливі порушення визначають особливості комунікативної сфери підлітків, що виражаються в труднощах з вибором адекватної реакції на несправедливу критику, зверненні до провокаційної поведінки, наявності негласної заборони на моральну підтримку і прояв щирих почуттів, прирівнювання розмови про свої переживання до прояву слабкості. При виборі комунікативної поведінки для підлітка характерними варіантами виступають залежна поведінка, підпорядкування або агресивно провокаційна поведінку [3, с.309].

У підлітковому віці існує дві системи взаємин з оточуючими людьми, які розвиваються в ореолі освітньої організації: одна – з дорослими, а інша – з однолітками. Дві ці системи виконують одну і ту ж соціалізуючу роль для підлітка, але дуже часто можуть входити в протиріччя один з одним по регулюючим нормам та змісту. Підлітковий вік характерний трьома видами взаємин: перші – це зовнішні епізодичні ділові відносини, які служать для задоволення короточасних інтересів підлітка і не зачіпають особистість; далі йдуть товариські відносини з однолітками, які сприяють взаємообміну інформацією, знаннями і навичками; третім видом міжособистісних взаємин є

дружні зв'язки, які допомагають вирішенню будь-яких питань емоційно-особистісного характеру. Всі ці види міжособистісного спілкування служать для розвитку та соціалізації особистості, але розрізняються за своїми завданнями і змістом [3, с.311]

При переході в другу половину підліткового віку міжособистісні стосунки підлітків стають самостійним видом діяльності, який займає багато часу і виконує важливу роль. Старший підліток(14-15 років) все менше часу проводить з дорослими людьми, він тягнеться до однолітків, проявляє активну участь в груповому житті. Це є характерною рисою для старшого підлітка, причому вона проявляється в незалежності від ступеня розвиненості спеціальної потреби в спілкуванні або афіліативній потребі. Якщо міжособистісні відносини підлітка з однолітками складаються неблагополучно, в групі немає спільних інтересів і зацікавленості один в одному то підліток переживає це дуже важко. Багато підлітків сприймають сварку з товаришами як величезну особисту проблему. Щоб привернути увагу товаришів і їх повну довіру, підліток намагається зробити все можливе і дуже часто він йде на пряме порушення соціальних норм і правил. Саме тому в підлітковому віці так часті відкриті конфлікти з дорослими, нерозуміння [4, с.135].

Для підліткового віку багато часу відводиться спілкуванню в межах освітньої організації, так як дитина 13-14 років є учнем і багато часу проводить в стінах школи. Відносини, які визначають статус підлітка в класі складні і різноманітні. Я. Л. Коломінський в своїх дослідженнях на перше місце ставить вплив на однолітків за допомогою інтелектуального розвитку або сили; друге місце відводиться моральним якостям, які проявляються безпосередньо в умінні спілкуватися з оточуючими, далі йдуть інтелектуальні якості підлітка і його вміння і бажання вчитися, трудові навички, зовнішня привабливість і останнє місце відводиться прояву лідерських якостей. Б. М. Волков вважає, що в підлітковому віці найбільше цінується вміння спілкуватися, життєлюбність, чесність, готовність прийти на допомогу у важкі хвилини, далі йдуть такі якості

особистості як воля, прагнення вперед, третє місце відводиться інтелектуальним здібностям, так як ми часто бачимо, що саме в підлітковому віці дітям, які добре вчаться і прагнуть розвиватися інтелектуально дуже складно налагодити міжособистісне ставлення з однолітками. Л. Я. Газман в своїх дослідженнях пропонує іншу послідовність дружніх переваг, на основі яких виникає міжособистісне спілкування в підлітковому віці: інтелектуальні якості, добре і чуйне ставлення до людей, морально-вольові якості, лідерські якості, зовнішні дані. [2, с.62]

Аналізуючи вищесказане можна зробити висновок про те, що можуть бути два види міжособистісних стосунків між підлітками в освітній організації. Перший – це товариські відносини, які сприяють взаємообміну знаннями, вміннями і навичками, а другий вид – дружні зв'язки, які допомагають підлітку вирішувати багато емоційально-особистісних проблем. Підлітки в міжособистісному спілкуванні цінують чуйність, відкритість, вміння зберігати таємниці. Зародження міжособистісних відносин починається з переваги зовнішніх даних, а потім вже простежується єдність інтересів і тем для спілкування.

Таким чином, за умови вдало побудованих міжособистісних стосунків в підлітковому віці відбувається повноцінний розвиток особистості. Минулий досвід налагодження комунікації з однолітками буде провідним для утворення нових міжособистісних стосунків в групі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л. С. Психология развития ребенка / Л. С. Выготский. М.: Смысл, 2015. 512 с.
2. Гозман Л. Я. Психология эмоциональных отношений / Л. Я. Гозман. М.: Изд-во Моск. ун-та, 2015. 176 с.

3. Драгунова Т. В. Психические особенности подростков / Т. В. Драгунова // Возрастная и педагогическая психология. М.: Просвещение, 1999. № 1. С. 305-317.

4. Коломинский Я. Л. Психология взаимоотношений в малых группах. Минск, Изд-во БГУ. 2016. 284 с

5. Леонтьев А. А. Психология общения: 3-е изд / А. А. Леонтьев. М.: Смысл, 2015. 365 с.

Олексієнко Е. С.

*курсант навчальної групи ТМдбср-19-1
спеціальності «Технічне обслуговування
повітряних суден і двигунів»,
Кременчуцький льотний коледж ХНУВС
м. Кременчук*

*Науковий керівник: Коверсун Н. А.
викладач української мови та літератури
Кременчуцький льотний коледж ХНУВС
м. Кременчук*

ІННОВАЦІЇ - ЗАСОБИ ЗАСТОСУВАННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасну освіту не можна уявити без нових ідей та технологій, адже вони є рушійною силою педагогічного прогресу. Інновація освіти – це процес, що містить зміни у меті, змісті, методах, формах навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог. Навчання, інноваційність та співпраця в освітньому процесі – ключовий чинник успішної діяльності у сучасному світі. Сучасна освіта має на меті готувати людину, яка здатна жити в динамічному світі та приймати зміни, що будуть невід’ємною частиною способу життя педагога.

Інновації (італ. *innovazione* — новина, нововведення) — нові форми організації праці та управління, нові види технологій, які охоплюють не тільки окремі установи та організації, а й різні сфери [2].

Поняття «інновації» в сучасній педагогічній думці полягає в тому, щоб знайти та успішно застосувати нові підходи до навчання. Будь-які нововведення повинні відповідати вимогам сучасного суспільства та інформаційних технологій.

У сучасній педагогіці терміни «інновація», «інноваційний» означають певне нововведення, що стосується того чи того аспекту освітньо-виховного процесу. Кінцевим результатом (прямим продуктом) творчого пошуку можуть бути нові технології, оригінальні виховні ідеї, форми та методи виховання. При цьому нове у педагогіці – то не лише авторські ідеї, підходи, технологічні методи, які досі не використовувались, а й комплекс елементів або окремі елементи педагогічного процесу з прогресивними засадами, що дає змогу ефективно забезпечувати розвиток і саморозвиток особистості. Свідченням цього є, зокрема, активне звертання сучасних педагогів до педагогічної спадщини минулого – вітчизняної та закордонної [5].

Дослідження інноваційних технологій в освіті почали вивчатися з кінця 50-х років XX століття, у вітчизняній практиці термін «інновація в освіті» почав використовуватися лише у середині 80-х років XX століття у зв'язку з процесами перебудови радянської освітньої системи. Проблематикою інновацій у педагогіці займалися вчені, а саме: К.Ангеловські, О. Арламов, Л. Ващенко, О. Козлова, Н. Артикуца, М. Поташник, М. Бургін, В. Журавльов та інші. У сучасній педагогіці вирізняються наукові роботи А. Арістової, Бахтіярової, Дичківської, Лавриновича О., Ципко В. та інших.

Етапи розвитку освітньої інновації.

Перший етап – ініціація нововведення і прийняття рішення про необхідність впровадження новацій певного типу.

Другий етап – теоретичний, тобто обґрунтування й опрацювання інновацій на основі психолого-педагогічного аналізу, прогнозування того, як розвиватиметься інноваційний процес і які його негативні і позитивні наслідки (економічні, юридичні та ін.).

Третій етап – організаційно-практичний – це створення нових структур, що сприяють освоєнню нововведення: лабораторій, експериментальних груп тощо. Ці структури повинні бути мобільні, самостійні і незалежні. На цьому етапі важливо знайти прихильників інноваційної ідеї, особливо з числа впливових і авторитетних в організації осіб.

Четвертий етап – аналітичний – це узагальнення й аналіз отриманої моделі. На цьому етапі необхідно усвідомити, на якому рівні здійснюється інноваційний процес; співвіднести стан освітньої установи в цілому (або стан викладання конкретного предмета) з тим прогностичним станом, якого передбачалося досягти в результаті нововведення.

П'ятий етап – упровадження, яке може бути пробним, а потім і повним. Успіх на цьому етапі залежить від трьох чинників: від матеріально-технічної бази того навчального закладу (або освітнього середовища), де здійснюється нововведення; від кваліфікації викладачів і керівників, від їх ставлення до інновацій загалом, від їх творчої активності; від морально – психологічного клімату в організації (ступеня конфліктності, ступеня згуртованості співробітників, плинності кадрів, суспільної оцінки їх праці тощо).

Інноваційний процес, на думку І.П. Підласого, може розглядатися і як розвиток трьох основних етапів: генерування ідеї (у певному розумінні – наукове відкриття), розробка ідеї в прикладному аспекті і реалізація нововведення в практиці [4, с. 3].

Науковці ведуть розробки різноманітних класифікацій інновацій. За ступенем новизни можемо вирізнити такі: ретроінновація, аналогова інновація, комбінаторна інновація, сутнісна інновація.

Якщо педагог використовує тільки традиційні методи навчання, то, на жаль, не сформується в здобувачів освіти мотивації до вивчення предмета. Освітній процес не стоїть на місці, а потребує новизни. Тому потрібно використовувати інноваційні технології.

Важливим напрямом впровадження новітніх технологій в освітні процеси є впровадження електронних підручників, що має високий потенціал для поліпшення якості й ефективності навчання.

Сучасна освіта – це соціальний інструмент, через який передаються основні культурні цінності та цілі розвитку суспільства. Отже, варто вважати, що інновації – це засоби застосування нових технологій чи виробів, але й, також, – освітній продукт, який виражається у створенні нових методів, продукції, технологічних процесів. Проте, треба пам'ятати, що запорука впровадження нового у методиці освіти – це взаємозв'язок соціально-економічного та культурного чинників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. Навчальний посібник / К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності. [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://www.horting.org.ua/node/1435>.
3. Лях. М. Основні підходи до проблеми інновацій в контексті розвитку сучасної освіти / М. Лях // Освітній простір України. – 2014. – Вип. 4. – С. 163-168.
4. Підласий А.І. Педагогічні інновації // Рідна школа. – 1998. – № 12. – С. 3.
5. Третяк К. Інноваційні процеси в освіті. [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5189188/>.

Ворона В. В.

*здобувач фахової передвищої освіти
освітнього ступеня «молодший спеціаліст»
спеціальності 013 Початкова освіта
IV курс 142 група
Комунальний заклад Сумської обласної ради
«Лебединський педагогічний фаховий коледж
імені А.С. Макаренка»
м. Лебедин*

ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

В умовах розбудови українського суспільства відбуваються значні перетворення в різних сферах життєдіяльності людини, у тому числі і в освіті. Індивідуальний розвиток людини та особистості стає одним із основних показників прогресу та умовою необхідною для подальшого розвитку суспільства. Так у Національній доктрині розвитку освіти зазначається, що «освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України», а «пріоритетним завданням системи освіти є виховання у людини відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих як до найвищої індивідуальної і суспільної цінності» [1].

Початок ХХІ століття характеризується змінами природного та соціального середовища, що також призводить до фізичних, психічних, культурних та інших змін у кожному із нас. Здоров'я – один з головних компонентів життя людини, який формується, починаючи від самого народження. Стан суспільства, темп його розвитку висуваю все більші вимоги до людини та її здоров'я. На сьогодні існує понад 300 визначень поняття «здоров'я». Згідно визначення Всесвітньої організації охорони здоров'я

(ВООЗ), здоров'я – це стан повного та соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб чи фізичних дефектів [6].

Актуальність теми здорового способу життя підтверджують статистичні показники: фізіологічно здоровими народжуються близько 14 %, а вже 25-35 % дітей, що прийшли до першого класу, мають певні фізичні відхилення. Тому в наш час охорона здоров'я дітей є пріоритетним напрямком діяльності всього суспільства, тільки здорові діти спроможні гідно засвоювати отримані знання і майбутньому займатися суспільно-корисною працею.

Дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених [2,3,4] довели, що молодший шкільний вік має величезні нереалізовані можливості у формуванні, збереженні та зміцненні здоров'я. Саме в цей час, як відомо, формується майбутній потенціал здоров'я, тому вік 6-10 років – це найважливіший час для формування здорового способу життя. Також необхідно враховувати, що батьки краще знають своїх дітей, їх інтереси, потреби, слабкі та сильні сторони, і тому саме вони мають здійснювати особистісний підхід до збереження здоров'я.

Але слід зауважити, що у зміцненні та збереженні здоров'я – головну роль виконує сама людина. Ефективність самооцінки здоров'я безпосередньо залежить, в першу чергу від знання самого себе. Воно для дитини молодшого шкільного віку передбачає:

- дотримання правил особистої гігієни та догляду за своїм тілом;
- розуміння найбільш небезпечних факторів ризику для людини та її здоров'я;
- знання свого організму, його будови;
- певного рівня фізичної підготовки [5].

Таким чином, збереження і зміцнення здоров'я дітей, як основна задача початкової школи, повинна базуватися на вихованні свідомого ставлення дитини до свого власного здоров'я.

Поняття «здоров'язберезувальні технології» з'явилося в педагогіці в останні 8-10 років. За даними дослідників здоров'я людини на 50 % залежить від способу життя, на 20 % – від навколишнього середовища, на 20 % – від спадковості та на 10 % – від рівня охорони здоров'я в державі. Тому до актуальних проблем дитячого здоров'я відносять:

- гіподинамія (порушення функцій опорно-рухового апарату, дихання, кровопостачання, травлення);
- дитячі стреси (нервові розлади внаслідок негативного психологічного стану в сім'ї, надмірного шуму та нервові відхилення в дитячому колективі);
- тривожність (внаслідок недостатнього рівня емоційної підтримки в школі, сім'ї та інформованості дитини) [6].

Вибір здоров'язберезувальних технологій безпосередньо залежить від програми загальноосвітньої школи, за якою працюють вчителі та показників захворюваності дітей. До сучасних здоров'язберезувальних технологій відносяться:

- технології збереження та стимуляції здоров'я: ритмопластика, динамічні паузи, рухливі та спортивні ігри, пальчикова гімнастика, релаксація, гімнастика;
- технології навчання здоровому способу життя: заняття фізкультурою, ігротерапія, самомасаж, комунікативні ігри;
- корекційні технології: арттерапія, технологія музичного впливу, психогімнастика, казкотерапія, технології корекції поведінки, фонетична та логічна ритміка.

У своїй роботі вчителі сучасних закладів загальної середньої освіти використовують систему здоров'язбереження, що складається з основних трьох компонентів:

– організаційно-педагогічні технології, що окреслюють структуру освітнього процесу, та сприяють запобіганню дезадаптаційних станів вихованців;

– психолого-педагогічні технології, пов'язані з безпосередньою роботою вчителя з учнем (включають також і психолого-педагогічний супровід всіх елементів освітнього процесу);

– освітні технології, що включають програми з навчання молодших школярів турботи про своє здоров'я та формування у них культури здоров'я.

Таким чином, в умовах інформатизації освіти, необхідне комплексне використання зазначених здоров'язбережувальних технологій, які націлені на збереження здоров'я дитини та формування в нього необхідних знань, умінь і навичок не тільки загальноосвітнього характеру, але й ведення здорового способу життя.

Спільна творча діяльність дітей і педагогів є основою тілесної та духовної єдності в житті дитини. Основними принципами, що формують підґрунтя цієї єдності є:

- принцип свідомості й активності;
- принцип безперервності процесу;
- принцип системності та послідовності;
- принцип доступності та індивідуальності;
- принцип всебічного та гармонійного розвитку особистості;
- принцип системного чергування навантаження та відпочинку;
- принцип вікової адекватності
- здоров'язбережувального процесу та ін.

Отже, ефективність оздоровчої діяльності залежить від знання педагогами умов та способу життя сімей вихованців, та від комплексного підходу до організації здоров'язбережувальної навчальної діяльності, побудованої з урахуванням умов і професійних якостей колективу. Тому, на

наш погляд, використання педагогами здоров'язбережувальних технологій підвищить результативність їх роботи і сформує у вчителів та батьків ціннісні орієнтації, що спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Оржеховська В. М. Здоровий спосіб життя : навч.-метод. посів. / В. М. Оржеховська, Єжова. Суми : Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. 188 с.
2. Школи здоров'я на Харьковщине / Уклад. В. Волкова Харків : ХОНМІБО, 2005. 20 с.
3. Бойченко Т. Валеологія - мистецтво бути здоровим // Здоров'я та фізична культура. 2005. № 2. С. 1-4.
4. Ващенко О., Свириденко С. Готовність вчителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі // Здоров'я та фізична культура. 2006. № 8. С. 1-6.
5. Ахутина Т. В. Здоровьесберегающие технологии обучения : индивидуально-ориентированный подход. М., 2000. 96 с.
6. Алямовская В. Г. Современные подходы к оздоровлению детей в дошкольном образовательном учреждении // Дошкольное образование. 2004. № 3. С.17-24.

Гава О. В.

Спеціальність «Бухгалтерський облік»

Кременчуцький льотний коледж

Харківського національного

університет внутрішніх справ

м. Кременчук

Науковий керівник: Іванченко Л. В.

викладач іноземних мов, спеціаліст вищої категорії

Кременчуцький льотний коледж

Харківського національного

університет внутрішніх справ

м. Кременчук

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД У СФЕРІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Нововведення, або інновації, характерні для будь-якої професійної діяльності людини, а тому стають предметом вивчення, аналізу та впровадження. Інновації в системі освіти самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих викладачів і цілих колективів. Одним з видів інновацій в організації професійної освіти є введення дистанційного навчання. На відміну від заочного навчання дистанційне навчання дає можливість вчитися, перебуваючи на будь-якій відстані від навчального закладу. І якщо при заочному навчанні студенту доводиться неодноразово приїжджати в навчальний заклад, то дистанційне навчання дозволяє практично повністю цього уникнути. Ідея дистанційного навчання полягає в тому, що взаємодія викладача й студента відбувається у віртуальному просторі: обоє вони перебувають за своїми комп'ютерами й спілкуються за допомогою Інтернету. Дистанційне навчання новий виклик для

системи освіти. Воно вимагає нових знань та умінь, швидкого реагування, обрання дієвих онлайн-інструментів для проведення занять, при чому як від викладачів, так і від студентів.

Досліджуючи погляди науковців, можна визначити, що дистанційне навчання – це нова, специфічна форма навчання, дещо відмінна від звичних форм очного або заочного навчання. Вона передбачає інші засоби, методи, організаційні форми навчання, іншу форму взаємодії викладача і студента.

Вдало було організовано онлайн-навчання у Кременчуцькому льотному коледжі Харківського національного університету внутрішніх справ. Здобувачі освіти можуть самостійно вирішувати, коли і скільки часу їм приділяти для вивчення матеріалу. Вони вчаться будувати власний індивідуальний графік навчання, не виходячи із дому. Щоб розпочати навчання необхідні лише: бажання, комп'ютер, або смартфон із підключенням до мережі Інтернет. Дистанційне навчання – це можливість обирати власний темп навчання. Ми можемо у будь-який час повернутися до вивченого матеріалу, аби краще його засвоїти. Відео-лекції дають можливість переглянути матеріал кілька разів, допомагає постійне онлайн-спілкування із викладачами. Дякуємо їм за терпіння і розуміння, бо на наші питання їм доводиться відповідати від ранку до пізнього вечора, а головний плюс в умовах пандемії вірусу – це наша спільна безпека.

Викладачі коледжу дуже креативно підійшли до подання онлайн-лекцій. Ми навіть не очікували, що буде так цікаво. Окрім того з'явилися додаткові можливості для самоосвіти із різноманітних джерел. 21 століття – час розвитку нових технологій, щоб бути у курсі всіх подій, Дистанційне навчання – одне з таких переваг. Приємно відзначити, що викладачі змогли у максимально швидкі терміни налагодити з нами онлайн-діалог та здивувати навіть нас, молодь, яка ас в інтернет-технологіях, своїми цікавими підходами до подачі матеріалу використовуючи сучасні онлайн-платформи. Це цікаво і захоплююче. Новий досвід, нові знання. Можу сказати,

що ми класно спрацювались. Але дуже сумувала за живим спілкуванням, його, звичайно, ніщо не замінить. Однозначно можу сказати, хто має бажання, той шукає можливості, і буде працювати над собою завжди.

Дистанційне навчання спочатку було досить незвичним для нас, студентів, та і для викладачів, думаю, також. Завжди щось нове відштовхує. Наші викладачі піклувалися про те, щоб студенти вчасно отримували весь необхідний матеріал, і про те, щоб донести його зрозуміло кожному. Вони ретельно перевіряли наші напрацювання, вказували на помилки, допомагали розібратися детально із проблемними питаннями. Ми в будь-який час могли написати викладачу чи зв'язатися з ним он-лайн для консультації.

Але є й «мінуси» дистанційного навчання, якими щедро ділилися *наші педагоги*:

- відсутність активного зворотного зв'язку через пасивність окремих здобувачів освіти та неможливості співпрацювати з викладачем у зв'язку з обмеженістю чи навіть відсутністю доступу до соціальних електронних мереж

та студенти:

- важко було переформатувати свої звички й почати все робити самостійно; – швидко сприймати інформацію й виконувати завдання, бо є чітко встановлений ліміт часу;

- відсутність живого спілкування з викладачами та одногрупниками.

Та все ж таки більше "*плюсів*". Ними теж охоче ділилися *педагоги*:

- пандемія внесла несподівані корективи й змусила всіх терміново опановувати цифрові інструменти й нові педагогічні підходи та методики;

- освоєння нових програм, мереж та платформ. Zoom, Skype, Viber, PowerPoint, YouTube, Instagram, Facebook, SmartBook відкрили для нас, нові можливості.

та здобувачі освіти:

- викладачі постійно перебували на зв'язку й завжди були відкриті до діалогу, допомагали, якщо виникали питання;

- придумовували різні цікаві завдання, щоб нас не поглинуло безбарвне, рутинне навчання;

- напевно, уперше хтось із нас почув так багато словесних заохочень, підтримок, персональних вітань. Це був додатковий стимул і мотивація;

- ми проводили більше часу з сім'єю, тому змогли реалізуватися мрії, які раніше здавалися недосяжними;

- ми стали більш зібраними й відповідальними; навчилися мислити ширше .

Дистанційний процес навчання це просто КРУТО так як надає багато переваг:

- можливість навчатися в своєму темпі, сприяє формуванню критичного мислення, ставить в пріоритет якість засвоєних знань, а не кількість виконаних завдань, спрямовує студентів на шлях самостійності й свідомості;

- можливість самостійно вирішувати скільки часу потрібно для засвоєння матеріалу та вільно планувати, ефективно використовувати свій вільний від навчання час;

- постійна можливість спілкуватися із викладачами у режимі відео-лекції, в мережі вайбер-групи, електронної пошти або online-програми ZOOM; Дякуємо Вам за постійний зворотній зв'язок з нами!

ЛІТЕРАТУРА

1. 1.Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч.посібник / М.М. Фіцула. К.: «Академвидав», 2006. – 352с.

2. Ясулайтіс В.А. Дистанційне навчання: методичні рекомендації. К.: МАУП, 2005. -72с.

Гопко О. А.

*здобувач фахової передвищої освіти
освітнього ступеня «молодший спеціаліст»
спеціальності 013 Початкова освіта
IV курс 142 група
Комунальний заклад Сумської обласної ради
«Лебединський педагогічний фаховий коледж
імені А.С. Макаренка»
м. Лебедин*

КОМП'ЮТЕРНІ ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ІННОВАЦІЯ В ОСВІТІ

Нові цілі модернізації освітньої галузі спрямовані на розвиток національної системи освіти, що має відповідати вимогам часу і потребам особистості, яка здатна реалізувати себе в суспільстві, що постійно змінюється. Такі цілі освіти зумовлюють пріоритетність досліджень у галузі педагогічної інноватики, яка в 90-х роках ХХ століття виокремилась у потужний напрям наукового супроводу модернізації освіти на всіх рівнях.

Інновацію в освіті розглядають як реалізоване нововведення – у змісті, методах, прийомах і формах навчальної діяльності та виховання особистості (методиках, технологіях), у змісті і формах організації управління освітньою системою, а також в організаційній структурі закладів освіти, у засобах навчання та виховання і в підходах до соціальних послуг в освіті, що суттєво підвищує якість, ефективність та результативність освітнього процесу [1].

Хоча на пріоритет формування освітнього простору вказують всі сучасні законодавчі та нормативні документи, найбільш регламентують здійснення інноваційної діяльності Закони України «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», накази Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про порядок здійснення

інноваційної освітньої діяльності», «Про затвердження Положення про Експериментальний загальноосвітній навчальний заклад» та інші.

Однією із таких інновацій в освітньому процесі початкової школи є комп'ютерні дидактичні ігри.

Мета статті полягає у розкритті сутності поняття «комп'ютерні дидактичні ігри», виявленні їх функцій та здійсненні класифікації.

Комп'ютеризація початкової освіти, впровадження комп'ютерів у розвивальний процес школи та сім'ї привертають увагу науковців. Дослідження зарубіжних і вітчизняних вчених (Н. Бабкіна, І. Васильєва, Ю. Горвиць, Б. Хантер та ін.) свідчать, що використання комп'ютера в молодшому шкільному віці можливе і необхідне, воно сприяє підвищенню інтересу до навчання, його ефективності, всебічно розвиває дитину. Питанням підвищення ефективності навчальної діяльності при використанні комп'ютера присвячені дослідження А. Балашова, Б. Ломова, О. Тихомирова, Н. Тализіної, В. Монахова та інших.

Ігри в своєму розвитку еволюціонують від предметних до рольових, від рольових до дидактичних. Інтерес дітей в дидактичній грі переміщується від ігрової дії до розумової задачі. Дидактична гра – це цінний засіб виховання розумової активності дітей, вона активізує психічні процеси, викликає в учнів живий інтерес до процесу пізнання. Вона допомагає зробити будь-який навчальний матеріал захоплюючим, викликає в учнів глибоке задоволення, створює радісний робочий настрій, полегшує процес засвоєння знань [5, с. 131].

Під комп'ютерною дидактичною грою будемо розуміти мультимедійну модель комунікативних процесів з метою обміну навчальною інформацією, в якій не тільки відображається існуюча реальність, але й створюється гравцями нова віртуальна, що надає грі прогностичного характеру [4, с. 312 -318].

Завдяки впровадженню в навчальний процес комп'ютерних дидактичних ігор у школярів розвиваються такі творчі можливості: проблемне бачення; здатність до дослідницької діяльності; розвиток уяви і фантазії; здатність до

подолання інерції мислення; уміння аналізувати, синтезувати та інтегрувати інформацію; здатність до міжособистісного спілкування; цілісність, синтетичність, самостійність сприйняття; точність мислення; пошуково-перетворюючий стиль мислення [2]. Комп'ютерна дидактична гра сприяє розвитку особистості: розвивається мотиваційна сфера (виникає ієрархія мотивів, де соціальні мотиви набувають більш важливого значення, ніж особистісні); долається пізнавальний та емоційний егоцентризм (учень, беручи на себе роль якогось персонажа, враховує особливості його поведінки, його позицію, що сприяє орієнтації у стосунках між людьми, сприяє розвитку самосвідомості й самооцінки); розвивається довільність поведінки (відтворюючи типові ситуації стосунків між людьми у соціальному середовищі, учень підкоряє свої бажання і діє відповідно до соціальних зразків, намагаючись наблизитися до еталона поведінки); розвиваються розумові дії і творче мислення суб'єкта пізнавальної діяльності. У комп'ютерній дидактичній грі формуються всі сторони особистості як дитини, так і дорослої людини, відбуваються значні зміни у її психіці. Комп'ютерна дидактична гра навчає підкоряти власні дії і думки певній меті, допомагає виховувати цілеспрямованість і творчо мислити [3, с. 395-398].

Мета в дидактичній грі носить подвійний характер: ігрова – отримання винагороди; навчальна – це здобуття знань, умінь і навичок за допомогою діяльності за заданими правилами. Якщо переважає навчальний компонент, то гра надає широкі можливості, пов'язані з відтворенням знань, умінь і навичок, їх застосуванням, обробкою. У випадку переважання ігрового компоненту гра може використовуватися як засіб для наочності й підвищення мотивації до навчання. За ступенем навчального впливу на учня комп'ютерні дидактичні ігри можуть бути розділені на наступні види: тренувальні ігри, спрямовані на закріплення набутих знань, умінь і навичок; контролюючі; навчальні ігри, що допомагають учневі придбати нові знання, уміння і навички; розвивальні ігри, що сприяють виявленню та розвитку найбільш важливих здібностей і навичок;

комбіновані ігри, що поєднують в собі декілька видів. Звернення до класифікації ігор не випадкове. При роботі з конкретною грою важливо знати її типологію, оскільки це допоможе визначити місце гри в освітньому процесі.

Впровадження нових інформаційних технологій та формування майбутнього постіндустріального інформаційного суспільства залежить від рівня інформатизації навчального процесу, розробки інформаційних технологій навчання та їх подальшого використання.

Таким чином, застосування комп'ютерних дидактичних ігор як інноваційного засобу організації навчально-виховного процесу досить актуальне і відповідає сучасним потребам системи освіти. З їх допомогою створюються такі умови, за яких учень отримує мотиваційні стимули, що сприяє розвитку творчої активності в процесі його пізнавальної діяльності. А це забезпечує досягнення високих результатів у навчанні за мінімальних зусиль і витрат часу зі сторони учнів.

ЛІТЕРАТУРА

Вакуленко В. М. Види інновацій в освіті та їх класифікація [Електронний ресурс] / В. М. Вакуленко // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Випуск 4. Розділ: педагогічні науки: Електронне наукове фахове видання 2010. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Vnadps/2010_4/zmisthtml

Иванов М. С. Психология компьютерной игры как проблема интегральной психологии личности / М.С. Иванов [Електронний ресурс] Режим доступу:

<http://flogiston.ru/articles/netpsy/mJvanov2>

Кириленко Н. М. Комп'ютерна дидактична гра як компонент освітнього простору / Н. М. Кириленко // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск XXXXVI. Херсон, 2007. С. 395-398.

Кириленко Н. М. Особливості феномену дидактичної комп'ютерної гри / Н. М. Кириленко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. пр. Київ-Вінниця, 2005. С. 312 -318.

Піщенко О. В. Дидактичні ігри, їх види і значення в навчально-виховному процесі/О. В. Піщенко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 46. Серія: педагогічні науки: Збірник у 2-х т. / Чернігів: ЧДПУ, 2007. № 46. Т. 1. С. 129-140.

Ковтун К. В.

здобувач вищої освіти

освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 013 Початкова освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Науковий керівник: Яценко Т. В.

кандидат психологічних наук,

завідувач кафедри педагогіки та психології

дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін

Кременчуцького педагогічного коледжу

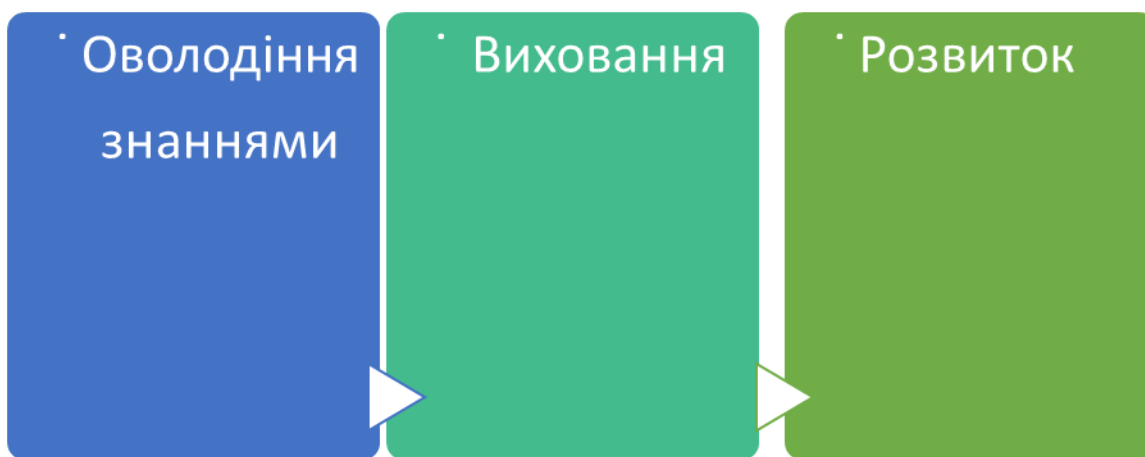
імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РОЗВИВАЮЧОГО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Розвивальне навчання є основним критерієм в сучасній дидактичній системі. Розвивальне навчання – це найважливіший інструмент реалізації

основної мети освіти та досягнення його результату – особистості людини як творця, професіонала, носія культури, батька, громадянина. У навчанні завжди відбувають процеси володіння знаннями, виховання та розвитку. У минулому традиційно в організації навчально процесу переважну роль грало оволодінням знаннями, а виховання і розвиток, повинно було йти само по собі та бути простим результатом придбання знань і вміти їх використовувати (див. мал. 1) [1].



Мал. 1 Процеси навчального процесу

Якщо ці процеси протікають неконтрольовано, система знань не забезпечує функціонування механізмів розвитку і педагог не реагує на них, то одержані результати найчастіше виявляються малоефективними, що не забезпечують підготовки подальшого розвивання навчання і творчої роботи.

Систему розвивального навчання розробили науковими колективами під керівництвом російських психологів і педагогів Л. Занкова (див. мал. 2), Д. Ельконіна і В. Давидова. Вони створили повний комплект підручників для початкової школи. Ці технології широко впроваджують поряд з традиційним навчання у школах Харкова, Миколаєва, Києва та інших.

Першою спробою практичної реалізації розвиваючого навчання було підтвердження розвитку як ключовий критерій оцінювання роботи школи, експериментальний аналіз дійсних педагогічних необхідностей у взаємному зв'язку з навчання та розвитку. Осягнення цих закономірностей розібрати як крок до установа нові дидактичної системи. Ця робота проводилась в лабораторії Науково-дослідного інституту теорії та історії педагогіки АПН СРСР і цю роботу вів Л. Занков. Цю науково-дослідну роботу він проводив у Москві з 1929 року: на початку в науково-дослідному інституті дефектології, а потім у науково-дослідному інституті теорії та історії педагогіки АПН. Він пояснив здатність використання в педагогічних дослідженнях різних різновидів



<https://cutt.lv/ulmPo3Z>

педагогічного експерименту. У 50-60-ті роки ХХ століття створено нову повчальну ідею початкового навчання, націлений на загальний розвиток дітей [2].

Мал. 2 Л. Занков

Загальний розвиток відповідно до ідеї роз'яснення як розвиток здібностей дітей. При визначенні його рівня були основні критерії розвитку, спостережливість, практичні дії, абстрактне мислення. Прагнучи забезпечити найвищу ефективність навчання, Л. Занков пояснив основні дидактичні принципи розвивального навчання. Вони були суттєво відмінні від традиційної

дидактики, яка була спрямована на успішне навчання. Ця система принципів спрямована на досягнення кращого рівня розвитку дітей, яка пов'язана з успішністю в навчанні.

Взагалі система мала в основі взаємозалежні принципи: навчання на високому рівні складності, навчання швидким темпом, усвідомлення школярами процес навчання, цілеспрямованої і систематичної роботи з розвитку учнів та провідної ролі теоретичних знань. Розвивальне навчання направлене на пізнання загальної картини світу методами роботи науки, літератури та інших видів мистецтва.

Так у початкових класах він охоплює наприклад, матеріали географії, природознавства та історії. Особливу увагу приділяють музиці, мистецтву, читання художніх творів та інше. Тому ця технологія Л. Занкова заохочує брати участь школярів у різних видах діяльності. Наприклад, у викладанні дидактичних ігор, дискусій, також методів спрямованих на збагачення уяви, пам'яті, мислення. Свою ефективність вона виявила на всіх етапах процесу навчання.

Однак протягом 60-70-х років ХХ століття впровадити її у шкільну програму була не успішною, так як вчителі не змогли забезпечити програми відповідними технологіями навчання. Потім 80-90-х роках ХХ століття орієнтація школи на розвивальну освіту оживила інтерес до цієї технології. Але її сенс не всім була зрозуміла. Через це її принципи враховуються частково і впроваджуються поверхово [3].

Таким чином, результат розвиваючого навчання полягає у вільному розвитку кожного учня як суб'єкта і особистості. Вільний розвиток не підпорядковується заздалегідь. Фахівці вважають, що результати такої форми навчання можна судити лише аналізуючи поступ у розвитку кожного учня.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інноваційні педагогічні технології в практиці роботи загальноосвітніх навчальних закладів України. Інформац. -аналіт. довідник /М-во освіти і науки України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти. Суми: Антей, 2007. 199 с.
2. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ: «Просвіта», 2000. 368 с.
3. Освітні технології / за ред. О. Пошетун. Київ, 2001

Комурзан Л. А.

*здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 014.13 Середня освіта. Музичне мистецтво
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
м. Ізмаїл*

Науковий керівник: Бухнієва О. А.

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри музичного і образотворчого мистецтва
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
м. Ізмаїл*

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Цифрові технології – це сукупність основних взаємопов'язаних електронних складових:

1. цифрові системи передачі даних (інтернет, гіпернет тощо);
2. цифрові системи генерування або створення даних;
3. цифрові системи зберігання даних (Google «хмари», Яндекс Диск);

4. цифрові системи автоматизованої аналітики (штучний інтелект, нейромережі тощо).

З кінця XX століття цифрові технології можна знайти не тільки в комп'ютерах, але і в широкому спектрі споживчих електронних пристроїв, включаючи мобільні телефони, цифрові камери, відеокамери та MP3-плеєри. Цифрова технологія також дозволяє сканувати або переписувати книжки та рукописи в цифрову форму, а також отримувати доступ та шукати інформацію в Інтернеті або через електронний пристрій.

Сучасні інформаційні технології, основою яких є комп'ютери та комп'ютерні системи, а також різні електронні засоби, аудіо- та відеотехніка з системами комунікації, сприяють підвищенню рівня якості освіти в Україні. Основною метою використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі навчання є оптимізація навчально-виховного процесу. Так як з недавнього часу українська освіта перейшла на дистанційну форму навчання, то не можливо уявити собі сучасну школу зараз без використання цифрових технологій: електронні платформи навчання (Moodle, Google Classroom, Meet, Zoom), електронні журнали відвідування та оцінювання, онлайн-підручники.

Для сучасного вчителя вже цілком очевидно, що технології – це інструмент, елемент збалансованого підходу до навчання. Адже використання цифрових технологій на уроках музичного мистецтва сприяють формуванню емоційного поля взаємин дітей між собою та вчителя з учнями. Через запровадження в систему освіти нових цифрових технологій, можна підвищити інтерес школярів до предмету, що вивчається (в даному випадку – музичне мистецтво); зробити освітній процес більш різноманітним і захоплюючим; заощадити час на підготовку до уроків і відстеження результатів навчання; сформувати інформаційно грамотну особистість; вийти на новий рівень у плануванні та систематизації своєї роботи; створити умови для посилення міждисциплінарних зв'язків у навчанні; уникнути перевантажень за рахунок більш ефективного використання навчального часу учнів тощо [3, с. 14].

Популярний цифровий ресурс YouTube – не лише відеохостінг, а й соціальна мережа, в якій кожний може поширити відео й завантажити його. Навчальні можливості YouTube величезні: освітні канали, відеоблоги, навчальні відео, відеоінструкції, розвивальні мультфільми, вебінари щодо підвищення педагогічної кваліфікації.

Learningapps – це безкоштовний онлайн-сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи для перевірки знань школярів на уроці музичного мистецтва. Сервіс працює на декількох мовах, зараз українську мову додано до переліку мов інтерфейсу сервісу: перекладені загальні текстові рядки та всі рядки, що стосуються різноманітних вправ. Вправу можна запозичити з будь-якого мовного середовища і переробити під український варіант або ж використовувати мовою оригінала.

Trello – це гнучкий та візуальний спосіб організації проектів в режимі «Online». Додаток пропонує роботу з картками, об'єднаними в віртуальні дошки. Під кожен проект створюється окрема дошка, яка потім заповнюється ланцюжком карток, що описують конкретні кроки і дії, терміни, виконавців, необхідні ресурси для реалізації тощо. На картках Trello можна ділитися з батьками оголошеннями і новинами, оперативно оновлювати статус поточних справ учнів, інформацію про домашні завдання, майбутні події і заходи.

Kahoot – це ігрова навчальна платформа з можливістю створення змагань між учнями. Гру можна створити на комп'ютері чи в додатку і відправити посилання учням. Учні можуть відповідати на створені вчителем тести з будь-якого пристрою, що має доступ до Інтернету. Створені в Kahoot завдання дозволяють включити в них фотографії і навіть відеофрагменти.

Так як на уроці музичного мистецтва велику роль відіграє зорова пам'ять та наочний приклад, то найбільш популярною платформою навчання є Zoom – зручна програма для організації відеоконференцій, проведення уроків, консультацій, яка розроблена компанією Zoom Video Communications. Сервіс пропонує безліч можливостей, в тому числі демонстрацію та запис екрану, має

безкоштовну версію, якої достатньо для проведення індивідуальних та групових занять.

Не менш цікавим є сервіс, який допоможе максимально зімітувати шкільне середовище вдома – Classdojo. Він розроблений для того, щоб максимально зацікавити дітей молодшого і середнього шкільного віку. Для кожного учня там є окрема анімована аватарка – вона радіє, коли отримує похвалу від учителя і сумує, коли ставлять негативну оцінку.

Такі технології дозволяють осмислено і гармонійно поєднати багато видів інформації під час уроку. Застосування сучасних мультимедійних технологій характерне для учнів будь-якої вікової категорії. Воно сприяє кращому засвоєнню інформації, навчального матеріалу і є універсальним засобом для показу різних образів, що не менш важливе саме на уроці з музичного мистецтва [1, с. 21].

Використати можливості цифрових технологій можна в будь-якій частині уроку музики, в будь-яких навчальних ситуаціях:

1. При поясненні нового тематичного розділу: за допомогою цифрових технологій можна ефектно представити учням нову тему, позначити проблему. Яскрава мультимедійна презентація з різноманітними анімаціями і переходами може супроводжувати мову вчителя. Доповнити словесний метод можуть відео- та аудіоматеріали, малюнки, схеми (наочність).

2. При організації самостійної роботи учнів: цифрові технології дозволяють організувати як індивідуальну, так і групову й командну роботи в класі. На уроці підлітки можуть займатися пошуком і відбором інформації, готувати творчі завдання і створювати мультимедіа продукти, якщо в класі є такі можливості.

3. При оцінці та контролі успішності: цифрові технології дають можливість проводити контрольні та самостійні роботи в сучасній формі, а також швидко здійснювати перевірку і заносити отримані результати в бази даних. Розробляють онлайн-тестування – простий, швидкий і ефективний метод

формуючого оцінювання, який використовується ближче до кінця уроку. Це просте завдання, яке вимагає, щоб учні відповіли на кілька питань, виконали певні завдання, вивчені в процесі навчання чи під час уроку. Якщо школярі більш дорослі й вільно володіють комп'ютерною технікою, можна запропонувати створити тест або якесь завдання вдома і потім продемонструвати під наглядом вчителя [4, с. 21 – 22].

З точки зору реалізації в класі, підсумкові завдання повинні бути короткими і залучати учнів до самоконтролю, наскільки вони засвоїли вивчене. Невеликі тести також ідеально підходять для продовження навчання на наступному уроці. Багато вчителів з музичного мистецтва починають з підсумкового тесту попереднього уроку, щоб актуалізувати попередні знання учнів [2, с. 42].

Педагог сучасності – це творча особистість, яка завжди в пошуках нового, того, що допоможе учням засвоїти предмет із задоволенням і викличе у них бажання дізнатися якомога більше. І цифрові технології – це той інструмент школи нашого часу, який допомагає урізноманітнити навчальний процес, демократизувати відносини між педагогом та школярами, розширити можливості вивчення змісту предмета «Музичне мистецтво», а заради цього варто відкинути всі сумніви й активно почати використовувати ці технології на уроках.

Використання мультимедійних цифрових технологій відкриває нові можливості в організації навчального процесу, а також у розвитку творчих здібностей учнів. Це призводить до цілого ряду позитивних результатів:

- 1) полегшується процес засвоєння матеріалу школярами;
- 2) збуджується живий інтерес до предмету пізнання;
- 3) розширюється загальний кругозір дітей;
- 4) зростає рівень використання наочності на уроці;
- 5) підвищується продуктивність праці вчителя і учнів на уроці.

Спільними зусиллями працівників сфери освіти, науковців, програмістів, виробників мультимедійних засобів навчання та викладачів-практиків створюється нове інформаційне освітнє середовище, в якому визначальним стає інтеграція освітніх та інформаційних підходів до змісту освіти, методів і технологій навчання.

Педагог завжди намагається зробити своє заняття більш доступним і зрозумілим для сприйняття учнів, а в сучасній освіті мультимедійні додатки й цифрові технології дозволяють наочно демонструвати ті деталі, які простіше один раз побачити, ніж сто разів почути. Таким чином, застосування інформаційних технологій на уроці музичного мистецтва створюють широкий спектр можливостей для реалізації дидактичної мети, розвитку творчої особистості, формування образного мислення, виховання любові до мистецтва, сприяють підвищенню навчальної успішності та є бажаною частиною будь-якого сучасного процесу навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гумінська О. О. Використання мультимедійних засобів – оновлення методики викладання мистецтв // Мистецтво та освіта. 2009. № 3. с. 21-25.
2. Зятяміна Т. В. Про досвід використання педагогічних технологій на уроках музики // Інноваційні художньо-педагогічні технології. Книга вчителя дисциплін художньо-естетичного циклу. Харків, 2006. с. 41-43.
3. Ростовський О. Я. Методика викладання музики: Навчальна книга / за ред. О. Я. Ростовського. Тернопіль, 2001. 216 с.
4. Янкул В. А. Можливості та проблеми використання комп'ютера на сучасному уроці музики / за ред. В. А. Янкул // Комп'ютер у школі та сім'ї. 2005. № 2. С. 21-22.

Кривоконь К. Е.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 016 Спеціальна освіта

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

Науковий керівник: Стрельніков В. Ю.

професор кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ СУЧАСНОСТІ

Сучасний етап розвитку людства характеризується швидким розвитком технічного прогресу, інформатизацією суспільства, впровадженням інноваційних інформаційних технологій в усі сфери життя, глобалізацією всіх процесів, та розумінням ролі та впливу людини, її особистості, професійної підготовки на всі сфери життя, на майбутнє не тільки самої людини, а всієї планети. Бурхливий розвиток телекомунікаційних технологій та Інтернету, їх величезна популярність змінюють освітянське середовище, вимагають переосмислення їх місця та ролі у навчальному процесі, що вимагає не тільки модернізації освіти, використання інноваційних технологій, а й також переосмислення цілей навчання, ролі технологій у навчанні, удосконалення змісту освіти, що, в свою чергу, вимагає змін в методах та методиках навчання та потребує вивчення й поширення передового педагогічного досвіду, який повинен привести до покращення якості освіти в цілому.

Аналіз останніх досліджень показав, що інноваційним технологіям присвячено дуже багато різнопланових досліджень таких науковців, як

В. Биков [1, с. 32–40], О. Гокунь [2, с. 210], П. Стефаненко [3], В. Стрельніков [4–9] та ін. Серед досліджень з дистанційного навчання є роботи, в яких розкриваються питання його теорії і практики (П. Стефаненко [3]), методики розробки й використання дистанційного курсу (Н. Муліна), організаційно-педагогічні аспекти дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті (В. Олійник), технології створення дистанційних курсів (В. Кухаренко, Т. Олійник, В. Рибалко, Н. Сиротенко та ін.) [за: 4, с. 18–21].

Інновація (англ. *innovation*, що означає «нововведення») – це ідея, новітній продукт в галузі техніки, технології, організації праці, управління, а також у інших сферах наукової та соціальної діяльності, засноване на використанні досягнень науки і передового досвіду, є кінцевим результатом інноваційної діяльності [5, с. 98–99]. Термін «технології» має походження з грецької мови (грец. *τεχνη*, що означає «майстерність», «техніка» та *λογος* – (тут) «передавати»), тобто, це наука про способи забезпечення потреб людства шляхом застосування технічних засобів [5, с. 98–99].

Цікавим здається визначення життєвих циклів технології під якими розуміються стадії від зародження технологічних нововведень до їх рутинізації, де видаляється п'ять етапів: 1) новітня технологія – будь-яка нова технологія, яка має високий потенціал; 2) передова технологія – технологія, яка зарекомендувала себе, але ще досить нова, має невелике поширення на ринку; 3) сучасна технологія – визнана технологія, є стандартом, підвищується попит на цю технологію; 4) не нова технологія – як і раніше корисна технологія, але вже існує більш нова технологія, тому попит починає падати; 5) застаріла технологія – технологія застаріває і замінюється досконалішою, дуже малий попит, або повна відмова від цієї технології на користь нової.

Серед інноваційних технологій можна виділити два потужних блоки, які мають величезний вплив на навчання – це інформаційні технології та дистанційне навчання. Фактично мова йде про телекомунікаційні технології, які передають або приймають аудіо та відео сигнали [4, с. 18–21].

Основними видами реалізації телекомунікаційних технологій є: телефонний зв'язок, інтернет, радіо, телебачення. Використання телекомунікаційних технологій в освіті частіше за все використовувалося для зацікавлення, для різноманітності з метою підвищення мотивації до навчання. З появою комп'ютера з'явився набагато більший спектр можливостей для навчання за рахунок суто комп'ютерних технологій (робота в програмі Word, підготовка презентацій тощо). Розвиток Інтернету супроводжується розширенням інтерактивних можливостей (спілкування через листування, чати, соціальні мережі, розробка спільних проєктів, тощо). Інтернет став замінити практично всі джерела інформації та породив Інтернет-залежність.

Комп'ютерні технології та Інтернет стали основою для дистанційного навчання, вони сприяли розвитку дистанційної освіти, розповсюдженню дистанційної форми навчання [7, с. 60; 8, с. 63–84]. Під дистанційним навчанням частіше розуміють не дистанційну освіту, а традиційне навчання, яке використовує можливості дистанційного навчання. Засноване на новітніх технологіях, воно надає нові можливості для організації навчально-виховного процесу, спілкування, оцінювання знань та організації пізнавальної діяльності.

Дистанційне навчання дійсно стало технологією XXI століття, оскільки воно відповідає вимогам сучасності і найбільш близько підійшло до рішення проблем вищої школи: підготовки високопрофесійних конкурентоспроможних фахівців. Бурхливий розвиток дистанційної освіти почався в 90-ті роки XX століття у США та Європі, в Україні – значно пізніше.

Дистанційне навчання – нова форма навчання, ідеологія якої найбільш точно відповідає принципам сучасної освіти: «освіта для всіх» та «освіта через все життя». З кожним роком популярність дистанційного навчання зростає. Разом з тим, необхідно відмітити, що наявний стан розвитку дистанційного навчання ще не відповідає сучасним вимогам суспільства, яке прагне стати рівноправним членом європейської та світової спільноти. Не зважаючи на те, що у дистанційному навчанні стали чітко відокремлювати телекомунікаційні

інформаційні технології від педагогічних інформаційних технологій, багато викладачів досі не розуміють глибинної суті дистанційного навчання як педагогічної технології, вони розглядають дистанційні курси просто як електронний варіант посібника з елементами телекомунікаційних технологій. Головна перевага дистанційного навчання не стільки у сучасних технічних засобах, скільки в нових формах організації навчального процесу та пізнавальної діяльності студентів [8, с. 71–73].

Методи роботи з різноманітною інформацією, що доступні для навчання у мережі Інтернет, дозволяють розв'язувати педагогічні задачі по-новому. З точки зору організації навчального процесу дуже цінним у дистанційному навчанні є організація самостійної та індивідуальної роботи, консультацій, контролю знань, отримання додаткової інформації та допомоги у вивченні матеріалу від викладача, різні форми спілкування, швидкий зворотній зв'язок.

Однак в нашій країні вони не закладаються в навчальне навантаження викладачів, що суттєво впливає на відношення до дистанційного навчання та якість дистанційних курсів. Комп'ютер з його можливостями графіки можна вважати просто ідеальним засобом створення когнітивних моделей, які створюються головним мозком. Комп'ютер – це модель роботи головного мозку. Інженери поклали в основу цих машин роботу та процеси людського мозку. Зараз ситуація протилежна: розуміння комп'ютерних технологій допомагає зрозуміти пізнавальні процеси і створювати когнітивні моделі.

Дистанційне навчання як комп'ютерна технологія теж засновано на принципах структуризації, блокових моделей, ієрархічності, кластерної системи презентації інформації, тобто процесів головного мозку, які реалізуються у дистанційному навчанні за допомогою можливостей перш за все гіпертексту, а й також web дизайну, комп'ютерної графіки, анімації та багатьох інших можливостей. Практика реформування в галузі освіти показала, що зміни в освіті направлені перш за все на підвищення якості освіти на основі нових технологій та на скорочення годин, тобто переміщення акценту на самостійну

роботу. Самостійній роботі надається велике значення, оскільки вона є одним з визначальних факторів впливу на професійне становлення особистості [6, с. 174–179; 7, с. 166–180; 9].

Вища освіта в умовах інформаційного суспільства переходить на новий рівень своєї еволюції. Головним вектором інновацій в освіті повинно стати впровадження форм та методів особистісно-орієнтованого навчання [7, с. 60–64]. Технології навчання повинні йти на випередження часу. Технологічні інновації самі знаходять шляхи впливу на освіту. Процес навчання повинен орієнтуватися на формування потреби на набуття вмінь та навичок самостійно засвоювати знання, щоб забезпечити власну конкурентоздатність протягом усього життя та бути готовим до створення нових знань.

Останнім часом стрімко стали розвиватися нові науки та підходи до навчання на основі теорії інформації, теорії інформаційного дизайну, андрагогіки [9], які крокують дуже швидко, які розглядають навчання на основі самонавчання та самоорганізації, що співпадає з сучасними тенденціями розвитку суспільства [7, с. 45–46].

Інноваційні технології повинні отримати їх осмислення переосмислення, розгляду з точки зору нових цілей освіти, нових можливостей їх переорієнтації в напрямку з точки зору його потреб, особистості студента, його розвитку з точки зору нового погляду на освіту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В. Ю. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наук. праць. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2012. С. 32–40.
2. Гокунь О. О. Основи інформаційних технологій навчання. Кривий Ріг : Видавничий відділ КДПУ. 2001. 210 с.
3. Стефаненко П. В. Теоретичні і методичні основи дистанційного

навчання у вищій школі. Дис. докт. пед. наук: Ін-т пед. і психол. АПН України. Київ, 2002. 490 с.

4. Стрельніков В. Ю. Дискурсивний аналіз проблематики проектування інтерактивних технологій. *Актуальні проблеми сучасного економіко- гуманітарного дискурсу в Україні* : зб. матеріалів I Міжнародної науково- практичної інтернет-конференції, 28 квітня 2017 р., м. Кривий Ріг. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2017. С. 18–21.

5. Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології навчання: доцільність застосування понять. *Матеріали наукової конференції професорсько- викладацького складу, наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науково-дослідної роботи за період 2017–2018 рр.* (16–17 травня 2019 р.): у 2-х томах. Т. 2. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019. С. 98–99.

6. Стрельніков В. Ю. Можливості кооперативного навчання для формування й розвитку громадянської культури молоді. *Формування громадянської культури в Новій українській школі: традиційні та інноваційні практики*: збірник матеріалів конференції / За заг. ред. Г. Л. Єфремової, С. М. Луценко, Л. П. Івашини. РВВ СОІППО, Суми, 2020. С. 174–179.

7. Стрельніков В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2002. Кн. 1. 295 с.

8. Стрельніков В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2002. Кн. 2. 230 с.

9. Стрельніков В. Складники особистісно-професійної компетентності викладача закладу післядипломної освіти. *Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти*: Зб. наук. пр. Суми: КЗ СОІППО, 2019. URL : <https://drive.google.com/file/d/1wFLXdkIHhKIIfcI4ZDrCdSUO2PfkfObdJ/view>

Логвиненко А. С.

*здобувач фахової передвищої освіти
спеціальності 231 Соціальна робота
Лебединський педагогічний фаховий
коледж імені А.С. Макаренка
м. Лебедин*

Науковий керівник: Коваленко С. Л.

*викладач соціально-педагогічних дисциплін
Лебединський педагогічний фаховий
коледж імені А.С. Макаренка
м. Лебедин*

МЕТОДИ АРТ-ТЕРАПІЇ В РОБОТІ З ДІТЬМИ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Проблема насильства в сім'ї по відношенню до дітей – це соціальне явище, яке відноситься до однієї з найбільш розповсюджених у світі форм порушення прав людини. Через домашнє насильство чимало дітей самі залишають сім'ї, удаються до самогубства. Шкідливість фізичного покарання полягає передусім у тому, що воно збуджує нервову систему дитини. Її психіка грубішає, дитина втрачає чутливість до інших засобів виховання. Натомість ці «педагогічні методи» закріплюються у свідомості, згодом їх використовують для виховання власних дітей як найбільш впливові й ефективні. Наслідки жорстокого поводження з дітьми є руйнівними. У них виникають почуття меншовартості, власної неповноцінності, бажання накласти на себе руки, а на цьому тлі – стійкі особистісні й поведінкові особливості, унаслідок загострення яких вони стають небезпечними для суспільства [1, с. 3]. Події останніх років примушують фахівців з соціальної роботи звернути увагу на проблему впливу на психіку дітей, що пережили домашнє насильство.

Сучасні дослідження арт-терапії охоплюють різні її аспекти. Так, зміст технології, історію її розвитку та сучасні особливості розглянуто в працях О. Вознесенської, О. Копитіна, Л. Терлецької та ін. Можливості використання різних форм і методик арт-терапії у психологічній практиці досліджували О. Копитін, К. Рудестам, В. Соловйова та ін. Педагогічні аспекти застосування арт-терапії (артпедагогіка, педагогіка творчості) проаналізовано в працях О. Деркач, Л. Лебедевої та ін. Особливості практичного застосування арт-терапії у роботі з дітьми з обмеженими можливостями висвітлені в дослідженні Л. Нікішиної, Л. Федоткіної, Л. Вадрус, Н. Некряч, О. Образцової та ін.

Психологічна допомога є найбільш важливою складовою при наданні допомоги дітям, які постраждали від насильства. Вона повинна полягати у зменшенні негативного впливу пережитої травми на подальший розвиток, запобіганні відхилень у поведінці, полегшенні реадaptaції в суспільстві, а також у вживанні заходів з припинення насильницьких дій над дитиною. Психологічна допомога дітям повинна здійснюватися з урахування вікового, фізичного і психічного розвитку дитини, стану фізичного і психічного здоров'я, виду перенесеного насилля, тяжкості психотравми і сили переживання травматичного досвіду. А також стратегії допомоги обов'язково повинні співвідноситися з уміннями і здібностями, пов'язаними з розвитком дитини [4, с. 128].

Особливу увагу варто звернути на такий метод психологічної допомоги, як арт-терапія. Арт-терапія — це вид психотерапії та психологічної корекції, заснований на мистецтві та творчості. Арт-терапія стала невід'ємною частиною соціальних заходів профілактичного й реабілітаційного характеру, медичної, психотерапевтичної та педагогічної практики.

Розглянемо більш докладно можливості використання методів арт-терапії в роботі соціальних працівників з дітьми, що зазнали домашнього насильства.

Висока ефективність, простота використання, цікаві вправи, позитивні емоції від терапії у клієнтів - все це зробило методи арт-терапії дуже популярними у фахівців. Використання різних типів фарб, кольорових олівців, крейди, альтернативних матеріалів, тіста, пластиліну, піску, кінетичного піску, кварцового кольорового піску, інших природних матеріалів - дають широкі можливості для терапевтичного процесу. Методи арт-терапії допомагають на підсвідомому рівні виявити, усвідомити, вивести з підсвідомості проблему, перевести її в поле свідомості, в фізичний світ, матеріалізувати на папері, піску, і ін. Далі вже за допомогою спеціаліста, можна працювати з цією проблемою, вираженою в матеріальному світі, спеціальними методами і знайти шляхи вирішення цієї проблеми [3, с. 76].

Дітям важко говорити про те, що з ними сталося, тому саме арт-терапія допоможе подолати страх, відразу, ненависть, почуття власної неповноцінності, провини, а також на сформувані адекватну самооцінку.

Основна мета арт-терапії полягає в гармонізації розвитку особистості через розвиток здатності самовираження і самопізнання. Арт-терапія ненав'язливо зцілює психіку, дозволяє побачити світ навколо себе добрим і прекрасним.

Арт-терапія пропонує дитині висловити свої емоції, почуття за допомогою ліплення, малювання, конструювання з природних матеріалів. Переживаючи образи, людина знаходить свою цілісність, неповторність і індивідуальність.

У роботі з дітьми, що зазнали домашнього насильства, дуже важливо дотримуватись важливих принципів, які забезпечують створення атмосфери психологічного захисту та комфорту, формують почуття довіри, допомагають налагодженню терапевтичного альянсу. Це постійна підтримка дитини, схвалення її досягнень, позитивний ресурс для її образу «Я». Не допускається застосування оціночних суджень та через примус, нав'язування дитині виконання терапевтичних завдань. Формувати позитивне прийняття всього, що виникає в результаті роботи, незалежно від його змісту чи естетичного вигляду,

схвалюючи саму дитину, відмічаючи зміни, які відбуваються у ній, зазначати її особистісне зростання, при цьому не ставити у порівняння з іншими дітьми [2, с. 199].

Фахівець з соціальної роботи повинен уважно слідкувати за способами вираження внутрішнього емоційного стану кожної дитини, тобто уважно стежити за:

- матеріалами, яким малюк надає перевагу;
- кольорами, які переважають на дитячому малюнку;
- силою натиску на олівець, частотою використання гумки для витирання олівця;
- силою та тембром голосу при розігруванні терапевтичної казки тощо

Значне місце в арт-терапії, що використовуються з дітьми, які зазнали домашнього насильства, відіграють образотворчі техніки:

1. Марання (у буквальному розумінні це означає «бруднити»). Найбільш насиченими по втіленню і емоційно яскравими є гуашеві або акварельні зображення. Фарби ініціюють спонтанність, допомагають більш відкрито виявляти різноманітні емоції, досліджувати власні переживання. Їх можна втілити в привабливу для дітей форму: вони можуть замазувати фарбою вхід в печеру; бризками, плямами, різноманітними лініями створювати міста, явища природи, казкових істот; зафарбовувати кольоровою крейдою власний силует, намальований на підлозі. У маранні немає категорій «правильно-неправильно», «добре-погано», немає еталонів. Відсутність критеріїв оцінки марання виключає і саму оцінку. Часто в ході марань діти відмовляються від пензликів, губок і починають малювати пальцями і долонями).

2. Штрихування, каракулі. Зображення створюється без фарб, за допомогою олівців та крейди. Діти хаотично або ритмічно наносять тонкі лінії на поверхню паперу, підлоги, стіни, мольберта і пр. Лінії можуть виглядати нерозбірливими, недбалими, невмілими, або, навпаки, вивіреними і точними. З окремих каракулів може скластися образ.

3. Монотипія. На гладкій поверхні робиться малюнок гуашевою фарбою. Матеріал, на який наноситься фарба, не повинен пропускати воду. Зверху накладається аркуш паперу і притискають до поверхні. Виходить відбиток у дзеркальному відображенні. Він може бути менш чітким порівняно з оригіналом, більш розпливчастим, можуть стертися межі між різними фарбами. При бажанні можливо «прописати» готовий відбиток - домалювати або приклеїти зверху потрібні елементи для завершення образу.

4. Малюнок на склі. Перед тим як запропонувати дитині скло, треба обов'язково обробити його кромку в майстерні (техніка безпеки). На відміну від малювання на папері, скло дарує нові візуальні враження і тактильні відчуття. Прямо в процесі малювання скло можна промити мокрою губкою, нанести новий малюнок, знову змити. За рахунок того, що фарба не вбирається, скільки б різнокольорових шарів ні наносилося, під ними завжди буде просвічувати прозора основа. Завдяки цим властивостям зображення на склі сприймається як тимчасове, тимчасове, позбавлене монументальності і сталості. Дитина ніби не малює, а тренується малювати, і відповідно, має право на помилки та виправлення, без хворобливих переживань про доконаним, яке вже не змінити.

5. Малювання пальцями. У ході такої роботи виникають особливі тактильні відчуття, які випробовуєш, коли опускаєш палець в гуаш - щільну, але м'яку, розмішуєш фарбу в баночці, береш невелику кількість рідини на палець, переносиш на папір і залишаєш перший мазок. Це цілий ритуал, який приносить задоволення та допомагає забути пережите.

6. Малювання сухими листям (сипучими матеріалами і продуктами). Сухе листя натуральне, пахне свіжістю, невагоме, шершаве на дотик. З допомогою листя і клею ПВА можна створювати зображення. На аркуш паперу клеєм, який видавлюється з тюрбика, наноситься малюнок. Потім сухе листя розтираються між долонями на дрібні частинки і розсипаються над клейовим малюнком. Зайві частинки струшуються.

7. Малювання предметами навколишнього простору. Діти можуть малювати пластиліном, м'ятим папером, гумовим іграшками, кубиками, губками, зубними щітками, паличками, нитками, соломинками тощо.

8. Малювання на мокрому папері. Незвичайна робота може вийти, якщо її виконати на заздалегідь змоченою пульверизатором папері. Цікаво спостерігати, як розтікаються і змішуються на мокрому папері фарби, це доставить дитині особливу насолоду подарує багато позитивних емоцій.

Основна мета таких занять з дітьми, що зазнали насильства: не навчити дитину малювати чи ліпити, а допомогти за допомогою засобів мистецтва впоратися з проблемами, що викликають у нього негативні емоції, переживання, страхи, показати, що всі проблеми можна вирішити, що навколо існує не тільки світ зла та насильства, а й добро, краса.

Отже, будь-який вид жорстокого поводження з дітьми та підлітками веде до найрізноманітніших наслідків, але їх об'єднує одне – шкода здоров'ю чи небезпека для їх життя. Насильство, пережите в дитинстві, має тенденцію відтворювати себе від покоління до покоління. Тому, щоб уникнути негативних наслідків дітям і підліткам необхідно надавати своєчасну кваліфіковану психологічну допомогу. Психологічна допомога має включати методи індивідуальної, групової та сімейної терапії. Провідним напрямом на сучасному етапі роботи з жертвами домашнього насильства є арт-терапія.

Вибір її виду залежить від: віку, рівня когнітивного розвитку дитини, виду перенесеного насильства, від стану психічного і фізичного здоров'я. Але який би її різновид не застосовувався, потрібно знати, що головною метою при наданні допомоги дітям, які пережили жорстоке ставлення в сім'ї є розпізнавання і адаптивне вираження почуттів, що пов'язані з пережитим зловживанням і зневагою, забезпечувати психологічний комфорт та сприяти гармонійному розвитку особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виявлення, попередження і розгляд насильства та жорстокого поводження з дітьми : метод. мат. для прац. освіти / [Буров С.О., Дубініна І.М., Онишко Ю.В. та ін.] К. : КАЛИТА, 2007. 36 с.
2. Журавель Т.В. Соціально-педагогічна робота з профілактики насильства щодо дітей / Т. В. Журавель // Соціальна педагогіка : навч. посібник / За заг. ред. О. В. Безпалько; Авт.-кол. О. В. Безпалько, І. Д. Зверєва, Т. Г. Веретенко та ін. : К. : Академвидав, 2013. С. 197-209.
3. Журавльова Т.М. Допомога дітям - жертвам насильства. / Журавльова Т.М., Сафонова Т.Я., Цимбал Є.І. М.: Генезис, 2006. 112 с.
4. Овсяннікова Я. О. Форми і методи роботи з дітьми, які пережили насильство. Вісник Національного університету оборони України: збірник наукових праць., Вип. 4 (29) /2012. 312 с.

Сабурова О. Д.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня “Бакалавр”

спеціальності 013 Початкова освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Науковий керівник: Яценко Т. В.

кандидат психологічних наук,

завідувач кафедри педагогіки та психології

дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СТОРІТЕЛІНГУ ЯК ЕФЕКТИВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

У світі сучасних технологій в умовах постійного оновлення інформації відбувається сприймання великого обсягу матеріалу, що постійно вимагає нових способів його освоєння. Величезна кількість інформації, яку повинні переробити учні і вгамувати потребу в нових знаннях росте, і, відповідно, зростає необхідність залучення до читання. Встановлені стандартом вимоги до результатів навчання учнів викликають необхідність в зміні змісту навчання на основі принципів метапредметності як умови досягнення високої якості освіти.

Формування навичок читання і роботи з текстом — одне із завдань, поставлених державним освітнім стандартом основної загальної освіти [1]. Стандарт підкреслює важливість і необхідність навчання смислового читання в освітніх організаціях і зазначає, що читання носить «метапредметний» характер. Смилова сторона включає в себе розуміння змісту сенсу

прочитаного матеріалу, вміння оцінювати і інтерпретувати прочитане, а це, в свою чергу, заповнює глибину, повноту, точність і продуктивність читання. Важливо організувати спільну діяльність всіх учасників навчального процесу з розвитку інтересу до читання в учнів школи і залучити їх до читання літератури на друкованій основі, сприяти розвитку творчих здібностей, пов'язаних з читацьким сприйняттям на уроках не тільки гуманітарних, а й природничо-наукових дисциплін.

В освіті активно впроваджується колись забутий, але добре перевірений спосіб «розповідання історій», який отримав назву «сторітелінг» — від англійського *storytelling*: *story* — історія і *telling* — розповідь, вперше використаний керівником однієї з корпорацій США Д. Армстронгом для поліпшення показників роботи компанії і швидкого навчання новачків, де «одним із принципів стає зв'язок теорії з практикою» [2].

Сторітелінгом зацікавлені і педагоги, і психологи в усьому світі, оскільки подання матеріалу у формі розповіді історій розвиває у здобувачів освіти уяву, логіку та підвищує рівень культурної освіти. Історії дозволяють розповісти про те, як приймаються рішення та будуються стосунки. Через обмін історіями, вибудовуючи емоційні зв'язки, вихованці та педагоги створюють правильні й більш якісні взаємостосунки.

Сторітелінг в освіті – це створення емоційних зв'язків, за допомогою яких можна привернути увагу учнів, розставити потрібні акценти, загострюючи увагу на важливі речі.

У даний час цей метод зарекомендував себе як ефективний засіб вибудовування зовнішніх і внутрішніх комунікацій, донесення до аудиторії інформації шляхом розповідання зворушливої, смішної, часом повчальної історії з реальними або вигаданими персонажами. Інформація при цьому міцно засвоюється, оскільки несе в собі смислове навантаження.

Педагоги використовують два типи сторітелінгу. Класичний: учителем підноситься реальна життєва ситуація; учні сприймають інформацію як

трансляцію знання, одягнену в яскраву форму історії, що легко та швидко запам'ятовується. Другий тип сторітелінгу – активний, особливістю якого є надання шаблону історії. Учні залучаються до процесу створення історії, слідуючи завданням і рекомендаціям вчителя, моделюють різні ситуації, шукають шляхи виходу, аналізують [3].

До видів сторітелінгу можна віднести наступні:

- соціальний сторітелінг. У суспільстві люди можуть об'єднуватися за інтересами, напрямками роботи. У цьому випадку інформація подається у вигляді розмов, пліток, чуток, які передаються від одного іншому;
- культурний сторітелінг. Це повчальні історії-розповіді, в яких зачіпаються поняття моральності і моралі;
- загадковий сторітелінг або фентезі. До цього виду належить та інформація, яку неможливо, часом і складно перевірити, переконатися в достовірності розповіді, але тим не менш сам сюжет хвилює і збуджує, викликає різноманітні почуття страху, сум'яття.
- сімейний сторітелінг. Розповідь може стосуватися теми родинних стосунків, традицій поколінь, їх досягнень [3].

Розглядаючи сторітелінг як техніку подачі навчальної інформації, необхідно враховувати кілька моментів: вікові особливості учнів, інтелектуальний та емоційний рівень їх розвитку. Мистецтво писати і розповідати захоплюючі історії можна опанувати, читаючи художню і наукову літературу.

У цьому випадку учням потрібно зрозуміти сенс історії. Правильно використовуючи метод сторітелінгу можна донести до учнів належну інформацію з першого разу, не змушуючи учнів задаватися питанням: «Що мав на увазі автор історії?» Для цього існують правила сторітелінгу:

- історія повинна бути короткою і легко запам'ятовуватися;
- розповідати історію потрібно неформально, доступною мовою;
- важливо, щоб оповідачеві довіряли;

- розповідь не повинна містити повчань;
- історія повинна бути пов'язана з реальною ситуацією, про яку розповідається [4].

Текст історії не повинен бути нудним, його призначення — привернути увагу аудиторії, мотивувати слухати далі. До критеріїв хорошої історії відноситься така властивість, як стійкість історії до збереження своїх ключових послань при множинних переказах.

Компонентами історій можуть стати яскраві вигадані персонажі — герої, які однозначно зацікавлять аудиторію слухачів. У всіх персонажів повинні бути свої особливості характеру, які будуть відображатися в розказаних подіях. Головний герой обов'язково повинен викликати симпатію. Розповідь повинна мати здатність виділятися, створювати емоційну відміну, мати позитивний заряд. У ній присутні гумор, спонукання до дії, витонченість запропонованих рішень. Історія повинна бути переконливою, мати пояснювальну силу, відповідати спостережуваним фактам [5].

Висновок: Професійна педагогічна література пропонує безліч засобів для урізноманітнення способів проведення навчального заняття, щоб знайти підхід та зацікавити будь-якого учня, студента. Сторітелінг – це один із таких засобів. Його перевага у тому, що він не вимагає витрат і може бути застосований у будь-якому місці та у будь-який час.

Сторітелінг може стати цікавою частиною будь-якого навчального заняття. Він допоможе молоді розвинути креативне мислення, ораторські навички та подолати страх публічних виступів.

Мистецтво сторітелінгу — це один із найприродніших і водночас найефективніших способів надавати навчальному процесу особливої якості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт базової середньої освіти від 30 вересня 2020 р. № 898.
2. Колікова Є. Г., Бабин Є. Н. Интеграция урочной и внеурочной деятельности в предметной области «Технология». *Науково-методичний електронний журнал «Концепт»*. 2017. № 5. С. 171-176.
3. Гич Г. М. Сторітелінг як інноваційна методика формування мовної компетентності. *Науковий вісник Миколаївського університету ім. В. О. Сухомлинського*. 2015. № 4. С.188-192.
4. Куш Т. В. Майстерня креативності. *Науково-методичний журнал «Педагогічна майстерня»*. 2016. № 4. С. 30-37.
5. Далецька М. Е. Многоликий сторителлинг: современные технологии или хороша забытое старое? *Библиотека в школе. Первое сентября*. 2014. № 3. С. 19-23.

Сергієнко Д. І.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 013 Початкова освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Науковий керівник: Яценко Т. В.

кандидат психологічних наук,

завідувач кафедри педагогіки та психології

дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ АРТ-ТЕРАПІЇ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Мистецтво – це так званий міст, що з'єднує два зовсім різні світи, а саме: світ фантазії та світ реальний. Потаємні бажання, підсвідомі почуття та емоції легше виразити в мистецтві, ніж вербально. Тому останнім часом дуже популярним стає метод самовираження, який використовує художню творчість або арт-терапію [2, с. 90].

Арт-терапія заснована на образотворчому мистецтві і творчій діяльності. Арт-терапія спочатку створювалася в контексті теоретичних ідей З. Фрейда і К. Юнга. В майбутньому отримала ширші концептуальні рамки, в тому числі гуманістичні моделі розвитку особистості К. Роджерса та А. Маслоу.

Арт-терапія – це нова форма профілактики психічного здоров'я не лише в психології, а й у соціальних науках та педагогіці. Цей термін вперше був використаний А. Хіллом в 1938 році, щоб описати свою роботу з хворими на

туберкульоз, і вона швидко поширилася. Робота А. Хілла поєднує в собі елементи імпресіонізму і експресіонізму, а також має традиційний напрямок. Під час лікування туберкульозу в санаторії Мідхарст у 1938 році А. Хілл малюючи різні предмети, які знаходилися навколо нього, виявив, що малюнок допомагає його одужанню [6, с. 85].

Арт-терапія – це метод психотерапії, який застосовується для лікування та психокорекції використовуючи художні прийоми, такі як: малювання, ліплення, музика, фотографії, фільми, книги, акторська майстерність і набагато більше. В освітній галузі доречно буде використовувати елементи арт-терапії з метою самовираження здобувача освіти.

Одними з найголовніших функцій арт-терапії є: освітня, виховна, корекційна.

У психології продуктами арт-терапії називають:

- спільна участь у мистецькій діяльності може сприяти створенню відносин співпереживання та взаєморозуміння, для розвитку почуттів внутрішнього контролю;
- включає роботу над малюнками, картинами чи ліпленням, впорядковуючи кольори та форми, фокусується на сприйнятті та почутті;
- образотворче мистецтво створює багато можливостей експериментувати з кінестетичними та зоровими сприйняттями, розвиває здатність їх сприймати, розвиває художні здібності та підвищує впевненість у собі;
- позитивним продуктом арт-терапії є почуття задоволення, виникає в результаті відкриття прихованих талантів та їх розвитку.

Цілі, які є найголовнішими в арт-терапії – самовираження, збільшення власного досвіду, самопізнання, внутрішня інтеграція особистості [2, с. 90]. Саме з цією метою ми рекомендуємо використовувати даний напрям у роботі з учнями початкової школи.

Арт-терапія встановлює та вирішує багато проблем, ось деякі з них: вирішування проблем з агресивною поведінкою, страхами, сором'язливістю та

гіперактивністю учнів; навчальна, комунікативна, емоційна, сімейна складність; конфлікти, які можуть бути як внутрішніми так і міжособистісними; кризові ситуації; життєві та вікові кризи; травми; нещастя, проблеми; невротичні та психосоціальні відмінності; розвиток загальної особистості.

Переваги арт-терапії можна вважати: подолання негативних емоційних станів, засіб зближення людей, уникає «цензури» свідомості, вільне самовираження та самопізнання, символ «орієнтований на попередній перегляд», позитивні емоції, активна життєва позиція.

З науково-педагогічної точки зору під мистецтвом розуміють процес розвитку та змін особистості, групи чи колективу за допомогою різноманітних художніх та творчих форм.

Педагогічний напрямок мистецтв має неклінічну спрямованість, тобто призначений для медично-здорової людини, а також пов'язаний зі зміцненням психічного здоров'я дитини та виконує більшість профілактичних та корекційних заходів [3, с. 28].

Арт-терапія формує знання про мистецтво, психологію, психотерапію та педагогіку, що є важливим для теоретичного розуміння процесу індивідуального, культурного, художнього та естетичного розвитку, створюючи повністю розвинену особистість через декоративно-прикладне мистецтво та творчу діяльність, забезпечує трансформаційний ефект на розвиток, освіту, навчання, поєднання через мистецтво [4, с. 48].

При аналізі потенційного використання арт-терапії у початковій школі особлива увага приділяється різноманітності форм її організації (рисунок 1)

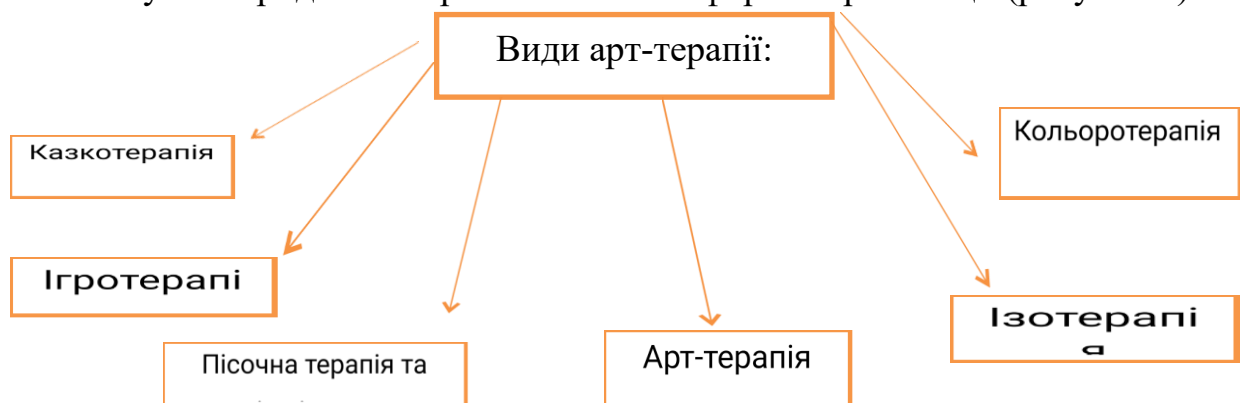


Рисунок 1. Види арт-терапія у початковій школі.

Технології, які вказані вище можуть бути індивідуальними або груповими, тоді як у групі перевага надається роботі з арт-терапевтичними методами [1, с. 69].

Цей вид роботи є дуже ефективним для молодших школярів, адже саме в цьому віці діти переживають багато змін – перехід від дитячого садка до школи, але іноді важко виразити це усно. Тому на допомогу приходить арт-терапія.

Використання методів художньої терапії має свої особливості для різних вікових груп доцільно використовувати універсальні та спеціальні методи, які мають відношення до певного чутливого періоду. Підлітковий вік утруднений, тому доречно використовувати неруйнуючі методи арт-терапії для гармонізації внутрішнього стану підлітків. Сучасні методи роботи – це драматотерапія, ізотерапія, пісочна терапія та всі інші види, з якими дитині цікаво та потрібно працювати.

Результатом даної терапії є відчуття задоволення дитини, яке виникає в результаті виявлення прихованих можливостей, здібностей та їх розвитку. До речі, це технологія, яка захищає здоров'я та здоров'я дитини для нас, вчителів, вона завжди повинна бути найвищою перевагою навчального процесу. Що стосується дитинства, вся робота педагогічного працівника присвячена дитині, підтримці та розвитку її вмінь, формуванню милосердя та доброти на прикладі художніх творів.

Арт-терапія як метод лікування за допомогою творчості вивчалася зарубіжними дослідниками: К. Уелсбі, Е. Крамер, Н. Маргарет, К. Юнг, та інші.

Якщо проаналізувати сучасні наукові праці з даної проблеми, то можна говорити, що використання арт-терапевтичних методик у професійній діяльності практичних психологів у роботі з дітьми початкової школи, дійсно ефективна. Але проблема впровадження таких методів у розвиток та освітнє

середовище початкової школи залишається недостатньо вивченою і тому вимагає глибокого розуміння, міркування та вирішення на практиці.

Висновки: Підсумовуючи вищезазначене, можна впевнено говорити, що використання арт-терапії в навчальному процесі початкової школи має велике значення для підтримки та покращення психічного здоров'я молодих школярів.

Арт-терапія виконує роль методу діагностики: кожна дитина по-своєму самовиражається у малюнку. Таким чином, участь в арт-терапії викликає бажання дитини бути першим, найкращим, заохочує її до самовдосконалення, формування адекватної самооцінки, розвиток якостей волі, самовизначення у світі захоплень, професій, подолання перешкод у спілкуванні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко А. Е. Використання арт-педагогічних технологій як засобу творчого самовираження молодших школярів у позашкільних навчальних закладах. *Наукові записки Ніжинського державного університету. Психолого-педагогічні науки*. Ніжин, 2014. № 5. С. 68–73.
2. Власюк О. М. Арт-терапія: лікування мистецтвом. *Відкритий урок: розробка, технології, досвід*. 2008. № 7 (8). С. 90.
3. Деркач Ю. О. Арт-терапія для допомоги школі. *Мистецтво та освіта*. 2010. № 2. С. 25–28.
4. Кероул. У. Часть целого: арт-терапия в педагогике. Москва: СПб, 1988. С.45-52.
6. Зайцев. С. В. Позитивний досвід використання арт-терапевтичної техніки «Зобрази свою хворобу» з метою зміни внутрішньої картини хвороби: я і моя недуга. *Фітотерапія*. Часопис. 2014. № 3. С. 84-86.
7. Копитин А.І. Системная арт-терапия. Питер: СПб, 2001. С. 47-59.

Телятник А. С.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Науковий керівник: Остапко Л. О.

старший викладач кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти

та гуманітарних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИКОРИСТАННІ LEGO- ТЕХНОЛОГІЙ У ТВОРЧІЙ СФЕРІ ДИТИНИ-ДОШКІЛЬНИКА

Конструювання – це основна продуктивна діяльність, оскільки все, що створено людським мозком у різних сферах існування, пов'язане з проектуванням, конструюванням, та репрезентує побудову об'єкту або взаєморозміщення його частин, пошук способів їх з'єднань та матеріалів, з яких об'єкт буде виготовлено. Конструкторсько-технічна діяльність – це процес розв'язування певних творчих завдань. Під цими завданнями, як правило, мають на увазі задану або сформульовану самостійно проблему, яка вимагає від суб'єкта визначених дій або знаходження відповіді на те чи інше питання, яке міститься в умові завдання. В нашому дослідженні важливим є визначення терміну «творчі здібності», проте немає єдиного трактування даного поняття. Б.Теплов вважає, що творчі здібності це певні індивідуально-психологічні особливості, які відрізняють одну особистість від іншої і мають відношення до успішності виконання нею творчої діяльності. Вони не зводяться до вже

наявного у людини запасу навичок і знань, а зумовлюють легкість і швидкість їх придбання [3]. В.Дружинін, навпаки, підкреслює нерозривний взаємозв'язок творчих здібностей індивідуума з наявними у нього знаннями, попереднім досвідом. Активізація творчих здібностей особистості є необхідною передумовою продуктивного перетворення наявних продуктів свідомості для створення нових [3]. За Е.Фромм «творчі здібності» - це здатність дізнаватися щось нове, вміння знаходити вихід із ситуацій. Аналізуючи зазначене, під творчими здібностями розуміємо індивідуальні особливості дитини, які визначають успішність виконання нею різного роду творчої діяльності, вирішувати нові завдання.

LEGO-технологія – одна з найвідоміших навчальних систем, яка використовує реальні моделі в предметно-ігровому середовищі під час навчання та розвитку дітей дошкільного віку. Нині компанією «LEGO Group» розроблено серії конструкторів як для розваг та дозвілля дітей, так і для навчання, розвитку творчих здібностей.

Конструювання містить собою значні можливості для розвитку творчих здібностей. Конструктор LEGO є універсальним і має ряд переваг перед іншими видами конструкторів. У нього велика кількість різних деталей та можливість їх оригінального використання, яскравість, якість, безпечність, свобода у виборі тематики та матеріалу, що викликає з боку дітей інтерес саме до цього конструктора. З його деталей дошкільники легко будують кімнати лялькам, гаражі, будинки для тварин, тощо. Конструктор не містить чіткої інструкції з використання, тобто дитина вільна у конструюванні, відкриває простір для пошуку, стимулює дитячу допитливість, а тому конструкції можуть вдосконалюватися, змінюватися, перетворюватися у будь-що, що є необхідним дітям для ігрової діяльності. У нього немає вікових обмежень і діти мають можливість продовжувати займатися цим видом діяльності, ускладнюючи й удосконалюючи свої уміння.

Дошкільникам подобається працювати з LEGO. Конструктор допомагає дітям втілювати у життя свої задуми, і насолоджуватись результатом власних дій. Діти відчують себе творцями, експериментують і створюють щось нове для себе та своєї гри. Ігри з конструктором довго тримають інтерес дітей, тому що забезпечують значну варіативність, різноманітність комбінацій. Конструюючи під час занять та самостійної діяльності, вони уявляють індивідуальні картинки та сюжети. Треба зазначити, що різноманітність дидактичного матеріалу може викликати і певні труднощі у роботі з ним:

- по-перше, дітей треба навчити назвам усіх деталей. Необхідно врахувати, що діти працюють у командах. При проханні однієї дитини передати деталь конструктора, незнання її назви сповільнить процес конструкторської творчості, ускладнить спілкування з ровесниками;

- по-друге, діти повинні складати конструкцію так, щоб вона була міцною, з надійно скріпленими деталями;

- по-третє, діти мають підбирати деталі за такими властивостями як форма, колір, величина. Якщо ж мова йде про механічну конструкцію, важливо знати чітко місце для кожної деталі, інакше зібрана модель не буде приводитися у рух. Це важливі аспекти, які слід враховувати педагогу в організації роботи з LEGO-конструювання.

Розвивальні можливості даних конструкторів надзвичайно великі: завдяки ним діти мають змогу створювати моделі навколишнього простору в найістотніших рисах і відносинах; формують у дітей уявлення про навколишнє середовище та світ; формують вміння доводити розпочату працю до кінцевого результату та вміння працювати з ровесниками та дорослим; розвивають моторику рук; виховують самостійність[2]. Поряд із цим головним завданням LEGO-конструювання є розвиток творчих здібностей дітей через предметну діяльність. Вирішуючи прості, зрозумілі й цікаві завдання, дошкільники без значних труднощів створюють щось нове й неповторне. Конструюючи під час

занять та самостійної, вільної конструктивно-ігрової діяльності, вони уявляють, фантазують, розкривають свій творчий потенціал.

На заняттях діти знайомляться з основними видами конструювання: за зразком, за умовами, за задумом. Вони розуміють, що конструювання за зразком – це коли є готова модель того, що необхідно побудувати (наприклад, зразок чи схема будинку), а у разі конструювання за умовами зразок відсутній, є тільки вимоги до конструкції, умови, яким вона має відповідати (наприклад, будинок для песика має бути меншим, ніж будинок для коня; пароплав, на якому могли б розміститися команда і пасажери, має бути великим; міст через річку, по якому могли б проїхати машини, – широким та міцним). А ще можна конструювати за власним задумом, без будь-яких обмежень. Конструювання за зразком сприяє розвитку у дошкільників просторового бачення, формуванню у них вміння подумки розбирати ціле на складові елементи, уміло підібравши і використавши ті чи інші деталі. Ця форма цікава тим, що в її рамках можна вирішувати завдання, що забезпечують перехід дітей до самостійної пошукової діяльності творчого характеру, адже можна не тільки традиційно запропонувати дитині зразок та матеріал для роботи, але й прибрати з цього матеріалу деякі деталі, необхідні для конструкції, та додати нові, що дасть можливість замінити їх і завершити роботу; або запропонувати перетворити зразки для отримання нових конструкцій (О.Давидчук, Л.Парамонова).

Проблема формування інтересу до конструювання у дітей дошкільного віку займає значне місце в дошкільній педагогіці. Так як, різноманітна конструктивна творчість дає можливість дітям не тільки пізнавати навколишній світ, але і всебічно розвивати свої здібності. Щоб діти не просто механічно з'єднували цеглинки, а усвідомлено й цілеспрямовано конструювали, у них мають бути сформовані уявлення про те, що саме і як вони конструюватимуть. Діти вчаться аналізувати, в який спосіб з'єднано, запам'ятовують назви деталей, використані при побудові, тобто усі їхні дії стають осмисленими. До того ж такий підхід створює умови для рефлексії дітьми власної

конструкторської діяльності і пошуку в майбутньому найоптимальніших прийомів конструювання.

Отже, діяльнісний підхід при використанні LEGO – технології має безумовний вплив на розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку, оскільки саме в конструюванні діти проявляють себе, як креативні особистості, що здатні знаходити нові незвичні вирішення нестандартних завдань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар Л., Гуцол С. LEGO-конструювання в освітньому процесі різновікової групи. // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2013. № 2. С. 19–20.
2. Гурковська Т. Конструктор як засіб атрибутивного забезпечення гри // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2014. №5 С.7-9
3. Камінська О.П. Реалізація ідей розвитку творчих здібностей та виховання креативності в умовах ДНЗ // Дошкільний навчальний заклад. 2012. № 10. С. 2-19.

Тимченко О. Е.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 016 Спеціальна освіта

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

Науковий керівник: Стрельніков В. Ю.

професор кафедри

спеціальної освіти і соціальної роботи

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

ДИСКУРСИВНИЙ АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Положення тезаурусу щодо освітніх технологій є актуальними для української педагогіки. Чи слід використовувати різні поняття, такі як «освітні технології», «технології навчання»? Що таке інноваційні та інтерактивні технології навчання?

Необхідність перетворення інноваційного тезаурусу технологій навчання на нормативний словник ключових слів та дескрипторів з певними парадигматичними зв'язками спричинена плутаниною у використанні ключових понять та класифікацій. Використання багатьох педагогічних термінів сучасними дослідниками для вираження сутності інноваційних технологій навчання часто є безпідставним, що відображає неповагу до міжнародно визнаних термінів у педагогічній науці і, як наслідок, непрофесійні установки. Ця невідповідність є загрозою не лише для науки, а й для суспільства, оскільки цінності виникають і слова втрачають значення, вчителі втрачають розуміння і стають об'єктами всіляких обманів.

Невдалим є переклад з англійської мови багатозначного слова «education», особливо, якщо воно поєднується з іншими словами. Так, англійське «education technology» породило український варіант «освітня технологія», яким, поряд із «педагогічною технологією», хочуть витиснути абсолютно відповідне суті поняття «технологія навчання». Якщо «освіта» є «сукупністю навчань», то первинним є поняття «технологія навчання», а не «освітня технологія», суть якої незрозуміла [2, с. 20–23; 3, с. 98].

Невиправданим є застосування українськими дослідниками поняття «педагогічна технологія», «дидактична технологія» [3, с. 98]. Якщо педагогіка і дидактика – науки, то, за логікою назви, ці технології мають стосуватися процесу наукового дослідження, але ж розглядаються конкретні процеси – навчання, виховання, розвиток людини, управління навчальним закладом. Ми ж не використовуємо терміни «хімічні технології», «математичні технології», «фізичні технології», а конкретні технології, наприклад, виготовлення сірчаної кислоти, видобування нафти, побудови житлового комплексу «Ярославів Град».

Доречно вживати абсолютно відповідне суті явища поняття «технологія навчання» [3, с. 99], розглядаючи його в дидактичному аспекті, тобто як спосіб взаємодії суб'єктів навчання. Аналогічну точку зору висловлювали багато дослідників: «певна послідовність операцій, дій, спрямованих на досягнення навчально-виховної мети» (Л. Байкова), «система, в якій послідовно втілюється на практиці заздалегідь спроектований навчально-виховний процес» (В. Беспалько), «сума науково обґрунтованих заходів виховного впливу на людину чи групу людей, галузь професіональної підготовки педагога, пов'язана з його творчістю і майстерністю» (Н. Щуркова) [4, с. 31].

Якщо коротко визначати суть терміну «технологія навчання», то воно має містити такі дев'ять слів: жорсткий алгоритм методів, прийомів, технік навчання, який гарантує результат [2, с. 20–23; 3, с. 99]. Ключовими з них є слова, виділені курсивом. Термін «технологія» стосовно педагогічних явищ (особливо «технологія виховання» і «технологія розвитку») звучить дещо

формально, адже він більше характеризує механічні процеси, взаємодію людини з предметами, речами, навчальним середовищем, а не взаємодію людей. Лише умовно можна перенести його на сферу навчання чи управління навчальним закладом, дотримуючись загальноприйнятого визначення технології як сукупності прийомів, застосовуваних у якійсь справі [2, с. 20–23; 3, с. 99].

«Інноваційні технології навчання» (від лат. *in* – префікс, що означає заперечення, *novatio* – оновлення, зміна – нововведення) мають визначатися як такі, що є не просто новими, а такими, що заперечують вже існуючі [3, с. 99].

Подібним чином, коли термін «інтеракція» перекладається з англійської як «взаємодія», неможливо передати «інтерактивну технологію навчання», оскільки взаємодія відбувається спонтанно. На мій погляд, повинні існувати звичні нам методи та технології навчання, які стимулюють роботу студентів. Поєднання слова «інтер» означає, що діяльність суб'єкта зумовлена зовнішніми факторами (організація процесу навчання) і штовхає його до крайності. З цієї причини, крім модульного та інтенсивного навчання, інформаційно-комунікаційних технологій, він також вважається сучасною «інтерактивною технологією навчання» [2, с. 20–23; 3, с. 99].

На практиці вчителі можуть думати про дві категорії: 1) «гуманізм», «свобода», «розвиток» та «незалежна індивідуальність»; 2) «ефективна технологія», «контроль», «вимірювання». Можливий третій варіант: розмова про гуманність та творчість замінює поняття, що є частиною технології. Тому важливо розробити тезаурус, який має чіткі алгоритми для застосування до технології навчання і забезпечує кінцевий результат, і що ця нова технологія насправді використовує термін «проривна технологія для навчання».

Розглянемо основні можливості інноваційних технологій навчання та їх особливості. Сьогодні вчителі, заклади освіти і навіть регіони повинні вибирати власну політику, незалежно від різних підходів до педагогічних та психологічних наук та практичного стилю закладів освіти. Ось чотири основні варіанти технології навчання.

1. Засновані на випереджуючому фіксованому інтелектуальному розвитку студента; реалізуються в системі розвиваючого навчання Д. Ельконіна-В. Давидова (теорія і методика змістовного узагальнення і дедуктивної логіки засвоєння), у системі Л. Занкова, у технологіях проблемного навчання, в евристичних моделях навчання тощо. Не дивлячись на значне поширення і позитивні результати, деякі із технологій викликають заперечення (якщо форсований розвиток інтелекту йде на шкоду образно-емоційному пізнанню світу) [1, с. 46].

2. Технології пріоритетного розвитку емоційно-чуттєвої сфери, уяви, творчих можливостей та здібностей через різні види гри, психологічні тренінги, пов'язані з іменами Л. Толстого, К. Вентцеля, М. Монтессорі, С. Френе, Р. Штайнера. У сучасних варіантах, особливо в «школах вільного розвитку» також отримані обнадійливі, хоч і не гарантовані результати [1, с. 46].

3. Технології пріоритетного розвитку практичного мислення, трудових умінь і навичок; послідовно втілюється в закладах освіти, де загальний інтелект і різноманітні здібності особистості прагнуть розвивати, залучаючи учнів, студентів до трудової діяльності, сприяють їх професійному самовизначенню [1, с. 46–47].

4. Технології духовно-морального становлення особистості, екологічної чистоти підходу до природи студента, виховання в нього шляхетних чеснот на основі віри в його вроджену місію і різноманітні можливості. Найбільш послідовно і плідно цей варіант відображений в педагогічній системі В. Сухомлинського: молода людина є явищем, носієм своєї місії й енергії духу. Пріоритетом є розвиток її духовного світу, виховання в ній прекрасномислення, добромислення, відповідальності за свої думки, прагнення, а не лише за вчинки. Пропагується інша система навчальних принципів і вчинків. Педагогіка вважається вищою формою людського мислення, частиною загальнолюдської культури [1, с. 47].

Показники того, що технологія використовується для викладання предмета, орієнтована на індивіда, включає: мотивацію до навчання; для досягнення цілей сприятливого та комфортного освітнього середовища; повинні використовуватися ефективні форми навчання, методи та прийоми; може покладатися на досвід учнів, знання, вміння та навички; студенти сприймають контроль над процесом навчання; задовольнити потребу в успіху, пізнанні, самопізнанні; повноцінна участь у навчальному процесі; час, необхідний для набуття нових знань та навичок; відсутні фактори ризику для здоров'я; зміна змісту освіти та позиції вчителів.

А чи учень умотивований вчитися? Найважливішим джерелом мотивації є потреби та інтереси учнів. Вчитель повинен знати їх реальні потреби, постійно керувати ними, створювати реальність та задоволення. Мотивацією до навчання є бажання вчитися, рухатись позитивно, задовольняти свідомі або несвідомі потреби. Такими ключовими рушіями є наступні потреби: фізіологічні для забезпечення виживання організму; психологічний комфорт; повага, спілкування та лідерство; пізнання та активність; естетика (А. Маслоу).

Повне задоволення цих потреб сприяє самосвідомості та розумінню сенсу життя людини. Рівень задоволення особистих потреб залежить від відчуття людиною щастя та добробуту суспільства. Якщо генетично передбачити, що воно відповідає фізіологічним потребам людини, ігнорування цього може загрожувати життю, тоді як психологічні потреби виходять за межі фізичного діапазону та стають частиною соціальних взаємодій, тоді як інші не є настільки простими та прямими механізмами. Ця складність є результатом постійного та активного функціонування основної структури людського розуму та забезпечує його соціальне життя.

А. Маслоу [5, с. 153–160] визначає мотивацію як бажання людини висловити себе потенційно здатними почуттями. Мотивація – генетичне бажання реалізувати себе відповідно до природних здібностей даної діяльності та рішучість оволодіти нею на творчому рівні. Цього активного і тривалого

бажання можна досягти лише за умови створення необхідних умов. Мотивація учасників навчального процесу створюється шляхом моделювання їхньої особистої поведінки, натхнення, ентузіазму, енергії та хвилювання. Результати учнів повинні постійно перевірятися. Однак мотивація не є пасивним механізмом, який чекає початку ззовні, а постійно рухає студента в тій сфері діяльності, в якій його здібності можуть бути найповнішими, заважаючи рухатися в інших напрямках.

Таким чином, інноваційні педагогічні технології орієнтовані не тільки на прийом, виготовлення та використання нових речей, але й на відкритість. Вони створюють умови для свободи особистого розвитку, індивідуального творчого внеску, особистої ініціативи та саморозвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лебедик Л. В., Стрельніков В. Ю., Стрельніков М. В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін: Навчально-методичний посібник для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Полтава : АСМІ, 2020. 303 с. URL :<http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/15703>
2. Стрельніков В. Ю. До проблеми складання тезаурусу інноваційних технологій навчання. *Вісник Київського національного ун-ту технологій та дизайну*. 2008. Т. 1. С. 20–23.
3. Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології навчання: доцільність застосування понять. *Матеріали наук. конф. професорсько-викладацького складу, наук. працівників і здобувачів наук. ступ. за підсумками наук.-дослідної роботи за період 2017–2018 рр.* (16–17 трав. 2019 р.): у 2-х т. Т. 2. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019. С. 98–99.

4. Стрельников В. Ю. Проективання професійно-орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки : монографія. Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2006. 335 с.

5. Maslow A. H. Toward a psychology of Being. 1968. № 4. P. 153–160.

Файзуліна В. В.

*здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта групи ДО(а/по)-47*

*Полтавський національний
педагогічний університет імені В. Г. Короленка*

м. Полтава

Науковий керівник: Манжелій Н.М.

Кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри дошкільної освіти

*Полтавський національний
педагогічний університет імені В. Г. Короленка*

м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ГЛЕНА ДОМАНА ЯК ЗАСОБУ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ

У Базовому компоненті дошкільної освіти визначено, що стартовою платформою особистісного розвитку дитини є дошкільна освіта, а отже і невід’ємним складником та першим рівнем у системі освіти. Вона закладає підґрунтя для всебічного розвитку особистості, її успіху та самореалізації в подальшому навчанні протягом всього життя. За умови відходу від авторитарної педагогіки та впровадження сучасних інноваційних технологій заклади дошкільної освіти здатні конкурувати на ринку освітніх послуг.

В інструктивно-методичних рекомендаціях «Щодо організації діяльності закладів дошкільної освіти у 2020/2021 навчальному році» визначені пріоритетні напрями роботи, серед яких є вдосконалення формування комунікативно-мовленнєвої та математичної компетенції дітей дошкільного віку шляхом упровадження інноваційних технологій та методик [4].

Інноваційна педагогічна технологія (І. Дичківська, 2012) – це цілеспрямоване, систематичне і послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів, педагогічних ідей і засобів, що охоплюють цілісний освітній процес від визначення його мети до очікуваних результатів [3, с. 111].

Сучасні заклади дошкільної освіти широко впроваджують різні інноваційні технології мовленнєвого розвитку дошкільників. Серед них варто виділити наступні: методика Т. Піроженко «Мовленнєве зростання дошкільників», К. Крутій «Методика використання схем-моделей у лексично-граматичній роботі», Т. Ткаченко «Методика використання схем-моделей для навчання описовим розповідям», Т. Дерягіна «Переказ казок за допомогою казок Проппа», Н. Вільготська «Нетрадиційні засоби розвитку мовлення та творчості малюків: ігри із сухим басейном», технологія раннього навчання Глена Домана тощо.

У нашому дослідженні ми розкриємо особливості впровадження технології раннього навчання, розроблену американським дитячим лікарем-нейрохірургом і психологом Гленом Доманом. Вона принципово відрізняється від загальноприйнятих методів навчання дітей мові, так як, за його переконаннями, дитину можна починати вчити з 6-8 місяців. У своїй праці автор розкриває особливості мозкової діяльності дітей раннього віку та наголошує на тому, що мозок потребує постійного тренування, адже він росте тільки завдяки його використанню. А отже, чим молодша дитина, тим краще її мозок засвоїть інформацію і тим більше збереже її у більш дорослому віці[1, с. 209].

Ця методика побудована на демонстрації карток (в США та Європі вони мають назву flash-cards), які мають певні вимоги до їх створення: вони повинні бути великі та чисті; на картинці зображений лише один предмет на білому фоні; чітко видно всі деталі зображуваного об'єкта; на картці написана повна назва об'єкта крупним червоним шрифтом [2].

Картки розбиті на категорії і розкривають різні за складністю поняття: овочі, фрукти, свійські тварини, дикі тварини, птахи, риби, комахи, транспорт, квіти, кольори, геометричні фігури, пори року, марки автомобілів, країни світу, емоції, дієслова, дорожні знаки тощо.

Як і в будь-якій методиці, так і в методиці Глена Домана навчання побудовано за принципом від простого до складного. Так, починаючи з категорій «фрукти», «овочі» поступово можна рухатися до категорій «шедеври художників», «визначні пам'ятки світу» та ін.

Розкриємо особливості проведення занять з дітьми з використанням методики Глена Домана. Основним у цій методиці є показ карток, який повинен проходити у позитивній обстановці та бути емоційно прикрашеним. Відстань між дитиною та карткою повинно бути 35 сантиметрів, при цьому важливим є швидкість їх показу. Так, перші заняття тривають 10-15 секунд (на початку впровадження методики дітям показують п'ять карток, витрачаючи по 2 секунди на кожну) та проводяться тричі на день. Показуючи картку, необхідно чітко вказувати її назву. Через десять днів потрібно починати змінювати одну стару картку на нову. Середнім показником показу карток є тридцять занять на кожну з них. Коли запас карток з певної категорії вичерпається, можна переходити до нової [2, с. 32].

Наступним етапом у навчанні є озброєння дитини енциклопедичними знаннями, розширення її кругозору та збільшення об'єму інформації. Так, на кожній картці є близько 10 фактів про той, чи інший об'єкт, які необхідно подавати дитині поступово, не перевантажуючи її інформацією: за одне заняття

варто читати один факт із кожної категорії. Як і на попередньому етапі, на кожну категорію відводиться по три повторення на день[1, с. 212].



Також за допомогою «карткового методу» можна починати вчити дітей читати. Відкриття, зроблене Гленом Доманом, просте: навчання читанню відбувається значно швидше, якщо вчити дитину читати відразу ціле слово. Адже малюк не знає, що слово складається з букв. Для нього буква – мало зрозуміла абстракція, дивний знак, тоді як слова супроводжують його з народження. Тому алфавіт, за його методикою, є останнім, завершальним етапом у навчанні читанню [2, с. 42].

Кількість карток для навчання читанню не обмежується, але має бути не менше вісімдесяти. Вони повинні бути великі за розмірами, букви не менші ніж 3-5 см, з відстанню біля одного сантиметру між ними. Слова варто писати червоними друкованими літерами. На першому етапі навчання необхідно підібрати легкі, знайомі дитині слова: «мама», «тато», «кіт» тощо. Методика показу карток така ж як і на попередніх етапах.

Цікавим є той факт, що за цією методикою можна вивчати з дитиною і інші мови. Для цього необхідні такі ж картки, але з англійськими словами та з зображеними на них предметами. Адже на початковому етапі основним завдання стоїть не навчити дитину читати іншою мовою, а розуміти її.

На думку Глена Домана, дитина здатна вивчити будь-які факти, які їй подають дорослі. Математика не є виключенням. Для цього науковець пропонує показувати дитині впродовж дня картки з великими червоними крапками, голосно озвучуючи їх кількість. Цифра, як вважає Г. Доман, це всього лише абстрактний знак, тоді як крапки дозволяють дитині відчувати реальну кількість. На початкових етапах навчання математиці дитина опановує рахунок в межах двадцяти, після чого можна починати показувати прості приклади [2, с.51].



Отже, «картковий метод» ефективний тим, що використання його дозволяє дітям за дуже короткий час отримати максимум різноманітної інформації та не встановлює жорстких рамок навчального процесу. За допомогою нього можна не лише вчити дитину усвідомлювати різні поняття та явища, засвоїти рахунок, розв'язання математичних задач, але і вивчати різні мови та опанувати гру на музичних інструментах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аніщенко О.В. Глен Доман про ранній розвиток людського потенціалу. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2010. С. 209-215.
2. Башкова О. Як виростити вундеркінда. К. ТОВ «Інтерконтиненталь-Україна» 2020. 60 с.
3. Дичківська І.М. Принципи управління інноваційними процесами у дошкільних навчальних закладах. *Вісник Луганського національного*

університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2012. №33(1). С. 110-117.

4. Інструктивно-методичні рекомендації «Щодо організації діяльності закладів дошкільної освіти у 2020/2021 навчальному році». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-diyalnosti-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-u-20202021-navchalnomu-roci> (дата звернення 1.03.2020)

Хаян М. О.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 013 Початкова освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Науковий керівник: Яценко Т. В.

кандидат психологічних наук,

завідувач кафедри педагогіки та психології

дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ ЯК ТЕХНОЛОГІЇ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Сучасним батькам дуже важливо, щоб їхнім дітям було цікаво навчатися. У наш час існує безліч різних технологій, які можна використовувати для цього. Традиційна освіта, до якої звикло старше покоління відходить на другий план, і замість неї впроваджуються нові тенденції, методи викладання та навчання. Відбуваються значні зміни шкільної освіти, які охоплюють

практично всі сторони педагогічного процесу. За рекомендаціями НУШ дітей з першого року навчання потрібно зацікавити іграми різних видів (див. рис. 1). У такому віці гра завжди є цікавою для дітей. У грі ефективніше, ніж в інших видах діяльності, розвиваються усі психічні процеси, формуються відповідні вміння і навички, певні здібності.

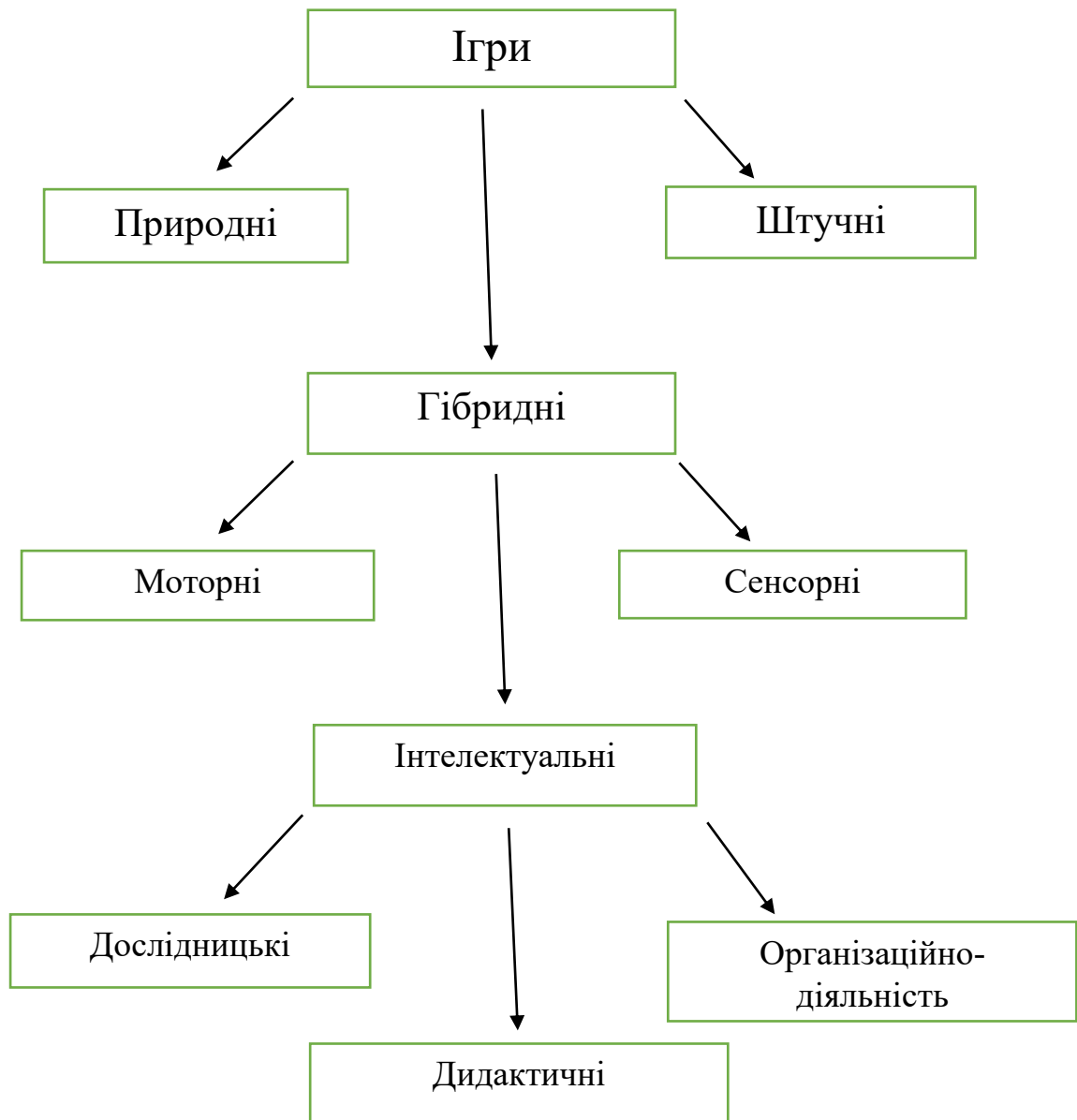


Рисунок 1. Види ігор.

У 1960р. великою популярністю в освіті стали користуватися методи дидактичних ігор. Л. С. Виготський відносить їх до практичних методів навчання, інші вчені виділяють в особливу групу. На користь виділення методу

дидактичних ігор в особливу групу говорить, по-перше, той факт, що вони виходять за межі наочних, словесних і практичних методів, вбираючи в себе їх елементи, а по-друге, те, що вони мають особливості, притаманні лише їм [1].

Дидактична гра – складне педагогічне явище, призначення якого полягає в імітації й моделюванні навчальних ситуацій через гру. Психологи встановили, що дитячі ігри, організовані викладачем у процесі навчальної діяльності учнів, сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, розвивають творчі здібності, навички організацію діяльності учнів. За допомогою дидактичних ігор вчитель розвиває в учнів винахідливість, посидючість, наполегливість, допомагає формувати фантазію, зосереджуватись, проявляти характер в різних ситуаціях, самостійно думати [2].

Технологія дидактичної гри – конкретна технологія проблемного навчання. При цьому ігрова навчальна діяльність має важливу властивість: у ній пізнавальна діяльність учнів являє собою саморух, оскільки інформація не надходить ззовні, а є внутрішнім продуктом, результатом самої діяльності [2].

Виховне значення дидактичних ігор проявляється в тому, що за їх допомогою учні загартовують силу волі, вчаться з ранніх років гідно вигравати та програвати. Цікава гра змушує дітей повертатися до неї знову і знову, запрошуючи нових партнерів, ускладнюючи правила.



<https://numl.org/FZ>

Особливістю дидактичних ігор є те, що діти, граючись, не помічають як засвоюють і легко вивчають новий, поданий вчителем матеріал.

Існують найрізноманітніші форми дидактичної ігрової діяльності, які, безперечно, розширюють її можливості використання в навчальному процесі.

Зокрема це:

- Застосування іграшок, різних карток, предметів (добір, складання розкладання).
- Змагання.
- Рольові/театралізовані дидактичні ігри.
- Загадування і відгадування (ребуси, загадки, кросворди та інше) [4].

У роботі з дітьми не варто обмежуватися використанням одного виду ігор, а навпаки слід намагатися застосовувати якомога більше різноманітних варіантів. Наприклад, вивчаючи тему “Свійські тварини”, можна пограти і в словесні ігри (“Відгадай за описом”, “Хто більше назве”, “Небилиця”), і в настільні — маршрутну чи карткову.

Відмінністю дидактичної гри від пізнавальних завдань є те, що в ній присутні такі елементи:

1. Пізнавально-навчальна задача.
2. Зміст.
3. Правила гри.
4. Ігрова дія.
5. Висновок і результат після закінчення гри. [3].

Основним елементом є пізнавально-навчальна задача, яка має проявлятися у змісті гри біль-менш явно.

Важливо не забувати, що обов’язково повинен бути присутній ігровий задум. Без ігрових дій немає дидактичної гри.

Ігровий задум в дидактичних іграх здебільшого виражений у самій назві. Ігрові дії надають дидактичній грі ігрової форми і викликають у дітей інтерес до її змісту.

Головні умови ефективності застосування дидактичних ігор:

- Залучення дітей до навчального процесу.
- Наявність справді ігрових елементів(зачинів, римування).
- Правила, які не можна порушувати.
- Використання лічилок.
- Емоційність вчителя(жести, різна інтонація, слова і рухи несподівані для дітей) [3].

Правильна методика організації ігрової діяльності учнів у навчальному процесі може забезпечити досягнення високих результатів. Тому треба враховувати, що гра має відповідати вимогам програми, віковим та індивідуальним особливостям школярів. Важливо також належним чином забезпечити наочністю ігрову діяльність.

Неприпустиме примусове залучення учнів до гри. Учитель не повинен назавжди виключати з гри дітей, які помилилися. Якщо гра нескладна, роль ведучого можна доручити учневі. Треба обрати відповідний темп гри, обов'язково підбити підсумки.

Дидактичні ігри можуть зіграти в навчанні позитивну роль тільки тоді, коли вони використовуються як фактор, узагальнюючий широкий арсенал традиційних методів, а не як їх заміник.

Висновок: Дидактичні ігри, як метод навчання містять в собі великий потенціал, за їх допомогою можна спростити та урізноманітнити традиційні методи навчання, зацікавити нове покоління, показати йому, що вчитися можна просто, весело та цікаво. Дидактичні ігри повинні входити до складу уроку і послугувати для вивчення, закріплення, повторення, контролю чи систематизації навчального матеріалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л. С. Игра и её роль в психологическом развитии ребёнка: вопросы психологии. Москва: Эксмо, 1966. 512 с.
2. Вульф Б. З. Педагогіка. Москва: Ірбіс, 2015. 159 с.
3. Артемова Л. В. Вчися граючись: навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят. Київ: Томіріс, 1995. 112 с.
4. Шмаков С. А. Игры учащихся: феномен учащихся. Москва: Просвещение, 1994. 146 с.

Чайковська В. М.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

Науковий керівник: **Яценко Т. В.**

кандидат психологічних наук,

завідувач кафедри педагогіки та психології

дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін

Кременчуцького педагогічного коледжу

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сучасна модель навчання та освіти в Україні та в світі спрямована на переорієнтування навчального і виховного процесу задля становлення духовно-здорової особистості, яка здатна продуктивно мислити, легко та впевнено вирішувати труднощі та проблеми сьогодення й майбутнього. ХХІ століття – це

ера нових знань, яка має створити «новий» тип людини, здатний до швидких змін, яких потребує сучасне життя.

ІТ технології, які з кожним днем проникають у більшість сфер життя й діяльності людини сучасності, вони вносять власні шляхи й підходи до навчання та виховання дітей дошкільного віку. Вітчизняні та закордонні дослідження з використанням цих технологій в дошкільних навчальних закладах все більше доводять про користь використання комп'ютера і визначають важливу його роль в розвитку особистості та інтелекту дошкільника у цілому ці факти підтримують: С. Новосьолова, Г.Петку, И. Пашелите, С. Пейперт, Б. Хантер. Є вчені які підтримують думку про шкоду, яку завдає комп'ютер дошкільнику та його інтелекту, через те що в основі ігор які пов'язані з комп'ютером в основі лежать лише моторні реакції, а не свідомо психічна діяльність. У дітей які частіше пов'язані з іграми на комп'ютері, на відміну від тих які, малюють , ліплять , моделюють набагато гірше починають розвиватися лобові частини мозку, які покращують пам'ять, увагу, уяву, іншими словами відповідають за інтелектуальний розвиток дитини дошкільника. Звісно потрібно пам'ятати і враховувати, те що комп'ютер завдає шкоди і фізичному розвитку дитини, адже він є джерелом електромагнітних хвиль[1]. Тому варто пам'ятати основні вимоги до організації занять з комп'ютером в дитячих навчальних закладах:

1) Заняття з комп'ютером в ДНЗ проводяться з дітьми старше 5р.;
максимальна одноразова тривалість роботи на комп'ютері складає:

- для дітей 6 років I-II групи здоров'я 15 хвилин на день;
- для дітей III групи здоров'я – 10 хвилин на день;
- для дітей 5 років I-II групи здоров'я – 10 хвилин на день;
- для дітей 5 років III групи здоров'я – 7 хвилин на день;
- для дітей 5 – 6 років, що відносяться до групи ризику по зору –

відповідно 10 і 7 хвилин на день;

2. заняття дітей з комп'ютером організовуються 2 рази на тиждень.

Максимальна кратність роботи впродовж тижня для дітей 5 і 6 років – 3 рази;

3. дні тижня, в які можна працювати з комп'ютером: вівторок, середа, четвер – оптимальні, понеділок – можливо, п'ятниця – не рекомендується;

4. стиль поведінки педагога: небажане емоційне збудження дітей;

Слід враховувати усі ці вимоги при роботі з дітьми дошкільного віку, щоб уникати навантаження[2].

Комп'ютерні ігри легко дозволяють організовувати навчальну діяльність в цікавій та доступній формі. Дитину постійно може супроводжувати будь-який герой який може заохотити її до навчання та буде спонукати до дій. Дошкільник може потрапляти в різні незвичайні та цікаві ситуації, сам собі може ставити завдання та шукати засоби для їх вирішення, і при правильних відповідях буде отримувати емоційне заохочення. Це все допомагає формувати у дітей установку на самостійний пошук, критичне ставлення до оточення і самого себе, бажання постійно дізнатися щось нове. Комп'ютерні ігри повинні стояти поруч зі звичайними іграшками і предметами –замінниками, діяльність з опорою на дійсно існуючий предмет чи реальні дії. До гри на комп'ютері дитина може бути залучена лише за умови своєчасного розвитку різних видів діяльності: ігрової, предметно-продуктивної музичної, зображувальної, конструкторської[3].

У навчальній грі існує лише два види цілей: навчальна та ігрова. Ігрова мета полягає, зазвичай в одержанні винагороди, що може бути представлена різними засобами наприклад: бали, очки місця на п'єдесталі, місця в рейтингу, вручення віртуальних нагород, кубків, грошових винагород. Навчальна мета полягає у отриманні нових знань, умінь і навичок. Відповідно, у комп'ютерних навчальних іграх виділяють ігровий і навчальний компоненти. Вони можуть співвідноситися в різних пропорціях. Якщо переважає навчальний компонент над ігровим, то гра дає можливість для відтворення знань, умінь і навичок. Відповідно якщо переважає ігровий компонент над навчальним, то гра може

бути використана як наочний засіб навчання, для підвищення цікавості та інтересу до питань безпечної життєдіяльності та мотивації їх вивчення.

Ступені навчального впливу гри можуть бути розділені на наступні види:

1. *Навчальні* це ті які сприяють придбанню нових знань, умінь і навичок в області безпеки життєдіяльності.

2. *Тренуючі* це ті які виконують закріплюючу і контролюючу функції, сприяють відпрацюванню навичок якими володіє дитина з безпечної поведінки.

3. *Розвиваючі* вони сприяють виявленню і розвитку найбільш вагомих здібностей і навичок, які притаманні особистості безпечного типу.

4. *Комбіновані* Поєднують в собі різні варіації і співвідношення функцій вище описаних видів.

Щоб сам процес комп'ютеризації сприяв розвитку безпечного мислення, потрібно:

- ясно сформулювати саме цю мету навчання з використанням комп'ютерних ігор;
- перевіряти, чи досягається ця мета в процесі використання комп'ютерних ігор;
- максимально використовувати психічні знання про шляхи і методи досягнення цієї мети[4].

Комп'ютерні ігри, що використовуються в роботі з дітьми дошкільного віку умовно можна поділити на підгрупи:

1. розвиваючі комп'ютерні ігри (спрямовані на формування загальних розумових здібностей, а також пам'яті, мислення, уваги);

2. навчальні комп'ютерні ігри (які знайомлять дитину з початками математичних понять, дидактичних уявлень, з основами систематизації, класифікації, синтезу, аналізу понять, навчають грамоті, читанню);

3. ігри – квести (де правила гри приховані і дитина повинна дійти до усвідомлення цілі і способу дій, тобто знайти ключ для розв'язання завдання);

4. ігри – забави (без завдань для розвитку, проте дають можливість дитині порозважатись, здійснити пошукові дії і побачити результат у вигляді мультика);

5. комп'ютерні діагностуючі ігри (допомагають виявити рівень знань, розвитку, здібностей або відхилень) [3].

Будь-який педагог, який володіє програмою Power Point може створити дидактичну гру на свій смак та ту яка буде відповідати темі заняття наприклад: (рисунок 1, рисунок 2, рисунок 3).



Їх створюють за допомогою тригерів та гіперпосилань всі вони дуже цікаві для дітей будь-якого віку, адже в них немає обмежень у складності. Кожну з ігор можна створити прислухаючись до інтересів дитини.

Отже, можна з впевненістю сказати, що запровадження комп'ютерних технологій у практику дошкільних закладів дає змогу поєднувати сучасні дидактичні функції комп'ютера з можливостями сталих засобів навчання; збагачувати та наповнювати навчальний та виховний процес новими формами роботи; створюючи інноваційні методики, що більш краще сприятимуть ефективнішому та легшому засвоєнню знань дітьми створювати, розвивальні навчальні комп'ютерні вправи та ігри які сприятимуть всебічному розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. 1 Комп'ютер – як одна із сучасних технологій розвитку дитини – дошкільника URL:<https://studfile.net/preview/7220411/> (дата звернення 02.03.2021)

2. 2 Методичні рекомендації щодо організації навчання комп'ютерної грамоти дітей в дошкільному навчальному закладі
URL:http://doshkosvita.blogspot.com/2013/11/blog-post_26.html (дата звернення 02.03.2021)

3. 3 Дитячі освітні комп'ютерні ігри та їх місце в педагогічному процесі дошкільного навчального закладу URL: <https://cutt.ly/1lMY3am> (дата звернення 02.03.2021)

4. 4 Особливості використання комп'ютерних ігор
URL:<https://cutt.ly/QlMSRhX> (дата звернення 02.03.2021)

Ніконова Н. В.

*здобувач фахової передвищої освіти
освітньо-професійного ступеня «Фаховий молодший бакалавр»
спеціальності 013 «Початкова освіта»
Комунальний заклад «Білгород-Дністровський
педагогічний фаховий коледж»
м. Білгород-Дністровський*

Науковий керівник: Петрова В. М.

*спеціаліст першої кваліфікаційної категорії,
викладач методики трудового навчання
Комунальний заклад «Білгород-Дністровський
педагогічний фаховий коледж»
м. Білгород-Дністровський*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Новітнє суспільство висуває до освіти нові вимоги, однією з яких є формування особистостей, що спроможні ухвалювати неординарні рішення й

ефективно налагоджувати взаємини у швидкоплинній реальності. Активність, самостійність, творчість, здатність адаптуватися до стрімких змін – ці риси особливості дуже важливі на сучасному етапі історичного розвитку, а їх формування потребує реалізація нових підходів до процесу навчання.

Наразі докорінні зміни в освіті орієнтують учителів на відмову від авторитарного стилю навчання на користь гуманістичного підходу й застосуванням її індивідуальних особливостей.

Сучасний випускник навчального закладу має бути конкурентоспроможним на ринку праці, усебічно освіченим, здатним знайти вихід з будь-якої ситуації та зважитися на відповідні рішення. Тому в умовах реформи середньої освіти особливе значення набуває проблема вдосконалення технології навчання. Зміни, що відбуваються в суспільстві, зумовили пошук нових освітніх концепцій. Нині випускники потребують не тільки ґрунтовних знань із предметів, а й високого рівня розвитку типів компетентностей. Посилення глобалізаційних і трансформаційних процесів у світовій економіці, удосконалення технології, збільшення конкуренції на ринку праці спонукають підтримці спрямовувати інвестиції в розвиток людських ресурсів.

Пріоритетним напрямком розвитком сучасної вітчизняної та світової освіти є перенесення акцентів зі знань і вмінь (як основних результатів навчання) на формування в учнів системи компетентностей. Необхідно виробити в школярів уміння здійснювати вибір, ефективно використовувати обмежені ресурси, вести перемовини, ухвалювати виражені рішення. Майбутній спеціаліст має вміти навчатися, вільно застосовувати новітні технології, працювати в команді, опиратися знаходити необхідні інформацію й використовувати її для розв'язання навчальних.[1,с.4]

На заняттях з трудового навчання в початкових класах також є доцільним використання інноваційних технологій. До них відносять метод проектів та інтерактивні технології.

Проект – сукупність певних дій, документів, текстів для створення реального об'єкта, предмета, створення різного роду теоретичного/практичного продукту.

Цілі та завдання проектної технології на уроках трудового навчання в початкових класах:

- Не тільки передати учням суму знань, а ще й навчити здобувати ці знання самостійно, застосовувати їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань;
- Сприяти формуванню в учнів комунікативних навичок;
- Прищепити учням уміння користуватися дослідницьким прийомом: збирати інформації, аналізу з різних точок зору, висловувати гіпотези, уміння робити висновки.

Типи проектів на уроках трудового навчання:

- Творчі проекти: не мають детально опрацьованої структури спільної діяльності учнів, вона розвивається, підпорядковуючись кінцевому результату, прийнятій групою логіці спільної діяльності, інтересам учасників проекту.
- Інформаційні проекти: спрямовані на збирання інформації про який-небудь об'єкт, явище, на ознайомлення учасників проекту з цією інформацією, її аналіз і узагальнення фактів. Такі проекти потребують добре продуманої структури, можливості систематичної корекції у ході роботи над проектом. Структура такого процесу можна позначити таким чином: мета проекту, його актуальність; метод отримання (літературні джерела, засоби масової інформації, бази даних, у тому числі й електронні, інтерв'ю, анкетування тощо) та обробки інформації (її аналіз, узагальнення, зіставлення з відомими фактами, аргументовані висновки) результат (стаття, реферат, доповідь, відеофільм); презентація (публікація, в тому числі в електронній мережі, обговорення у телеконференції). Такі проекти можуть бути органічною частиною дослідницьких проектів, їхнім модулем.

- Практико-орієнтовані проекти – результат діяльності учнів чітко визначено з самого початку, він орієнтований на соціальні інтереси учнів (виготовлення подарунка до дня матері) Проект потребує складання сценарію всієї діяльності його учасників з визначенням функції кожного з них. Особливо важливими є хороша організація координаційної роботи у вигляді поетапних обговорень та презентація одержаних результатів і можливих засобів їх упровадження у практику.

- Дослідницькі проекти потребують добре обміркованої структури, визначеної мети, актуальності предмета дослідження для всіх учасників, соціальної значущості, продуманості методів, у тому числі експериментальних методів обробки результатів. Вони повністю підпорядковані логіці дослідження і мають відповідну структуру: визначення теми дослідження, аргументація її актуальності, визначення предмета й об'єкта, завдань і методів, визначення методології дослідження, висування гіпотез розв'язання проблеми і налічення шляхів її розв'язання.

Проектна технологія на уроках трудового навчання використовується всі кращі ідеї традиційної та сучасної методики викладання. Навчальне проектування орієнтоване перш за все на самостійну діяльність учнів на уроках трудового навчання: індивідуальну, групову, колективну, яку учні виконують у продовж певного часу.[3,с.78]

Інтерактивні методи на уроках трудового навчання - система правил організації продуктивної взаємодії учнів між собою та з учителем у формі навчальних, ділових, рольових ігор, дискусій, за яких відбувається освоєння нового досвіду й набуття нових знань.

Використання інтерактивних методів навчання на уроці трудового навчання вирішувати такі завдання:

- активне залучення кожного учня до процесу засвоєння навчального матеріалу;

- підвищення пізнавальної мотивації;

- навчання навичок успішного спілкування (уміння слухати та чути одне одного, будувати діалог, ставити запитання на розуміння);

- розвиток навичок самостійної навчальної діяльності; визначення провідних і проміжних завдань, уміння передбачати наслідки свого вибору, його об'єктивне оцінювання;

- виховання лідерських якостей;

- уміння працювати з командою й у команді;

- брати на себе відповідальність за спільну та власну діяльність щодо досягнення результату.

Основні особливості інтерактивного навчання:

- примусова активація пізнавальної діяльності;

- самостійний пошук розв'язання проблеми;

- зміна ролі вчителя на роль організатора або консультанта;

- виключення монологічного подання матеріалу;

- діалоговий характер.

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів, що ґрунтується на співробітництві, взаємонавчанні: "учитель - учень", "учень - учень". При цьому вчитель і учень - рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання, інтерактивна взаємодія виключає домінування одного учасника навчального процесу над іншим, однієї думки над іншою. Під час такого спілкування учні навчаються бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати обґрунтовані рішення. Навчальний процес організовано таким чином, що практично всіх учнів залучено до процесу пізнання, вони мають можливість розуміти та рефлексувати з поведінки того, що вони знають і думають. Спільна діяльність учнів у процесі пізнання, освоєння навчального матеріалу означає, що кожен робить свій особистий внесок, відбувається обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Причому відбувається це в атмосфері доброзичливості та взаємодії підтримки, що дозволяє не лише одержувати нові знання, але й

розвиває пізнавальної діяльність, переводить їх на вищі форми кооперації та співробітництва.

Інтерактивна діяльність на уроках трудового навчання передбачає організацію та розвиток діалогового спілкування, що сприяє взаєморозумінню, взаємодії, спільному вирішенню загальних, але важливих для кожного учасника завдань. Інтерактив виключає домінування як одного промовця так і однієї думки над іншою. Під час діалогового навчання учні вчаться критично мислити, розв'язувати складні проблеми на підставі аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, спілкуватися з іншими людьми. Для цього на уроках трудового навчання організовують індивідуальну, парну та групову роботу, застосовую дослідницькі проекти, використовують творчі роботи.[2,с.26]

ЛІТЕРАТУРА

1. Дмитренко К.А.Звичайні форми роботи-новий підхід: розвиваємо ключові компетентності: метод.посіб.-Х.: ВГ «Основа»,2018.-119 с.
2. Коновалова М.В., Куликова Ю.О., Семиволос О.П. Педагогічні технології: інструментарій, механізми, технологічна карта.- Х.: Вид.група «Основа», 2016.-96 с.
3. Наволокова Н.П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій.-Х.: Вид.група «Основа», 2011.-176с.

Ольхова Р. О.

студентка групи У – 23

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

Парнюк З. В.

викладач природничих дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

ШЛЯХИ ВИКОРИСТАННЯ ГАДЖЕТІВ У НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Використання гаджетів полегшило життя людей. В першу чергу гаджети та Інтернет надають доступ до великої кількості корисної інформації. До недавню люди ходили в бібліотеки, де пошук потрібної інформації займав багато часу. Зараз усю необхідну інформацію можна отримати у будь-якому місці, у будь-яку хвилину. Ми маємо можливість спілкуватись з друзями та родичами, що знаходяться далеко від нас по всьому світу, можемо обмінюватись своїми думками, враженнями, світлинами, а також — можемо навчатись в режимі онлайн.

Безперечно новітні технології та гаджети дають можливість покращити процес навчання у школах. Завдяки їм навчання стало набагато простішим: вільний доступ до інформації, полегшення комунікації між вихователями та учнями. Використання гаджетів в якості органайзерів, робити помітки та нагадування щодо навчання, вносити до календаря розклади уроків та домашні завдання.

Для учнів початкових класів гаджети можна використовувати у розвиваючих цілях: для вивчення алфавіту, чисел чи кольорів в ігровій формі можуть навчити дитину навіть чомусь складному, наприклад, іноземній мові.

Відомо, що гаджети сприяють економії часу та коштів:

- не потрібно переписувати розклади занять — можна просто сфотографувати;
- не потрібно купувати багатотомні словники та енциклопедії різними мовами — достатньо завантажити їх на смартфон;
- величезні списки для позакласного читання — дуже легко помістяться на одну електронну книжку;
- не потрібно більше конспектувати — усю марудну роботу зроблять за нас наші гаджети.

Гаджети в школі річ бажана, але не обов'язкова. З одного боку - добре замість купи книжок носити один невеликий планшет, попереджуючи сколіоз, а з іншого - надмірне захоплення різноманітними девайсами може нашкодити очам, негативно вплинути на здоров'я.

На думку вчених, психологів та педагогів, гаджети здатні покращити навчальний процес, але їх відсутність не є критичною. На думку директора спеціалізованої школи №148 м. Києва ім. Івана Багряного з поглибленим вивченням української мови та літератури Сергія Горбачова, що діти та батьки самі мають вирішувати питання використання гаджетів. На його думку, якщо батьки віддають перевагу девайсам, то вони мають бути нормальної якості, нормального розміру і шрифт там має бути достатній, щоб не стомлювати очі. Інших обмежень він не баче. А як родина вирішить - то їх справа. Зазначав, що людство століттями вчилася по паперових підручниках - і це не заважало досягненням і різноманітним науковим відкриттям».[1,2]. За його словами, більшість педагогів так само нейтрально ставляться до використання гаджетів.

За словами медиків, заборона - не вихід із ситуації. Новітні технології просто стають частиною життя, і від цього нікуди не втечеш.[3]. Тому краще

грамотно використовувати девайси, ані ж шпигувати за дитиною, намагаючись проконтролювати чи не бере вона планшет свого товарища.[4]

Педагоги і медики рекомендують не обтяжувати учнів початкової школи ультрамодними гаджетами, адже мала дитина ще не достатньо вміло користується речами і ризик того, що коштовний девайс швидко зіпсується дуже велика. В молодших класах треба робити ставку на простоту та надійність.[5,6]. Найкраще дітям купувати недорогі моделі телефонів. Не варто купувати великі телефони, щоб дитина могла носити мобільний у кишені, а не тільки в портфелі.[7]. Що стосується функцій, експерти не радять для учнів молодших класів купувати моделі з потужними процесорами і новомодними можливостями, оскільки діти будуть сприймати телефон скоріше як іграшку, а ніж як засіб зв'язку. В результаті постраждає навчання та успішність.[8].

Не варто забувати і про ємність батареї. Старі моделі надійніше, оскільки тримають заряд довше, ніж сучасні. І знову таки, чим більше додаткових функцій нашпиговано в телефон, тим швидше він розряджається.

За словами вчителя загальноосвітньої школи №8 м. Вінниці Людмили Субботіної, - “Гаджети і навчальний процес – нероздільні, правда, вчителю потрібно зберігати почуття міри, яке дозволить не порушити доволі хиткий баланс. Навчання має бути цікавим, сучасним, враховувати особливості мислення сучасних дітей і сприйняття ними інформації, але сучасні технології не повинні переважати над процесом живого спілкування. Комунікативна компетентність виробляється у ході діалогу з учителем, полілогу в робочих групах, усних і письмових монологів”.[9].

В умовах сучасності, в період COVID – 19 більшість дітей вчатьсЯ вдома, та проводять більше часу в інтернеті ніж раніше. Навіть, в певні періоди, уроки проводяться в режимі онлайн. І ось тут роль гаджетів не оцінена.

Ми помятаємо, що карантин – це не причина припинення навчального процесу.

Вчителям рекомендували перейти на формат онлайн – навчання . Вони вибирають шляхи організації уроків в режимі онлайн.

Я хочу розповісти про сервіси, які допомагають зробити цей процес ефективним і цікавим для дітей і не складним для вчителів:

ZOOM – це сервіс для організації онлайн – конференцій та відеозв'язку. Дітям вчитель може демонструвати матеріал на робочому столі свого ПК, смартфона чи планшета. І добре, що зустріч триває до 40 хвилин – це якраз тривалість уроку.

CLASSDOLO – це сервіс, який допоможе максимально зімітувати шкільне середовище вдома, він зроблений для кращої комунікації батьків, вчителів та дітей.

Viber – став розповсюдженим месенджером при дистанційному навчанні. Як показало опитування вчителів в початкових школах Кременчука, більшість вчителів 1 – 3 класів використовують Viber – як інструмент для організації дистанційного навчання. З Viber дуже зручно працювати, це швидкий доступ, його легко підключити та використовувати.

В наступному навчальному році ми будемо проводити свої уроки. Можливо і нам прийдеться проводити їх в режимі онлайн, тому ми повинні бути максимально до цього підготовлені та гаджети нам в цьому допоможуть.

Спілкуючись із студентами III курсу, які щойно розпочали проводити свої перші пробні уроки, ми прийшли до висновку, що треба готуватись до практики не тільки методичних, але й засвоювати сервіси, які допоможуть проводити уроки дистанційно.

(презентація)

До «мінусів» роботи з гаджетами вчені зазначають вплив їх на:

- фізичне здоров'я
- психічне здоров'я

- **творча складова**
- **соціальна сфера**

Всі ми розуміємо, що гаджети – невід’ємна річ ХХІ століття. І при правильному користуванні можуть приносити максимум користі з мінімальною шкодою. Навіть, якщо електронні пристрої невід’ємні атрибути життя, пам’ятаємо, що вони повинні лише доповнювати його, а не заміняти. [10].

ЛІТЕРАТУРА

1. <https://learning.ua/blog/201612/hadzhety-dlia-osvity/>
2. <https://www.depo.ua/ukr/life/chi-varto-zvilnyati-portfel-shkolyara-vid-knizhok-16092015140000>
3. <https://osnova.d-academy.com.ua/course/vykorystannya-gadzhativ-v-osvitnomu-protsezi/>
4. <https://persona.top/2018/06/14/gadzhety-v-osviti-za-i-proti/>
5. <https://ukrhealth.net/gadzhety-dlya-ditini-za-i-proti/>
6. <https://starylev.com.ua/club/article/dity-v-sviti-gadzhativ>
7. <https://vseosvita.ua/library/dopovid-vikoristanna-novitnih-gadzhativ-na-urokah-fizicnoi-kulturi-137458.html>
8. <https://docs.google.com/document/d/1qq9ju8iUx7O06GD7nrQvk6stFcSrKQep3EBPfvWSqMs/edit>
9. https://zik.ua/news/2018/04/26/naukovets_ne_varto_zaboronyaty_studen_tam_korystuvatysya_adzhetamy_pid_chas_1312807
10. <http://www.rusnauka.com/pdf/240684.pdf>

Молошна Б. О.

студентка групи У – 23

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

Барська Т. О.

викладач природничих дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ В ІНТЕРНЕТІ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ ТА КАРАНТИНУ

У цьому навчальному році у нас, у студентів II курсу, починається практика з позакласної роботи. Важливо під час проведення позакласних заходів з дітьми в школі використовувати всі можливості сучасних підходів до навчання і виховання дітей.

Зараз в Інтернеті понад 15 мільйонів користувачів, питання безпеки в мережі більш ніж актуальна у цьому контексті, а турбота про дітей набуває ще більших масштабів [1].

І, якщо раніше треба було говорити з дітьми про їх безпеку поза домом, то сьогодні маємо застерігати їх від негараздів під час перебування в Інтернеті.

У період пандемії COVID-19 більшість дітей навчалися вдома і проводили в Інтернеті набагато більше часу, ніж раніше.

За даними міжнародного дослідницького проекту ESPAD вже у 2019 році лише 6,7% опитаних дітей в Україні не користувалися соціальними мережами. До 3 годин в день в соцмережах проводять майже 45% дітей, 50% – 4 і більше годин [1].

Спілкування з однолітками та рідними, шкільні заняття, уроки таких загально важливих предметів, як англійська мова, українська, математика, історія, які потребують певного часу на вивчення, – частіше тепер відбуваються в режимі онлайн.

Відомо, що Інтернет відкриває можливість підтримувати зв'язок із зовнішнім світом, вчитися грати в різні ігри, дає відчуття дітям того, що життя, незважаючи ні на що, триває. Однак, через постійне та багатогодинне перебування дітей в мережі, Інтернет може стати небезпечним для їхнього здоров'я та внутрішнього стану.

Готуючись до роботи з дітьми, ми розуміємо, що можна попередити надмірне використання Інтернету під час пандемії.

У зв'язку з цим пропонуємо наступне:

1. Налагодити батькам і вчителям довірливі відносини спілкування із дітьми.

Що для цього необхідно?

Провівши бесіди з дітьми, вивчивши літературу з цієї проблеми ми прийшли до висновку:

- щоб це подіяло, батькам потрібно більше часу розмовляти зі своїми дітьми, бо саме так вони можуть дізнатися, що нового відбувається у їхньому житті, дізнатися про те, що вони відчувають і переживають у цей тяжкий для них період – період карантину і глибокого занурення у процес навчання. Також важливо намагатись запобігти перешкодам, які можуть насунутися на дитину у будь-який час. Необхідно спростити проблему чи вирішити її, не зашкоджуючи здоров'ю дитини, допомогти вмотивувати до роботи та надихнути на справи і подолання труднощів.

- Важливо бути уважним до того у якому стані перебуває дитина. Її настрій може бути спричинений кібербулінгом або домаганнями в інтернеті. У такому разі необхідно розговорити дитину, заспокоїти та допомогти.

- Також дуже важливим є правило використання гаджетів. З дітьми треба домовлятися про час та тривалістю перебування у мережі [2].

2. Проводити певний час з дітьми в Інтернеті

- Так дитина повинна мати зв'язок з Інтернетом аби не триматися осторонь друзів та рідних, але цей час на нашу думку повинен бути лімітованим.

- Можна пограти з дитиною в онлайн-ігри, разом вибрати цікаві курси, послухати подкасти або пошукати достовірну інформацію, в тому числі про коронавіруси, якщо дитину хвилює ця тема.

- Проводити якийсь час онлайн разом зі своєю дитиною – так батьки і діти зможуть відволікатися і розважитися, а контроль з боку батьків при цьому не матиме вигляду контролю.

3. Розвивати здорові звички при користуванні Інтернетом і за його межами

Недаремно 11 лютого у світі та в Україні визначається День Безпечного Інтернету.

- Важливо поважати всіх користувачів мережі, зокрема, пам'ятати, що висловлювати свою думку на форумах і в соцмережах потрібно у ввічливій формі. Треба пояснювати дітям, що їм не варто сидіти на уроках в домашньому одязі, наприклад, у піжамі чи майці, а у одязі, який вдягаємо в школу та на уроки.

- В Інтернеті може бути некоректна величезна кількість реклами, яка може пропагувати споживання шкідливої їжі, алкоголю і тютюнових виробів або пропагувати гендерні стереотипи. Ми пропонуємо пояснювати і обговорювати ці питання з дітьми, адже не завжди рекламу можна співставити з реальним життям.

- Багатогодинне сидіння перед екраном комп'ютера може позначитися на сні та самопочутті. Тому дітям потрібно рекламувати та

заохочувати їх до відвідування спортивних онлайн-заняття, грати у відеоігри, які вимагають руху і фізичних зусиль.

4. Використовувати доступні сучасні технології

Вчені позначають такі типи загроз при користуванні Інтернетом:

- загроза, яка стосується особистої безпеки;
- загроза, яка стосується безпеки іншого;
- загроза, яка стосується персональної інформації [3].

- Ми пропонуємо проявляти обережність, вибираючи безкоштовні освітні онлайн-ресурси. Треба переконатися, що від дитини не вимагають надіслати фотографію або написати своє повне ім'я, а також потрібно перевірити настройки конфіденційності, можливість збору даних. Треба дитині пояснювати, що особисту інформацію завжди потрібно зберігати в таємниці, особливо від сторонніх.

Щоб допомогти батькам і вчителям отримати інформацію щодо захисту дітей від впливу шкідливої інформації, розроблені посібники, складено перелік рекомендованих для дітей онлайн-ресурсів.

Ми переконані, що знань не буває забагато, зазначені матеріали допоможуть не тільки дітям, але і нам, студентам, безпечно користуватися цифровими технологіями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Як забезпечити безпеку дітей в Інтернеті під час пандемії: 5 листопада 2020. – Режим доступа: <https://www.meteorprog.ua/ua/news/586951-yak-zabezpeciti-bezpeku-ditei-v-interneti-pid-cas-pandemiyi.html>

2. Профспілка працівників освіти і науки України. – Безпека і Інтернеті: що потрібно знати. – Режим доступа: <https://pon.org.ua/novyny/5427-bezpeka-v-nternet-scho-potrбно-znati.html>

3. Профспілка працівників освіти і науки України. – Безпека дитини і Інтернеті: про що треба говорити. – Режим доступа: <https://pon.org.ua/novyny/7239-bezpeka-ditini-v-nternet-pro-sho-neobhdno-govormit>

Заїка Д. А.

*здобувач фахової передвищої освіти
освітнього ступеня «молодший спеціаліст»
спеціальності 013 Початкова освіта*

IV курс 142 група

Комунальний заклад Сумської обласної ради

«Лебединський педагогічний фаховий коледж імені А.С. Макаренка»

м. Лебедин

Науковий керівник Соловей Г. С.

*викладач I категорії циклової комісії викладачів
шкільної педагогіки, психології та окремих методик*

Комунальний заклад Сумської обласної ради

«Лебединський педагогічний фаховий коледж імені А.С. Макаренка»

м. Лебедин

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ

Виховання, як зазначав ще у свій час Г. Сковорода, є умовою людського буття [1, с. 89]. Оскільки кожна людина прагне прожити радісне, щасливе життя, тому і виховання повинно приносити задоволення. Процеси перебудови

у сучасній школі зумовлені утвердженням нової гуманістичної парадигми виховання, у якій суб'єктом і метою виступає дитина. Організація її «саморуху» від нижчих до найвищих рівнів розвитку вимагають пошуку нових форм і засобів виховної роботи, які, «не ламаючи природи дитини», забезпечували б її соціалізацію та засвоєння нею загальнолюдських і національних цінностей. Впровадження інноваційних технологій у сферу освіти сприяє розв'язанню проблеми щодо їх якісного впливу на зміст, методи та організаційні форми виховання, які, у свою чергу, створюють умови для процесу оновлення в галузі підготовки майбутніх учителів.

Загальні проблеми педагогічної інноватики досліджуються в працях В. Взятишева, Ю. М'якотіна, В. Паламарчук, В. Пінчука та інших. Особливостям організації різних напрямів виховання молодших школярів, у межах яких можуть впроваджуватись інноваційні технології, присвячено психолого-педагогічні дослідження сучасних науковців: І. Беха, О. Богданової, Т. Гуменникової, О. Киричука, Ю. Красовицького, Л. Кузнєцової, О. Матвієнко, В. Мацулевич, В. Мухіної, В. Петрової, І. Підласого, Б. Приймана, О. Савченко, В. Сухомлинського, Г. Тарасенко та ін.

Разом з тим проблема інноваційності у виховній роботі вчителя початкових класів потребує подальшої теоретичної та практичної розробки.

Мета статті полягає у розкритті сутності та значення інноваційних підходів до виховання школярів у початковій освіті.

Інновації, як відомо – це певні нововведення в певній конкретній галузі науки, а інновація педагогічна – це процес становлення, поширення й використання нових засобів, методів і форм (нововведень) для розвитку тих педагогічних проблем, які досі розв'язували по-іншому.

Інноваційну спрямованість педагогічної діяльності зумовлюють соціально-економічні перетворення, які вимагають відповідного оновлення освітньої політики, прагнення вчителів до освоєння та застосування педагогічних новинок, конкуренція загальноосвітніх закладів [2, 25].

К. Крутій наголошує, що інновації – це зміни всередині системи. У педагогічній інтерпретації і в найзагальнішому сенсі інновації означають нововведення в педагогічній системі, що поліпшують розвиток (перебіг) і результати освітнього процесу. Проте нововведення можуть і погіршити систему [3]. І. Піддасий та А. Підласий доводять, що інновація означає таке нововведення, що здійснюється в системі за рахунок її власних ресурсів [4, 3].

Нововведення (інновації) не виникають самі собою, а є результатом наукових пошуків, аналізу, узагальнення педагогічного досвіду. Інноваційний процес у вихованні розпочинається з етапу вивчення об'єкта чи явища виховного процесу. Головною рушійною силою інноваційної виховної діяльності є вчитель, оскільки суб'єктивний чинник є вирішальним і під час впровадження і поширення нововведень. Педагог-новатор є носієм конкретних нововведень, їх творцем, модифікатором. Він має широкі можливості і необмежене поле діяльності, оскільки на практиці переконується в ефективності наявних технологій виховання і може коригувати їх, проводити докладну структурування досліджень виховного процесу, створювати нові форми та методи. Основна умова такої діяльності – інноваційний потенціал педагога, тому сьогодні школі потрібен вчитель з яскраво вираженими творчими здібностями, здатний до організації своєї професійної діяльності на інноваційному рівні.

Педагог-інноватор усвідомлює свою педагогічну місію – змінити на краще якість життя своїх вихованців. Він дбає не тільки про навчання та виховання - він хоче відкрити дітям можливості творчого розвитку. Педагог-інноватор готовий до пошуку, прагне до вдосконалення, ініціативний, активний, креативний, компетентний [5,8].

В інноваційній школі вчителю необхідно створити такі умови, щоб кожна дитина почувала себе там комфортно, незалежно від її індивідуальних психофізіологічних особливостей, здібностей і нахилів. У центр уваги необхідно поставити фізичне, психічне й моральне здоров'я учнів.

Використовуючи знання з психології необхідно створити умови для того, щоб у дитини виникло внутрішнє бажання творити себе, а це, як відомо, показник найвищого рівня виховання.

Важливою ознакою інноваційного виховного середовища є наявність системи використання перспективних педагогічних технологій для забезпечення якісної освіти школярів [6, 15]. В арсеналі нинішніх педагогів є безліч нових форм методів, технологій виховання, але в їх основі особистісно-орієнтований підхід до виховання. До найбільш розповсюджених належать такі: технологія виховання духовної культури школяра, педагогічне умовляння, технологія інтегрованого виховання, розвивальне виховання, технологія виховання успішної особистості, технологія роботи вчителя-вихователя з однією дитиною, технологія тьюторської підтримки та супроводу дитини, технологія нейролінгвістичного програмування,

технологія «Педагогічна підтримка», технологія рефлексивного самовиховання, інтерактивні технології виховання, нові інформаційні технології та ін. Ігровими технологіями є казкотерапія, психокорекційне малювання, технологія «Виховувати, граючи – грати, виховуючи», технологія «Нова цивілізація», технологія виховання рольовими іграми тощо. Серед трудових виділяємо технологію «Трудові справи для школи і рідного міста (села)», серед природоохоронних «Школу природи», «Екологічну школу». Дозвіллєвими технологіями вважаємо технологію «Школа, відкрита соціуму», «Школа життєтворчості», технологію міжвікового виховання та ін.

В основу сучасних технологій покладено особистісно-орієнтований підхід, який зумовлений пріоритетом особистості дитини, її гармонійного розвитку в умовах існуючої освітньої системи й передбачає трансформацію виховання у сферу самоствердження особистості. Сучасний дослідник І. Бех визначає інваріанти особистісного підходу до виховання, серед яких: формування у суб'єкта здібностей й усвідомлення себе особистістю; культивування у вихованця цінності іншої особистості; утвердження педагогом

позитивної особистісної сутності вихованця як альтернатива аналізу, що викриває його негативні риси; культивування у вихованця досвіду свободи приймати особистісні рішення; відповідність образу «Я» вихованця результатам своєї поведінки; виховання у дитини готовності відстоювати себе як особистість; колектив як чинник унікальної ситуації виховання особистості тощо [7, 356].

Таким чином, використання інноваційних технологій виховання забезпечить формування гармонійної особистості молодшого школяра. Однак це складний процес, який вимагає від педагога творчої, науково-пошукової діяльності. Дана проблема потребує подальшого дослідження, зокрема аналізу методики використання та систематизації інноваційних технологій виховної діяльності у практиці вчителя загальноосвітньої школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сучасні шкільні технології. Частина 2 / Упоряд. І. Рожнятовська, В. Зоц. К. : Ред.загальнопед.газ., 2004. 127с.
2. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології : Навчальний посібник. К. : Академвидав, 2002. 320 с.
3. Крутій К. Термінологічне поле інновацій в дошкільній освіті // www.ukrdeti.com
4. Підласий І., Підласий А. Педагогічні інновації // Рідна школа. 1998. №2. С. 3-4.
5. Пироженко Т. Педагогічні інновації: критерії оцінки // Дошкільне виховання. 2002. №8. С.7-13.
6. Древаль Г. Інновації у початковій школі: теорія і практика // Початкова школа. 2008. № 3. С. 14-17.
7. Бех І.Д. Виховання особистості : Підручник. К. : Либідь, 2008. 848 с.

Соловей А. Є.

*здобувач фахової передвищої освіти
освітнього ступеня «молодший спеціаліст»
спеціальності 013 Початкова освіта, IV курс 142 група
Комунальний заклад Сумська обласна рада
«Лебединський педагогічний фаховий коледж імені А.С. Макаренка»
м. Лебедин*

Науковий керівник Соловей Г. С.

*викладач I категорії циклової комісії викладачів
шкільної педагогіки, психології та окремих методик
Комунальний заклад Сумська обласна рада
«Лебединський педагогічний фаховий коледж імені А.С. Макаренка»
м. Лебедин*

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Аналіз рівня професійної підготовки вчителя в Україні сьогодні дозволяє зробити висновки про необхідність серйозного перегляду її змісту. Розбудова української держави, інтеграція і глобалізація соціальних, економічних та культурних процесів вимагають кардинального оновлення національної освіти, пошуку та впровадження нових технологій.

Нові вимоги перед системою освіти – це, перш за все, формування творчої особистості, здатної не просто засвоїти найвищі наукові й технологічні досягнення, а й самоудосконалювати, розвиваючи їх [6, с.8]. Це дає можливість здійснити перехід від репродуктивних форм навчання до продуктивних. Розвиток людства набирає дедалі динамічнішого характеру. Про це свідчить аналіз будь-якої сфери суспільного життя. Зміна ідей, знань, технологій відбувається швидше, ніж зміна людського покоління. А це означає, що при

звичній, традиційній освіті навчити людину на все життя неможливо не тільки в хорошій школі, а й у найкращому ЗВО.

Суспільна потреба у школах нового покоління вимагає особливої уваги до інноваційних процесів. Сьогоднішня психолого-педагогічна наука вважає, що нове у педагогіці – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які ще не використовувались, а й той комплекс елементів педагогічного процесу, які дають змогу ефективно вирішувати завдання розвитку і саморозвитку творчої особистості. Однією з особливостей сучасної системи освіти є співіснування двох стратегій організації навчання – традиційної та інноваційної [6, с.12]. Успішна реалізація цих проблем українською освітою дозволить сформувати людину з інноваційним типом мислення, інноваційним типом культури, з готовністю до інноваційного типу діяльності, що стане адекватною відповіддю на перехід цивілізації в інноваційний тип розвитку. Лише сформувавши інноваційну особистість, ми зможемо стати конкурентноспроможною нацією. Майбутні покоління потребують динамічної системи освіти, яка була б тісніше пов'язана з їхнім майбутнім життям, із тими проблемами, які це життя ставить перед людиною.

Освіта в Україні, як і в будь-якій іншій країні, нерозривно пов'язана із суспільством, його традиціями та цінностями, і тому зберігає багато рис минулого. І хоча за роки незалежності відбулася певна демократизація атмосфери в освітніх закладах, на превеликий жаль, прояви авторитарної педагогіки, суб'єктно-об'єктний тип відносин того, хто навчає, і того, хто навчається, ще досить поширені. В результаті, часто формується не самодостатня особистість, а несаможиттєва людина, людина-пристосуванець. Такий тип відносин слід залишити в минулому якомога швидше. Це потрібно не так для освіти, як для суспільства. Не зробивши цього, ми ніколи не матимемо сталого демократичного суспільства і цивілізованої ринкової економіки. Бо дитина, провчившись більше десяти років у авторитарному середовищі, в дорослому віці, навіть несвідомо, вимагатиме і творитиме

авторитарне, а не демократичне суспільство. Так, учителяві, якого не шанують діти, працювати в умовах демократії, толерантної педагогіки і рівноправних суб'єктно-суб'єктних відносин із учнями значно складніше. Але навіщо дорога, яка не веде до храму, навіщо навчання, яке не формує особистість? Із цього випливає, що потрібно змінити відносини вчителя й учня. Вчитель повинен перестати жорстко регламентувати й однозначно визначати розвиток і пізнання учня. Він має бути поруч із ним, допомагаючи кожній дитині сконструювати та реалізувати оптимальний шлях пізнання й розвитку на основі індивідуальної сутності. Тим більше, що час об'єктивно вимагає зміни ролі й місця вчителя в навчальному процесі. З огляду на ряд обставин і, насамперед, на наявність інноваційних технологій в освіті (інформаційних, проектних тощо), учитель перестає бути єдиним головним джерелом знань для учня. Він повинен стати його партнером у навчанні й розвитку.

Основним принципом роботи вчителів початкової школи є використання сучасних досягнень вікової психології, інноваційних технологій навчання для успішного розвитку пізнавальних, інтелектуальних, творчих, фізичних здібностей школярів початкової школи за умови збереження та підвищення резервів їхнього фізичного, психічного та соціокультурного здоров'я. У впровадженні інноваційних методів і технологій вчителі початкової школи, перш за все, керуються п'ятьма основними заповідями: любити, вірити, знати, поважати та розуміти дитину як основний об'єкт і суб'єкт навчальної діяльності.

Урок – це дзеркало загальної і педагогічної культури вчителя, мірило його інтелектуального багатства, показник його світогляду, ерудиції. Інноваційна діяльність на уроці – це гарно організована, раціональна і систематична робота. Учитель готується до хорошого уроку все життя. Урок без інноваційних методів – це урок учорашнього дня. Відомо, що тільки творчий учитель може виховати творчу особистість. А виховати творчого вчителя допомагають інноваційні форми і методи методичної роботи, які

передбачають моделювання реальних педагогічних ситуацій, спільне розв'язання проблем на основі аналізу обставин; сприяють створенню атмосфери і співробітництва, взаємодії; допомагають учителю стати справжнім лідером дитячого колективу. Педагоги вчаться бути демократичними, активно спілкуватися з іншими, критично мислити, приймати зважені рішення [6].

Ми бачимо постійний розрив між потенційним рівнем засвоєння навчального матеріалу учнями і тими технологіями, які використовуються у початковій школі. Численними дослідженнями доведено, що від обраної освітньої технології, ступеня її адекватності ситуації та контингенту учнів багато в чому залежить якість навчання. Поряд із традиційною технологією навчання існують технології особистісно-орієнтованого навчання. В початковій школі серед них виділяються такі:

– ігрові технології.

Значення гри неможливо вичерпати та оцінити розважально-рекреативними можливостями. Феномен її в тому і полягає, що, являючись розвагою, відпочинком, вона здатна перерости у навчання, у творчість. Урок, який проводиться в ігровій формі, потребує дотримання певних правил: попередньої підготовки, повинні бути атрибути гри, обов'язкової констатації результатів гри, для зняття напруги та перенесення уваги окремі ігрові моменти можуть носити не навчальний характер. Головне – повага до особистості дитини, не «вбити» інтересу до роботи, а намагатися розвивати його, не залишаючи почуття тривоги і невпевненості у своїх силах [2, с. 57];

– групові технології.

Сутність цього навчання полягає у наступному: на групових заняттях відбувається взаємодія між учителем та учнями і між самими учнями. Переваги групового навчання: привчання до важливих навичок життя – уміння слухати, розв'язувати конфлікти, мати свою точку зору і поважати точку зору інших, працювати разом; покращення успішності; зміна відношення до школи; діти

бачать цінність взаємодопомоги. Типи групового навчання: навчання в парах, маленька команда, завдання для всього класу [2, с.89];

– технології розвивального навчання.

Головною метою цього навчання є формування активного, самостійного, творчого мислення учня і на цій основі поступового переходу до самостійного навчання. Завдання розвивального навчання: формувати особистість із гнучким розумом, розвиненими потребами до подальшого пізнання та самостійних дій, певними навичками та творчими здібностями. Розвивальне навчання – основа формування творчої особистості, а в подальшому – креативної особистості, яка має внутрішні передумови, що забезпечують її творчу активність, не стимульовану зовнішніми факторами. Досліджено, що при проведенні традиційного уроку на самостійну роботу дітей відводиться 9% часу. Тобто даний вид роботи учнів, що сприяє розвитку їх пізнавальної активності, практично зведений до мінімуму. Розвивальне навчання – такий процес діяльності учнів, у ході якого кожна дитина повинна самостійно або з допомогою вчителя осмислити матеріал, творчо застосувати його в нестандартних умовах та свідомо запам'ятати для подальшого навчання [1, с. 143];

– комп'ютерні (інформаційні) технології.

Комп'ютерні засоби навчання називають інтерактивними, бо вони мають здатність «відгукуватися» на дії учня та вчителя, «вступати» з ними в діалог, що й складає головну особливість методик цього навчання. Комп'ютер можна використовувати на всіх етапах процесу навчання: під час пояснення нового матеріалу, закріплення, повторення, контролю ЗУН. При цьому він для дитини виконує різні функції: вчителя, робочого інструмента, об'єкта навчання, ігрового середовища. Основною метою комп'ютерних технологій навчання є підготовка учнів до повноцінної життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства [5];

– технології формування творчої особистості.

Прийшовши до школи, діти повинні заглиблюватись в атмосферу творчості, пошуку нового, піддавати сумнівам сталі істини. Ця технологія тісно переплітається із іншими технологіями, проте вона має і свої індивідуальні риси: діяльність учня не повинна регламентуватись, потрібно постійно викликати інтерес дитини до навчання. Важливу роль у стимуляції в школярів інтересу до праці відіграють завдання: підбір вчителем вправ, що потребують творчої переробки, узагальнення, систематизації вмінь та навичок порівнювати й аналізувати; використання ігрових моментів, що стимулюють прояви самостійності учнів, їх творчих можливостей; розв'язання творчих завдань. Технологія формування творчого учня орієнтована на особистість. Це означає максимальну індивідуалізацію і диференціацію навчального процесу. Учитель, який формує творчу особистість, повинен бути новатором. Тільки тоді нові ідеї, прогресивні принципи та прийоми допоможуть йому створювати нові педагогічні технології, впроваджувати різноманітні інновації в навчально-виховний процес. І тільки тоді буде перебудовано всю систему виховання і навчання у бік підвищення її ефективності [1, с. 185].

Як бачимо, процес навчання потребує напруженої розумової роботи дитини і власної активності у цьому процесі. Мало пояснити, розповісти, продемонструвати. Справжнього результату можна досягти лише за допомогою інноваційного навчання [4].

Аналіз проблеми щодо формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного і морального здоров'я у процесі навчання дає змогу зробити такі висновки:

1. Застосування сучасних інноваційних технологій у початковій школі сприяє більш активному і свідомому засвоєнню учнями навчального матеріалу з різних предметів.

2. Використання різних педагогічних технологій на уроках у початковій школі є одним із найсучасніших засобів розвитку особистості молодшого

школяра, формування інноваційної культури. Вони дають змогу вчителю працювати творчо, ініціативно, з більшою професійною майстерністю.

3. Застосування технології розвивального навчання у початковій школі підвищує внутрішню мотивацію молодших школярів до вивчення різних предметів, збільшує час їх самостійної роботи, та формує активне творче мислення.

4. Комп'ютерні навчальні програми з елементами гри сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, створюють позитивне ставлення учнів до діяльності.

5. Великі труднощі під час розв'язання нестандартних задач можуть дати дітям і великі радощі – радість подолання, радість відкриття, радість творчості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Освітні технології: Навч. – метод. посібн. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти . К.: А.С.К., 2001. 256 с.

2. Педагогические технологии: Учебное пособие для студентов педагогических специальностей / Под общ. ред. В.С. Кукушина. Серия “Педагогическое образование”. Ростов н/Д: изд. центр “Март”, 2002. 320 с.

3. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие. М.: Народное образование, 1998 256 с.

4. Сиротинко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – Харків: Видавнича група «Основа», 2003.

5. Співаковський О.В. Педагогічні технології та педагогічно-орієнтовані програмні системи: Предметно-орієнтований підхід / О.В. Співаковський, М.С. Львов // Комп'ютер у школі та сім'ї. 2002. №2.

6. Химинець В.В. Інновації в початковій школі / В.В. Химинець, М.Ю. Кірик. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 312 с.

Цюрупа Є. В.

студентка 12 групи

«Початкова освіта Англійська мова»

КЗ КОР «Богуславський гуманітарний

фаховий коледж

імені І. С. Нечуя-Левицького»

м. Богуслав

Науковий керівник: Берегеля Л. М.

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист

КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий коледж

імені І. С. Нечуя-Левицького»

м. Богуслав

СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Інновація – нововведення, зміна, оновлення; новий підхід, створення якісно нового, використання відомого в інших цілях.

Розвиток освіти у світовому соціальному просторі привів до появи нової галузі педагогічних знань – педагогічної інноватики – науки про створення, оцінювання і використання педагогічних новацій. В Україні розвиток педагогічної інноватики припадає на 80-90-і роки ХХ століття, не припиняється і сьогодні, Викликаний він суперечностями між суспільними потребами і реальним станом навчального процесу.

У постіндустріальному суспільстві чи не на перше місце виходить інноваційна діяльність у соціальній сфері, яка своїм змістом зорієнтована на людину (освіта, медицина тощо) [3, с.13-14]

Спираючись на здобутки освіти і науки, створюються і використовуються наукоємні технології, високопродуктивне обладнання і устаткування, такі системи організації діяльності та управління, що базуються на

високотехнологічних платформах, – все те, що визначає зміст і результати інноваційної діяльності, відображає науково-технологічний прогрес цивілізації. „Водночас, прискорення темпів створення і поширення знань, означає, що термін життя технологій і продуктів стає все коротшим і коротшим, а старіють вони все швидше. Що, власне, і зумовлює все більше і більше нововведень, тобто інновацій” [2, с.40]

Використання ІТ в освіті потребує фундаментальної комп'ютерної підготовки, що несе в собі значний мотиваційний компонент. Комп'ютер надає викладачу можливість здійснення індивідуалізації та диференціації навчання. Сам же комп'ютер виступає в ролі доброзичливого інструктора-машини. Крім того, комп'ютер гарантує конфіденційність, користувач має можливість бачити свої помилки, здійснювати відповідне їх коригування, бачити свої результати. При цьому самооцінка студента не знижується, а на заняттях створюється психологічно комфортна атмосфера. Використання комп'ютерних ІТ забезпечує інтерактивність навчання, яке здійснюється за рахунок прямого та зворотного зв'язку з тими, хто навчається, під час виконання вправ, лабораторних і практичних робіт. Ураховуючи те, що студенти самі визначають темп роботи, відкривається можливість здійснення індивідуального навчання для кожного бажаючого. Вирішальним фактором якісного успішного використання ІТ у навчальному процесі є готовність і здатність викладачів упроваджувати ІТ в навчальний процес, засвоювати засоби ІТ і відповідні методики їхнього використання в навчальному процесі.

Найбільшого поширення у навчальному процесі набули мультимедійні технології, які є одним з найбільш перспективних і популярних педагогічних інформаційних технологій. Вони дозволяють створювати цілі колекції зображень, текстів і даних, що супроводжуються звуком, відео, анімаціями, іншими візуальними ефектами (Simulation); включають в себе інтерактивний інтерфейс та інші 35 механізми управління. Ураховуючи те, що нині розробляються та широко використовуються мультимедійні програмно-

педагогічні продукти на різних етапах занять, відкривається можливість їх використання у проведенні аудиторних занять, факультативних, додаткових занять, для самостійної та позаурочної роботи. [1, с.34-35]

У різні роки в навчальних закладах використовувалися різноманітні засоби, які піднімали на якісно новий рівень інформаційне забезпечення системи навчання, а саме:

- засоби для запису і відтворення звуку (електрофони, магнітофони, CD-програвачі); – системи і засоби телефонного, телеграфного і радіозв'язку (телефонні апарати, факсимільні апарати, телетайпи, телефонні станції, системи радіозв'язку);

- системи і засоби телебачення, радіомовлення (теле- і радіоприймачі, навчальне телебачення і радіо, DVD-програвачі);

- оптична і проєкційна кіно- і фотоапаратура (фотоапарати, відеокамери, діaproектори, кінопроєктори, мультипроєктори);

- поліграфічна, копіювальна, розмножувальна та інша техніка, яка призначена для документування і розмноження інформації (принтери, ксерокси, ризографи, системи мікрофільмування);

- комп'ютерні засоби, що забезпечують можливість електронного представлення, обробки і зберігання інформації (комп'ютери, принтери, сканери, графічні пристрої);

- телекомунікаційні системи, що забезпечують передачу інформації каналами зв'язку (модеми, мережі дротяних, супутникових, оптоволоконних, радіорелейних та інших видів каналів зв'язку, призначених для передачі інформації).

Головною якістю Інтернет є наявність величезної кількості інформації на різних мовах. Така інформація не призначена безпосередньо для застосування в якості навчального матеріалу, проте, для багатьох користувачів можливість роботи в Інтернеті на заняттях слугує важливим мотивом їхньої поведінки. [1, с.40]

Складність, багатогранність педагогічної діяльності є чинником, що відкриває простір для багатьох педагогічних технологій, динаміка продукування яких постійно зростає. Широкий спектр, багатоваріантність педагогічних технологій зумовлюють необхідність їх класифікації. Найдосконалішою серед багатьох вважають класифікацію, за якою педагогічні технології згруповано за різноманітними системними та інструментально значущими ознаками. Відповідно в сукупності педагогічних технологій виокремлено:

1. За рівнем застосування:

- загальнопедагогічні (стосуються загальних засад освітніх процесів);
- предметні (призначені для вдосконалення викладання окремих предметів);
- локальні та модульні (передбачають часткові зміни педагогічних явищ).

2. За провідним чинником психічного розвитку:

- біогенні (провідна роль належить біологічним чинникам);
- соціогенні (переважають соціальні чинники);
- психогенні (провідна роль належить психічним чинникам).

3. За філософською основою:

- матеріалістичні та ідеалістичні;
- діалектичні та метафізичні;
- наукові та релігійні;
- гуманістичні й антигуманні;
- антропософські (грец. *anthropos* — людина і *sophia* — мудрість) і теософські (засновані на вченнях про всезагальний абсолют, божественну суть усіх речей);
- вільного виховання та примусу тощо.

4. За науковою концепцією засвоєння досвіду:

- асоціативно-рефлекторні (в основу покладено теорію формування понять);
- біхевіористські (англ. *behavio(u)rism*, від *behavio(u)r* — поведінка) (за основу

взято теорію наuczіння);

— розвивальні (ґрунтуються на теорії розвитку здібностей);

— сугестивні (засновані на навіюванні);

— нейролінгвістичні (засновані на нейролінгвістичному програмуванні);

— гештальттехнології (нім. Gestalt — цілісна форма, образ, структура технологія) та ін. (засновані на психотерапевтичному впливі).

5. За ставленням до дитини:

— авторитарні (засновані на чіткій надмірній регламентації);

— дидактоцентристські (центровані на навчанні);

— особистісно-орієнтовані (гуманно-особистісні, технології співробітництва, технології вільного виховання).

6. За орієнтацією на особистісні структури:

— інформаційні (формування знань, умінь, навичок);

— операційні (формування способів розумових дій);

— емоційно-художні й емоційно-моральні (формування сфери естетичних і моральних відносин);

— технології саморозвитку (формування самоуправляючих механізмів особистості);

— евристичні (розвиток творчих здібностей);

— прикладні (формування дієво-практичної сфери) технології. [4]

Початковий рівень вищої освіти в Україні, як і в багатьох інших країнах, можна здобути у спеціалізованому коледжі. Повну вищу освіту людина здобуває тільки після успішного закінчення вищого навчального закладу. За законом "Про освіту", до вищих навчальних закладів в Україні зараховують інститут, академію й університет.

Перша пов'язана з розвитком багаторівневої системи в багатьох університетах України. Переваги цієї системи в тому, що багаторівнева система організації вищої освіти забезпечує ширшу мобільність щодо темпів навчання й

вибору майбутньої спеціальності. Вона формує здатність у випускника освоювати на базі отриманої університетської освіти нові спеціальності.

Друга тенденція - значне збагачення вищих навчальних закладів сучасними інформаційними технологіями, широке підключення до мережі "Інтернет" та інтенсивний розвиток дистанційних форм навчання студентів.

Третя тенденція - університизація вищої освіти в Україні й процес інтеграції всіх вищих навчальних закладів з провідними у країні й у світі університетами, що зумовлює появу університетських комплексів.

Четверта тенденція полягає в переведенні вищої школи України на самофінансування. П'ята тенденція відновлення вищої професійної освіти з урахуванням світових стандартів. Тому спостерігаємо перехід українських ВНЗ в режим дослідницько-експериментальної роботи з апробації нових навчальних планів, освітніх стандартів, нових освітніх технологій і структур управління. [6]

Інноваційні технології дають можливість, з одного боку, показати учням "світ у цілому", подолавши дисциплінарну розрізненість наукового знання, а з іншого – звільнений за рахунок цього навчальний час використовувати для повноцінного здійснення профільної диференціації у навчанні.

Наслідком є зміна ситуації на ринку праці. Одним з основних вимог при прийомі на роботу стає уміння користуватися комп'ютером. Така вимога пред'являється і секретареві, і бухгалтерові, і редакторів і іншим фахівцям. У зв'язку з цим освоєння комп'ютерних технологій повинне відбуватися вже в школі, для того, щоб випускник якнайшвидше включався в життя суспільства. Для того, щоб ефективно використовувати комп'ютер, треба вміти скоріше не програмувати, треба вміти володіти ефективно готовими програмами, що дозволяють вирішувати дуже різні задачі.

Нові інноваційні та інформаційні технології наприкінці XX століття стали не тільки головною рушійною силою прогресу, засобом спілкування між державами, компаніями, університетами, новою формою торгівлі, але й потужним засобом навчання. Зараз майже всі школярі України проходять у

школах ази інформаційної культури. За даними соціологічного дослідження для 68% підлітків комп'ютер є робочим інструментом, 12% використовують ПК для розваг, для 18% – це можливість спілкуватися з друзями, а для 2 % – можливість відключитися від дійсності.

Інноваційна діяльність вчителя може включати: розробку нових методик, прийомів, засобів, методів навчання і виховання, впровадження авторських програм, курсів, апробацію нових підручників тощо.[5]

Головна мета інноваційної освіти — збереження і розвиток творчого потенціалу людини. Проте сьогодні недостатньо творчості та проектування. Освіту потрібно сприйняти як загальнолюдську цінність. Для цього насамперед необхідно зробити так, щоб вона розвивала гармонійне мислення, побудоване на поєднанні внутрішньої свободи особистості та її соціальної відповідальності, а також терпимості до інакомислення.[6]

Отже, освітня інноваційна діяльність в школі закладає основи інноваційної діяльності учнів в майбутньому. Саме вчитель – новатор формує розвинену особистість, яка використовує набуті знання і вміє самостійно їх поповнювати, конкурентноспроможну в будь – якій сфері суспільного життя, відповідальну, здатну в ідеалі досягти найголовнішої мети життя людини – щастя. [5]

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Шевченко Л.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід/ Вінниця – 2012 р. – 352 с.
2. Кремень В.Г. Людина перед викликом цивілізації: творчість, людина, освіта // Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура / за ред. В.Г. Кременя. – Київ: Педагогічна думка – 2008 – С. 9-48.
3. Федорчук Е.І. Сучасні педагогічні технології / Е.І. Федорчук // Кам'янець-Подільський «Абетка» 2006 р. – 213 с.

4. <https://zolotuukluchuk.jimdofree.com/методичний-вісник/методичний-консультпункт/інноваційні-технології-в-освіті/>
5. http://school7.in.ua/class_computer/
6. https://pidru4niki.com/12461220/pedagogika/osvita_suchasniy_ukrayini

Рожко Є. О.

учениця 10 класу

Полтавський обласний науковий

ліцей-інтернат II-III ступенів

при Кременчуцькому педагогічному коледжі

імені А.С.Макаренка

м. Кременчук

Науковий керівник: Пилипенко В. О.

спеціаліст вищої категорії, учитель-методист, учитель історії

Полтавський обласний науковий

ліцей-інтернат II-III ступенів

при Кременчуцькому педагогічному коледжі

імені А.С.Макаренка

м. Кременчук

СТАРОВИННІ БУДІВЛІ В ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ КРЕМЕНЧУКА

Пам'ятки архітектури та містобудування – важлива частина духовних надбань людства, матеріалізована історія, що несе в собі історичну пам'ять про розвиток матеріальної та духовної культури суспільства, є невід'ємною складовою процесу формування національної свідомості. Перш за все, як зазначають науковці, пам'ятки людства є унікальними свідками минулого, важливим джерелом знань з історії рідного краю і досвіду для наступних

поколінь. По-друге, пам'ятки історії та культури належать до тих надбань, що впливають на почуття, емоції людини вже самим фактом існування[5, с. 4-5].

У цілому нерухомі пам'ятки історії та культури, їх призначення і події, що відбувалися у їхніх стінах, видатні діячі, що з ними пов'язані, становлять важливу частину духовних надбань кожного народу й окремих міст та їх мешканців. Місто Кременчук не є винятком, маючи багату і своєрідну спадщину, яка заслуговує на ретельне вивчення і популяризацію.

Ще в кінці ХУІІІ – на початку ХІХ ст. тогочасні автори виділяли Кременчук як «краще місто в губернії», в якому правильно розташовані, прямі й досить широкі вулиці, деякі з них вимощені, багато кам'яних будинків, що надає йому «характеру міста з європейським смаком» [4, с. 132]. Ще одна красномовна цитата, яка характеризувала зростаючу роль Кременчука наприкінці ХУІІІ ст.: «Городок заткнёт за пояс все Калуги, Тулы и Орлы» [1, с. 240]. Розвиток міста йшов у напрямку його формування як індустріального, портового і торговельного центру. Короткий час Кременчук також був адміністративним центром Новоросійської губернії, а згодом Катеринославського намісництва, що обумовило нову забудову міста, спорудження будинків для управлінських та інших потреб [3, с. 132]. Отже упродовж кінця ХУІІІ і особливо ХІХ ст. Кременчук швидко набував справді європейського ошатного вигляду.

Однак ХХ століття значно змінило зовнішній вигляд Кременчука і його старовинних будівель. Перша хвиля впливу на зовнішній вигляд міста і, особливо, щодо храмів і церков відбулася у 1920–1930-х рр.. Більшовицька влада з класових міркувань боролася з релігією та розкішшю колишніх експлуататорів, тому постраждали або були знищені багато старовинних будівель. Друга хвиля пов'язана з Другою світовою і німецько-радянською війнами. Відступаючи в 1943 р., гітлерівці підпалювали та висаджували в повітря промислові і комунальні підприємства, установи, житлові будинки, безжально знищуючи жителів Кременчука. Військовий кореспондент газети

«Правда», відомий письменник Борис Полєвой так описував побачене: «Відступаючи, німецькі мерзенники все ж устигли підпалити місто. Зараз, коли друкуються ці рядки, на місто, на Дніпро опустилася густа темінь. Підпалений Кременчук горить мов запалений факел. Його відблиски видно на десятки кілометрів» [2, с. 41].

Ці події назавжди змінили Кременчук, знищивши архітектурне обличчя міста як дореволюційного, так і міжвоєнного періодів. Після вересня 1943 р. у Кременчуці залишилося лише 42 неушкоджених будинки, тому фактично він будувався заново. Причому головною ідеєю відбудови було створення соціалістичного, а не відродження старого, «буржуазного» Кременчука. В результаті, ми живемо у молодому місті фактично без архітектурної історії. Що ми втратили, що збереглося з попереднього періоду? В якому стані знаходяться старовинні будинки, які збереглися? Чи пам'ятають кременчуківці, яким було їхнє призначення, що знаходилося у їхніх стінах? Які видатні люди жили і працювали в історичних будівлях? У відповідях на ці запитання, вбачаємо актуальність нашого дослідження. Окрім того актуальність теми підсилюється «критичною ситуацією зі збереженням історико-культурної спадщини, коли руйнуються пам'ятки не лише місцевого, а й загальнонаціонального, світового рівня» [5, с. 4]. Тому потрібно всіляко привертати увагу до збереження культурної спадщини, яка останніми роками страждає від нігілістичного ставлення, виділення на їх збереження вкрай мізерних коштів.

Значна частина будівництва архітектурних об'єктів Кременчука була збудована у XIX – на початку XX століття і була зумовлена імперськими освітніми, культурними, військовими, адміністративними, соціально-економічними потребами. У той же час, у роки перших п'ятирічок розпочалося активне будівництво промислових та соціально-культурних об'єктів, житлового фонду.

Окремі об'єкти знищувалися або видозмінювалися більшовиками уже в міжвоєнний період через ідеологічну несумісність з метою і завданнями

правлячого комуністичного режиму. Більшість архітектурних споруд міжвоєнного періоду були знищені в роки радянсько-німецької війни. У післявоєнних генеральних планах відбудови головною була ідея створення соціалістичного, а не відродження старого, «буржуазного» Кременчука. У результаті, ми живемо у молодому місті без архітектурної історії. Велика кількість пам'яток втрачена безповоротно.

Останніми роками пам'ятки страждають від нігілістичного ставлення, неуваги, виділення на їх збереження вкрай мізерних коштів. Їх залишилося в нашому місті, небагато, тому не хотілося б втратити їх назавжди.

Досліджувані матеріали можуть бути використані для проведення просвітницької роботи, підготовки краєзнавчих конференцій чи семінарів, програм для друкованих і електронних засобів масової інформації, проведення виховних годин, уроків з історії Полтавщини з теми «Культура нашого краю», «Освіта нашого краю».

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко Л.Л. Матеріали з історії Кременчука у фондах Полтавської обласної універсальної бібліотеки імені І.П. Котляревського. *Старожитності та історія Кременчука: збірник наукових праць*. Київ; Полтава; Кременчук: ЦПНАН України: УТОПК, 2018. с 237 – 243.
2. Єрмак О.П. Водопостачання Кременчука в період Великої Вітчизняної війни. *Історична пам'ять. Науковий збірник*. Полтава: Друкарська майстерня, 2010. 153с.
3. Лушакова А. М. Пам'ятка архітектури національного значення у Кременчуці. *Старожитності та історія Кременчука: збірник наукових праць*. Київ; Полтава; Кременчук: ЦПНАН України: УТОПК, 2018. с 128-149.
4. Полтавщина: історичний нарис. Полтава: Дивосвіт, 2005. 592с.
5. Романченко Л. Стародавні будинки Кременчука: культурно-релігійна історія вулиці Квартальної. *Кременчуцька газета*. 2020, 07 травня.

Секція 5. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Hadji-Bandalac M.

Ph. D., UPS “Ion Creangă”

university lecturer at the Architecture department

UTM, Chişinău, Moldova

DEVELOPMENT OF VISUAL COMMUNICATION COMPETENCE FOR ARCHITECTURE STUDENTS

*“To me the drawn language is a very revealing language:
one can see in a few lines whether a man is really an architect.”*

Eero Saarinen

Abstract: This paper is an educational approach focused on the development and formation of visual communication skills at architecture students, necessary in professional activity. The Technical University of Moldova (UTM) is the main institution for initial and continuous training of future architects. At this stage of training the future architects, the study and assimilation of the grammar of the visual language is the establishment of a professional appearance.

Key words: development, visual communication, language, communication skills, architecture students.

The value of visual communication for training and development of visual language to architecture students is a current issue subject to architectural needs in contemporary society. Analyzing this problem, we find that the priority point of departure and development of visual communication skills starts with general education institutions. In European countries, for admission to college with art or architecture, it is necessary to have the studies of a high school specialized in this

field, for example in Romania *Octav Băncilă* from Iași, in Italy - *Liceo ARTISTICO TOSCHI*, *Umberto Boccioni*, but in Moldova it is not necessary.

However, we analyze the changes in the activity of education arts in general education institutions, which is in itself a form of communication and development of the human personality. According to the curriculum, an art education lesson aims to present not just some theoretical elements of visual communication, but also the teaching of drawing and painting techniques. The approach of visual communication based on the elements of plastic means begins at the level of primary education and continues in the gymnasium cycle.

In Moldova, throughout general education, the orientation of the training process towards the acquisition by all students of the compulsory volume of knowledge in some sciences is a means of highlighting these subjects and the deliberate neglect of art education. We consider this to be wrong. Unfortunately, teachers do not realize the importance of this matter for the future of each child. In primary school, plastic education is often replaced by Romanian mathematics or language, arguing that children are unable to study these disciplines all matter, while the visual arts textbook was not even opened during the whole semester.

In middle school classes, after the discussions with high school students, art education is a discipline where children do nothing, are absent or do whatever they want, without to teach a theme according to the program, sometimes a work is performed in a semester. So, in general education institutions, plastic education, today called visual education, is a real trauma, because children are not motivated to create, but to imitate and draw from images or, even worse, to color a photocopies. Many of the researches of this problem are based on Lucia Lazotti's conception of visual communication in school as a fundamental condition for the development of the capacities of sensing, receiving and perceiving beauty [5, p. 14]. It is important to allow to both – pupils and students to fully manifest their talent and creative abilities, but also to receive introductory knowledge in visual communication based on certain

criteria for assessing values. Visual education allows us, in a wide and deep sense, to form the necessary skills in managing this new communication.

Therefore, it is the professional activity of the architect that establishes and determines the objective of studying all theoretical and practical disciplines, including the drawing course as a basis in the development of visual communication skills. After studying a drawing course, architecture students acquire the necessary knowledge in creating and designing spatial and architectural forms.

Theoretical, practical and methodological landmarks of visual communication can be found in the works signed by I. Șușală, E. Abrudan, Alain Joannes, M. Acaso, RJ Terradellas, Pino Parini, L. Lazotti and others, who examined the process of visual communication, message, visual product code.

M. Acaso addressing the problem of visual communication in his works *El lenguaje visual*, *Esto no son las Torres Gemelas*, *La educacion artistica no son manualidades* mentions that this field of study aims to analyze how we receive and transmit information, messages through a visual language, symbols, codes, images, shapes, colors, etc.) [5, p. 23].

In the same context, the author of Ailincea conceives *language* as *a notion that finds its projection in all categories of visual expression and that includes all the operative means of construction and plastic expression: lines, surfaces, volumes, shapes, colors, etc., based on a system of analysis and selection, rules of syntax, interpretation and specific meaning* etc. [1, p. 35].

In the opinion of Nelson Goodman [Apud 4, p. 113], visual communication is a syntactic system with a great wealth of meanings and information, and the work of art presents "*symptoms of (present) aesthetics*".

So, compared to other communication systems: written, verbal, visual communication refers to the production and transmission of visual messages, based on complex knowledge that reflects the grammar of visual language. Knowing the fundamental laws of visual language - a tool of visual communication and their application in practice open up new professional possibilities. The mechanisms of this

language ensure the development of visual communication skills by improving the plastic expression in various individual works. So, the enormous amount of messages transmitted through this communication system is due to the visual language used as a communication vehicle throughout our history.

We consider that the competence of visual communication will have positive values through the abilities and attitudes formed by architecture students during drawing classes, studied over several years, etc. In the vision of some authors [3, p. 44], drawing has been and will remain *fundamental and omnipresent in everything an artist does*, because the line represents one of the fundamental elements of visual language. Proponents of this theory say that information is obtained from daily experiences, *painters, sculptors, architects constantly draw... to study, record and clarify their ideas*. Thus the study of drawing (theory, techniques and practical skills) is a vital necessity for every architecture student.

The results of various researches of great aestheticians, artists such as I Șușală, G. Petre, A. Pleșu, I. Daghi, D. Mihăilescu prove that drawing is *an instrumental-symbolic function of the brain, with the same value as oral or written language; drawing, before being a work, a plastic message, is a language, a symbolic informational, neuropsychological system* [2, p. 46].

In the same vein, D. Diderot says that *a nation in which drawing would be taught as writing is learned (as alphabet) would soon surpass the others in all the arts of taste* [Ibidem].

The development of visual communication competence aims to form knowledge, skills and attitudes:

- assimilation of the grammar of the visual language;
- theoretical, semantic analysis of visual creations;
- identification of the general, cultural characteristics of the forms in the environment, in the works and visual products, in their creation process;
- training the ability to perceive visual products;
- developing imagination and creativity through visual language;

- developing the ability to express and transmit informational content, formed in accordance with the rules of visual language;
- the ability to elaborate messages through various spatial forms;
- developing the motivation, will and personality of the architecture student;
- use of certain notions, terms specific to coherent visual language.

The process of formation and development of visual language by architecture students allows their involvement in a variety of learning contexts. In this regard, the educated person must have the following skills: attention, communication, information processing, notification, perception and decoding of the visual product.

In order to ensure the efficiency of communication, it is important to be able to entrust the student with messages in different artistic languages: photography, graphics, drawing, painting, sculpture, architecture, etc. It is essential to know the cultural situation in different training contexts.

Pursuing the educational objectives in the development of sensitivity, artistic perception of the architecture student for the knowledge and practice of the visual language, at the same time applying and promoting the modern educational technologies, we suppose a favorable climate for his creative potential. We consider that the strategic objectives for the development of visual language can follow four essential steps: a) promoting the fundamental knowledge about visual language, visual language tools, visual art, means of visual communication, visual art functions, visual message; the presentation of the functioning mechanisms of the visual language in various works or works of art from different epochs within the internal and external exhibitions; forming a vision based on scientific information, criticism, opinions of great philosophers, aestheticians, architects, artists in the country and abroad; involvement in various artistic projects such as - painting Olympics, exhibitions with artistic profile, round tables, conferences, exhibition competitions.

In conclusion: The perspective of scientific research is objectified by: establishing the theoretical-methodological foundations in capitalizing the development of visual communication skills by architecture students. In our vision,

the competence of visual communication includes an integrity of knowledge, abilities/skills, attitudes capitalized in a continuous process of identification, evaluation and representation having a major importance in the professional development of the architecture student.

In this regard, we conclude that through the discipline of *Drawing* we aim to train skills in studying, designing and creating spatial forms, receiving and deciphering messages of visual products that involve perceiving the evolution of visual language through new communication codes and its widespread use. There is no doubt that the knowledge of visual communication is useful beyond the perception of art to provide real knowledge and visual culture for the future architect.

REFERENCES

1. Ailincăi C. Introducere în gramatica limbajului vizual. Ed. a 3-a. Iași: Polirom, 2010. 231 p.
2. Șușală I., Petre G. Educația vizuală de bază: sinteze pentru examenele de absolvire, definitivare și titularizare. București: Humanitas, 2009. 176 p.
3. Șușală I. Estetica și psihopedagogia artelor plastice și designului. București: Sigma, 2000. 240 p.
4. Cucoș C. Educația estetică. Iași: Editura Polirom, 2014. 224 p.
5. Acaso M. El lenguaje visual. Barselona, Buenos Aires, Mexico: PAIDOS, 2009. 159 p.

Деркач В. В.

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української філології

Таврійська академія

Кримського федерального університету ім. В. І. Вернадського

м. Сімферополь

СПЕЦИФІЧНІ РИСИ КОМП'ЮТЕРНОГО ДИСКУРСУ

Інформаційний простір сучасного суспільства розвивається швидкими темпами, у якому провідну роль відіграє діджиталізація. Вивченню особливостей комп'ютерного дискурсу приділяється багато часу зараз, бо усе об'єднується навколо всесвітньої павутини та комп'ютера, лексичний склад мови оновлюється, з'являються нові терміни, які потрібно опанувати й засвоїти, щоб гармонійно співіснувати з сучасністю. Термін «комп'ютерний дискурс» з'явився у США в 1946 році, коли створили перші обчислювальні машини. А.І. Самаричева трактує поняття «комп'ютерний дискурс» так: 1) будь-яке спілкування в комп'ютерних мережах; 2) спілкування на тематику, пов'язану з комп'ютерним дискурсом, під яким ми розуміємо всю сукупність текстів, об'єднаних спільною тематикою, пов'язаною із сучасними комп'ютерними технологіями [8, с.67 – 72].

У наш час комп'ютерні технології впроваджуються практично в усі сфери суспільного життя. А відтак, мова технологій стала більш популярною та значимою. Сучасні лінгвісти вважають, що Інтернет та технології є суцільним світом, у якому є своя цілком повна та реальна мова, у якій поєднані як розмовні слова, так і професійні терміни.

Термін «дискурс» вивчають протягом тривалого часу, але дотепер однозначного тлумачення науковці так і не дали. Дискусійність терміна зумовлена історією становлення, коли в семантичній «пам'яті» лексеми

зберігаються ознаки її попередніх вживань. Згідно з класичним визначенням, запропонованим Н. Д. Арутюною, дискурс – це мовлення, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, який бере участь у взаємодії людей і механізмах їхньої свідомості; мовлення, заглиблене в життя [7, с.136].

Терміни «комп'ютерного дискурсу» вивчали такі дослідники, як О. Дедова, І. Ільїна, С. Мойсеєнко, А. Самаричева, О. Кириченко та інші. Вони вважали, що комп'ютерна мова є формою писемного мовлення, яка представлена на моніторі. Даний термін можна трактувати як спілкування, яке відбувається за допомогою електронних пристроїв.

Одним із перших дослідників Інтернет-лінгвістики вважається Девід Крістал. Новий спосіб спілкування в мережі він вважав революційним. Увів поняття «Global Village», яким об'єднав всю спільноту Інтернету. Також на позначення нового мовного рівня він запропонував термін Netspeak. «У цілому ж, – констатує автор, – Netspeak розглядається більше як писемна мова, що тяжіє до мовлення, ніж зафіксована у писемній формі розмовна» [9, с. 154].

Лінгвістичні дослідження комп'ютерного дискурсу супроводжуються низкою дискусій, одна із яких стосується неоднозначності щодо визначення статусу цієї мови. Так, О. В. Дедова та І. А. Ільїна розглядають комп'ютерну мову як форму писемного мовлення, пояснюючи це тим, що вона дійсно існує як «текст, представлений на екрані комп'ютерного монітора» [3, с. 135]. О. А. Кириченко [5, с. 51 – 55] відносить цю мову до усної, обґрунтовуючи своє бачення тим, що речення складаються з простих повідомлень, коротких, часто семантично не зв'язаних, діалогу немає. Основою даного лінгвістичного погляду є твердження того, що користувачі вважають комп'ютерно-опосередковану комунікацію як розмову, не беручи до уваги навіть її писемну форму вияву.

О. М. Галичкина [2, с.19], О. В. Бондар [1, с. 16 – 19] щодо визначення статусу комп'ютерної мови займають проміжну позицію, тобто вважають її комбінацією і усного, і писемного мовлення, розглядаючи різні жанри

Інтернету як такі, що тяжіють то до усного (звукові чати Skype, Zoom, Google Meet тощо), то до писемного (текстові чати, email, Microsoft Office 365, Google Classroom, блог, вебсайт та інші) мовлення.

Жанри інтернет-комунікації, які складно класифікувати до того чи іншого виду мовлення (інтернет-спільноти, коментарі тощо), дослідники розглядають як специфічну проміжну форму мовлення: «Мова Інтернету може бути віднесена до нового різновиду мови, що посідає значуще місце в житті соціуму разом із такими великими підсистемами, як, наприклад, мова художньої літератури, розмовна мова тощо» [6, с. 30]).

Дискусійність проблеми дослідження виникає через ненадійність збереження фактичного матеріалу. З одного боку, текст знаходиться на сайті, ми бачимо його, можемо ним користуватися, а з іншого боку, адміністратор сайту будь-коли може змінити чи зовсім прибрати текст.

Науковці розділили мову комп'ютерного дискурсу на дві категорії мовлення: усну (звукові чати Skype, Zoom, Google Meet тощо) та писемну (текстові чати, email, Microsoft Office 365, Google Classroom, блог, вебсайт та інші).

Комп'ютерний дискурс має багато особливостей. Ми розглянемо найхарактерніші його риси.

Першою рисою є електронний канал передачі інформації. Він, як і будь-яка інша модель комунікації надає адресанту й адресату засоби створення та прийняття повідомлення. У комп'ютерній комунікації використовується штучний канал, бо з одного боку знаходиться комп'ютер, а з іншого – сучасні технології зв'язку. Західні дослідники визначають цей вид комунікації терміном Computer-Mediated Communication («комп'ютерно-опосередкована комунікація»).

Другою рисою є опосередкованість, що зумовлена терміном «комп'ютерно-опосередкована комунікація»: учасники комп'ютерного спілкування використовують технічні та електронні засоби зв'язку.

Ще однією рисою комп'ютерного дискурсу є дистанційність. Тобто учасники комп'ютерного спілкування знаходяться далеко один від одного, і, зазвичай, не мають візуального контакту.

Найвиразнішою рисою електронного спілкування є можливість передачі емоцій та інших невербальних засобів за допомогою «смайликів». Незважаючи на те, що між учасниками немає безпосереднього контакту, комунікація все ж таки може бути емоційно забарвленою. Для цього в комп'ютерному середовищі використовують «смайлики». За їх допомогою можна передавати різноманітні емоції, наприклад:

- 😊 – радість;
- 😞 – прикрість;
- :-I – байдужість;
- 😲 – подив;
- `:-) – легке здивування;
- :-T – наполегливість;
- :-E – злість;
- 8 – [] – страх.

Традиційний письмовий текст у мережі змінюється й набуває гіпертекстової форми. Звідси і з'являється наступна риса – гіпертекстовість.

Віртуальність – знаковий, символічний спосіб комп'ютерно-опосередкованої взаємодії. Люди живуть у символічному середовищі і взаємодіють опосередковано через це середовище. Так, наприклад, Мануель Кастельс назвав сучасну культуру «культурою реальної віртуальності», яку створено з комунікаційних процесів, в основі яких лежить «виробництво і споживання знаків» [4, с.413].

Унаслідок складності, а часом і неможливості здійснення спостереження чи контролю спілкування в Інтернеті, природною рисою комп'ютерного дискурсу є анонімність учасників. Вони спілкуються в режимі реального часу,

але нічого не знають один про одного, окрім нікнейма (від англ. *nick, nickname* – «інше ім'я») й тієї інформації, яку кожен із них про себе повідомляє.

Цікавою й визначальною рисою комп'ютерного дискурсу є креативність учасників. Ані анонімність, ані дистанційність, ані віртуальність не позбавляють комп'ютерне спілкування креативного моменту, адже кожна людина має безліч можливостей для створення свого унікального образу, свого нового індивідуального світу.

Характерною ознакою для комп'ютерного дискурсу є жанрова неоднорідність. Традиційно виділяють такі жанри:

- загально-інформаційні (сайти електронних ЗМІ, сайти провайдерів Інтернет-послуг);
- науково-освітні та спеціальні інформаційні (інтерактивні навчальні курси, наукові статті, монографії);
- художньо-літературні жанри (мають оцифровані твори світової класики, або твори, які з самого початку створюють лише для публікації в мережі, так звана «мережература»).

Незважаючи на всі труднощі, дослідження комп'ютерного дискурсу залишається найактуальнішою, найцікавішою темою. Кількість публікацій на цю тему невпинно зростає.

Таким чином, мовознавці різних країн продовжують активно досліджувати мову, якою послуговуються жителі комп'ютерного гіперпростору. Вони вважають, що писемна мова у сфері інтернет-комунікації характеризується адаптацією таких засобів розмовної мови, як, наприклад, інтонація та тон, до паралінгвістичних засобів писемної мови. Це стосується, зокрема, шрифту чи кольору. Унаслідок цього виникає писемна розмовна мова як нова форма мовної взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар О. В. Визначення поняття «дискурс» у лінгвістичній науці. *Студентські наукові записки*. Серія «Філологічна». 2011. № 4. С.16 – 19.
2. Галичкина Е. Н. Специфика компьютерного дискурса на английском и русском языках : *Автореф., дис. канд. филол. наук*. Астрахань, 2001. 212с.
3. Дедова О. В. Лингвосемиотический анализ электронного гипертекста : *Автореф., дис. докт. фил. наук*. Москва, 2006. 253с.
4. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. М.: ГУ ВШЭ, 2000. 608 с.
5. Кириченко О. А. Новації у мові комп'ютерних користувачів. *Філологічні трактати*. 2010. Т.2. № 3. С. 51 – 55.
6. Компанцева Л. Ф. Интернет-комунікація: когнітивно-прагматичний та лінгвокультурологічний аспекти : *Автореф., дис., док. фил. наук*. Ровно, 2007. 114с.
7. Лингвистический энциклопедический словарь. Гл. ред. В. Н. Ярцева. Москва: Сов. Энциклопедия, 1990. 685с.
8. Самаричева А. И. Англоязычное влияние на немецкий компьютерный дискурс. *Язык, коммуникация и социальная среда*. Воронеж: Изд-во ВГУ, 2001. Вып.1. С. 67 – 72.
9. Crystal D. Language and the Internet. Cambridge university press, 2004. 272р.

Кулікова Т. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

УКРАЇНСЬКА ЛАТИНКА ТА ЇЇ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В ПРАКТИКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У науковій літературі найвищим рівнем розвитку писемності вважається фонетичне письмо засноване на алфавіті. Особливістю цього письма є передача звуків кожної мови, а не окремих понять чи складів як у ідеографічному чи складовому письмі. У світі серед алфавітів найбільш розповсюдженими є арабський, латинський та кириличний.

Сьогодні ведеться дискусія про запровадження латинської абетки для української мови, ба навіть про повну відмову від кирилиці та перехід на латинський алфавіт для української мови. Зокрема таку думку висловив міністр закордонних справ України П. Клімкін [3].

Стосовно питання переходу на латинську абетку для української мови, то ця пропозиція не є новою. Так у XIX столітті робилися спроби перевести українську мову на латинське письмо. Зокрема достатньо пригадати «азбучну війну» середини XIX століття, коли мова йшла про вибір латинського чи модифікованого кириличного алфавіту, який би точніше відображав повсякденну українську мову ніж старослов'янську писемність [1].

У XIX столітті було створено ряд латинських абеток для української мови, зокрема Абецедало Йосипа Лозинського, абетка Йосифа Їречека, яка на думку автора повинна була наблизити українську мову до європейської та

послабити вплив старослов'янської та російської. Перевагу здобули системи на основі кириличного письма, особливо на територіях, які входили до складу Російської імперії. Ще одна спроба латинізувати українську мову була здійснена у 20-х роках ХХ століття. Так на Західній Україні підіймалося питання запровадження правопису на основі чеської абетки, а в Радянській Україні крапку в питанні запровадження латинського алфавіту поставила Всеукраїнська правописна конференція, у ході якої перевага була надана кирилиці [5].

Аналізуючи запровадження латинської абетки в Україні варто відзначити три варіанти її використання:

- 1) застосування латиниці лише для транслітерації власних назв;
- 2) паралельне використання разом із кирилицею;
- 3) повне переведення української мови на використання латинської абетки та, відповідно, відмова від кирилиці.

Якщо відкинути політичні мотиви відмови від кирилиці, то на думку науковців запровадження латинської абетки повинно вирішити питання:

- для ідентифікації особистості (на суді, у банку, у торгівлі, на пошті);
- для ідентифікації суден далекого плавання;
- на географічних мапах і різного роду міжнародних списках населених місцевостей, у міжнародному поштово-телеграфному зв'язку;
- у міжнародних бібліографіях, для чіткої ідентифікації авторів для пошуку;
- складання міжнародних прейскурантів та каталогів [4, 5].

Сьогодні поставило питання про використання латинки у комп'ютерних системах, які базуються на використанні англійської мови та відповідно латинської абетки. Іншим аспектом є той факт, що до сьогодні практично вся інформація про Україну, яка є в світі надходила через російську мову. Достатньо пригадати дискусії, які точилися через назву столиці нашої

держави та її латинського написання: KIEV чи KYIV. Також слід зважити на тому, що у такому варіанті назви передавалися з особливостями російської, а не української орфографії [2].

Основним запереченням, щодо використання латинської абетки є невідповідність наявних літер українським звукам. Ця проблема, на думку О. Реформатського вирішується шляхом використання літер з наявних алфавітів [4, с.97]. Тому не варто орієнтуватися на англійську чи французьку мови, або на латинську, які були, чи є популярними у світі, а використати наявні латинські символи слов'янських мов центральної Європи, такі як чеська, польська та інші. При цьому варто дотримуватися принципів транслітерації, які максимально збережуть наближеність графічної системи до живої мови.

Отже, на нашу думку сьогодні на часі є такі заходи із запровадження латинки в практику української мови:

- внесення змін в мовне законодавство, за якими визначена система латинського написання повинна стати єдиною офіційно визнаною для передачі назв та українських слів (постанова КМУ №55 від 27 січня 2010 року не до кінця враховує наукові принципи побудови алфавіту та відображає лише механічну транслітерацію і не має силу закону);
- правила передачі українських слів латинкою закріпити в «Українському правописі» в окремому розділі, що надасть йому наукової легітимності;
- запровадити вивчення латинки в усіх закладах освіти (за прикладом Японії та Китаю);
- створити умови для запровадження додаткових літер в усіх сферах застосуванням скориставшись досвідом Чехії, Литви та Казахстану.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азбучна війна в Галичині 1859 р. URL: <http://lib.if.ua/franko/1308830856.html>
2. Д'яков А.С., Кияк Т.Р. Латинська транслітерація як складова частина українського правопису. URL: http://www.oocities.org/ukrterm/djakov_kyjak.htm
3. Клімкін: Чи має Україна перейти на латиницю? *Радіо Свобода*. 2021. 8 березня. URL: radiosvoboda.org/a/29128665.html
4. Реформатский А. А. Транслитерация русских текстов латинскими буквами. *Вопрос. языкознания*. 1960. № 5. С. 96-103.
5. Сімович В. Правописна конференція. URL: <https://zbruc.eu/node/68978>
6. Щерба Л. В. Транслитерация латинскими буквами русских фамилий и географических названий. М., 1940. № 3 С. 119

Ситюк Р. О.

викладач суспільних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

аспірант кафедри загальної педагогіки та андрагогіки

Полтавський національний педагогічний університет

Імені В.Г. Короленка

м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК ОРГАНІЗАТОРА ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРА

Реформування системи освіти нашої держави передбачає не лише зміну форм навчання та широке запровадження нових методів навчання, а й докорінну зміну моделі навчання. Так відбувається перехід від знаннєвої моделі до компетентнісної, що призводить до докорінної перебудови всієї освіти нашої держави в усіх її розуміннях: змістовому, процесному та системному.

Перехід до нових форм та методів навчання покликає за собою необхідність змін у підготовці вчителів, які будуть організовувати та спрямовувати освітній процес у школах, особливо в ході реалізації концепції Нова Українська Школа. Важливу роль у цьому процесі відграє створення умов для дослідницької діяльності учнів як навчальної діяльності, що готує їх до постійного самовдосконалення та освіти протягом всього життя, у тому числі і в ході самоосвіти.

Концепція НУШ висуває 10 ключових компетентностей для життя серед яких першими виділено Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами та спілкування іноземними мовами. Ці дві компетентності включають

«вміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання, письмо, застосування мультимедійних засобів). Здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні, на роботі, вдома, у вільний час. Усвідомлення ролі ефективного спілкування» [2, с.11]. Ці ж вимоги стосуються й спілкування іноземними мовами. Важливим складником цієї компетентності є розуміння наукової термінології учнями.

У ході дослідницької діяльності учнів важливим є правильне та доречне застосування загальнонаукової та предметної термінології. Правильне застосування термінології сприяє глибшому розумінню предмету та формуванню фахових та загальнонаукових компетентностей учнів. У науці та практиці визначено такі вимоги до правильного використання термінів у спілкуванні:

- 1) термін має бути стандартним, тобто його потрібно вживати лише у формі зафіксованій у словнику;
- 2) термін потрібно вживати лише з одним значенням, теж зафіксованим у словнику;
- 3) якщо термін багатозначний, то автор документа має будувати текст так, щоб одразу було зрозуміло, яке значення терміну мають на увазі [3, с.133].

Дотримання зазначених вимог є обов'язковим для забезпечення якісного освітнього процесу та формування зазначених вище ключових компетентностей учнів.

У науковій літературі використовується поняття термінологічної компетентності педагога, як складника мовленнєвої компетентності, під якою розуміється вміння добирати терміни відповідно до теми висловлювання, враховувати відмінності паронімічних термінів, не допускати заміни однієї термінологічної одиниці іншою, вживати терміни відповідно до їх дефініції, розрізняти терміни та професіоналізми [4, с. 113].

Отже, сформована термінологічна компетентність педагога є основною умовою вирішення завдань щодо формування термінологічної компетентності учнів. Щоб успішно вирішувати означені завдання вчитель початкових класів повинен отримати відповідну підготовку у педагогічному ЗВО.

Так Г. Крохмальна звертає увагу на те, що студент має досконало оволодіти понятійною сферою власної професії [4, с .113]. Це в першу чергу стосується професійної педагогічної термінології, яку він постійно використовує. По-друге, це стосується термінології предметів та курсів початкової школи. Особливо важливим є знання та розуміння спеціальних термінів та можливість і вміння пояснити їх учням на рівні доступному останнім.

І. Власюк виокремлює такі організаційно-педагогічні умови підвищення рівня сформованості термінологічної компетентності студентів:

- впровадження інтерактивних та імітаційно-ігрових форм навчання;
- застосування ситуативного моделювання з метою свідомого оволодіння та практичного застосування професійної термінології;
- використання інформаційно-комп'ютерних технологій для оптимізації оволодіння студентами нових фахових понять [1].

На наш погляд, такі ж самі організаційно-педагогічні умови можна використати і для вивчення студентом термінології з окремих предметів та курсів, які вивчаються в початковій школі.

Отже, для того щоб допомогти учневі сформувати правильне розуміння термінології та способів її застосування вчитель повинен сам досконало володіти нею та вміти її застосовувати у спілкуванні та під час освітнього процесу. Для цього в педагогічних ЗВО повинна бути створена цілісна система формування мовленнєвої компетентності загалом та термінологічної компетентності зокрема. При цьому важливим є дотримання вимог правопису та усталеної мовної практики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Власюк І. В. Формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх бакалаврів економіки в процесі вивчення фахових дисциплін: автореф. дис.... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Вінницький держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2015. 20 с.
2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/988-2016/>
3. Мацюк З. Українська мова професійного спілкування: навч. посібник. К. Каравела, 2005.
4. Крохмальна Г. Термінологічна компетентність майбутніх учителів початкової школи: сучасний стан та шляхи вдосконалення. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2016. Вип. 30. С. 110–118.

Вільховий Р. Д.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 272 Авіаційний транспорт

I курс Підср-20-1б

Кременчуцький льотний коледж

Харківського національного університету внутрішніх справ

м. Кременчук

Прядко Д. Д.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 272 Авіаційний транспорт

I курс Підср-20-1б

Кременчуцький льотний коледж

Харківського національного університету внутрішніх справ

м. Кременчук

Науковий керівник: Чижова Л.І.

викладач вищої категорії циклової комісії філологічних дисциплін

Кременчуцький льотний коледж

Харківського національного університету внутрішніх справ

м. Кременчук

THE IMPORTANCE OF ENGLISH LANGUAGE KNOWLEDGE FOR FLIGHT SAFETY

Before we start looking at the topic thesis, we want to remember words Rica Valdes: “It’s important that pilot completely understand about situation in air traffic control at all times. Unacceptable if radio communication between other aircraft and the air traffic control unit is conducted in an incomprehensible language”. From this phrase we can consider one of the problems of aviation, which produces aviation accidents. We will consider issues language barrier in aviation.

First of all, it is necessary so that all air traffic participants are aware and also understand and in some incomprehensible situations they can not only adequately respond, but also be able to solve this or that problems. Many people know that when translating a foreign text from the original language, some subtle nuances sometimes disappear. All this is due to the fact that in air exchange, each language has its own problems, such as: redundancy of speech, own structure, own grammatical structure. Also you need to know all this, as well as when translating to simulate the corresponding parallels in the target language. In languages, words order is just as important. [1.]

In sky as on earth everything can't be perfect. In sky, there are also problems, stressful moments and unforeseen situations. In radio communication between pilot and controller during a stressful situation is even more difficult to understand and assimilate a foreign text. In such situations, departures from the standard phraseology are not excluded, more rapid and confused speech, changes in the timbre of the voice, as well as grammatical and phonetic errors are possible. And these mistakes can easily affect the flight and in the worst case lead to a plane crash. In both civil aviation and military aviation, accidents are mainly due to human factors.

Human factors include: distractions, communication problems, wrong decision, navigation, weariness, mental state, disorientation and much more.

It's worth noting that technology plays a significant role in aircraft accidents. It's the failure of pilot and controller equipment that can lead to a crash. The result is that such situations lead to misinterpretations of the transmitted commands for pilot when flying in foreign countries. This is why, even now, the problem of stable translation remains very important, especially when the pilot is in a state of panic. And the situation is such that pilots and controllers have insufficient level of English. ICAO has laid requirements for pilots in language parameters. But nowadays, a positive trend is noticed in the fact that educational institutions graduate pilots and controllers with a sufficient knowledge of English language. Young pilots that have just begun to fly, they are already constantly improving their level of English.

There isn't such thing as 0 percent safety in aviation, so pilots and controller must constantly strive to improve skills. It's necessary that training centers, as well as airlines and educational institutions are interested in improving the skills of both pilots and controller for better results. [2.]

In addition to improving language skills in radio communication, it's also necessary to learn technical English. Nowadays, not a small amount of machinery, technical equipment and technical manuals are written in English. If mistakenly translated, it can cost lives.

The area covered by the term "aviation language" is relatively broad. It can include all the languages used by various professional (engineers, technicians) commercial personnel, flight crews, etc.) within the aviation domain, which itself includes specialization such as aircraft construction, aircraft maintenance, aircraft operations, air traffic control, regulation, airport activities, passenger care, and flight crew operations. ICAO has put forward only language requirement and that is knowledge of technical language, a specialized subcategory of aviation language corresponding to a limited portion of the language uses of only two aviation professions – controllers and flight crews. It includes ICAO standardized phraseology and the use of plain language. The standardized words and phrases of ICAO phraseology approved for radiotelephony communications have been developed over years and represent a true sub-language as defined above.

Pilots and also controllers are communication partners, they approach the task from different perspectives and therefore their communication differs in purpose and standpoint. Radiotelephony communications bring together an international community of speakers whose pronunciation of the common language, English, will be influenced by regional varieties or by their mother tongue and whose levels of proficiency are unequal. [3.]

We would also like to review the situation related to the aircraft accident due to poor radio communication.

The Los Rodeos airport crash is the largest plane crash. This plane crash took place on Sunday, March 27, 1977 on the island of Tenerife, Canary Islands. KLM Boeing 747-206B (flight KL4805 Amsterdam – Las Palmas de Gran Canarias) and Pan American Boeing 747-121 (flight PA1736 Los Angeles – New York – Las Palmas de Gran Canarias). In this crash 583 people were killed, 248 of them on board flight 4805, 234 passengers and 14 crew members, 335 people were killed on board flight 1736, 319 of them passengers and 16 crew members. The reason for the accident is that the controller was pronouncing commands with a strong Spanish accent, so the Pan American crew were repeatedly questioned and clarified the controller commands. There was no consistency in the negotiations: the Pan American pilots and KLM pilots kept interfering and interrupting each other. As Flight 1736 passed taxiway C3, where it was directed to turn, Flight 4805 was ready for takeoff. The KLM co-pilot reported to the controller about readiness, requesting permission for takeoff.

At 17:05:53 the control tower radioed: KLM 4805, you are allowed to drive P, gain and maintain FL 090. After takeoff, turn right, follow course 040 until you lock on the 335 VOR Las Palmas radial.

The KLM crew took this instruction to climb and then seize the corridor as an actual take-off clearance. The co-pilot repeated the instructions back to the controller, indistinctly adding at the end: we're now take-off or we're now uh ... taking off. The controller interpreted this response as confirmation that the crew was ready to take off and told O.K. ... which confirmed the crew's delusion that permission had been obtained.

Actually the controller said: O.K. Get ready for takeoff, I'll call you. But at the same moment, the Boeing Pan American crew informed the controller that they had not yet left the runway. Any of these messages would have been enough for the KLM crew to recognize their mistake, but due to the interference, the messages overlapped and were not audible in the Boeing KLM cockpit.

While the Boeing 747 KLM began takeoff, the controller instructed the crew of Flight 1736 to notify them when the runway would be clear. Upon hearing this phrase, Flight 4805's flight engineer expressed his concern to the pilots that Pan American's Boeing 747 may not have left the runway yet. However, the PIC, focusing on takeoff and considering that they had already received permission to take off, replied that everything was in order and continued to takeoff. According to the International Pilots Association (ALPA), both pilots answered the flight engineer's question in unison, so the answer sounded so decisive.

A misunderstanding between the crews and the controller led to an incomprehensible situation and disaster. After 14 seconds the planes collided. This disaster remains the largest in the history of civil aviation.

As a result, we can say that the aviation industry needs only specialists with a high level of English, as well as technical English. To train pilots and air traffic controllers to the highest level. There will be far fewer air accidents, and the sky will be much cleaner.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайдукова М.А. Мовні тренажери по англійській стандартній фразеології радіотелефонного зв'язку в авіації як засіб інтенсифікації навчання професійному англійській мові. 2017.

2. Асташова Г.В., Дерина Н.В., Савинова Т.А. Навчання пілотів професійної мови в процесі іншомовної перепідготовки. 2018.

3. Шайнурова А.С., Гончарова Ю.Л. Вплив використання двох мов в радіообміні між пілотом і диспетчером на безпеку польоту. 2018.

4. <http://www.pbs.org/wgbh/nova/article/final-eight-minutes/>

Голод А. Є.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 016 Спеціальна освіта

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

Науковий керівник: Стрельніков В. Ю.

професор кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи

Полтавський національний педагогічний

університет імені В. Г. Короленка

м. Полтава

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Мовознавство, або лінгвістика, – наука про природну людську мову загалом і про всі мови світу як її індивідуальних представників [1; 3–5; 9]. У лінгвістиці мова визначається як своєрідна знакова система, що забезпечує мислення людини, спілкування з іншими людьми, тобто є засобом формування думок, сприймання навколишньої дійсності, обміну інформацією, вираження різноманітних почуттів. поєднання усіх змістових ліній стандартизованої мовної освіти. У мовленнєвому спілкуванні виділяються три сторони: інтерактивна (взаємодія), комунікативна (прийом, передача інформації й обмін нею), перцептивна (сприйняття і розуміння людьми один одного).

Важливою складовою професійної компетентності фахівця зі спеціальної освіти є комунікативна компетентність, а першочерговим завданням вищої педагогічної освіти є формування його комунікативної компетентності, оскільки вона є духовно-моральним фоном і науковим змістом освітнього процесу (Я. Вароді [2, с. 196–201]).

Проблема формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів привертала увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Зокрема, сутність педагогічної взаємодії досліджували С. Гончаренко, Л. Лебедик [3; 6–8], В. Стрельніков [2; 10–13], О. Федій, Л. Хомич, Н. Шиян та ін.

На основі аналізу підходів учених до трактування поняття «комунікативна компетентність» [2, с. 196–201; 3; 6; 7, с. 203–214; 10, с. 71–74; 11, с. 213–221; 12, с. 25–33; 13, с. 13–15 та ін.] нами визначено комунікативну компетентність майбутнього фахівця зі спеціальної освіти як інтегративне особистісне утворення, яке є результатом сформованості професійних компетенцій та особистісних якостей (доброзичливість, тактовність, емпатійність, об'єктивність, толерантність, організованість, ініціативність тощо), які дозволяють встановлювати психологічний контакт із дітьми, їхніми батьками та колегами; науково та стисло передавати предметну інформацію; організовувати педагогічно доцільну взаємодію в освітньому середовищі та керувати процесом спілкування; виховувати гармонійно розвинену особистість, творчо вирішувати педагогічні завдання, що виникають у освітньому процесі.

Формування комунікативної компетентності майбутнього фахівця зі спеціальної освіти передбачає використання методів активного навчання. Серед них – педагогічні ситуації, кейс-стаді, евристичні бесіди, педагогічні задачі, соціально-психологічні та комунікативні тренінги, диспути, дебріфінг, ділові та рольові ігри тощо. Ці методи мають будуватися на комунікативній основі і їх провідною ідеєю є комунікативна діяльність, яка пов'язана з різними аспектами міжособистісного, групового й масового спілкування [2, с. 196].

Формування комунікативної компетентності майбутнього фахівця зі спеціальної освіти складається з навчально-виховних ситуацій, які забезпечують одержання запланованого чи заданого результату: а) комунікативні методи, що ґрунтуються на когнітивно-інтерпретаційних діях, зокрема сприймання, розуміння, узагальнення, обмін інформацією між учасниками під час спілкування (методи бесіди, дискусії, нейролінгвістичного

програмування, розумового штурму, проблемно-рефлексивного полілогу); б) комунікативні методи, в основі яких інтерактивна діяльність, тобто взаємний обмін не лише знаннями, висловлюваннями, а й діями в процесі спільної освітньої діяльності (рольові, ділові ігри); в) комунікативні методи, які передбачають моделювання ситуативної взаємодії людини з людиною і світом (кейс-метод, метод діалогу, метод інциденту) (Я. Вароді [2, с. 197]).

Компонентами комунікативної компетентності фахівця зі спеціальної освіти є: а) наявність стійкої потреби в систематичному спілкуванні з дітьми в найрізноманітніших сферах; б) взаємодія загальнолюдських та професійних показників комунікативності; в) емоційне задоволення від спілкування; г) здібності до педагогічної комунікації, набуття комунікативних навичок.

Комунікативна компетентність фахівця зі спеціальної освіти є суттєвою рисою, сукупністю певних якостей особистості, що сприяють прийняттю, засвоєнню, використанню й передачі спрямованої на навчання й виховання дітей педагогічної інформації. Вона полягає у професійній здатності спеціального педагога до спілкування, стимулювання позитивних емоцій у співрозмовника й відчуття задоволення від спілкування [2, с. 198].

Комунікативну компетентність фахівця зі спеціальної освіти складають універсальні якості його особистості: доброзичливість, дисциплінованість, педагогічна спрямованість, психологічна підготовленість, активність у громадській та педагогічній діяльності, організованість [2, с. 199].

До спеціальних якостей комунікативності фахівця зі спеціальної освіти також належать: комунікативні знання, комунікативні навички, комунікативні вміння і комунікативний характер спілкування (Я. Вароді [2, с. 200–201]).

Фахівці зі спеціальної освіти набувають соціально-комунікативного досвіду – здатності вступати в контакти між собою, взаємодіяти, обмінюючись інформацією, сприймати і розуміти один одного. У результаті відбувається активне формування комунікативної компетенції – головної мети стандартизованої мовної освіти. У мовленнєвому спілкуванні виділяються три

сторони: інтерактивна (взаємодія), комунікативна (прийом, передача інформації та обмін нею), перцептивна (сприйняття і розуміння людьми один одного) [1].

Не менш важливим для комунікативної методики є врахування загальнодидактичних та лінгводидактичних принципів навчання, провідними серед яких виділяємо: єдність розвитку мовлення і мислення, взаємозв'язок розвитку усних і писемних видів мовленнєвої діяльності, зв'язок розвитку мовлення з формуванням мовної діяльнісної (стратегічної) та соціокультурної компетенцій, взаємозв'язок роботи з розвитку мовлення на уроках мови і літератури (міжпредметний зв'язок) [1; 4, с. 76–79; 5, с. 59–65; 9].

Проблема комунікативного підходу до навчання мови не нова. Вона тісно пов'язана з практичною спрямованістю, на яку орієнтують концепції мовної освіти, що ґрунтуються на Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти. Головне завдання такого підходу – формування комунікативно компетентної особистості, здатної вільно й легко висловлюватися з будь-яких питань, виявляючи високий рівень мовної культури, дбаючи про якість свого мовлення. Комунікативний підхід створює умови для свідомо-мовленнєвої діяльності учнів, чия мовленнєва практика ґрунтується не тільки на знаннях мовної системи, а й на діяльності спілкування. В умовах стандартизованої мовної освіти комунікативний підхід набув нового змісту. Він став головною метою навчального процесу – формування комунікативної компетенції, що базується на знаннях, уміннях пізнавального і творчого типу, соціальних навичках, світоглядних переконаннях [1; 4, с. 76–79; 5, с. 59–65; 9].

Комунікативна методика зорієнтована на посилення практичної спрямованості змісту навчання мови, надання пріоритету формуванню й розвитку в учнів умінь і навичок спілкуватися в різних сферах соціального життя. Своєрідність цієї методики полягає в оволодінні мовною особистістю усіма формами і видами мовленнєвої діяльності з метою спілкування [1; 9].

До основних положень комунікативної методики відносимо: лінгвістичну науку про мову і мовлення як основу лінгвальної дійсності та їх функції у

спілкуванні; теорію мовленнєвої діяльності та її практичну реалізацію у процесі на навчання мови; мовленнєве спілкування та його різновиди; текстоцентризм та інтерактивне навчання; комунікативну мовленнєву, мовну, соціокультурну й діяльнісну (стратегічну) компетенцію мовної особистості [1; 4, с. 76–79; 5, с. 59–65; 9].

Ці положення визначають теоретичні і прагматичні напрями реалізації комунікативної методики в навчальному процесі закладів середньої і вищої освіти. Когнітивно-комунікативний підхід до навчання мови є одним із найпріоритетніших у реалізації стандарту мовної освіти в Україні. Він знайшов своє трактування й розвиток у багатьох працях сучасних лінгводидактів – О. Горошкіної, І. Дроздової, О. Любашенко, Л. Мамчур, А. Нікітіної, О. Пентиліук, Т. Симоненко та ін. [1; 9].

Досягнення високого рівня сформованості комунікативної компетентності майбутнього фахівця зі спеціальної освіти може бути здійснене лише при побудові навчання як цілісної системи, під якою прийнято розуміти певне ціле, що складається з взаємопов'язаних між собою елементів, при чому закони, принципи і порядок зв'язку цих елементів створюють своєрідну внутрішню структуру системи, а характер її взаємодії з оточуючим освітнім середовищем – її функціонування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. К. : Академія, 2004. 342 с.
2. Вароді Я. І., Стрельніков В. Ю. Комунікативні методи та технології формування комунікативної компетентності майбутнього викладача. *Збірник наукових статей магістрів факультету харчових технологій, готельно-ресторанного і туристичного бізнесу ПУЕТ*. Полтава : ПУЕТ, 2017. С. 196–201.

3. Гуманізація педагогічного процесу у вищій школі: колективна монографія / керівник колективної монографії д. пед. н. Л. В. Лебедик. – Полтава : ПУЕТ, 2020. 196 с.
4. Державний стандарт базової повної середньої освіти. *Дивослово*. 2004. № 3. С. 76–79.
5. Концепція мовної освіти 12-річної школи. *Дивослово*. 2002. № 8. С. 59–65.
6. Лебедик Л. В. Педагогічна підготовка магістрів у вищих економічних навчальних закладах: монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. 165с.
7. Лебедик Л. В. Педагогічний професіоналізм магістрів педагогіки: критерії, показники, рівні. *Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти*: матеріали Х Ірпінських міжнар. наук.-пед. читань, (Ірпінь, 29–30 березня 2012 р.): в 4 ч. Ірпінь : Видавництво Національного університету ДПС України, 2012. Ч. 2. С. 203–214.
8. Лебедик Л. В. Розвиток комунікативних навичок викладача: метод. рек. Полтава: ПУЕТ, 2015. 16 с.
9. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / за ред. М. Пентилюк. К. : Ленвіт, 2005.
10. Стрельніков В. Ю. Акмеологічна компетентність викладача вищої школи. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. Черкаси: ЧНПУ імені Богдана Хмельницького, 2013. № 31 (244). С. 71–74.
11. Стрельников В. Компоненты профессиональной компетентности преподавателя высшей школы. *Edukacja i ekonomia*. Redakcja naukowa prof. dr.hab. Vaino Rajangu, dr. Tadeusz Trocikowski. Wloclawek–Kaniowo, 2015. С. 213–221.
12. Стрельніков В. Ю. Модель професійної компетентності викладача вищої школи. *Наукові записки ПОІППО: Моделі ключових та професійних компетентностей педагогічного працівника*. Полтава : ПОІППО, 2012. Вип. 2. С. 25–33.

13. Стрельников В. Ю. Теоретичні основи побудови концепції дидактичної системи підготовки майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності до міжкультурної комунікації. *Імідж сучасного педагога*. 2016. № 5. С. 13–15.

14. <https://www.bestreferat.ru/referat-162523.html>

Литовченко О. О.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 272 Авіаційний транспорт

Кременчуцький льотний коледж ХНУВС

м. Кременчук

Науковий керівник: Савченко О. А.

голова циклової комісії філологічних дисциплін,

спеціаліст вищої кваліфікаційної

категорії, викладач-методист

Кременчуцький льотний коледж ХНУВС

м. Кременчук

АНЕКДОТ ЯК МОДЕЛЬ КОМУНІКАТИВНОГО АКТУ ЛІНГВІСТИЧНОГО ТА НЕ ЛІНГВІСТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Найцікавішою з погляду дослідження процесів породження і сприймання мовлення є усна форма його побутування, яка визначає особливий хід мислення, добір вербальних і невербальних елементів. Живе усне спілкування з покоління в покоління передається у вигляді притч, анекдотів, жартів і як найкраще відбиває звичну для певної лінгвокультурної спільноти мовну практику, а також набутий нею соціальний та культурний досвід. Анекдот є тим феноменом культури, з якого ми дізнаємося про пріоритети, смаки і вподобання народу, про його ставлення до представників інших націй [3, с. 6].

По-перше, анекдот функціонує як зафіксований у літературному дискурсі жанр. По-друге, його необхідно аналізувати у контексті усного мовлення. Анекдот можемо розглядати як завершений комунікативний акт з усіма складовими, як певну узагальнену схему розгортання будь-якого спілкування. З жанрами літературного дискурсу його єднає сюжетна формульність, навіть і варіативна, а саме: наявність кількох співрозмовників, мовленнєвий або не мовленнєвий акт, який має мету комунікації, в основі якої наявна відповідна вербальна або невербальна реакція адресата, обов'язково несподіване, дотепне завершення. Треба зважати на те, що анекдот – найдотепніший взірець усно-розмовного, побутового мовлення з його особливостями, а саме: спонтанністю, імпровізованістю, етикетними формулами і кліше, експресивністю, лінгвістичними засобами. Єдиним наголошуванням на існуванні анекдоту є його завдання – викликати сміх адресата або змусити його згадати аналогічний епізод з особистого досвіду – є потреба віднайти яким чином досягається необхідний комічний ефект. Оскільки нейрофізіологічна реакція людини є сміх, який є унікальним, зважаючи на його неповторність, зокрема психічний і соціальний досвід кожного співрозмовника, то досить важко собі представити механізм щодо стимулювання реакції сміху. Вважаючи на власний досвід, реакцію сміху часто провокують ситуації, внаслідок яких відбувається плутанина або підміна понять, як кажуть, хтось шиється у дурні. Завершальним у зазначеній ситуації є різні емоції, що є запорукою розуміння сутності анекдоту, який викликає певні ситуації і паралелі з життєвим досвідом, навіть з гострими, вкрай серйозними питаннями [2, с. 189].

Завдяки здатності витворів цього жанру «оголювати» дійсність, показуючи істинне обличчя людей і явищ анекдот якнайкраще виявляє «зони напруги», у яких ймовірно виникнення комунікативної невдачі. Особливістю анекдоту є ілюстрації збою у комунікації є завершеність (повна чи домислена реципієнтом) фрагменту спілкування, в якому зазвичай комунікативна невдача не долається (адже на цьому і будується комічне). Перелічені вище фактори

дають підстави розглядати анекдот як модель комунікативного акту та аналізувати відбиті в ньому ситуації непорозуміння з проекцією на реальну комунікацію людей [2, с. 190].

Анекдот – це прецедентний текст, що виголошується у певній ситуації, в якій доцільно його розповідати, і пов'язаний інтертекстуальними зв'язками з іншими анекдотами і стереотипами анекдотичного простору. Будь-яке порушення однієї з необхідних умов успішності функціонування анекдоту як мовленнєвого жанру у свою чергу призводить до комунікативної невдачі. Також зазначимо, що комунікативна мета розповіді анекдоту полягає в тому, щоб насмішити слухачів, перевести розмову в жарт, зняти напругу. Якщо цієї мети не досягнуто, після його викладу можливе зникання, виникають питання. Оповідача спіткає комунікативна невдача [1, с. 5].

Отже, анекдот як акумулятор національного соціально-культурного досвіду є лакмусовим папірцем ставлення народу до світу, до себе та інших народів, якнайкраще відображає гострі питання сьогодення, змушує подивитися на проблему по іншому, в найправдивішому, іронічному світлі. Найбільша проблема людей – нездатність зрозуміти одне одного – набуває в анекдоті часом несподіваного тлумачення. В українських реаліях «анекдотичними» виявляються явища, які супроводжують міжмовну комунікацію бікультурного характеру – ситуації непорозуміння між представниками української та російської лінгвокультурних спільнот [2, с. 198]. Національно-культурні чинники мають істотний вплив як на елементи мовного коду, так і на власне процес спілкування. Незнання або неадекватне відтворення норм мовленнєвої та немовленнєвої поведінки створюють труднощі у спілкуванні і можуть спричинити комунікативні невдачі різних типів. Аналіз анекдотів, сюжет яких побудований на непорозумінні або недорозумінні, дозволяє виявити зони, в яких ймовірно виникнення комунікативної невдачі й визначити шляхи подолання труднощів та корекції помилок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ковалевська Т.Ю. Моделювання емпатії в сучасній українській мові: Авто-реферат дис. на здоб. наук. ст. канд. філол. наук. К., 2002.
2. Українсько-російська двомовність. Лінгвосоціокультурні аспекти:[зб. наук. пр.]—К.: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ. 2007. 200 с.
3. Словник іншомовних слів. К.: Довіра, 2000. 320 с.

Масоха В. О.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 081 Право

Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ

м. Дніпро

Науковий керівник: Колесник А. В.

кандидат філологічних наук, доцент

завідувач кафедри українознавства та іноземних мов

Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ

м. Дніпро

СЛОВО ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ І РОБОТА З НИМ

Мова виконує в суспільстві важливу функцію – це засіб розуміння навколишнього середовища, адже спілкування з іншими людьми й отримання нової інформації відбувається за допомогою мови. Якщо подивитися на історію людства, то мова виникла порівняно недавно. Первісне суспільство спілкувалось за допомогою малюнків, жестів, певної міміки. Світ еволюціонував і з'явилась мова.

Українська мова має тривалу історію. Чіткої дати появи української мови, на жаль, немає. К. М. Тищенко опублікував гіпотезу, згідно з якою наша мова утворилась у VI – XVI століттях, внаслідок інтеграції діалектів трьох слов'янських племен – полян, деревлян та сіверян. Отже, вона формувалася протягом століть [1].

Нині існує багато мовних проблем. Наприклад, вживання суржику та ненормативних для мови слів, надання переваги вживанню іншомовних запозичень, які функціонують як неологізми. Кожен з нас має робити кроки для покращення своєї мови. Це відбувається у нашій підсвідомості через перегляди фільмів або читання книжок рідною мовою та за допомогою свідомого вибору на користь української мови. І при докладанні відповідних зусиль, українці будуть розмовляти квітучою українською мовою!

Найбільш важливою для спілкування є, звичайно ж лексика і знання усіх аспектів значення слова. Словниковий склад мови, функціональні можливості одиниць мови (слів), процес формування словникового складу вивчає лексикологія – спеціальний розділ мовознавства.

Слово – це засіб позначення всього, що оточує людину: предмети, явища, процеси. Все, що ми думаємо, можемо висловити за допомогою слова. Складність у вивченні мови виникає через багатозначність слів. Є такі слова, значення яких можна зрозуміти лише за контекстом. Наприклад, слова-омоніми, які звучать і пишуться однаково, але мають різне значення, та їхні варіанти, такі як омографи (слова, що пишуть однаково, але вимовляються по-різному) та омофони (слова, що пишуться по-різному, але вимовляються однаково).

При вивченні цього явища (слів-омонімів), можна запропонувати таку вправу: дібрати різні значення до одного слова та ввести слова у речення. Наприклад: *апарат* – функціональний склад установи або технічний пристрій, *заплачу* – майбутній час дієслів платити або плакати, *заговорити* – почати

мовлення або втомити когось своєю розмовою, *лютий* – назва місяця або дуже суворий (напр. сильний мороз, зла людина).

Слово має свою будову. Будову слів, значущі частини слова, їхні граматичні характеристики та функціонування вивчає інший розділ мовознавства – морфеміка. Більшість слів у мові містять декілька морфем (частин): корінь, префікс, суфікс, закінчення. Це також важлива частина при комунікації, адже потрібно розуміти, яку частину можна відокремити, а яку зовсім замінити. При цьому важливо розуміти порядок розташування частин слова: *префікс – корінь – інтерфікс – корінь – суфікс – закінчення – постфікс*. Для практичного вироблення навичок розуміння ролі і значення морфем у слові можна запропонувати вправу з наступним завданням: у першій частині – необхідно спостерігати й аналізувати роль морфем у слові, а у другій – визначити причини й наслідки заміни морфем у слові:

1) Поясніть чим відрізняються слова *учитель – учителька, ліс – лісовий – пролісок, синій – синька – посинілий, дуб – дубок – задубіти, літати – перелітати*? Складіть з ними речення.

2) Замість префікси у словах *вийти, роз'єднати, заїхати* так, щоб вийшли протилежні значення. Складіть словосполучення і поясніть різницю.

Необхідно приділяти велику увагу й нормативності вживання слів, зокрема пам'ятати про існування такого явища, як діалектизми і недопустимість їх вживання в офіційно-діловому стилі української мови. Адже територія України велика і її мешканці з різних регіонів у побутовому мовленні користуються усіма лексичними засобами української мови, у той час як в офіційному мовленні ми користуємося саме літературною мовою і її функціональними різновидами, які не допускають діалектизмів. Останні класифікують за фонетичними (відмінність діалектних слів у вимові), граматичними (відмінність у написанні) й лексичними (відмінність у значенні слова) ознаками. При цьому найскладнішою групою є саме лексичні діалектизми. Якщо на письмі людина може побачити знайомий набір букв і

зорієнтуватися у значенні слова, то тут потрібно розуміти значення слова в цілому. Наприклад, на заході України використовують такі слова: *трембіта, базар, врода, крисаня*. У тлумачному словнику української мови зафіксовано значення слова «базар» як торгівля продуктами або предметами на площі або у певному приміщенні, у той час як діалектне значення цього слова – це майдан. Чи слово «врода», яке позначає красу, у західному діалекті має інше значення – врожай. Отже, одне слово у різних регіонах може мати різне значення, а деякі слова взагалі є характерними лише для певного регіону, тобто при усному спілкуванні мешканці Сходу України можуть не зрозуміти людину із Заходу.

Для опрацювання складних випадків функціонування діалектних слів і пошуку їхнього нормативного відповідника можна запропонувати наступну вправу: замініть діалектну мову літературною (офіційно-діловий стиль), ретельно обміркуйте й поясніть можливе значення незрозумілого слова за різними ознаками (фонетичними, граматичним, лексичними).

*Спросив Іван ціле село: «Дякую вам файно, газди і газдині, щосте мі
Мали за газду, а мою за газдиню ...Аді стою перед вами і говорю з вами,
а той горб не виходить ми з голови ... Все забуду, а його не забуду.*

Співанки-м знав-та й на нім забув-єм, силу мав-та й на нім лишив-єм».

Одна сльоза покотилася по лиці, як перла по скалі. [2]

Кожній людині приємно розмовляти з інтелектуально-розвинутим співрозмовником. На жаль, не всі люди займаються розвитком своєї мови. Через тривале і постійне витіснення національної мови протягом XIX – XX століть, населення України втрачало вміння нею говорити. Як наслідок, крім діалектизмів з'явився суржик (мішані слова української та російської мови). Люди легко беруть іншомовні слова та вимовляють українською. Побороти цю мовну проблему можна лише спільними зусиллями викладачів та учнів (студентів), при цьому перші мають закладати основу правильного мовлення та розуміння рідної мови, а другі відпрацьовувати навички свідомого правильного вибору нормативного варіанта слова. Потрібно додати чимало зусиль, щоб

викоренити цю проблему. Виконуючи безліч тренувальних вправ, ми зможемо бачити правильність написання слова, відповідно розумітимемо, як потрібно його використовувати при розмові. Для цього можна запропонувати наступні тренувальні вправи:

Вправа 1. виправіть словосполучення суржикового походження, первинно проаналізуйте зміст словосполучення, згадайте можливі варіанти називання того, про що йде мова. Зробіть висновки.

запланувати провести слідує міроприємства, поступило в продаж, підписка на газети, співставити факти, у заключення сказав, поговорити по душах, не мішайте мені, гострі ножниці, правильний адрес, бувший курсант, чбовий заклад, крупне недорозуміння.

Вправа 2. Відредагуйте текст. Чи часто ви так говорите при спілкуванні?

Сміх – одна з самих важких складаючих нашого щоденного життя, Кожен юмористичний журнал щитає своїм долгом наповнити, що сміх – це краще лікарство. Так, сміх нас робить здоровішими, укрпляє серце і легені, об'єднує людей. Учені стверджують, що під час сміху нормалізується кров'яне тиск і ушчається пульс, благотворно впливає сміх і на імунну систему людини. Весельчак і оптиміст завжди впевнені, що з ними нічого не станеться [3].

Отже, слово має велике значення у комунікації як її основний засіб. Знання лексичних аспектів вживання слів відіграє ключову роль у спілкуванні людей і має вироблятися протягом тривалого часу шляхом відпрацювання практичних навичок користування мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Правда про походження української мови: спеціальний проект.
URL: https://web.archive.org/web/20141129060148/http://img.tyzhden.ua/Content/PhotoAlbum/2012/10_12/04/tyshenko/tyshenko.pdf

2. Поняття норми в сучасній українській літературній мові. Нормативне й ненормативне мовлення. Типи норм: розробка уроку для 1 курсу / Кулинич Н.І. *На урок: освітній проект*. URL: <https://naurok.com.ua/urok-ponyattya-normi-v-suchasniy-ukra-nskiy-literaturniy-movi-normativne-y-nenormativne-movlennya-tipi-norm-218097.html>

3. Словосполучення лексичні й фразеологічні. Граматична помилка. Лексикологія: розробка уроку. *Сайт для філологів-українців*. URL: http://grinch-home.at.ua/load/plani_konspekti_z_ukrajinskoji_movi/5_klas/slovospoluchennja_leksichni_j_frazeologichni_gramatichna_pomilka_leksikologija/61-1-0-154

Міщанін А. О.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Молодший спеціаліст»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Науковий керівник: Чумак М. М.

викладач іноземної мови

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА РАННЬОМУ ЕТАПІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Розвиток діалогічного мовлення під час вивчення іноземної мови взагалі, та англійської зокрема, – одна з найголовніших проблем сучасної педагогіки.

Підтвердженням цього служить цілий ряд досліджень, статей, посібників, що з'являється останнім часом.

Вивченням цього питання займалося багато вчених, як вітчизняних (Бухбіндер В. А., Берман І. М., Вайсбурд М. Л., Тернопольський О. Б., Плахотник В. М.), так і зарубіжних (Александр Робін, Пауло Фрейре, Генрі Геру, Пітер Макларен).

Актуальність теми роботи полягає в тому, що на сьогоднішній день необхідно шукати й надалі методики навчання діалогічного мовлення, за яких практичні результати були б досягнуті найкоротшим шляхом витративши якомога менше часу та зусиль, а сам процес навчання став би потужним, цікавим та захоплюючим.

Об'єктом дослідження є діалогічне мовлення під час вивчення іноземної мови взагалі, англійської зокрема.

Метою роботи є визначення основ, принципів та особливостей навчання діалогічного мовлення.

Людина не може жити без спілкування з іншими людьми. Нам необхідно радитися, ділитися думками та почуттями, співпереживати, шукати порозуміння. І саме спілкування допомагає нам в цьому.

Оскільки мовленнєвий акт – це різновид дії, то під час його аналізу використовуються по суті ті ж категорії, які необхідні для характеристики та оцінки будь-якої дії, а саме: суб'єкт, мета, спосіб, інструмент, засіб, результат, умови, успішність і т. д.

Суб'єкт мовленнєвого акту – той, хто говорить – промовляє висловлювання, як правило, розраховане на сприйняття його адресатом – тим, хто слухає. Висловлювання виступає одночасно і як продукт мовленнєвого акту, і як інструмент досягнення певної мети.

Мовленнєвий акт може сприйматися тільки в діалогічній єдності. **Діалог** – це «вербальне втілення процесу згущення думки, внутрішньої мови мовця в умовах безпосереднього обміну думками зі слухачем [2, с. 22]». Особливість

діалогічного мовлення як комунікативної системи полягає в тому, що вона «характеризується негайним виробництвом, швидкістю і безпосередністю процесу відображення явищ та ситуацій об'єктивного світу, активністю тих, хто говорить щодо вираження свого індивідуального ставлення до фактів, великою кількістю емоційних реакцій» [4, с. 61].

Головна комунікативна **мета діалогу** – це прагнення досягти взаєморозуміння і згоди між індивідами, що спілкуються [3, с. 27 – 30]. Для діалогічного мовлення характерні змістовний та конструктивний зв'язок реплік: питання - відповідь - додавання (пояснення, уточнення) - згода (заперечення) і т. д. [3, с. 30 – 32].

Отже, **діалог** – це обмін репліками двох і більше людей, які чергуються. У широкому сенсі реплікою вважається також відповідь у вигляді дії, жесту, мовчання. **Діалогічне мовлення** – це форма мовлення, при якій відбувається безпосередній обмін висловлюваннями між двома або кількома особами. Вони допомагають нам розуміти один одного, більш менш успішно співіснувати. Найважливішими особливостями діалогічного мовлення для педагогів, є комунікативні та психологічні її особливості.

Діалог в процесі навчання англійської мови виступає не тільки як одна з найважливіших цілей навчання мовленнєвого спілкування, а й як засіб вдосконалення мовленнєвих умінь і навичок [8, с. 26]. В основу навчання діалогічного мовлення покладені наступні принципи: комунікативна спрямованість навчання; психологічна готовність до сприйняття і реагування на стимул; ситуативна обумовленість діалогічного мовлення; врахування індивідуальних особливостей учнів; орієнтація на кандидатів у партнери (інтернаціональне та внутрішньонаціональне спілкування) [7, с. 66]. Матеріал для навчання діалогічного мовлення повинен бути організований головним чином у вигляді мовленнєвих зразків, відповідних найбільш вживаним моделям, що вивчаються, і згрупованих навколо типових ситуацій мовленнєвого спілкування.

Важливе місце в навчанні діалогічного мовлення займає проблема сприйняття і розуміння змісту висловлювань партнерів на слух. Але, якщо порівнювати, то безумовно, учителя в більшості випадках набагато легше зрозуміти, ніж носія мови. Ця проблема, на жаль, ще мало досліджена [9, с. 155]. Разом з тим, говорячи про аудитивний аспект діалогічного спілкування, можна говорити про необхідність засвоєння вмінь виділяти на слух головне і деталі прослуханого тексту, розуміти в повному обсязі зміст тексту, робити висновки, критично оцінювати почуте, розуміти мету і підтекст почутого, представляти сприйняту інформацію по-новому, спираючись на свої знання і досвід. Але в цьому випадку слід пам'ятати, про різні особливості пам'яті. Адже ті, у кого зорова пам'ять розвинена краще, ніж слухова, дуже важко не те що засвоюють, а елементарно сприймають текст на слух [5, с. 129 – 134].

Незважаючи на те, що засвоєння діалогічного мовлення як однієї з основних форм мовленнєвого спілкування є важливим елементом навчання іноземних мов взагалі, англійської мови зокрема, в області навчання діалогічного мовлення є багато невирішених питань і сформована практика, як зазначають педагоги, має чимало недоліків [5, с. 135 – 141]. До їх числа можна віднести наступні: навчання діалогічного мовлення зводиться до виконання вправ «питання-відповідь», хоча питання і відповіді є лише окремим випадком діалогічного спілкування; в діалозі учню відводиться, як правило, пасивна роль, він зазвичай тільки відповідає, а питання задає вчитель; при навчанні діалогічного мовлення використовується матеріал, що не має комунікативної цінності, а підібраний лише з навчальною метою [1, с.121].

Спостереження і власний досвід привели багатьох педагогів-методистів до висновку про недоцільність використання деяких найбільш поширених на сьогоднішній день вправ при навчанні діалогічного усного мовлення. Наприклад, такі види робіт, як аналіз і розучування довгих діалогів, які, як вважають деякі методисти, можуть слугувати зразком для складання учнями власних діалогів, при перевірці виявилися безплідними. Подібні вправи

годилися лише для поліпшення вимови та збагачення словника, тобто вони відігравали ту ж роль, що й розучування віршів. На розвиток вміння вести вільну бесіду в зв'язку із заданою ситуацією вони не вплинули. І, як вважають вчені, це цілком зрозуміло: завчивши довгий діалог, діти не можуть вибрати з нього відразу ж, швидко ті чи інші словосполучення, які б стали в нагоді їм тут же в новій ситуації [6, с. 29].

Основні завдання, які повинен ставити перед собою вчитель, навчаючи дітей діалогічному мовленню в процесі викладання іноземних мов, як зазначають методисти, повинні бути наступними: на різних прикладах необхідно донести до дітей, що мовлення лише тоді буде живим і природним, якщо під час спілкування використовуватимуться привітання, вираження почуттів, оцінка певних фактів і т. д.; навчити дітей необхідним фразам, тренувати їх до рівня автоматизму в конкретних ситуаціях; навчити обмінюватися цими репліками в певних ситуаціях, навчити їх вести діалог [6, с.99].

Отже, навчаючи діалогічному мовленню виникають дві основні проблеми: чому вчити, які особливості діалогічного мовлення слід враховувати; і як вчити. Перша проблема в свою чергу відноситься до питання про відбір мовного і мовленнєвого матеріалу при навчанні діалогічного мовлення; а інша – до питання про ефективні і оптимальні форми, методи і прийоми навчання [10, с. 18].

ЛІТЕРАТУРА

1. A Common European Framework of Reference for Languages Learning, Teaching, Assessment. Strasbourg, 2001. 264 с.
2. Агапова С. Г. Основы межличностной и межкультурной коммуникации (английский язык) / С. Г. Агапова // Серия «Высшее образование». К. : Ленвіт, 2004. 288с.

3. Колшанский Г. В. Лингвокоммуникативные аспекты речевого общения
4. Г. В. Колшанский // Методическая мозаика. К. : Наука, 2006. С. 27-32.
5. Чахоян Л. П. Синтаксис диалогической речи современного английского языка /Л. П. Чахоян. К.: Нова книга, 1999. 168 с.
6. Колодязна В. В. Навчання діалогічного мовлення на уроках англійської мови за комунікативною методикою / В. В. Колодязна // Англійська мова та література. 2004. № 5. С. 4–9.
7. Попіль І. Ф. Шляхи підвищення ефективності та якості уроку англійської мови / І.Ф. Попіль.// – Київ, Генеза, 2009.
8. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі : [навчальний посібник] / С. В. Роман. – Київ: Ленвіт, 2009. 216 с.
9. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. Київ: Генеза, 2002. 368 с.
10. Степанов О. М. Основи психології і педагогіки : Посіб. / О. М. Степанов, М. М. Фіцула. Київ: Академвидав, 2006. 520 с.
11. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник. 2-ге вид., випр. і переоб. / кол.авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2002. 328 с.

Тишков В. Р.

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 081 Право

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

м. Дніпро

Науковий керівник: Колесник А. В.

кандидат філологічних наук, доцент

завідувач кафедри українознавства та іноземних мов

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

м. Дніпро

НАБУТТЯ НАВИЧОК ПРАВИЛЬНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ОСНОВА УСПІШНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Дистанційна форма роботи поставила перед учасниками освітнього процесу ряд проблем, найбільшими з яких є набуття навичок усного спілкування і вивчення тих тем, які без практичної складової та усного відпрацювання досягнути дуже важко.

Серед таких тем – «Слово як інструмент комунікації» у структурі навчальної дисципліни «Українська мова професійного спрямування», яка передбачає всебічне вивчення правильного використання мови як в усному, так і писемному спілкуванні. Адже слово – це основна одиниця мови, від правильності вживання якої залежить результат й успіх взаємодії з людьми та вплив на інших, переконання оточуючих, зокрема у діяльності юриста.

Сучасні проблеми української мови, такі як суржик і мовна калька пов'язані саме зі словом, зокрема із невмінням дібрати доречне слово, знайти той нормативний варіант, який відповідає мовній ситуації.

Вивчаючи українську мову професійного спрямування майбутнім юристам, уся діяльність яких спирається на правильне обґрунтування певного

рішення, основну увагу слід приділяти лексичній складовій. Доречний вибір слів і в цілому правильність мови – це необхідна складова професійної комунікації.

Слово має велике значення у будь-якій професійній діяльності, адже використання слова у невласивому йому значенні може повністю змінити зміст речення або заплутати співрозмовника. Мова повинна бути точною, а також логічною (точне вживання слів і словосполучень, уникнення тавтології, плеоназмів тощо), ясною (слухачі повинні розуміти те, про що розповідається), доречною (зміст тексту повинен збігатися з обставинами спілкування) тощо.

Для відпрацювання навичок використання відповідних за змістом слів можна запропонувати наступну вправу: завдання – замінити слова, які вжито у невласивому їм значенні, на відповідні до значення. При цьому у дистанційній формі роботи варто запропонувати навести аргументацію (усно або письмово) чому саме замінено певне слово і чому здобувач освіти вважає його недоречним: 1. Багаття все більше і більше розпалювалося. 2. Любителям холодних коктейлів змішують ті ж **компаньйони** але в інших пропорціях. 3. Трапляється, що свята й знаменні дати дивним чином співпадають у часі. 4. Перепалки між журналістами стали звичними для багатьох телеканалів, тому на них треба вірно реагувати [2, с. 54].

У будь-якій професійній діяльності нормативність мови є дуже важливою. Але не так просто перейти на офіційно-діловий стиль якщо у людини немає практики. Тому для набуття первинного досвіду можна запропонувати виконання наступної вправи: до поданих ненормативних слів доберіть нормативні: в залежності, заключення, висновки по викладеному, в деякій мірі, в кінці кінців, додати, доказувати, досвід по розробці, задіяти, між тим, примірний, приступати (до чого), навик, намітити, перелічити, підготувати, не дивлячись на, область виробництва, оточуюче середовище, по крайній мірі, при виробленні, признавати, приймати до уваги, приміняти, при таких умовах, рішення проблему, протирічити [3]. При виконанні вправи

необхідно буде скористатися перекладним російсько-українським словником. Запропоновану вправу доречно виконати у формі заповненої таблиці для унаочнення змін. У результаті – варто обговорити зі здобувачами освіти походження ненормативних слів і з'ясувати причину їхньої появи, а також утворити усі можливі сполуки зі словами, які відповідають наведеному значенню.

З попередньої вправи здобувачі освіти мали б зробити висновок про розповсюдженість і небезпеку таких явищ, як суржик – вимовляння російських слів українською мовою, та мовна калька – утворення слів невластивим для української мови способом, зокрема механічним перекладом слова в цілому або частин слова, що відбувається під впливом схожості деяких іншомовних слів з українськими, але при цьому їхнє значення зовсім інше. У цьому питанні доречною буде вправа з неологізмами та пошуком їхніх відповідників, яка буде корисною для поліпшення навичок роботи з лексичним складом української мови. Завдання – доберіть до неологізмів українські відповідники. При цьому здобувачі освіти мають звернути увагу на незвичні слова і пояснити чим вони привернули увагу і чим відрізняються від інших слів: 1. У наш час тінейджери віддають перевагу інтернету, а не читанню книг. 2. На роль у фільмі дуже важко пройти кастинг. 3. У шоу-румі відомих дизайнерів продається одяг тільки в одному екземплярі. 4. Хендмейд-прикраси нині у великій популярності серед молоді. 5. Сек'юриті з нашого агентства гарантують вам спокій і безпеку. 6. Оскільки я не можу знайти квартиру, я змушена звертатися до брокера [1].

Важливим є постійне спілкування українською мовою. Практика допоможе здобувачам освіти правильно говорити рідною мовою. А якщо під час заняття давати завдання зі зміною мови з української на російську та навпаки, то це розвине навичку швидко переходити з однієї мови на іншу.

Отже, у професійному спілкуванні правильність мовлення є основою успіху подальшої діяльності. Дотримання норм української мови має вироблятися довготривалим практичним відпрацюванням вживання доречних

слів, словосполучень, введених у речення і текст, за допомогою виконання відповідних вправ, які ознайомлюють здобувачів освіти із найпоширенішими випадками як помилкового використання слів, так і з правильними нормативними лексичними поєднаннями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блог учителя української мови і літератури Козлової Тетяни Миколаївни. URL: <http://nrjpkjdf.blogspot.com/2017/01/1.html>
2. Глазова О. П. Українська мова (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. загал. серед. освіти. Харків : Вид-во «Ранок», 2018. 224 с.
3. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні. *Студопедия*. URL: https://studopedia.ru/16_44156_zavdannya--do-podanih-nenormativnih-sliv-ta-slovospoluchen-yaki-vzhivayutsya-v-naukovih-tekstah-doberit-normativni.html

Kabadayı A.

Professor Dr. Necmettin Erbakan University

A. K. Faculty of Education

Konya, Turkey

STRIKE WHILE THE IRON IS HOT: ENVIRONMENTAL EDUCATION IN EARLY YEARS FOR SUSTAINABILITY

Abstract: Preschool education has a very important place in terms of developing environmental attitudes and behaviors in children, and the knowledge and attitude towards the environment have begun to take shape in early years for the future development. As a literature review, this study is conducted to reveal the importance of environmental education in early years for sustainability society. First, environmental education and its impacts on children were introduced. Then, environmental educational models were presented. Later, the role of the teachers and parents in environmental education in early years was handled. As a last remark, some recommendations were made to the educational policy makers, teachers and parents.

Key words: Environmental education, early years, sustainability, consciousness, parents

INTRODUCTION

There are various definitions made by experts for pre-school education. Preschool education is a program for children's self-expression, which provides rich stimulating environmental opportunities in a healthy way, taking into account children's developmental characteristics, individual differences and abilities, suitable for their physical, emotional, social and individual characteristics and developmental levels, and self-control skills [21]. The environmental problems caused by the

people's conscious or unconscious pollution of their living spaces create a difficult situation to solve in many countries. Thereupon, countries take various measures to solve this problem. Chief among them is the reorganization of their education systems and political policies for the solution of environmental problems [22].

In the current period, the sustainability of natural resources and ecosystems on earth is increasingly threatened, making it necessary to consider environmental education processes with a new perspective [18].

Importance of the Environmental Education in Early Years for Sustainability

Our world is increasingly deteriorating through human effects and young generations are needed to find solutions to the problems experienced and to be experienced. It has become a necessity to raise individuals who are sensitive to the environment in order to ensure that future generations live in a healthier and safer environment. It is known that the environmental awareness gained in the preschool period has an important place in developing a positive attitude towards the environment in the following years. Environmental education studies for pre-school children in Turkey in recent years have shown an increase, but there are still gaps in this research field [8]. Environmental education gains importance in the life order that requires living away from the environment, which affects our social and emotional life as well as health problems. Children born in this society profile grow up with loneliness and rapid development in technology. Isolation from society and the environment, being alone in the crowd are among the veiled dangers of the century [6].

Environmental education models

The basis of environmental education is to protect nature and natural resources. Environmental education should not only give information but also affect human behavior. The main goal of environmental education is to gain positive and permanent behavioral changes and to ensure the active participation of individuals in solving problems [17]. Environmental education is carried out in three ways;

The first one is to train children in the real environment. It aims at presenting children direct experiences and supports them to acquire positive attitudes towards nature [4]. Investigating in the open air, playing with water, sand and mud, collecting fallen and yellow leaves of the trees, making nest for the birds, or growing vegetables are among the examples of the activities which help the children to acquire positive attitudes towards the environment.

The second approach is to support children to get how natural systems work and is to teach them relations between complex system of nature and the human lives. Water and oxygen cycle, recycling, how the vegetables grow, the importance water sources for human lives and some basic ecological principles are some of the concepts to be taught in this stage. In addition to this, the fact that children feed domestic animals causes them to be more sensitive to environments and habitat [12].

The last approach is to provide education for environment, which includes taking some measures for environmental problems. While emphasizing the effective use of water sources, it comprises putting it practice in our daily life. Education for environment necessitates children to have empathy towards the environment, and dependence to put the knowledge about social and ecological process into the practice.

If we want the children to acquire lifelong environment consciousness and love we should include the three training approaches in question in our curriculum [7, 13].

The Role of Teacher in Environmental Education in Early Years

It can be put forward that not only should the preschoolers but also elementary, secondary scholars be trained about hazardous effects of waste materials to environment. Children at every level are to be introduced environment pollutants by audio visual and mass media tools. Teachers are to be trained as environmentally conscious citizens by in-service courses [8]. Despite the fact that teachers are not held responsible for the current state of environment, they do recognize a role for themselves in contributing to the formation of environmentally responsible students and future citizens [11].

Considering that preschool children take adults as a model; It can be said that the attitudes and behaviors of adults who spend time with children in this period are very important. The preschool teacher is one of these adults and its role in the child's life cannot be ignored [15]. As preschool children model their teachers, teachers are expected to be good examples in environmental education.

To this end, teachers should be helped to recognize environmental problems that economic growth programs will cause at local, national, regional and global levels, and teachers should be actively involved in protecting and improving the environment. a sense of responsibility and value judgments towards the environment that will lead them to work, teachers should be equipped with sufficient knowledge about the problems and solutions that arise as a result of environmental and socio-cultural development in order to carry out environmental education adequately, and teachers should recognize the interdisciplinary nature of environmental education Skill development should be provided to stop them.

The Role of the Parents in Environmental Education in Early Years.

All of the participants commented that the parents are sine qua non for this process and. actively participating parents would be an accelerating and motivating factor in their children's environmental education and collaborations and partnerships between parents and teachers would produce its fruit for better tomorrows in this process [8]. Considering that preschool children take adults as a model; It can be said that the attitudes and behaviors of adults who spend time with children in this period are very important. The family and the parents of the child are one of these adults. The family is a society that influences many of the child's decisions and actions. The education of the child begins primarily in the family. The family plays an important role in the skills that the child will acquire. Therefore, continuing the environmental education issue in the family ensures that the education is permanent. Since there are very few studies on this subject, researchers have identified some important points that need improvement; In municipalities, public education centers and schools, environmental education should be given to families within the scope of school-

family association, neighborhood governors and trainings that raise environmental education awareness. In addition, organizing various activities within the scope of protecting the environment raises the awareness of families.

Discussion

Preschool education has a great role in improving children's attitudes towards the environment. Achieving this depends on many factors. One of them is the applied training program. The program should have a flexible content that does not target subject teaching and takes into account the developmental characteristics of the student. Apart from this, factors such as education and training levels, curriculum relationship, working environments and the quality of trainers are also important in environmental education [14]. Preschool activities with children should include activities such as growing plants and animal care that will improve the physical, social and communication skills of the child [15]. There are some situations that need attention in environmental education practices in early childhood. It can be advised that simple applications be started that children can feel safe, and active participation of children should be ensured. Moreover, it is quite important that time be spent in the open space as much as possible for the children's interaction with their natural environment to facilitate their physical, mental and emotional involvement.

Conclusion and Recommendations

When preparing the annual program in the pre-school education, students need to be exposed to activities related to environmental awareness education in terms of the existing targets and the expected target behaviors to be acquired. The points to be considered in the preparation of these activities are suggested as follows: Training environments should be enriched with appropriate technological devices. Additionally, the teachers need practical training and seminars aiming to increase their competencies on technology supported teaching methods in order to make a better use of the technology in education.

To realize this aim, it is necessary to organize meetings, seminars or environmental (tree planting, school or neighborhood garbage collection, etc.) activities to raise the awareness of the students and parents about the environment. Apart from this, while preparing the education corner in schools, the science-nature corner should be prepared in detail and authentic samples should be replaced from the nature (sea shells, stones, and leaves) need to be examined through magnifiers. Furthermore, in school gardens, students should conduct a survey and provide plant cultivation in the soil field. If there is no soil- rich field, the plants should be grown in big pots, and their maintenance should be done by children.

In line with this, it should be emphasized that the students need to keep what they need while growing plants and how and why these materials (air, water, soil) should be kept clean. To make the preschoolers love the nature, it is necessary to explain their responsibilities toward domestic and non-domestic animals, to create drama and story-telling about why they are respectful and sensitive toward their habitats, and organize trips to make them familiar with nature. In line with this, attention should be drawn to the students' inspections on these trips and to the sounds, smells and other living areas in the nature. Additionally, students should be shown the pictures, documents, photographs and other visual materials related to nature in order to create curiosity. Furthermore, students should be provided with the materials gathered from the nature in art activities and they should recognize these materials more closely.

Additionally, students are suggested to draw the picture of the different parts of the nature. To make the environmental education be more home-based in line with the school-based situations, parents need to be informed about the necessities of care via letters and what they should do with the children at home. Thus, the awareness of this matter may increase in their families. At the same time, it becomes healthier for students to be informed about their behaviors due to the same attitudes hold at home and school.

REFERENCES

- [1].Bakırcı H. Ülkelerin Çevre Eğitime Etki Eden Faktörlerinin Değerlendirilmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi. 2012; 20(2): 365-384.
- [2]. Buhan, B. Okul Öncesinde Görev Yapan Öğretmenlerin Çevre Bilinci ve Bu Okullardaki Çevre Eğitiminin Araştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2006.
- [4]. Gardner H. Multiple intelligences: The theory in practice. New York, 1993.
- [6]. Gülay, H. and Ekici, G. MEB Okul Öncesi Eğitim Programının Çevre Eğitimi Açısından Analizi, Türk Fen Eğitim Dergisi, 2010, yıl: 7, sayı: 1, s: 74- 84
- [7]. Huckle J. Environmental Education: A view from critical theory, In J. Fien (ed.) Environmental Education: a Pathway to Sustainability. Deakin University Press, Geelong, 43-69, 1993.
- [8]. Kabadayı, A. Training Turkish preschoolers to be conscious citizen environmentalists for sustainable communities Energy Education Science and Technology Part B: Social and Educational Studies, 2012 Volume (issue) 4(1): 77-86.
- [9]. Kabadayı, A. and Altınsoy, F. Traditional and Technological Methods for Raising Pre-school Children's Awareness of Environmental Pollution for Sustainability, Discourse and Communication for Sustainable Education, vol. 2018, 9, no. 2, pp. 134-144
- [10]. MEB, Okul öncesi eğitim programı, 2013 <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> Erişim tarihi: 20.04.2020
- [11]. Monolas E, Tempakis S. Environmental responsibility: Teachers' views. J Teac Educ Sustain, 2010; 12: 27-36.
- [12]. Myers OE, Saunders CD and Garrett E. What do children think animals need? Developmental trends. Environ Educ Res 2004; 10: 545-562.

- [13]. National Curriculum Counsel (1990) Curriculum Guidance 7: Environmental education. York.
- [14]. Oluk, S. Okul Öncesi Dönemde Çevre Eğitimi, Ekoloji Magazin, 2008.
<http://www.ekolojimagazin.com/?id=336&s=magazin>
- [15]. Özkan, B. Okul öncesi öğretmenlerinin çevre eğitimine yönelik görüşlerinin incelenmesi, Akademik bakış dergisi, 2017, sayı: 62.
- [16]. Seven, S. Okul öncesi eğitime giriş, Pegem Yayıncılık, 2016
- [17]. Şimşekli, Y. Çevre bilincinin geliştirilmesine yönelik çevre eğitimi etkinliklerine ilköğretim okullarının duyarlılığı. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2004, 17(1), 83-92.
- [18]. Özdemir, O. Yeni Bir Çevre Eğitimi Perspektifi: Sürdürülebilir Gelişme Amaçlı Eğitim, Eğitim ve Bilim Dergisi, 2007, c: 32. 23-39.
- [20]. Yoleri, S. Çocuk ve çevre: okul öncesi çocuklar arasında çevre bilinci oluşturma. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 2012, (34) , 100-111.
- [21] Aral, N., Kandır, A. ve Can Yaşar, M. Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Eğitim Programı. İstanbul: Ya-Pa Yayınları, 2002.
- [22] Bakırcı, H. and Artun, H. Ülkelerin Çevre Eğitimine Etki Eden Faktörlerinin Değerlendirilmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 2012, 20 / 2: 365-384.

Kabadayı A.

Professor. Dr. Necmettin Erbakan University

A. K. Faculty of Education

Konya, Turkey

TOYS, THE SINE QUA NON FOR THE CHILDREN IN THE PLAY

Abstract: Toys in the play are effective agents to contribute children's communication, interaction, and socialization skills while they are entertaining them.

Toys are essential for all children of different ages and levels of mind, to regulate all aspects of development. Toys can also be viewed as a system of tools that regulate the individual's relations with society and the environment. In this study, the importance of the toy as a communication and interaction tool and how it supports various developmental areas of children was investigated. In this study, which was conducted as a literature review, the points to be considered in the selection of toys that are vital for children were recommended to parents and teachers.

Keywords: toys, communication, children, play, contribution.

Toys are children's words and play is their language. - Garry L. Landreth

INTRODUCTION

Play is considered a natural part of a child's life. It is a kind of competition that is held in a certain area within a certain period, revealing the creativity of the child, gaining skills and entertaining at the same time [11, p.13; 2, p.11; 8, p.11]. Toys, on the other hand, are said to affect, shape and regulate the mental, physical and psychosocial development of children, and develop their creativity and imagination.

Play and toy play an important role in a child's life. Toys help children express themselves and communicate with those around them. It supports the development of communication and socialization skills. Children express themselves and learn to speak through games and toys [4, p.50-52]. The toy develops the child's imagination. With his imagination, the child transfers the toys to another area for play. For example, the child dream gives orders, assigns some tasks. Then he adjusts the speed of the car according to his orders, makes his voice high when it goes fast, makes a brake sound when it brakes [13, p. 13].

Toys are the most important tools that add developmental and educational value to children's games. If during the play period, the child has good and purposefully selected toys for playing, the child playing with them will have a good time; at the same time, he does many experiments with his sensory organs that he will use while playing with toys; repeats what they learn, makes applications and gains new knowledge. All these activities will be very enjoyable and beneficial for him [5,

p. 85]. At the same time, toys are considered within the scope of tools that regulate the individual's relations with society and the environment. Children try to get to know the outside world with the help of toys, just as adults learn what is happening around them by speaking and reading [2, p.14].

THE CONTRIBUTION OF THE TOY TO THE DEVELOPMENTAL AREAS OF THE CHILD

Toys, an integral part of children's games, develop children's social and cognitive skills and provide a basis for stimulating games. Besides, toys contribute and are effective at different levels in children's acquisition and development of different skills based on their characteristics [1, p. 6]. Play, which is a learning tool for children, is effective in the physical, psycho-motor, emotional, social, and mental and language development of the child. It cannot be said that a child who does not play is physically, socially and spiritually healthy. The factors that limit or prevent playing play have detrimental and unhealthy effects on the child's personality. Since the play has always contributed to the development of the child, it has played a fundamental role in education. For this reason, it is necessary to examine the effects of play on the development of the child [2, p. 19].

THE CONTRIBUTION OF THE TOY TO CHILDREN'S COGNITIVE DEVELOPMENT AS A MEANS OF EXPRESSING THEMSELVES

Through play, the child learns to generate logic, make choices, cause-effect relationships, focus, and direct himself towards a goal. The child gains concepts related to shape, color, size, weight, volume, counting, weighing, time, space, distance, and space through play [2, p.26]. The game helps all developmental areas of the child. The child needs to understand himself, his body, and his abilities. During play, the child learns many things by experimenting on his own through toys, improves his potential, and gains many skills without difficulty [11, p.15; 2, p.20].

The contribution of the toy to children's social development as a means of expressing themselves

During play, the child can learn the necessary rules of that role by assuming the roles of various professions through toys. Through play, children learn non-verbal social rules such as thank you, good morning, good night, verbal or waiting their turn, listening to someone who speaks, obeying traffic rules, and talking on the phone [10, p. 39; 13]. Besides, children learn to communicate, express their feelings and thoughts that is, effective communication through games and toys [11, p.16].

The contribution of the toy to children's language development as a means of expressing themselves

During the game, the child has to both express himself and understand the other person. Especially the role of symbolic games in language development is enormous. Using toys in a live play environment, the child's vocabulary improves and learns to construct smoother and longer sentences; Gains the habit of speaking comfortably and expressing his thoughts. He learns to understand verbally, explain and solve his problems verbally, he starts to understand the similarities and differences between objects by acquiring new knowledge and experiences, and he develops his abstract abilities that require mental power such as thinking, perception, comprehension and imagination [9, p.38; 8, p.13].

During the game, children are used for purposes such as transferring information to each other, learning the names, functions and uses of objects and tools [13].

The contribution of the toy to children's emotional development as a means of expressing themselves

Children learn and practice in a meaningful way many aspects of living together, such as making friends, understanding their sexual role, respecting rights and freedoms, helping each other, sharing, winning, and losing through toys in play [9, p. 41]. The great education of the child towards identification leads him to play roles such as driver, grocery store, and salesman. So many children learn what a bus driver, cook, milkman or postman means through play. As children try different aspects and come face to face with the inevitable studies that emerge, their

egocentrism decreases and their ability to understand the people around them increases [2, p.26]. The child sees, learns, tries, adopts and makes a part of his / her memory while playing moral concepts such as right-wrong, good-bad, right-wrong, which have value in society [8, p. 13].

The contribution of the toy to children's psychomotor development as a means of expressing themselves

All of these psychomotor movements that direct and affect the child's life occur as a result of the acquisition of skills related to the motor development of large muscles. The fact that children are constantly in motion with actions such as walking, running, jumping, climbing, sliding, descending, climbing, throwing, catching, jumping, jumping, dragging and swinging supports and affects their large muscle motor development.

On the other hand, through toys, the development of small muscles, which is the development of children's hand and finger muscles, mostly accelerates after the first year of life, such as holding, tearing, cutting, tying, unfastening, buttoning, kneading, piercing, dyeing, sewing, knitting and passing. It increases at the rate of repetition of activities and as a result, it provides the acquisition of many skills used in daily life.

These skills require hand-eye coordination [15]. Thanks to playing, the child's psychomotor skills, strength, reaction, attention increase, it controls the big and small muscles, it provides coordination and balance, flexibility and agility in movements [9, p. 42]. Briefly, the child who plays with his toy learns to control his big and small muscles in the psychomotor aspect and to use them at the required speed, develops his attention, coordination between organs and gains agility in his movements [8, p.14]. Also, it is said that the big and small muscles of a child develop and become faster and healthy as long as these muscles are used via manipulating toys.

The contribution of the toy to children's creativity development as a means of expressing themselves

Creative play is defined as free play in which children play with or without a vehicle, alone or in groups, following their developmental level, according to their own rules. Many handicraft activities provide children with opportunities for creative play in water, sandbox and playground games.

In general, when the child finds the necessary environment and game tools (mud, wood, water, cloth pieces, etc.), he will always tend to create from nothing with his body, movements, senses, perception and expression of emotions. When the child makes his toy, his personality also develops. Therefore, adults should especially encourage games with high creative potential [16].

CONCLUSION AND DISCUSSION

It is seen that the child's social, cognitive, psycho-motor, emotional, communication, big and small muscles and creativity areas are supported and contributed to the development of these areas through toys and other tools and materials used in games. Choosing the appropriate game material for the child is said to be one of the most difficult issues for parents. The degree to which a toy meets a child's needs and serves the purposes of game development determines the usefulness of that toy. A good toy is a toy that reveals the play in a child brings many different uses and challenges the imagination [3, p.37].

It is important to determine the factors that affect the selection of toys that affect the physiological and psychological development of children. Cultural, social and demographic factors that affect the selection of toys suitable for the age and development of the child and the attitudes of adults should be known about toy safety. The points that adults should pay attention to in choosing toys for their children are explained as follows [1, p. 16; 7, p. 45]:

When choosing a toy, care should be taken to ensure that the toy is suitable for the child's calendar age and developmental period. However, it should not be forgotten. Toys above the child's age and skill level can cause motivation, lack of self-confidence and a sense of failure in the child. It is necessary to pay attention to the materials contained in the toy. Toys that do not contain carcinogenic or harmful

chemicals should be preferred. However, considering the possibility of swallowing the child, toys with small pieces are not recommended before the age of 3-4.

Functional toys that are not highly structured, that develop the child's imagination and support creativity can be preferred. The chosen toy must appeal to the child's interests. The child needs to enjoy playing, be happy, add something to the toy and support his / her inner motivation. The toys must be within reach of the child. The child should be able to choose the toy he wants to play with of his own free will. This situation improves self-confidence.

At this point, toy options should be reduced in order not to create a distraction for the child. However, when the game is over, encouraging the child to collect the toys he/she plays with provides the development of a sense of responsibility in the child. It is also advised that parents should provide children with safe, affordable toys that are developmentally appropriate. They also should include toys that help promote learning and growth in all areas of development.

REFERENCES

1. Adak Özdemir, A. & Ramazan, O. Oyunağa çocuk, anne ve öğretmen bakış açısı [Attitudes of child, mother and teacher towards toy]. Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi - Journal of Educational Sciences Research, 2012, 2 (1), 1–16.
2. Aral, N., Okul Öncesi Dönemde Oyun Ve Oyuncak, Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı 2001, Rehber Kitaplar Dizisi, Ya-Pa Yayınları, İstanbul
3. Çelik, C. Oyun Materyallerinin Okulöncesi Eğitim Çağındaki Çocukların Kavram Gelişimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi, 2005, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya.
4. Doğru, B. Çocukların Evreni Oyun ve Oyuncaklar! Bebeğim ve Biz Dergisi, Ağustos 2011/08 s.50-52

5. Erkunt, N. Okulöncesi Eğitimi İle İlgili Uygulamalı Çalışmalar, İlköğretim Genel Müdürlüğü Yayınları, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1966.
6. Kabadayı, A. Oyun ve Çocuk Eğitimi Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencileri İçin Ders Notları, 2007, Konya.
7. Kabadayı, A. Analyzing the Factors that Affect Preschoolers' Parents' Choice of Toys, Croatian Journal of Education.16; Sp.Ed.No.1/2014, p. 43-55.
8. Öztürk, A. Üniversite Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü ve Kız Meslek Lisesi Öğrencileri İçin Okul Öncesi Eğitimde Oyun, 2001, Esin Yayınevi 1.Basım, İstanbul
9. Poyraz, H. Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak, 2003, Anı Yayıncılık Ankara
10. Poyraz, H. Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak, 1999, Anı Yayıncılık, Ankara
11. 11.Yalçinkaya M. Okul öncesinde Hareket Eğitimi ve Oyun, 2002, Dokuz Eylül
12. Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı, Rehber Kitaplar Dizisi, Yapa Yayınları, İstanbul
13. Yalçinkaya, T. Okulöncesi Eğitimde Eğitici Oyun ve Oyuncak Yapımı, 2004, Esin Yayınevi, 2. Basım, İstanbul.
14. 13.Oyunun Çocuğun Gelişimine Etkisi, 1 KASIM 2011 tarihinden <http://www.pdrcliyiz.biz/oyunun-cocugun-gelisimine-etkisi-t6270.html> adresinden alınmıştır.
15. Oyun, 1 Kasım 2011 tarihinde <http://www.meslekidersler.com/ders-notlari/cocuk-gelisimi-ders-notlari/oyun.html> adresinden alınmıştır.
16. 15.Çocuk ve Oyunun Önemi, 6 Kasım 2011 tarihinde <http://www.sosyalistforum.net/cocuk-gelisimi-ve-egitimi/48138-cocuk-ve-oyunun-onemi.html> adresinden alınmıştır.
17. Oyun Çeşitleri 1 Kasım 2011 tarihinde <http://www.tirtilkreş.net/bilgi10.html> adresinden alınmıştır

18. Çocuğa Hangi Yaşta Hangi Oyuncak Alınmalı 1 Kasım 2011 tarihinde
<http://turkforum.net/97027-çocuğa-hangi-yaşata-hangi-oyuncak-alınmalı-html>

Пліско Є. Ю.

доктор педагогічних наук

ДВНЗ «Донбаський Державний Педагогічний Університет»

м. Слов'янськ

Пасічник К. І.

заступник начальника

Управління соціального захисту населення

Слов'янської міської ради

м. Слов'янськ

ТЕЗИСНЕ БАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИМИ СЛУЖБАМИ УКРАЇНИ

Нині система соціального обслуговування в Україні перебуває на стадії зміни, оновлення та реорганізації, що зумовлює трансформаційні процеси у суспільстві. Державна соціальна служба України виступає як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого супроводжується наданням соціальних послуг населенню, соціальним забезпеченням та захистом громадян.

В Україні проголошено соціально-орієнтовану політику. Система соціального захисту держави спрямована на вирішення проблем пов'язаних із безробіттям населення, подолання бідності, запровадження соціального страхування та адресної допомоги. Її принцип функціонування будується за таким напрямком: держава, визначаючи ринкові відносини, доповнює та корегує ринкові механізми перерозподілу ВВП. Через що, соціальна політика, орієнтована лише на задоволення мінімальних базових потреб населення. Кошти на соціальний захист та соціальне забезпечення населення – *видатки*

бюджету або *субвенція* – передаються з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату допомоги різним категоріям населення. Законодавство встановлює різні види пільг, соціальних виплат та соціальних послуг, виконання яких передбачено Конституцією України та її міжнародно-правовими зобов'язаннями [1, с. 183–185].

Базовим державним соціальним стандартом у сфері доходів населення визначено прожитковий мінімум, який затверджується законом і на основі якого визначаються розміри мінімальної заробітної плати та мінімальної пенсії за віком, неоподаткований мінімум доходів громадян, розміри державної соціальної допомоги, виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, розміри інших видів соціальних виплат [4, с. 74].

Соціальна сфера виступає одним із чинників життєзабезпечення населення, тобто впливає як на соціально-економічний, так і на культурно-духовний розвиток суспільства. Її основними факторами розвитку в країні виступають такі чинники, як: стан державних фінансів, рівень життя населення, величина соціального капіталу [2, с. 185–186].

Соціальні служби (які існують в країні) виступають гарантами в забезпеченні стабільності функціонування системи соціального захисту, соціального забезпечення соціально-уразливих груп населення. Соціальна служба – багатофункціональний державний орган виконавчої влади і являє собою певну систему, елементи якої адекватно відображають інтереси життєдіяльності громадян.

Першочерговою метою соціальних служб, є надання кваліфікованої (соціальної, педагогічної, психологічної, правової) допомоги різним категоріям населення (сиротам, інвалідам, безробітним, багатодітним сім'ям тощо). Їх розрізняють за масштабами діяльності:

- міжнародні організації (Дитячий фонд ООН, міжнародна організація праці, Міжнародний альянс з ВІЛ/СНІД та ін.);

- загальнодержавні організації (Міністерство праці та соціальної політики України, Державний центр соціальних служб для молоді, Всеукраїнська Мережа людей, які живуть з ВІЛ, Союз інвалідів України тощо);

- регіональні організації (районний центр зайнятості населення, міське управління праці та соціального захисту, громадські та благодійні організації, які надають соціальні послуги та зареєстровані на обласному, міському, районному рівнях);

та поділяють на:

- масові, групові (центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, територіальні центри обслуговування пенсіонерів, непрацездатних громадян тощо);

- індивідуальні (інформаційні, консультативні служби, відділи, які з'ясовують сутність проблеми, спрямовують клієнтів до відповідних служб або спеціалістів.

До системи соціальних служб України входять: Державна служба з питань праці; Державна служба з питань ветеранів та учасників АТО; Пенсійний фонд; Державна служба зайнятості; Департамент соціального захисту населення; служби у справах дітей; центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; будинки-інтернати загального профілю для громадян похилого віку та інвалідів та ін. Означені організації функціонують на регіональному та районному рівнях. Загальна штатна чисельність працівників органів управління, соціальних робітників, фахівців із соціального забезпечення сягає близько 120 тис. осіб.

Соціальне забезпечення осіб, які потрапляють до категорії соціально-уразливих, орієнтоване на забезпечення таких громадян мінімально-необхідними благами сучасного суспільства: грошова допомога, медичні послуги, освітні послуги, у разі необхідності – соціально-реабілітаційна та психолого-педагогічна допомога тощо. Провідним напрямом з соціального забезпечення є підтримання особи, яка опинилася у складній життєвій ситуації

на мінімальному (не нижче) соціально-побутовому рівні – отримання грошової допомоги, соціальних виплат, пільг, субсидій тощо.

З методологічного погляду, соціальні служби є організаційною формою соціальної роботи, оскільки саме вони реалізують практику соціального забезпечення. Забезпечують впорядкований зв'язок і взаємодію усіх органів соціальної роботи (відомств і соціальних служб). Проводять загальні умови раціональної організації і нормального функціонування системи підтримки осіб, груп, громад, які опинилися в стані соціального ризику, відповідно до їхніх потреб, інтересів, можливостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дорошенко С. М. Аналіз стану фінансування галузі «Соціальний захист та соціальне забезпечення» у Львівській області. *Науковий вісник НЛТУ України. Економіка, планування і управління галузі*. 2010. Вип. 20.5. С. 183–187.
2. Калініченко О. О. Фінансова складова соціальної сфери України. *Економіка. Економіка праці та соціальна політика*. БізнесІнформ. №1. 2013. С. 184–188.
3. Конституція України: станом на 1 вересня 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.
4. Форкун І. В., Долобанько В. В. Соціальний захист населення в сучасних умовах розвитку економіки України. *Науковий вісник НЛТУ України. Науково-практичні засади сталого розвитку*. 2011. Вип. 21.19. С. 73–79.

Дмитренко Н. І.
викладач-методист
Коростишівський педагогічний фаховий коледж
імені І. Я. Франка
Житомирської обласної ради
м. Коростишів

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ ЯК РУШІЙНА СИЛА ЗМІНИ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Життя сучасної людини вже невідворотно вступило в інформаційну цивілізацію, де зменшується частка фізичної праці і скорочується об'єми рутинної розумової праці [5].

Інформатизація суспільства - організований соціально-економічний і науково-технічний процес створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, організацій, громадських об'єднань на основі формування і використання інформаційних ресурсів [3].

В інформаційному суспільстві складаються нові форми масової комунікації, соціального спілкування, стиль мислення і способу життя, нові парадигми економіки, політики, управління, до чого необхідно готуватися [5]. На це і повинні бути спрямовані радикальні зміни в стратегії освіти: в інформаційному суспільстві і освітній заклад повинен бути інформаційним. Новий зміст навчання можливий лише на основі нових технологій: використання комп'ютера, проектора, розробка та впровадження нетрадиційних форм навчання (презентації, телеконференції, Інтернет, електронна пошта) [5].

Проблема інформатизації освіти є фундаментальною і найважливішою глобальною проблемою XXI століття в силу наступних основних причин:

1) стрімкий розвиток процесу інформатизації суспільства, яке є проявом загальної закономірності розвитку цивілізації. Сьогодні цей процес набув воістину глобальний характер і вже охоплює практично всі розвинені країни світу. При цьому інформатизація суспільства тягне за собою багато дуже радикальних соціальних змін. Вона істотно змінює практично всі сторони життя людей;

2) функціональні можливості і технічні характеристики засобів інформатики, інформаційно-телекомунікаційних технологій в останні роки винятково швидко зростають, а їх вартість неухильно знижується, що робить ці кошти все більш доступними для масового користувача. Необхідно відзначити, що ці можливості вже сьогодні значно випереджають той рівень підготовленості суспільства, який потрібен для їх ефективного використання, і це породжує ще одну соціальну проблему-проблему розвитку нової інформаційної культури суспільства, тісно пов'язану з проблемою розвитку сфери освіти [5].

В світі накопичений величезний інформаційний потенціал, але люди не можуть ним скористатися в повному обсязі в силу обмеженості своїх можливостей. Інформаційна криза поставила суспільство перед необхідністю пошуку шляхів виходу із ситуації. Впровадження ЕОМ, сучасних засобів переробки і передачі інформації в різні сфери діяльності послужило початком нового еволюційного процесу, що називається інформатизацією, в розвитку людського суспільства [5].

Ефективне функціонування освітньої галузі можливе при умові спрямування навчання не просто на збільшення знань, а на формування особистості, яка вміє працювати з інформаційними ресурсами для подальшої успішної діяльності у будь-якій сфері суспільного життя, вміє застосовувати набуті знання і вміння, власне – для інноваційного розвитку суспільства. У такій моделі педагог перестає бути просто «ретранслятором» знань, а є співтворцем сучасних, позбавлених повчальності й проповідництва, технологій

навчання. Інформатизація і комп'ютеризація освітньої галузі є одним із найскладніших і найважливіших завдань держави. [3]. Реалізація цього завдання дозволяє розглядати молоду людину, в першу чергу як засіб розвитку власне його особистості, а також як засіб, що сприяє переведенню його в режим саморозвитку. Це реально перетворює здобувача освіти з об'єкта педагогічного впливу в повноправного суб'єкта освітнього процесу, активного учасника інформаційного процесу всередині освітньої системи.

Педагогу теж доводиться оновлюватись в умовах сучасної моделі освіти, пам'ятаючи, що студент може вивчати навчальні дисципліни паралельно: в аудиторії, дома, використовуючи різноманітні візуальні засоби й ресурси мультимедіа. Якщо це онлайн-освіта, то як всередині країни, так і за її межами. Це дозволить успішно співробітничати очному навчанню з онлайн-навчанням.

Методологією освіти мусить стати методологія видобування нових знань – методологія наукових досліджень – дослідницькі підходи у навчанні. Здобування знань є результатом спільної дослідницької роботи індивідуумів (студентів, викладачів, педагогів-дослідників) [2, с.5].

Тому підготовка майбутніх вчителів в галузі застосування інформаційних і комунікаційних технологій повинна бути направлена не тільки і не стільки на те, щоб підготувати компетентного користувача ІКТ, а головним чином, на вивчення питань, які стосуються застосування цих технологій в педагогічній науці й практиці. Тут головне завдання – навчити майбутніх вчителів розуміти, як конкретні технології інтегруються в існуючу систему освіти і як їхнє застосування може покращити освітній процес.

Отже, освіта повинна зайняти визначальне місце у впровадженні в усі сфери діяльності людей провідних технологій інформаційного суспільства, забезпечити рівний доступ до мережних навчальних інформаційних ресурсів всім, хто навчається [1, с.12].

ЛІТЕРАТУРА

1. Жалдак М.І. // Комп'ютер у школі та сім'ї. 2010. №1, 2. С. 7-13.
2. Раков С.А. Математична освіта: компетентнісний підхід з використанням ІКТ: Монографія. Х.: Факт, 2005. 360
3. Урсул А.Д. Інформатизація суспільства. М.: 1990
4. <https://core.ac.uk/download/pdf/19088463.pdf>
5. <https://www.bestreferat.ru/referat-218114.html>

Петрова Н. І.

вчитель біології

Новознам'янський НВК

Піщанська сільська рада

с. Нова Знам'янка

КУРС БІОЛОГІЇ В ІНТЕГРОВАНОМУ КУРСІ «НАУКА» НАЦІОНАЛЬНОГО КУРИКУЛУМУ АНГЛІЇ ТА УЕЛЬСА

Зміни в суспільстві тягнуть за собою зміни в освіті. Освітня система повинна відповідати вимогам які суспільство ставить перед нею. Так на початку ХХІ століття відбувається формування інформаційного суспільства яка має якісні відмінності від індустріального. Зокрема Гордон Драйден та Джанет Вос виділяють такі напрями зміни суспільства:

- настання епохи швидкісної комунікації, створення об'єднаної світової економіки та посилення конкуренції;
- старіння людства, зростання чисельності низькокваліфікованого прошарку;
- зміна форм праці, поєднання великого і малого, спільне підприємництво;

- відкриття дивовижного потенціалу мозку;
- зростання сфери послуг, особливо освітніх;
- новий бум самоосвіти, тріумф особистості. [2]

Така перспектива вимагає зміни освітньої системи та всіх її елементів, в тому числі і змісту освіти на принципах які відповідають розвитку суспільства та окремої особистості в ньому. Важливе місце в цьому процесі посідає створення інтегрованих курсів які включають в себе системні знання з різних предметів які в минулому були розділені та викладались окремо. Так К. Гуз та В. Ільченко зазначають, що реалізація інтегрованого навчання «більшою мірою, ніж вузькопредметне викладання знань про природу, відповідає соціальному замовленню і потребам особистості – формуванню цілісності свідомості учнів, зміцненню їхнього психічного і тілесного здоров'я, життєствердного національного образу світу й життєствердної моделі світу суспільства, природовідповідно до інтегрованого курсу» [3, с.123]

Прикладом інтегрованого курсу з природознавства є курс «Наука» («Science») який викладається в основних школах Англії та Уельсу. До курсу включено три складника: біологія, хімія та фізика. Варто зазначити, що основним завданням курсу, в основній школі, є формування глибокого розуміння наукових ідей в царині біології, хімії та фізики.

Основними елементами змісту блоку біології, які повинні опанувати учні під час її вивчення в основній школі є наступні теми (з підтемами):

- структура та функціонування живих організмів (клітина та організація клітин, скелет та мускулатура, харчування та травлення, система газообміну, розмноження, здоров'я);
 - обмін речовин та енергії (фотосинтез, клітинне дихання);
 - взаємодія та взаємозалежності (взаємодія в межах екосистеми);
 - генетика та еволюція (спадковість, хромосоми, ДНК та гени).
- [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с.59-62].

Варто зазначити, що предмет «наука» відноситься до основних предметів (“core subjects”) які разом з ним включають інтегрований курс англійської мови (містить знання з літератури) та математики і складають основу всього змісту навчання етапу Key stage 3, який відповідає українській базовій середній освіті (5-9 клас).

Проаналізуємо детальніше зміст блоку «Біологія» на прикладі підтеми розмноження, яка входить до теми «структура та функціонування живих організмів». Дана підтема включає в себе такі основні пункти.

1. Розмноження людини (як приклад розмноження ссавців), включаючи структуру та функції чоловічої та жіночої репродуктивної систем, менструальний цикл (без деталізації ролі гормонів), гамети, запліднення, розвиток та народження, вплив способу життя на здоров'я плоду через плаценту.

2. Розмноження рослин, включаючи будову квітки, способи запилення, запліднення, насіння та плоди, розповсюдження насіння та його механізми. [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 60]

Для порівняння, в програмі «Біологія» для 5-9 класу української базової середньої школи теми розмноження людини, тварин і рослин рознесені по різних класах (включено до курсів ботаніки, зоології та біології людини), хоча зміст знань відповідає англійському курикулуму.[1].

В типовій освітній програмі для 5-9 класу затвердженої в рамках концепції НУШ включено інтегровані курси «Пізнаємо природу» та «Довкілля» (на вибір закладу освіти) а предмети природничої галузі збережені як окремі навчальні дисципліни. [4] Але варто зауважити, що інтегровані курси можуть бути введені освітньою програмою навчального закладу.

Отже на сьогодні процес інтеграції змісту освіти є однією з відповідей на виклики які стоять перед освітою. Цей процес в змісті освіти відображається в створенні інтегрованих курсів, при вивченні яких явища та об'єкти природи та суспільства розглядаються комплексно, а не з позиції різних наукових

дисциплін. Так курс біології в складі інтегрованого предмету надає можливість створити міцні, системні знання про природу. В той же час реалізація інтегрованого навчання викликає ряд труднощів, зокрема відсутність підготовлених спеціалістів, традиція предметного викладання які створюють психологічний бар'єр для такої форми роботи, які необхідно подолати для успішного їх запровадження в освітню практику.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біологія 6-9 клас. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів : Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804 «Про оновлені навчальні програми для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів» URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi5-9-klas> (дата звернення: 01.02.2021)
2. Гордон Драйден, Джаннетт Вос. Революція в навчанні / Пер. з англ. М. Олійник. Львів: Літопис, 2005. 542 с
3. Гуз К.Ж., Ільченко В.Р. інтегрований курс як умова підвищення ефективності природничо-наукової освіти в старшій школі. *Український педагогічний журнал*. 2015. №3. С.116-125
4. Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів загальної середньої освіти: Наказ Міністерства освіти та науки України від 19.02.2021 р. №235. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/602/fd3/0bc/602fd30bccb01131290234.pdf>
5. The national curriculum in England Key stages 3 and 4 framework document. December 2014 URL: www.gov.uk/dfe/nationalcurriculum.

Волошаненко Ю. С.

*здобувач фахової передвищої освіти
освітнього ступеня «молодший спеціаліст»*

спеціальності 013 Початкова освіта

*Олександрійський педагогічний
фаховий коледж імені В.О. Сухомлинського*

м. Олександрія

Науковий керівник: Столяр Г. І.

*викладач-методист циклової комісії природничих дисциплін,
керівник наукового студентського товариства*

*Олександрійський педагогічний
фаховий коледж імені В.О. Сухомлинського*

м. Олександрія

**БІОНІКА ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ПРОЦЕСІ ПІЗНАННЯ НАВКОЛИШНЬОГО
СВІТУ УЧНЯМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.
НЕЙРОБІОНІКА**

Тема: Біоніка як джерело формування ключових компетентностей в процесі пізнання навколишнього світу учнями початкових класів. Нейробіоніка.

Актуальність статті: У зв'язку з тим, що збільшується інформаційне навантаження на мозок дитини, потік інформації є досить об'ємним, запам'ятовування всієї інформації є складним для учнів, тому вчителю початкових класів необхідно володіти знаннями про нейробіоніку як основу для розвитку пам'яті та мислення учнів. Зміст цієї статті дає уявлення про значення нейробіоніки у формуванні наукового мислення школярів.

Мільярди нервових клітин беруть участь в безперервній перебудові нейронних мереж. До кожного з нейронів постійно надходить різна інформація,

що потребує багатозадачності та зв'язку з іншими клітинами. Наш досвід унікальний, а тому унікальна і структура нейронних мереж, котрі продовжують змінюватися протягом усього життя, що і визначає нашу особистість.

Не залежно від джерела інформації, мозок знає, що з нею робити. Можна провести паралель з обчислювальним приладом загального призначення: він працює з тим, що отримує. Таким чином, через формування нових нейронних зв'язків, корегується робота нервових клітин у відповідь на зміни в навколишньому середовищі, щоб пристосовуються до них. Це називається пластичністю мозку. Саме ця його властивість дозволяє з'єднати технологію з біологією.

Застосування принципів дії живих систем і використання біологічних процесів для вирішення інженерних завдань вивчає наука біоніка. Це наука, яка вирішує інженерні завдання на основі моделювання структури та життєдіяльності організму.

«Природа так про все потурбувалася, що ти скрізь знаходиш, чого можна навчитися» – слова Леонардо да Вінчі – прабатька біоніки. Саме він був першою людиною, яка запропонувала застосувати знання про живу природу в інженерних цілях. Адже, коли він креслив схеми літальних апаратів, то спирався на будову крил птаха.

Біоніка тісно пов'язана з такими природними науками як: біологія, фізика, хімія, кібернетика та має декілька видів:

- біологічна біоніка – досліджує процеси в живих організмах, як у біологічних систем;
- теоретична біоніка – будує математичні моделі цих процесів;
- технічна біоніка – втілює створені моделі в технічних пристроях і виробках.

Особливим підвидом біоніки є нейробіоніка, мета якої моделювання нервової системи людини та інших живих істот для потреб техніки.

В різних життєвих ситуаціях людина діє, спираючись на власний досвід. Що ж тоді говорити про дітей, коли більшість подій для них відбувається вперше, а потрібного їм досвіду ще немає? Тоді батьки, виховуючи, підказують правильне вирішення проблеми, при цьому кожна дитина дивиться на ту чи іншу ситуацію під різним кутом, залежно від особливостей типу темпераменту. Це, звісно ж, стосується і навчання в школі, коли вчитель формує пізнавальну активність у молодших школярів. Завдяки цьому, дитина вступає у практичні, дієві відносини з оточуючим світом, що є умовою її успішної соціалізації. Постановка питань, здогадки та гіпотези сприяють розвитку гнучкості та динамічності дитячого мислення. А домінуючий тип мислення визначає діяльність людини в різних практичних випадках.

Зважаючи на це, діти на уроках сприймають ту чи іншу інформацію виходячи з свого типу мислення. При цьому вони не розуміють, а їх треба цього навчити, як подивитись на певну ситуацію інакше. Враховуючи різні погляди, оцінюючи докази та свідчення, розв'язуючі неординарні проблеми та досліджуючи їх глибше, вчитель формує в учнів критичне мислення, яке охоплює такі навички: я аргументацію, винесення суджень, ухвалення рішень та розв'язання проблем, що практикується на уроках «Я досліджую світ» в початковій школі.

Таким чином, в учнів формуються ключові компетентності та світогляд, через що розвивається не тільки критичне, а й технічне, екологічне та науково-дослідницьке мислення. Отже, можна зробити висновок, що набуваючи власного досвіду, утворюючи нові нервові зв'язки, дитина формує на базі свого типу мислення світогляд, що формує своє власне «Я».

ЛІТЕРАТУРА

1. Девид Иглмен. Мозг. Ваша личная история / Юрий Гольдберг. 2016. 224 с.

2. Якименко С., Іванець Н., Філімонова., Дрозд О. Сценарій інтерактивного міні-лекторію (NETWORKING) Біоніка як джерело конструкторської ідеї дитини в процесі пізнання навколишньої дійсності//Журнал Початкова школа № 4. 2020. с. 44-48

Довгопол Ю. І.

студентка III курсу

*спеціальності 013 Початкова освіта. Англійська мова
КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий коледж
імені І. С. Нечуя-Левицького»*

м. Богуслав

Науковий керівник: Панасенко Т. В.

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,

викладач-методист

*КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий коледж
імені І. С. Нечуя-Левицького»*

м. Богуслав

ОСВІТА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ:

РИЗИКИ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Нинішній період розвитку сучасного суспільства характеризується переходом від постіндустріального до інформаційного суспільства, а в подальшому - до суспільства знань, що потребує реформування системи освіти. Позитивні тенденції розвитку суспільства супроводжуються певними викликами, які перешкоджають цьому процесу. Зокрема, виникнення інформаційних війн як складових гібридних війн, інформаційні технології сприяють терористичної активності, інтенсифікація навчання викликає необхідність додаткових заходів забезпечення здоров'я молодого покоління, необхідність посилення екологічної освіти. [3, ст. 355]

Інформаційне суспільство – це теоретична концепція постіндустріального суспільства, історична фаза можливого еволюційного розвитку цивілізації, в якій інформація і знання продукуються в єдиному інформаційному просторі.

Головними продуктами виробництва інформаційного суспільства мають стати інформація і знання. Характерними рисами теоретичного інформаційного суспільства, є:

- збільшення ролі інформації і знань в житті суспільства;
- зростання кількості людей, зайнятих інформаційними технологіями, комунікаціями і виробництвом інформаційних продуктів і послуг, зростання їх частки у валовому внутрішньому продукті;
- зростання інформатизації та ролі інформаційних технологій в суспільних та господарських відносинах;
- створення глобального інформаційного простору, який забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їх доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення їхніх потреб щодо інформаційних продуктів і послуг. [5]

Наукове співтовариство звернуло увагу на нові виклики і проблеми, які несе бурхливий економічний і технологічний розвиток інформаційного суспільства. Було встановлено, що збільшення обсягу інформації не обов'язково призводить до приросту знань. Все більш очевидним ставав той факт, що таке суспільство не гарантує якості та безпеки життя своїх громадян. Як результат критичного аналізу цивілізаційних процесів, обумовлених принципово новою роллю інформаційних технологій в сучасному світі, стали з'являтися фундаментальні роботи відомих соціальних теоретиків і футурологів з вельми симптоматичними назвами: "Наше постлюдське майбутнє" (Ф. Фукуяма), "Шок майбутнього" (Е. Тоффлер), "Суспільство ризику" (У.Бек) та інші. В роботі узагальнені відомі виклики (табл.1).

Таблиця 1

Виклики, необхідні реакції системи освіти та загрози інформаційного суспільства освіти

Зміст викладу	Реакції системи освіти	Загрози інформаційного суспільства
1. Технологічні виклики		
Науково-технічний прогрес, розвиток інформаційних технологій	Інформатизація освіти і впровадження у навчальний процес інформаційних технологій	Поява у молодих людей Інтернет-залежності; дегуманізація освіти
2. Інформаційні виклики		
Значне збільшення кількості інформації	Можливість більш зваженого вибору інформації завдяки мережі Інтернет	Зростання обсягів інформаційного шуму надлишкової інформації, не відповідної інформаційним потребам користувача
3. Суспільно-політичні виклики		
Інформаційна політика держави	Прозорість, відкритість, публічність та наявність діалогових стосунків між освітянами і суспільством, прийняття нових законів, які визначають нові пріоритети інформаційної політики у сфері освіти	Порушення безпеки комунікацій та інформації порушення прав інтелектуальної власності кіберзлочинність
4. Глобалізаційні виклики		
Створення загального освітнього та наукового інформаційного простору	Інтернаціоналізація, стандартизація знань, формування єдиної системи цінностей, новий рівень відкритості та міжнародної кооперації в освітній сфері	Втрата власної ідентичності освітньої системи, національних традицій та стандартів
5. Соціально-економічні виклики		

Створення нових професій, нових ринків праці, які тісно пов'язані із застосуванням інформаційних технологій, нестабільність економіки	Реалізація компетентнісного підходу в освіті що передбачає формування «компетентного фахівця», конкурентоспроможного на ринку праці	Зменшення фінансування освітньої галузі: міграція робочої сили, «витік мізків» з України
6. Полікультурні виклики		
Інтенсифікація культурних освітніх та наукових міжнародних зв'язків між вищими, навчальними закладами, міжкультурний діалог	Створення полікультурного освітнього середовища, усунення міжкультурних бар'єрів, сприяння доброзичливим відносинам між людьми, боротьба проти всіх форм нетолерантності та насильства	Недостатня увага політичних еліт до проблематики полікультурності меншин
7. Моральні виклики		
Ідея інформаційного суспільства та глобалізації неминуче містить у собі ідеологічний компонент	Вибір морально-етичного напрямку подальшого розвитку України	Інформація перетворюється на ефективну зброю, яка зменшує соціокультурні та моральні механізми регуляції людини й суспільства

Одне з можливих і необхідних шляхів вирішення цієї проблеми лежить в сфері екологічної освіти на всіх рівнях. Можна виділити наступні принципи, які можуть бути основою організації змісту екологічної освіти: цілісність навколишнього середовища, безперервність, взаємозв'язок краєзнавчого, національного, регіонального та глобального підходів до розкриття проблем навколишнього середовища, спрямованість освіти на розвиток ціннісно-мотиваційної сфери особистості. [3, с. 363 - 364]

У суспільстві, життєдіяльність якого істотно визначається інформаційними ресурсами і знанням, системі освіти належить основна, якщо

не визначальна роль в його ефективному розвитку і відтворенні соціальних інститутів. Якщо раніше основною функцією цієї системи вважалася соціалізація людини за допомогою трансляції історично апробованих соціальних алгоритмів і навичок, то в інформаційному суспільстві й суспільстві знання на систему освіти покладається важливіша функція, – формування у людини системи випереджаючої ментальної і когнітивної адаптації до соціального буття в умовах усе більш інтенсивних інформаційних потоків та її організації на основі динамічно мінливого знання. [4, с. 29]

Загалом динаміка розвитку інформаційного суспільства в Україні протягом останніх років є стабільно позитивною, і це можна вважати сталою тенденцією. Зокрема, є усі підстави стверджувати, що в коротко- й середньостроковій перспективах на теренах нашої держави триватимуть процеси повномасштабної імплементації інтернет-сервісів та відповідних технологій, конвергенції традиційних і розвитку нових медіа-форматів на технологічній платформі інтернет. Уже зараз в Україні стрімко формується масова інтернет-аудиторія та специфічне мережеве соціокультурне середовище, що за своїми основними параметрами буде подібним до таких у розвинених країнах. Триватиме диверсифікація аудиторії, формування нових моделей інформаційного споживання, соціальної та політичної активності тощо. [1, с. 29]

Роль освіти в інформаційному суспільстві обумовлена необхідністю теоретичного усвідомлення складної динаміки становлення інформаційного суспільства та кореляції цих процесів з проблемами освіти для найбільш ефективної реалізації життєвого успіху особи, оптимізації формування нових цінностей, необхідних для розвитку сфери освіти. [5, с. 29]

ЛІТЕРАТУРА

1. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості: аналіт. доп. / Д. В. Дубов, О. А. Ожеван, С. Л. Гнатюк. – Київ : НІСД. – 2010. – С. 29.
2. Маслов В. Тенденції розвитку і виклики в інформаційному суспільстві та реформування освіти / Володимир Маслов – С. 355; 363 – 364.
3. Панченко Л. М. Вища освіта в інформаційному суспільстві: трансформація освітніх потреб / Л. М. Панченко.. – (УДК 37.013.73).
4. Толоконнікова Н. Шкільна освіта в інформаційному суспільстві / Н. Толоконнікова, О. Васильків. // Обрії. – 2014. – С. 29.
5. Інформаційне суспільство [Електронний ресурс] / – Режим доступу до ресурсу:<https://uk.wikipedia.org/wiki/>

Пащенко Е. О.

*здобувач фахової передвищої освіти
освітнього ступеня «молодший спеціаліст»
спеціальності 013 Початкова освіта
Олександрійський педагогічний фаховий коледж
імені В.О. Сухомлинського
м. Олександрія*

Науковий керівник НСТ: Столяр Г. І.

*викладач-методист циклової комісії природничих дисциплін,
керівник наукового студентського товариства,
Олександрійський педагогічний фаховий коледж
імені В.О. Сухомлинського
м. Олександрія*

БІОНІКА ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ПРОЦЕСІ ПІЗНАННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ УЧНЯМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.

АРХІТЕКТУРНА БІОНІКА

Актуальність дослідження: Актуальність обраної теми обумовлена стрімким розвитком будівельної галузі та пошуком головних ідей об'ємно – просторового вирішення сучасних проблем. Біодизайн покликаний поєднати елементи живої природи з неживою, з метою покращення екологічної ситуації у світі.

Проблема дослідження: художньо – проектна діяльність, спрямована на використання природних матеріалів в організації великих архітектурних об'єктів.

Предмет дослідження: біологічні системи форм, структур, конструкції живих організмів і архітектури, пристосування їх у навколишньому середовищі.

Мета дослідження: формування знань про новітню органічну архітектуру, біонічні принципи формотворення архітектурних об'єктів.

Гіпотеза дослідження: використання природних об'єктів як зразків для штучного формоутворення

Очікувані результати: дослідження новітніх проєктів побудови органічної архітектури для забезпечення безпечного майбутнього людства

Завдання дослідження: виявити впровадження живої природи в архітектуру, розглянути систему адаптації законів розвитку природи до проєктування архітектури, виявити та розкрити зміст методів поступової адаптації і трансформації біоформ в архітектуру.

Методи дослідження: метод порівняльного аналізу дозволяє виявити особливості формоутворення в живій природі з метою їх адаптації в архітектурі; метод системного аналізу сприяє систематизації та виявленню спільних рис та відмінностей формоутворення в живій природі й архітектурі.

Архітектурна біоніка включає в себе систему «Архітектура – Жива природа – Людина». В сучасному світі досить популярною і затребуваною стає *органічна архітектура* – створення таких архітектур, які були б не тільки зручними, а ще й корисними для навколишнього середовища, адже в 21 ст. існує немало проблем, пов'язаних з екологією. Метою створення такої архітектури є, насамперед, збереження живої природи та формування гармонійного поєднання живої природи з архітектурою. [2].

Інтегрований курс «Я досліджую світ» включає в себе теми, пов'язані зі збереженням навколишнього середовища. Майбутнє покоління повинно відчувати обов'язок берегти нашу планету. Тому, цілком можливо включити теми органічної біоніки в курс Я досліджую світ. Я пропоную зробити «вкраплення» архітектурної біоніки в такі теми курсу:



Розділ: «Світ, який нас оточує». Тема: «Природа навколо нас. Нежива й жива природа» [3, с. 100].

Архітектурна біоніка напряму пов'язана з темою «Нежива і жива природа». Тому доцільно використати елементи органічної біоніки на уроках Я досліджую світ.

ЗЕЛЕНА АРХІТЕКТУРА

У «Зеленій архітектурі» не будинки «вписують» в природний ландшафт, а навпаки, природу всаджують в будівлю. Вертикальне озеленення, “зелені” дахи, фасади, балкони, тераси, перетворені на сади, сьогодні можна побачити у різних куточках світу.

Тема «Властивості повітря» включає в себе ще й підтему «Збереження чистоти повітря». Тому ми можемо використати інноваційну органічну біоніку.

Розділ: «Я дослідник. Я дослідниця». Тема: «Властивості повітря» [3, с. 87].

ВИСОТНЕ МІСТО

Зелені рослини будуть рости не тільки навколо, але всередині самих хмарочосів і на спеціальних майданчиках зовні.

Загалом будівлі нагадують пірамідки з камінчиків. Усередині незвичайних хмарочосів будуть розташовані всі життєво необхідні заклади. В одному блоці розмістяться офіси, в іншому житлові квартири, третьому магазини, під землею – величезні автомобільні стоянки. Усередині кожного відділення буде сформована зелена зона з повноцінними рослинами, яка сприятиме поліпшенню загальної екологічної ситуації у містах.



Ознайомлюючи учнів з темою «Властивості води», обов'язковим є нагадування про збереження водного середовища. Доцільним буде ознайомлення учнів з проектом «Плаваючий екополіс».

Розділ: «Я дослідник. Я дослідниця». Тема: «Властивості води»

[3, с. 92]

ПЛАВАЮЧИЙ ЕКОПОЛІС складається з трьох «пелюсток» і трьох гірок, які оточують штучну лагуну в центрі, що збирає і очищує воду. Вона використовує енергію вітру, сонця, приливних сил та інших джерел енергії. Острів буде озеленений як зовні, так і зсередини, де буде справжній оазис з різної екзотичної рослинності, а сама конструкція виконана у формі квітки водяної лілії. [1, с. 15].

Кожна жива істота є унікальною. При вивченні теми «Тварини», учням можна розповісти про те, що деякі тварини є прототипом для створення корисних речей.



МОЛЮСКИ І АРХІТЕКТУРА

Придивившись до мантийної порожнини молюсків, яка фільтрує воду, винахідники спорудили технічні берегові очисні системи. Споруди для очищення стічних вод розташовують таким чином, щоб вода проходила послідовно. Стічна вода проходить механічну очистку в такій послідовності: крупні забруднення затримуються ґратами; мінеральні важкі домішки затримуються піскоуловлювачами; нерозчинені органічні домішки затримуються відстійниками.



Так само, вивчаючи тему «Рослини», учні можуть дізнатись про те, що будова рослин є прототипом для створення, наприклад, будівель. [1, с. 11].

Розділ: «Світ, який мене оточує». Тема: «Будова рослин» [4, с. 3].

Таємниця збереження рослинами гнучкості та міцності прихована у будові стебла: меживузля порожнисті, а вузли заповнені тканиною. За принципом будови гнучкого та міцного стебла зводять висотні споруди там, де є небезпека землетрусів.



У містах будують багатоповерхові будинки, які схожі на початки кукурудзи. [1, с. 13]

Ми можемо довести учням, що будь-що, створене природою, є унікальним. Для прикладу можна розповісти про стільники бджіл, які стали прикладом для створення цікавих споруд.

Розділ: «Світ, який мене оточує». Тема: «Комахи та риби» [4, с. 17]

Використовуючи принцип побудови бджолиних стільників, архітектори розробили конструкції силосних корпусів елеваторів з шестигранними уніфікованими сховищами стільникового типу. Для будівництва елеватора з типових стільникових залізобетонних конструкцій витрачають на 30 % менше бетону, ніж на будівництво звичайного.

Отже, використовуючи архітектурну біоніку в курсі «Я досліджую світ», учні переконуються в тому, що нежива природа дуже тісно пов'язана з живою. На прикладі живої природи люди створюють архітектурні споруди. Таким чином, в майбутньому підростаюче покоління зможе створити такі проекти, які допоможуть покращити екологію нашої планети. [1, с. 13]

ЛІТЕРАТУРА

1. Федор І./ Архітектурна біоніка.//Журнал «Колосок». Серія «Біоніка». 2017. №4. С. 10-15 URL: http://kolosok.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/kolosok_04_2016.pdf (дата звернення: 01.03.2021)
2. Ангелова В. В. /Біоніка – наука майбутнього. НаУрок : веб-сайт. URL: <https://naurok.com.ua/bionika-nauka-maybutnogo-160879.html> (дата звернення: 02.03.2021)
3. Я досліджую світ : підруч. інтегр./ Курсу для 1-го кл. закл. заг. серед. освіти : (у 2-х ч) : ч. 1 / Гільберг Тетяна та ін.. Київ : Генеза, 2018. 112 с. : іл. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/1221-ya-doslidzhuyu-svit-1-klas-gilberg.html>

4. Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 1-го кл. закл. заг. серед. освіти : (у 2-х ч) : ч. 2 / Гільберг Тетяна та ін.. Київ : Генеза, 2018. 112 с. : іл. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/1221-ya-doslidzhuyu-svit-1-klas-gilberg.html>

Kabadayı A.

Prof. Dr.Necmettin Erbakan University

A. K. Faculty of Education

Konya, Turkey

ANALYSIS OF PARENTS' OPINIONS ABOUT PARENT-TEACHER COMMUNICATION IN PRESCHOOL

Abstract: It is believed that in the school environment, a healthy cooperation and communication between parents and teachers has positive results in terms of children's development in all fields and their preparation for the future. That's why; school and parents' communication and cooperation are indispensable for sustainable success for the child. The aim of this study is to examine families' views on parent-teacher communication. Open-ended questions about parent-teacher communication were given to 18 parents participating in the study, and the data collected from the parents were analyzed using a qualitative research method. According to the results of the study, some suggestions were made to teachers and parents.

Keywords: Communication, parents, teacher, cooperation, child.

INTRODUCTION

The upbringing, education and determination of the needs of children, who are the future of a country, can only be achieved through healthy school-parents cooperation. Student success is higher when parents communicate and interact with teachers in a healthy way; students get higher grades, they achieve better academic success in the long term. In addition, the student's attendance, attitudes towards school, maturity, self-concept and behaviors are getting better. Education programs

and schools are becoming more effective [4; 5] Therefore, the foundations of successful education are based on cooperation between parents and the school. It should be ensured that parents and the school come together on education [1; 9]. Efforts to strengthen communication between teachers and families can increase students' school success as well as prevent discipline problems at school [6].

If the teacher reveals to the parents that the purpose of the school and the family is common, the desire and expectation to cooperate in order to help the development and harmony of the child, the parents who see this attitude of the teacher will come to the next meetings more eagerly, do not worry and adopt what the teacher says more easily [10]. There are many reasons to improve school-family and environment collaboration as to improve the school program and atmosphere, to provide family support and service, to increase parental leadership and skills, to communicate with other families in the environment and at school, and to help teachers with their work. The purpose of all these is the main reason for creating cooperation; to ensure that children are successful at school and in their future lives [11].

The purpose of this study is to explain the thoughts of parents on how parent-teacher communication should be in preschool institutions. Eighteen parents with pre-school students participated in the study. The open-ended question "How do you find the parent-teacher communication in your school" was asked to the parents.

RESULT AND DISCUSSION

The answers given to the open-ended question about parent-teacher communication were examined and the parents' views; parents, teacher, school, child and program are classified in themes and subthemes as follows:

OEQ: "How do you find the parent-teacher communication in your school?"

Parents evaluating parent-teacher communication in terms of parents (27%);

- 40% want teachers to inform parents about children and raise awareness about raising children.
- Parent I: "If we, parents, are properly informed about the

problems our children may experience in their private lives, we can be more beneficial and support them."

- 40% of them argue that the parents must be in cooperation with the teacher in solving the problems related to the child.
- Parent K: "The teacher and the family should cooperate in eliminating the behavioral disorders of the child."

- 20% say that parents should be level when communicating with the child and teacher.
- Parent L: "Communication between parents, teachers and children should be leveled."

Parents who evaluate parent-teacher communication in terms of teachers (56%)

- 30% draws attention to the fact that teachers should continue their professional development and use their professional knowledge positively on both children and parents.

- Parent F: "It is time for retirement and older teachers cannot be efficient enough for children. They don't understand new teaching approaches and child psychology. "

- 20% think that teachers should spend more time with their students and be more sincere with them.

- Parent C: "The teacher should devote more time to his students."

- Parent G: "Teachers should be closer and more sincere to students."

- 20% believe that the teacher should make more effort in terms of cooperation and communication with parents.

- Parent O: "Uninterested parents are not aware of children's problems. Problems with children can only be solved through effective communication between the teacher and the parents"

- 10% say that the teacher should be level when communicating with parents and children.

- 10% mention teachers' dissatisfaction with the restriction of their rights on students due to new practices.

- Parent A: "In the assignments given to students, their ages, developmental situations and abilities should be taken into consideration. Homework should be organized in a way that children, not parents.

- 10% of them state that they do not have any difficulty in communicating with their teachers and they are satisfied.

The parents who evaluated parent-teacher communication in terms of children (28%)

- 40% emphasizes the importance of effective communication between parents and teachers on children's success and school life.

- Parent H: "It would be more beneficial for the child if the teacher and the parents are in constant communication."

- 20% touches on the effect of parent and teacher communication with the child and with each other on the development of the child's communication skills.

- 20% say that the teacher should benefit from contemporary educational approaches in order to better understand the psychology of the child.

- 20% state that they are satisfied with the current state and condition of the child.

- Parent D: "We are very pleased with our teacher's interest in our children and his communication with us."

Parents who evaluate parent-teacher communication in terms of school (11%)

- 50% argue that the guidance services in the school should be implemented more frequently and more comprehensively.

- Parent M: "Parent meetings should be held more frequently in schools and parents should be attended to these meetings."

Parents who evaluated parent-teacher communication in terms of the program, (17%)

33% want the education and training conditions, which are among the elements of the program, to be suitable for the development levels of the children

- 33% think that new programs limit the teacher's impact on the child.

• Parents E: “It is a big problem in terms of education that the teacher is turned into a lecture tool only, not allowed to use other functions, and cannot impose sanctions on the child. The complaints of teachers to their parents by students often cause teachers to be unfairly guilty. ”

• 33% argue that seminars and studies for families should be more in the program.

- Parent N: "Information and seminars for parents should be increased."

CONCLUSION

Cooperation and communication between parents and teachers, trust-mutual respect-open communication-honesty-active listening-openness-flexibility-caring-understanding-responsibility sharing should be based on a complete flow of information [3; 7]. Meetings with parents and teachers explaining the importance of their collaboration and collaboration with each other can be organized. The communication to be established between the parents and the teacher improves the cooperation between the two and facilitates the adaptation of the students to the school [2]. At the same time, he / she get to know the student in a versatile way by providing the support of the parents instead of dealing with the problematic situations in the classroom alone [8]. With the communication between teacher and parents at school; teachers can also know more about what is happening at home

REFERENCES

1. Cömert, D. ve Güleç, H. Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımının Önemi: Öğretmen – Aile – Çocuk ve Kurum”, Sosyal Bilimler Dergisi, 2001, s. 234-243.

2. Çayak, S., & Ergi, D. Y. Öğretmen veli işbirliği ile ilkokul öğrencilerinin sınıf içindeki istenmeyen öğretmen davranışları arasındaki ilişki. Eğitim ve İnsani

Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama [Journal of Education and Humanities: Theory and Practice], 2015, 6 (11). 59-77.

3. Ersoy, Ö. Aile Katılım Çalışmaları, 36-72 Aylık Çocuklar İçin Yıllık Plan Örnekleri ve Aile Katılım Çalışmaları, (Editör: Esra Ömeroğlu), 2003. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul,

4. Kaplan, S. İlköğretim Birinci Kademe Okul-Aile İşbirliği Mevcut Durum ve Bir Model Önerisi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2002.

5. Martin, M. ve Waltman, C. Çocuğunuzun Okulla İlgili Sorunlarını Çözebilirsiniz, 2000, Sistem Yayıncılık, (1.Basım), İstanbul

6. Özdayı, N. Öğrenci ve Öğretmenlerin Gözüyle Sınıf Yönetimi Sorunlarına Genel Bir Bakış. XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 1, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2004, 375-394

7. Pehlivan, İ. Okula aile katılımı. Yaşadıkça Eğitim, 1997, 53, 4-7

8. Sarıtaş, M. Öğretmen-veli görüşmelerinin yönetimi. Sınıf yönetimi. Ed. Mehmet Şişman-Selahattin Turan, 2011, Ankara: Pegem Yayıncılık.

9. Şişman, M. Eğitimde Mükemmellik Arayışı Etkili Okullar (4.baskı), 2013. Ankara:

Pegem A Yayıncılık.

10. <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/printnews.aspx?DocID=6645242>

11. <http://www.onceokuloncesi.com/okul-oencesi-e-itimde-okul-oe-retmen-ve-aile-birli-nas-l-olmal-t378.html>

Kasım TATLILIOĞLU
Assoc. Prof. Dr., Bingöl University,
Arts and Science Faculty,
Department of Psychology,
Bingöl/Turkey

CONTEMPORARY ISSUES OF PSYCHOLOGY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Contemporary psychology started in Turkey in the last quarter of XIX. Century. Approximately it reached to the scientific stage fifty years later. All educational processes have a powerful psychological projection. One of the key factors for a discipline's progress is that the gains acquired from other disciplines. It can be said that the relationship that exists between the psychology science and other disciplines are not sufficient enough. The decisive role in this process belongs to higher education. Nonetheless, as in many other countries, psychology in our country face many problems. In this context, in this study is discussed the issues of psychology science in higher education.

Keywords: High education, higher educational institution, psychology, interdisciplinary.

Paper Type: Review.

1. INTRODUCTION

In a global world, the power of surviving and competing with other persons is related to use the resources productively and effectively. In recent years, the description of workers as the most valuable resource leads organizations to raise the given importance to human and human management [7, p. 81]. The primary aim of any educational institution is to provide effective all-encompassing platform for students to have meaningful learning experience.

A holistic degree programme entails curriculum which equip students with competencies that enable them to fare well after graduation [4, p. 3]. According to

Fox (2001) a bad industrial training experience could decelerate students' progress and interest in completing their attachment; or easily turn them away from the industry in which they were trained for.

Hence, there should be effort to address the phenomenon, underscoring the essentiality to identify problems, needs, and expectations of students who undergo industrial training (Ko, 2008). In the study, situation and problems of studies in psychology it was discussed.

2. LITERATURE REVIEW

According to the modern education system objectively impossible without the full participation in the solution of its problems of psychology. According to Vygotsky, a change of practical psychology in science: The practice should become the cornerstone of science. Progress in psychology has the potential to improve the life of almost every individual, in almost every country, throughout the lifespan. Aside from the classroom, psychology has got an impact from the workplace to the military proving ground and the athletic arenas, in home and family life, and beyond. Yet after all these years of scientific study, significant challenges remain. Sadly, many of these students report dropping out of secondary school due to factors such as boredom [2, 2009] rather than an inability to succeed in school. [2, 2009] gibi faktörlerden dolayı liseyi terk ettiklerini bildiriyor (www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles). While it is expected to equip students with important work-related skills, it too could result in negative impacts if it is not being properly managed.

In the Higher Education is the subject of the psychology psychological regularities of the processes of training and education. The central figure in educational psychology is the personality, the personality and identity of the student teacher, teacher, educator and psychologist. The individual becomes a person in the most complex multilateral process of socialization. (www.researchgate.net/publication)

Overall, the analysis of literature and documents, regulating educational processes in the European educational space (Baidenko, 2004; Rezaev, 2010;

Lukichev 2004; UNESCO, 2005; Tortorella et al., 2017; Alkhathlan and Al-Daraiseh 2017; Stone, 2016; Egorova et al., 2015; Gorina, 2016; Medvedeva et al., 2015; Vovchenko et al., 2017; Sultanova and Chechina, 2016), allows identifying the following tendencies:

Internationalization and trans-nationalization of higher education; - assurance of higher education quality; – an increase of the role of universities in consolidation and strengthening of social unity; – development of culture of academic autonomy and creativity of higher educational institutions as a guarantee of sustainable self-development; – a harmonious combination of scientific studies, business and practical training. (Cited in; Avdeeva, Kulik, Kosareva, Zhilkina & Belogurov, 2017: 11) [1, p 11].

Analyze the history and current state of higher education in Russia, to introduce the participants of the educational process with modern interpretations of pedagogical and psychological, management and economic sciences, with the trend of higher school at the present stage;

- Promote a psychological and pedagogical thinking of the participants of the educational process, namely to recognize the uniqueness and individuality of each student, to form relevant to the person as the supreme value of the individual wearer and psychological abilities and opportunities;

- Foster the professionalism of teachers, the establishment of relations of partnership and cooperation between the participants in the educational process;

- Provide scientific and practical analysis of the characteristics of teachers of higher education (Knyazeva, Gryaznukhin, Kislyakov, Esaulov, Kekteeva & Polivara, 2016: 49) [6, p. 49].

3. CONCLUSION

When the history of psychology is observed, it appears that psychology's identity of being a science has been achieved through its connection with physics. As conclusion, that the psychological, pedagogical and managerial tasks are complex; they can be solved by means of modern psychology, pedagogy and teaching methods.

This synthesis must be carried out within the framework of an educational institution all the means of education (Knyazeva, Gryaznukhin, Kislyakov, Esaulov, Kekteeva & Polivara, 2016: 47) [6, p. 47].

The modern system of education must take into account the changes in the scope of the needs, motivations, values and aspirations of the modern individual, his mental image, especially interpersonal relationships, including teacher-student. This is especially true for the system of higher education because it involves the future specialists, participants of all major economic, cultural and social relations. This is especially true for the system of higher education because it involves the future specialists, participants of all major economic, cultural and social relations. (Knyazeva, Gryaznukhin, Kislyakov, Esaulov, Kekteeva & Polivara, 2016: 47) [6, p. 47].

Psychopedagogical tasks are complex, they can be solved by means of modern psychology, pedagogy and teaching methods. Thus, while employers report a lack of work ethic, writing ability, and critical-thinking skills in recent graduates (Borja, 2006) the educational system continues to prioritize assessment of basic cognitive abilities rather than these “21st century skills.” (www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles).

Psychologists have to say something about these issues. Internationalization and trans-nationalization of educational processes, higher education quality assurance, actualization and a rise of the level of doctoral training, development of the culture of academic autonomy and creativity of higher educational institutions as a guarantee of sustainable self-development, orientation to a harmonious combination of scientific studies, business and practical training (Avdeeva, Kulik, Kosareva, Zhilkina, Belogurov, 2017: 117) [1, p. 117].

Psychology science has got issues in higher education following :

A definite lag of scientific research results of the higher school behind the life needs and demands; slow reorientation to training of new specialists that are scarce in the labor market; reduction in the quality of the educational process; sharp decline in the knowledge level of the graduates; increasing inequality of opportunities of

entering higher schools and their successful graduation for representatives of different social strata; growing discontent about the conditions of education on the part of students, their parents, etc. The practice of realizing higher education as a whole must be modernized; conditions for activation, stimulation and encouragement of the natural process of enhancing the institutionalized ability and independence of higher schools must be established.

The problems of higher school competitiveness, provision of ethic bases of the university activity, social responsibility and professional orientation of future specialists' training can be subsequent research. According to Freud, If we do not evaluate human as a whole it is not possible to comprehend them. For this, our unconscious behaviors (not necessarily irrational) should be examined.

REFERENCES

1. Avdeeva, T. I., Kulik A. D., Kosareva L. A. , Zhilkina T. A. , Belogurov, A. Y. (2017). Problems and Prospects of Higher Education System Development in Modern Society, *European Research Studies Journal*, 20(4B), 112 – 124.
2. Archambault I., Janosz M., Fallu J., Pagani L. (2009). Student engagement and its relationship with early high school dropout. *J. Adolesc*, 32, 651–670. [10.1016/j.adolescence.2008.06.007](https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2008.06.007).
3. Borja R. (2006). Work skills of graduates seen lacking. *Education*. Week 26, 10.
4. Hamdan, I. N., & Rahman, S. A. (2020). Identifying issues and challenges in industrial training among Psychology undergraduates. *Language Teaching and Educational Research (LATER)*, 3(1), 1-15. <https://doi.org/10.35207/later.720012>.
5. Fox, T. (2001). A sense of place. *Caterer and Hotelkeeper*, 189, 4160.
6. Knyazeva, N. A., Gryaznukhin, A. G., Kislyakov, P. A., Esaulov, V. I., Kekteeva, Yulia I. & Zinaida V. Polivara (2016). Psychological and Managerial Problems of Modern Higher Education, *International Review of Management and Marketing*, 6(1), 47-52.
7. Özen, Y. (2011). Personal Responsibility in the Context of Social Psychological Factors Affecting the Career Choice. *Journal of Education and Humanities: Theory and Practice*, 2 (3), 81-96.

Карапузова Н.

*кандидат педагогічних наук, професор,
професор кафедри початкової освіти, природничих
і математичних дисциплін та методик їх викладання
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка*

ЕКЗАМЕН У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Контроль та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти і на сьогодні залишається актуальною проблемою у вищій школі. Особливе місце в системі контролю посідає екзамен, яким передбачено зіставлення навчальних досягнень майбутніх фахівців з конкретними очікуваними результатами навчання з кожної дисципліни, визначеними освітньою програмою. Пошуки нових шляхів підвищення ефективності контролю знайшли відображення в наукових дослідженнях педагогів (А. Алексюк, В. Лозова та інші), в різних, розроблених закладами вищої освіти, Положеннях про організацію контролю та оцінювання якості навчання студентів, Положеннях про порядок проведення екзамену в дистанційній формі, Рекомендацій по використанню інформаційних технологій при організації контролю, тощо.

В їх основу покладено принципи самостійної роботи студентів та індивідуального темпу засвоєння навчального матеріалу, який поділено на окремі модулі, свободи вибору, змагальності та варіативності рівня засвоєння. Однак відсутність єдиного, розробленого із загальних педагогічних позицій і забезпечуючого викладачеві надійні орієнтири, підходів до контролю навчальних досягнень здобувачів освіти обумовили те, що екзамен продовжує не відповідати тому місцю, яке він повинен посідати в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи.

Нами було проаналізовано 605 екзаменаційних білетів з психолого-педагогічних дисциплін та методик викладання окремих предметів. Усі вони включали два-три запитання, які, зрозуміло, не могли охопити всього змісту предмета. За характером 17% запитань і завдань були репродуктивні, 81% - реконструктивні і лише 2% - творчі. В результаті опитування 47 викладачів, серед тих, які мають досвід прийому екзаменів від 5 до 20 років, 81% - відповіли, що формулюють екзаменаційні запитання відповідно пунктам та підпунктам планів прочитаних ними лекцій., 98% при формулюванні чітко дотримуються тексту програми, 2% - підбирають запитання пошукового, творчого характеру з посиланням до програми. В силу цього екзамен часто не відображає дійсних досягнень студентів.

Цьому свідченням були результати опитування 198 студентів. 68,5% опитаних відповіли стверджувально на запитання: "Чи великий різнобій в критеріях оцінок у різних викладачів?" На запитання, "Чи має значення настрої викладача на екзамені?", позитивну відповідь дали 83,2% студентів. На запитання, "Чи перевіряються на екзамені не тільки Ваші знання, але й уміння та навички?", позитивно відповіли 39,6%. З характером вимог на екзамені знайомі лише 48% студентів III курсу і 76% студентів I курсу. 89% - готуються до екзамену протягом останніх трьох днів. 73,7% опитаних при підготовці до екзамену обмежуються підручником і конспектом лекцій. Тільки 27,1% не користується шпаргалками і підказками. 37,2% через три дні не змогли пригадати, що вони відповідали на екзамені.

Це спонукає викладачів не лише до глибокого з'ясування мети і завдань екзаменаційного контролю з того чи іншого навчального предмета, але й до свідомого вибору методів і засобів контролю, відповідних специфіці цього предмета. Саме такий підхід, на нашу думку, може забезпечити найбільшу ефективність екзамену.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лекції з педагогіки вищої школи : Навчальний посібник / За ред. В. І. Лозової. 2-е вид., доп. і випр. Харків : ОВС, 2010. 480 с.
2. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О. О. Лаврентьєва, Г. І. Матукова. Київ: КНТ, 2014. 262 с.

НАИИ АБТОПИ

B. Barchi – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor senior lecturer at the Department of Psychology Mukachevo State University, (Mukachevo)

H. Bodnar – senior lecturer at VSP «Humanitarian and Pedagogical Professional College Mukachevo State University» (Mukachevo)

Hadji-Bandalac M. – Ph. D., UPS “Ion Creangă” university lecturer at the Architecture department UTM (Chişinău, Moldova)

Kabadayı A. – Professor, Dr. Necmettin Erbakan University A. K. Faculty of Education (Konya, Turkey)

Kybenko A. – magister of specialty of 011 Educational, pedagogical sciences Makarenko State Pedagogical University (Sumy)

Magnucz Á. – associate professor English studies and teacher education Higher education University of Miskolc (Miskolc, Hungary)

Maksymenko T. M. – senior teacher of the department of educational management and pedagogy of higher school Makarenko State Pedagogical University (Sumy)

Mazurek E. – PhD, Assistant of Professor, Wrocław University of Science and Technology, Department of Humanities and Social Sciences, (Wrocław, Poland)

Melinic S. M. – University assistant of Architecture department FUA Technical University of Moldova (UTM) (Chisinau, Moldova)

Munteanu A. – associate Professor, Ph.D. in arts and Cultorology Technical University of Moldova Faculty of Urbanism and Architecture Department of Architecture (Chisinau, Moldova)

Radevici (Kara) I. S. – University assistant of Architecture department FUA Technical University of Moldova (UTM) (Chisinau, Moldova)

Tatlilioğlu Kasım – Prof. Dr., Bingöl University, Arts and Science Faculty, Department of Psychology (Bingol, Turkey)

Акимова Л. Г. – кандидат медичних наук асистент кафедри внутрішньої медицини №3, Донецького національного медичного університету (м. Маріуполь)

Алексєєва Т. М. – кандидат географічних наук, доцент кафедри ТМФВ Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Алферова Т. Д. – магістр 1 курсу спеціальності «Початкова освіта. Інклюзивна освіта» Ізмаїльського Державного гуманітарного університету (м. Ізмаїл)

Андрушкова Л. О. – викладач вищої категорії Комунального закладу Сумської обласної ради «Лебединський педагогічний фаховий коледж імені А. С. Макаренка» (м. Лебедин)

Антоненко-Миргородська А. М. – старший викладач кафедри теорії та методики фізичного виховання Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Бадак А. В. – учитель початкових класів Кременчуцької гімназії №19 Кременчуцької міської ради, Кременчуцького району, Полтавської області (м. Кременчук).

Базалій А. А. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 016 Спеціальна освіта Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Баличевцева І. В. – кандидат медичних наук, доцент кафедри педіатрії, неонатології та дитячих інфекцій, Донецького національного медичного університету (м. Краматорськ)

Барабус А. А. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 013 Початкова освіта Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ)

Барська Т. О. – викладач природничих дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

Безруких В. С. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

Белковська А. В. – студентка II курсу спеціальності 014 Середня освіта. (Фізична культура) КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий коледж ім. І. С. Нечуя-Левицького» (м. Богуслав)

Берегеля Л. М. – спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий коледж імені І.С.Нечуя-Левицького» (м. Богуслав)

Берун К. О. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Бідна Л. В. – викладач вищої категорії циклової комісії викладачів філологічно-гуманітарних дисциплін Комунального закладу Сумської обласної ради «Лебединський педагогічний фаховий коледж імені А.С. Макаренка» (м. Лебедин)

Білоцерківець Т. Г. – здобувач фахової передвищої освіти освітнього ступеня «молодший спеціаліст» спеціальності 013 Початкова освіта IV курс 142 група Комунального закладу Сумської обласної ради «Лебединський педагогічний фаховий коледж імені А.С. Макаренка» (м. Лебедин)

Бірюк Л. Я. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та психології початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (м. Глухів)

Болотіна М. П. – викладач математики Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Бондаренко С. Ю. – здобувач вищої освіти II курсу освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 081 Право Київського інституту інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Київ)

Бохолдін Ю. О. – асистент кафедри педіатрії, неонатології та дитячих інфекцій, Донецького національного медичного університету (м. Маріуполь)

Бугайов Ю. А. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 053 - «Психологія» Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського (м. Кременчук)

Бугрін А. В. – старший викладач кафедри методики та практики викладання іноземної мови Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (м. Харків)

Бухнієва О. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичного і образотворчого мистецтв Ізмаїльського державного гуманітарного університету (м. Ізмаїл)

Васютіна Т. М. – кандидат педагогічних наук, професор Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ)

Величко К. С. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 016 Спеціальна освіта Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Вільховий Р. Д. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 272 Авіаційний транспорт I курс Пдср-20-1б_Кременчуцького льотного коледжу Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Кременчук)

Вітко Т. М. – викладач природничих дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Вітомський Ю. Л. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Київського інституту інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Київ)

Волік Н. М. – аспірантка кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи напрям підготовки 012 Дошкільна освіта Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (м. Мелітополь)

Волошаненко Ю. С. – здобувач фахової передвищої освіти освітнього ступеня «молодший спеціаліст» спеціальності 013 Початкова освіта Олександрійського педагогічного фахового коледжу імені В.О. Сухомлинського (м. Олександрія)

Ворона В. В. – здобувач фахової передвищої освіти освітнього ступеня «молодший спеціаліст» спеціальності 013 Початкова освіта IV курс 142 група Комунального закладу Сумської обласної ради «Лебединський педагогічний фаховий коледж імені А.С. Макаренка» м. Лебедин

Гава О. В. – спеціальність «Бухгалтерський облік» Кременчуцького льотного коледжу Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Кременчук)

Герасимова О. А. – викладач англійської мови педагогічний фаховий коледж комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна академія» Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Гилюн Д. Е. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 016 Спеціальна освіта Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Гіржева О. О. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 013 Початкова освіта Ізмаїльського державного гуманітарного університету (м. Ізмаїл)

Головчак М. І. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 231 Соціальна робота Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)

Голод А. Є. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 016 Спеціальна освіта Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Голуб О. М. – викладач природничих дисциплін Бериславського фахового педагогічного коледжу імені В.Ф.Беньковського Херсонського державного університету (м. Берислав)

Гольцш В. Ю. – викладач іноземної філології Бериславського фахового педагогічного коледжу імені В.Ф.Беньковського Херсонського державного університету (м. Берислав)

Гопко О. А. – здобувач фахової передвищої освіти освітнього ступеня «молодший спеціаліст» спеціальності 013 Початкова освіта IV курс 142 група Комунального закладу Сумської обласної ради «Лебединський педагогічний фаховий коледж імені А.С. Макаренка» (м. Лебедин)

Горбик К. В. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 231 Соціальна робота Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Гордійчук О. М. – викладач загальнотехнічних та спеціальних дисциплін Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І.Я.Франка Житомирської обласної ради (м. Коростишів)

Грекова Я. О. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ)

Григор'єва А. А. – старший викладач кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (м. Хмельницький)

Григор'єва Д. А. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 016 Спеціальна освіта Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Грисенко Л. П. – викладач зарубіжної літератури Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Гузь О. П. – учитель початкових класів КЗ «Новодачинська ЗШ І-ІІІ ступенів», Павлоградського району, Дніпропетровської області (с. Нова Дача) гуманітарно-педагогічного фахового коледжу імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради (м. Прилуки)

Давидова О. В. – кандидат психологічних наук старший викладач кафедри психології, педагогіки та філософії Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського (м. Кременчук)

Деменнікова Т. В. – викладач педагогічних дисциплін Бериславського фахового педагогічного коледжу імені В.Ф.Беньковського Херсонського державного університету (м. Берислав)

Демидчук Л. Б. – доцент кафедри підприємництва, торгівлі та логістики Львівського торговельно-економічного університету (м. Львів)

Деньга Н. М. – кандидат педагогічних наук, заступник директора з навчально-методичної роботи Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Деркач В. В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології Таврійська академія Кримського федерального університету імені В. І. Вернадського (м. Сімферополь)

Дмитренко Н. І. – викладач-методист Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І. Я. Франка Житомирської обласної ради (м. Коростишів)

Довгопол Ю. І. – студентка III курсу спеціальності 013 Початкова освіта Англійська мова КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий коледж імені І. С. Нечуя-Левицького» (м. Богуслав)

Дорошенко Т. М. – асистент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Духан В. С. – здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший бакалавр» КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий коледж імені І.С.Нечуя-Левицького» (м. Богуслав)

Дьяконова І. Ф. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальність 016 Спеціальна освіта Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка (м. Полтава)

Дятленко Т. І. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови, літератури та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка (м. Кременчук)

Дяченко П. М. – викладач вищої категорії Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради (м. Прилуки)

Зайка Д. А. – здобувач фахової передвищої освіти освітнього ступеня «молодший спеціаліст» спеціальності 013 Початкова освіта IV курс 142 група Комунального закладу Сумської обласної ради «Лебединський педагогічний фаховий коледж імені А.С. Макаренка» (м. Лебедин)

Звягіна Л. М. – викладач методики виховної роботи КЗ «Білгород-Дністровський педагогічний фаховий коледж» (м. Білгород-Дністровський)

Зігаренко Т. В. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» кафедри психології, педагогіки та філософії Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського (м. Кременчук)

Золотаренко Т. О. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 013 Початкова освіта Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ)

Іваненко Т. І. – викладач суспільних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

Іванов К. О. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 014 Середня освіта. Фізична культура Навчально-наукового інституту фізичного виховання і спорту ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ)

Іванченко Л. В. – викладач іноземних мов, спеціаліст вищої категорії Кременчуцького льотного коледжу Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Кременчук)

Івашина О. В. – викладач математики Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Калюжка Н – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, теорії і методики початкової освіти, Університету Григорія Сковороди в Переяславі (м. Переяслав)

Калюжна Л. Б. – викладач музичних дисциплін Лебединського педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Лебедин)

Каменський В. Г. – викладач правознавства Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Касьян О. Г. – студентка III курсу Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Кічук Н. В. – доктор педагогічних наук, професор Ізмаїльського Державного гуманітарного університету (м. Ізмаїл)

Клименко Л. М. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Коваленко І. С. – здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня "молодший спеціаліст" спеціальності 013 Початкова освіта Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І.Я.Франка (м. Коростишів)

Коваленко С. Л. – викладач соціально-педагогічних дисциплін Лебединського педагогічного фахового коледжу імені А.С. Макаренка (м. Лебедин)

Коверсун Н. А. – викладач української мови та літератури Кременчуцького льотного коледжу ХНУВС (м. Кременчук)

Ковтун К. В. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 013 Початкова освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Ковтун О. В. – викладач іноземної філології, голова ЦК іноземної філології

Козлов Д. О. – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту освіти та педагогіки вищої школи Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (м. Суми)

Козлова О. Г. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри

менеджменту освіти та педагогіки вищої школи Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, (м. Суми)

Колесник А. В. – кандидат філологічних наук, доцент завідувач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро)

Кольвах К. В. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка (м. Полтава)

Комурзан Л. А. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 014.13 Середня освіта. Музичне мистецтво Ізмаїльського державного гуманітарного університету (м. Ізмаїл)

Конюшевська А. А. – кандидат медичних наук, доцент кафедри педіатрії, неонатології та дитячих інфекцій, Донецького національного медичного університету (м. Маріуполь)

Коробов В. Ю. – студент II курсу спеціальності 013 Початкова освіта. Інформатика КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий коледж імені І.С.Нечуя-Левицького» (м. Богуслав)

Костюк А. М. – викладач фізичного виховання Бериславського фахового педагогічного коледжу імені В.Ф.Беньковського Херсонського державного університету (м. Берислав)

Костюченко А. В. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка (м. Кременчук)

Косякова С. С. – викладач соціальних дисциплін КЗ «Білгород-Дністровський педагогічний фаховий коледж» (м. Білгород-Дністровський)

Кравченко Е. А. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 016 Спеціальна освіта Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка (м. Полтава)

Крамаренко В. О. – викладач кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Карапузова Н. – кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Красовська Л. В. – викладач загальнотехнічних та спеціальних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

Кривоконь К. Е. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 016 Спеціальна освіта Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Кривченко О. І. – викладач каліграфії та культурології Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Кудряшова Т. І. – доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка (м. Кременчук)

Кузеванова М. В. – кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №3, Донецького національного медичного університету (м. Маріуполь)

Кулікова Т. В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка (м. Кременчук)

Курліщук І. І. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Навчально-наукового інституту педагогіки і психології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ)

Курок В. П. – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського

національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (м. Глухів)

Курок Р.О. – кандидат юридичних наук, доцент, молодший науковий співробітник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (м. Київ)

Лактіонова Ж. В. – вчитель німецької мови Кременчуцька гімназія № 12 Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області (м. Кременчук)

Левіна О. І. – спеціаліст вищої категорії викладач-методист природничих дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Лещук Г. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, спеціальної освіти і менеджменту соціокультурної діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)

Лєсовець Н М. – доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ)

Лисенко Т. І. – викладач, голова ЦК інформаційних технологій Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка (м. Кременчук)

Литовченко О. О. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 272 Авіаційний транспорт Кременчуцького льотного коледжу ХНУВС (м. Кременчук)

Логвиненко А. С. – здобувач фахової передвищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота Лебединського педагогічного фахового коледжу імені А.С. Макаренка (м. Лебедин)

Логвиненко М. О. – учениця 10 класу Полтавського обласного наукового ліцею-інтернату II-III ступенів при Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Майніч А. С. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Максимович О. М. – аспірант кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (м. Глухів)

Малишев В. В. – асистент кафедри внутрішньої медицини №3, Донецького національного медичного університету (м. Маріуполь)

Манжелій Н.М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Маніта В. О. – викладач кафедри загальної педагогіки Ізмаїльського державного гуманітарного університету (м. Ізмаїл)

Маркова О. С. – магістрантка 40-61 У групи спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) ННІ філології та історії Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка (м. Глухів)

Марценюк М. О. – старший викладач кафедри психології Мукачівського державного університету (м. Мукачево)

Масоха В. О. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 081 Право Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро)

Мацько В. В. – асистент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Мелконян А. Г. – учитель географії Комунальний заклад «Полтавська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 38, Полтавська міська рада», Полтавської області (м. Полтава)

Мельник А. А. – викладач-методист, викладач фізики Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Мельник Я. С. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 053 – «Психологія» Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського (м. Кременчук)

Мехед К. М. – аспірант кафедри математики та економіки Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка (м. Чернігів)

Мещерякова О. П. – доцент кафедри медичної та біологічної фізики і медичної інформатики Харківського національного медичного університету (м. Харків)

Митрофанова А. А. – здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня "молодший спеціаліст" спеціальності 013 Початкова освіта Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І.Я.Франка (м. Коростишів)

Мірошніченко Л.В. – викладач-методист кафедри педагогіки, психології та окремих методик Лебединського педагогічного фахового коледжу імені А. С. Макаренка (м. Лебедин)

Мішкулинець О. О. – кандидат психологічних наук, викладач психолого-педагогічних дисциплін Гуманітарно-педагогічного фахового коледжу Мукачівського державного університету (м. Мукачево)

Міщанін А. О. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Молодший спеціаліст» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Міщенко Д. В. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 053 Психологія Кременчуцького національного університету ім. Михайла Остроградського (м. Кременчук)

Молошна Б. О. – студентка групи У – 23 Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

Морозова О. О. – викладач інформаційних технологій Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка (м. Кременчук)

Москалик Г.Ф. – доктор філософських наук, професор, академік Української академії наук, директор Департаменту освіти виконкому Кременчуцької міської ради (м. Кременчук)

Мосціпан В. Б. – викладач вищої категорії, викладач-методист Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради (м. Прилуки)

Мраткіна Т. П. – вчитель інформатики, Кременчуцький ліцей-інтернат № 21 «СТАРТ», спортивний профіль, Кременчуцької міської ради, Кременчуцького району, Полтавської області (м. Кременчук)

Мусієнко М. Ж. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 053 Психологія групи ПС-17-1 Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського (м. Кременчук)

Нагорна В. О. – учитель вищої категорії, учитель-методист Прилуцької загальноосвітньої школи I-III ступенів №2 (м. Прилуки)

Ніжинська О. В. – практичний психолог Комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр №1» Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області (м. Кременчук)

Ніконова Н. В. – здобувач фахової передвищої освіти освітньо-професійного ступеня «Фаховий молодший бакалавр» спеціальності 013 «Початкова освіта» Комунальний заклад «Білгород-Дністровський педагогічний фаховий коледж» (м. Білгород-Дністровський)

Новак Ю. А. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Фаховий молодший бакалавр» спеціальності 013 Початкова освіта Лебединського педагогічного фахового коледжу імені А.С. Макаренка (м. Лебедин)

Новик Ю. І. – викладач інформатики Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І.Я.Франка Житомирської області (м. Коростишів)

Носкіна Л. М. – асистент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

Носкіна Н. О. – асистент кафедри педагогіки та психології початкової освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка (м. Кременчук)

Олексієнко Е. С. – курсант навчальної групи ТМдбср-19-1 спеціальності «Технічне обслуговування повітряних суден і двигунів» Кременчуцького льотного коледжу ХНУВС (м. Кременчук)

Олійник І. О. – старший викладач кафедри педагогіки та психології початкової освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка (м. Кременчук)

Ольхова Р. О. – студентка групи У – 23 Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

Омельчук В. В. – кандидат педагогічних наук, доцент ВСП «Дубенський педагогічний фаховий коледж Рівненського державного гуманітарного університету» (м. Дубно)

Ордіна Л. Л. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського національного аграрного університету (м. Біла Церква)

Ослам О. М. – магістрантка 40-61У групи І курсу ННІ філології та історії Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка (м. Кременчук)

Остапко Л. О. – старший викладач кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Павленко І. О. – викладач педагогіки КЗ «Білгород-Дністровський педагогічний фаховий коледж» (м. Білгород-Дністровський)

Павлова О. С. – аспірантка кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені професора Є.Петухова спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Херсонського державного університету (м. Херсон)

Панасенко Т. В. – спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий коледж імені І. С. Нечуя-Левицького» (м. Богуслав)

Паньків Б. І. – студент групи ІІІ-31Б історичного факультету Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, (м. Дрогобич)

Паньків І. С. – вчитель історії та громадянської освіти, вчитель вищої категорії Дрогобицького ліцею (м. Дрогобич)

Парнюк З. В. – викладач природничих дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

Пархоменко Т. А. – кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №3, Донецького національного медичного університету (м. Маріуполь)

Пархоменко Т. А. – кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №3, Донецького національного медичного університету (м. Маріуполь)

Пасічник К. І. – заступник начальника Управління соціального захисту населення Слов'янської міської ради (м. Слов'янськ)

Пасічніченко А. В. – доцент кафедри дошкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (м. Полтава)

Пашенко Е. О. – здобувач фахової передвищої освіти освітнього ступеня «молодший спеціаліст» спеціальності 013 Початкова освіта Олександрійського педагогічного фахового коледжу імені В.О. Сухомлинського (м. Олександрія)

Петрова В. М. – спеціаліст першої кваліфікаційної категорії, викладач методики трудового навчання Комунальний заклад «Білгород-Дністровський педагогічний фаховий коледж» (м. Білгород-Дністровський)

Петрова Н. І. – вчитель біології Новознам'янського НВК Піщанської сільської ради (с. Нова Знам'янка)

Печка Л. Є. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних наук Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

Пилипенко В. О. – спеціаліст вищої категорії, учитель-методист, учитель історії Полтавського обласного наукового ліцею-інтернату II-III ступенів при Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А.С.Макаренка (м. Кременчук)

Пліско Є. Ю. – доктор педагогічних наук, ДВНЗ «Донбаський Державний Педагогічний Університет» (м. Слов'янськ)

Пономаренко К. О. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 016 «Спеціальна освіта» Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка (м. Полтава)

Прокопенко І. К. – викладач вищої категорії, голова циклової комісії спеціальних дисциплін з газопостачання Прилуцького агротехнічного коледжу (м. Прилуки)

Прокопенко Ю. С. – старший викладач кафедри теорії та методики фізичного виховання Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Прокопів Л. Я. – кандидат психологічних наук, викладач кафедри педагогіки та методик навчання освітніх галузей і технологій початкової освіти Коломийського педагогічного фахового коледжу Івано-Франківської обласної ради (м. Коломия)

Прядко Д. Д. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 272 Авіаційний транспорт I курс Пдср-20-1б_Кременчуцького льотного коледжу Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Кременчук)

Рассохіна О. В. – викладач, асистент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Рожко Є. О. – учениця 10 класу Полтавського обласного наукового ліцею-інтернату II-III ступенів при Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А.С.Макаренка (м. Кременчук)

Романовська Т. І. – голова ЦК викладачів фізичного виховання, викладач-методист Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради (м. Прилуки)

Рудь К. Г. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Рядинська І. А. – викладач вищої категорії, старший викладач Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Сабурова О. Д. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня “Бакалавр” спеціальності 013 Початкова освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Савіна М. В. – викладач психолого-педагогічних дисциплін Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І.Я.Франка (м. Коростишів)

Савіна М. В. – викладач психолого-педагогічних дисциплін Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І.Я. Франка (м. Коростишів)

Савченко О. А. – голова циклової комісії філологічних дисциплін, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист Кременчуцького льотного коледжу ХНУВС (м. Кременчук)

Самойленко Н – кандидат історичних наук, доцент кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, Університету Григорія Сковороди в Переяславі (м. Переяслав)

Сапожник Д. І. – доцент кафедри товарознавства та експертизи в митній справі Львівського торговельно-економічного університету (м. Львів)

Себало Л. І. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики початкового навчання національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ)

Сергієнко Д. І. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 013 Початкова освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Сердюк В. П. – магістр педагогіки вищої школи, викладач І категорії, Лебединського педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка (м. Лебедин)

Ситюк Р. О. – викладач суспільних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук); аспірант кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (м. Полтава)

Ситюк Ю. В. – вчитель початкових класів Новознам'янського НВК Піщанської сільської ради (с. Нова Знам'янка)

Сівцова А. В. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальність 014.13 Середня освіта. Музичне мистецтво Ізмаїльського державного гуманітарного університету (м. Ізмаїл)

Скобенко М. В. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня магістр спеціальності медицина 2 курс,19 група Харківського національного медичного університету (м. Харків)

Соловей А. Є. – здобувач фахової передвищої освіти освітнього ступеня «молодший спеціаліст» спеціальності 013 Початкова освіта IV курс 142 група Комунального закладу Сумської обласної ради «Лебединський педагогічний фаховий коледж імені А.С. Макаренка» (м. Лебедин)

Соловей Г. С. – викладач І категорії циклової комісії викладачів шкільної педагогіки,психології та окремих методик Комунального закладу Сумської обласної ради «Лебединський педагогічний фаховий коледж імені А. С. Макаренка» (м. Лебедин)

Столяр Г. І. – викладач-методист циклової комісії природничих дисциплін, керівник наукового студентського товариства Олександрійського педагогічного фаховий коледжу імені В.О. Сухомлинського (м. Олександрія)

Столяр Г. І. – викладач-методист, голова циклової комісії викладачів природничих та соціально-економічних дисциплін Олександрійського педагогічного фахового коледжу імені В.О. Сухомлинського (м. Олександрія)

Стрельников В. Ю. – професор кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Субботенко І. Ю. – аспірант кафедри мов і методики їх викладання Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка (м. Чернігів)

Телятник А. С. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Тимошина О. В. – асистент кафедри педіатрії, неонатології та дитячих інфекцій, Донецького національного медичного університету (м. Маріуполь)

Тимченко О. Е. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 016 Спеціальна освіта Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Титаренко Ю. О. – викладач фізичної культури «Богуславський гуманітарний фаховий коледж ім. І. С. Нечуя-Левицького» (м. Богуслав)

Тишков В. Р. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 081 Право Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро)

Тітунова В. В. – викладач вищої категорії, викладач-методист, завідувачка відділення «Газопостачання та заочно-дистанційна освіта» Прилуцького агротехнічного коледжу (м. Прилуки)

Толочик О. В. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» спеціальності «Початкова освіта» Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (м. Київ)

Топольницька Ю. С. – викладач іноземної мови педагогічного фахового коледжу Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально- реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Турчин Т. М. – завідувач кафедри педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту, професор, доктор педагогічних наук, Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (м. Ніжин)

Файзуліна В. В. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта групи ДО(а/по)-47 Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Федяєва В. Л. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені професора Є. Петухова Херсонського державного університету (м. Херсон)

Фесенко В. В. – студент 41 групи відділення фізичного виховання Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради (м. Прилуки)

Фещук А. М. – викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №2 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (м. Київ)

Фоміна Я. Л. – старший викладач іноземної філології Комунального закладу «Нікопольський фаховий педагогічний коледж» Дніпропетровської обласної ради» (м. Нікополь)

Фрумкіна А. Л. – кандидат філологічних. наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов №2, Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса)

Харенко О. О. – учитель англійської мови, ліцею-інтернату №21 «СТАРТ» спортивного профілю (м.Кременчук)

Хаян М. О. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 013 Початкова освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

Цюрупа Є. В. – студентка 12 групи «Початкова освіта Англійська мова» КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий коледж імені І. С. Нечуя-Левицького» (м. Богуслав)

Чайковська В. М. – здобувач вищої освіти освітній ступінь «Бакалавр» Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

Чижова Л. І. – викладач вищої категорії циклової комісії філологічних дисциплін Кременчуцького коледжу Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Кременчук)

Чумак М. М. – викладач іноземної мови Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

Шаляпіна І. В. – викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

Шарова Г. А. – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 013 Початкова освіта Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (м. Глухів)

Шкляєва Г. О. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

Шумейко Д. А. – вчитель фізичної культури Кременчуцького ліцею № 30 «Олімп» імені Н. М. Шевченко Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області; здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» спеціальності: 014.11 середня освіта фізична культура Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (м. Глухів)

Юровчик В. Г. – кандидат географічних наук, викладач циклової комісії з базової та фундаментальної підготовки Луцького коледжу рекреаційних технологій і права, Волинська область (м. Луцьк)

Юрченко К. І. – голова циклової комісії викладачів шкільної педагогіки і психології педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії (м. Запоріжжя)

Янєва Л. М. – викладач дошкільних дисциплін КЗ «Білгород-Дністровський педагогічний фаховий коледж» (м. Білгород-Дністровський)

Ярова Т. П. – викладач образотворчого мистецтва Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С.Макаренка (м. Кременчук)

Ярошенко О. Л. – викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №2 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (м. Київ)

Яценко Т. В. – кандидат психологічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)